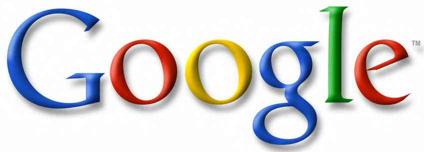

Juridisk Tidsskrift.

Udgivet

af

Dr. Anders Sandøe Ørsted,

Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Etatsraad
og Deputeret i det Kongelige Danske Cancellie.

Tredie Bind, første Hefte.

Kjøbenhavn 1821.

Trykt og forlagt af Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Rec. March 9, 1905

Indhold.

Side.

Rec. March 9, 1905

Indhold.

Side.

Er det uretfærdigt, at criminelle Sager paakjendes af retslærde Dommere?

Et af de Spørgsmaale, som for nærværende Tid, i flere af Europas Stater, ere Gjenstande for levende Forhandlinger, er det, om criminelle Sager retteligen bør paakjendes af dertil ansatte faste, med videnskabelige Indsigter i Lovkyndigheden forsynede, Dommere, eller om den væsentligste Deel af slige Sager bør overlades til Mænd, der, ved hver enkelt Leilighed, dertil udnævnes af Folkets Midte. De vigtigste Grunde for og imod ere blevne Læserne af nyt juridisk Arkiv forelagte i den udførlige critiske Anmeldelse, som sammes rode Bind indeholder, af Feuerbachs Betrachtungen über das Geschwornengericht, hvilket Skrift dog er ældre end hiin lidenskabelige Kamp. Ogsaa er denne Materie berørt i juridisk Tidsskrift 1 B. S. 273 ff. og 408 ff. og 2 B. 2 H. S. 219-24. I Anledning af

de mange Skrifter, som i den senere Tid ere udkomne angaaende Eedsvorne-Indretningen, og hvori samme for det meste betragtes fra en anden Synspunkt, agter jeg at meddele en ny Prøvelse af ovennævnte almeeninteressante Spørgsmaal, hvorved jeg især skal holde mig til den udførlige Betænkning, som en af Kongen af Preussen til at undersøge Justitsforfatningen i Rhinprovindserne udnævnt Immediat-Justits-Commission har afgivet og som ganske erklærer sig til Fordeel for den i bemeldte Provindser, under det Franske Herredømme, indførte Rettergangsform, at Eedsvorne skulle i egentlig criminelle Sager paakjende den Anklagedes Skyld eller Uskyld. *)

For Øieblikket skal jeg indskrænke mig til en enkelt i foranførte Betænkning fremsat Forestillingsmaade, hvorefter Sagernes Paakjendelse af Eedsvorne ikke allene skulde føre til den paalideligste Criminalretspleie, men endog være den eneste, der kan bestaae med Grundbegreberne om Retfærdigheden. Side 55-65 udvikles nemlig de Grunde, paa hvilke bemeldte Com-

*) Fornævnte Betænkning er trykt in folio hos den Kongelige Preussiske Geheime Over-Hof-Bogtrykker, og udgjør 151 Sider. Den er for Resten ikke kommen i Boghandlingerne, men jeg har dog været saa heldig omsider at erholde et Exemplar af samme, saavelsom af flere Betænkninger, fornævnte Commission har afgivet over Gjenstande, hørende til bemeldte Provindsers Justitsforfatning.

misforr bygger den Paastand, at de Eedsvorne maae anfees fuldkommen skikkede til at udfinde Sandheden; og derunder søger den endog at vise, at den Dom, der er bygget paa de Indsigter, som retslærde Dommere have forud for de Eedsvorne, forsaavidt den Tiltalte derved bliver fundet skyldig, indeholder en Uretfærdighed.

"Ved criminelle Sagers Paadømmelse kommer det," saa ræsonneres der, "an paa to Spørgsmaale: 1) om den Anklagede er skyldig i den Forbrydelse, der lægges ham til Last, og 2) hvilken Lov der bliver at anvende. Det sidste Spørgsmaal er et reent Retsspørgsmaal, der kun af en practisk Retslærd rigtigen kan besvares. Det første Spørgsmaal er derimod blot factisk, og til dets rigtige Besvarelse hører der kun, foruden Villien at sige Sandhed, en rigtig Opfatnings- og Anskuelses-Evne, sund Forstand og, fremfor alt, Menneskekundskab. Det kommer her an paa de samme Momenter, som den Eedsvorne maa blive sig bevidst i det sædvanlige Liv, ved sine daglige Beskjæftigelser, i selskabelig Omgang. Hvor hyppige ere ikke de Tilfælde, da ogsaa Kjøbmanden, Konstneren, Landboen ikke kan træffe hensigtsmæssige Forholdsregler, uden først rigtigen at have besvaret de Spørgsmaale, om visse Begivenheder ere forefaldne? hvem der var Gjerningsmanden, Anstifteren, Medhjelperen? i hvilken Hensigt og med hvilket Sindelag en vis Gjerning er skeet? Jo mangfoldigere, mere omfattende, mindre

eensidige de Forhold ere, hvori en Borger bevæger sig, jo virksommere han griber ind i det virkelige Liv, jo mere han har seet og hørt, og lært Menneskenes Digten og Tragten at kjende, jo rigtigere vil det Blik være, som han kaster ind i det Udvortes og Indvortes af Begivenhederne, desto tilforladeligere den Dom, som han fælder over en Begivenheds Sandhed, om hvem der er Gjerningsmand, samt om dennes Skyld."

"Nu indvendes vel, at det Spørgsmaal, om en Anklaget er skyldig i en bestemt Forbrydelse, ikke blot indeholder et historisk Element, men tillige ikke ganske lader sig skille fra det juridiske. Den historiske Bestanddeel ligger nemlig i det Spørgsmaal, om visse Facta, et bestemt Subjects Handlinger med bestemte Følger og under bestemte Omstændigheder, ere historisk sande? Det juridiske Element derimod i det Spørgsmaal, om disse Facta, Handlingen med sine Omstændigheder og Følger, netop have de Egenskaber, som Anklagen tillægger samme, og formedelst hvilke de skulle høre under en Straffelov? Man sætte t. Ex. at der, for at afgjøre, om den Anklagede har begaaet et saadant Tyverie, som code penal §. 386 omhandler, spørges, om Semprónius, Natten efter 1ste Januar, har paa en svigagtig Maade (frauduleusement) borttaget et Uhr paa et beboet eller til Bopæl tjenende Sted, eller, at man, med Hensyn til den Preussiske Landret 2 Th. 20 Tit. §. 1108, 1166, 1169, for at bestemme, om en vis Art af voldsomt Tyverie er begaaet, opkaster

det Spørgsmaal, om Sempronius Natten efter 1ste Januar har indsneget sig i et beboet Huus, og der frataget Titus et Uhr uden dennes Vidende eller Villie, for derved at skaffe sig en Vinding, Fordeel eller Nydelse. I disse Tilfælde kommer det vist nok an paa, at de Dømmende selv forelægge sig det Spørgsmaal, om de Egenskaber, som indeholdes i Anklagen, ogsaa findes ved den forefaldne Begivenhed, altsaa, hvad det første Spørgsmaal angaaer, om der virkelig i den Betydning, som Loven eller det almindelig gjeldende Retsbegreb dermed forbinder, er foregaaet en Borttagelse, og det en svigagtig; om Stedet kan betragtes som beboet eller tjenende til Beboelse, om Tiden maa regnes til Nat eller til Dag? I det andet Tilfælde vil det og komme an paa, om en Borttagelse kan antages at finde Sted; om den er skeet uden Titus's Forevidende; om den kan ansees at være skeet til Nattetider; om Sempronius har havt egen Fordeel, Vinding, eller Nydelse til Hensigt? Det kan ikke nægtes, at den Edsvorne, for retteligen at besvare alle disse Spørgsmaale, maa vide, hvilken Betydning, Loven eller det vedtagne Retsbegreb forbinder med hine Ord. Ganske at skille det historiske Element fra det juridiske, er neppe muligt; da ogsaa de factiske Bestanddele, hvori det juridiske Kjendemærke opløser sig, enten igjen maa forklares, og saaledes i det uendelige, eller man omsider komme til en Punkt, ved hvilken man kan forudsætte, at den juridiske Betydning er de Edsvorne bekjendt.

Juridisk Tidsskrift.

Udgivet

af

Dr. Anders Sandøe Ørsted,

Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Etatsraad og Deputeret i det Kongelige Danske Cancellie.

Tredie Bind, første Hefte.

Kjøbenhavn 1821.

Trykt og forlagt af Andreas Seidelin, Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Indhold.

Rec. March 9, 1905

Indhold.

Side.

Side.

Criminalistisk Literatur:

Neues Archiv des Criminalrechts, herausgegeben von Kleinschrod, Konopak und Mittermaier, 4ter Band. (Fortsættelse af den i jur. Tidsſk. 2det Bind, 2det Hefte, Side 197 til Enden begyndte critiske Anmeldelse). Af Udgiveren 220.

Er det uretfærdigt, at criminelle Sager paa-kjendes af retslærde Dommere?

Et af de Spørgsmaale, som for nærværende Tid, i flere af Europas Stater, ere Gjenstande for levende Forhandlinger, er det, om criminelle Sager retteligen bør paakjendes af dertil ansatte faste, med videnskabelige Indsigter i Lovkyndigheden forsynede, Dommere, eller om den væsentligste Deel af slige Sager bør overlades til Mænd, der, ved hver enkelt Leilighed, dertil udnævnes af Folkets Midte. De vigtigste Grunde for og imod ere blevne Læserne af nyt juridisk Arkiv forelagte i den udførlige critiske Anmeldelse, som sammes 10de Bind indeholder, af Feuerbachs Betrachtungen über das Geschwornengericht, hvilket Skrift dog er ældre end hiin lidenskabelige Kamp. Ogsaa er denne Materie berørt i juridisk Tidsskrift 1 B. S. 273 ff. og 408 ff. og 2 B. 2 H. S. 219-24. I Anledning af

de mange Skrifter, som i den senere Tid ere udkomne angaaende Eedsvorne-Indretningen, og hvori samme for det meste betragtes fra en anden Synspunkt, agter jeg at meddele en ny Prøvelse af ovennævnte almeeninteressante Spørgsmaal, hvorved jeg især skal holde mig til den udførlige Betænkning, som en af Kongen af Preussen til at undersøge Justitsforfatningen i Rhinprovindserne udnævnt Immediat-Justits-Commission har afgivet og som ganske erklærer sig til Fordeel for den i bemeldte Provindser, under det Franske Herredømme, indførte Rettergangsform, at Eedsvorne skulle i egentlig criminelle Sager paakjende den Anklagedes Skyld eller Uskyld. *)

For Dieblikket skal jeg indskrænke mig til en enkelt i foranførte Betænkning fremsat Forestillingsmaade, hvorefter Sagernes Paakjendelse af Eedsvorne ikke allene skulde føre til den paalideligste Criminalretspleie, men endog være den eneste, der kan bestaae med Grundbegreberne om Retfærdigheden. Side 55-65 udvikles nemlig de Grunde, paa hvilke bemeldte Com-

*) Fornævnte Betænkning er trykt in folio hos den Kongelige Preussiske Geheime Over-Hof-Bogtrykker, og udgjør 151 Sider. Den er for Resten ikke kommen i Boghandlingerne, men jeg har dog været saa heldig omsider at erholde et Exemplar af samme, saavelsom af flere Betænkninger, fornævnte Commission har afgivet over Gjenstande, hørende til bemeldte Provindsers Justitsforfatning.

misforr bygger den Paastand, at de Eedsvorne maae ansees fuldkommen skikkede til at udfinde Sandheden; og derunder søger den endog at vise, at den Dom, der er bygget paa de Indsigter, som retslærde Dommere have forud for de Eedsvorne, forsaavidt den Tiltalte derved bliver fundet skyldig, indeholder en Uretfærdighed.

"Ved criminelle Sagers Paadømmelse kommer det," saa ræsonneres der, "an paa to Spørgsmaale: 1) om den Anklagede er skyldig i den Forbrydelse, der lægges ham til Last, og 2) hvilken Lov der bliver at anvende. Det sidste Spørgsmaal er et reent Retsspørgsmaal, der kun af en practisk Retslærd rigtigen kan besvares. Det første Spørgsmaal er derimod blot factisk, og til dets rigtige Besvarelse hører der kun, foruden Villien at sige Sandhed, en rigtig Opfatnings- og Anskuelses-Evne, sund Forstand og, fremfor alt, Menneskekundskab. Det kommer her an paa de samme Momenter, som den Eedsvorne maa blive sig bevidst i det sædvanlige Liv, ved sine daglige Beskjæftigelser, i selskabelig Omgang. Hvor hyppige ere ikke de Tilfælde, da ogsaa Kjøbmanden, Konstneren, Landboen ikke kan træffe hensigtsmæssige Forholdsregler, uden først rigtigen at have besvaret de Spørgsmaale, om visse Begivenheder ere forefaldne? hvem der var Gjerningsmanden, Anstifteren, Medhjelperen? i hvilken Hensigt og med hvilket Sindelag en vis Gjerning er skeet? Jo mangfoldigere, mere omfattende, mindre

eensidige de Forhold ere, hvori en Borger bevæger sig, jo virksommere han griber ind i det virkelige Liv, jo mere han har seet og hørt, og lært Menneskenes Digten og Tragten at kjende, jo rigtigere vil det Blik være, som han kaster ind i det Udvortes og Indvortes af Begivenhederne, desto tilforladeligere den Dom, som han fælder over en Begivenheds Sandhed, om hvem der er Gjerningsmand, samt om dennes Skyld."

"Nu indvendes vel, at det Spørgsmaal, om en Anklaget er skyldig i en bestemt Forbrydelse, ikke blot indeholder et historisk Element, men tillige ikke ganske lader sig skille fra det juridiske. Den historiske Bestanddeel ligger nemlig i det Spørgsmaal, om visse Facta, et bestemt Subjects Handlinger med bestemte Følger og under bestemte Omstændigheder, ere historisk sande? Det juridiske Element derimod i det Spørgsmaal, om disse Facta, Handlingen med sine Omstændigheder og Følger, netop have de Egenskaber, som Anklagen tillægger samme, og formedelst hvilke de skulle høre under en Straffelov? Man sætte t. Ex. at der, for at afgjøre, om den Anklagede har begaaet et saadant Tyverie, som code penal §. 386 omhandler, spørges, om Sempronius, Natten efter 1ste Januar, har paa en svigagtig Maade (frauduleusement) borttaget et Uhr paa et beboet eller til Bopæl tjenende Sted, eller, at man, med Hensyn til den Preussiske Landret 2 Th. 20 Tit. §. 1108, 1166, 1169, for at bestemme, om en vis Art af voldsomt Tyverie er begaaet, opkaster

det Spørgsmaal, om Sempronius Natten efter 1ste Januar har indsneget sig i et behoet Huus, og der frataget Titus et Uhr uden dennes Vidende eller Villie, for derved at skaffe sig en Vinding, Fordeel eller Nydelse. I disse Tilfælde kommer det vist nok an paa, at de Dømmende selv forelægge sig det Spørgsmaal, om de Egenskaber, som indeholdes i Anklagen, ogsaa findes ved den forefaldne Begivenhed, altsaa, hvad det første Spørgsmaal angaaer, om der virkelig i den Betydning, som Loven eller det almindelig gjeldende Retsbegreb dermed forbinder, er foregaaet en Borttagelse, og det en svigagtig; om Stedet kan betragtes som beboet eller tjenende til Beboelse, om Tiden maa regnes til Nat eller til Dag? I det andet Tilfælde vil det og komme an paa, om en Borttagelse kan antages at finde Sted; om den er skeet uden Titus's Forevidende; om den kan ansees at være skeet til Nattetider; om Sempronius har havt egen Fordeel, Vinding, eller Nydelse til Hensigt? Det kan ikke nægtes, at den Edsvorne, for retteligen at besvare alle disse Spørgsmaale, maa vide, hvilken Betydning, Loven eller det vedtagne Retsbegreb forbinder med hine Ord. Ganske at skille det historiske Element fra det juridiske, er neppe muligt; da ogsaa de factiske Bestanddele, hvori det juridiske Kjendemærke opløser sig, enten igjen maa forklares, og saaledes i det uendelige, eller man omsider komme til en Punkt, ved hvilken man kan forudsætte, at den juridiske Betydning er de Edsvorne bekjendt.

Dersom imidlertid en saadan Adskillelse kunde skee, saa vilde dog, efter Feuerbachs rigtige Bemærkning, Juryen derved tabe sin Betydning og nedværdiges til et blot Spil. Dens Svar maatte da, i ethvert Tilfælde, stedse underkastes en høiere Authoritets Prøvelse, for at det kunde bestemmes, om de forefaldne Facta vare forbundne med saadanne Egenskaber, at den Anklagede kunde ansees skyldig *). Paa Grund af, at en Jury saaledes ogsaa maa kjende paa Handlingens juridiske Characteer, holder Feuerbach for, at den simple Erfaring, som det daglige Liv giver, kun tilveiebringer den ringeste Deel af de Kundskaber, der ere fornødne, for, selv i den meest enkelte Sag, grundigen og med Samvittighed, at kunne udsige "et Skyldig eller Uskyldig". Denne Erfaring giver, saa ræsonnerer Feuerbach, i al Fald de Kundskaber, hvorefter der kan dømmes over den historiske Vished om de rene Facta, hvilket i Almindelighed er den letteste Punkt i Gjerningens Bedømmelse. Men hvilke Kjendetegn, der høre til denne eller hiin Forbrydelse; hvorledes den ene nøie skjelner sig fra den anden; bestemte Synsmaader over Tilregnelse og retlig Skyld, strafbar og ustraffelig Hensigt; alt dette kan kun øses af Lovene. Kundskab herom kan ikke grundigen erhverves, uden ved Studium. Hertil fordres ikke blot Kundskab til Lovens Bogstav, men og til dens Aand. Selv denne Kund-

*) Cfr. herved nyt jur. Ark. 10 B. S. 42 ff.

skab strækker ikke til, men den maa, ved Anvendelsen, være bleven til Konst, ved Øvelse til Færdighed. Spørges der altsaa, om hvo der sikkrere og grundigere kan dømme om en Persons Skyld eller Uskyld, enten Mænd, hvis Kald er Kundskab om Lovene og Udøvelse af disse, eller Mænd, der hverken kjende Lovene, eller have Øvelse i sammes Anvendelse, saa besvarer dette Spørgsmaal, mener Feuerbach, sig af sig selv; thi det er, med andre Ord, om en Gjenstand, hvis grundige Bedømmelse forudsætter grundige Kundskaber og Øvelse i sammes Brug, sikkrest kan bedømmes af den Uvidende og den Uøvede, eller af den Underrettede og Øvede. Ved en nærmere Analyse af de Bestanddele, som høre til Spørgsmaalet om en Persons Skyld eller Uskyld, søger Feuerbach yderligere at godtgjøre den almindelige Menneskeforstands Utilstrækkelighed til her at fælde en afgjørende Dom. Han anmærker derhos, at alle Vanskelighederne forøge sig, jo fuldkomnere Straffelovgivningen er bleven; thi denne affsondrer da ikke blot forskjellige Slags af Forbrydelser og disses Hovedarter, men tillige, efter Forskjelligheden af de til Hovedcharacteren kommende, Strafbarheden forøgende eller formindskende Omstændigheder, særskilte Underarter og Grader i enhver Hovedart. I det Forhold, hvori Straffelovgivningen sondrer Forbrydelsen, forøge og forfine sig derfor de Retsspørgsmaale, som ere forbundne med Spørgsmaalet om Gjerningen og gjøre saaledes dette mere forviklet, saa at kun en ved skarpe Retsbe-

greber lebet og deri ovet Forstand kan opfatte Tradden rigtigen og holde den fast."

"Men Feuerbach har, i denne Udvikling, aabenbar ladet den almindelige Forstand vederfares for liden Ret, og dømt for partisk om den videnskabelig dannede practiske Retslærdes Fortrin. Enhver Videnskab har et Gebeet, som kun staaer den Indviede aabent, og et andet, hvortil alle Stænder have Adgang, og inden for hvilket de have en gyldig Dom. Det maa nu, for alle Ting, undersøges, om det med Spørgsmaalet om Factum forbundne juridiske Element er af det Slags, at det kun kan betragtes som Retsvidenskabens Eiendom? Langt fra, at dette nu er Tilfældet, vilde det endog føre til de største Modsigelser, om man vilde antage det. Den Kundskab, om en Handling er en Forbrydelse eller ikke, forudsættes hos hver Mand, enten han har studeret Loven eller ikke, og det med Rette. Ingen kan retfærdigen straffes, som man ikke kan tillægge denne Kundskab. Straffelovene have fornemmelig det Diemed, at afholde Borgerne fra en vis Classe af Handlinger derved, at visse Onder forbindes med disse Handlinger, og Strafferettens Udøvelse er betinget af den foregaaende Trusel. Naar nu Lovgiveren forlanger, at alle Statens Borgere skulle afholde dem fra de strafbare Handlinger, naar han vil afskrække dem ved de forkyndte Straffetrusler, saa maa han dog aabenbar forudsætte, at de kjende den Gjenstand, som de skulle afholde dem fra; eller, med andre lige betyd-

dende Ord, Lovgiveren antager, at Enhver kan og maa vide, om han tør foretage en bestemt Handling, uden at paadrage sig Straf, om han, som Gjernings-mand, er skyldig eller ikke. Men netop denne Kundskab og ikke mere er det, som forudsættes hos den Edsvorne, kun med den Forskjel, at det ikke er paa egne men paa fremmede Handlinger, han har at anvende denne sin Kundskab."

"Allerede den naturlige Følelse lærer os, at der ikke behøves nogen ved Videnskab erhvervet Retskundskab for at vide, om man, ved en vis Handling, vilde gjøre sig skyldig i Tyverie eller Mord, eller ikke. Foruden den strevne eller saa kaldte positive Strafferet gives der en Ret, som, efter Folkets eiendommelige Forfatning og Dannelse, betinger enhver Straffelov, som skrives for samme. Bekjendskab med denne Ret kan og maa formodes hos Enhver, som er sin Forstand mægtig. Denne Ret tilhører ikke Videnskaben men den almindelige Forstand. Det er Kundskaben om de moralske borgerlige Gifter, der ikke kan fattes Nogen, naar han ikke i det daglige Liv skal bringe sig selv og Andre i Skade. Men og den positive Criminalret maa, naar den ikke selv skal være uretfærdig, fremfor alt, være saaledes beskaffen, at den ogsaa er forstaaelig for den almindelige Menneskeforstand, der ikke er i Besiddelse af retsvidenskabelige Hjelpemidler. En saadan almindelig forstaaelig Straffelov maa allerede af den Grund være mulig, at den almene Forstaaelighed

...ere end Dommerens hele Videnska...
...ant til at finde Skyldige."

...indrømmer og, at Eedsvorne ere p...
...ganske enkelte Straffelove, saaledes so...
...og Romerne, da de havde der...
..., og selv for nærværende Tid h...
...Denne Bemærkning er vist nok gru...
...ilde være at møde et Onde med...
...vilde slutte, at vi ingen Jury skul...
...Straffelove ikke mere ere forstaaeli...
...elige Menneskeforstand. Man gjø...
...coder simplere og tilgjængelig for d...
...rstand. Vore mere forviklede borgerli...
...e ikke være deri til Hinder, efterdi dis...
...almindelige Forstands Eiendom og ik...
...tilhøre den retsvidenskabelig dannede Fo...

...erbeviisningen om en foregaaet Begivenhe...
...suden i alle Tilfælde paa umiddelbar An...
Naar Dommeren ikke selv er i Stand ti...
...iddelbar Anskuelse af Forbrydelsen eller den...
...ige Spor, at skaffe sig Overbeviisning, (hvilke...
...t sjeldneste Tilfælde) saa maa han øse si...
...dskab om Sagen af Vidnernes, Klagerens elle...
Anklagedes Udsagn. Disse Personer kunne lig...
...idet som de, det betroes at dømme, ganske skill...
...historiske og juridiske Element i Spørgsmaalet o...
...erningen fra hinanden. Naar ogsaa Forbrydelse...

eensidige de Forhold ere, hvori en Borger bevæger sig, jo virksommere han griber ind i det virkelige Liv, jo mere han har seet og hørt, og lært Menneskenes Digten og Tragten at kjende, jo rigtigere vil det Blik være, som han kaster ind i det Udvortes og Indvortes af Begivenhederne, desto tilforladeligere den Dom, som han fælder over en Begivenheds Sandhed, om hvem der er Gjerningsmand, samt om dennes Skyld."

"Nu indvendes vel, at det Spørgsmaal, om en Anklaget er skyldig i en bestemt Forbrydelse, ikke blot indeholder et historisk Element, men tillige ikke ganske lader sig skille fra det juridiske. Den historiske Bestanddeel ligger nemlig i det Spørgsmaal, om visse Facta, et bestemt Subjects Handlinger med bestemte Følger og under bestemte Omstændigheder, ere historisk sande? Det juridiske Element derimod i det Spørgsmaal, om disse Facta, Handlingen med sine Omstændigheder og Følger, netop have de Egenskaber, som Anklagen tillægger samme, og formedelst hvilke de skulle høre under en Straffelov? Man sætte t. Ex. at der, for at afgjøre, om den Anklagede har begaaet et saadant Tyverie, som code penal §. 386 omhandler, spørges, om Sempronius, Natten efter 1ste Januar, har paa en svigagtig Maade (frauduleusement) borttaget et Uhr paa et beboet eller til Bopæl tjenende Sted, eller, at man, med Hensyn til den Preussiske Landret 2 Th. 20 Tit. §. 1108, 1166, 1169, for at bestemme, om en vis Art af voldsomt Tyverie er begaaet, opkaster

det Spørgsmaal, om Sempronius Natten efter 1ste Januar har indsneget sig i et beboet Huus, og der frátaget Titus et Uhr uden dennes Vidende eller Villie, for derved at skaffe sig en Vinding, Fordeel eller Nydelse. I disse Tilfælde kommer det vist nok an paa, at de Dømmende selv forelægge sig det Spørgsmaal, om de Egenskaber, som indeholdes i Anklagen, ogsaa findes ved den forefaldne Begivenhed, altsaa, hvad det første Spørgsmaal angaaer, om der virkelig i den Betydning, som Loven eller det almindelig gjeldende Retsbegreb dermed forbinder, er foregaaet en Borttagelse, og det en svigagtig; om Stedet kan betragtes som beboet eller tjenende til Beboelse, om Tiden maa regnes til Nat eller til Dag? I det andet Tilfælde vil det og komme an paa, om en Borttagelse kan antages at finde Sted; om den er skeet uden Titus's Forevidende; om den kan ansees at være skeet til Nattetider; om Sempronius har havt egen Fordeel, Vinding, eller Nydelse til Hensigt? Det kan ikke nægtes, at den Eedsvorne, for retteligen at besvare alle disse Spørgsmaale, maa vide, hvilken Betydning, Loven eller det vedtagne Retsbegreb forbinder med hine Ord. Ganske at skille det historiske Element fra det juridiske, er neppe muligt; da ogsaa de factiske Bestanddele, hvori det juridiske Kjendemærke opløser sig, enten igjen maa forklares, og saaledes i det uendelige, eller man omsider komme til en Punkt, ved hvilken man kan forudsætte, at den juridiske Betydning er de Eedsvorne bekjendt.

eensidige de Forhold ere, hvori en Borger bevæger sig, jo virksommere han griber ind i det virkelige Liv, jo mere han har seet og hørt, og lært Menneskenes Digten og Tragten at kjende, jo rigtigere vil det Blik være, som han kaster ind i det Udvortes og Indvortes af Begivenhederne, desto tilforladeligere den Dom, som han fælder over en Begivenheds Sandhed, om hvem der er Gjerningsmand, samt om dennes Skyld."

"Nu indvendes vel, at det Spørgsmaal, om en Anklaget er skyldig i en bestemt Forbrydelse, ikke blot indeholder et historisk Element, men tillige ikke ganske lader sig skille fra det juridiske. Den historiske Bestanddeel ligger nemlig i det Spørgsmaal, om visse Facta, et bestemt Subjects Handlinger med bestemte Følger og under bestemte Omstændigheder, ere historisk sande? Det juridiske Element derimod i det Spørgsmaal, om disse Facta, Handlingen med sine Omstændigheder og Følger, netop have de Egenskaber, som Anklagen tillægger samme, og formedelst hvilke de skulle høre under en Straffelov? Man sætte t. Ex. at der, for at afgjøre, om den Anklagede har begaaet et saadant Tyverie, som code penal §. 386 omhandler, spørges, om Sempronius, Natten efter 1ste Januar, har paa en svigagtig Maade (frauduleusement) borttaget et Uhr paa et beboet eller til Bopæl tjenende Sted, eller, at man, med Hensyn til den Preussiske Landret 2 Th. 20 Tit. §. 1108, 1166, 1169, for at bestemme, om en vis Art af voldsomt Tyverie er begaaet, opkaster

det Spørgsmaal, om Sempronius Natten efter 1ste Januar har indsneget sig i et beboet Huus, og der frataget Titus et Uhr uden dennes Vidende eller Villie, for derved at skaffe sig en Vinding, Fordeel eller Nydelse. I disse Tilfælde kommer det vist nok an paa, at de Dømmende selv forelægge sig det Spørgsmaal, om de Egenskaber, som indeholdes i Anklagen, ogsaa findes ved den forefaldne Begivenhed, altsaa, hvad det første Spørgsmaal angaaer, om der virkelig i den Betydning, som Loven eller det almindelig gjeldende Retsbegreb dermed forbinder, er foregaaet en Borttagelse, og det en svigagtig; om Stedet kan betragtes som beboet eller tjenende til Beboelse, om Tiden maa regnes til Nat eller til Dag? I det andet Tilfælde vil det og komme an paa, om en Borttagelse kan antages at finde Sted; om den er skeet uden Titus's Forevidende; om den kan ansees at være skeet til Nattetider; om Sempronius har havt egen Fordeel, Vinding, eller Nydelse til Hensigt? Det kan ikke nægtes, at den Eedsvorne, for retteligen at besvare alle disse Spørgsmaale, maa vide, hvilken Betydning, Loven eller det vedtagne Retsbegreb forbinder med hine Ord. Ganske at skille det historiske Element fra det juridiske, er neppe muligt; da ogsaa de factiske Bestanddele, hvori det juridiske Kjendemærke opløser sig, enten igjen maa forklares, og saaledes i det uendelige, eller man omsider komme til en Punkt, ved hvilken man kan forudsætte, at den juridiske Betydning er de Eedsvorne bekjendt.

eensidige de Forhold ere, hvori en Borger bevæger sig, jo virksommere han griber ind i det virkelige Liv, jo mere han har seet og hørt, og lært Menneskenes Digten og Tragten at kjende, jo rigtigere vil det Blik være, som han kaster ind i det Udvortes og Indvortes af Begivenhederne, desto tilforladeligere den Dom, som han fælder over en Begivenheds Sandhed, om hvem der er Gjerningsmand, samt om dennes Skyld."

"Nu indvendes vel, at det Spørgsmaal, om en Anklaget er skyldig i en bestemt Forbrydelse, ikke blot indeholder et historisk Element, men tillige ikke ganske lader sig skille fra det juridiske. Den historiske Bestanddeel ligger nemlig i det Spørgsmaal, om visse Facta, et bestemt Subjects Handlinger med bestemte Følger og under bestemte Omstændigheder, ere historisk sande? Det juridiske Element derimod i det Spørgsmaal, om disse Facta, Handlingen med sine Omstændigheder og Følger, netop have de Egenskaber, som Anklagen tillægger samme, og formedelst hvilke de skulle høre under en Straffelov? Man sætte t. Ex. at der, for at afgjøre, om den Anklagede har begaaet et saadant Tyverie, som code penal §. 386 omhandler, spørges, om Sempronius, Natten efter 1ste Januar, har paa en svigagtig Maade (frauduleusement) borttaget et Uhr paa et beboet eller til Bopæl tjenende Sted, eller, at man, med Hensyn til den Preussiske Landret 2 Th. 20 Tit. §. 1108, 1166, 1169, for at bestemme, om en vis Art af voldsomt Tyverie er begaaet, opkaster

det Spørgsmaal, om Sempronius Natten efter 1ste Januar har indsneget sig i et beboet Huus, og der frataget Titus et Uhr uden dennes Vidende eller Villie, for derved at skaffe sig en Vinding, Fordeel eller Nydelse. I disse Tilfælde kommer det vist nok an paa, at de Dømmende selv forelægge sig det Spørgsmaal, om de Egenskaber, som indeholdes i Anklagen, ogsaa findes ved den forefaldne Begivenhed, altsaa, hvad det første Spørgsmaal angaaer, om der virkelig i den Betydning, som Loven eller det almindelig gjeldende Retsbegreb dermed forbinder, er foregaaet en Borttagelse, og det en svigagtig; om Stedet kan betragtes som beboet eller tjenende til Beboelse, om Tiden maa regnes til Nat eller til Dag? I det andet Tilfælde vil det og komme an paa, om en Borttagelse kan antages at finde Sted; om den er skeet uden Titus's Forevidende; om den kan ansees at være skeet til Nattetider; om Sempronius har havt egen Fordeel, Vinding, eller Nydelse til Hensigt? Det kan ikke nægtes, at den Eedsvorne, for retteligen at besvare alle disse Spørgsmaale, maa vide, hvilken Betydning, Loven eller det vedtagne Retsbegreb forbinder med hine Ord. Ganske at skille det historiske Element fra det juridiske, er neppe muligt; da ogsaa de factiske Bestanddele, hvori det juridiske Kjendemærke opløser sig, enten igjen maa forklares, og saaledes i det uendelige, eller man omsider komme til en Punkt, ved hvilken man kan forudsætte, at den juridiske Betydning er de Eedsvorne bekjendt.

eensidige de Forhold ere, hvori en Borger bevæger sig, jo virksommere han griber ind i det virkelige Liv, jo mere han har seet og hørt, og lært Menneskenes Digten og Tragten at kjende, jo rigtigere vil det Blik være, som han kaster ind i det Udvortes og Indvortes af Begivenhederne, desto tilforladeligere den Dom, som han fælder over en Begivenheds Sandhed, om hvem der er Gjerningsmand, samt om dennes Skyld."

"Nu indvendes vel, at det Spørgsmaal, om en Anklaget er skyldig i en bestemt Forbrydelse, ikke blot indeholder et historisk Element, men tillige ikke ganske lader sig skille fra det juridiske. Den historiske Bestanddeel ligger nemlig i det Spørgsmaal, om visse Facta, et bestemt Subjects Handlinger med bestemte Følger og under bestemte Omstændigheder, ere historisk sande? Det juridiske Element derimod i det Spørgsmaal, om disse Facta, Handlingen med sine Omstændigheder og Følger, netop have de Egenskaber, som Anklagen tillægger samme, og formedelst hvilke de skulle høre under en Straffelov? Man sætte t. Ex. at der, for at afgjøre, om den Anklagede har begaaet et saadant Tyverie, som code penal §. 386 omhandler, spørges, om Sempronius, Natten efter 1ste Januar, har paa en svigagtig Maade (frauduleusement) borttaget et Uhr paa et beboet eller til Bopæl tjenende Sted, eller, at man, med Hensyn til den Preussiske Landret 2 Th. 20 Tit. §. 1108, 1166, 1169, for at bestemme, om en vis Art af voldsomt Tyverie er begaaet, opkaster

det Spørgsmaal, om Sempronius Natten efter 1ste Januar har indsneget sig i et beboet Huus, og der frataget Titus et Uhr uden dennes Vidende eller Villie, for derved at skaffe sig en Vinding, Fordeel eller Nydelse. I disse Tilfælde kommer det vist nok an paa, at de Dømmende selv forelægge sig det Spørgsmaal, om de Egenskaber, som indeholdes i Anklagen, ogsaa findes ved den forefaldne Begivenhed, altsaa, hvad det første Spørgsmaal angaaer, om der virkelig i den Betydning, som Loven eller det almindelig gjeldende Retsbegreb dermed forbinder, er foregaaet en Borttagelse, og det en svigagtig; om Stedet kan betragtes som beboet eller tjenende til Beboelse, om Tiden maa regnes til Nat eller til Dag? I det andet Tilfælde vil det og komme an paa, om en Borttagelse kan antages at finde Sted; om den er skeet uden Titus's Forevidende; om den kan ansees at være skeet til Nattetider; om Sempronius har havt egen Fordeel, Vinding, eller Nydelse til Hensigt? Det kan ikke nægtes, at den Eedsvorne, for retteligen at besvare alle disse Spørgsmaale, maa vide, hvilken Betydning, Loven eller det vedtagne Retsbegreb forbinder med hine Ord. Ganske at skille det historiske Element fra det juridiske, er neppe muligt; da ogsaa de factiske Bestanddele, hvori det juridiske Kjendemærke opløser sig, enten igjen maa forklares, og saaledes i det uendelige, eller man omsider komme til en Punkt, ved hvilken man kan forudsætte, at den juridiske Betydning er de Eedsvorne bekjendt.

Dersom imidlertid en saadan Adskillelse kunde skee, saa vilde dog, efter Feuerbachs rigtige Bemærkning, Juryen derved tabe sin Betydning og nedværdiges til et blot Spil. Dens Svar maatte da, i ethvert Tilfælde, stedse underkastes en høiere Authoritets Prøvelse, for at det kunde bestemmes, om de forefaldne Facta vare forbundne med saadanne Egenskaber, at den Anklagede kunde ansees skyldig *). Paa Grund af, at en Jury saaledes ogsaa maa kjende paa Handlingens juridiske Characteer, holder Feuerbach for, at den simple Erfaring, som det daglige Liv giver, kun tilveiebringer den ringeste Deel af de Kundskaber, der ere fornødne, for, selv i den meest enkelte Sag, grundigen og med Samvittighed, at kunne udsige "et Skyldig eller Uskyldig". Denne Erfaring giver, saa ræsonnerer Feuerbach, i al Fald de Kundskaber, hvorefter der kan dømmes over den historiske Vished om de rene Facta, hvilket i Almindelighed er den letteste Punkt i Gjerningens Bedømmelse. Men hvilke Kjendetegn, der høre til denne eller hiin Forbrydelse; hvorledes den ene nøie skjelner sig fra den anden; bestemte Synsmaader over Tilregnelse og retlig Skyld, strafbar og ustraffelig Hensigt; alt dette kan kun øses af Lovene. Kundskab herom kan ikke grundigen erhverves, uden ved Studium. Hertil fordres ikke blot Kundskab til Lovens Bogstav, men og til dens Aand. Selv denne Kund-

*) Cfr. herved nyt jur. Ark. 10 B. S. 42 ff.

skab strækker ikke til, men den maa, ved Anvendelsen, være bleven til Konst, ved Øvelse til Færdighed. Spørges der altsaa, om hvo der sikkrere og grundigere kan dømme om en Persons Skyld eller Uskyld, enten Mænd, hvis Kald er Kundskab om Lovene og Udøvelse af disse, eller Mænd, der hverken kjende Lovene, eller have Øvelse i sammes Anvendelse, saa besvarer dette Spørgsmaal, mener Feuerbach, sig af sig selv; thi det er, med andre Ord, om en Gjenstand, hvis grundige Bedømmelse forudsætter grundige Kundskaber og Øvelse i sammes Brug, sikkrest kan bedømmes af den Uvidende og den Uøvede, eller af den Underrettede og Øvede. Ved en nærmere Analyse af de Bestanddele, som høre til Spørgsmaalet om en Persons Skyld eller Uskyld, søger Feuerbach yderligere at godtgjøre den almindelige Menneskeforstands Utilstrækkelighed til her at fælde en afgjørende Dom. Han anmærker derhos, at alle Vanskelighederne forøge sig, jo fuldkomnere Straffelovgivningen er bleven; thi denne affondrer da ikke blot forskjellige Slags af Forbrydelser og disses Hovedarter, men tillige, efter Forskjelligheden af de til Hovedcharacteren kommende, Strafbarheden forøgende eller formindskende Omstændigheder, særskilte Underarter og Grader i enhver Hovedart. I det Forhold, hvori Straffelovgivningen sondrer Forbrydelsen, forøge og forfine sig derfor de Retsspørgsmaale, som ere forbundne med Spørgsmaalet om Gjerningen og gjøre saaledes dette mere forviklet, saa at kun en ved skarpe Retsbe-

greber let ved og deri øvet Forstand kan opfatte Tracktenrigtigen og holde den fast."

"Men Feuerbach har, i denne Udvikling, aabenbar ladet den almindelige Forstand vederfares for liden Ret, og dømt for partisk om den videnskabelig dannede practiske Retslærdes Fortrin. Enhver Videnskab har et Gebeet, som kun staaer den Indviede aabent, og et andet, hvortil alle Stænder have Adgang, og inden for hvilket de have en gyldig Dom. Det maa nu, for alle Ting, undersøges, om det med Spørgsmaalet om Factum forbundne juridiske Element er af det Slags, at det kun kan betragtes som Retsvidenskabens Eiendom? Langt fra, at dette nu er Tilfældet, vilde det endog føre til de største Modsigelser, om man vilde antage det. Den Kundskab, om en Handling er en Forbrydelse eller ikke, forudsættes hos hver Mand, enten han har studeret Loven eller ikke, og det med Rette. Ingen kan retfærdigen straffes, som man ikke kan tillægge denne Kundskab. Straffelovene have fornemmelig det Diemed, at afholde Borgerne fra en vis Classe af Handlinger derved, at visse Onder forbindes med disse Handlinger, og Strafferettens Udøvelse er betinget af den foregaaende Trusel. Naar nu Lovgiveren forlanger, at alle Statens Borgere skulle afholde dem fra de strafbare Handlinger, naar han vil afskrække dem ved de forkyndte Straffetrusler, saa maa han dog aabenbar forudsætte, at de kjende den Gjenstand, som de skulle afholde dem fra; eller, med andre lige betyd-

dende Ord, Lovgiveren antager, at Enhver kan og maa vide, om han tør foretage en bestemt Handling, uden at paadrage sig Straf, om han, som Gjerningsmand, er skyldig eller ikke. Men netop denne Kundskab og ikke mere er det, som forudsættes hos den Edsvorne, kun med den Forskjel, at det ikke er paa egne men paa fremmede Handlinger, han har at anvende denne sin Kundskab."

"Allerede den naturlige Følelse lærer os, at der ikke behøves nogen ved Videnskab erhvervet Retskundskab for at vide, om man, ved en vis Handling, vilde gjøre sig skyldig i Tyverie eller Mord, eller ikke. Foruden den strevne eller saa kaldte positive Strafferet gives der en Ret, som, efter Folkets eiendommelige Forfatning og Dannelse, betinger enhver Straffelov, som skrives for samme. Bekjendskab med denne Ret kan og maa formodes hos Enhver, som er sin Forstand mægtig. Denne Ret tilhører ikke Videnskaben men den almindelige Forstand. Det er Kundskaben om de moralske borgerlige Gifter, der ikke kan fattes Nogen, naar han ikke i det daglige Liv skal bringe sig selv og Andre i Skade. Men og den positive Criminalret maa, naar den ikke selv skal være uretfærdig, fremfor alt, være saaledes beskaffen, at den ogsaa er forstaaelig for den almindelige Menneskeforstand, der ikke er i Besiddelse af retsvidenskabelige Hjelpemidler. En saadan almindelig forstaaelig Straffelov maa allerede af den Grund være mulig, at den almene Forstaaelighed

er den første Betingelse for at den, med Rette, kan være til. Hvorledes kunne Straffelove anvendes paa den, hvis Forstandskræfter ikke ere tilstrækkelige til, vedbørligen at begribe samme? Saaledes besidder og virkelig den fortræffelige Carolina det Fortrin, at dens Indhold er, eller i det mindste den Tid den udkom, var tilgjængeligt for den almindelige Forstand; hvorfor den og, med Føie, kunde indrømme de ulovkyndige Tingmænd Andeel i den dømmende Magt, hvilken endog strakte sig til Bestemmelsen af Handlingens retlige Følge, altsaa videre end den, der i Rhinprovindserne tilkommer de Eedsvorne."

"Feuerbachs rigtige Bemærkning, at Spørgsmaalet om Skyld eller Uskyld indeholder ikke blot et historisk men og et juridisk Element, fører endog til det Resultat, at Staten, for at skaffe sig den tilforladeligste Vished om, at der fældes en retfærdig Dom, bør overlade dette Spørgsmaal til den almindelige og ikke til den technisk dannede retslærde Forstand. Ellers kan Staten nemlig ikke være overbeviist om, at de almindelige Retsbegreber, der ikke udelukkende høre til Videnskabens, men til den naturlige ved det daglige Liv uddannede Forstands Gebeet, ere tilstrækkelige til at indsee den Handlings Strafværdighed, hvorfor den Anklagede dømmes skyldig. Naar nemlig Gjerningen er foregaaet under saadanne Omstændigheder, at kun den lærde og øvede Jurist kan indsee dens Strafværdighed, vil den Anklagedes Fordømmelse være

en aabenbar Uretfærdighed. Saafremt de Edsvornes simple Menneskeforstand ikke formaaer at erkjende Handlingen som strafværdig, saa maa og Gjerningsmandens almindelige Menneskeforstand ansees dertil utilstrækkelig. Men overlades Paakjendelsen til retslærde Dommere, vilde det være en unaturlig Fordring, at disse skulde skille deres ved Retsvidenskaben erhvervede Indsigter fra deres almindelige Menneskeforstand, og blot benytte denne sidste til at bedømme Handlingens Strafbarhed. Dømmekraften er, som Bevidstheden, kun een, og lader sig, i Virkeligheden, ikke opløse i sit techniske og sit almindelige Element. Hvis en saadan Affondring lod sig udføre, vilde desuden den retslærde Dommer intet have forud for de Edsvorne."

"Adskillige mærkelige Authoriteter bekræfte og hiin Paastand, at Straffedomme bør være Resultatet af den naturlige sunde Forstand, og ikke af lærd Videnskab. Saaledes har den herlige Justus Möser, allerede i den tredie og fjerde Deel af det forrige Aarhundrede, altsaa længe førend Frankrig, fra England af, forplantede Jury i sine Criminal-Domstole, opkastet det Spørgsmaal: er det billigt, at Lærde affige Criminal-Domme, og besvaret det med Nei. Intet kan, yttrer denne store Mand, være ubilligere og grusommere end at fordømme et Menneske, uden at være forsikkret om, at han har begrebet og forstaaet, eller dog kunnet begribe og forstaae den Lov, hvis Overtrædelse lægges

ham til Last. Men den tydeligste Prøve paa, at Forbryderen har forstaaet eller dog kunnet eller burdet forstaae Loven, er ustridig den, at 7 eller 12 ulærde Mænd fordømme ham, og derved give tilkjende, hvorledes det almindelige Begreb om den overtraadte Lov var, hvorledes ethvert med blot sund Fornuft begavet Menneske har udlagt samme. Dette er den eneste Prøve paa Lovens sande Tydelighed, hvilken Prøve den Lærde aldrig kan afgive, da hans Forestillinger ere for skjærpede, for fine, for ophøiede over det almindelige Begreb. Den Lærde er en Naturkyndig, som gjennem et Forstørrelsesglas seer hundrede Ting i en Sag, som undgaae det sædvanlige Øie. Naar altsaa en Lærd dømmer, saa er han i bestandig Fare for, af sine finere Indsigter at blive forført, enten til utidig Medlidenhed eller til overdreven Strænghed, og han skulde, for sin egen Samvittigheds Skyld, aldrig give sig af med at dømme i criminelle Tilfælde. Og i en anden Afhandling dadler Möser, at Forbrydere i de fleste Lande endnu dømmes efter abstracte Love, medens i England 12 Total-Indtryk kjende paa den concrete Gjerning. Samme Synspuncter og Grundsætninger har Keiserinde Catharina 2 yttret i sin Instruction til den Commission, som hun havde nedsat for at udkaste en ny Lovbog. Denne navnkundige Herskerinde erklærer udtrykkelig, at der, hvor det kommer an paa at afsige Dommen i criminelle Tilfælde, ikke udfordres videre end naturlig sund Forstand, der tjener til en

langt sikkrere Fører end Dommerens hele Videnskab, der overalt er vant til at finde Skyldige."

"Feuerbach indrømmer og, at Edsvorne ere paa deres Sted ved ganske enkelte Straffelove, saaledes som hos Athenienserne og Romerne, da de havde deres judicia publica, og selv for nærværende Tid hos Englænderne. Denne Bemærkning er vist nok grundet. Men det vilde være at møde et Onde med et andet, naar man vilde slutte, at vi ingen Jury skulde have, fordi vore Straffelove ikke mere ere forstaaelige for den almindelige Menneskeforstand. Man gjøre derimod Straffecoder simplere og tilgjængelig for den almindelige Forstand. Vore mere forviklede borgerlige Forhold kunne ikke være deri til Hinder, efterdi disse selv ere den almindelige Forstands Eiendom og ikke udelukkende tilhøre den retsvidenskabelig dannede Forstands."

"Overbeviisningen om en foregaaet Begivenhed hviler desuden i alle Tilfælde paa umiddelbar Anskuelse. Naar Dommeren ikke selv er i Stand til, ved umiddelbar Anskuelse af Forbrydelsen eller dens sandselige Spor, at skaffe sig Overbeviisning, (hvilket er det sjeldneste Tilfælde) saa maa han øse sin Kundskab om Sagen af Vidnernes, Klagerens eller den Anklagedes Udsagn. Disse Personer kunne ligesaalidet som de, det betroes at dømme, ganske skille det historiske og juridiske Element i Spørgsmaalet om Gjerningen fra hinanden. Naar ogsaa Forbrydelsens

Væsen opløses i sine enkelte Kjendetegn, og Spørgsmaalene blot rettes paa disse, saa sættes dog altid forud, at den Anklagede eller Vidnet dermed forbinder den Betydning, som Loven tillægger samme. Man kommer altsaa stedse tilbage til, at en vis Rets- og Lovkundskab ogsaa maa forudsættes hos den almindelige Menneskeforstand. Hvorfor vil man nu frakjende Jury denne Kundskab, da den dog dannes af Subjecter, hos hvilke man endog kan formode en fortrinlig Grad af almindelig Menneskeforstand? Ethvert Folks Criminal-Codex bør saa aldeles svare til dets Sæder og Culturtilstand, at de Bedre i samme maae være istand til at begribe og bedømme de Forudsætninger, under hvilke en Forbrydelse er tilstede."

"Naar Feuerbach frakjender de ulovkyndige Edsvorne den Kundskab, som behøves, for, med Sikkerhed, at udfinde de Kjendetegn, som danne det juridiske Begreb om Ophavsmand, Medhjelper, Overlæg, retstridig Hensigt og deslige, saa forvexler han aabenbar den Evne, i det practiske Liv at kunne rigtigen og tilforladeligen udøve en vis Kraft, med den Kundskab, hvorved denne Krafts Sammenhæng med de øvrige Naturkræfter udvikles, og med den Færdighed, at aflægge et lærd Regnskab for denne Sammenhæng. Med Tilforladelighed læser Matronen gjennem en Forstørrelses Brille, uden at kunne angive Grunden, hvorfor Brillen forstørrer. Den udannede Landmand gjør den rigtige Brug af Staal og Steen til at slaae

Ild, uden at kunne forklare sig dette Phoenomen. Ja ikke altid, ikke engang sædvanligen, er der med den større Kundskab om Grundene og med Videnskaben om en Naturkrafts Sammenhæng med en anden forbunden en større Færdighed i Anvendelsen af denne Kraft. Enhver practisk Jurist vil selv have havt Leilighed til at overbevise sig om, at stor historisk Viden i Lov og Ret og Besiddelsen af grundige juridiske Kundskaber ikke altid gjør den duelige Dommer og den kloge Advocat. Ofte er den Lærde, i Forhold til, som hans Viden er større, desto mere uskikket ved Anvendelsen af denne Viden, selv ved Handlinger, som den almindelige Erfaring lærer, med Sikkerhed at udføre. Ved de Edsvornes Dom forlanges desuden ikke andet end at de, med Tilforladelighed, skulle være i Stand til at fælde saadan practisk Dom, som de i det daglige Liv daglig maae fælde, for ikke at komme under Straffelovenes Virksomhed."

Skjønt den Hovedsætning, som de ovenanførte Ræsonnements gaae ud paa at bevise, har et stort Skin af Sandhed for sig, vil den dog neppe udholde en nøiagtig Prøve; og det vil ikke være vanskeligt, i hine Ræsonnements, at opvise meget paafaldende Feilslutninger. Grundpunktet i det Hele er, at de Dommere, som skulle paakjende den Anklagedes Skyld eller Uskyld, ikke bør være klogere end den Anklagede selv, da man ellers ikke, med Sikkerhed, kan stole paa, at denne ligesaavel som hans Dommere maatte kunne

indsee Handlingens Forhold til Loven. Men, dersom denne Fordring var befoiet, saa vilde Rettergangsmaaden i de Lande, der lade en Jury paakjende den Anklagedes Skyld, ikke være stort mindre forkastelig end den, som finder Sted i de Lande, hvor Bedømmelsen overlades til faste med retskyndige Medlemmer besatte Domstole. Til Edsvorne blive nemlig ingen andre udtagne, end Personer, der, efter deres udvortes Stilling at dømme, kunne antages at besidde en fortrinlig Grad af dannet og øvet Forstand, hvilket og i de oven meddeelte Ræsonnements erkjendes. Forbryderne høre derimod, for den største Deel, til den raaere Folkeklasse, der ingenlunde kaldes til at sidde Dom i Misgierningssager. Det er altsaa ingen afgjort Sag, at, fordi hine oplyste, skjøndt ikke retslærde, Mænd kunne indsee Handlingens Lovstridighed, derfor og den stakkels Forbryder har været i Stand til ligeledes at blive sig denne bevidst. Det kunde endog let blive Tilfældet, at slige Mænd, der mindre end retskyndige Dommere ere i Stand til at abstrahere fra deres moralske Forestillinger, og indskrænke deres Fordringer til det, Straffelovene bestemt forkynde, vilde give Straffe-retten en større Virkekreds end lovkyndige Dommere. Fremdeles har man i de Stater, hvori Edsvorne paa-kjende Criminalsager, fundet det nødvendigt, at ikke allene lovkyndige Sagførere tale Sagen for og imod den Anklagede, men at endog en retslærd Dommer, som fører præsidium i Retten, maae foredrage Sagen

før de Edsvorne, inden de skride til at afsige Dom. I England og Nordamerika, hvor Indretningen dog vist nok finder Sted i en høiere Grad af Reenhed og Fuldkommenhed end andetsteds, lægges der i Særdeleshed stor Vægt paa denne Dommerens Information til de Edsvorne, ved hvilken han udvikler alle de Retsbegreber, hvorpaa det kommer an, for at udsige et "guilty eller not guilty" *), og det er, som vi allerede et andet Sted have seet, **) en yderlig Sjeldenhed, at de Edsvorne afvige fra hans Deduction, der, som vi ligeledes have bemærket, omtrent spiller samme Rolle i denne Rettergang, som i vore Krigsretter Auditeurens Relation. Vel er det neppe aldeles grundet, naar Feuerbach mener, at hiin den præsiderende Dommers Information indskrænker Edsvorne-Rettens egentlige Livs-Princip, og indeholder en Erkjendelse af denne Rettergangsmaades Ufuldkommenhed. Naar Englænderne sætte saa stor Priis paa dette Institut, saa er det neppe fordi de staae i den Tanke, at de Edsvorne bedre end retslærde Dommere skulde forstaae at afgjøre en Retssag. Men de holde for, at, naar de af Regjeringen beskikkede Dommere ikke, af egen Myndighed, kunne reise eller fælde den, som anklages for

*) Et Exempel paa en saadan Deduction i en nordamericansk Mordsag findes i nyt juridisk Arkiv, 29de Bind, S. 183 ff.

**) Nyt jur. Ark. 10de Bind, S. 49-50.

en Forbrydelse, hvorimod deres Indflydelse kun grunder sig paa den Tillid, de nyde hos Folket, hvis Repræsentantere de Edsvorne ere, saa maa Regjeringen altid være betænkt paa at besætte disse Embeder, der, uagtet Dommene egentlig fældes af de Eedsvorne, dog i England ere af langt større Anseelse og Indflydelse, end maaskee i noget andet Land, med Mænd af almeen erkjendte grundige Indsigter og ubestikkelig Retskaffenhed, ligesom bemeldte Embedsmænd ogsaa, for at vedligeholde deres Virksomhed, ere i den Nødvendighed, stedse at vise dem upartiske, og det i Særdeleshed i de Tilfælde, hvor man ellers kunde frygte for, at den Interesse, Regjeringen tager i Sagen, kunde faae Indflydelse paa dem. Dette Øiemed skal og, efter flere Kjenderes Dom, opnaaes ved Indretningen; og paa Indretningens Værd, fra denne (politiske) Side betragtet skulle vi, paa dette Sted, ei indlade os. Men, naar man med den Commission, med hvis Betænkning vi her sysselsætte os, anbefaler Sagernes Afgjørelse ved Eedsvorne af den Grund, at disse netop have det Maal af Kundskaber, som hører til at afsige en retfærdig Dom, da er det vist, at den præsiderende Dommers Deduction kommer i Strid med det, man saaledes lægger til Grund for Indretningens Fortrinlighed. Vel søger Commissionen Side 129-137 at bevise det modsatte. Men om end den Frygt, at den retslærde Præsident altid vilde beherske de Eedsvornes Mening, maatte bortfalde ved Commissionens Forsikkring, at de Eed-

svorne meget vel vide at skjelne, om hans Mening er vel grundet eller ikke, saa er det dog vist, at de, ved Hjelp af Præsidentens Information, faae et Middel i Hænde til at bedømme Handlingens Strafværdighed, som manglede den Anklagede, da han foretog den Gjerning, hvorfor han er sat under Tiltale. Det er altsaa klart, at hiin Præsidentens Function, som Immediat-Commissionen dog billiger, kommer i Strid med det Princip, hvorpaa de Ræsonnements, hvis Prøvelse er denne Afhandlings Formaal, hvile.

Foranførte Princip vilde saaledes lede til ganske andre Rettergangsformer end de, der finde Sted i de Lande, hvor Edsvorne ere indførte, og en med fuld Consequents derefter indrettet Criminaljustits vilde vist, allerede ved første Diekast, vise sig som aldeles forkastelig. Men prøver man nøiere den Slutningskjede, Commissionen har opstillet, saa vil man og finde, at den væsentligste Deel af samme hviler paa en Forvexling af to meget forskjellige Begreber. Med Føie paastaaes det, at ingen bør straffes for en Handling, naar han ikke forud kunde og maatte vide, at han derved vilde paabrage sig Straf. Men Commissionen har Uret, naar den antager, at dette netop er den samme Kundskab, som kræves hos Dommerne, der skulle paakjende Gjerningsmandens Skyld eller Uskyld. Det Spørgsmaal, hvorpaa det, i denne Henseende, kommer an, havde den dog forhen retteligen

angivet saaledes, om den Anklagede er skyldig i den Forbrydelse, som lægges ham til Last. Dette Spørgsmaal er aabenbar af et langt større Omfang end hiint, som den Anklagede selv maatte have været i Stand til at besvare. Med Hensyn til denne var det nok, at han kunde blive sig Handlingens Strafværdighed bevidst. For at samme kan blive Gjenstand for criminalistisk Tilregnelse, er det ingenlunde fornødent, at hans Kundskaber og Evner have strækket sig saa vidt, at han kunde bedømme, om Handlingen udgjør et Mord eller et simpelt Drab, et Tyverie eller et Bedragerie, om han, ved den Bistand, han har ydet den egentlige Gjerningsmand, har, efter Loven, gjort sig lige skyldig med denne eller ikke, hvorvidt Straffene, for flere Forbrydelser, skulle forenes, eller ikke. Naar han blot har kunnet indsee sit Foretagendes Strafværdighed i det Hele, maa den lovbestemte Straf paa ham være anvendelig, uagtet der har manglet ham Kundskab til forud at beregne Straffens Størrelse. Men selv angaaende det Spørgsmaal, om Handlingen er strafbar eller ikke, behøver Gjerningsmanden ingen tydelig og sikker Kundskab, for at Handlingen kan blive ham tilregnelig til den Straf, Loven bestemmer. En tvivlsom Forestilling, en dunkel Følelse heraf maa allerede være nok. Der gives, til Exempel, mange Tilfælde, hvor det ikke er saa let en Sag, at træffe Grændserne mellem det criminalistiske Begreb om Bedragerie og de Uredeligheder, som ikke

ere Gjenstande for borgerlig Straf; og det kan saaledes let hænde; at den, der retteligen ansees at have gjort sig skyldig i denne Forbrydelse, ikke selv har indseet, at hans Handling havde de dertil hørende Egenskaber. Men Bevidstheden om at have vandret paa en uret Vei vil dog ikke have manglet ham. Ligeledes er det ofte vanskeligt at afgjøre, om visse Handlinger, der sigte til at opvække et forbryderisk Forsæt hos en Anden, eller til, paa anden Maade, at fremme en Forbrydelses Udførelse, have naaet den Punkt, hvorpaa slige Bestræbelser blive Gjenstande for borgerlig Straf. Men derfor vil dog den Paagjeldende have været sig bevidst, at det var med noget ondt og utilladeligt han befattede sig.

Dersom Straffeloven ikke skulde kunne anvendes, uden paa Subjecter, der, med tydelig Indsigt, have erkjendt, at Handlingen er en Forbrydelse, og det en Forbrydelse af denne eller hiin bestemte Art, saa vilde egentlig Ingen uden den grundige Lovkyndige kunne fældes som Overtræder af Straffeloven. Naar man beraaber sig paa, at Straffelovenes Hovedformaal er, ved Forestillingen om det Onde, der følger Forbrydelsen, at afskrække enhver fra samme, saa maa det bemærkes, at Straffeloven gjerne kan yttre sin afskrækkende Kraft, uden at Borgerne i Almindelighed have et grundigt Bekjendtskab med Straffeloven. Den blotte almindelige Bevidsthed om Handlingens Strafbarhed, ja selv den Uvished, om den ikke maatte høre under Straffe-

lovens Virkekreds, maa være nok, for at afskrække fra samme. At Straffeloven fuldstændigere vilde opnaae sit Diemed, naar Borgerne vare bedre bekjendte med samme, kan vel være; men en nødvendig Betingelse for dens Virksomhed er det lykkeligviis ikke, at alle Borgere skulle besidde grundigt Bekjendtskab med Straffelovene.

Derimod er den usikkre og ubestemte Kundskab, som behøves for at vogte sig selv for at paadrage sig Strafansvar, ingenlunde nok, for at bedømme Andres Strafskyld. Her maa man med Sikkerhed kunne sige, ei blot at Handlingen er mod Straffeloven, men til hvilket genus og species af Forbrydelse den hører. Hertil er en løs og stykkeviis Kundskab til Straffeloven paa ingen Maade tilstrækkelig. Dommerne bør kjende samme i sin hele Sammenhæng og indvortes Forbindelse. De maae have trængt ind i Straffelovens Aand og Grundsætninger; ved Fortolkningen af de enkelte Lovsteder, som umiddelbar skulle komme til Anvendelse, maa ethvert andet Lovbud, som muligt derpaa kan have Indflydelse, være dem nærværende. Den foregaaende Information, som Præsidenten giver de Edsvorne, er derfor vist nok en aldeles væsentlig Betingelse for at disse, med nogenlunde Sikkerhed, skalle kunne opløse det dem forelagte Spørgsmaal. Og hvor meget det altsaa beroer paa denne Retslærdes Indsigt og Retsindighed, og hvilken Grad af Almeenfands og Dannelse hos de bedre Borgerclasser i Almin-

dighed, der udkræves, for at de Edsvorne virkelig skulle kunne bidrage til at gjøre Retspleien paalideligere end den vilde være, hvis samme blot var i hiin Retslærdes Magt, indlyser af sig selv. Dog, det er ikke her vor Sag at fælde nogen bestemt Dom om dette Instituts Hensigtsmæssighed. Vi have kun villet godtgjøre Urigtigheden af et Argument, der gaaer ud paa, at Criminalsagers Paakjendelse ved Edsvorne er den eneste, der kan bestaae med Retfærdigheden, fordi Dommen blot bør grunde sig paa de Kundskaber, som og vare den Anklagede tilgjængelige.

Immediat-Commissionen indrømmer og, at det Spørgsmaal, hvilken Lov der bliver at anvende paa Forbrydelsen, kun rigtigen kan besvares af en practisk Retslærd. Men dette Spørgsmaal udtømmes jo ganske ved det, Commissionen dog anviser de Edsvorne, om den Anklagede er skyldig i den Forbrydelse, hvorfor han sigtes. Hertil hører, som den selv har erkjendt, en bestemt Dom over Forbrydelsens Art og Beskaffenhed; og, saasnart samme er bragt i det rene, er det derved umiddelbar givet, hvilken Lov der bliver at anvende. Det forstaaer sig selv og ligger desuden i den Udvikling, der i Commissionens Betænkning er givet, at det ikke blot er Forbrydelsens genus, som de Edsvorne skulle afgjøre, men at de og skulle bestemme, under hvilken af de forskjellige Arter, Loven atter deri har affondret, den bør henføres, samt hvilke andre af de Omstændigheder, der, efter almindelige i Loven

enten udtrykkelig forkyndte eller dog forudsatte Regler, have Indflydelse paa Bestemmelsen af den Straf, der, i det givne Tilfælde, bør finde Sted. De Eedsvorne skulle ikke blot bedømme, om Handlingen er et Tyverie, men og om det er et voldsomt, et natligt o. s. v. Tyverie, om det er kommet til Fuldendelse eller ikke, om den Paagjeldende har deri gjort sig skyldig, som Hovedmand, som Medhjelper, som Hæler, med alt hvad der videre udkræves for at bestemme, hvilken eller hvilke Paragrapher i Straffeloven, der paa Gjerningen ere anvendelige. Hvad der kan blive tilbage for den retslærde Dommer, er i al Fald kun at bestemme, hvilken af de forskjellige Straffegrader hine Lovsteder hjemle, der paa den Skyldige ere anvendelige. Men deels er dette en Function, der mindst kræver juridiske Indsigter, og deels er det en aabenbar Inconseqvents, at hiin Bestemmelse overlades de retslærde Dommere. Dette sidste findes udførligen udviklet i nyt jur. Ark., 10 B. S. 65-66, hvortil vi maae henvise. *)

Forsaavidt man paaberaaber sig Feuerbachs Ytring, at Eedsvorne ere paa deres Plads, hvor Straffelovgivningen er meget simpel, saa have vi i nyt jur. Ark. 10 B. S. 61-64, som vi troe paa en fyldestgjørende Maade, gjendrevet denne Mening, og godtgjort, at der endog behøves større Studier til med nogen

*) Cfr. og juridisk Tidsskrift, 2det Bind, 2det Hefte, Side 224.

Sikkerhed at anvende en Straffelovgivning, der er saaledes indrettet, at man selv, ved Abstraction af de enkelte Bestemmelser, skal danne sig saavel de almindelige criminalistiske Elementarbegreber, som Begreberne om hver enkelt Forbrydelse, end der er fornøden til at dømme efter en Lov, hvori hine Begreber, paa de behørige Steder, ere skarpt angivne. Synderligt er det, hvorledes man kan tillægge Carolina den Egenskab, at kunne forstaaes og anvendes af enhver uden Retsstudium. Allerede den Omstændighed, at samme overalt slutter sig til den romerske og canoniske Ret, der ere skrevne i et lærd Sprog, og hvis Fortolkning har været Gjenstand for saa mange lærde Undersøgelser, maatte gjøre, at dens Fortolkning, selv paa den Tid den blev givet, krævede lærde Hjelpemidler. Ligeledes er det ikke sjeldent, at man til dens rette Fortolkning maa benytte sig af de Udkast, som vare gjorte til samme, inden den fik sin endelige Sanction. Dens, saavel som hine deri paaberaabte Retters, fragmentariske Beskaffenhed maatte ligeledes fremkalde mange Problemer, som kun en videnskabelig dannet Forstand kunde opløse. Ideligen henviser den og selv Dommerne til at søge Raad hos de Retslærde, og, naar Immediat-Commissionen lægger megen Vægt paa, at disse dog kun bleve Raadgivere, ikke Dommere, saa falder det dog i Øinene, at de intet saadant Raad vilde behøvet, naar Sagerne ikke kunde gaae over deres eget Maal af Indsigter. At Carolina senere hen er

bleven Gjenstand for utallige Meningsuligheder, og at vel disse for en stor Deel have deres Grund i de Lovlærdes Lyst til at bortræsonere hvad der ikke passer til den senere Tids Aand, men at der dog uafhængig deraf bliver en talrig Mængde af Retsproblemer tilbage, er bekjendt. Selv med Hensyn til de vigtigste og ideligst forekommende Tilfælde, f. Ex. om Straffen for tredie Gang begaaet Tyverie, forudsætter, at den Paagjeldende tvende Gange forhen er dømt, ere Meningerne den Dag i Dag deelte, og Grundene for de modsatte Meninger ikke uvigtige. At, med Hensyn til vor Straffelovgivning, Stillingen i det Hele er den samme, er noget, som Enhver, der kjender lidet til vore Straffelove og vore Strafferets-Systemer, maa indrømme. Det er overalt en urigtig Forestilling, som i de senere Tider idelig yttrer sig hos tydske Skribentere, at de nyere Straffelovgivninger, i hvilke man har bestræbt sig for, ved faste almindelige Begreber og Grundsætninger, at omfatte det criminalistiske Gebeet, først have gjort Straffelovgivningens Fortolkning og Anvendelse vanskelig. De Problemer, som disse Love have søgt at løse, vare alle opkastede under de ældre fragmentariske Straffeloves Herredømme; og at man da, ved Løsningen af samme, maatte abstrahere fra enkelte Forskrifter og tage sin Tilflugt til enkelte Udtryk, hvorved Lovgiveren ofte ikke havde tænkt paa det, man senere deri fandt, og at fremfor alt Fortolkernes egen forskjellige Criminalretsphilosophie fik en viid

Tumleplads, hvor det gjaldt om at opsøge de Grundsætninger, som Loven ingensteds bestemt havde udtalt, men kun indirecte skulde have anerkjendt eller stiltiende forudsat, alt dette kunde dog ikke bidrage til at bringe Klarhed og Sikkerhed i Criminalretten. Have end stundom de nyere Straffelove, ved en eller anden overflødig Spidsfindighed eller ved en urigtig Opfatning af et Grundbegreb, foranlediget Tvivl og Uvished, saa kan dog neppe den upartiske Bedømmer nægte, at de, disse Feil uagtet, hvilke det desuden ikke er saa meget vanskeligt, ved nye Bearbeidelser, at rette, dog i det Hele have frembragt større Klarhed og Sikkerhed i Criminalvæsenet, end den her forhen fandt Sted.

Naar Immediat-Commissionen, for at gjendrive de Indvendinger, som af Feuerbach ere fremsatte mod den almindelige Menneskeforstands Tilstrækkelighed til, uden juridiske Studier, at paakjende criminelle Sager, paaberaaber sig, hvorledes man, uden optiske og physiske Kundskaber, kan benytte sig af Briller, kan slaae Ild o. s. v., saa er denne Parallel vistnok særdeles upassende, og man nedsætter herved den almindelige Menneskeforstands Evne til at bedømme criminelle Tilfælde endog langt dybere end man med Rette kan. Dersom de Grundsætninger og Begreber, hvorefter slige Sager skulle paadømmes, vare den ligesaa fremmede, som de Naturlove, hvorpaa Brillers Virksomhed og Ildens Frembringelse ved Jerns og Staals Berørelse, vare Mængden af dem, der benytte disse Midler, saa vilde

det vist see meget sørgeligt ud med den straffende Retfærdighed, som skulde beroe paa Lægmands Dom. At der ingen Lighed er mellem den blotte Benyttelse af et Redskab eller en Naturkraft, og en Doms Afsigelse, er dog alt for iøinefaldende. Dette sidste forudsætter nødvendigviis en Forstandens Activitet, hvortil man dog i det mindste behøver en utydelig Bevidsthed om de Grundsætninger, man skal anvende, medens den, der benytter en Naturkraft eller en Konstopfindelse, kan undvære enhver Forestilling om de Love, hvorpaa samme grunder sig. Saafremt man endda havde paaberaabt sig, at man kan have Færdighed i at danne en Maskine, uden at kjende Lovene for dens Virkekraft, saa vilde Parallellen været noget mindre haltende, men endda vilde den ingenlunde været træffende. De Domme, der i Retssager skulle afsiges, kunne ikke indrettes efter en engang for alle given Forskrift; hvert Tilfældes individuelle Natur maa udfindes, og samme henføres til de Love og Begreber, som passe sig paa samme. For at dømme sikkert, er det altsaa nødvendigt, at være i fuldstændig Besiddelse af disse Love og Begreber, sæt endog, at man ikke saa ganske var i Stand til derfor at gjøre nøiagtigt Regnskab. Naar man fremdeles anfører, at Dommerens eller Advocatens practiske Duelighed ingenlunde altid staaer i Forhold til hans juridiske Lærdom, saa er dette i sig selv meget rigtigt. Men det er og ingenlunde den blotte Lærdom, som giver den Retslærde Anseelse og Indsy-

delse i Tribunalerne; det er langt mere et omfattende Blik paa de virkelige Forhold og en fast Dømmekraft, hvorpaa det her kommer an. En nødvendig Betingelse er det dog imidlertid, at man er vel hjemme i de juridiske Grundbegreber; ellers vil man, med den lyseste Forstand, ikke gaae sikker, skjøndt man vil være bedre faren end med den blotte juridiske Kundskab uden god Dømmekraft. At man iøvrigt i de Lande, hvor Sagerne paadømmes af Eedsvorne, erkjender dette, og har gjort Indretningen saaledes, at de Eedsvornes sunde Dømmekraft og rene Sands (som man forudsætter) understøttes ved en grundig Retslærds Indsigter, er alt oven udviklet.

Om de Eedsvorne virkelig med Grund kunne antages at være i Stand til, paa egen Haand, at fælde en sikker Dom angaaende den rene historiske Deel af qvæstio facti i en criminel Sag, behøve vi ikke her at undersøge. Dog kunne vi ikke tilbageholde den Bemærkning, at man ikke tilstrækkelig beroliges i denne Henseende ved den paaberaabte Omstændighed, at Kjøbmanden, Konstneren, Landboen ofte i det daglige Liv have, for klogelig at bestyre deres Anliggender, at afgjøre, om visse Begivenheder ere forefaldne, og hvem der er Gjerningsmanden m. v. Det er vist nok, at de ogsaa ideligen feile i de Meninger, de angaaende slige Spørgsmaale antage, endog naar de troe dem allersikkrest; og man bør uden Tvivl ansee, at de samme Spørgsmaale, forsaavidt Borgernes Liv,

Ære og Velfærd derpaa skal beroe, maae undersøges med større Skarphed og med mindre Lettroenhed. Skjøndt vi, for en stor Deel, ere enige om den Synspunkt, hvorfra den juridiske Vished's Natur og Væsen betragtes i Immediat-Commissionens Betænkning *), saa vilde dog, saavidt vi skjønne, Retfærdigheden endnu mindre end med en alt for stiv Theorie om hvad det hører til juridisk Beviis, være tjent dermed, at man ligefrem overførte de Regler, hvorefter man i det daglige Liv opløser qvæstiones facti, paa criminelle Tilfælde.

Naar det ytkres, at Vidner, for at kunne afgive Forklaringer i criminelle Tilfælde, behøve de samme juridiske Grundbegreber, som maae forudsættes hos de Eedsvorne, saa er dette neppe rigtigt. Vidner have ikke at opløse det alminbelige Spørgsmaal, om den Paagjeldende er skyldig i denne eller hiin Forbrydelse, om han er Hovedmand eller Biperson, om han har handlet forsætlig eller ikke. De have blot at forklare de Omstændigheder, som umiddelbar ere faldne under deres Erfaring, og til hvis Opfatning kun sunde Sandser, i Forbindelse med den allersimpleste Grad af Menneskeforstand, gjøres fornøden. Vel har man, i Frankrig, forsøgt at analysere Spørgsmaalet om den Anklagedes Skyld eller Uskyld i saadanne enkelte reen factiske Spørgsmaale, at de Eedsvorne bleve hardtad afhørte

*) Cfr. juridisk Arkiv No. 13, Side 180 til Enden.

paa samme Maade som Vidner, paa det nær, at de besvarede samtlige Spørgsmaale efter deres Mening og ikke efter umiddelbar Erfaring; ja man skal endog havt Exempel paa, at de have maattet besvare flere tusinde Spørgsmaale. Men man har for længst indseet denne Methodes Feilfuldhed, og er for en stor Deel traadt tilbage derfra, uden dog at have antaget det Engelske og Nordamerikanske simple og med Eedsvorne-Indretningens Natur bedst stemmende System. Saa meget er i alle Tilfælde klart, at slig Afhørelse giver den juridiske Deel af Spørgsmaalet ganske og aldeles i de af Regjeringen beskikkede Dommeres Hænder, ligesom det nok heller ikke vil være vanskeligt at faae megen Indflydelse paa Afgjørelsen af den reen historiske Deel. Derhos er det indlysende, at denne hele Methode forudsætter, at de Eedsvorne ikke af dem selv ere i Stand til at bedømme de givne factiske Omstændigheders Forhold til Loven, og at den altsaa aldeles ikke stemmer med den Synspunkt, hvorfra Immediat-Commissionen er gaaet ud, ligesom denne endog udtrykkelig har lært, at en Jury vilde tabe sin Betydning og nedværdiges til et blot Spil, naar man vilde unddrage det juridiske Element i qvæstio facti sammes Virkekreds. Immediat Commissionen er saaledes paa flere Maader bleven sin Grundsætning utroe, at ingen retfærdig Retspleie kan finde Sted, hvor ikke den almindelige Menneskeforstand uden Hjelp af juridiske Studier afgjør alle de Spørgsmaale, som udgjøre

Dele af det Hovedspørgsmaal, om den Anklagede er skyldig eller ikke. Hiin Grundsætnings Gjendrivelse er det egentlig som var Formaalet for nærværende Afhandling. Denne gaaer ikke ud paa at afgjøre, hvilken Rettergangsmaade der er den bedste, den der overlader criminelle Sagers Afgjørelse til stadige af Regjeringen indsatte Dommere, eller den, der benytter sig af Eedsvorne, et Spørgsmaal, hvoraf neppe en reen og overalt gjeldende Opløsning lader sig give. Vi have, for denne Gang, indskrænket os til at godtgjøre, at hiin førstnævnte Rettergangsmaade ikke staaer i en absolut Strid med Retfærdighedens Grundsætninger.

Bidrag til Læren om en Lovs Anvendelse paa criminelle Tilfælde, som ere opstaaede forend dens Udgivelse.

Det er, som bekjendt, en almindelig antagen Sætning: at formildende Straffelove bør have tilbagevirkende Kraft. Denne Sætning synes at anbefale sig ved den Betragtning, at Lovgiveren, der selv har anseet den mildere Straf, som den yngre Lov forkynder, for tilstrækkelig til at frede om Borgersikkerheden, ikke synes fornuftigviis at kunne ville den haardere Straf anvendt, der var bestemt i de ældre Love. Imidlertid har jeg forhen viist, at denne Betragtning ikke er saa afgjørende, som den synes at være, og at Lovgiveren vel ofte kan have Grund til, som en almindelig Benaadning for dem, der have forbrudt sig mod den ældre og strængere Lov, at erklære den yngre og mildere Lov som Regel ogsaa for disse Tilfælde, men

at denne Formildelse ikke umiddelbar, og uden nogen Lovs Hjemmel, kan ansees som en nødvendig Følge af Sagens Natur*). Jeg har derhos gjort opmærksom paa et Resultat, som man vilde komme til, hvis man vilde antage hiin Sætning grundet i selve almindelige Retsregler, det nemlig, at en ved Lovene under Straf forbudt Handling maatte blive aldeles straffrie, naar en senere Lov ophævede Straffen, i al Fald med den Indskrænkning, naar Lovforandringen ikke var grundet i forandrede Forhold (f. Ex. Krig, eller Fred), men i en fra den ældre Synsmaade afvigende Forestilling, som den nyere Lov lagde til Grund. (See f. Ex. Frd. 23 Mai 1800, §. 1.) Et Resultat, som dog synes aldeles uantageligt, da den forsætlige Overtrædelse af en bestaaende Lov ikke taber sin Straffværdighed ved Lovens senere Ophævelse. **) Derhos har jeg opkastet det Spørgsmaal, som pleier at forbigaaes, om en Lov kan have tilbagevirkende Kraft, som bestemmer Straffen for en Handling, hvis Strafværdighed vel, efter de ældre, paa den Tid Handlingen foregik, gjeldende Love, var utvivlsom, men hvorfor Straffen den Tid ei var lovbestemt. At dette Spørgs-

*) See mit Supplement til Nørregaards System, 1ste Bind, Side 41-42; gammelt juridisk Arkiv, No. 30, Side 2, cfr. samme Skrift No. 27-28, Side 291-292.

**) See Supplement, l. c.

maal ei i Almindelighed kan besvares med Ja, troer jeg at have strængeligen godtgjort *), hvorved det dog forstaaer sig selv, at den i den yngre Lov fastsatte Straf bliver anvendelig, forsaavidt den kan bestaae med de ældre Loves Analogie, ligesom der heller intet er imod, at Lovgiveren gjør den til Regel, hvor den ældre Lovs Analogie førte til strængere Straf. Videre har jeg beviist, at de efter en nye Lovs Kundgjørelse fuldførte Handlinger kunne straffes efter samme, skiøndt Handlingen allerede, inden den blev forbudt ved Lov, var begyndt, og ikke, uden Tab, kunde standse **). Ogsaa har jeg, skiøndt med Hensyn til en enkelt Misgjerning og den hos os samme vedkommende foregaaede Lovforandring, udviklet de Grundsætninger, hvorefter der bør forholdes, naar en under en ældre Lovs Herredømme begaaet Forbrydelse kommer i Betragtning ved en Gjentagelse, der skal bedømmes efter den nye Lov ***).

I Anledning af den nye Bayerske Straffelov ere der mødte adskillige Tilfælde, der have fremkaldt interessante Undersøgelser over den hele ikke nokſom bear-

*) See Supplement, 2det Bind, S. 329-30, og jur. Arkiv, No. 30, Side 3.

**) See juridisk Arkiv, No. 27 og 28, Side 262, og No. 30, Side 3.

***) Systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie og sammes juridiske Følger m. v., Side 145-48.

beidede Lære om Straffelovens tilbagevirkende Kraft. De Vanskeligheder, som ere opstaaede, have for en stor Deel havt deres Grund deri, at det Promulgations-Patent, hvorved Loven er sat i Kraft, i Stedet for at gjøre det til Regel, at de allerede forefaldne, men ei endnu endelig paakjendte Criminaltilfælde skulde bedømmes efter de ældre Straffelove, og blot som Undtagelser byde Anvendelsen af den nyere Lov, hvor samme er mildere, har omvendt foreskrevet som Regel, at den nye Lovbog skulde anvendes, og som Undtagelse, at de ældre Love skulde komme til Anvendelse, naar Handlingen i samme var truet med en bestemt Straf, der var mildere end den i den nye Lov paabudne. Dette vilde have havt mange aabenbare Ureifærdigheder til Følge, dersom ikke Lovgivningen betimelig havde afhjulpet dem ved en authentisk Fortolkning. Der opstode imidlertid ogsaa adskillige Tvivlsmaal, som ikke havde deres Oprindelse fra hiin uheldige Fatning af §. Disse havde for en stor Deel deres Oprindelse fra Straffearternes Forskjellighed efter de ældre Love og efter den nye Lov. Tildeels gik de ud paa det Spørgsmaal: om de forskjellige Egenskaber ved en Forbrydelse, hver for sig, skulde bedømmes, efter den af de paagjeldende Love (den ældre eller den yngre), der var mildest, eller om ikke den Straf skulde udfindes, som, efter hver af Lovene for sig, vilde fremkomme, naar alle Handlingens Egenskaber bedømmes efter samme, og derefter den Straf anvendes, som, i det Hele, var

mildest. Andre Spørgsmaale betraf Forbrydelser, som alt vare begaaede før den nye Lov traadte i Kraft, men efter den Tid vare blevne fortsatte. Atter andre havde Hensyn til Bedømmelsen af de ældre den Skyldige overgaaede Dommes Indflydelse i Tilfælde af en Gjentagelse, der falder under den nye Lovs Virkekreds. Foranførte Spørgsmaale og de Forhandlinger, samme har anledigat, hvorved for en stor Deel de af mig forhen foredragne Grundsætninger bekræftes, ere saa interessante og for Retstheorien lærerige, at det uden Tvivl vil være mine Læsere kjærkomment, naar jeg meddeler dem en Oversigt derover. Denne er hentet af "Jahrbücher der Gesetzgebung und Rechtspflege im Königreiche Baiern. Von Dr. N. T. v. Gönner und Dr. Philipp von Schmidtlein. Erster Band. Erlangen 1818." S. 15-44, og S. 177-87 *). Jeg har iøvrigt forkor-

*) Med dette Værk skal jeg en anden Gang gjøre mine Læsere nærmere bekjendt. Jeg vil blot her bemærke, at samme oplyser den i Fortalen til Eunomia, 2det Bind, Side XVII—XX omtalte Efterretning angaaende de mange reformatoriske Anordninger, som vare fulgte paa den Bayerske Strafcodex af 1813. Man seer her, at denne vel har fremkaldt en stor Mængde Reskripter; men at disse størstedeels blot indeholde Belærelser i Anledning af befundne virkelige eller formeentlige Vildfarelser eller opstaaede Tvivl, af hvilke de fleste kunde læses ved sund Fortolkning, skjøndt ofte

tet det der Foredragne, saavidt det kaldte Forkortelse, og vedføiet mine Bemærkninger.

§. 2 i ovennævnte Publications-Patent byder, som følger: "Forbrydelser eller Forseelser, der ere begaaede forend denne nye Lovbog træder i Kraft, men først efter den Tid komme til endelig Paakjendelse, skulle bedømmes efter den nye Lovbog, med Undtagelse af de Tilfælde, hvor der, ved de Love, som gjaldt paa den Tid de foregik, var sat en bestemt Straf derfor, som er mildere end den, der er fastsat i den nye Lovbog."

Den 1ste October 1813 traadte den nye Lovbog i Kraft. Men af en kort efter denne Tidspunkt paakjendt Sag, der blev indstillet til Benaadning, erkjendte man Trangen til en nærmere Bestemmelse af hiin 2den Artikel i Promulgationspatentet. Sagen var kortelig denne: 4 Personer havde, efter foregaaende Aftale, stjaalet Vare af 4 forskjellige Kramboder paa et Marked, i alt til et Beløb af 13 Gylden 24 Kreutzer. For dette Tyverie, der var øvet før 1ste Oct. 1813, vilde der, efter de forhen gjeldende Regler, fundet Frihedsstraf Sted, og Straffetiden vilde været omtrent 3 til 6 Maaneder; men, da de ældre Love ikke dicterede en bestemt Straf, hvilket, ifølge Ordene i Promulgationsactens

anderledes end det her er skeet, og at adskillige ere af blot transitorisk Natur. Jeg har saaledes ikke havt Uret i min 1/c. yttrede Formodning.

2 Art., var en nødvendig Betingelse for de ældre Loves Anvendelse, saa troede Retten, at Personerne maatte straffes efter den nye Lov. Da de Skyldige, ifølge den nye Lov 1 Theil Art. 109 og 110 maatte straffes som for fire forskjellige Tyverier, og ei som for eet fortsat, og Straffen for hvert Tyverie, ifølge Art. 218, 221, 224, var 8 Aars Tugthuusarbeide, saa maatte den hele Straf, i Følge foranførte Bestemmelser, sammenholdt med §. 13, blive 20 Aars Tugthuusarbeide *). efr. Art. 13 og 109 Th. 1. — En anden Sag blev paa samme Tid indstillet til Benaadning. To Personer, af hvilke den ene var fra det forrige Østerrigske Gebeet i Schwaben, den anden fra de gamle Bayerske Lande, havde, efter foregaaende Aftale, forøvet et Tyverie, ved Hjelp af Indstigen. Da det var skeet før den 1ste Oct. 1813, saa skulde, ifølge en Bayersk Frd. af 14 Marts 1807, Forbryderne hver for sig været straffede efter den Lov, der gjaldt paa det Sted, hvor han var født **). Den ene blev, i Følge den Øster-

*) Det feilagtige i de Lovens Artikler, der gave en saa stor Straf til Resultat, findes udviklet i Eunomia, 2det Bind, Side 392 ff.

**) Bemeldte Anordning er udførlig omhandlet i nyt jur. Ark., 4de Bind, Side 207-21, hvor Grundsætningens Urigtighed, saavidt jeg skjønner, er klarligen lagt for Dagen, og derved, blandt andet, det Misforhold paaberaabt, som maa opstaae, naar flere, paa eet Sted, have begaaet en Mis-

rigske Lov §§. 154 og 156, dømt til haardt Fængsel paa 3 Aar; den anden blev dømt til Tugthuus paa 10 Aar efter den nye Bayerske Lov, §§. 221 og 224, fordi de forrige i Gammelbayern gjeldende Straffelove ikke havde bestemt Straffen, men overladt den til Dommerens Skjøn, ihvorvel Straffetiden, efter samme, ei vilde været blevet fastsat høiere end til 3 Aar*). Disse Tildragelser gjorde tvende Mangler følelige: 1) Man behøvede en Bestemmelse af de i de forrige Love antagne Straffearters Forhold til Straffearterne i den nye Lov. Den nye Lov opstiller nemlig en mærkelig Forskjel imellem Forbrydelse og Forseelse;**) Fængselstraf finder Sted ved Forseelser, Arbeids- eller Tugthuusstraf ved Forbrydelser, og ved hvert Slags

gjerning i Forening, men høre hjemme udi forskjellige Lovdistrikter. At Collisionen i det ovennævnte Tilfælde kom i Berørelse med den nye Lovs Tilbagevirkning, var en tilfældig Omstændighed.

*) Det kan herved bemærkes, at, hvis man vilde have taget det meget nøie, vilde den førstnævnte Forbryder ogsaa været at dømme efter den nye Lov; thi §. 158 i den Østerrigske Straffelov fastsætter heller ingen aldeles bestemt Straf, men byder Anvendelsen af haardt Fængsel fra 1 til 5 Aar efter Dommerens Skjøn.

**) Om denne Forskjel har jeg udladt mig i Eunomia, 2det Bind, Side 284-85 Note, nyt jur. Arkiv, 22de Bind, Side 73-75, 29de Bind, Side 28-32.

Straf er Minimum og Maximum saaledes bestemt, at f. Ex. ingen kan dømmes til Arbeidshuset paa mindre end eet Aar; hvoraf følger, at en Handling, om Loven endog i Almindelighed erklærer den for en Forbrydelse, dog, i det givne Tilfælde, kun bliver at straffe som Forseelse, naar Straffetiden, af lovhjemlede formildende Aarsager, nedsættes under eet Aar. De gamle Straffearter kunde ei længere bruges, efterat Straffeanstalterne vare blevne ordnede med Hensyn til den nye Lov, og det saa meget mindre som de forrige Love antoge Criminalstraffe, der bestode i Frihedens Tab for kortere Tid end eet Aar, benyttede Ærelsøshed som en særskilt Straf, med mere, som stred mod den nye Lov. Det var følgelig aldeles nødvendigt, at Forholdet mellem de gamle og nye Straffearter blev bestemt. 2) En nøiere Forklaring over Udtrykket "bestemt Straf" var fornøden, for at løse det Spørgsmaal, om de til Dommerens Skjøn overladte arbitrære Straffe modsættes bestemt Straf, saa at overalt, hvor de ældre Love ikke, for en før 1ste Octbr. 1813 begaaet Handling, fastsætte en i Henseende til Grad og Varighed bestemt Straf, den nye Lovbog skulde være anvendelig, endog om den deri fastsatte Straf er haardere, end den, der, i Overeensstemmelse med de forrige Loves Grundsætninger, efter Dommerens Skjøn, vilde vorde dicteret. Paa Grund heraf udkom et Kongeligt Rescript 26de October 1813, der forordnede:

1) "Handlinger, der saavel ved de ældre Love, som ved den nye Lov ere erklærede for Forbrydelser, men efter de ældre Love straffedes ringere end med eet Aar Frihedstab, skulle kun straffes som Forseelser med Fængsel." (Er en Handling, efter een af begge Love kun strafbar, som Forseelse, saa vil den Lov, der antog denne sidste Synspunkt, allerede som mildere, være anvendelig; men da, efter den nye Straffelovbog Th. 1 Art. 2, Forskjellen paa Forbrydelse og Forseelse ligger i Straffens Slags og Varighed og Arbeidshuusstraffen (der er ringeste Straf for Forbrydelser) ikke maa finde Sted paa kortere Tid end eet Aar, saa fulgte deraf, at; hvis Straffen, efter den forrige Lov, var kortere end eet Aar, Handlingen da maatte straffes med Fængsel som Forseelse.)

2) "Dersom den efter den forrige Lov afmaalte Straf bestaaer i eet til otte Aars Frihedsstraf, saa skal Arbeidshuusstraf anvendes." (Fordi efter Theil 1 Art. 16, disse to Straffetider udgjøre Maximum og Minimum af denne Straffeart).

3) "Ved Handlinger, som, efter de forrige Love, havde Frihedsstraf paa Livstid til Følge, skal Tugthuusarbeide paa ubestemt Tid anvendes." (Den nye Straffelov har Th. 1 Art. 11 afskaffet Tugthuusarbeide paa Livstid, men derimod i Art. 7 opstillet den Straf at lide den borgerlige Død, hvormed Frihedens Tab for Livstid, under Navn af Kettenstrafe, forbindes. Da den ældre Tugthuusstraf paa Livstid ei medførte

den borgerlige Død, kunde Kettenstrafe ei træde i Stedet, men Tugthuusstraf paa ubestemt Tid maatte blive anvendelig, hvilken, ifølge Art. 12, giver den Dømte Haab om Benaadning efter 16 Aars Forløb, under de foreskrevne Betingelser).

4) "Istedet for Æreløshed skulle de i Straffeloven Th. 1 Art. 22 fastsatte Æresstraffe træde, hvortil dog, i Tilfælde af Meeneed, skal komme, at Misdæderen erklæres uskikket til siden at aflægge nogen Eed." (Den ældre Straf af Infamie antages ikke i den nye Straffelov. Denne indskrænker Æresstraffes Virkning til qvalificeret Standsære, hvilken derfor fandtes at maatte anvendes som den mildere).

5) "Dersom der, efter de forhen gjeldende Love, har fundet en mildere Straffeart Sted, end den, den nye Lov forordner, saa skal der, uden Hensyn paa, om hine ældre Love nøie have bestemt Straffen eller overladt den til Dommerens Skjønnende, dømmes til den mildere Straffeart, men Varigheden af saadanne, i hine Love ikke nøie bestemte, Straffe skal afmaales med Hensyn paa den nye Lov, uden at den dog, efter de ældre Love indtrædende Straffeart nogensinde overskrides".

Over denne sidste Punkt gives der, i fornævnte Skrift, følgende nærmere Forklaring: Den Retsregel: en nye Lov har ingen tilbagevirkende Kraft, er saa meget mere anvendelig paa Straffelove, som Retfærdigheden ikke tillader, at straffe efter en nyere og haar-

dere Lov de Handlinger, der paa den Tid, de bleve forøvede, enten aldeles ikke stode under nogen Straffebestemmelse, eller og under en mildere. Men, dersom den nye Lov er den lemfældigere, saa tilsiger Retfærdigheden, at der bør gives den tilbagevirkende Kraft; thi det er, saa ræsonneres her, modsigende, om Regenten erklærer en Lov alt for haard, og dog vil have den anvendt. Alle Retslærere og alle Lovbøger antage derfor den Sætning: collidere en nye og en ældre Lov, saa bliver den mildere altid at foretrække. Er den ældre Lov mildere, saa fordrer Retfærdigheden af Dommeren, at han ikke lader den haardere virke tilbage, og, er den nye Lov mildere, da fordrer Retfærdigheden af Lovgiveren, at han ikke lader den Lov anvende, som han selv har fundet for haard. Dette gjelder imidlertid kun om Straffen, ikke om Sagens Behandling, hvilken maa rette sig efter den nye Lov. Omendskjøndt Ordene i Promulgationspatentets 2 Art. gjøre den nye Lov til Regel og den ældre kun til Undtagelse for det Tilfælde, at den er mildere, saa er det dog dens Resultat: at den mildere af begge Love, i ethvert Tilfælde, skal anvendes. — Men Ordet "bestemt Straf" i oftnævnte Artikel gav megen Vanskelighed, thi det foranledigede Domstolene til at ansee det som modsat arbitrær Straf, og at anvende den nye Lov, om den endog var haardere, paa forhen begaaede Handlinger, saa ofte den ældre Lov ikke nøie havde bestemt Straffens Art og Varighed. Denne Fortolkning stemmede

vel med Lovens Bogstav, men var ganske mod Lovgiverens Aand og Villie, der vilde have den mildere Straf anvendt. Den var især betænkelig for Bayern, da saavel dens egen Criminalcodex (der dog kun gjaldt i Gammel-Bayern), som den almindelige tydske Criminalret, havde, i de fleste Tilfælde, overladt Straffen til Dommerens Skjøn. Disse Love havde vel ikke positiv nøie bestemt Straffen, men denne beroede dog heller ikke paa Dommerens blot vilkaarlige Skjøn, hvorimod den, ved eensformig Retspraxis, var bunden til visse Grændser, saa at f. Ex. Huustyverie, Qvægtyverie af ringe Betydenhed bestemt ikke bleve ansete som qvalificerede Tyverier, men kun straffedes med Fængsel, ofte kun paa nogle Dage eller Maaneder, følgelig ikke criminaliter. Aabenbar vilde man da, ved hiin Fortolkning, have anvendt den haardere Straf imod Lovgiverens Hensigt. Uden Tvivl maatte man indrømme, at hine vedtagne Regler traadte i Stedet for bestemte Straffelove, og burde, ved Overgangen til en nye Criminallovgivning, behandles som saadanne. Dette var det, som blev fastsat ved ovennævnte Reskript No. 5.

Dog hævede dette Lovbud ikke alle de Tvivlsmaal, der i dets Anvendelse paa de særdeles Tilfælde kunde opstaae; derfor ansaaes endnu en yderligere Forklaring nødvendig, der vel maatte hvile paa doctrinelle Grunde, men just derfor bragte Dommerne til at antage forskjellige Meninger, hvilket foranledigede den overste

Domstol til at fremkomme med sine Tvivlsmaal og Betænkeligheder, hvis Vigtighed fremlyser af følgende Exempler: Til fuldendt Røverie fordrer den ældre Bayerske Straffecodex, som derfor fastsætter Livsstraf, Bemægtigelse; den nye Lovbog derimod fordrer ikke Bemægtigelse; men, paa den anden Side, straffer samme kun Røverie i høieste Grad med Døden. Naar nu Nogen, før den nye Lov udkom, havde begaaet et Røverie, som denne straffer med Tugthuset, men ingen Bemægtigelse har fundet Sted, og Forbrydelsen altsaa, efter den ældre Lov, kun er at ansee som Attentat, da spørges, om, ifølge Promulgationspatentets 2 Art., den nye Lov er anvendelig forsaavidt det skal bedømmes, hvilken der er Straffen for det fuldendte Røverie, men den gamle Lov med Hensyn til Begrebet om Fuldendelsen, fordi denne er mildere i den sidste, ligesom hiin i den første Henseende. Et Tyverie kunde, efter den ældre Lovgivning, som tredie Gang begaaet Tyverie, bedømt efter den nye Lov derimod, fordi det var Huustyverie, qvalificeret til Straf af 2 Aars Hensættelse i Arbeidshuset. Der spurgtes da: skal nu baade den ældre og den nyere Skjærpelsesgrund bortfalde, fordi den ene kun havde Hjemmel i den gamle, den anden blot i nye Lov, og den mildere Lov skal anvendes.

Alt kom an paa det Spørgsmaal: om Promulgationspatentet, for Udfindelsen af den mildere Straf, tillader en sammenlignende Sønderlemmelse af alle de enkelte Momenter, der have Virkning paa Straffebe-

stemmelsen, saaledes at hvert Moment, for sig, skal bedømmes efter den Straffelov, som i saa Henseende er den mildeste, eller om det ikke meget mere, ved Overveielse af alle paa Straffen indvirkende Momenter i det Hele, maa undersøges, hvilken Straf den ældre og hvilken den nye Lov kræver, og da det af Resultaterne anvendes, der er det mildeste. Var det første Tilfældet, saa vilde man falde i utallige Forviklinger; og den skammeligste Forbryder vilde, ved slig sophistisk Sønderlemmelse, kunne blive saa godt som ustraffet. Var det andet Tilfældet, saa undgik man hine Forviklinger, Straffeloven kom til retfærdig Anvendelse, og Alt blev klart og simpelt.

Nu beroer Spørgsmaalets hele Interesse derpaa, at Forbryderen, naar den ældre Lov collliderer med en nyere, hverken kommer til at lide en haardere Straf end han efter den Lov, som gjaldt paa den Tid, han forgik sig, havde forskyldt, eller en haardere end den, som den nyere Lov har erklæret for tilstrækkelig. Vigtigheden ligger altsaa allene i Straffen som Resultatet, ikke i Præmisserne eller de enkelte Grunde, hvoraf Dommen hidledes; og, ligesom enhver Lovgivning udgjør et for sig bestaaende Heelt, saa maa og ethvert Tilfælde, naar man skal udfinde og anvende det mildere Resultat, i det Hele bedømmes efter den gamle og ligesaa i det Hele efter den nye Lov, hvorpaa det ene Resultat bliver at sammenholde med det andet, og det mildere at anvende. En

Adskillelse af Præmisserne, saaledes at een Side af Handlingen skulde bedømmes efter den nye, dens andre Sider derimod efter den gamle Lov, er altsaa ikke tilladelig, og strider selv imod Promulgationspatentet, der, uden Hensyn paa Præmisserne, vil have den mildere Straf anvendt.

I Overeensstemmelse med foranførte Synsmaader blev denne Gjenstand reguleret ved Reskript 12 Febr. 1814. Dette Reskript er, med liden Forkortning, af følgende Indhold:

"I. Det er en anerkjendt Retsſætning, at, naar en ældre og yngre Straffelov er forskjellig, bør en Handling, der er begaaet før den nye Lov traadte i Kraft, men først derefter kommer til Paakjendelse, ansees efter den Lov, der fastsætter den mildere Straf. Just dette udtrykker Promulgationspatentet 2 Art., da det befaler, at den Lov skal anvendes, der gjaldt paa den Tid, Handlingen blev begaaet, naar Straffen, efter samme, er mildere.

II. For rigtigen at anvende denne Grundsætning, maae Domstolene bedømme en før den 1ste Oct. 1813 begaaet Handling, som, efter Lovbogen, er Forbrydelse eller Forseelse, med Hensyn til alle de Omstændigheder, der have Indflydelse paa Straffen, ganske efter de Love, der gjaldt paa den Tid, Handlingen blev begaaet, og ligesaa aldeles efter den nye Lov, sammenholde de Straffe, der udkomme efter dem begge, og anvende den mildere af disse.

III. Ved denne simple Maade at udfinde den mildere Straf paa, kommer det i Almindelighed (in der Regel) ikke an paa Præmisserne, hvoraf den Straf udledes, som, efter den ene eller den anden Lov, skulde finde Sted; thi Retfærdighedens Fordring er tilfredsstillet, naar Forbryderen ikke lider en haardere Straf end den han havde forskyldt, endog efter de den Gang han begik Forbrydelsen gjeldende Love; og det hele Spørgsmaals practiske Interesse ligger mere i Resultatet end i Præmisserne. Imidlertid bliver det dog nærmere foreskrevet Domstolene, hvorledes Forskjelligheden 1) af den Straf, hvormed Loven truer, eller 2) af de til det fuldstændige Begreb om en Forbrydelse eller Forseelse, efter Loven, hørende Kjendemærker, 3) eller af de Straffen forhøiende eller formindskende Egenskaber ved en Handling, virker herpaa.

IV. Hvad den lovhjemlede Straf selv angaaer, saa har Udtrykket, "bestemt" i Promulgationspatentet 2 Art. ingenlunde havt til Hensigt kun at betegne de Straffe, der, i de forrige Love, vare saa nøie bestemte som man finder dem i de nye, og derved at forsyne den nye Straffelovs Bestemmelser, forsaavidt disse, i Sammenligning med de ældre Love, ere strængere, med tilbagevirkende Kraft, blot fordi de ældre Love ikke anderledes bestemte Straffen end ved Henviisning til Dommerens Skjøn, saaledes som fornemmelig var Tilfældet ved Tyverie. Thi den for den Qvalitet, som de forhen gjeldende Normer tillagde Handlingen, og den

Straffeart, som disse førte med sig, bliver rigtig nok Straffens Varighed at bestemme efter den nye Lov; men at tillægge denne Lovs haardere Straffebud tilbagevirkende Kraft for Tilfælde, hvor forhen ingen Criminalstraf eller i det mindste ikke paa mere end 8 Aar vilde have fundet Sted, blot af Mangel paa en nøie Tidsbestemmelse i de forrige Love, det vilde være ligesaa uretfærdigt som stridende imod Promulgations-patentets 2 Art. *) Ligesaa lidet kan det billiges, at den haardere Straf, som de ældre Love, ved mange Forbrydelser f. Ex. Tyverie og Hoer, indeholde med Tilføining af en ringere, og til Dommerens Skjøn overladt Straf, antages som Maalestok for Sammenligningen, i Tilfælde hvor Domstolene forhen, med Lovgiverens Authorisation, vilde have dømt til den mildere Straf, om hiin Authorisation endog ikke bestod i udtrykkelige Love eller Forordninger. Art. 2 i Promulgationspatentet taler om gyldige Love, og hine Love vare, med Hensyn til den uforholdsmæssige Straf, (for det meste Dødsstraf) ophævede. Iøvrigt henvises til Reskript af 26 Oct. 1813.

*) Foranførte Bestemmelse indeholder vel ikke anden end hvad der allerede i Reskript 26 Octbr. 1813, No. 5 (see oven Side 43) var fastsat. Men jeg har dog saa meget mindre villet udelade den her, som Udtrykkene tjene til yderligere at bestyrke den Anke, jeg har at føre over den Opløsning, den Bayerske Lovgivning valgte.

V. Hvad de til det fuldstændige Begreb om en Forbrydelse, efter Loven, hørende Kjendemærker angaaer, da tilsiger vel den under No. 1 anførte Regel, at, naar de forrige Love udfordre mere til en fuldendt Forbrydelse end den nye Lov, hvilket, t. Ex., gjelder om Voldtægt og Røverie, saa komme de ved Handlingens Foretagelse gyldige Love til Anvendelse ved Bedømmelsen af Forbrydelsens Beskaffenhed, og Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om Gjerningen er Attentat eller Fuldendelse. Men ifølge den under No. 11 givne Forskrift, maa det anmærkes, at, i dette Tilfælde, Straffen for et saadant Attentat, i Modsætning til den fuldbragte Forbrydelse, ikke bliver at bestemme efter den Straf, som den nye Lov anordner for den fuldendte Forbrydelse, men efter den fuldbragte Forbrydelses Straf, saaledes som samme bestemmes i den Lov, ifølge hvilken Handlingen blot betragtes som nærmeste Attentat, og derefter maa den sammenlignes med den Straf, hvilken den nye Lovbog fastsætter for denne Handling, som fuldendt Forbrydelse, og da den mildere af de saaledes udfundne Straffe anvendes. Da den forrige Bayerske Codex, t. Ex., gjorde virkelig Borttagelse til en nødvendig Bestanddeel i Begrebet om fuldendt Røverie, men straffede Røverie med Døden; og, som Følge deraf, et Røverie, under de i den nye Straffelovbog Artikel 237 betegnede Omstændigheder, vel efter samme kun blev straffet som Forsøg, men dog med 12 Aars Tugthuusarbeide, saa maa denne

Handling straffes efter fornævnte Artikel, der vel betragter den som fuldendt Røverie, men dog har den samme Straf. *)

VI. I Henseende til de Egenskaber ved en strafbar Handling, hvorved sammes Strafbarhed efter Loven forhøies eller formindskes, følger det af den under No. 1 angivne Regel:

1) at skjærpende Egenskaber, som de paa den Tid, Handlingen blev begaaet, gjeldende Love ikke toge Hensyn paa, ikke kunne bedømmes efter den nye Lov, der tillægger samme slig Virkning, men efter den ældre Lov, som den mildere. Huustyverie, begaaet før den 1ste Octbr. 1813, er altsaa i de Provindser, hvor den gamle Bayerske Strafcodex gjaldt, kun at behandle som simpelt Tyverie;
2) de skjærpende Omstændigheder, som den ældre Lov opstillede, den nyere derimod forkaster, blive at bedømme efter den nye Lov, som den mildere;
3) at Omstændigheder, hvilke de forrige Love bestemt have opstillet som formildende, skulle bedømmes efter disse; hvilket, med Hensyn til den ældre Bayerske Codex, indtraadte ved Tyverie paa Qvæg og desliges
4) at hvor den nyere Lov har afmaalt Grader for en Handlings Strafværdighed, som den ældre Lov

*) Den fastsætter Straffen dog fra 12 til 16 Aar, men hertil tager hiint Rescript ei Hensyn.

blot i Almindelighed, uden saadan Afdeling i forskjellige Grader, havde belagt med Straf, da skal den nu gjorte Afdeling i Grader ansees som en Formildelse, forsaavidt ikke den i de forrige Love hjemlede Grændse for Straffen, ifølge No. IV, gjør en Undtagelse.

VII. Straffen for Attentat, Uforsigtighed, Medhjelpere og Hælere er at afmaale efter det Forhold, som den nye Straffelovs første Bog foreskriver.

VIII. Den i Promulgationspatentet Art. 2 ovenantagne Grundsætning gjorde endnu flere nærmere Bestemmelser nødvendig.

1) At de til tidbestemt Frihedsstraf hendømte Forbrydere, under visse Omstændigheder, faae Eftergivelse af en fjerde Deel af Straffetiden, er en mildere Bestemmelse i den nye Lov, som man og, ifølge Aanden i Promulgationspatentet Art. 2, kunde anvende paa de tidligere dømte Forbrydere, derom havde man ingen Tvivl. Men af den omtalte Grund, hvorfor den mildere Straf i det Hele maa anvendes, maatte der og, ved Eftergivelsen af en fjerde Deel af de før den nye Lovbog tilkjendte Straffe, sees hen paa, hvilken Straf, der, efter den nye Lovbog, vilde finde Sted, og de Forbrydere udelukkes fra denne Velgjerning, hvilke blot skylde Bedømmelsen efter den forrige Lov den mildere Straf; thi den nye Lovbog har beregnet Eftergivelsen af en fjerde Deel af Straffen allene efter de nye Straffebestemmelser, men ikke efter de ældre

Love, forsaavidt disse vare mildere. I Overeensstemmelse hermed bleve Domstolene instruerede ved Reskript af 23 Juli 1814.

2) Den nye Straffelov forordner Th. 1 Art. 14 No. 2, at Forbryderne kun ved Indtrædelsen i Straffeanstalten kunne ansees med korporlig Revselse, men aldrig ved Udgangen. Denne Bestemmelse er grundet derpaa, at det hverken er humant eller gavnligt, i det Oieblik, Fangen skal gives tilbage til det borgerlige Selskab, at krænke hans Ærefølelse; og den er mildere end de forrige Love, hvorefter Forbryderne, saavel ved Indtrædelsen som ved Løsladelsen af Straffeanstalten, skulde udstaae saadan Straf, om ikke altid, saa dog i enkelte Tilfælde. Denne Formildelse maa altsaa og anvendes paa allerede dømte Forbrydere. Herom bleve Domstolene underrettede ved Reskript af 2 Dec. 1815.

3) Nogle af de forhen, i forskjellige Dele af Riget gjeldende Love, fornemlig den preussiske Landret, indeholdt den Bestemmelse, at Tyve og Bedragere ogsaa kunde, efter udstaaet Straf, dømmes til at holdes tilbage i Straffeanstalten, indtil de kunde bevise en ærlig Næringsvei. Nu substituerer den nye Lov Th. II Art. 401 andre Forholdsregler og fastsætter, at 1) enhver, der, efter udstanden Tugthuusstraf, løslades, skal staae under Politiets særdeles Opsyn, 2) at samme Politieopsyn, efter foregaaende Kjendelse af vedkommende Criminalret, ogsaa skal anvendes paa de Over-

trædelser, hvorfor Arbeidshuus eller ringere Straf er sat, naar Personerne synes særdeles farlige for den almindelige Sikkerhed. Ogsaa disse Bestemmelser maatte, som de mildere, anvendes, hvorom et Reskript af 20 Mai 1816 tilkjendegav det Fornødne.

Det Spørgsmaal: hvilken Straffelov skal komme til Anvendelse, naar Forbrydelsen er udøvet førend den nye Straffelov traadte i Kraft, men fortsat efter denne Tidspunkt, blev sat under Ventilation i Anledning af følgende Tilfælde: En Tjenestepige havde fra August til September 1813 efterhaanden bestjaalet sit Herskab, og fortsatte Tyveriet, efterat den nye Lovbog var traadt i Kraft. Efter den ældre Lov kunde hun kun straffes med Fængsel paa 2 à 3 Maaneder, efter den nye med i det mindste et Aars Strafarbeide. Nu opstod det Spørgsmaal: hvilken Lov skal anvendes? Det gik ikke an, at hun blev straffet efter den forrige Lov for de første, og efter den nye for de senere Tyverier; thi Th. 1 Art. 110 §. 1 byder at betragte de forskjellige fortsatte Handlinger som een Forbrydelse. Man kunde sige, at Tyveriet var udøvet før den nye Lov traadte i Kraft og at de efter dette Tidspunkt foretagne Handlinger kun vare en Fortsættelse af det første Tyverie og derfor burde bedømmes efter de ældre Love. Men de fleste Stemmer i vedkommende Domstol vare dog for den modsatte Mening, som ogsaa blev bekræftet i Resk. 28 Juni 1815, og det af følgende Grunde: "Begrebet om en fortsat Forbrydelse virker ikke, som en gjentaget, at Straffen

bliver udregnet for hver enkelt Handling, og bestemt ved Addition efter Art. 109 §. 1, men alle de Handlinger, hvorved Forbrydelsen fortsættes, blive straffede som een Forbrydelse efter Art. 110 §. 1. I det Tilfælde, som skulde bedømmes, var det saaledes een og samme Forbrydelse, der ikke allene blev begaaet, da de ældre Love gjeldte, men ogsaa efter at den nye Lov var traadt i Kraft, saa at den nye Lov blev at anvende." Det anmærkes iøvrigt i det fornævnte Skrift, at dette finder Anvendelse paa alle Forbrydelser, som fortsættes ved Handlinger, der hver i og for sig indeholder det fulde Begreb om Forbrydelsen. Tyven eller Bedrageren, der, under de nye Love, har stjaalet eller bedraget, har forskyldt den deri bestemte Straf, og kan ikke gjøre Fordring paa en mildere Straf efter de ældre Love, forbi han, ogsaa medens de gjaldt, har begaaet samme Forbrydelse, hvoraf de senere Handlinger udgjøre en Fortsættelse. Anderledes forholder det sig derimod, naar Forbrydelsen vel har flere utilladelige fortsatte Handlinger til Følge, men dog egentlig alt er begaaet ved een Handling. Til Oplysning herom anføres Hoer og Bigamie, som Modsætninger. Har Een bedrevet Hoer medens den gamle Lov gjaldt og fortsat samme Forbrydelse under den nye Lov, da er denne sidste, om og dens Straf er den haardere, anvendelig, forbi de under dennes Herredømme øvede Handlinger i og for sig indeholde et fuldstændigt Begreb om Hoer. Paa Bigamie derimod er Promulgationspatentets 2 Art. anvendelig, skjøndt

det ulovlige Ægteskab fortsættes, efterat den nye Lov er traadt i Kraft; thi den Handling, der constituerer det juridiske Begreb om Bigamie, bliver kun begaaet eengang, og Forbrydelsen var saaledes alt tilendebragt, inden den nye Lov udkom.

At den mildere Lov skal anvendes, hvor Handlingen er begaaet inden den nye Straffelov blev sat i Kraft, gjelder kun om Straffen, og ikke med Hensyn til Rettergangsmaaden. Hvad denne angaaer, bliver den ved Sagens Forfølgning gjeldende Lov at tage til Følge, enten den saa er til den Paagjeldendes Fordeel eller ikke. Saaledes bør den, der, efter de forrige Love, ikke var forbunden til at stille Sikkerhed efter at være frifunden ab instantia, nu behandles efter Th. II Art. 390-394, om end hans Forbrydelse var begaaet, før den nye Lov traadte i Kraft. Ligeledes maa den ordentlige Straf kunne idømmes den Anklagede paa Grund af et, efter den nye Lov, gyldigt Beviis, uagtet samme, i Følge de Love, som vare i Kraft paa den Tid, Factum skal være foregaaet, ei dertil var tilstrækkeligt. *) I foranførte Henseende opstode ellers tvende Forespørgsler:

1) En Undersøgelse var før 1ste Oct. 1813 allerede begyndt og endt, men Dommen kunde ikke afsiges

*) Den nye Lov 2 Th. §. 330 erkjender det saakaldte kunstige Beviis for tilstrækkeligt til at idømme den Skyldige den ordentlige Straf, dog med Undtagelse af Dødsstraf.

førend efter denne Tid. Sagen manglede Defensionsbehandling, hvilket den nye Lov foreskrev, men som var ubekjendt i den ældre Lov, Undersøgelsen var altsaa lovformelig sluttet efter den ældre Lov, og der kunde altsaa skrides til Dommens Afsigelse, uagtet den nye foreskrevne Defensionsbehandling ikke var iagttaget. *) Herom bleve Domstolene underrettede ved Reskript 25de Sept. 1813.

2) Undersøgelsen imod en Bande var sluttet før 1ste Oct. 1813, men Dommen kunde først afsiges efter den Tid. Sagen var ført under de ældre Love, som ikke tillod nogen Defension, men fordrede derimod en Correferent ved de grovere Forbrydelser, hvilken derimod ikke, efter den nye Lov, er nødvendig. Her syntes det, at den Sigtede maatte tabe det Forsvar, som den nye Lov tilstod, saavelsom den Garantie, hvorpaa de efter den ældre Lov kunde gjøre Fordring, hvilket dog syntes meget haardt. Men Betænkeligheden blev hævet ved den Betragtning, at den nye Lovbog, efter at Dommen i første Instants var forkyndt, tilstæder ikke allene Revision men ogsaa en Defension med Hensyn til denne Revision. Af denne Grund blev ved Reskript 22 Oct. 1813 en Correferent erklæret for unødvendig.

*) Grunden er vel egentlig, at den Periode i Processen, hvori Defensionen skulde have fundet Sted, allerede var forbi, inden den nye Lov traadte i Kraft.

Den nye Straffelovbog har, med Hensyn til Gjentagelsen af den Forbrydelse, hvorfor den Skyldige tilforn er straffet, antaget den Grundsætning, at den forhen udstaaede Straf skal forbindes med den for den sidste Overtrædelse forskyldte, og at dersom Straffen, udregnet paa denne Maade, vilde overstige den høieste, i Loven tilladte, Grad af en Straffeart, da den næst høiere Straffeart skal tilkjendes (Th. 1 Art. 111-115). Gjentagelse er det her kun, naar Nogen, efter udstanden Straf, paa nye gjør sig skyldig i en Forbrydelse af samme Art. De Hovedtvivlsmaal, som ved Anvendelsen af Straffene for Gjentagelse kunde opstaae, bleve, efter hvad her berettes, *) i de authentiske Anmærkninger til Loven hævede ved Opstillingen af Grundsætningen for den respective Identitet, ifølge hvilken Straf for Gjentagelse kun bliver anvendt, forsaavidt den gjentagne Handling er lige med den allerede straffede, men Gjenstanden er i og for sig saa forviklet, at selv den bestemt og tydelig udtalte Grundsætnings Anvendelse kunde foranledige Domstolene til nogle Forespørgsler.

Et Menneske var 1796 straffet for Tyverie med Fængsel paa et Aar, 1798 formedelst lige Forbrydelse med 5 Aars haardt Fængsel, 1806 med Tugthuus-

*) At man ikke virkelig ved hine Anmærkninger traf det Rette, eller gjorde Sagen klarere, findes beviist i Eunomia, 2det Bind, Side 302-5.

straf paa 6 Aar. Nu begaaer han, efter den nye Lovs Indførelse, et Tyverie, der i og for sig skal straffes med 5 Aars Hensættelse i Strafarbeidshuset. I den Anledning spørges, hvorledes Straffen for Gjentagelsen bliver at bestemme?

De Voterendes Meninger herover vare forskjellige. Nogle meente, at de forhen begaaede Forbrydelser blot kunde komme i Betragtning ved den Dommeren overladte Bestemmelse af Straffens Grad, men at den for Gjentagelsen fastsatte særdeles Skjærpelse, som grundet i yngere, i saa Henseende, strængere Love, ei kunde komme til Anvendelse. De, som heri vare af andre Tanker, deelte sig dog i flere Partier angaaende Reglens nærmere Anvendelse. Det bemærkes i denne Henseende:

I. Først og fremmest maatte det Spørgsmaal afgjøres, om Straffen for Gjentagelse er anvendelig paa en efter Straffelovbogens Indførelse forøvet Misgjerning, naar Forbryderen før den Tid havde udstaaet Straf for samme Gjerning. Svaret maatte blive bekræftende. Hvo, der, efter den nye Lovs Indførelse, begaaer en strafbar Handling, maa, med Hensyn til alle Straffen bestemmende Qvaliteter, bedømmes efter den Straffelov, under hvis Herredømme han har forbrudt sig; og at Gjentagelse er at regne blandt disse Qvaliteter, er utvivlsomt. Man kan ikke paastaae, at dette er at give en nye Lov tilbagevirkende Kraft, thi Forbrydelsen bliver først ved den efter den nye Lovs

Indførelse begaaede Handling gjentaget, og denne Handling maa følgelig og, som Gjentagelse, bedømmes efter den nye Lov. Straffen, som den Paagjeldende kommer til at lide, er ikke for den under den forrige Lov, men for den under den nye Lov begaaede Handling, og Loven kan derfor ikke siges at virke tilbage. At Forbryderen ikke, efter første Gang udstaaet Straf, blev, saaledes som nu 1 Th. §. 116 befaler, underrettet om Følgerne af Gjentagelse, hindrer ikke Straffens Anvendelse, da der ikke tages Hensyn til Uvidenhed om Straffens Art og Størrelse (Art. 39 §. 2.)

II. Den ubedragelige Rettesnor for Bestemmelsen af Straffen for Gjentagelse ligger i Grundsætningen for den respective Identitet forbundet med Art. 2 i Promulgationspatentet og sammes Fortolkninger. Den, der, efter den gamle Lov, er straffet med eet Aars Criminalstraf for qvalificeret Tyverie, og senere, ifølge den nye Lov, for et ligedant Tyverie fortjener 4 Aars Arbeidshuusstraf, bliver nu at ansee med lige Arbeide i 5 Aar, om endog den efter den gamle Lov straffede Handling, ifølge den nye Lov, vilde have fortjent 4 Aars Straf; thi Art. 112 bestemmer i Gjentagelses Tilfælde Forhøielsen efter den forhen lidte Straf. Men er den forhen efter de ældre Loves Bestemmelse lidte Straf haardere end den, som fastsættes i den yngre Lov, da maa Straffen udmaales efter den nye, som den mildere, og kun den ringere Straf, som, i

klart, at mangfoldige detaillerte Belærelser, som man i saa Henseende har fundet det fornødent at meddele Domstolene, ikke blot kunde have været undgaaede ved en mere overlagt Affattelse af Promulgationspatentet §. 2, men at man og senere kunde have berigtiget denne Lovbestemmelse ved en enkelt omfattende Regel, og derved endog kunde have frembragt langt større Klarhed og rigtigere Resultater, end ved hine mange specielle Forskrifter. Det er aabenbart, at Promulgationspatentet virkelig har villet gjøre den ny Lov til Regel for alle endog tidligere begaaede Forbrydelser eller Forseelser, med Undtagelse af de Tilfælde, hvor de, ved Gjerningens Foretagelse gjeldende Love true med en bestemt Straf, som var mildere end den, den nye Lov anordnede. Dets Udtryk ere klare, *) og det indlyser, at man, med Flid, har villet indskrænke de ældre Straffeloves Virkekraft til det Tilfælde, hvor den ældre Lovgivning bestemt hjemlede den Paagjeldende Ret til en mildere Straf end den, den nye Lov forkynder for samme Gjerning. Ventelig har man herved ladet sig lede af et Ræsonnement, som det, der i Supplement til Nørregaards System 2 B. S. 329 er blevet anført til Forbeel for en saadan Lære, nemlig at den Paagjeldende ikke kan beklage sig over, at han ansees med den Straf, en ny Lov erklærer for den passende, i Stedet for, at han ellers vilde være underkastet den Straf,

*) See oven Side 38.

som Domstolene vilkaarligen maatte bestemme. Men saa klar end Promulgationspatentets Mening er, saa vise dog de Grunde, som vi l. c. have anført for at gjendrive hiint Ræsonnement, (confr. det i jur. Arkiv No. 30 S. 3 anførte Exempel) at Reglen er urigtig, hvorpaa og de ovenmeldte strax efter den nye Lovs Udgivelse i Bayern opstaaede Tilfælde afgive skrigende Beviis. At man heraf tog Anledning til at forandre Promulgationspatentets Grundsætning fortjener vistnok alt Bifald. Men, i Stedet for at opstille den simple og omfattende Regel, at den ny Straffelovgivning kun skulde være tilbagevirkende, hvor samme førte til en mildere Straf end den, der ellers vilde have rammet den Paagjeldende, forvikkede man Sagen, og tabte derved baade Klarheden og Consequentsen, ja kom stundom til at træde Retfærdigheden for nær. Undertiden bliver, efter de valgte Regler, Forbryderen straffet langt mildere end enten den ældre eller den nye Lov førte med sig; og, ved andre Leiligheder, bliver hans Straf betydelig haardere end den, efter de Love, som gjaldt paa den Tid Forbrydelsen blev forøvet, kunde været bestemt. Dersom t. Ex. Forbrydelsen, efter de ældre Love, kun havde medført nogle Maaneders Tugthuusarbeide, den nye Lov derimod for samme anordner adskillige Aars Hensættelse i Arbeids- eller Tugthuset; *) saa bliver den Skyldige, efter det oven-

*) At slige Tilfælde, efter Forholdet mellem den Bayerske Lov og de ældre Straffelove, letteligen

nævnte Reskript af 26 Octbr. 1813 §. 1, kun at ansee med Fængsel i saa mange Maaneder, som Tugthusstraffen, i Følge den ældre Lovgivning, vilde været; hvorved han, blandt andet, vedligeholder de Ærerettigheder, som denne Straf vilde have berøvet ham. Den Skyldige bliver saaledes, paa Grund af den nye Lov, straffet mildere end han, efter den ældre Lovgivning, vilde bleven straffet, og det uagtet den nye Lov har fundet Forbrydelsen langt strafværdigere end den forhen blev anseet. Paa den anden Side medfører hiint Reskripts §. 5, at den, for hvem Dommeren, efter de forhen gjældende Regler, vilde have bestemt 1 Aars Strafarbeide, bliver, paa Grund af den imidlertid udkomne Lov, at ansee med 8 Aars Hensættelse til Arbeidshuset, saafremt dette er den Straf, den nye Lov bestemmer for den begaaede Forbrydelse. Straffearten bliver nemlig efter den nye Lovs Bestemmelser den samme (Hensættelse til Arbeidshuset) enten Tiden bestemmes til 1 Aar eller til 8 (cfr. ovennævnte Reskript §. 2), og inden for samme Straffeart skal Straffegraden allene bestemmes efter den nye Lov uden Hensyn til, om den er mildere eller strængere (cfr. Reskript 12 Febr. 1814 IV). Dette er dog aabenbar mod Retfærdigheden, og bliver saa meget mere paafaldende, som den hele Forskjel af Straffearten, der gjøres med Overgangene respective til 1

kunne indtræde, viser de oven Side 38-40 anførte Exempler.

og til 8 Aar, i sig selv er aldeles vilkaarlig, og det, efter de ældre Love, for det meste maatte beroe paa Domstolenes Skjøn, hvorvidt de bleve inden for hine Grændser eller gik uden for samme. Naar nu Domstolene, med Hensyn til en ældre Gjerning, hvorfor den ny Lov fastsatte Straffen til 8 Aars Hensættelse i Arbeidshuset, skjønnede, at Straffetiden, efter de forhen gjældende Regler, vilde været at bestemme til 1 Aar, saa maatte den Paagjældende, i Kraft af ovennævnte Forskrifter, dømmes til 8 Aars Arbeidsstraf. Saafremt Domstolene derimod skjønnede, at den i de forrige Regler hjemlede Straffetid burde bestemmes til 10 Maaneder, saa blev den Skyldige kun at ansee med Fængsel i et lige Tidsrum. I saadanne Inconseqventser forfalder man let, naar man vil forlade den naturlige Vei.

De Principer, hvorefter man opløste det Spørgsmaal, om de forskjellige Egenskaber ved en Forbrydelse hver for sig skulde bedømmes efter den Lov, som var mildest, eller om det blot var i Total-Resultatet den mildeste Lov skulde foretrækkes, ere vistnok meget rigtige. Men, foruden at man kunde have sparet alle Controverser desangaaende, saafremt man havde givet den almindelige Regel i det ovennævnte simple Udtryk, *) saa frembøde de detaillerte Bestemmelser, som man, i Stedet herfor, valgte, adskillige Tvivlsmaal, og kunde let føre til et urigtigt Resultat. Efter Reskr.

*) See Side 65.

12 Febr. 1814 No. 111 *), skal det vel i Almindelighed blot komme an paa det endelige Resultat, hvortil de forskjellige Straffelove føre; men dette Udtryk antyder, at der fra denne Regel skal gives Undtagelser, og disse synes at maatte ligge i Reskriptets No. VI. Dennes No. 2 **) synes at medføre, at de i den forrige Lov hjemlede skjærpende Omstændigheder, der ikke i den nye Lov erkjendes for saadanne, ikke maae tages i Betragtning til at fastsætte den Straf, der, efter hiin Lov, skulde finde Sted, hvoraf vil følge, at Straffen bestemmes mildere end efter den ældre Lov, uagtet den nye Lov i det Hele maatte have fastsat en strængere Straf end den ældre, hvilket baade i sig er en grundløs Lemfældighed, og tillige aabenbar strider mod de rigtige Ræsonnements, hvorfra man gik ud. Dersom Reskriptet i denne Henseende ei saaledes skal være at forstaae, saa indsees det ikke, hvad No. III kan mene ved det indskrænkende Udtryk "i Almindelighed" (in der Regel), eller hvad de der antydede og siden givne speciellere Forskrifter skulle tjene til. Reglen selv blev da aldeles tilstrækkelig, ligesom den er fuldkommen klar, og, ved de tilføiede Detail-Bestemmelser, hvis disse ingen særdeles Indskrænkning skulle indeholde, kun er blevet fordunklet. Det anmærkes iøvrigt, at der selv i No. III er gjort Forskjel paa de til en Forbrydelses eller For-

*) See oven Side 49.

**) See oven Side 52.

ferlses fuldstændige Begreb hørende Egenskaber, og de Strafbarheden forhøiende eller nedsættende Omstændigheder; ligesom det og af Maaden, hvorpaa No. V og No. VI har udtrykt sig, synes end videre at indlyse, at de i den første og i den sidste omhandlede Tilfælde maae bedømmes efter en forskjellig Regel.

Dersom man havde holdt sig til den almindelige Grundsætning, at den nye Lov kun skulde virke tilbage, hvor den førte til en mildere Afstraffelse end den ældre, saa vilde man heller ikke have havt nødig, ved almindelig Regel, at nedsætte den efter de forrige Love forskyldte Straf i alle de Tilfælde, hvor den i samme hjemlede Straffeart ei hørte til de Straffe, hvoraf den nye Lov benyttede sig. Saaledes vilde man, blandt andet, ikke kommet til den i Reskript 26de Octbr. 1813 No. 4 *) antagne Sætning, at den, efter de forrige Love, forskyldte Ærelœshed skulde forvandles til Tabet af Qvalification til Embeder og Værdigheder, hvilket for en stor Mængde af Undersaatterne var det samme, som en Eftergivelse af Straffen. Hvor den nye Lov i det Hele bestemte en mildere Straf, skulde den naturligviis efter den almindelige Regel anvendes, men hvor den i den nye Lov, i Stedet for Ærelœsheden, bestemte Straf ei kunde ansees som mildere, taler hiin Grundsætning aldeles ikke for, at den ældre Straf saaledes skulde formildes, ja ofte saa godt som reent eftergi-

*) See oven Side 43.

ves.*) Saafremt man derimod er gaaet ud fra den Grundsætning, at Æreløshed er en Tilstand, som slet ikke mere burde finde Sted i Staten, saa skulde man have gaaet meget videre, og ved Lov givet endog dem, som længe, inden den nye Lov udkom, vare dømte fra deres Ære, Opreisning; men dette vilde i al Fald været Grundsætningen i Publicationspatentet Art. 2 aldeles uvedkommende. Det er iøvrigt klart, at, hvor det var uvist, hvilken Straf der maatte ansees som haardest, den som forhen fandt Sted og den som den nye Lov paabød, saa vilde det, naar Grundsætningen havde været rigtigen udtrykt, havt sit Forblivende ved hiin Straf. Reglen blev nemlig, at Handlingen skulde bedømmes efter den Lov, som gjaldt, da den foregik, og det blev kun Undtagelse, at den yngre Lov skulde foretrækkes, hvor den var mildere. I ethvert Tilfælde, hvor der ikke var tilstrækkelig Grund til denne Undtagelse, maatte Reglen tages til Følge. Dette vilde, til Exempel, jevnligen kunne finde Anvendelse, hvor den ældre Lov bestemte Pengestraf, den nye derimod nogen Tids Fængsel. Hvorledes der i dette Tilfælde skulde forholdes, kan ikke sees af de givne

*) I det S. 53-54 anførte Reskript 29 Julii 1814 har man derimod rettelig begrændset den nyere Lovs Indflydelse paa Moderationen af de forhen idømte Straffes Virkning, kun at Reglen, i Anvendelsen, ofte maa have sine store Vanskeligheder.

Forskrifter. Det vilde været urigtigt, om man, af Lovbogens 1 Th. §. 35, vilde udledet, at en Bod af 25 Gylden maatte agtes lige med 8 Dages Fængsel, thi vel vil denne sidste Straf træde i Stedet for den første, hvis den Domfældte ikke formaaer at betale; men for den, som har at betale med, er det læmpeligere at blive dømt til bemeldte Mulkt. Heller ikke er det blevet bestemt, hvorledes der skulde forholdes, naar den ældre Lov havde bestemt Straffen til Landsforviisning, men den nye, der i §. 26 har ophævet Landsforviisning som Straf, i Stedet herfor har fastsat Fængsel eller Straffearbeide.

Ved de oven S. 53-57 anførte Bestemmelser har jeg intet væsentligt at erindre. Dog maa jeg, i Anledning af hvad der er forhandlet om den nye Lovs Anvendelse paa Forbrydelser, som ere blevne foretagne under den ældre Lovs Herredømme, men siden fortsatte efterat den nye Lov er traadt i Kraft, bemærke, at herved ikke omfattes de Tilfælde, hvor en Forbrydelse først kommer til Fuldendelse, efterat den nye Lov er blevet gjeldende, skjøndt den tidligere er begyndt. Man har kun tænkt sig de Tilfælde, hvor baade det, der forinden og det der senere er foregaaet, hvert for sig indeholder en fuldstændig Forbrydelse, men dog disse forskjellige Handlinger, forbi de udøves paa samme Gjenstand eller med samme Person, kun, efter Lovens 1 Th. §. 110, straffes som een Gjerning. Forsaavidt derimod spørges om et først under en nye Lov fuldendt Factum,

der forhen var begyndt, og som den Tid muligen flet ikke stod under nogen Straffelov, da henholder jeg mig til det i juridisk Arkiv No. 27-28, S. 262 anførte; cfr. samme Skrifts No. 30 Side 3, saa og nyt juridisk Arkiv, 30 Bind, Side 195-98.

Hvad angaaer Rettergangsmaaden i criminelle Sager, da er vel Reglen: at samme bør indrettes efter det paa den Tid, Sagen staaer ved Domstolene, gjeldende Lovgivning, i Almindelighed rigtig; og jeg kan heller intet have at erindre mod de Forskrifter, som bleve givne i de oven S. 57-58 citerede Reskripter 25 Sept. og 22 Oct. 1813. Imidlertid turde dog Reglen have Undtagelser, og i Særdeleshed er der en Deel Betænkeligheder ved den Side 57 anførte Sætning, hvorefter den Paagjeldende, i Kraft af den nye Lov, kan dømmes til den for en Forbrydelse bestemte Straf paa Grund af et saa kaldet kunstigt Beviis, uagtet samme, efter de paa den Tid, det paatalte Factum skal være foregaaet, gjeldende Love, ei dertil var tilstrækkeligt. Med Hensyn til den egentlige Procesform følger det af Sagens Natur, at man ei kan rette sig efter anden Lov end den, der gjælder paa den Tid Sagen behandles, uagtet det ikke kan være den Paagjeldende ligegyldigt, efter hvilke Proceslove Behandlingen retter sig. Reglerne for Beviisets Gyldighed lade sig derimod nok vel skille fra de egentlige Procesregler. Forsaavidt en ny Lovgivning kræver stærkere Beviser, for at fælde Nogen til Straf, end den Lov, som var i Kraft paa

den Tid, det paatalte Factum skal være passeret, er det og indlysende, at hiin Lovgivning bør være tilbagevirkende. Herfor taler ikke blot det almindelig vedtagne Princip om den mildere Lovs Tilbagevirkning; men, om man endog ikke vilde erkjende denne Sætning, saa maatte man dog indrømme, at ingen retteligen kunde dømmes til Straf efter Beviser, der i den gjeldende Lov erklæres utilstrækkelige. I denne Henseende gjelder ikke den Indvending, der kunde gjøres mod Tilbagevirkningen af den Lov, der bestemmer en mildere Straf, nemlig at den, der, under den strængere Lovs Straffeherredømme, har tilladt sig Forbrydelsen, har røbet en større og ubetvingeligere Tilbøielighed til samme end den, hvortil man kan slutte af samme Forbrydelse, udøvet efterat Straffetrudselen er bleven formildet. Det var saaledes upaatvivleligt, at den nye Bayerske Straffelov maatte være tilbagevirkende, forsaavidt den (2 Th. §. 329) ikke tilbød Strafs Anvendelse paa Grund af blot Mistanke, hvilket det i adskillige af Rigets Provindser forhen gjældende System om de saakaldte overordentlige Straffe hjemlede. Men at gjøre den nye Lov tilbagevirkende, forsaavidt den antager Beviis ved Indicier for tilstrækkeligt til derpaa at fælde den Anklagede til Lovens Straf, med Undtagelse af Dødsstraf, turde dog neppe være saa ganske uden Betænkelighed. Der lader sig og til Fordeel herfor anføre ikke ugyldige Grunde. Man kan nemlig sige, at Beviisreglerne egentlig ere kundgjorte som Retterfnor for

Dommerne, og at den Paagjældende behøvede ikke forud at have Kundskab om samme, saaledes som om de egentlige Straffelove. Disse vise Alle og Enhver, hvilke Handlinger han har at vogte sig for, og hvad han har at vente, naar han tillader sig samme. Derimod synes den Paagjeldende ikke at kunne føre sig Kundskaben om Beviisreglerne i criminelle Tilfælde til Nytte. Dersom man i en Stat dømmer efter utilforladelige Beviser, kan det ikke hjelpe Undersaatten forud at være underrettet herom, thi det staaer ikke i hans Magt at forebygge det Tilfælde, at han, skjøndt uskyldig, ansees overbeviist. Er Beviset derimod i og for sig tilforladeligt, bør det ikke komme den Anklagede tilgode, at han havde Anledning til at smigre sig med det Haab, at hans Misgjerning ikke skulde blive ham overbeviist. Ifølge heraf synes det altsaa, at det, med Hensyn til Reglerne for Beviset, blot kommer an paa disses Værd i og for sig, men ikke paa den Omstændighed, om de forud have været kundgjorte eller ikke. Men med alt dette skulde jeg troe, at man havde gjort rettere i ikke at tillægge den omhandlede Lovbestemmelse tilbagevirkende Kraft. Reglerne for juridisk Beviis vare dog nu eengang ikke blot i hemmelige Instructioner meddeelte Dommerne, men de vare almindelig kundgjorte ligesom de egentlige Straffebestemmelser. Det synes altsaa, at Undersaatterne havde erhvervet et jus quæsitum til at behandles efter hine Regler, saalænge til Lovgiveren foreskrev nye. Desuden er det vel sag,

at det ikke, saaledes som det staaer i Enhvers Magt at lade den ved Straffeloven forbudne Handling, ogsaa beroer paa ham at forebygge, at et Beviis mod ham tilveiebringes; men meget er den dog i Elementerne til et Indiciebeviis, hvorved den Paagjældendes egne Handlinger have indvirket. Gjennemgaaer man i Særdeleshed den Bayerske Straffelov 2 Th. 4 Tit. 6 Cap., der afhandler denne Materie, saa vil man finde, at en Mængde af de der nævnte Indicier have deres Oprindelse af Personens egne foretagne Handlinger; og Domstolene ville altid roligere dømme den Anklagede, naar der i al Fald haves Vished om Handlinger, hvorved han selv har forøget Vægten af de mod ham talende Data. Men, forsaavidt saaledes Beviset tildeels hviler paa egne Handlinger, er det ikke uvigtigt, om der paa den Tid, disse foregik, existerede en Lov, som erklærede, at fuldt Beviis kan tilveiebringes ved Indiciers Sammenstød, eller om den da gjældende Lov bestemte det Modsatte. I første Tilfælde kunde Personen forud vide, for hvilken Fare han udsatte sig ved et mistænkeligt Forhold, i sidste Tilfælde kunde han derimod, stolende paa Lovens strænge Fordringer til juridisk Beviis, have været mindre varsom. Vel tilstaaer jeg gjerne, at denne Betragtning kun yderst sielden i Virkeligheden har nogen Indflydelse. Men Muligheden er dog nok for at omstøde et Argument, der gaaer ud paa, at den almindelige Grundsætning, hvorefter Enhver har Ret til at dømmes, efter de paa den Tid Factum

foregik gjældende Love, skulde undtagelsesviis bortfalde med Hensyn til Beviisreglerne, fordi den Grund, hvorpaa Principet hviler, ei i saa Henseende er anvendelig. For at gjøre det Anførte mere beskueligt, ville vi tænke os, at det Beviis for Tyverie, som Lovens 6—17 tager for fuldt, nemlig uhjemlet Besiddelse af stjaalne Koster, først blev sanctioneret ved en ny Lov. Dette Beviises svage Sider ere noksom erkjendte, og, hvad der snarest kan nogenlunde retfærdiggjøre det, er den Betragtning, at det dog i al Fald havde staaet i dens Magt, for hvem Hjemmel brister, at iagttage større Forsigtighed. Her spørges ikke, om denne Betragtning i og for sig er tilstrækkelig til at retfærdiggjøre den Kraft, Loven har tillagt Beviset; det paastaaes kun, at samme udgjør en af Beviisets Støtter, som samme ikke kan undvære. Men gjordes Lovbudet tilbagevirkende, saa er det klart, at man forsaavidt aldeles ikke havde hiin Grund at paaberaabe sig; den som, forend slig Beviis fik Lovens Hjemmel for sig, var kommet i Besiddelse af Koster, som siden fandtes stjaalne, havde ikke havt den Opfordring til Forsigtighed, som den nye Lov førte med sig. *) Iøvrigt maatte i de Provindser, hvor forhen en overordentlig Straf kunde tilkjendes den Anklagede paa Grund af Mistanke, denne Straf, hvor den nye Lov var kommen imellem, kunne idømmes ham, hvor et efter denne

*) Cfr. nyt jur. Ark., 30 Bind, Side 194-95.

tilstrækkeligt Indiciebeviis var tilveiebragt. Vel kunde, efter den nye Lovs Publication, Mistanken ikke være nok til at dømme den Sigtede i nogen Straf; men, hvor et Beviis var tilveiebragt, som, efter den nye Lov, endog var tilstrækkeligt til at hjemle den fulde Strafs Tilkjendelse, *) kunde den nye Lov ikke betage det den ringere Virkning, som de forhen gjældende Regler tillagde det. Dette var, saavidt vides, Tilfældet i hele Riget, med Undtagelse af de forhen Østerrigske Provindser; og hvad disse angaaer, da var den Østerrigske Straffelov i det væsentlige overeensstemmende med den nye Bayerske i at erkjende, at sammenstødende Indicier kunne frembringe et fuld criminalistisk Beviis. Der kunde saaledes ikke opstaae Straffeløshed i de Tilfælde, hvor et Indiciebeviis var tilveiebragt.

Betræffende Anvendelsen af de for Misgjerningers Gjentagelse fastsatte skjærpede Straffe, forsaavidt den forhen straffede Misgjerning var begaaet inden den nye Lov traadte i Kraft, saa ere de under No. I og II **) antagne Regler uden Tvivl vel grundede. I denne Henseende maa jeg henvise til det oven S. 35 N.*** citerede

*) Ogsaa her maatte Resultatet og ikke de enkelte Præmisser tages i Betragtning for at afgjøre, hvilken Lov der, som mildest, skulde have Fortrin, den ældre eller den yngre.

**) See oven Side 60-61.

Sted af Systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie m. v., og maa blot anmærke, at man slet ikke behøver at paaberaabe sig den i Promulgationspatentets Art. 2 antagne Grundsætning, for at komme til hiint Resultat, da det følger af selve det for Straffens Skjærpelse i Gjentagelses Tilfælde opstillede Princip. Iøvrigt er det i Anmærkningerne til den Bayerske Straffelov fremsatte og her paaberaabte Princip om den respective Identitet, ligeledes det, som ligger til Grund for de ved vore Domstole antagne Regler angaaende Tyveries og Hæleries successive Concurrence; *) men i den Udvikling, hiin Commentar giver af Principet, indeholdes der meget kunstlet og inconseqvent, der forresten ingen Indflydelse har paa nærværende Materie. Hvad Reglen No. III **) angaaer, saa indrømmes det, at Consequentsen vilde føre til en modsat Regel, og at det blot var Criminalvæsenets særdeles Tilstand i de Bayerske Provindser, som bevægede Lovgiveren til aldrig at lade mere end een af de forhen den Paagjældende overgaaede Straffedomme komme i Betragtning til at virke den Straffeskjærpelse, som Gjentagelse fører med sig. Men det er neppe at begribe, hvorledes Omstændighederne kunde fordre denne Afvigelse fra Reglen. Baade den almindelige tydske Criminalret og den Preussiske og den

*) See det nylig nævnte Skrift S. 254-59.

**) See oven Side 69-70.

Østerrigske, hvilke alle gjaldt i sine Dele af Riget, hjemle t. Ex. qualificerede Straffe for gjentaget Tyverie, og det er ikke rimeligt, at den i Gammel-Bayern gjældende særskilte Codex, der dog ikke er mig bekjendt, skulde være afveget fra denne almindelig antagne Grundsætning. Det skjønnes derfor ikke rettere, end at det i mange Tilfælde maatte være ganske klart, at den Skyldige forhen var dømt for Gjentagelse, som saadan; og det synes en grundløs Eftergivenhed, at han i saa Fald dog nu ei kunde dømmes uden for anden Gang begaaet Forbrydelse, saa ofte han end forhen var dømt.

Naar det i Reglen No. IV antages, at man, af de forhen den Skyldige overgaaede Domme hverken ubetinget skal lade den første eller den sidste udgjøre Maalestokken ved Afstraffelsen for den nye Forbrydelse, saa er dette meget rigtigt. *) Men det er neppe grundet, at man skal regne efter den af de ældre Forbrydelser, der har meest Lighed med de nu begaaede. Man burde derimod uden Tvivl tage den større af de forhen udstaaede Straffe til Maalestok, thi den Omstændig-

*) Saaledes vilde den, der var dømt for grovt Tyverie eller anden Gang begaaet simpelt Tyverie, men senere, fordi han vidste at dølge disse Forbrydelser, var dømt for første Gang begaaet simpelt Tyverie, ingenlunde derved erhverve Ret til, i et nyt Gjentagelses Tilfælde, kun at blive dømt for anden Gang begaaet simpelt Tyverie.

hed, at den Skyldige, foruden denne, eengang havde paadraget sig en ringere Straf, skulde dog vel ikke gjøre hans Skjæbne mildere end, om han allene var dømt eengang. Dette skeer dog aabenbar i det her omhandlede Exempel, hvor Forbryderen, som kun blev anseet med 10 Aars Arbeidsstraf, vilde have været anseet med Tugthuusstraf i 11 Aar, dersom den af de ældre Domme, hvorved der var tilfundet ham 5 Aars Tugthuusstraf, havde været den eneste, som var ham overgaaet. Det forstaaer sig selv, at de flere ældre Forbrydelser, hvorom Spørgsmaalet opstaaer, hver for sig maa have saa megen Lighed med den senere begaaede Forbrydelse, som Principet for Gjentagelsesstraffen fordrer. Under anden Betingelse kan det hele Spørgsmaal ikke opstaae.

Domme, afsagte ved den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsret i Kjøbenhavn.

No. 1.

Lovens 6—6—1 ikke fundet anvendelig paa en Person, som, i vred Hue, men uden Hensigt til at gjøre videre Skade, havde stødt til en anden, og saaledes foraarsaget, at denne faldt og derved fik et Saar, der havde hans Død til Følge. *) — Derimod bliver han, for den derved udviiste Fremfusenhed, i Analogie af L. 6—7—18, anseet med en betydelig arbitrær Straf.

I Sagen:

Cancellieraad og Procurator Wilse, som Actor,

contra:

Arrestanten Rasmus Andersen.

(Afsagt den 14 Dec. 1819).

Under nærværende Sag tiltales Arrestanten Rasmus Andersen, for at have, ved at støde til Arbeidsmand

*) Jvf. Eunomia, 3 B., S. 58-59.

Peter Poulsen Frisch, som, tilligemed Arrestanten, befandt sig paa et Stillads i tredie Etage af en Bygning, foraarsaget, at bemeldte Frisch er faldet ned paa det under Stilladsen værende Loft, hvorved ham er tilfoiet et Saar i Hovedet, som har bevirket hans Død.

I Følge de tilveiebragte Oplysninger ere Sagens Omstændigheder følgende: Da Arrestanten den 9 Oct. sidstleden arbeidede som Muursvend paa en Bygning i Krystalgaden, anmodede han Frisch, der var tilstæde som Haandlanger, om at skaffe nogle halve Muursteen, hvortil denne svarede, at han ingen kunde finde. Arrestanten gik derpaa hen og tog selv nogle saadanne Steen, hvilke han viiste Frisch, som herover, efter Arrestantens Udsigende, der bestyrkes ved Arbeidsmand Jeppe Mortensens Forklaring, loe. Arrestanten sagde da, at han ikke var bedre værd, end at han skulde have paa sin Mund, hvortil Frisch svarede: "at den, der prøvede paa at slaae ham, skulde faae hans norske Næver at føle", hvorefter Arrestanten, fortrydelig herover, samt, efter hvad han selv har udsagt, fordi han ikke kunde lide, at Frisch loe over ham, og, eftersom han antog, gjorde Nar af ham, stødte eller slog med Haanden til Frisch, som herved faldt om og tørnede mod en Lægte, der var sat op til at støtte sig ved, og faldt, da denne gled tilside, ned imellem Bjelkerne paa Loftet i anden Etage, hvorved ham tilføiedes et Saar i Hovedet, der, ifølge Obducenternes og Sundheds-Collegiets Erklæring, maa ansees som Aarsag til hans

den 20de s. M. paafulgte Død. Iøvrigt var, ifølge de under Sagen afhørte Deponenteres Forklaring, den Afdøde, paa den Tid Gjerningen foregik, noget beskjænket; og det er sandsynligt, at han, da Arrestanten stødte til ham, er snublet over et paa Stilladset liggende Bræt.

Arrestanten har vedholdende forsikkret, at han, ved at støde til den Afdøde, ikke tænkte at kunne foraarsage nogen Skade, samt at det skete uden Kraft, hvilket sidste og, ved de afgivne Depositioner, er bestyrket.

Actor har paastaaet Arrestanten, for ovenanførte hans Forhold, anseet med Straf efter Lovens 6—6—1 cfr. Frd. 6 Febr. 1694; men denne Paastand skjønnes ei at kunne gives Medhold, efterdi det ikke, i Følge de tilveiebragte Oplysninger, kan antages, at Arrestanten, ved at støde eller slaae til den Afdøde, har tilsigtet at paaføre denne noget videre Onde, eller in specie at tilføie ham en saadan Legemsbeskadigelse, som, efter 6—6—1 cfr. 6—11—1, sammenholdt med Søekrigs-Artikelsbrevet af 8 Jan. 1752 §. 639 og Krigs-Artikelsbrevet for Landtjenesten ved Søetaten af 29 Juli 1756 §. 685, nødvendigen maa udfordres, som Betingelse for Anvendelsen af Drabsstraffen.

Derimod maae Arrestanten, der i vred Hue har stødt eller slaaet til den Afdøde og herved foraarsaget det Fald, som har frembragt dennes Død, ansees at have gjort sig skyldig i en saadan Grad af Uagtsomhed,

at han, i Analogie af 6—17—18, maae blive at ansee med en arbitrær Straf, der, efter Sagens samtlige Omstændigheder, findes at kunne bestemmes til 1 Aars Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus, hvorhos han bliver pligtig at betale de af Actionen lovlig flydende Omkostninger.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Muursvend Rasmus Andersen bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i eet Aar, samt betale de af Actionen lovlig flydende Omkostninger.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 2.

Kongelige Obligationer, paategnede at tilhøre en bestemt offentlig Indretning, kunne vindiceres fra tredie Mand, til hvem de af en incompetent Person ere pantsatte, uagtet Transporten ei var noteret i Statsgjelds-Bogerne.

I Sagen:

Commissionen for Lyngbye Sogns Fattigvæsen,

contra:

Silke- og Klædekræmmer R. C. Harreschou.

(Afsagt den 3 Jan. 1820.)

Commissionen for Lyngbye Sogns Fattigvæsen søger under nærværende Sag, ifølge meddeelt beneficium

processus gratuiti, Silke- og Klædekræmmer N. C. Harreschou tilpligtet, under en daglig Mulct, at udlevere til bemeldte Commission 4 Stkr. Kongelige af de saakaldte Priseobligationer, hver lydende paa 500 Rbd. og paategnede at tilhøre Lyngbye Fattigvæsen, samt tvende af det asiatiske Compagnie her i Staden til bemeldte Fattigvæsen udstædte Obligationer, lydende hver paa 500 Rbd. S. V. og i Renter, som ere hævede af disse Obligationer, ialt 332 Rbdlr. 4 Mk. 14 ß. Sedler og Tegn.

Silke- og Klædekræmmer Harreschou har principaliter paastaaet Frifindelse for Citanternes Tiltale og subsidialiter, efter udtagen Contrastevning, Hovedcitanterne tilpligtede, imod at udleveres de omhandlede Obligationer, at betale ham 2100 Rbd. Sedler, med lovlige Renter fra 25 Aug. f. A. indtil Betaling skeer.

Contracitanten har paaberaabt sig, som Hjemmel til fornævnte Obligationer, at afdøde Fabriqueur Knoop, der, ifølge den under Sagen fremlagte Udskrivt af Lyngbye Fattigvæsens Protocol, har, som største Lodseier, modtaget fra Fattigvæsenet disse Obligationer i Bevaring, har deponeret samme hos ham, til Sikkerhed for et Laan af 2100 Rbd.

Med Hensyn til de tvende af det asiatiske Compagnie udstædte Obligationer, kan det ikke være Tvivl underkastet, at Lyngbye Fattigvæsen maa være berettiget til at erholde disse, der lyde paa at tilhøre samme, tilbage.

Hvad Priseobligationerne angaaer, da have de vel oprindelig været udstædte til Ihændehaveren, men ere af Lyngbye Sogns Fattig-Commission, den 1ste Febr. 1812, paategnede at tilhøre Lyngbye Fattigvæsen. Om det nu end ved Transport af Kongelige Obligationer maatte ansees fornødent, at samme blev noteret i Statsgjelds-Contoiret, uanseet saadant ikke er foreskrevet i den, ved Kammer-Skrivelsen af 29 Aug. 1761 bekjendtgjorte Kongelige Resolution af 17de s. M., hvorved det er tilladt at transportere Kongelige Obligationer paa ustemplet Papiir, kan dog den Omstændighed, at saadant ikke er iagttaget i Henseende til de sidstommeldte Obligationer, ikke være til Hinder for sammes Vindication, efterdi de af Bestyrerne af en offentlig Indretning ere paategnede at være samme tilhørende, og Contracitanten (som maatte være opfordret til at gjøre sig bekjendt med hvad der paa disse offentlige Papirer var anført, inden han lod sig dem overdrage) saaledes ikke kunde være i Uvished om til hvem han havde at henvende sig, for at erholde Oplysning, om Overdrageren var hemyndiget til Pantsættelsen, hvorhos det ikke bør lades ubemærket, at de af Contracitanten førte Vidners Svar paa den til dem fremsatte tredie Qvæstion endog vise, at han til dem har brugt Udladelser, der røbede Kundskab om, at Obligationerne tilhørte fornævnte Fattigvæsen, hvilken Kundskab hos Contracitanten og selve Qvæstionen forudsætter.

Vel har Contracitanten yttret den Formening, at de Laan, for hvilke samtlige Obligationer ere givne til Sikkerhed, ere negotierede paa Fattigvæsenets Vegne, og at Sogne-Commissionen saaledes skulde have samtykket i den til ham skedte Pantsætning af samme, men, til Beviis for Rigtigheden heraf, er intet Datum fremkommet, og den Omstændighed, at Hovedcitanterne ei have fundet sig anledigede til, paa Contracitantens Provocation, at fremlægge Fattigvæsenets Protocol eller det af Fabriqueur Knoop til Commissionen aflagte Regnskab, skjønnes ei heller, efter Omstændighederne, at kunne i saa Henseende komme i Betragtning.

Hvad dernæst angaaer Renterne af bemeldte Obligationer for Aarene 1817 og 1818, hvilke det maa ansees in confesso, at Contracitanten har hævet, da maa han, i Følge hvad ovenfor er anført, antages hertil at have været uberettiget, og følgeligen være pligtig at tilbagebetale samme med den Sum, som de, efter Hovedcitanternes Beregning, i Indlæg af 10de Mai sidstleden, udgjøre; thi vel har han erindret, at denne Beregning i flere Henseender skulde være urigtig, men han har ikke nærmere opgivet, hvori dens Urigtighed skulde bestaae, og hans specielle gjorte Bemærkning, at Renterne for 1817 ere anførte høiere end for 1818, kan intet relevere, efterdi dette sees at være en Følge af at Renterne for førstnævnte Aar ere reducerede til

Hvad J
rindeli
f Lyngb
1812.
Om
gation
et i S
reskrev
-bekje:
ved de
ner p
ed, at
mme
nes
tlig
rend
til
tlige
drag
r ha
or
hi
raci
satt
rug
ner
sco
fte

Peder Dah-
Herredsfoged

hinanden,
ved denne
paaskrevne,
under Dom

Forvalter
Klagelser an-
mægtet, ved de optagne
Dahlund har yttret,
: Tagt-, Rasp- og Forbe-
billiges, at der
som kunde godtgjøre, at de

herom afhørte Vidner vare at ansee som Citantens Qvindsmænd, og derfor, i Følge Lovens Bestemmelser i 1—13—15, ikke kunde være habile til at afgive Vidnesbyrd imod ham, som at Vidnerne selv skulde være uovereensstemmende og deres Vidnesbyrd ikke kunne tages til Følge, forbi et Par af dem formeentligen skulde have udladt sig saaledes, at det maatte antages at ligge i deres Ord, at Dahlund, da Udskadelsen skete, var nærværende, hvilket, efter hvad der iøvrigt er forklaret af dem og de andre Vidner, ikke har været Tilfældet.

Betræffende dernæst den af Dahlund paaankede Udladelse af Citanten, at han, efterat have indkaldt Dahlund for Forligelses-Commissionen, der har yttret, at han ei kunde see sig tjent med at Dahlund havde ført falske Vidner, da maa det ansees tilstrækkelig godtgjort ved den fremlagte Udskrivt af Forligelses-Commissionens Protocol, at denne Udladelse virkelig har fundet Sted; thi den nævnte Protocol maa ligesaavel i denne Henseende, som naar der meddeles Udskrift af de for Commissionen indgaaede Forlig, have fidem publicam, hvilket ogsaa sees af Reskriptet 18 Nov. 1797, der kun, naar intet derom er tilført Protocollen, fastsætter, at en beediget Attest skal afgives af Forligelses-Commissionen.

Hvad dernæst angaaer Citantens Yttring om, at en saadan, under Forligsmæglingen fremsat Udladelse i al Fald ikke kunde blive Gjenstand for Paakjendelse

Sedler og Tegn efter den da gjeldende Bankcours, hvorimod ingen Erindring er skeet.

Betræffende Contracitantens subsidiære Paastand, at Hovedcitanterne, imod at udleveres de omhandlede Obligationer, skulde tilpligtes at betale ham 2100 Rbd. Sedler, med lovlige Renter fra 25 Aug. f. A., da er denne bygget derpaa, at Fabriqueur Knoop skal paa disse Obligationer have af ham modtaget til Laans fornævnte Sum.

Om nu end dette kunde antages beviist, saa kan dog denne Gjeld, der maae antages at være contraheret af Knoop paa egne Vegne, ei vedkomme Lyngbye Fattigvæsen, hvorfor og Hovedcitanterne maa nyde Frifindelse for Contracitantens Tiltale.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve, dog at Contracitanten betaler 15 Rbd. Sølv i Sallarium til Hovedcitanternes befalede Sagfører Procurator Payngk, der forsvarligen har udført Sagen.

Kongens Kasses Ret forbeholdes, forsaavidt det maatte findes at de i Contracitantens Indlæg af 26de April 1819 indførte Gjeldsbeviser af 10de Mai, 25 Sept. og 10 Octbr. 1817, samt 31 Januari 1818 ei ere skrevne paa behørig stemplet Papiir.

Thi kjendes for Ret: Contracitanten Silke- og Klædekræmmer N. C. Harreschou bør under en Mulct af 5 Rbd. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse for hver Dag han sidder Dommen

overhørig til Hovedcitanterne Commissionen for Lyngbye Sogns Fattigvæsen udlevere 2 Stkr. Obligationer, udstædte af det asiatiske Compagnie her i Staden til Lyngbye Fattigvæsen, betegnede med No. 235, 236, hver lydende paa 500 Rbdlr. S. V. samt 4 Stkr. Kongelige saakaldte Priseobligationer, betegnede med No. 17318, 17319, 17320 og 17321, hver lydende paa 500 Rbdlr. Saa bør han og til Hovedcitanterne betale i Renter af fornævnte Obligationer for Aarene 1817 og 1818 332 Rbd. 4 Mk. 14 ß. Sedler og Tegn.

Hovedcitanterne bør for Contracitantens Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger ophæves; dog betaler Contracitanten til Hovedcitanternes befalede Sagfører Procurator Paynck i Sallarium 15 Rbd. Sølv.

Kongens Kasses Ret forbeholdes, forsaavidt det maatte findes, at de i Contracitantens Indlæg af 26de April 1819 indførte Gjeldsbeviser af 10de Mai, 25 Sept. og 10 Oct. 1817 samt 31 Jan. 1818 ei ere skrevne paa behørig stemplet Papiir.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 3.

Tre Marks Straffen anvendt for ærerørige Udladelser.

I Sagen:

Sveitser Scheidecher,

contra:

Forvalter Friderich Jørgen Peter Dahlund, samt Cancellieraad og Herredsfoged Bett.

(Afsagt den 3 Jan. 1820).

Efter at de, under nærværende Sag, der angaaer verbale Injurier, som Citanten Sveitser Scheidecher og Indstævnte Forvalter Friderich Jorgen Peter Dahlund gjensidigen skulle have fremført imod hinanden, foreløbig fremsatte Formalitets Exceptioner, ved denne Rets Kjendelse af 12 Juli sidstleden, ere paakjendte, vil nu Sagens Realitet blive at tage under Overveielse.

Hvad nu de af Citanten om Indstævnte Forvalter Friderich Jørgen Peter Dahlund brugte Udladelser angaaer, da er det tilstrækkelig godtgjort, ved de optagne Vidneforhører, at Citanten om Dahlund har yttret, at denne fortjente at komme i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset; thi det kan ligesaalidt billiges, at der skulde være oplyst noget, som kunde godtgjøre, at de

herom afhørte Vidner være at ansee som Citantens Qvindsmænd, og derfor, i Følge Lovens Bestemmelser i 1—13—15, ikke kunde være habile til at afgive Vidnesbyrd imod ham, som at Vidnerne selv skulde være uovereensstemmende og deres Vidnesbyrd ikke kunne tages til Følge, forbi et Par af dem formeentligen skulde have udladt sig saaledes, at det maatte antages at ligge i deres Ord, at Dahlund, da Udladelsen skete, var nærværende, hvilket, efter hvad der iøvrigt er forklaret af dem og de andre Vidner, ikke har været Tilfældet.

Betræffende dernæst den af Dahlund paaankede Udladelse af Citanten, at han, efterat have indkaldt Dahlund for Forligelses-Commissionen, der har yttret, at han ei kunde see sig tjent med at Dahlund havde ført falske Vidner, da maa det ansees tilstrækkelig godtgjort ved den fremlagte Udskrivt af Forligelses-Commissionens Protocol, at denne Udladelse virkelig har fundet Sted; thi den nævnte Protocol maa ligesaavel i denne Henseende, som naar der meddeles Udskrift af de for Commissionen indgaaede Forlig, have fidem publicam, hvilket ogsaa sees af Reskriptet 18 Nov. 1797, der kun, naar intet derom er tilført Protocollen, fastsætter, at en beediget Attest skal afgives af Forligelses-Commissionen.

Hvad dernæst angaaer Citantens Yttring om, at en saadan, under Forligsmæglingen fremsat Udladelse i al Fald ikke kunde blive Gjenstand for Paakjendelse

under Sagen, da kan denne saameget mindre gives Medhold, siden det i saa Fald ikke var Parten til nogen Nytte, at han, som Reskriptet bestemmer, kan erholde Udskrivt af Protocollen om den under Forligsmæglingen fremførte fornærmelige Udladelse.

Efter det saaledes anførte og da Fornærmelserne ere af den Natur, at de maae medføre Ærestraf, findes det, at Underdommeren retteligen har tilfunden Citanten at bøde, for ovennævnte hans Udladelser, sine 3 Mark. *)

I Henseende til de af Citanten paaankede utilbørlige Udladelser, som Dahlund skulde have fremført mod Citanten, da findes det ikke, at Citantens Paastand om Mortification af disse og Mulct for Dahlund, kan efter det Udfald, Sagen med Hensyn til Citantens Udladelser om Dahlund faaer, komme i Betragtning.

I Følge det Ovenanførte vil Underretsdommen, hvis øvrige Bestemmelse ogsaa bifaldes, i det Hele blive at stadfæste. Den af Dahlunds Sagfører i Indlæg

*) Dersom deres Lovfortolkning var rigtig, som antage, at L. 6—21—2 og 3 forudsætte en bestemt Sigtelse for en Forbrydelse, der medfører borgerlig Æreløshed, vilde hiin Straf neppe in casu været anvendelig. Men denne Fortolkning er ikke velgrundet. See juridisk Arkiv, No. 8, Side 129-45 og juridisk Tidsskrift, 2 B., 1 Hefte, Side 124-34.

af 11 October f. A. paastaaede Mortification kan ikke forandres.

Processens Omkostninger her for Retten bliver Citanten at tilpligte at betale Dahlund med 30 Rbd. Sølv.

Under den befalede Sagførelse har intet Ophold, som kan bevirke Ansvar, fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande. Processens Omkostninger for Overretten betaler Citanten Sveitser Scheidecher til Indstævnte Forvalter Friderich Jørgen Peter Dahlund med 30 Rbd. Sølv.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 4.

Forordn. 9 Febr. 1798 anvendt paa en til trebie Mand transporteret Udleveringsseddel, saa at det maatte ansees denne trebie Mand uvedkommende, hvad der af Varene var leveret, uden at være afskrevet paa Udleveringsseddelen. — En foregiven Forandring i Dokumentets Datum ikke taget i Betragtning, med Hensyn til at Datums Forskjellighed i al Fald ingen Indflydelse kunde have paa Dokumentets Virkning.

I Sagen:

Grosserer Mads Fonnesbech,

contra:

Pakhuusforvalter ved den Kongelige grønlandske og færøiske Handel Jonathan Balling.

(Afsagt den 3 Januari 1820).

Citanten Grosserer Mads Fonnesbech, der søger Indstævnte Pakhuusforvalter ved den Kongelige grønlandske og færøiske Handel Jonathan Balling tilpligtet, enten at udlevere 31 Tønder Sæltran, eller betale sammes Værdie med 1286 Rbd. 3 Mk. rede Sølv m. v., grunder denne sin Fordring paa et af Indstævnte udstædt Beviis, dateret 15de Mai 1817, hvori denne, imod Bevisets Extradition, uden videre Indbetaling, har forpligtet sig til F. Herre eller Ordre, at udlevere de for bemeldte Herres Regning paa den Kongelige grønlandske Handels Tranbakker, beliggende 96 Td., Sæltran og 58 Td. Trekron Tran, og hvilket Beviis, efter at forskjellige Udleveringer derpaa ere afskrevne; findes under 7 Nov. 1817 af Herre paategnet, at Resten (der udgjør det her under Sagen fordrede Qvantum) skulde til Citanten eller Ordre udleveres.

Det er af Indstævnte vedgaaet, at Grosserer Herre den 15 Mai 1816 havde et saadant Partie Tran beliggende paa den Kongelige grønlandske Handels Tranbakker, som det, det paastævnte Beviis lyder paa; men han paastaaer, at dette fulde Qvantum er blevet i sin Tid udleveret deels til Herre selv og deels til andre

paa hans Vegne, og til Beviis herfor har Indstævnte produceret 13 Stkr. Udleveringssedler og Qvitteringer, udstædte af Herre og for størstedelen forsynede deels af denne og deels af de andre, til hvem Varens i samme forlangtes udleverede, med Qvittering for Modtagelsen.

Han har derhos ved bemeldte Udleveringssedler villet godtgjøre, at han ikke, paa den Dag det paastævnte Beviis er dateret, nemlig den 15 Mai 1817, kan have udstædt samme, efterdi Udleveringssedlerne vidne om, at han ikke til den Tid har havt et saadant Vareparti i Behold for Herre, ligesom han endelig ogsaa har yttret, at de ved Documentets Datum værende Rasurer formeentligen vidne om en i samme foregaaet Forandring; og, paa samtlige disse Grunde, har han for Citantens Tiltale paastaaet sig frifunden.

Naar det endog antages fra Indstævntes Side godtgjort, at han til Herre selv, eller til andre efter dennes Begjering, har udleveret de Varepartier, hvorfor det paastævnte Beviis er udstædt, saa vil denne Omstændighed dog ikke kunne bevirke hans Frifindelse, efterdi det følger af Bestemmelserne i Frd. af 9 Febr. 1798, at Indstævnte ved de af ham paaberaabte Udleveringssedler og Qvitteringer blot kunde værge sig imod Herre, men ikke imod tredie Mand, som, ved Transport, var kommet i Besiddelse af hans udstædte Beviis, ved hvilket han endog, efter dets udtrykkelige Indhold, ikke blot har forpligtet sig til den, paa hvis

Navn det løb; men til Enhver, hvem denne maatte overdrage samme til.

At Beviisets Datum skulde være forandret, giver vel deels dette selv, og deels den af Indstævnte givne Fremstilling af Sagens Omstændigheder, imod hvilken intet fra Citantens Side er erindret, nogen Grund til at formode; men det synes at være en Omstændighed af mindre Vigtighed, hvad enten Beviset antages til denne eller hiin Tid at være udstædt, da Indstævnte ikke iøvrigt har trøstet sig til at modsige, hvad der er det væsentligste, at nemlig Underskriften er hans, og at Beviset af ham er udstædt for et saadant Qvantum, som deri ommeldes, og maa det herved desuden bemærkes, deels at Indstævnte ikke har sigtet Citanten, som den, ved hvem Forandringen skulde være foregaaet, og deels at han ikke har opgivet, hvilken Documentets rigtige Datum har været.

Naar Indstævnte anfører, at der ikke kunde ligge ham nogen Magt paa at erholde sit udgivne Beviis extraderet, efterdi dette, i Følge Frd. 26 Sept. 1811 og Placaten af 23 Jan. 1813, var ugyldigt efter 4 Maaneders Forløb, saa maa herved bemærkes, deels at det paastævnte Beviis ikke kan henføres under det Slags af Anfordringssedler, som nysnævnte Anordninger omhandler, men derimod maa betragtes som en Udleveringsseddel, deels at Virkningen af den foreskrevne Fristes Overtrædelse for Anfordringssedler, ikke er den af Indstævnte angivne, men, efter Frdn. af

26de Septbr. 1811 §. 5, Capitalens Confiscation og Mulct, og, efter Forordningen af 30te Juli 1817 §. 3, Boders Erlæggelse efter stemplet Papiirs Anordningerne.

Efter det Anførte vil altsaa Indstævnte være at tilfinde til Citanten at udlevere det paastævnte Partie Tran, der, efter Afdrag af de paa Beviset afskrevne Udleveringer, udgjør sammes Restbeløb, eller og at betale den af Citanten paa samme satte Værdie 1286 Rbd. 3 Mk. rede Sølv, med Renter 4 pro Cento fra Dato af den til Forligelses-Commissionen indgivne Klage den 9de Decbr. 1818 indtil Betaling skeer.

Forsaavidt Citanten derhos i begge Tilfælde har paastaaet sig tilkjendt det Beløb, som saadant Partie Tran maatte have udgjort i Værdie mere end den opgivne Sum, enten i Mellemtiden imellem den 9de Decbr. 1818 og den endelige Afgjørelses Tid af Fordringen, eller og ved denne Afgjørelsestid, maa hans Paastand, som uden for den til Forligelses-Commissionen indgivne Klage, bortfalde.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Med Hensyn til, at Bestemmelserne i Placaten af 14de Nov. 1812 ikke ere iagttagne ved Transporten af den paastævnte Udleveringsseddel, vil Kongens Kasses Ret være at forbeholde.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Pakhuusforvalter ved den Kongelige grønlandske og færøiske

Handel Jonathan Basling bør enten til Citanten Grosserer Mads Fonnesbeck levere 31 Td. Sæltran eller betale ham sammes Værdie 1286 Rbdlr. 3 Mk. rede Sølv, med Renter 4 pC. fra Dato af den til Forligelses-Commissionen indgivne Klage den 9de Decbr. 1818 indtil Betaling skeer.

Processens Omkostninger ophæves.

Kongens Kasses Ret forbeholdes i Anledning af, at Bestemmelserne i Placaten af 14de Nov. 1812 ikke ere iagttagne ved den til Citanten foregaaede Transport af den paastævnte Udleveringsseddel.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 5.

Anstand nægtet, som var begjært i Anledning af en Aagersigtelse, som fandtes i al Fald at være Citanten i Sagen uvedkommende.

I Sagen:

Auditeur N. F. Lassen,

contra:

Brændeviinsbrænder Ole Olsen.

(Afsagt den 3die Jan. 1820).

Den af Indstævnte Brændeviinsbrænder Ole Olsen begjerte Anstand, paa Grund af, at han har indgivet

Ansøgning om, at Joseph Levin maatte blive justitialiter tiltalt for at have gjort sig skyldig i Aager, findes ikke at kunne forundes ham, thi om det end forholder sig, som han har angivet, at bemeldte Joseph Levin er den oprindelige Creditor, og har taget Aager, findes dette dog ikke at kunne have nogen Indflydelse med Hensyn til Citantens Fordring under nærværende Sag, siden en ny Obligation i saa Fald senere maa være bleven udstædt; thi den under Sagen fremlagte taler ikke om, at bemeldte Joseph Levin er Creditor; hvortil kommer, at Obligationen er transporteret til Citanten, saa at Aagersigtelsen desuden, med Hensyn til ham, maatte bortfalde.

Da Anstand, paa den af Indstævnte for hans Begjæring herom angivne Grund, altsaa ikke kan finde Sted, og ingen Reservation af Ret til videre Tilsvar fra hans Side er tagen, bliver Sagen endelig at paakjende og bliver Indstævnte da, i Medhold af de fremlagte Breve og Beviisligheder, at dømme efter Citantens Paastand.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Brændeviinsbrænder Ole Olsen bør indfrie den paastævnte af ham under 24de Juni 1819 udstædte og til Citanten Auditeur N. F. Lassen den 20de Aug. forrige Aar transporterede Panteobligation og til Sidstnævnte betale dens paalydende Sum 7000 Rbdlr. i rede Sølv med Renter 4 pC. fra Obligationens Dato indtil

Betaling skeer. Saa bør han og til Citanten betale denne Processes Omkostninger skadesløs.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 6.

Sagsøgeren er beføiet til at protestere imod, at det Regressøgsmaal, som hans Søgsmaal foranlediger, indlemmes under samme. *)

Kjendelse i Sagen:

Geheime-Legationsraad Scharffenberg,

contra:

Det borgerlige Laane- og Livrente-Selskab.

(Affagt den 3die Jan. 1820).

I nærværende Sag, hvorunder det borgerlige Laane- og Livrente-Selskab, som Cautionist og Selvskyldner for Johan Henrich Schmahr, søges af Citanten, Geheime-Legationsraad Scharffenberg, til at betale 8940 Rbdlr. Sølv, har bemeldte Selskab indstævnet ovenmeldte Schmahr til at betale enten til Citanten eller til Selskabet, det, som Citanten ved Dommen maatte findes at tilkomme.

*) Cfr. jur. Tidsskrift 2 B. 2 H., Side 19-20.

Da imidlertid Citanten har protesteret imod at dette Søgsmaal mod Schmahr under nærværende Sag nyder Fremme, vil samme være at afvise, siden Citanten ikke kan være pligtig at lade sin Sag opholde efter, og Acterne i samme vidtløftiggjøre ved et saadant Regresssøgsmaal.

Ifølge heraf bliver der da ikke Spørgsmaal om, hvorvidt de af Schmahr selv mod Søgsmaalet anførte Afviisningsgrunde ville kunne komme i Betragtning, hvis Afviisning ikke fra Citantens Side var paastaaet.

Den af Schmahr paastaaede Kost og Tæring vil, efter Omstændighederne, ikke kunne tillægges ham.

Thi eragtes: Det mod Johan Henrich Schmahr anlagte Søgsmaal afvises.

No. 7.

Arbitrær Straf for Bedragerie, udøvet tildeels ved Hjelp af foregivne overnaturlige Kunster, samt for Qvaksalverie.

I Sagen:

Procurator Payngk, som Actor,

contra:

Arrestantinden Wilhelmine Sophie Seidler eller Seidel.

(Afsagt den 4de Jan. 1820).

Under nærværende i første Instants ved Kiøge Byting paakjendte Sag, er Arrestantinden Wilhelmine Sophie Seidler eller Seidel lovlig overbeviist at have gjort sig skyldig i Bedragerie, ved at tilvende sig Penge og andet, under Foregivende af at kunne opdage skjulte Skatte og forudsige Tal i Lotteriet.

Ligeledes er hun, ved sin fra først af afgivne Forklaring, overbeviist at have solgt et Tørklæde, som var hende laant af en Marie Petersen og som skulde have været denne tilbageleveret, hvilken Forklaring saameget mere maa blive at lægge til Grund ved Sagens Paakjendelse, som Arrestantindens senere Foregivende om, at hun forstod fornævnte Marie Petersen saaledes at hun (Arrestantinden) kunde beholde Tørklædet, ikke har nogen Rimelighed for sig, siden det, hvorpaa Arrestantinden vil støtte dette Foregivende, kun bestaaer i, at Marie Petersen skal have sagt, at det var det samme, om Arrestantinden bragte Tørklædet igjen den Aften.

Endelig maa Arrestantinden ogsaa antages at have gjort sig skyldig i Qvaksalverie.

For de af Arrestantinden saaledes forøvede Forbrydelser, har Underdommeren under eet tilkjendt hende Straf af 1 Aars Forbedringshuus Arbeide, hvilket af Overretten, efter Sagens Omstændigheder, og da det ikke findes passende særskilt at ansee hende med Straf

for Qvaksalverie, billiges, hvorfor den paaankede Dom, hvis Bestemmelser, med Hensyn til Erstatningen og Actionens Omkostninger, ogsaa findes rigtige, vil i det Hele være at stadfæste.

Under Sagens Behandling i første Instants og dens Førelse ved begge Retter, har ikke ulovligt Ophold fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Byetingsdommen bør ved Magt at stande.

Det Idømte udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 8.

Forordningen 20de Februari 1789, §. 4, anvendt paa et Indbrud, uagtet Tyvshandlingen ei endnu var fuldendt, da de Skyldige bleve paagrebne. *)

I Sagen:

Prøve-Procurator Knudsen, som Actor.

*) I systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie o. s. v. Side 185-187 er den Mening fremsat og motiveret, at den fulde Straf forudsætter Tyveriets Fuldførelse. Men den i Dommen fulgte Mening er ved tidligere Høiesterets Præjudicater sanctioneret.

af sine Hænder, modsiges ikke af Sagens øvrige Omstændigheder.

Det skiønnes imidlertid ikke rettere, end at begge Arrestanterne, ved den paaankede af Underdommeren med tiltagne Meddomsmænd under 26de Nov. sidstleden afsagte Dom, retteligen ere ansete med Straf efter §. 4 i Forordningen af 20de Febr. 1789; thi, foruden at Arrestanterne, til Fuldendelsen af den egentlige Tyvshandling, have foretaget alt hvad der stod i deres Magt, saa findes og Forordn. 4de Marts 1690, til hvilken ovennævnte Forordnings §. 4 har Hensyn, at fordre denne Straf anvendt i et Tilfælde som nærværende, hvor ei allene Indbrudet er fuldendt og den egentlige Tyvshandling paabegyndt, men endog den ene af Forbryderne har giort Brug af dræbende Vaaben mod de Tilstædekommende.

Hvad angaaer det Arrestanterne imputerede Factum, at de paa en ulovlig Maade skulde have sat sig i Besiddelse af det Huggejern, de ved Indbrudet have afbenyttet, da maa samme ansees udenfor den ved Hjemtinget givne Actions Ordre. Imidlertid findes der ikke Anledning til i denne Henseende at foranstalte noget, efterdi dette Factum, om end samme antages dem overbeviist, maatte være uden Indflydelse paa Sagens Udfald.

Som Følge af Foranførte, samt da der, med Hensyn til de Arrestanterne idømte Actionsomkostninger, intet findes at erindre, vil Birketingsdommen

blive at stadfæste, dog at den ved samme fastsatte Termin for Dommens Fuldbyrdelse i Henseende til Actionens Omkostninger af 15 Dage bortfalder, som upassende.

Under Sagens Førelse og Behandling i første Instants findes ingen saadan Forsømmelse at have fundet Sted, der kan paadrage Ansvar.

Sagførelsen her ved Retten har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande; dog at den med Hensyn til Dommens Fuldbyrdelse i Henseende til Actionens Omkostninger fastsatte Termin af 15 Dage bortfalder.

No. 9.

Den Kongens Kasse i L. 5—14—37 tillagte Fortrinsret kan ei anvendes paa en Fordring, der hidrører fra en særdeles Forretning, som nogen, uden for sin Embedsstilling, har udført.

I Sagen:

Etatsraad og Kammeradvocat Schønheider, paa Embedsvegne,

contra:

Kammerraad og Inspecteur Aschlund, Skovfoged Ole Andersen Eygaard, Kjøb-

mand Schou, Toldkasserer Johansen, Skrædermester M. Krohn, Morten Jensen, Præsten N. Walther, Districts Dyrlæge M. Rasmussen, Postmester P. Holm og Skovfoged Ritter.

(Afsagt den 17de Jan. 1820).

Under nærværende Sag paastaaer Citanten Etatsraad og Kammeradvocat Schiønheider, at den Kongl. Forstkasse, i Følge Lovens 5—14—37, sammenholdt med 3—1—5, har Ret til fortrinligt Udlæg i afgangne Skovrider Mønsters Boe for 4092 Rbd. Sedler, som den Afdøde, for bortsolgt Brænde, skal være skyldig. Men da det første af de nysnævnte Lovsteder tydelig viser, at det kun har Hensyn til Regnskabsbetjente, hvoraf igjen maa følge, at dets Bestemmelse blot kan være anvendelig paa det Krav, der haves paa disse i Egenskab af Regnskabsbetjente, og derimod ei paa hvad de uden for denne Stilling maatte have at tilsvare, saa vil hans Paastand (om det end antages, at afdøde Mønster kan henføres til de Betjente, paa hvilke 5—14—37 har Anvendelse) ikke kunne være at give Medhold, siden det af den fremlagte Act Pag. 22 sees, at de Penge, hvorom her er Spørgsmaal, ikke vedkom hans Regnskab, eller maatte beregnes til Indtægt i samme. Ifølge heraf bliver den paaankede Stiftede-

cision, hvorved er eragtet, at Forstvæsenet ingen Ret har til fortrinlig Betaling, at stadfæste.

Processens Omkostninger her ved Retten ville, efter Omstændighederne, være at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Stiftsdecision bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger her ved Retten ophæves.

No. 10.

Paatale af en paa 8 Dages Sigt trukken Vexel i Sedler. — Forordningen 6te Nov. 1810 §. 7 findes ikke at være anvendelig paa dette Tilfælde.

I Sagen:

Grosserer M. C. Lange,

contra:

Peter Thomsen.

(Afsagt den 17de Jan. 1820).

Under nærværende Sag, der er anlagt af Grosserer M. C. Lange imod Peter Thomsen, for at erholde denne ved Dom tilpligtet at indfrie en af G. F. Lange i Hamborg under 2den April f. A. til M. C. Langes Ordre trasseret og senere saavel af denne som af Grosserer Siegfried Schmidt endosseret, samt af Peter Thomsen den 5 April samme Aar accepteret Vexel, stor

300 Rbdlr. Sedler, og lydende paa 8 Dages Sigt, har Procurator Haagen, i Følge den ham, paa Grund af det Kongelige Danske Cancellies Skrivelse til Retten af 16de October sidstleden tillagte Ordre, interveneret som Actor paa det Offentliges Vegne, og paastaaet, at den ommeldte Vexels paalydende Sum confisqveres til Kongens Kasse, og at Tiltalte Peter Thomsen, som Acceptant, tilpligtes at betale dens Beløb 300 Rbdlr. Sedler, samt, saafremt Betaling ikke hos ham maatte erholdes, at da de Tiltalte Grossererne M. C. Lange og Siegfried Schmidt vorde tilpligtede, een for begge og begge for een, at betale til Kongens Kasse bemeldte 300 Rbdlr.

Endvidere har han paastaaet, at samtlige de Tiltalte, hver for sig, bør bøde til Kongens Kasse 10 pC. af Vexlens Sum, saavelsom at de tilpligtes solidarisk at udrede Actionens Omkostninger.

Tiltalte Peter Thomsen, der, saavel efter Hovedstævningen som Intervenientstævningen, er lovligen stævnet, har hverken mødt eller ladet møde, hvorimod M. C. Lange og Siegfried Schmidt have, paa Grund af at ingen forsætlig Overtrædelse af Vexellovene fra deres Side har fundet Sted, paastaaet sig frifundne for Actors Tiltale, og subsidialiter at de, imod hver for sig at bøde til Kongens Kasse 10 pC. af Vexelens Beløb, iøvrigt frifindes for Actors Tiltale.

Da den omhandlede Vexel, der lyder paa Sedler, imod Bestemmelsen i Placaten af 22de Marts 1813

er trukket paa 8 Dages Sigt, vil sammes Beløb, i Overeensstemmelse med bemeldte Placats Bydende, sammenholdt med Frd. af 26 Sept. 1811 §. 5, være forfalden til Confiscation, og Peter Thomsen, som Acceptant, pligtig at indbetale sammes Beløb i Kongens Kasse, hvorhos Grossererne M. C. Lange og Siegfried Schmidt, som Deeltagere i Overtrædelsen af fornævnte Placats Bud, blive saavelsom Peter Thomsen hver for sig at ansee med en Mulct af 10 pC. af Verelens Beløb.

Derimod findes der ikke afgjørende Grund til at tage den Deel af Actors Paastand, der gaaer ud paa, at Grossererne M. C. Lange og Siegfried Schmidt tillige skulde tilpligtes at tilsvare Verelens Beløb, saafremt dette ei maatte erholdes hos Acceptanten, i Lighed med hvad Forordn. af 6te Nov. 1810 §. 7 bestemmer for de i samme omhandlede Tilfælde, til Følge; thi Frd. af 26de Sept. 1811 §. 5, hvortil Placaten af 22de Marts 1813 refererer sig, fastsætter for Deeltagere allene en Mulct af 10 pC.; og med det Tillæg "i Analogie med Forordningen af 6te November 1810" skjønnes allene at kunne sigtes til at denne Mulct bestemmes til ligesaameget som den i sidstnævnte Frd. 4de §. omtalte og ligesom denne tilfalder Kongens Kasse.

Forsaavidt Sagførelsen har været befalet, attesteres, at samme har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Den paatalte af G. F. Lange i Hamborg under 2den April 1819 til Grosserer M. C. Langes Ordre trasserede Vexel bør være forfalden til Confiscation og dens paalydende Sum 300 Rbdlr. Sedler indbetales af Acceptanten Peter Thomsen i den Kongelige Kasse.

Saa bør og de Tiltalte Peter Thomsen, Grosserer M. C. Lange og Grosserer Siegfried Schmidt hver for sig bøde 10 pC. af fornævnte Vexels Beløb til Kongens Kasse.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 11.

Udsættelse nægtet formedelst den derfor paaberaabte Grunds Utilstrækkelighed. — Spørgsmaal om Forstaaelsen og Virkningen af en Overeenskomst om en falden Arvs Overdragelse.

I Sagen:

Gaardmand Jens Jacobsen,

contra:

Gaardmand Christen Larsen, Huusmand Lars Rasmussen og Gaardmand Anders Larsen.

(Afsagt den 17de Jan. 1820).

Citanten Gaardmand Jens Jacobsen paaanker, under nærværende Sag, en ved Leire Herredsting den 24de Mai f. A. afsagt Dom, hvorved han er tilpligtet at betale de Indstævnte Gaardmand Christen Larsen, Huusmand Lars Rasmussen og Gaardmand Anders Larsen 200 Rbdlr. i Sedler efter en af ham med dem indgaaet Forening, betræffende Afstaaelsen af deres Ret til en Arv.

Foreløbig bliver at undersøge, om Citantens Sagfører, Procurator Lange, kan, mod de Indstævntes Protest, erholde den af ham begjærte Anstand.

Nu er det vel saa, at de Indstævntes Sagfører, da Procurator Lange den 13de Dec. sidstleden begjærte 8 Dages Anstand for at indhente hans Principals Bestemmelse, om han vilde samtykke i, at Vederpartens Paastand om at tillægges Processens Omkostninger for Underretten, kunde paakjendes uden Contrastævning, har ved at møde, uden at erindre noget herimod, samtykket i at denne Anstand blev forundt Procurator Lange, og det kan heller ikke siges, at Procurator Lange har derefter viist Forsømmelse i Henseende til Afbenyttelsen af denne Anstand, eftersom kun 8 Dage siden Anstanden blev ham bevilget, vare forløbne, da han den 20de Dec. forlangte Udsættelse i 8 Dage, paa Grund af, at han ikke havde faaet Svar fra sin Principal i den nævnte Henseende.

Thi kjendes for Ret: Den paaklagte af G. F. Lange i Hamborg under 2den April 1819 til Grosserer M. C. Langes Ordre trasserede Vexel bør være forfalden til Confiscation og dens paalydende Sum 300 Rbdlr. Sedler indbetales af Acceptanten Peter Thomsen i den Kongelige Kasse.

Saa bør og de Tiltalte Peter Thomsen, Grosserer M. C. Lange og Grosserer Siegfried Schmidt hver for sig bøde 10 pC. af fornævnte Vexels Beløb til Kongens Kasse.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 11.

Udsættelse nægtet formedelst den derfor paaberaabte Grunds Utilstrækkelighed. — Spørgsmaal om Forstaaelsen og Virkningen af en Overeenskomst om en falden Arvs Overdragelse.

I Sagen:

Gaardmand Jens Ja[illegible]sen,

contra:

[illegible]nsman[illegible]

Gaardmand Christen L[illegible] [illegible]nder

Lars Rasmussen [illegible]

Larsen [illegible]

v efter be-
e de heller
de opfyldt,
n saaledes

billiges; thi,
nmelsen om
fattet under
funde for-
der, Faderen
forend sin
n umiddel-
, Skjonnes
tgjort, at
ndskrevnte
ig tilkom
heller ikke
tilstaaet
maatte
at have
ed, ud-
en selv
, da de
Docu-
Arven

Godtgjørelse, skulde afstaae til Citanten den Ret, de selv maatte have til meerbemeldte Arv, og Foreningen maae derfor antages fra deres Side opfyldt, hvorfor ogsaa Citanten maa præstere hvad han, ved Foreningen, har forbunden sig til.

Underretsdommen, der har antaget samme Resultat, vil derfor blive at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten bliver Citanten at tilpligte at betale de Indstævnte med 16 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger for Overretten betaler Citanten Gaardmand Jens Jacobsen til Indstævnte Gaardmand Christen Larsen, Huusmand Lars Rasmussen og Gaardmand Anders Larsen med 16 Rbd. Sølv At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 12.

Arbitrær Straf for en ei lovbestemt Art af Bedragerie.

J. Sagen:

Procurator Høyer, som Actor,

contra:

Arrestanten Claus Jessen.

(Afsagt den 18de Jan. 1820.)

Under nærværende Sag sigtes Arrestanten Claus Jessen for, ved underfundig Fremgangsmaade, at have fravendt Sognefoged Jens Olsen og Gaardmand Ole Hansen med Flere af Slangerup Sogns Gaardbrugere en Capital af 2300 Rbd. i Sedler, i Anledning af en Proces, berørte Gaardbrugere havde med Helsingøers lærde Skole. Den nævnte Sum er, efter hvad Sognefoged Jens Olsen og Gaardmand Ole Hansen derom have forklaret, Tid efter anden udbetalt Arrestanten til Bestridelsen af de Omkostninger, han foregav, at den nævnte Proces medførte, og han har ogsaa, for Imodtagelsen af berørte 2300 Rbd., meddeelt tvende Beviser, hvori han forpligter sig til at aflægge Regnskab for Pengene.

Derimod har han, under nærværende Sag, benægtet, at han, af det ommeldte Beløb, har imodtaget mere end 3 à 400 Rbd., som Sognebeboerne, efter hans Sigende, frivillig have givet ham, hvorhos han ytrer, at han herforuden har faaet af Jens Olsen og Ole Hansen en Sum af 400 Rbd.; men som et Laan og hvorfor han siger at have meddeelt en Vexelobligation.

Han vedgaaer imidlertid at have udstædt de ovenanførte 2 Beviser, som ialt lyde paa 2300 Rbd.; men angiver, at dette er skeet efter Anmodning af Jens Olsen og Ole Hansen, der havde modtaget en

saadan Capital af de øvrige Sognebeboere til Bestridelsen af Omkostningerne paa Sagen, hvilke Penge de, efter Arrestantens Yttring, selv havde forbrugt, og derfor anmodede Arrestanten om at meddele dem et saadant Beviis, for at de, ved at forevise samme for de øvrige Sognebeboere, kunde undgaae at blive sagsøgte af disse til at tilbagebetale Pengene.

Arrestanten har altsaa, skjøndt han benægter selv at have modtaget Pengene, dog vedgaaet, at han har gjort sig skyldig i et grovt Bedragerie, i det han forklarer, at han, uden at have modtaget Pengene, og uden at disse virkelig vare medgaaede til Bestridelsen af Omkostninger paa Sagen, har udstædt tvende falske Beviser, som skulde tjene til at bringe Sognebeboerne til at troe, at de af dem sammenskudte Penge vare anvendte til deres Sags Tarv, for derved at forekomme, at de ikke skulde kræve Jens Olsen og Ole Hansen til Regnskab for Anvendelsen af Pengene, som de nævnte tvende Mænd, efter Arrestantens Yttring, selv havde forbrugt.

Som Grund for, at Arrestanten opfyldte berørte tvende Mænds Anmodning om at meddele dem en saadan urigtig Tilstaaelse for, at Pengene vare medgaaede til Omkostninger paa Sagen, har han anført, at de, naar han nægtede dette, ikke vilde fornye den ovenanførte Vexelobligation, som den Gang var udløben, saa at han altsaa vedgaaer, at det var Hensyn til egen

Fordeel, der bevægede ham til at deeltage i det nævnte Bedragerie.

Hvad Arrestanten ytrer om, at Hensigten blot var, for en Tid og til Hovedsagen var endelig afgjort, at berolige de øvrige Sognebeboere,[1] og at Beviserne ikke maatte fremlægges i Retten mod berørte Sognebeboere, findes saameget mindre at kunne komme i Betragtning; siden det, naar Beviserne først af Arrestanten vare meddeelte, ikke stod i hans Magt at forhindre Misbrug af dem; hvilken ogsaa virkelig har fundet Sted, da de under den passerede Notarialforretning, ere fremlagte som Beviis for Anvendelsen af Pengene, hvortil kommer, at da de øvrige Sogneboere sagsøgte bemeldte tvende Mænd til at aflægge Rigtighed for Pengene, Arrestanten da ikke allene ei oplyste, at Pengene ikke vare anvendte saaledes som det under Notarialforretningen foreviste Beviis gik ud paa; men endog, efter hans egen Tilstaaelse, skrev forberørte tvende Mænd et Indlæg, som gik ud paa, at Pengene vare anvendte til det Øiemeed, hvori de vare sammenskudte, og at de nævnte tvende Mænd intet i denne Henseende havde at tilsvare de øvrige.

For det af Arrestanten saaledes udviste lovstridige Forhold findes han at maatte ansees med en arbitrair Straf, der, efter Sagens Omstændigheder, vil blive at bestemme til 2 Aars Arbeide i Forbedringshuset.

Forsaavidt der under nærværende Sag maatte være Spørgsmaal om Erstatning af de 2300 Rbdlr.,

som Arrestanten er sigtet for at have oppebaaret, bliver at mærke, at, da Arrestanten, paa Grund af hans Benægtelse af at have imodtaget det nævnte Beløb, ikke, forsaavidt der har været Spørgsmaal om hans Strafskyld, er funden at kunne ansees overbeviist virkelig at have oppebaaret ovennævnte Sum, hvorfor han kun er funden skyldig til Straf for det Forhold med Hensyn til de ovenmeldte Penge, som han har vedgaaet, nemlig at han skulde have været de nævnte tvende Mænd behjelpelig til at frie dem for at aflægge Rigtighed for Pengene til de øvrige Sognebeboere, saa findes det heller ikke, at han, efter disse Omstændigheder, kan, under nærværende Sag, tilpligtes at give Erstatning for meerbemeldte Sum; hvorimod det naturligviis maa staae de Paagjeldende frit for, om de ved et særskilt Søgsmaal ville kræve Arrestanten til Regnskab for Anvendelsen af de Penge, som han har meddeelt Qvittering for at have oppebaaret og forpligtet sig til at gjøre Regnskab for. Arrestanten bliver derfor, under nærværende Sag, kun, foruden den ovenanførte Straf, at tilpligte at udrede Actionens Omkostninger.

Med Hensyn til Reskr. af 12te Juni 1807 attesteres, at intet ulovligt Ophold har fundet Sted under Behandlingen af de Forhører, som, til Brug i denne Sag, ere optagne ved Retter, der ellers sortere under nærværende Ret som Overret betragtet.

Heller ikke har noget ulovligt Ophold under den befalede Sagførelse her ved Retten fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Claus Jessen bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 2 Aar.

Saa bør han og udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 13.

Den Ret, Kongen har erhvervet i en Oppebørselsbetjents Boe, kommer og i Betragtning mod den Gjeld, denne, efter sin Udtrædelse af saadan Kongelig Tjeneste, har paadraget sig. — Kammerrets-Ordningen 18de Marts 1720 er og anvendelig paa Betjente, der ei sortere under Kammer-Collegierne, in specie paa Proviantsforvaltere. — Den stiltiende Panteret, som tilkommer Kongen hos sine Oppebørselsbetjente, er betinget af, at der om hans Stilling er skeet Kundgjørelse til Tinge.

I Sagen:

Overauditeur, Høiesteretsadvocat og Søekrigsprocureur Gregers Schack, efter Ordre af det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium.

Thi kjendes for Ret: Den paatalte af G. F. Lange i Hamborg under 2den April 1819 til Grosserer M. C. Langes Ordre trasserede Vexel bør være forfalden til Confiscation og dens paalydende Sum 300 Rbdlr. Sedler indbetales af Acceptanten Peter Thomsen i den Kongelige Kasse.

Saa bør og de Tiltalte Peter Thomsen, Grosserer M. C. Lange og Grosserer Siegfried Schmidt hver for sig bøde 10 pC. af fornævnte Vexels Beløb til Kongens Kasse.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 11.

Udsættelse nægtet formedelst den derfor paaberaabte Grunds Utilstrækkelighed. — Spørgsmaal om Forstaaelsen og Virkningen af en Overeenskomst om en falden Arvs Overdragelse.

I Sagen:

Gaardmand Jens Jacobsen,

contra:

Gaardmand Christen Larsen, Huusmand Lars Rasmussen og Gaardmand Anders Larsen.

(Afsagt den 17de Jan. 1820).

Citanten Gaardmand Jens Jacobsen paaanker, under nærværende Sag, en ved Leire Herredsting den 24de Mai f. A. afsagt Dom, hvorved han er tilpligtet at betale de Indstævnte Gaardmand Christen Larsen, Huusmand Lars Rasmussen og Gaardmand Anders Larsen 200 Rbdlr. i Sedler efter en af ham med dem indgaaet Forening, betræffende Afstaaelsen af deres Ret til en Arv.

Foreløbig bliver at undersøge, om Citantens Sagfører, Procurator Lange, kan, mod de Indstævntes Protest, erholde den af ham begjærte Anstand.

Nu er det vel saa, at de Indstævntes Sagfører, da Procurator Lange den 13de Dec. sidstleden begjærte 8 Dages Anstand for at indhente hans Principals Bestemmelse, om han vilde samtykke i, at Vederpartens Paastand om at tillægges Processens Omkostninger for Underretten, kunde paakjendes uden Contrastævning, har ved at møde, uden at erindre noget herimod, samtykket i at denne Anstand blev forundt Procurator Lange, og det kan heller ikke siges, at Procurator Lange har derefter viist Forsømmelse i Henseende til Afbenyttelsen af denne Anstand, eftersom kun 8 Dage siden Anstanden blev ham bevilget, vare forløbne, da han den 20de Dec. forlangte Udsættelse i 8 Dage, paa Grund af, at han ikke havde faaet Svar fra sin Principal i den nævnte Henseende.

Men desuagtet findes det, at denne Anstand ikke nu, da Vederparten protesterer imod den, kan bevilges; thi det, hvorom Procurator Lange vil indhente sin Principals Erklæring, er noget, som ene kan interessere de Indstævnte, da disse, naar Citantens Samtykke i den ovenanførte Henseende ikke erholdes, heller ikke kunne, siden de ingen Contrastævning have udtaget, faae Underretsdommen forandret derhen, at Processens Omkostninger ved Underretten blive dem tilkjendte, og der er følgelig ingen Grund til at udsætte Sagen, for at oppebie Citantens Svar, naar de Indstævnte, som skulde have Fordelen deraf, ikke ønske en saadan Udsættelse.

Hvad nu Sagen selv angaaer, da gaaer Spørgsmaalet i samme ud paa, om Citanten er pligtig at betale de Indstævnte, foruden 100 Rbd., som allerede ere betalte, endnu 200 Rbdlr. i Sedler, hvilken Sum han, ved en imellem Parterne indgaaet Forening, har paataget sig at udbetale dem, som Godtgjørelse for en Arv.

Citanten mener, at denne Forening maa bortfalde, da berørte Sum skulde udbetales de Indstævnte som Vederlag, saavel for deres Arv efter deres afdøde Fader, som for Arven efter deres forud afdøde Broder, og efter denne sidste troer han, at de ingen Arv kunde faae, da Faderen, der var bemeldte hans afdøde Søns eneste Arving, førend sin Død havde overdraget til en anden al hans Ret til Arv efter berørte hans Søn. —

Citanten mener derfor, at, naar ingen Arv efter bemeldte deres Broder tilkommer dem, kunne de heller ikke forlange Foreningen fra Citantens Side opfyldt, siden een af Betingelserne for Foreningen saaledes bortfalder.

Dette findes imidlertid ikke at kunne billiges; thi, om end det ansees godtgjort, at Bestemmelsen om Arven efter Broderen ogsaa har været indbefattet under Foreningen (hvilket dog i alt Fald kun kunde forstaaes om hvad af Broderens Efterladenskaber Faderen havde efterladt sig, siden Faderen allerede førend sin Død var bleven Eier af dem, og altsaa ingen umiddelbar Arv efter Broderen kunde finde Sted), skjønnes det dog ikke paa nogen Maade at være godtgjort, at det var en Betingelse ved Foreningen, at de Indstævnte skulde indestaae for, at en saadan Arv virkelig tilkom dem, saa at de, naar det ikke var Tilfældet, heller ikke skulde have den Godtgjørelse, der blev dem tilstaaet for Arven i det Hele; og en saadan Betingelse maatte dog saameget mere, naar det kunde antages, at have været Parternes Villie, at den skulde finde Sted, udtrykkelig være tilføiet Foreningen, siden Citanten selv indrømmer, at han og de øvrige Parter vidste, da de indgik Foreningen, at Faderen havde udstædt et Document, hvorved han havde afstaaet sit Ret til Arven efter hans afdøde Søn.

Foreningen kan derfor ikkun antages at gaae ud paa, at de Indstævnte mod at erholde den ommeldte

Godtgjørelse, skulde afstaae til Citanten den Ret, de selv maatte have til meerbemeldte Arv, og Foreningen maae derfor antages fra deres Side opfyldt, hvorfor ogsaa Citanten maa præstere hvad han, ved Foreningen, har forbunden sig til.

Underretsdommen, der har antaget samme Resultat, vil derfor blive at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten bliver Citanten at tilpligte at betale de Indstævnte med 16 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger for Overretten betaler Citanten Gaardmand Jens Jacobsen til Indstævnte Gaardmand Christen Larsen, Huusmand Lars Rasmussen og Gaardmand Anders Larsen med 16 Rbd. Sølv

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 12.

Arbitrær Straf for en ei lovbestemt Art af Bedragerie.

J. Sagen:

Procurator Høyer, som Actor,

contra:

Arrestanten Claus Jessen.

(Afsagt den 18de Jan. 1820.)

Under nærværende Sag sigtes Arrestanten Claus Jessen for, ved underfundig Fremgangsmaade, at have fravendt Sognefoged Jens Olsen og Gaardmand Ole Hansen med Flere af Slangerup Sogns Gaardbrugere en Capital af 2300 Rbd. i Sedler, i Anledning af en Proces, berørte Gaardbrugere havde med Helsingøers lærde Skole. Den nævnte Sum er, efter hvad Sognefoged Jens Olsen og Gaardmand Ole Hansen derom have forklaret, Tid efter anden udbetalt Arrestanten til Bestridelsen af de Omkostninger, han foregav, at den nævnte Proces medførte, og han har ogsaa, for Imodtagelsen af berørte 2300 Rbd., meddeelt tvende Beviser, hvori han forpligter sig til at aflægge Regnskab for Pengene.

Derimod har han, under nærværende Sag, benægtet, at han, af det ommeldte Beløb, har imodtaget mere end 3 à 400 Rbd., som Sognebeboerne, efter hans Sigende, frivillig have givet ham, hvorhos han ytrer, at han herforuden har faaet af Jens Olsen og Ole Hansen en Sum af 400 Rbd.; men som et Laan og hvorfor han siger at have meddeelt en Vexelobligation.

Han vedgaaer imidlertid at have udstædt de ovenanførte 2 Beviser, som ialt lyde paa 2300 Rbdlr., men angiver, at dette er skeet efter Anmodning af Jens Olsen og Ole Hansen, der havde medtaget en

saadan Capital af de øvrige Sognebeboere til Bestridelsen af Omkostningerne paa Sagen, hvilke Penge de, efter Arrestantens Yttring, selv havde forbrugt, og derfor anmodede Arrestanten om at meddele dem et saadant Beviis, for at de, ved at forevise samme for de øvrige Sognebeboere, kunde undgaae at blive sagsøgte af disse til at tilbagebetale Pengene.

Arrestanten har altsaa, skjøndt han benægter selv at have modtaget Pengene, dog vedgaaet, at han har gjort sig skyldig i et grovt Bedragerie, i det han forklarer, at han, uden at have modtaget Pengene, og uden at disse virkelig vare medgaaede til Bestridelsen af Omkostninger paa Sagen, har udstædt tvende falske Beviser, som skulde tjene til at bringe Sognebeboerne til at troe, at de af dem sammenskudte Penge vare anvendte til deres Sags Tarv, for derved at forekomme, at de ikke skulde kræve Jens Olsen og Ole Hansen til Regnskab for Anvendelsen af Pengene, som de nævnte tvende Mænd, efter Arrestantens Yttring, selv havde forbrugt.

Som Grund for, at Arrestanten opfyldte berørte tvende Mænds Anmodning om at meddele dem en saadan urigtig Tilstaaelse for, at Pengene vare medgaaede til Omkostninger paa Sagen, har han anført, at de, naar han nægtede dette, ikke vilde fornye den ovenanførte Vexelobligation, som den Gang var udløben, saa at han altsaa vedgaaer, at det var Hensyn til egen

Fordeel, der bevægede ham til at deeltage i det nævnte Bedragerie.

Hvad Arrestanten yttrer om, at Hensigten blot var, for en Tid og til Hovedsagen var endelig afgjort, at berolige de øvrige Sognebeboere, og at Beviserne ikke maatte fremlægges i Retten mod berørte Sognebeboere, findes saameget mindre at kunne komme i Betragtning; siden det, naar Beviserne først af Arrestanten vare meddeelte, ikke stod i hans Magt at forhindre Misbrug af dem; hvilken ogsaa virkelig har fundet Sted, da de under den passerede Notarialforretning, ere fremlagte som Beviis for Anvendelsen af Pengene, hvortil kommer, at da de øvrige Sogneboere sagsøgte bemeldte tvende Mænd til at aflægge Rigtighed for Pengene, Arrestanten da ikke allene ei eplyste, at Pengene ikke vare anvendte saaledes som det under Notarialforretningen foreviste Beviis gik ud paa; men endog, efter hans egen Tilstaaelse, skrev forberørte tvende Mænd et Indlæg, som gik ud paa, at Pengene vare anvendte til det Diemeed, hvori de vare sammenskudte, og at de nævnte tvende Mænd intet i denne Henseende havde at tilsvare de øvrige.

For det af Arrestanten saaledes udviste lovstridige Forhold findes han at maatte ansees med en arbitrair Straf, der, efter Sagens Omstændigheder, vil blive at bestemme til 2 Aars Arbeide i Forbedringshuset.

Forsaavidt der under nærværende Sag maatte være Spørgsmaal om Erstatning af de 2300 Rbdlr.,

som Arrestanten er sigtet for at have oppebaaret, bliver at mærke, at, da Arrestanten, paa Grund af hans Benægtelse af at have imodtaget det nævnte Beløb, ikke, forsaavidt der har været Spørgsmaal om hans Strafskyld, er funden at kunne ansees overbeviist virkelig at have oppebaaret ovennævnte Sum, hvorfor han kun er funden skyldig til Straf for det Forhold med Hensyn til de ovenmeldte Penge, som han har vedgaaet, nemlig at han skulde have været de nævnte tvende Mænd behjelpelig til at frie dem for at aflægge Rigtighed for Pengene til de øvrige Sognebeboere, saa findes det heller ikke, at han, efter disse Omstændigheder, kan, under nærværende Sag, tilpligtes at give Erstatning for meerbemeldte Sum; hvorimod det naturligviis maa staae de Paagjeldende frit for, om de ved et særskilt Søgsmaal ville kræve Arrestanten til Regnskab for Anvendelsen af de Penge, som han har meddeelt Qvittering for at have oppebaaret og forpligtet sig til at gjøre Regnskab for. Arrestanten bliver derfor, under nærværende Sag, kun, foruden den ovenanførte Straf, at tilpligte at udrede Actionens Omkostninger.

Med Hensyn til Rescr. af 12te Juni 1807 attesteres, at intet ulovligt Ophold har fundet Sted under Behandlingen af de Forhører, som, til Brug i denne Sag, ere optagne ved Retter, der ellers sortere under nærværende Ret som Overret betragtet.

Heller ikke har noget ulovligt Ophold under den befalede Sagførelse her ved Retten fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Claus Jessen bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 2 Aar.

Saa bør han og udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 13.

Den Ret, Kongen har erhvervet i en Oppebørselsbetjents Boe, kommer og i Betragtning mod den Gjeld, denne, efter sin Udtrædelse af saadan Kongelig Tjeneste, har paadraget sig. — Kammerrets-Ordningen 18de Marts 1720 er og anvendelig paa Betiente, der ei sortere under Kammer-Collegierne, in specie paa Proviantsforvaltere. — Den stiltiende Panteret, som tilkommer Kongen hos sine Oppebørselsbetjente, er betinget af, at der om hans Stilling er skeet Kundgjørelse til Tinge.

I Sagen:

Overauditeur, Høiesteretsadvocat og Søekrigsprocureur Gregers Schack, efter Ordre af det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium.

contra:

Kammerraad og Amtsforvalter Lunddahl med flere.

(Afsagt den 24de Jan. 1820.)

Under Behandlingen af Jørgen Tolderlunds til Skifteretten den 11te Juni 1816 opgivne Boe har Citanten, Overauditeur, Høiesteretsadvocat og Søekrigsprocureur Gregers Schack, efter Ordre fra det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium, anmeldt en Fordring til Beløb 6437 Rbd. 93½ ß. Sedler og Tegn, som bemeldte Tolderlund var bleven Kongens Kasse skyldig i Anledning af hans, som Proviantsforvalter ved den i Aarene 1808 til 1814 ved Nakskou og Taars stationerede Roflotille aflagte Regnskaber, for hvilken Fordring Overauditeur Schack paastod fortrinlig Udlæg i Boet fremfor dets øvrige Creditorer.

Imod denne Paastand exciperede Cancellieraad og Procurator Olsen paa de tvende simple Creditorer Grosserer Suhrs og Bogholder Hansens samt paa en af Pantecreditorerne, Kammerraad og Amtsforvalter Lunddahls Vegne, og paastod, at hiin Fordring ikke nød Udlæg førend efter de Creditorer, som havde lovlige Panteforskrivninger og andre Gjeldsbeviser, og altsaa ikkun ansaaes som anden løs Gjeld.

Ved den af Skifteretten i Nakskou under 18de Febr. f. A. afsagte Decision er eragtet: "Den af

Søkrigsprocureuren, Overauditeur Schack paa det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegii Vegne i forhenværende Kiøbmand Jørgen Tolderlunds Fallitboe anmeldte Fordring til Beløb 6437 Rbdlr. 93½ ß. Sedler og Tegn, kan ikke tillægges forlods Udlæg foran de i Boet anmeldte Fordringer, efter Panteforskrivelser, hvorimod de bør nyde det præfererede Udlæg som ved Lovens 5—14—37 er tillagt Hans Majestæts Kongens Fordringer i Regnskabsbetjentes Boer."

Ved Stævning af 12te Mai sidstleden har Citanten, efter tilladt Ordre, paaanket denne Decision deels til Stadfæstelse, deels til Underkjendelse, Tilsidesættelse og Forandring og har indstævnet som Hovedvederpart og Sagvolder, Cancellieraad og Procurator Olsen paa Kammerraad Lundahls Vegne med flere Creditorer i Tolderlunds Fallitboe, samt i Indlæg af 5te Juli sidstleden paastaaet, at den paaankede Skiftedecision tilsidesættes og det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium paa Hans Majestæts Kasses Vegne bør nyde fortrinlig og skadesløs Udlæg for den i Proviantsforvalter Tolderlunds Opbudsboe anmeldte Fordring stor 6437 Rbdlr. 93½ ß. Sedler og Tegn fremfor alle deri anmeldte prioriterede Creditorers Fordringer. Saa har han og paastaaet Processens Omkostninger skadesløs og sig derunder tilkjendt et passende Sallarium.

Da den Stævningen meddeelte Paategning af Cancellieraad og Procurator Olsen udviser, at denne

ikkun har modtaget Forkyndelsen paa Kammerraad og Amtsforvalter Lundbahls Vegne, og Sidstnævnte allene under Sagen har givet Møde, maa den udtagne Overretsstævning med Hensyn til de flere Creditorer i Tolderlunds Boe, for hvilke den ikke findes at være forkyndt, blive at afvise.

Indstævnte Kammerraad Lundbahl har derimod paastaaet at Skiftedecisionen forsaavidt paaanket er, bør ved Magt at stande.

Forsaavidt nu Kammerraad Lundbahl støtter sin Paastand om at den Kongelige Kasse ei for ovenmeldte Fordring, imod hvis Rigtighed der ingen Indsigelse er gjort i første Instants, hvorfor hans her for Retten i saa Henseende fremsatte Erindringer ei kunne komme i Betragtning, bør nyde Preference for de Gjeldsbeviser, efter hvilke han har meldt sig som Pantecreditor i Tolderlunds Boe, derpaa, at Tolderlund, efter den under Sagen fremlagte Attest fra Søeetatens 3die Departements-Contoir, ikkun var Proviantsforvalter fra 1808 til 1814, altsaa ikke paa den Tid Indstævntes Gjeldsbeviser bleve udstædte, hvilket skete i Aarene 1815 og 1816, da vilde denne Indsigelse ei kunne gives Medhold, saafremt det iøvrigt kunde antages at Kongen maatte have stiltiende Panteret i Tolderlunds Boe, paa Grund af dennes Stilling som Proviantsforvalter, uanseet at hans Ansættelse som saadan ei var tinglæst, efterdi denne Ret i saa Fald ei kunde ophøre ved Embedets Fratrædelse, men først naar han af vedkom-

mende Authoritet havde modtaget Qvittance for sine Regnskaber.

Med Hensyn til det Spørgsmaal, om Proviantsforvaltere henføres til de Kongelige Regnskabsbetjente, i hvis Vor Kongens Kasse, for de dem anbetroede Oppebørseler, tilkommer stiltiende Panteret, da har Kammerraad Lunddahl formeent, at dette Spørgsmaal maa besvares benægtende paa Grund af at Kam. Ord. af 18de Marts 1720 allene skulde angaae de Oppebørselsbetjente, som sortere under det Kongelige Rentekammer, men denne Formening kan saameget mindre gives Medhold, som den ældre Anordning af 5te Sept. 1711, med hvilken Kam. Ord. 1 Cap. §. 17 i denne Henseende er overeensstemmende, udtrykkelig forbyder enhver Kongelig Betjent, som staaer for Regnskab og nogle Kongelige Intrader at oppebære er anfortroet, at pantsætte af sit eiendes Gods; hvortil kommer, at Proviantsforvaltere i Kam. Ord. II Cap. §. 2 endog udtrykkeligen ere nævnte iblandt Regnskabsbetjenterne, og sat Tolderlund som Proviantsforvalter ved en Roflotille, i Overeensstemmelse med Anordn. af 2 Marts 1725, aflagde Regnskab til det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium, vil, efter hvad ovenfor er bemærket, ei heri kunne bevirke nogen Forandring.

Hvad dernæst angaaer det fra Kammerraad Lunddahls Side anførte Argument, at Tolderlund, efter hvad der maa antages at være in confesso, ikke

har været meddeelt nogen Kongelig Bestalling som Proviantsforvalter, da findes vel ikke denne Omstændighed, i og for sig, at kunne bevirke, at den Kongelige Kasse ei skulde kunne nyde stiltiende Panteret i hans Boe, for de Kongelige Intrader han har oppebaaret, efterdi saavel Frd. 5te Septbr. 1711 som Kam. Ord. I Cap. §. 17 ikkun synes at fordre som Hovedbetingelse for at Kongens Kasse tilkommer den Rettighed, at vedkommende Betjente ere anfortroede at oppebære Kongelige Intrader, men hensees imidlertid til, at der, i Følge hvad under Sagen er oplyst, ikke ved de Jurisdictioner, under hvilke de pantsatte Eiendomme ere beliggende, er tinglæst noget Document, hvoraf det kunde godtgjøres, at han var antaget til Regnskabsfører eller Proviantsforvalter, da skjønnes ikke rettere, end at dette Datum maa medføre, at Indstævnte, hvis Pantebreve ere tinglæste med Bemærkning af Rettens Skriver, at Intet efter Pantebogen imod samme fandtes at erindre, maa være berettiget til, i Medhold af disse, at nyde Udlæg i Boet, fremfor ovenmeldte af Citanten i samme anmeldte Fordring; thi vel kunde herimod indvendes, at Ordene i Kam. Ord. I Cap. §. 17, cfr. Forordn. 30 Jan. 1793 §. 40 synes at fordre, at den Kongen tilkommende Panteret hos hans Regnskabsbetjente skulde, under alle Omstændigheder, begynde fra den Tid de til deres Embeder ere antagne, hvilket og kunde synes at bestyrkes ved Analogien af Fundatsen af 6te Aug. 1756 §. 33 og

Octr. af 21de Marts 1792 §. 35, men ligesom det er et i Lovgivningen hjemlet almindeligt Princip, at den Handling, hvorved Panteret erhverves i Ting, der ikke overleveres, til Tinge skal publiceres, saaledes bestemmer og Kam. Ord. 2 Cap. §. 15, cfr. Forordn. 30te Jan. 1793 §. 34, at enhver Oppebørselsbetjent skal, ved sit Embeds Tiltrædelse, lade sin Bestalling tinglæse, og, efter hvad Kam. Ord. indeholder, skal herom til vedkommende Collegium indsendes Attest; ved hvilken Bestemmelse Lovgiverens Hensigt allene kan antages at være, at sætte tredie Mand i Stand til at erholde Kundskab om, hvo der er Oppebørselsbetjent; hvoraf da og følger, at Efterladelsen af Kundgjørelse til Tinge om en saadan Persons Stilling, maa medføre, at Kongens Kasse, i Collisionstilfælde med andre Pantecreditorer taber den samme ellers tilkommende Panteret, saafremt iøvrigt ikke vedkommende Pantecreditorer beviisligen har havt Kundskab om Oppebørselsbetjentens Stilling som saadan, men at Kammerraad Lundbahl havde nogen Kundskab om at Tolderlund var Kongelig Oppebørselsbetjent, skjønnes ikke, med Vished, at kunde antages; thi vel kaldes Tolderlund saavel i den til Kammerraad Lundbahl under 11te Marts 1815 udstædte Panteobligation, som i den ham meddeelte Transport paa Panteverset af 15de Jan. 1816, Proviantsforvalter, men, for at han ikke desto mindre kan have staaet i den Formening, at Kongens Kasse ikke i Tolderlunds Boe havde stil-

tiende Panteret, taler, foruden den Omstændighed, at ingen Bestalling for ham som Proviantsforvalter var tinglæst, tillige, at han paa den Tid Pantebrevene ere udstædte, virkelig ikke længere var Proviantsforvalter, som og at Tolderlund, efter hvad der er oplyst under Sagen, endog til Embedsmænd, under hvilke han som Proviantsforvalter nærmest sorterede, har udstædt Panteforskrivninger, samt under 13de Octbr. 1812 vundet Borgerskab som Kjøbmand.

Som Følge af Foranførte vil Indstævntes Paastand i det væsentlige være at tage til Følge, men, da, under nærværende Sag, allene afgjøres, om enten Indstævntes eller den af Citanten anmeldte Fordring i Tolderlunds Boe bør nyde Præference, vil Dommen og allene herpaa gaae ud.

Processens Omkostninger her for Retten blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Kammerraad og Amtsforvalter Lunddahl bør være berettiget til, i Medhold af de af Jørgen Tolderlund til ham under 11te Marts 1815 og 16de Marts 1816 samt til Justitsraad Viborg den 15de Januari 1816 udstædte Pantebreve, af hvilke Sidstnævnte under 14de Marts f. A. er Kammerraad Lunddahl transporteret, at nyde fortrinlig Betaling i bemeldte Jørgen Tolderlunds til Skifteretten opgivne Boe fremfor den af Citanten Søekrigsprocureuren, Overauditeur Schack paa det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegii

Vegne i bemeldte Boe anmeldte Fordring til Beløb 6437 Rbd. 93½ ß. Sedler og Tegn.

Iøvrigt afvises den udtagne Overretsstævning.

Processens Omkostninger her for Retten ophæves.

No. 14.

En Overeenskomst om, at man vil lade et paa et uvedkommende Sted forkyndt Varsel til Forligelses-Commissionen gjelde, kan, naar den Paagjeldende ikke giver Møde i Forligelses-Commission, ikke have den Virkning, at Lovgivningen om Forligelsesvæsenet, ved slig Indvarsling, kan ansees opfyldt. *)

I Sagen:

Examinatus juris L. H. Larsen,

contra:

Skipper J. J. Fynboe og Styrmand Thron Larsen.

(Afsagt den 31te Jan. 1820).

For Indstævnte Skipper J. J. Fynboes Vedkommende vil nærværende Sag, hvorunder han søges til

*) Cfr. Cancellie-Circulaire 13te Marts 1819, Collegialtidenden for bemeldte Aar, No. 15, S. 208-209. See og jur. Ark., No. 14, Side 193-194 og No. 15, Side 164-165.

in solidum med Indstævnte Thron Larsen at betale den paastævnte Vexelobligations Beløb 200 Rbdlr. Sølv, være at afviise, siden Tilsigelsen til Forligelses-Commissionen ikke er forkyndt paa hans Boepæl, og han, der hverken har mødt eller ladet møde ved Commissionen, altsaa kan antages at have været ganske uvidende om at Sagen sammestedds er bleven forhandlet, hvilket maa ansees stridende mod Anordningerne om Forligelses-Væsenet, hvilke Anordninger nødvendig skulde efterleves, uden Hensyn til, om Parterne indbyrdes vedtage noget, der er stridende mod samme, hvisaarsag det ikke in casu kan komme i Betragtning, at bemeldte J. J. Fynboe ved den udstædte Vexelobligation har forpligtet sig til at modtage Varsel for den anden Indstævntes Boepæl. Derimod bliver Indstævnte Styrmand Thron Larsen, med Hensyn til de fremlagte Breve og Beviisligheder, at dømme efter Citanten Examinatus juris L. H. Larsens Paastand, da han er lovlig kaldet til Forligelses-Commissionen og her til Retten, men ikke har mødt eller ladet møde efter den udtagne Stævning.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Styrmand Thron Larsen bør, som Cautionist og Selvskyldner, indfrie den paastævnte under 7de August f. A. udstædte Vexelobligation og til Citanten Examinatus juris L. H. Larsen betale sammes Beløb 200 Rbdlr. Sølv med Renter 4 pC. deraf fra Datum af Klagen til Forligelses-Commissionen den 24de November for-

rige Aar indtil Betaling skeer, samt denne Processes Omkostninger skadesløs.

For Indstævnte Skipper J. J. Fynboes Vedkommende afvises Sagen.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 15.

Overtrædelser af Trykkefriheds Lovgivningen ansees fuldbyrdede ved Skriftets Trykning, uden at sammes Udbredelse dertil gjøres fornøden. — At en ærefornærmende Beskyldning kun udtrykkes som Formodning, kan ikke fritage den Paagjeldende for Ansvar efter Lovens Strenghed. *) — Spørgsmaal om Anvendelsen af den i Forordn. 27de Sept. 1799 §. 12 bestemte Tugthuusstraf, samt af Lovens 6—21—5.

I Sagen:

Generalfiskalen Justitsraad og Høiesterets-Advocat Wivet, paa Embedsvegne,

contra:

Etatsraad Johan Friderick Reitemeyer.

*) Analogien af Lovens 6—17—15 bestyrker denne Sætning, da samme viser, at tre Marks Straffen kan anvendes paa den, som, uden at gjøre bestemt Tyvssigtelse mod anden Mand, paakaster denne Mistanke om at have stjaalet.

(Affagt den 1ste Febr. 1820).

Etatsraad Johan Friderick Reitemeyer tiltales, under nærværende Sag, af Generalfiskalen, i Følge det Kgl. Danske Cancellies Skrivelse af 24de October 1818, for hans Udladelser og Beskyldninger i det under hans Navn i Trykken udgivne Skrivt "Die ausserordentlichen Schutzmittel bey rechtswidrigen Endentscheidungen rc." samt ifølge Continuationsordre grundet paa Hans Majestæts Resolution af 2den Decbr. 1818 for hans Udladelser i trende Ansøgninger af 2den, 6te og 25de Novbr. f. A. med Bilage.

Forsaavidt nu Tiltalte paastaaer, at Søgsmaalet, efter Continuationsordren, ikke maa paakjendes i Forening med Hovedsøgsmaalet, er det allerede ved Rettens Kjendelse af 7de Decbr. sidstleden afgjort, at hans Paastand i saa Henseende ikke kan tages til Følge, og betræffende Begjæring om denne Kjendelses særskildte Beskrivelse til Appel, da kan samme ikke komme i Betragtning ifølge Frd. 17de Mai 1690.

Heller ikke kan Tiltaltes Begjæring om Udsættelse paa Grund af de den 10de Jan. sidstleden fremlagte Ansøgninger gives Medhold, men Sagen bliver nu endelig at paakjende.

Hvad altsaa angaaer det forbemeldte trykte Skrivt, da har Tiltalte paastaaet, at han, om dets Indhold end ansees strafværdigt, dog ikke kan antages at have gjort sig skyldig i Misbrug af Trykkefriheden, siden

Trykningen ikke skal være skeet efter hans Foranstaltning, men kun med hans Tilladelse, og Skriftet desuden blot har været bestemt til Brug i en Sag mellem Godseier Kühl og den Rantzausche Fideicommis Administration, men derimod ikke til offentlig Falholdelse eller Udbredelse.

Den første af disse Grunde vil imidlertid ikke kunne komme Tiltalte tilgode, siden han selv under det først optagne Criminelforhør har forklaret, at han har ladet Skriftet trykke, og det desuden intet gjør til Sagen, enten han har foranstaltet eller blot tilladt Trykningen, eftersom Tilladelsen hertil maatte (da Anonymitet ikke tilstædes) gaae ud paa, at Skriftet kunde trykkes under Forfatterens Navn, og saadan Tilladelse maatte gjøre ham ansvarlig for dets Indhold.

Heller ikke kan den anden Grund fritage Tiltalte for at ansees at have handlet mod Trykkefriheds Lovgivningen, da Beviis for virkelig Falholdelse af Skriftet eller Hensigt at falholde samme, ikke kan antages at være fornøden for at en Trykkefriheds Forbrydelse skal existere, men den blotte Trykning af Skriftet, efter Frd. 27de Sept. 1799, maa være nok, siden det, naar Trykningen er foregaaet, staaer i dens Magt, der er i Besiddelse af det Trykte, at udbrede samme efter Godtbefindende.

Rigtig nok kunde det, naar hensees til, at Placaten af 13de Mai 1814 har, forsaavidt Skrifter indtil 24 Ark angaaer, indskrænket Trykkefriheden til den

feratet i Statsraadet havde været rigtigt, kunde af Hans Majestæt være bleven stadfæstet, da er det aabenbart, at Retten ingen Competence har til at indlade sig i Undersøgelse desangaaende. *)

*) Det er ikke her Stedet, udførligen at forklare den Kühlske Sags Sammenhæng, der ingen Indflydelse kunde have paa den mod forrige Etatsraad Reitemeier, som Injuriant, anlagte Sag. Imidlertid kan Udgiveren, der har havt Leilighed til at gjøre sig bekjendt med hiin Sag, ikke tilbageholde en Bemærkning, der sætter Urimeligheden af Reitemeiers Beskyldninger i et klart Lys. Den holsteenske Landret er, i de Sager, som ere henlagte under samme, den øverste Domstol, hvorfra ingen egentlig Appel kan finde Sted. Imidlertid kan der, fra denne som fra de øvrige høieste Tribunaler i Hertugdømmene, suppliceres ad thronum; men dette Paaankningsmiddel, der er almindelig erkjendt for en med en fuldkommen Retsorganisation lidet overeensstemmende Indretning, og som her i Danmark er aldeles ukjendt, (cfr. Høiesterets Patent 10 Nov. 1774 §. 21), er indskrænket til snævre Grændser, saa at Dommen ingenlunde derved bliver reformeret i ethvert Tilfælde, hvor det, ved den Prøvelse, som her anstilles, findes, at Sagen rettere vilde have været anderledes paakjendt, hvorimod det kun betragtes som et overordentligt Beskyttelsesmiddel mod aabenbar Lovstridighed. Nu angik den Kühlske Sag Fortolkningen af en Overeenskomst, hvis Forstaaelse i det mindste var problematisk; og det vilde saaledes vist nok have rystet Retssikkerheden, hvis

Det kunde dernæst sporges, om Tiltalte ikke tillige skulde dommes til corporlig Straf efter den 12de §. i

Landrettens inappellable Dom, ved Kongelig Resolution, var blevet omstødt. Endog de, som, med Hensyn til den Kühlske Sag, maatte være af en anden Mening end Landretten, maatte altsaa dog finde det fuldkommen overeensstemmende med en retfærdig Regjerings Grundsætninger, ikke at indlade sig i den ad Supplications Veien attraaede Ophævelse af Landrettens Dom; og man kan ikke noksom undre sig over, hvorledes en Retslærd kunde være utilfreds med denne Beslutning, ja endog finde samme uretfærdig i den Grad, at det ei kunde forklares uden af en urigtig Relation, og det en saadan Urigtighed, at samme maatte vække Formodning om ond Villie (dolus ex re). Ellers ere alle Jurister og alle oplyste Statsborgere enige i, at ansee Domstolenes Uafhængighed (hvilken i Danmark stedse under vore souveraine Konger er anseet som et ubrødeligt Princip), for en af de væsentlige Grundstytter, hvorpaa den borgerlige Sikkerhed hviler. Men Reitemeier har, formodentlig henrevet af Iver for den Sag, han havde paataget sig at beskytte, opstillet en Theorie, hvorefter Kongens geheime Statsraad skulde tillige være en almindelig Appellations-Instants, og han har ikke undseet sig ved at fremsætte de groveste Beskyldninger mod de af Kongens Embedsmænd, som han troede at være Aarsag til, at denne hans antiliberale Theorie ikke blev fulgt. Forresten maa jeg, for ikke at misforstaaes, tilføie, at jeg ingenlunde holder for, at Landretten har feilet i den Kühlske Sags Paakjendelse; men dette er

Frd. af 27de Sept. 1799; men da den omtalte Udladelse, udtrykkelig indeholder, at det mueligt kun er Skjødesløshed, der formeentlig var at lægge Referenten til Last, og den nysnævnte Paragraph, som Betingelse for dens Anvendelse fordrer, at Beskyldningerne skulde være i høieste Grad ærekrænkende, saa troer Retten ikke, at der er tilstrækkelig Anledning til at besvare et saadant Spørgsmaal bekræftende.

Da Tiltalte, ifølge hvad i det foregaaende er antaget, bliver at dømme paa sine 3 Mark, og det efter 6—21—5 kun er dem, der allerede ere dømte paa deres Ære, der, naar de senere fremføre ærerørige Ord mod Nogen, skulde ansees med subsidiair Straf, saa vil Tiltalte ikke kunne blive særskilt at tilfinde Straf for de Udladelser, som ifølge Continuations-Ordren paatales, omendskjøndt de af disse Udladelser, der ere fremførte mod Justitsministeren, i og for sig ere af den Beskaffenhed, at Tiltalte ene for samme vilde have forskyldt Æresstraf.

Forsaavidt Generalfiskalen har paastaaet Tiltalte dømt til at have sin Pension forbrudt, maa det erin-

dog omtvisteligt, og en Undersøgelse desangaaende vilde føre til Vidtløftighed, uden at have nogen sær Interesse. Derimod er det, efter mit Begreb, luce meridiana clarius, at dens Dom, i intet Tilfælde, qualificerede sig til, ved Supplikation, at ophæves.

dres, at, ligesom de ham tillagte Actions-Ordrer ikke tilholde ham derom at gjøre Paastand, saaledes skjønnes det heller ikke, at noget herom i Dommen, efter Sagens Natur, maa bestemmes, da det ikke i Henseende til Pension, saaledes som i Henseende til et Embede, er i sig selv nødvendigt, at den, som er dømt paa sin Ære, ei forbliver i Besiddelse af samme, hvorfor Retten ikke ex officio kan have at fastsætte noget i saa Henseende.

Efter det Udfald Sagen faaer, og med Hensyn til 1—21—16, bliver det en Følge, at Tiltaltes Paastand om Reparation i Anledning af Sagen og den ham paalagte Arrest m. v. bortfalder, hvorimod Generalfiskalen efter hans Begjæring bliver at tillægge Mortification paa de under Proceduren mod ham brugte fornærmelige Udladelser.

Actionens Omkostninger og Sallarium til Generalfiskalen vil Tiltalte være pligtig at betale. Sluttelig anmærkes, at der ingen Paastand om Mortification er nedlagt med Hensyn til de Udladelser, der fra Justitiens Side paatales.

Under den befalede Sagførelse har ikke Ophold, der, efter Omstændighederne, kan virke Mulct, fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte Etatsraad Johan Friderich Reitemeyer bør bøde sine 3 Mark og derforuden trende 40 Lod Sølv, samt betale de af

Actionen lovlig flydende Omkostninger og i Sallarium til Generalfiskalen 50 Rbd. Sølv.

De mod Generalfiskalen brugte fornærmelige Udladelser bør døde og magtesløse at være.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 16.

At man har ladet en Dom forkynde, hvorved Modparten er dømt i Eed, kan ikke ansees som Beviis for, at man ved denne Dom acqviescerer. — Naar der, mod en i Overeensstemmelse med en Dom tilkævnt Eed, protesteres paa Grund af Dommens Indstævning til høiere Ret, og Eeds Citanten ei in subsidium begjærer Udsættelse, bliver Eeds Sagen, hvis Protesten findes grundet, aldeles at hæve.

I Sagen:

Grosserer J. G. Beith, som Mandatarius for Kjøbmand Gotfried Ferdinand Widow i Hamborg,

contra:

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrets Procurator Bierring, som Curator bonorum i Kjøbmand Carl C. Gustmeyers Boe.

(Afsagt den 28de Febr. 1820).

Da Indstævnte Lands-Over- samt Hof- og Stadsrets Procurator Bjerring har protesteret imod den af Citanten Grosserer J. G. Veith, som Mandatarius for Kjøbmand Gotfried Ferdinand Widow i Hamborg, tilstævnte Eeds Aflæggelse, saa kan samme, med Hensyn til Bestemmelserne i Forordn. 5te Novbr. 1723 og 14de Septbr. 1792 ikke for Tiden blive at imodtage; thi den Omstændighed, at Gustmeyers Boe, efter hvad der uimedsagt er avanceret, har ladet den Dom, hvorefter Eeden attraaes aflagt, for Citanten forkynde, kan saameget mindre have til Følge, at Dommen ansees usvækkelig, som det ikke er oplyst, om saadan Forkyndelse er skeet med eller uden Reservation af Dommens Paaanke, og Boet ligesaavel kan antages at have iværksat Forkyndelsen i den Forudsætning, at Citanten ikke vilde aflægge Eeden, og at altsaa Appel var unødvendig, som fordi det acqviescerede ved Dommen. *)

Da Citanten ikke, for det Tilfælde, at Indstævntes Protest maatte gives Medhold, har forlangt nogen Anstand, hvorved hans udtagne Eedsstævning kunde

*) Det er ordentligviis endog fornødent for den, der har erhvervet en Dom, som, under Betingelse af, at Modparten ikke aflægger en vis Eed, tilkjender han noget, at forkynde Dommen, for at erfare, om Modparten vil gjøre Eden eller ikke, i hvilken Henseende denne kan forholde sig ganske passiv, saalænge Dommen ei er ham forkyndt.

tretteb̃udne Skjøn, bliver at afhjemle." Disse tvende Kjendelser har Citanten nu paaanket her til Retten, hvor han principaliter har paastaaet samme, den sidste in specie som Rettens voldsomme Tvang, enten kjendte uefterrettelige eller albeles underkjendte og tilsidesatte, samt derhen forandrede, at den omhandlede Stævning afviises, i hvilket Tilfælde den passerede Udmeldelse tillige er paastaaet kjendt uefterrettelig, og in subsidium at den intenderede Afhjemling nægtes Fremme og Sagen hæves; hvorhos han har paastaaet hos de Indstevnte at vorde tillagt denne Appels Omkostninger skadesløst, hvorimod Commissarierne i Mariboes Boe have paastaaet de paaankede Kjendelser stadfæstede samt sig tilkjendte Processens Omkostninger, og Doctor juris Landsdommer Baden, der er stævnet til at stande til Rette, har ligeledes givet Møde og paastaaet sig tillagt Kost og Tæring.

Hvad nu angaaer den første af de paaankede Kjendelser, da maa det bifaldes, at Underdommeren, ved samme, har tillagt Stævningen Fremme, samt udnævnt Mænd til at foretage den forlangte Skjønsforretning; thi, naar Citanten, saaledes som Dommen af 19de Juli f. A. bestemte, skulde kunne efterkomme samme inden 8 Uger efter dens Forkyndelse, saa maatte og Commissarierne i Mariboes Boe være berettigede til at erholde Størrelsen af den tilkjendte Erstatning bestemt, forinden fatalia executionis vare udløbne. Derimod skjønnes det ikke, at Underdommeren, saale-

des som skeet er, ved Kjendelse af 4de Oct. f. A. burde, efterat Høiesterets Stævning var foreviist, have tilladt Skjønsmændene at afhjemle den af dem foretagne Forretning, efterdi denne er foretaget i Overeensstemmelse med en Dom, hvis Kraft ved Høiesteretsstævningens Udtagelse var suspenderet, og ifølge hvilken Dom altsaa ingen videre Retshandling kunde foretages.

Paa Grund heraf vil den sidst affagte Kjendelse være at tilsidesætte og den intenderede Afhjemling af den foretagne Skjønsforretning saaledes for Tiden nægtes Fremme; hvorpaa det allene findes fornødent, at Overretsdommen gaaer ud.

Processens Omkostninger for Overretten blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede under 4de Oct. f. A. affagte Kjendelse tilsidesættes og bør saaledes den intenderede Afhjemling af den under 21de Sept. f. A. foretagne Skjønsforretning ikke for Tiden tillægges Fremme.

Processens Omkostninger for Overretten ophæves.

No. 18.

Søgsmaal mod en Kasserer i et Selskab for Kassemangel, samt mod nogle af Directeurerne, der, efter Selskabs-Lovene, vare solidarisk ansvarlige for Selskabets Pengebeholdning.

I Sagen:

Directionen for det forenede Borgerlige venskabelige Skydeselskab,

contra:

Veiermester Lepper, Stabschirurg og Ridder Tønder og Kammerraad Baden.

(Afsagt den 6te Marts 1820).

Citanterne, Directionen for det forenede borgerlige venskabelige Skydeselskab, søge, under nærværende Sag, de Indstævnte Veiermester Lepper, Stabschirurg og Ridder Tønder og Kammerraad Baden tilpligtede in solidum at tilsvare 702 Rbd. 1 Mk. 10 ß. Sedler og Tegn, som Restance i det den Første som Kasserer ved bemeldte Selskab anbetroede Regnskab, med Renter 5 pC. fra Dato af den til Forligelses-Commissionen indgivne Klage den 3die Marts f. A. samt Processens og en passeret Notarial-Reqvisitions Omkostninger skadesløse.

Hvad nu først Indstævnte Lepper betræffer, da har han, i en Skrivelse til Directionen for Selskabet af 9de Jan. 1819, erkjendt Rigtigheden af det paastævnte Krav, i det han vedgaaer at skylde til Værten paa Skydebanen, Becker, som Rest af dennes Regning 247 Rbd. 3 Mk., til Selskabets Hovedkasse 344 Rbd. 5 Mk. 2 ß., og til dets Fattigkasse 109 Rbd. 5 Mk. 8 ß.

Under Sagen har han derimod paastaaet de som Skyldige til Værten Becker anførte 247 Rbdlr. 3 Mk. afdragne i det paastævnte Beløb, paa Grund af at de vare betalte. Rigtigheden heraf er nu vel, ved en fra Becker fremlagt Qvittering, godtgjort, men denne Betaling, der ikke er erlagt af Lepper, eller af nogen for hans Regning, men derimod af en af Directionen paa Selskabets Vegne, som altsaa ligefuldt maa have sin Regres til ham, kan ikke komme ham tilgode; hvorimod denne Indstævnte, der forøvrigt ingen Indsigelser har gjort imod Søgsmaalet, vil, efter Citanternes Paastand, være at dømme; ligesom han og, saavel paa Grund af Sagens Beskaffenhed, som formedelst sin Udeblivelse fra Forligelses-Commissionen, vil have at tilsvare Citanterne Processens samt den passerede Notarialreqvisitions Omkostninger og at erlægge Mulct til Justitskassen for unødig Trætte.

Imod de Indstævnte Stabschirurg Ridder Tønder og Kammerraad Baden er Søgsmaalet grundet derpaa, at de vare Directeurer for Selskabet, imedens Lepper forestod Kasserer-Tjenesten, og at det, ved Lovens 4 Cap. 1 §., er paalagt Directionen, een for alle og alle for een, at være Selskabet ansvarlig for dets Pengebeholdning.

Disse Indstævnte procedere principaliter til Frifindelse, og bygge deres Paastand herom derpaa, at der, ved Siden af det Directionen paalagte Ansvar for Selskabets Pengebeholdning, er i Lovens 4 Cap.

§. 9 tilstaaet dem den Ret at foreslaae 3 af Medlemmerne til Casserer Embedet, hvoraf Selskabet skal vælge een; men at Selskabet, ved Leppers Valg til Casserer, er gaaet udenfor Directionens Forslag; hvisaarsag de ansee sig løste fra de dem efter Lovens 4 Cap. §. 1 paahvilende Forpligtelser.

Om det nu endog antages, at Selskabet, ved at vælge Lepper til Casserer, har overtraadt Selskabets Love (hvilket imidlertid ikke er indrømmet af Citanterne, som tvertimod paastaae, at de daværende Directeurer ikke, efter Pligt, havde foreslaaet 3 Medlemmer til det ledige Embede) saa er det dog en Selvfølge, at de Indstævnte, forsaavidt de af denne Aarsag maae have troet sig beføiede til at unddrage sig Ansvaret for Selskabets Beholdning, burde in continenti have fremsat deres Indsigelser imod Valget, og erklæret, at de ansaae sig løste fra deres Forpligtelse i fornævnte Henseende, hvilket ikke fra deres Side er skeet; hvorimod de endog, under en senere Forhandling, udtrykkeligen have vedtaget at Lepper skulde vedblive i sin Qvalitet som Casserer.

De Indstævntes principale Paastand kan følgelig ikke gives Medhold.

In subsidium have de formeent, at deres Ansvar, paa Grund af det nævnte Sted i Selskabets Love, ikkun kan strække sig til de 344 Rbd. 5 Mk. 2 ß. som Lepper, ifølge sit Regnskab, skylder til Selskabets Hovedkasse, hvorhos de, hvad in specie de 247 Rbd.

3 Mk. ifølge Værten Beckers Regning angaaer, har yttret, at, da denne Regning af dem er anviist, og af Lepper ført til Udgift i Regnskabet, maa samme ansees dem uvedkommende, og at det formeentligen maa blive Beckers egen Sag, om han har crediteret Lepper for Beløbet.

Hvad nu betræffer ovenmeldte 247 Rbd. 3 Mk., da viser Leppers Regnskab Litr. B, at disse skulde afholdes af den beregnede Indtægtssum 1204 Rbd., hvilken sidste ikke skjønnes at kunne betragtes anderledes end som en Beholdning, for hvilken Directionen, efter den ommeldte Bestemmelse i Selskabets Love, maatte være ansvarlig. At Beløbet af Beckers Regning er ført til Udgift i Regnskabet, kan ikke komme i nogen Betragtning, da det af Lepper er vedgaaet, at denne Sum ikke af ham er betalt, og samme følgeligen er at ansee som en hos ham indestaaende, Selskabet tilhørende Pengebeholdning, og, forsaavidt de Indstævnte have formeent, at det maatte blive Beckers egen Sag om han havde crediteret Lepper Beløbet, da maa det herved bemærkes, deels at det uimodsagt er avanceret, at Værten paa Skydebanen altid pleier at give Selskabet Credit for Udgifterne ved dets Festiviteter, og deels at der ingen Anledning er til at antage, at Becker, ved at modtage Leppers Tilstaaelse for Beløbet, har villet indlade sig med denne i anden Egenskab end som Selskabets Casserer, eller frafalde sin Regres imod Selskabet, naar Betaling udeblev.

De Indstævnte Stabschirurg Tønder og Kammerraad Baden ville, ifølge heraf, ikke kunne undgaae, in solidum med Indstævnte Lepper, at tilsvare det her omhandlede Beløb, om det end ikke antages, at de, ved deres Skrivelse til Directionen af 11te Sept. 1818, selv have erkjendt deres Pligt i foranførte Henseende.

Det samme vil blive Tilfældet i Henseende til de 109 Rbdlr. 5 Mk. 8 ß., som af Lepper skyldes til Selskabets Fattigkasse; thi den Distinction, som de Indstævnte have villet gjøre imellem Selskabets og dets Fattigkasses Beholdning, er ikke hjemlet ved den paaberaabte Bestemmelse i Lovene, og i og for sig uantagelig.

Citanternes Paastand vil altsaa i det Hele blive at følge, hvorhos Indstævnte Stabschirurg Tønder og Kammerraad Baden, for deres Vedkommende, ville have at tilsvare Citanterne Processens Omkostninger. Forsaavidt Indstævnte Tønder og Baden have paastaaet deres Ret reserveret imod de af Selskabets Medlemmer, der, tilligemed dem, vare Directeurer for Selskabet imedens Lepper forestod Casserer-Tjenesten, for hvad de ved Dommen maatte findes pligtige at betale, bemærkes det, at det er en Selvfølge, at bemeldte Indstævnte, for hvad de maatte tilsvare mere end der kunde falde paa deres Anpart, maae kunne søge Regres hos de med dem værende Directeurer, men

at en udtrykkelig Reservation af deres Ret i fornævnte Henseende ved Dommen ikke findes fornøden.

I Anledning af, at det af Veiermester Lepper under 2den Marts 1819 til Becker udstædte Beviis er skrevet paa ustemplet Papiir, bliver Kongens Kasses Ret at forbeholde.

Thi kjendes for Ret: De Indstævnte Veiermester Lepper, Stabschirurg og Ridder Tønder og Kammerraad Baden bør een for alle og alle for een til Citanterne Directionen for det forenede borgerlige og venskabelige Skydeselskab betale de paastævnte 702 Rbdlr. 1 Mk. 10 ß. Sedler og Tegn med Renter 5 pC. deraf fra den 3die Marts forrige Aar til Betaling skeer.

Endvidere betaler Indstævnte Veiermester Lepper til Citanterne den til ham passerede Notarial-Reqvisitions Bekostning 4 Rbd. 5 Mk. 4 ß. samt i Processens Omkostninger 8 Rbd. begge Dele Sølv.

I Processens Omkostninger betale de tvende andre Indstævnte een for begge og begge for een til Citanterne 24 Rbd. Sølv.

Endeligen betaler Veiermester Lepper til Justitskassen for unødig Trætte 10 Rbd. Sølv.

Kongens Kasses Ret forbeholdes i Anledning af at det af Veiermester Lepper under 2den Marts 1819 udstædte Beviis er skrevet paa ustemplet Papiir.

Det Idømte at efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 19.

Et Gjeldsbrev, udstædt medens Qvartalscoursen var Pari, havde givet Debitor Ret til at betale efter denne Cours; men da Gjelden blev paaklaget til Forligelses-Commissionen med det fulde Beløb i Sølv endnu medens saadan Cours fandt Sted, blev Debitors Paastand, kun at betale med Sedler, forkastet. — Den, der har udstædt skadesløs Transport paa et Gjeldsbrev, kan ikke søges til at betale sammes Beløb, forend Hoveddebitors Insolvents er beviist. — Exceptio actionis intempestivæ virker provisorisk Frifindelse, ikke Afviisning.

I Sagen:

Grosserer J. E. Bendix,

contra:

Kierkegaard, Aabye & Comp. og Farver Gyllick.

(Afsagt den 6te Marts 1820.)

De Indstævnte Kierkegaard, Aabye & Comp. have vel principaliter paastaaet, at Indstævnte Farver

F. Gyllich skulde holde dem travesløse for den under nærværende Sag paastævnte af ham til Citanten Grosserer J. E. Bendix transporterede Vexelobligation, men, da de hverken have paaklaget eller paastævnt nogen Sag imod fornævnte Gyllich, er det aabenbart, at deres Paastand i saa Henseende af sig selv bortfalder.

Betræffende dernæst fornævnte Kierkegaard, Aabye & Comps. subsidielle Paastand om, at den paastævnte under 5te Juni f. A. udstædte Vexelobligation, lydende paa 753 Rbd. 53 ß. Sølv, kun skulde betales med en lige Sum i Sedler og Tegn, paa Grund af, at der i Obligationen selv og den senere udstædte Transport er tilføiet "eller Sedler efter nuværende Qvartalscours"; da vil denne Paastand ikke kunne gives Medhold, og det saameget mindre som Obligatjonen er paaklaget til Forligelses-Commissionen i Sølv, medens Coursen endnu var Pari, og Creditor, om Fordringen end oprindelig var Navneværdie, kunde, i Analogie af den 20de §. i Frd. af 5te Jan. 1813 ved Klagen til Forligelses-Commissionen reducere den til Sølv efter den da gjeldende Cours. *)

*) Dersom hiin Omstændighed ikke havde været, burde Debitor, saavidt jeg skjønner, have nydt godt af den Tilladelse, Gjeldsbrevet, der var udstædt medens Qvartalscoursen var Pari, gav til at betale efter denne Cours, eller, med andre Ord, med Sedler, Daler for Daler. Vel var det den

Hvad endelig Citantens Paastand imod Indstævnte Farver Gyllich angaaer, da gaaer samme ud paa, at han tillige skulde dømmes til at indfrie Vexelobligationen qvæstionis, fordi han, ved skadesløs Transport, har overdraget den til Citanten; men da Gyllich, efter saadan Transport, ikke kunde blive pligtig at betale, uden i det Tilfælde, at den oprindelige Debitor ei dertil var istand, noget Citanten ogsaa selv erkjender, saa vil meernævnte Gyllich være at frifinde for Citantens Tiltale i denne Sag som for tidlig anlagt; thi Citantens Mening, at han gjerne kunde dømmes under nærværende Sag, skjøndt Execution ikke hos ham kunde foretages, førend det fandtes at intet hos Kierkegaard, Aabye & Comp. var at erholde, vil ikke være at bifalde, da Gyllich ikke er pligtig ved

Tid ved det Kongelige aabne Brev af 6te April 1818 forbudt at udstæde Obligationer anderledes end i Sølv, men dette Forbud, som ei var forbundet med nogen Strafferclausul, kunde allene, i Analogie af Aagerlovene, være skrevet til Debitors Bedste, og Overtrædelsen ei falde andre til Last end Creditor. Denne maatte saaledes, uagtet Gjeldsbrevet lød paa Sedler, lade sig nøie med Betaling i Forhold til den ved Gjeldens Stiftelse gjeldende Qvartalscours, naar dette var Debitor fordeelagtigere; men han kunde, i intet Tilfælde, fordre mere af Debitor end denne havde forskrevet sig til, og maatte følgelig tage mod Betaling i Sedler, hvor dette var mindre.

at inddrages under denne Sag, at have Proces Omkostninger, som han, hvis den oprindelige Debitor retter for sig efter Dommen, slet ikke skulde have.

Det anmærkes, at Gyllich har paastaaet Sagen afviist som for tidlig anlagt, men at Retten, da hans Exception ikke egentlig henhører til Formaliteten, finder det meest passende, som forenført, at bruge den Terminologie, at frifinde ham i Sagen som for tidlig anlagt.

Processens Omkostninger bliver Kierkegaard, Aabye & Comp. pligtig at betale til Citanten, hvorimod Processens Omkostninger mellem Gyllich og Citanten blive at ophæve, siden Gyllich ikke har gjort Paastand paa at erholde disse godtgjorte.

Thi kjendes for Ret: De Indstævnte Kierkegaard, Aabye & Comp. bør indfrie den paastævnte under 5te Juni forrige Aar udstædte Vexelobligation og til Citanten Grosserer J. E. Bendix, hvem samme er transporteret, betale dens Beløb med 753 Rbdlr. 53 ß. Sølv samt Renter 4 pC. deraf fra Datum af Klagen til Forligelses-Commissionen den 4de Septbr. f. A. indtil Betaling skeer og denne Processes Omkostninger skadesløs.

Indstævnte Farver F. Gyllich bør for Citantens Tiltale i denne Sag, som for tidlig anlagt, fri at være.

Processens Omkostninger imellem nysmeldte Gyllich og Citanten ophæves.

anvende Bestemmelsen i 5—1—7, hvorfor Indstævnte M. J. Levy, der tillige har underskrevet Contrakten som Cautionist og Selvskyldner, ei vil kunne nyde den paastaaede Frifindelse, hvorimod han, der iøvrigt ingen Indsigelse har giort imod Søgsmaalet, vil være at domme efter Citantens Paastand, dog at Processens Omkostninger, efter Omstændighederne, blive at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte M. J. Levy bør til Citanten F. Eszlinger betale de paastævnte 174 Rbd. i Sedler med Renter 5 pC. heraf fra Datum af Klagen til Forligelses-Commissionen den 12te Juli f. A. indtil Betaling skeer.

Processens Omkostninger ophæves.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 21.

Aagerstraffen kan ikke anvendes forbi Creditor har modtaget en paa ulovlig Rente lydende Forskrivning, uden endnu at have oppebaaret saadan Rente. — En af Modparten yttret Formodning om, at Creditor havde taget Forskrivning for større Sum end han havde givet Valuta for, kan ikke komme i Betragtning.

I Sagen:

Materialialist E. G. Lotze,

contra:

Amtschirurg P. Bechmann.

(Affsagt den 6te Marts 1820).

Vel har Indstævnte Amtschirurg P. Bechmann, der søges til, som Cautionist og Selvskyldner for en af Apotheker Johan Diderick Bechmann, under 24 Dec. 1818 udstædt paa 1040 Rbd. Sølv lydende Obligation, at betale det til 1ste Juli f. A. forfaldne Capitalafdrag, stort 400 Rbd. med Renter 4 pC. fra Obligationens Udstædelses Dato indtil Betaling skeer, paastaaet meerbemeldte Obligations Beløb confiskeret, paa Grund af, at der i denne Obligation, skjøndt lydende paa Sølv og ikke paa Navneværdie, er betinget 5 pC. Renter. Men, foruden at Citanten foregiver, at Obligationen er udstædt fra Indstævntes Side, uden at han (Citanten) vidste noget af, at deri blev indført 5 pC. som Renter, vil Confiskation af dens paalydende Capital desuden ikke kunne have Sted af den Grund, at det, efter Proceduren, maa antages, at endnu ingen Renter ere erlagte, og Frd. 14de Mai 1754 §. 6, ved Bestemmelsen af den der omtalte Confiskations-straf, udtrykkelig fordrer, at Debitor har betalt og erlagt mere end den ordentlige efter Loven og Anordningerne tilladte Rente.

Rigtig nok kunde herimod siges, at samme Paragraph som Betingelse for dens Anvendelse i et andet Tilfælde dog kun fordrer at Creditor har modtaget Forskrivning for en høiere Sum end Debitor virkelig tillaans har bekommet; men herfra findes der ikke, formedelst Mangel paa Aarsagernes Lighed, at kunne gjøres nogen Slutning til det Tilfælde, som her er under Qvæstion, siden den Creditor, der modtager en Obligation, som lyder paa ulovlige Renter, ikke kan gjøre Brug af denne Obligation, uden selv at bevise hvorledes Forholdet er, hvorimod den, der lader de betingede Renter gaae ind under Obligationens Capitalbeløb, kan handle i Skjul, og derfor giver Anledning til andre Forholdsregler mod ham end mod den, der er i det andet Tilfælde.

Med Hensyn til, at der i Hovedbebitors den 20de Decbr. f. A. fremlagte Skrivelse under No. 4 findes de Udtryk "da jeg paa det haardeste blev tvungen til at udstæde den ommeldte Obligation, er der nok i samme tillagt saa meget at Creditor just ei lider Tab, men gjerne kan finde sig i Billighed", maa det anmærkes, at disse Udtryk, der synes at hentyde paa at Obligationen skal være udstædt for en større Sum end Debitor har faaet Valuta for, dog ikke kan bevirke, at Eed i Overeensstemmelse med den 7de §. i Forordn. 14de Mai 1754 skulde paalægges Citanten, siden bestemt Sigtelse ikke er fremsat, men det Hele kun er udtrykt som en Formodning.

Ifølge alt Foranførte bliver Indstævnte at dømme efter Citantens Paastand.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Amtschirurg P. Bechmann bør til Citanten Materialist E. G. Løze betale de paastævnte 400 Rbd. Sølv med Renter 4 pC. deraf fra den 24de December 1818 indtil Betaling skeer, samt denne Processes Omkostninger skadesløs.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 22.

Spørgsmaal om Identiteten af nogle Varer, som vare Een solgte, men dog ei overleverede, med nogle, der siden vare givne en Anden i Pant. — Hvor ingen af Parterne er i Stand til at aflægge Eed angaaende det omtvistede Factum, kan et halvt Beviis ikke tages i Betragtning.

I Sagen:

Copiist v. Poulsen,

contra:

Grosserer Hoffmann.

(Afsagt den 6te Marts 1820).

Hovedspørgsmaalet, som imellem nærværende Sags Parter ventileres, er, om der under et Partie Varer,

som afgangne Grosserer Bartholomæus Jørgensen, ved Obligation af 22de Marts 1818, har pantsat til Indstævnte Grosserer Hoffmann, og som denne, ved Auction den 2den Juli næstefter, har ladet bortsælge, kan antages at have været indbegrebet 10, Citanten Copiist v. Poulsen tilhørende, Oxehoveder Cahors Viin, eller ikke. Citanten, der paastaaer det Første, søger nemlig Indstævnte til af Provenuet for de ved fornævnte Auction bortsolgte 17 Oxehoveder Cahors Viin at betale sig, hvad 10 af disse Oxehoveder Viin, efter Middelpriserne og, efter Afdrag af Auctions Omkostningerne, maae antages at være udbragte til; hvorimod Indstævnte, der ikke vil erkjende, at nogle Citanten tilhørende Vine ved Auctionen ere bortsolgte, har paastaaet sig for hans Tiltale frifunden.

Citanten anfører, at afgangne Grosserer Bartholomæus Jørgensen i Aaret 1815, af et fra Handelshuset v. Hemmert frères d'Egmont & Comp. i Bordeaux med Skipper Schmidt, i Skibet die Hofnung, hidskikket Partie af 20 Oxehoveder Cahors Vine, solgte til ham 10 Oxehoveder, hvilke, endskjøndt de kort efter bleve betalte, dog forbleve som hans Eiendom til Bevaring i Jørgensens Pakhuus, og, til Beviis for Identiteten af bemeldte Vine, med dem, Indstævnte, paa Grund af den til ham skete Pantsætning, har ladet bortsælge, har han paaberaabt sig deels afgangne Grosserer Jørgensens Handelsbøger, sammenholdt med Indstævntes Erklæring om Beskaffenheden

af Mærkerne paa de til ham pantsatte Oxehoveder, og deels adskillige under et inden Rettens første Vidnekammer den 26de Octbr. f. A. begyndt og den 29de næstefter sluttet Vidneforhør afhørte Vidners Forklaringer.

Ifølge en af Revisorerne i afgangne Grosserer Jørgensens Boe meddeelt Attest, indeholder en iblandt Boets Handelsbøger værende Memorialbog, at af Jørgensen er under 5te Octbr. 1815 solgt til Citanten 10 Oxehoveder af de fra v. Hemmert frères d'Egmont & Comp. i Bordeaux under 31te Aug. 1815 med Capitain Smith i Skibet die Hoffnung affendte 20 Oxehoveder Cahors Viin. Endvidere angives, at det i den senere Pakhuusbog under 2den Jan 1818 er anmærket, at af disse 20 Oxehoveder da vare i Behold 17 Oxehoveder, efterat deraf var udleveret til J Scherrs 3 Oxehoveder, og endeligen opgives Mærkerne paa bemeldte Oxehoveder, som, i det Væsentlige, maae antages at være de samme, som, efter Indstævntes fornævnte Erklæring, findes paa de 17 Oxehoveder, han, paa Grund af den til ham skete Pantsætning, har fundet sig beføiet til ved Auction at bortsælge.

Men dersom endog det i Jørgensens Handelsbøger saaledes Tilførte antages at afgive fuldstændigt Beviis i nærværende Sag, saa kan dog, saavidt skjønnes, Identiteten af de til Citanten solgte Varer, med de her Omhandlede ingenlunde ansees godtgjort.

L 2

Det vigtigste Datum til Fordeel for Citanten skulde nemlig indeholdes i den i Pakhuusbogen under 2den Jan. 1818 skete Tilførsel, i hvis Følge der dengang af bemeldte Partie Viin skal have været i Beholb 17 Oxehoveder, samt deri, at det netop er et saadant Qvantum af samme Mærke, som Indstævnte vedgaaer, paa Grund af den til ham skete Pantsætning, at være kort efter kommet i Besiddelse af.

Men bemeldte Tilførsel indeholder ikke, at afgangne Jørgensens hele Beholdning af Cahors Viin i alt til den Tid kun udgjorde 17 Oxehoveder; den angiver kun, at et saadant Qvantum af det fra det franske Handelshuus i Aaret 1815 hidsendte Partie var i Behold, og udelukker saaledes ingenlunde Muligheden af, at Jørgensen da kan have været i Besiddelse tillige af andre fra bemeldte Handelshuus med andre Leiligheder sendte enten directe til ham eller til Andre, af hvem han kan have tilforhandlet sig den hidsendte Cahors Viin, og hvilke da og kunde være forsynede med samme Mærker, som de her omhandlede, siden disse, efter den Forklaring Citanten over samme har givet, skal betyde: Bartholomæus Jørgensen — von Hemmert — Cahors. Der er følgeligen ingen Nødvendighed i at antage, at de af Indstævnte bortsolgte Vine skulde være af det i Aaret 1815 hjemkomne Partie.

At der i Jørgensens Bøger intet indeholdes om, at han senere end i Aaret 1815 har modtaget noget Partie Cahors Vine, kan intet afgjørende bevise for,

at saabant ikke heller har været Tilfældet, om der end ikke tages Hensyn til, hvad Indstævnte, der, paa Grund af sin Stilling som Commissarius i Jørgensens Boe, har havt Leilighed til at gjøre sig bekjendt med dennes Handelsbøger, har anført om, at disse skulle befindes i stor Uorden.

De Vidnesbyrd, som herom ere aflagte, gaae ogsaa blot ud derpaa, at Jørgensen, saavidt Vidnerne har erfaret, ikke senere har modtaget nogen Tilsendelse af slige Vine.

Ved det tredie Vidnes under det forannævnte Tingsvidne afgivne Forklaring er derimod Identiteten af det her omtvistede Partie Viin bestemt bevidnet. Dette Vidne har nemlig, i Svar paa 4de og 7de Qvæstion, udsagt, at de til Citanten solgte 10 Oxehoveder Cahors Viin beroede i Jørgensens leiede Pakhuus paa Saltcompagniet indtil 5 Dage før Jørgensens Død, da de bleve overflyttede i Indstævntes eget Pakhuus sammesteds; og at der, ved denne Omflytning, hvilken Vidnet ansaae som Følge af den til Indstævnte skete Pantsætning, tillige blev sammesteds henbragt 7 andre Oxehoveder af samme Slags Vine, der, foruden de 10, vare de eneste, som af meerbemeldte Slags fandtes i det af Jørgensen brugte Pakhuus.

Men, efter nærværende Sags Beskaffenhed, kan denne Vidneforklaring ikke bevirke Sagens Afgjørelse ved Eed, efterdi det maa antages, at Indstævnte selv ingen Kundskab har, om de Varer, han har havt i sin

Vestibbelse og senere solgt, ere de samme, som Citanten forud havde afkjøbt Jørgensen. Indstævnte maa, paa Grund heraf, for Citantens Tiltale blive at frifinde.

De øvrige imellem Parterne ventilerede Spørgsmaale, og deriblandt in specie det, om Citanten kunde antages at have erhvervet Eiendomsret over de ham solgte Vine, siden disse ikke havde været ham overleverede, men ere forblevne i Jørgensens Pakhuse, maae, som Følge af, at det ikke er godtgjort, at disse Vine ere de samme, som de, for hvilke han reclamerer Beløbet af Jørgensen, bortfalde.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Forsaavidt det maatte befindes, at det under Sagen fremlagte af afgangne Grosserer Jørgensen under 5te Oct. 1815 udstædte Beviis burde have været skrevet paa stemplet Papiir, bliver Kongens Kasses Ret at forbeholde.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Grosserer Hoffmann bør for Citanten Copiist v. Poulsens Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves. Kongens Kasses Ret forbeholdes forsaavidt det maatte findes, at det under Sagen fremlagte af afgangne Grosserer Jørgensen under 5te Octbr. 1815 udstædte Beviis burde have været skrevet paa stemplet Papiir.

No. 23.

En Interessent i et Laane- og Livrente-Selskab kiendt uberettiget til en vis Betalingsmaade, fordi han forhen, i Særdeleshed ved de Beslutninger, hvori han, som Medlem af Selskabets Administration, havde taget Deel, havde erkjendt en Grundsætning, der streed mod den Paastand, han nu gjorde. — En persona moralis dømt i Omkostninger og Mulkt for unødig Trætte, fordi samme havde ladet møde i Forligelses-Commissionen ved en uvedkommende Person. *).

I Sagen:

Knapmager Johan Friderich Schrøder,

contra:

Det borgerlige Laane- og Livrente-Selskab for begge Kjøn.

(Afsagt den 13de Marts 1820).

Citanten Knapmager Johan Friderich Schrøder, der i Aaret 1805 har indskudt i det borgerlige Laane- og Livrente-Selskab for begge Kjøn, en Sum af 108 Rdlr. D. C. for tvende af hans Børn, nemlig 54 Rdlr. for hvert Barn, hvilken Sum, efter Selskabets Love, skulde, under Omstændigheder, som senere ere ind-

*) Cfr. jur. Ark., No. 17, Side 188, der viser, at en modsat Mening forhen har været antaget, og hvad der kan siges til Fordeel for samme.

trufne, tilbagebetales ham, med en Afkortning af 4 Rb. paa hvert Indskud, altsaa med 100 Rdlr. ialt, søger nu det nævnte Selskab til at betale ham berørte Sum med 100 Rbdlr. Sølv, hvorimod Selskabet ikkun vil tilsvare det nævnte Beløb efter Indløsningsforholdet med 16 Rbd. 4 Mk. i Sedler og Tegn.

Det bliver, ved Afgjørelsen af denne Sag, overflødigt at undersøge, hvorvidt Citanten, efter de ham for meerbemeldte Indskud givne Tilstaaelser og Bestemmelserne i Selskabets Love, maatte kunne gjøre Fordring paa at erholde sine Indskud, efter Fradrag af de nævnte 4 Rb. paa hvert Indskud, tilbagebetalte i Rigsbankpenge Sølv, Daler for Daler; thi han maa antages selv at have samtykket i, at Tilbagebetalingen ikkun skulde skee efter Indløsningsforholdet. Et saadant Samtykke indeholdes ikke allene i hans Antagelse af det under 16de Sept. 1815 udstædte Circulaire, som blandt andet bestemmer, at de ommeldte Indskud skulde for de den Gang Livrentenydende (hvoriblandt Citantens Børn vare) beregnes som Boggjeld, men tillige deri, at han, som Medlem af Administrationen, selv har, i Forening med de andre Medlemmer, afgivet den Resolution, at Tilbagebetalingen af Indskuddet fra den anden af Selskabets Interessentere skulde skee efter Indløsningsforholdet.

Vel har Citanten yttret, at denne Interessent først i Aaret 1811 var indtraadt i Selskabet; men heraf burde, efter det Citanten, med Hensyn til Til-

bagebetalingen af hans eget Indskud, antager, kun følge, at Indskuddets Beløb skulde omsættes til Rigsbankpenge Sølv efter Omskrivningsforholdet for Aaret 1811, og ikke at Indløsningsforholdet skulde lægges til Grund ved Tilbagebetalingen, hvorfor Citanten, ved at antage dette sidste, maa ansees at have erkjendt denne Beregningsmaade som almindelig Regel for de nævnte Indskuds Tilbagebetaling.

At Citanten, i Stedet for at betale sit Indskud med Penge, har leveret en Creditkasse-Obligation paa 100 Rdlr., kan ikke give ham nogen større Ret, end om Indskuddet var skeet i Penge, da Selskabet ikke kunde være pligtig at conservere denne Obligation for ham.

Ifølge det Anførte vil Selskabet blive at frifinde for Citantens Tiltale i denne Sag, imod at betale ham den tilbudne Sum af 16 Rbdlr. 4 Mk. i Sedler og Tegn, hvoraf han ikke kan være at tillægge Renter fra Paaklagens Dato, da Selskabet langt tidligere har tilbudt at betale ham denne Sum.

Betræffende Processens Omkostninger, da vil Selskabet blive pligtig at betale ham disse, siden det hverken ved nogen af dets Medlemmer eller ved dets Casserer, men ved en Person, som er anført at være dets Bud, hvilket Citanten dog har benægtet, har givet Møde ved Forligelses-Commissionen, og det ikke kan antages, at der, imod Vederpartens Benægtelse deraf, er beviist lovligt Forfald, hvorfor Selskabet ogsaa

bliver at idømme en Mulct af 10 Rbdlr. Sølv til Justitskassen for unødig Trætte.

Imidlertid kan den af Citanten fremlagte Regning over Omkostningerne paa Sagen ikke, imod Vederpartens Protest, der maa ansees grundet, tages til Følge; hvorimod Beløbet af Omkostningerne vil være at bestemme til 30 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: De Indstævnte det borgerlige Laane- og Livrente-Selskab for begge Kjøn bør til Citanten Knapmager Johan Friderich Schrøder betale 16 Rbd. 4 Mk. i Sedler og Tegn; men iøvrigt for hans Tiltale i denne Sag, forsaavidt den paastævnte Fordring angaaer, frie at være.

Processens Omkostninger betale de Indstævnte til Citanten med 30 Rbdlr. Sølv. Saa betale de og til Justitskassen for unødig Trætte 10 Rbdlr. Sølv.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 24.

Ubeføiet Indsigelse mod at tilsvare en Gjeldsforskrivning, bygget paa den Omstændighed, at Gjelden var contraheret paa tredie Mands Vegne.

I Sagen:

Søekrigsprocureur, Overauditeur Schack paa det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegii Vegne,

contra:

Afgangne Overkrigscommissair Kemps Enke C. C. Kemp.

(Afsagt den 13de Marts 1820.)

Indstævnte afgangne Overkrigscommissair Kemps Enke C. C. Kemp søges under nærværende Sag til at indfrie en af hendes afdøde Mand i Aaret 1809 til det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium udstædt Obligation, oprindelig stor 30,000 Rd. D. C., men efter Forandringen med Pengevæsenet omskreven til 18,000 Rbd. Sølvværdie.

Hvad angaaer den af Indstævnte gjorte Indsigelse, at hendes afdøde Mand ikkun, som Mandatarius for Overkrigscommissair Ingerslev, har optaget det Laan, hvorfor Obligationen er udstædt, og at denne sidste derfor formeentlig ene maa ansees som Debitor efter Obligationen, da findes saadant ikke at kunne gives Medhold; thi Indstævntes afdøde Mand har, i den ommeldte af ham udstædte Obligation, paa det bestemteste forpligtet sig selv, som Debitor for Laanet, og den fremlagte Fuldmagt fra Ingerslev kan derfor, i Forening med Obligationen, kun i det Høieste vise, at Kemp, som Mandatarius for Ingerslev, contraherede for denne et Laan, som han forpligtede sig til selv at indestaae for. De af Indstævnte paaberaabte Udtryk i Obligationen "og paa hans Vegne" kunne saa-

meget mindre, imod Obligationens øvrige tydelige Bestemmelser, godtgjøre det, Indstævnte deraf har villet udlede, som de strax derpaa følgende Ord noksom vise, at Kemp kun har antaget Fuldmagten at gaae ud paa, at Ingerslev overdrog ham samme Raadighed over den for Laanet deponerede Obligation, som han selv havde.

At den ommeldte Forpligtelse, naar den saaledes antages at have hvilet paa Indstævntes afdøde Mand, nu maa gaae over paa hende, er en umiddelbar Følge af, at hun har tiltraadt Besiddelsen af Mandens Boe, hvoraf hans Skyld maatte udredes.

Ifølge det Ovenanførte vil Indstævnte blive at tilpligte at betale den paastævnte Sum med de siden 11te Dec. 1818 resterende Renter, ligesom hun og vil blive pligtig at betale Processens og den passerede Forbudsforretnings Omkostninger skadesløs og Sallarium til Søekrigsprocureuren, hvilket vil være at bestemme til 10 Rbd. Sølv.

Iøvrigt vil det nævnte Forbud, efter den derom gjorte Paastand, være at stadfæste.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte afgangne Overkrigscommissair Kemps Enke C. C. Kemp bør indfrie den paastævnte af hendes afdøde Mand under 18de Marts 1809 udstædte Obligation, og til det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium skadesløs betale dens til Rigsbankpenge omskrevne

Beløb, 18,000 Rbd. Sølv, med Renter 4 pC. deraf fra 11te Decbr. 1818 indtil Betaling skeer.

Saa bør hun og betale til bemeldte Collegium dette Søgsmaals og den passerede Forbudsforretnings Omkostninger skadesløs, og til Søekrigsprocureuren i Sallarium 10 Rbd. Sølv.

Den paastævnte Forbudsforretning bør ved Magt at stande.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 25.

Strafarbeide for Livstid under stræng Bevogtning tilfundet en Aars Slave, som, paa en morderisk Maade, havde angrebet en anden Slave, der dog blev frelst for Døden, hvorhos Forsæt at skade uagtet hin Slaves Paastand at have handlet i bevidstløs Tilstand, efter Omstændighederne, maatte antages, men ikke det Forsæt at dræbe.

I Sagen:

Procurator Salicath, som Actor,

contra:

Arrrestanten Slaven Carl Friderich Wilhelm Olsen.

(Afsagt den 13de Marts 1820).

Ved de afhørte Vidners Forklaringer, corpus delicti og Sagens øvrige Omstændigheder, maa det ansees tilstrækkeligen oplyst, at Arrestanten Slaven Carl Frederich Wilhelm Olsen, der, ifølge denne Rets Dom af 9de Marts f. A., er, for anden Gang begaaet Tyverie, hensat til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning i 3 Aar, har om Eftermiddagen den 3die Jan. sidstleden med en Kniv tilføiet Slaven Peder Christensen Valentin forskjellige Saar, for hvilke dog denne, ifølge vedkommende Læges Attest, er fuldkommen restitueret, paa nogen Svækkelse nær (der dog i Tiden vil forsvinde) efter det ene i Tindingen aabragte Saar.

Arrestanten har, under de optagne Forhører, forklaret, at han ikke er sig bevidst, hvad han ved den omhandlede Leilighed har foretaget sig, som Følge af at han befandt sig i en meget beruset Tilstand, og denne Forklaring er han stadigen vedblevet, med det Tillæg, at han dog ikke tvivler om, at det, Vidnerne have paasagt ham, forholder sig rigtigt.

At Arrestanten, paa den Tid han begik Forbrydelsen, har været beskjænket, kan, efter de tilveiebragte Oplysninger, ikke drages i Tvivl. Men, med Hensyn til de af Justitssergeant Schmidt, samt Slaverne Kreiberg, Jens Ahrentzen og Jens Mortensen, til hvem Slaven Anders Christian Petersen har henholdt sig, om Graden af Arrestantens Drukkenskab, afgivne

Forklaringer, samt Slaverne Bergmanns, Kreibergs, Jens Ahrentzens, Wilkens og Poulsens Udsigende om det Forhold fra Arrestantens Side, der gik forud for Gjerningen, og selve dennes Beskaffenhed, findes det dog, at der, uanseet Arrestantens Benægtelse af at kunne erindre sig det Passerede, er Grund til at antage, at han ikke har handlet i en bevidstløs Tilstand, men at han, ophidset ved de stærke Drikke, hvilke han havde nydt, har, paa Grund af en mod Slaven Valentin opstaaet pludselig Vrede, villet skade denne, og at han følgelig maa dømmes som forsætlig Forbryder.

Da nu Angrebet er skeet med et mordisk Vaaben, og der, i Betragtning af Yttringerne i Regiments-chirurg Hielmdrups Attest af 11te Jan. 1820 "at Patienten kun ved hastig Hielp blev frelst fra Døden" og i Attesten af 30te Jan., at hans Liv blev frelst ved de anvendte Midler til at standse Blodet, er Grund til at antage, at det var tilfældigt, at den Saarede undgik Døden, saa formenes det, at Straffen for Arrestanten, der forhen, for udøvet Voldsgjerning, har været anseet med 1 Aars Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning, og for hvem der saameget mindre synes at kunne hentes nogen Formildelses Grund fra hans beskjænkede Tilstand, som denne paa den senere Tid maa antages at have været habituel, saavel efter Forbrydelsens Natur, som til Betryggelse for den almindelige Sikkerhed, bør bestemmes til offentlig Arbeide for Livstid under stræng Bevogtning, og at han bør

udstaae denne Straf i Rasphuset, hvilken Straffeanstalt i den senere Lovgivning, og in specie i Placaten af 19de Novbr. 1803 er antaget at være for det Offentlige meest betryggende.

De af Actionen lovligt flydende Omkostninger vil Arrestanten have at udrede.

Sagførelsen har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Slaven Carl Frederich Wilhelm Olsen bør hensættes til Arbeide i Rasphuset for Livstid under stræng Bevogtning, samt udrede alle af Actionen lovligt flydende Omkostninger. At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 26.

Den Leietager, som har godtgjort Udleieren visse Skatter og Udgifter, med Hensyn til hvilke det, efter Leiecontrakten, kunde være Spørgsmaal, om det paalaae ham at betale samme, kan ikke siden kræve det saaledes betalte tilbage formedelst en anden Fortolkning af Contracten. Derimod kan det ikke ubetinget antages, at hvad der engang frivillig er betalt ei kan fordres tilbage.

I Sagen:

Abraham Levin,

contra:

Justitsraad Buchvaldt.

(Affagt den 20de Marts 1820).

Forsaavidt Indstævnte Justitsraad Buchwaldt, der under nærværende Sag søges af Citanten Abraham Levin til at betale 54 Rbdlr. 4 Mk. 6⅛ ß. i Sedler og Tegn, som Førstnævnte skal have oppebaaret for meget i Skatter af de Leiligheder, Citanten hos ham har beboet, formener at være frie for Krav i saa Henseende, af den Grund, at Betalingen allerede er erlagt efter de af Indstævnte udstædte Qvitteringer, og at Sagen saaledes er afgjort, maa det anmærkes, at denne Grund ikke findes i det Hele at kunne decidere til Fordeel for Indstævnte; hvorimod den vel kan være gjeldende, forsaavidt der er Spørgsmaal, om Citanten, efter sin Contract, skulde betale alle de paa Qvitteringerne anførte Slags Skatter og Afgivter, saasom Vægterpenge, Lygteskat, Gaderenovationspenge, siden Citanten, ved at betale efter en Qvittering, hvorpaa disse Skatter og Afgivter vare ham debiterede, kan ansees at have erkjendt, at den Parterne mellemværende Leiecontract maatte forstaaes saaledes, at samme af ham skulde udredes.

Fremdeles kunde der siges Adskilligt for den Mening, at den eengang erlagte Betaling og den Afgjørelse, Sagen derved har faaet, maa være en tilstrækkelig Frifindelsesgrund, hvor der kun er Spørgsmaal om Feilregninger eller andre Følger af Uagtsomhed.

Men derimod sees det ikke, at den Udleier, der, imod bedre Vidende og i Tillid til, at Leietageren vil

skole paa hans Oprigtighed, paalægger Leierne et større Skattebeløb, end der af dem skal svares, og saaledes er skyldig i Svig, ved forsætlig at gjøre sig ulovlig Fordeel af Leierens Troskyldighed, kan, med noget Skin af Ret, henskyde sig under, at Afgjørelse allerede har fundet Sted.

Ifølge heraf vil Retten altsaa ikke kunne dispensere sig fra at undersøge Sagens enkelte Dele, hvorefter det da, hvis ikke andre Grunde gjøre saadant unfornødent, i Overeensstemmelse med Sagens factiske Omstændigheder, kunde afgjøres, om Indstævnte skulde antages at være i det ene eller andet af de anførte Tilfælde.

Imidlertid vil denne Qvæstion ikke her blive at decidere, da andre Grunde, som forbemeldt, in casu komme til at afgjøre Udslaget. Ligesom det nemlig i det foregaaende er antaget, at Citanten ikke kan fordre tilbage, hvad han har betalt i Vægterpenge, Gaderenovationspenge og Lygteskat, saaledes vil hans Paastand om at have betalt formeget i Skorsteensfeierpenge og Renovationspenge, heller ikke kunne komme i Betragtning, siden Beviisbyrden paaligger ham, og der ikke kan siges at være noget Beviis for at hans Foregivende virkelig forholder sig rigtigt, især naar der, hvad Natterenovationspengene angaaer, hensees til, at Indstævnte ikke indrømmer Rigtigheden af Citantens Foregivende, at hans Familie kun har udgjort

3 Personer, men derimod paastaaer, at den har beløbet sig til et Antal af over 6 Personer.

Fremdeles vil hans Indsigelse, med Hensyn til at der, paa Qvitteringerne af 24de November 1815, 26de Nov. 1816 og 29de Mai 1817, er beregnet ham til Last Fattigskat og paa den sidste tillige 1 Rbdlr. i Fæstepenge, bortfalde, efter det samme Princip, der i det foregaaende er anført i Henseende til de erlagte Vægterpenge, Gaderenovationspenge og Lygteskat.

Ligeledes vil hans Indsigelser betræffende Regningen af 26de Novbr. 1818 bortfalde, da Citanten, ved en usvækket Dom, er tilfunden at betale denne Regnings Beløb 108 Rbd. 4 Mk. 2 ß. Der er altsaa bløt tilbage Regningerne af 26de Novbr. 1817 og 26de Mai 1818.

Vel haves der nu, med Hensyn til de i disse Regninger ommeldte Tidsrum, Stadsconducteurens Attest om hvad Skatterne beløbe sig til, og hvilket Beløb udgjør mindre end hvad der i Regningerne er debiteret Citanten, men da Indstævnte ikke vil erkjende, at der er skeet Paaviisning af alle Citantens Leiligheder ved den Opmaaling, Stadsconducteuren har foranstaltet, saa kan denne Attest intet fuldkomment Beviis afgive, og Indsigelserne mod disse Regninger ville derfor heller ikke kunne komme i Betragtning.

Indstævnte bliver altsaa at frifinde for Citantens Tiltale, og Processens Omkostninger ville, efter Omstændighederne, og da Indstævnte har beviist, ved lov-

ligt Forfald at have været forhindret fra at møde personlig i Forligelses-Commissionen, blive at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Justitsraad Buchvaldt bør for Citanten Abraham Levins Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 27.

Spørgsmaal om hvem, enten Eieren eller Forpagteren, der havde at bære en paa en Fabrik hvilende Afgift. — Naar Eieren betaler en Afgift i Sølv, som af Leieren skal vederlægges, kan denne fordres godtgjort i Sedler, efter den Cours, hvorefter han maatte betale.

I Sagen:

Forpagter J. Olavius,

contra:

Kammerherre og Overadjutant v. Qvalen.

(Afsagt den 20de Marts 1820).

Under nærværende i første Instants ved Hirschholms Birketing paakjendte Sag, er Spørgsmaalet, om Citanten J. Olavius, som Forpagter af Nivaagaards Teglværk, skal udrede den af dette Teglværk til den Kongelige Kasse svarede aarlige Afgivt af 195 Rbdlr. Sølv.

Vel er det nu saa, at der i den med Citanten indgaaede Forpagtnings-Contract, hvis første Post bestemmer, at Citanten, som Forpagter, skal afholde og betale alle af Teglværket svarende Afgipter, er tilføiet de Ord "som ere paabudne eller herefter paabydes", hvilke Udtryk ikke stricte passe sig paa den her in qvæstione værende Afgivt, siden samme er contractmæssig og ikke grunder sig i noget Paabud. Men, naar hensees til, at Citanten selv i sin Klage til Forligelses-Commissionen, der findes indført i Acten P. 19 og 20, erkjender sig pligtig at betale den Afgivt, der svares af Teglværkets Industrie og Brug, saa skjønnes det ikke rettere, end at det oven fremsatte Spørgsmaal maa besvares bekræftende, eftersom det, paa Grund af Dronning Sophie Magdalenes, under 30te Juli 1766 meddeelte i Acten P. 47 og 48 indførte Approbation paa Auctionsconditionerne for Teglværkets Salg, maa antages, at Betaling strax er erlagt for Bygningerne, Inventariet og Jorderne, og det heraf bliver en Følge, at den aarlige Afgivt kun erlægges for Rettighed til Værkets Brug og saaledes henhører til det Citanten selv erkjender at være pligtig at betale, hvilket endydermere bestyrkes derved, at Afgivten ophører, naar Værket, formedelst Mangel paa Materialier, sættes ud af Brug.

Betræffende dernæst Citantens subsidielle Indsigelser, der gaaer ud paa, deels, at han for Aaret 1817 kun kan være forbunden at betale ½ Dele af Afgivten,

siden han ei forend den 1ste Mai s. A. har tiltraadt Forpagtningen, og deels at Afgivten for de tvende Aar, hvorom under Sagen-er Qvæstion, maa blive at erlægge i Sølv og ikke i Navneværdie efter det af Indstævnte opgivne Forhold, da vil den første af disse Indsigelser bortfalde, eftersom det uimodsagt er avanceret, at Værkets Drift, hvorfor Afgivten erlægges, kun kan have Sted om Sommeren, og den anden Indsigelse vil heller ikke kunne komme i Betragtning, da Indstævnte har maattet betale Afgivten i Overeensstemmelse med den Cours, hvorefter han nu fordrer Godtgjørelse, og Citanten, der, ved at efterlade selv at clarere for sig, er Skyld i, at Indstævnte har maattet betale, altsaa maa være pligtig at erstatte denne hans Udlæg paa den Maade og i den Valuta, det er skeet.

Forsaavidt Citanten har provoceret Indstævnte til at fremlægge det Skjøde, hvorved Teglværket først af Dronning Sophie Magdalene er afhændet, uden at denne Provocation er bleven opfyldt, maa det anmærkes, at saadant ikke kan have Indflydelse paa Sagens Udfald, siden Citanten selv fra Skjøde- og Panteprotocollen maa kunne erhverve Udskrivt af nysmeldte Skjøde.

Ifølge alt Foranførte vil Underretsdommen være at stadfæste, dog saaledes at Processens Omkostninger i første Instants, efter Omstændighederne, ophæves.

Processens Omkostninger her ved Retten ville ligeledes være at ophæve. Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes, at Processens Omkostninger ved Underretten ophæves. Processens Omkostninger her ved Retten ophæves.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 28.

En Punkt afviist som upaastævnt. — Frd. 9 Febr. 1798 anvendt, og Cessionarius af Gjeldsbrevet, efter Omstændighederne, tilpligtet med Eed at bekræfte, at han ved Transportens Modtagelse ikke havde været vidende om, at de i samme bestemte periodiske Afdrag virkelig vare blevne erlagte.

I Sagen:

O. Sørensen,

contra:

Læderfabriqueur Joseph Jacob.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

Under nærværende Sag søger Citanten O. Sørensen Indstævnte Læderfabriqueur Joseph Jacob til at betale de, efter en til Citanten, under 29de Juni f. A. transporteret Panteobligation, fra 11te Juni 1816 til 11te December 1818 resterende Renter og Capital-Afdrag. Foreløbig bliver at mærke, at Klagen til Forligelses-

Commissionen tillige omfatter de til 11te Juni f. A. forfaldne Renter og Capital-Afdrage til den Termin, men at Stævningen derimod ikke gaaer videre end til 11te Decbr. 1818, og, da Indstævnte, med Hensyn hertil, i hans Indlæg af 18de Oct. f. A. har, ved i Forbigaaende at bemærke, at der vare betalte 100 Rbd. a conto paa det, som til 11te Juni f. A. skulde erlægges, tilføiet, at der iøvrigt ikke nu er Spørgsmaal herom, og altsaa derved har viist, at han ikke indrømmer, at denne Deel af Sagen, uden at være paastævnt, kommer under Paakjendelse, saa kan Beregningen i nærværende Sag ikke gaae længere end til 11te December 1818.

Hvad nu de formeentlig resterende Renter betræffer, da er det, ved den af Indstævnte fremlagte og med Creditors Qvitteringspaategning forsynede Domsact, samt det ligeledes fremlagte Forlig med dertil hørende Qvittering, godtgjort, at den forrige Eier af Obligationen har oppebaaret Renterne til 11te Decbr. Termin 1818 incl., og at altsaa Citanten intet i denne Henseende har at fordre hos Indstævnte; thi at intet derom er afskreven paa Obligationen, kan, efter den udtrykkelige Bestemmelse i Forordningen af 9de Febr. 1798 §. 3, ikke være Grund for, at Indstævnte paa nye skulde betale, hvad han engang har erlagt. Anderledes forholder det sig derimod med Capital-Afdragene; thi at disse allerede ere betalte til den forrige Eier af Obligationen kan, efter den nævnte Forordning, ikke

komme i Betragtning med Hensyn til den nuværende Besidder af Obligationen, naar han ikke kan antages at have havt Kundskab derom, siden ingen Afskrivning desangaaende har fundet Sted paa Obligationen selv.

Vel har Indstævnte nu yttret, at Citanten, da han tilforhandlede sig den nævnte Obligation, var vidende om, at de ommeldte Afbetalinger havde fundet Sted; men Rigtigheden heraf kan ikke ansees godtgjort ved det optagne Tingsvidne.

Tvertimod tale Udtrykkene i Transporten, samt i det under Sagen fremlagte Brev fra Obligationens forrige Eier i høi Grad for, at denne sidste, da han transporterede Obligationen til Citanten, har erklæret ikke at have bekommet mere, end der var afskreven paa Obligationen.

Da imidlertid saavel den Omstændighed, at Obligationen selv viser, at terminviis Afbetaling skulde finde Sted, saa at Citanten derved var opfordret til at undersøge hvorvidt Afbetalingen desuagtet havde henstaaet, som ogsaa hans egen Vedgaaelse i Indlæg af 17de Jan. sidstleden om, at han af en anden Person var advaret om, at den bestemte Afbetaling virkelig skulde have fundet Sted, dog opvække nogen Formodning imod ham, findes det, efter disse Omstændigheder, rigtigst at paalægge ham med Eed at bekræfte, at han ikke har have en saadan Kundskab, da han modtog Transporten, saa at han kun, naar han aflægger Eden, tillægges det, der, for de ommeldte Afbetalinger,

der ikke ere afskrevne paa Obligationen, kan tilkomme ham; ligesom i dette Tilfælde Processens Omkostninger blive at ophæve. Troster han sig derimod ikke til at aflægge Eden, bliver Indstævnte at frifinde for hans Tiltale i denne Sag, hvorhos Citanten da vil blive at tilpligte at betale Indstævnte Processens Omkostninger.

Hvad iøvrigt angaaer den samlede Sum af de ommeldte Afbetalinger, da er denne i Stævningen anført med 500 Rbd. i Sedler; men, da Afbetaling, efter Paategningen paa Obligationen, har fundet Sted den 11te Juni 1816, og Beregningen kun, efter hvad der ovenfor er anført, skal gaae til 11te Decbr. 1818 incl., saa bliver det Hele, siden der hver Termin skulde afbetales 83 Rbd. 2 Mk., 416 Rbdlr. 4 Mk. i Sedler og Tegn.

Thi kjendes for Ret: Naar Citanten D. Sørensen, efter foregaaende lovlig Stævning til Vedkommende, inden sit Værneting, med sin corporlige Eed bekræfter, at han ikke, da han den 29de Juni f. A. modtog Transport paa den paastævnte Panteobligation af 25de Juni 1812, var vidende om, at de ved Paategning paa Obligationen bestemte terminvise Afbetalinger vare erlagte til 11te Dec. 1818, bør Indstævnte Læderfabriqueur Joseph Jacob til ham betale 416 Rbd. 4 Mk. i Sedler og Tegn, men iøvrigt for hans Tiltale i denne Sag fri at være; ligesom i dette Tilfælde Processens Omkostninger bør være ophævede.

Troster han sig derimod ikke til at aflægge en saadan Eed, bør Indstævnte i det Hele for hans Tiltale i denne Sag fri at være; hvorhos Citanten i dette sidste Tilfælde bør betale Indstævnte Processens Omkostninger med 25 Rbd. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 29.

Spørgsmaal, om en Huuseier, efter det særdeles Indhold i den med Leieren oprettede Contract, var berettiget til, ved Arrest at søge Sikkerhed ei blot for den alt forfaldne Huusleie, men og for den siden paaløbende.

I Sagen:

Malermester Dreeböl t,

contra:

Juveleer Buntzen.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

Ved en imellem Citanten Malermester Dreeboll og Indstævnte Juveleer Buntzen under 24de Mai f. A. oprettet Leiecontract om nogle Værelser i Førstnævntes Gaard i Teglgaardstrædet, var det bestemt, at Indstævnte, istedet for Caution, skulde betale hver Maaneds Leie forud med 11 Rbd. Sølv.

Da Indstævnte udeblev med de 11 Rbdlr. Sølv, som den 24de Sept. sidstleden skulde været betalte, lod Citanten, under 16de Octbr. næstefter, hos ham effectuere en Arrestforretning for den til Paaske Flyttedag dette Aar skyldige Leie, og har dernæst, efter foregaaende Klage til Forligelses-Commissionen, søgsøgt ham til deels at betale og deels at stille Sikkerhed for bemeldte Leie, ialt 88 Rbd. Sølv, som han har omsat til Navneværdie 115 Rbd. 48 ß., af hvilken Sum han har paastaaet sig Renter tillagte fra den til Forligelses-Commissionen indgivne Klages Dato, hvorhos han har paastaaet den foretagne Arrestforretning stadfæstet og sig Processens saavelsom bemeldte Forretnings Bekostning tilkjendt.

Ved den oprettede Leie-Contract er det fastsat, at Indstævnte, i Mangel af Betalingens rigtige Erlæggelse, uden Opsigelse strax skulde flytte og holde Citanten skadesløs, hvis Værelserne desaarsag skulde staae ledige.

Citanten havde, ifølge heraf, ingen Ret til, ved Arrest i Indstævntes Gods, at søge Sikkerhed for sin Fordring, forsaavidt den endnu ikke var forfalden til Betaling, med mindre Indstævnte kunde antages at have givet sit Samtykke til at han brugte denne Fremgangsmaade, istedet for at benytte det Tvangsmiddel, der ved Contracten var ham hjemlet.

Vel har Citanten formeent, at et saadant Samtykke maa kunne udledes af Indstævntes under Arrestforretningen givne Erklæring, at ville blive boende i de

leiede Værelser indtil Paaske Flyttedag dette Aar, hvilken Erklæring formeentligen medfører, at han ei allene for de 11 Rdd., men og for den øvrige til Flyttedagen forfaldne Leie var pligtig til at stille Sikkerhed; men, foruden at bemeldte Erklæring ikkun gaaer ud paa, at Indstævnte selv vilde foranstalte Opsigelsen om Værelsernes Fraværelse, saa kan og samme saameget mindre antages at indeholde et saadant Samtykke, som det Citanten deraf har villet udlede, da Indstævnte, under Forretningen, udtrykkelig har reserveret sin Ret i enhver navnlig Maade, hvilken Reservation vilde være uden Betydning, saafremt han havde været tilstede med hvad der under Forretningen var foregaaet. Citanten kan, ifølge heraf, naar han ikke vilde benytte den ham ved Contracten givne Ret til at udsætte Indstævnte af Værelsernes Beboelse, blot antages at have været beføiet til at effectuere Arrest for de 11 Rbdlr. Sølv, som den 24de Sept. skulde været betalte, og den paaankede Arrestforretning bliver altsaa, forsaavidt den er effectueret for et saadant Beløb, at stadfæste, men iøvrigt at ophæve.

Indstævnte vil derhos være at tilfinde at betale denne Sum (hvilken han under Sagen har tilbudet) med Renter fra den til Forligelses Commissionen indgivne Klages Dato, indtil Betaling skeer, samt at erstatte Citanten Arrestforretningens Bekostning med 12 Rbd. 3 Mk. 13 ß. Sølv; thi hvad Citanten i Gebyhr for bemeldte Forretning har erlagt mere end denne

Sum, har sin Oprindelse deraf, at samme er effectueret for et større Beløb, end det Citanten var berettiget til at kræve Sikkerhed for; og han kan altsaa forsaavidt ikke tilkomme nogen Godtgjørelse. Indstævntes Paastand om at tilkjendes Reparation for den afholdte Arrestforretning, kan, da han ikke har udtaget Contrastævning, ei komme i Betragtning, om det end ellers antages, at nogen Reparation kunde tilkomme ham.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Juveleer Bunzen bør til Citanten Malermester Dreebolt betale 11 Rbd. Sølv med Renter 4 pC. fra den 18de Octbr. 1819 indtil Betaling skeer, samt den hos ham foretagne Arrestforretnings Bekostning med 12 Rbd. 3 Mk. 13 ß. Sølv. Saa bør og bemeldte Arrestforretning, forsaavidt den er effectueret for et Beløb af 11 Rbd. Sølvværdie, ved Magt at stande, men iøvrigt være at ophæve.

Iøvrigt bør Parterne for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 30.

Forklaringer, som ere aflagte af Deponentere, som paa den Tid havde Interesse i Sagens Udfald, erholde ikke fuldkommen Troværdighed derved, at de siden, efterat Omstændighederne i denne Henseende have forandret sig, gjentages og Eed derpaa tilbydes.

I Sagen:

Procureur Nyegaard, som Actor,

contra:

De Tiltalte Jørgen Christophersen Schiøtz og Philip Davidsen.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

De Tiltalte Jørgen Christophersen Schiøtz og Philip Davidsen sigtes under nærværende Sag, den første for at have villet udgive en falsk 50 Rbd. Seddel, og den sidste for at have paa berørte Seddel udkradset det Ord "Falsk", som var skrevet paa den.

J. C. Schiøtz har vel tilstaaet, at han har, paa tvende forskjellige Steder, gjort Forsøg paa at udgive Sedlen, men han nægter derimod aldeles at have havt nogen Kundskab om, at Sedlen var falsk, hvilket heller ikke kan antages at være, imod hans Benægtelse deraf, overbeviist ham. Vel har den Mand, af hvem han havde modtaget Sedlen, forklaret, at han havde tilkjendegivet Schiøtz, at Sedlen var falsk og

forbudt ham at udgive den; men da Sidstnævnte aldeles benægter Rigtigheden heraf, og den ommeldte Forklaring er afgivet af den ovennævnte Mand, under en mod ham selv, for Sedlens Udgivelse, anlagt Justitssag, hvor han altsaa maatte have Interesse af at kaste Brøden paa en anden, findes det ikke, at berørte Forklaring kan komme i Betragtning mod nærværende Tiltalte; thi den Omstændighed, at meerbemeldte Mand, efterat Justitssagen mod ham selv var bragt til Ende, har, under den nu mod Schiøtz anlagte Sag, vedstaaet den ommeldte Forklaring og tilbudt med Eed at bekræfte Rigtigheden af den, kan ikke give hans Forklaring fuld Troværdighed, da han endnu maa have Interesse af at blive ved den Forklaring, han engang havde gjort.

Ligesaalidt kunne de af den nævnte Mands Stedbørn under Justitssagen mod Stedfaderen gjorte Forklaringer om, at Schiøtz, efter at være bleven anholdt med Sedlen, skulde have søgt at formaae deres Stedfader til at sige, at Schiøtz havde faaet Sedlen til Laan af ham, komme i Betragtning; thi ogsaa disse maatte have Interesse af at vælte Brøden fra Stedfaderen paa den anden, og kunne derfor ikke betragtes som paalidelige Vidner. Vel have de, ligesom deres Stedfader, bag efter vedblevet deres forhen afgivne Forklaring; men dette kan ikke hæve den Tvivl om Partiskhed, der kan være med Hensyn til dem, da de, foruden den Interesse, de maatte have af vedblivende

at bevidne Stedfaderens Skyld, ogsaa maatte frygte for at tilbagekalde den Forklaring, de engang som Vidner havde afgivet i Retten.

Tiltalte Schiøtz findes derfor ikke, med Hensyn til den nævnte Seddel at være overbeviist noget saadant Forhold, at han kan belægges med Straf; men, da dog Sagens Omstændigheder (blandt hvilke kan mærkes, at han selv forklarer, at han begjerte at faae Sedlen byttet, fordi han ingen andre Penge havde at betale med, og at derimod den, hos hvem han vilde bytte Sedlen, har forklaret, at Schiøtz den Gang havde flere Penge i sin Tegnebog, samt især at Sidstnævnte baade ved Anholdelsen, og siden for Politiemesteren, har søgt at skjule, hvor han havde hjemme, ved at opgive et urigtigt Sted, som hans Hjem) opvække en høi Grad af Formodning om, at han er skyldig i det Forhold, han sigtes for, findes han ved Underretsdommen retteligen kun at være frifunden for videre Tiltale og tilpligtet at udrede Actionens Omkostninger.

Hvad nu angaaer den anden Tiltalte Philip Davidsen, da findes det heller ikke, at han, imod hans Benægtelse deraf, kan ansees overbeviist om det Forhold, han sigtes for; thi her er det (naar undtages Tjenestepigen Anne Cathrine Jørgensdatter, som dog ikke har kunnet afgive bestemt Forklaring om det var den Seddel, som er Gjenstand for nærværende Søgsmaal, hun saae Davidsen radere paa) ligeledes den ovenomtalte Mand med hans Hustrue og Stedbørn, der have aflagt

Vidnesbyrd imod P. Davidsen angaaende en Handling, som berørte Mand, under Justitssagen med ham, under hvilken Sag Forklaringerne først ere afgivne, selv var mistænkt for, hvorfor disse Forklaringer ikke findes at kunne ansees paalidelige.

Det findes derfor heller ikke, med Hensyn til det Collisions Tilfælde, hvori Forklaringerne ere afgivne, passende at lade dem, efter Actors derom gjorte Indstilling, beedige. Da imidlertid Sagens Omstændigheder dog i høi Grad tale mod Davidsen, findes han ogsaa ved Underretsdommen retteligen kun at være frifunden for videre Tiltale og paalagt at udrede Actionens Omkostninger.

Da Overretten saaledes er enig i det i Underretsdommen antagne Resultat, vil berørte Dom være at stadfæste; dog at Sallariet til Actor nedsættes til 10 og Sallariet til Defensor til 6 Rbd. Sølv.

Under Sagens Behandling og Sagførelsen ved Underretten har intet ulovligt Ophold fundet Sted. Her ved Retten har Sagførelsen været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Bytingsdommen bør ved Magt at stande; dog saaledes, at Sallariet til Procurator Ullum nedsættes til 10 Rbd. og Sallariet til Procurator Ibsen til 6 Rbd. Sølv.

No. 31.

Cautionisten for en Classe-Lotterie-Collecteur, sagsøgt til at betale dennes Gjeld til Lotteriet, imod hvilket Søgsmaal der fremsættes adskillige Indsigelser, som forkastes.

I Sagen:

Kammeradvocaten Etatsraad Schønheider paa Embeds Vegne,

contra:

Cancellieraad, samt Bye- og Herredsskriver Peter Horreboe Ratenburg.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

Indstævnte Cancellieraad samt Bye- og Herredsskriver Peter Horreboe Ratenburg søges, under nærværende Sag, af Kammeradvocaten Etatsraad Schønheyder paa Embeds Vegne til, som Cautionist og Selvskyldner for forrige Collecteur ved Classe-Lotteriet Mathias Johan Sebbelow, at betale dennes Gjeld for det 63de og 64de Lotterie med ialt 1364 Rbdlr. 2 Mk. 1 ß. i Sedler og Tegn, med Renter og Omkostninger, fra hvilken Sum dog, efter den Indskrænkning Kammeradvocaten i Indlæg af 8de Nov. f. A. har gjort i sin først nedlagte Paastand, bliver at afdrage 110 Rbdlr., saa at den Sum Indstævnte nu affordres, kun er 1254 Rbd. 2 Mk. 1 ß.

Den af Indstævnte principaliter gjorte Indsigelse, at den forrige Lotterie-Inspecteur formeentlig ikke i rette Tid skulde have affordret Sebbelow, hvad denne havde at tilsvare Lottoet, og at dette maatte have den Følge, at Indstævnte blot kunde være pligtig at betale Gjelden for den første Classe af 63de Lotterie, findes saa meget mindre at kunne komme i Betragtning, da han ikke allene ei har oplyst, at nogen saadan Forsømmelse fra bemeldte Lotterie-Inspecteurs Side har fundet Sted, men endog selv, med sit Indlæg af 6te Septbr. f. A., har fremlagt et Bilag, hvori Sebbelow, efterat det 63de Lotterie var udtrukket, af Inspecteuren blev opfordret til at aflevere sin Kassebeholdning, og at den Omstændighed, at ham er betroet nye Oppebørseler, skjøndt han stod til Rest med de ældre, skulde fritage hans Cautionist fra at tilsvare disse senere Oppebørseler, findes der ingen Grund til at antage.

Ligesaalidet kan det komme i Betragtning, at Indstævnte ikke strax er bleven underrettet om, at Sebbelow havde paadraget sig Gjeld til Lotteriet, da det maatte paaligge ham selv, naar han, der uden nogen Indskrænkning havde caveret for Sebbelow, vilde være sikkret, da at underrette sig til enhver Tid om, hvorledes Sebbelows Forhold til Lotteriet var.

Naar Indstævnte endvidere mener, at Beløbet af de Gevinster, der skulde udbetales af Sebbelow, men som det ikke er beviist virkelig at være udbetalte, ei kan affordres ham, siden ingen har meldt sig om disse Ge-

vinster, og de Paagjeldende nu ikke længere kunde gjøre Fordring paa dem, da den Tid, inden hvilken Gevinsten skulde være hævet, forlængst er udløben, saa bliver herved at mærke, at, om end Lotteriet, paa Grund af det Anførte, kan antages betrygget for ikke at kunne komme til at udrede disse Gevinster, kan dette dog ikke fritage Collecteuren eller hans Selvskyldner-Cautionist fra enten at tilsvare Lotteriet Gevinstens Beløb, eller at aflevere til Lotteriet den indfriede Seddel, til Beviis for, at Gevinsten er udbetalt, siden Fordelen af at Gevinsten ikke i rette Tid hæves, naar dette kan antages at være Tilfældet, ikke skal tilflyde Collecteuren, men Lottokassen.

Hvad endelig angaaer Indstævntes Yttring om, at han heller ikke kan være pligtig at betale de Sedler, der ere fundne i Seddelaws Boe, som ei have været solgte, da kan denne heller ikke gives Medhold; thi, naar Sedlerne ikke inden den forend den med Hensyn til Lotteriets Trækning dertil fastsatte Tid ere afleverede, maa det antages, at Collecteuren selv vil beholde dem, og, ligesom han derfor, i et saadant Tilfælde, maatte være berettiget til at oppebære de Gevinster, der maatte falde paa dem, kan han derimod ikke være beføiet til at aflevere Sedlerne til Lotteriet, naar de udkomme uden Gevinst.

Efter alt hvad der saaledes er anført vil Indstævnte blive at dømme til at betale den af Kammeradvocaten paastaaede Sum med Renter og Skadesløse

der ikke ere afskrevne paa Obligationen, kan tilkomme ham, ligesom i dette Tilfælde Processens Omkostninger blive at ophæve. Troster han sig derimod ikke til at aflægge Eden, bliver Indstævnte at frifinde for hans Tiltale i denne Sag, hvorhos Citanten da vil blive at tilpligte at betale Indstævnte Processens Omkostninger.

Hvad iøvrigt angaaer den samlede Sum af de ommeldte Afbetalinger, da er denne i Stævningen anført med 500 Rbd. i Sedler; men, da Afbetaling, efter Paategningen paa Obligationen, har fundet Sted den 11te Juni 1816, og Beregningen kun, efter hvad der ovenfor er anført, skal gaae til 11te Decbr. 1818 incl., saa bliver det Hele, siden der hver Termin skulde afbetales 83 Rbd. 2 Mk., 416 Rbdlr. 4 Mk. i Sedler og Tegn.

„Thi kjendes for Ret: Naar Citanten D. Sørensen, efter foregaaende lovlig Stævning til Vedkommende, inden sit Værneting, med sin corporlige Eed bekræfter, at han ikke, da han den 29de Juni f. A. modtog Transport paa den paastævnte Panteobligation af 25de Juni 1812, var vidende om, at de ved Paategning paa Obligationen bestemte terminvise Afbetalinger vare erlagte til 11te Dec. 1818, bør Indstævnte Læderfabriqueur Joseph Jacob til ham betale 416 Rbd. 4 Mk. i Sedler og Tegn, men iøvrigt for hans Tiltale i denne Sag fri at være; ligesom i dette Tilfælde Processens Omkostninger bør være ophævede.

Troester han sig derimod ikke til at aflægge en saadan Eed, bør Indstævnte i det Hele for hans Tiltale i denne Sag fri at være; hvorhos Citanten i dette sidste Tilfælde bør betale Indstævnte Processens Omkostninger med 25 Rbd. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 29.

Spørgsmaal, om en Huuseier, efter det særdeles Indhold i den med Leieren oprettede Contract, var berettiget til, ved Arrest at søge Sikkerhed ei blot for den alt forfaldne Huusleie, men og for den siden paaløbende.

I Sagen:

Malermester Dreebölt,

contra:

Juveleer Buntzen.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

Ved en imellem Citanten Malermester Dreebolt og Indstævnte Juveleer Buntzen under 24de Mai f. A. oprettet Leiecontract om nogle Værelser i Førstnævntes Gaard i Teglgaardstrædet, var det bestemt, at Indstævnte, istedet for Caution, skulde betale hver Maaneds Leie forud med 11 Rbd. Sølv.

Da Indstævnte udeblev med de 11 Rbdlr. Sølv, som den 24de Sept. sidstleden skulde været betalte, lod Citanten, under 16de Octbr. næstefter, hos ham effectuere en Arrestforretning for den til Paaske Flyttedag dette Aar skyldige Leie, og har dernæst, efter foregaaende Klage til Forligelses-Commissionen, sagsøgt ham til deels at betale og deels at stille Sikkerhed for bemeldte Leie, ialt 88 Rbd. Sølv, som han har omsat til Navneværdie 115 Rbd. 48 ß., af hvilken Sum han har paastaaet sig Renter tillagte fra den til Forligelses-Commissionen indgivne Klages Dato, hvorhos han har paastaaet den foretagne Arrestforretning stadfæstet og sig Processens saavelsom bemeldte Forretnings Bekostning tilkjendt.

Ved den oprettede Leie-Contract er det fastsat, at Indstævnte, i Mangel af Betalingens rigtige Erlæggelse, uden Opsigelse strax skulde flytte og holde Citanten skadesløs, hvis Værelserne desaarsag skulde staae ledige.

Citanten havde, ifølge heraf, ingen Ret til, ved Arrest i Indstævntes Gods, at søge Sikkerhed for sin Fordring, forsaavidt den endnu ikke var forfalden til Betaling, med mindre Indstævnte kunde antages at have givet sit Samtykke til at han brugte denne Fremgangsmaade, istedet for at benytte det Tvangsmiddel, der ved Contracten var ham hjemlet.

Vel har Citanten formeent, at et saadant Samtykke maa kunne udledes af Indstævntes under Arrestforretningen givne Erklæring, at ville blive boende i de

leiede Værelser indtil Paaske Flyttedag dette Aar, hvilken Erklæring formeentligen medfører, at han ei allene for de 11 Rbd., men og for den øvrige til Flyttedagen forfaldne Leie var pligtig til at stille Sikkerhed; men, foruden at bemeldte Erklæring ikkun gaaer ud paa, at Indstævnte selv vilde foranstalte Opsigelsen om Værelsernes Fratrædelse, saa kan og samme saameget mindre antages at indeholde et saadant Samtykke, som det Citanten deraf har villet udlede, da Indstævnte, under Forretningen, udtrykkelig har reserveret sin Ret i enhver navnlig Maade, hvilken Reservation vilde være uden Betydning, saafremt han havde været tilstede med hvad der under Forretningen var foregaaet. Citanten kan, ifølge heraf, naar han ikke vilde benytte den ham ved Contracten givne Ret til at udsætte Indstævnte af Værelsernes Beboelse, blot antages at have været beføiet til at effectuere Arrest for de 11 Rbdlr. Sølv, som den 24de Sept. skulde været betalte, og den paaankede Arrestforretning bliver altsaa, forsaavidt den er effectueret for et saadant Beløb, at stadfæste, men iøvrigt at ophæve.

Indstævnte vil derhos være at tilfinde at betale denne Sum (hvilken han under Sagen har tilbudet) med Renter fra den til Forligelses Commissionen indgivne Klages Dato, indtil Betaling skeer, samt at erstatte Citanten Arrestforretningens Bekostning med 12 Rbd. 3 Mk. 13 ß. Sølv; thi hvad Citanten i Gebyhr for bemeldte Forretning har erlagt mere end denne

Sum, har sin Oprindelse deraf, at samme er effectueret for et større Beløb, end det Citanten var berettiget til at kræve Sikkerhed for, og ham kan altsaa forsaavidt ikke tilkomme nogen Godtgiørelse. Indstævntes Paastand om at tilkiendes Reparation for den afholdte Arrestforretning, kan, da han ikke har udtaget Contrastævning, ei komme i Betragtning, om det end ellers antages, at nogen Reparation kunde tilkomme ham.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kiendes for Ret: Indstævnte Juveleer Buntzen bør til Citanten Malermester Dreeholt betale 11 Rbd. Sølv med Renter 4 pC. fra den 18de Octbr. 1819 indtil Betaling skeer, samt den hos ham foretagne Arrestforretnings Bekostning med 12 Rbd. 3 Mk. 13 ß. Sølv. Saa bør og bemeldte Arrestforretning, forsaavidt den er effectueret for et Beløb af 11 Rbd. Sølvværdie, ved Magt at stande, men iøvrigt være at ophæve.

Iøvrigt bør Parterne for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 30.

Forklaringer, som ere aflagte af Deponentere, som paa den Tid havde Interesse i Sagens Udfald, erholde ikke fuldkommen Troværdighed derved, at de siden, efterat Omstændighederne i denne Henseende have forandret sig, gjentages og Eed derpaa tilbydes.

I Sagen:

Prøveprocurator Nyegaard, som Actor,

contra:

De Tiltalte Jørgen Christophersen Schiøtz og Philip Davidsen.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

De Tiltalte Jørgen Christophersen Schiøtz og Philip Davidsen sigtes under nærværende Sag, den første for at have villet udgive en falsk 50 Rbd. Seddel, og den sidste for at have paa berørte Seddel udkradset det Ord "Falsk", som var skrevet paa den.

J. C. Schiøtz har vgsaa vedgaaet, at han har, paa tvende forskjellige Steder, gjort Forsøg paa at udgive Sedlen, men han nægter derimod aldeles at have havt nogen Kundskab om, at Sedlen var falsk, hvilket heller ikke kan antages at være, imod hans Benægtelse deraf, overbeviist ham. Vel har den Mand, af hvem han havde modtaget Sedlen, forklaret, at han havde tilkjendegivet Schiøtz, at Sedlen var falsk og

forbudt ham at udgive den; men da Sidstnævnte aldeles benægter Rigtigheden heraf, og den ommeldte Forklaring er afgivet af den ovennævnte Mand, under en mod ham selv, for Sedlens Udgivelse, anlagt Justitssag, hvor han altsaa maatte have Interesse af at kaste Brøden paa en anden, findes det ikke, at berørte Forklaring kan komme i Betragtning mod nærværende Tiltalte; thi den Omstændighed, at meerbemeldte Mand, efterat Justitssagen mod ham selv var bragt til Ende, har, under den nu mod Schiøtz anlagte Sag, vedstaaet den ommeldte Forklaring og tilbudt med Eed at bekræfte Rigtigheden af den, kan ikke give hans Forklaring fuld Troværdighed, da han endnu maa have Interesse af at blive ved den Forklaring, han engang havde gjort.

Ligesaalidt kunne de af den nævnte Mands Stedbørn under Justitssagen mod Stedfaderen gjorte Forklaringer om, at Schiøtz, efter at være bleven anholdt med Sedlen, skulde have søgt at formaae deres Stedfader til at sige, at Schiøtz havde faaet Sedlen til Laan af ham, komme i Betragtning; thi ogsaa disse maatte have Interesse af at vælte Brøden fra Stedfaderen paa den anden, og kunne derfor ikke betragtes som paalidelige Vidner. Vel have de, ligesom deres Stedfader, bag efter vedblevet deres forhen afgivne Forklaring; men dette kan ikke hæve den Tvivl om Partiskhed, der kan være med Hensyn til dem, da de, foruden den Interesse, de maatte have af: vedblivende

at bevidne Stedfaderens Skyld, ogsaa maatte frygte for at tilbagekalde den Forklaring, de engang som Vidner havde afgivet i Retten.

Tiltalte Schiøtz findes derfor ikke, med Hensyn til den nævnte Seddel at være overbeviist noget saadant Forhold, at han kan belægges med Straf; men, da dog Sagens Omstændigheder (blandt hvilke kan mærkes, at han selv forklarer, at han begjerte at faae Sedlen byttet, fordi han ingen andre Penge havde at betale med, og at derimod den, hos hvem han vilde bytte Sedlen, har forklaret, at Schiøtz den Gang havde flere Penge i sin Tegnebog, samt især at Sidstnævnte baade ved Anholdelsen, og siden for Politiemesteren, har søgt at skjule, hvor han havde hjemme, ved at opgive et urigtigt Sted, som hans Hjem) opvække en høi Grad af Formodning om, at han er skyldig i det Forhold, han sigtes for, findes han ved Underretsdommen retteligen kun at være frifunden for videre Tiltale og tilpligtet at udrede Actionens Omkostninger.

Hvad nu angaaer den anden Tiltalte Philip Davidsen, da findes det heller ikke, at han, imod hans Benægtelse deraf, kan ansees overbeviist om det Forhold, han sigtes for; thi her er det (naar undtages Tjenestepigen Anne Cathrine Jørgensdatter, som dog ikke har kunnet afgive bestemt Forklaring om det var den Seddel, som er Gjenstand for nærværende Søgsmaal, hun saae Davidsen radere paa) ligeledes den ovenomtalte Mand med hans Hustrue og Stedbørn, der have aflagt

Vidnesbyrd imod P. Davidsen angaaende en Handling, som berørte Mand, under Justitssagen mod ham, under hvilken Sag Forklaringerne først ere afgivne, selv var mistænkt for, hvorfor disse Forklaringer ikke findes at kunne ansees paalidelige.

Det findes derfor heller ikke, med Hensyn til det Collisions Tilfælde, hvori Forklaringerne ere afgivne, passende at lade dem, efter Actors derom gjorte Indstilling, beedige. Da imidlertid Sagens Omstændigheder dog i høi Grad tale mod Davidsen, findes han ogsaa ved Underretsdommen retteligen kun at være frifunden for videre Tiltale og paalagt at udrede Actionens Omkostninger.

Da Overretten saaledes er enig i det i Underretsdommen antagne Resultat, vil berørte Dom være at stadfæste; dog at Sallariet til Actor nedsættes til 10 og Sallariet til Defensor til 6 Rbd. Sølv.

Under Sagens Behandling og Sagførelsen ved Underretten har intet ulovligt Ophold fundet Sted. Her ved Retten har Sagførelsen været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Bytingsdommen bør ved Magt at stande; dog saaledes, at Sallariet til Procurator Ullum nedsættes til 10 Rbd. og Sallariet til Procurator Ibsen til 6 Rbd. Sølv.

No. 31.

Cautionisten for en Classe-Lotterie-Collecteur, sagsøgt til at betale dennes Gjeld til Lotteriet, imod hvilket Søgsmaal der fremsættes adskillige Indsigelser, som forkastes.

I Sagen:

Kammeradvocaten Etatsraad Schønheider paa Embeds Vegne,

contra:

Cancellieraad, samt Bye- og Herredsskriver Peter Horreboe Ratenburg.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

Indstævnte Cancellieraad samt Bye- og Herredsskriver Peter Horreboe Ratenburg søges, under nærværende Sag, af Kammeradvocaten Etatsraad Schønheyder paa Embeds Vegne til, som Cautionist og Selvskyldner for forrige Collecteur ved Classe-Lotteriet Mathias Johan Sebbelow, at betale dennes Gjeld for det 63de og 64de Lotterie med ialt 1364 Rbdlr. 2 Mk. 1 ß. i Sedler og Tegn, med Renter og Omkostninger, fra hvilken Sum dog, efter den Indskrænkning Kammeradvocaten i Indlæg af 8de Nov. f. A. har gjort i sin først nedlagte Paastand, bliver at afdrage 110 Rbdlr., saa at den Sum Indstævnte nu affordres, kun er 1254 Rbd. 2 Mk. 1 ß.

Den af Indstævnte principaliter gjorte Indsigelse, at den forrige Lotterie-Inspecteur formeentlig ikke i rette Tid skulde have affordret Sebbelow, hvad denne havde at tilsvare Lottoet, og at dette maatte have den Følge, at Indstævnte blot kunde være pligtig at betale Gjelden for den første Classe af 63de Lotterie, findes saa meget mindre at kunne komme i Betragtning, da han ikke allene ei har oplyst, at nogen saadan Forsømmelse fra bemeldte Lotterie-Inspecteurs Side har fundet Sted, men endog selv, med sit Indlæg af 6te Septbr. f. A., har fremlagt et Bilag, hvori Sebbelow, efterat det 63de Lotterie var udtrukket, af Inspecteuren blev opfordret til at aflevere sin Kassebeholdning, og at den Omstændighed, at ham er betroet nye Oppebørseler, skjøndt han stod til Rest med de ældre, skulde fritage hans Cautionist fra at tilsvare disse senere Oppebørseler, findes der ingen Grund til at antage.

Ligesaalidet kan det komme i Betragtning, at Indstævnte ikke strax er bleven underrettet om, at Sebbelow havde paadraget sig Gjeld til Lotteriet, da det maatte paaligge ham selv, naar han, der uden nogen Indskrænkning havde caveret for Sebbelow, vilde være sikkret, da at underrette sig til enhver Tid om, hvorledes Sebbelows Forhold til Lotteriet var.

Naar Indstævnte endvidere mener, at Beløbet af de Gevinster, der skulde udbetales af Sebbelow, men som det ikke er beviist virkelig at være udbetalte, ei kan affordres ham, siden ingen har meldt sig om disse Ge-

vinster, og de Paagjeldende nu ikke længere kunde gjøre Fordring paa dem, da den Tid, inden hvilken Gevinsten skulde være hævet, forlængst er udløben, saa bliver herved at mærke, at, om end Lotteriet, paa Grund af det Anførte, kan antages betrygget for ikke at kunne komme til at udrede disse Gevinster, kan dette dog ikke fritage Collecteuren eller hans Selvskyldner-Cautionist fra enten at tilsvare Lotteriet Gevinstens Beløb, eller at aflevere til Lotteriet den indfriede Seddel, til Beviis for, at Gevinsten er udbetalt, siden Fordelen af at Gevinsten ikke i rette Tid hæves, naar dette kan antages at være Tilfældet, ikke skal tilflyde Collecteuren, men Lottokassen.

Hvad endelig angaaer Indstævntes Yttring om, at han heller ikke kan være pligtig at betale de Sedler, der ere fundne i Seddelaws Boe, som ei have været solgte, da kan denne heller ikke gives Medhold; thi, naar Sedlerne ikke inden den førend den med Hensyn til Lotteriets Trækning dertil fastsatte Tid ere afleverede, maa det antages, at Collecteuren selv vil beholde dem, og, ligesom han derfor, i et saadant Tilfælde, maatte være berettiget til at oppebære de Gevinster, der maatte falde paa dem, kan han derimod ikke være beføiet til at aflevere Sedlerne til Lotteriet, naar de udkomme uden Gevinst.

Efter alt hvad der saaledes er anført vil Indstævnte blive at dømme til at betale den af Kammeradvocaten paastaaede Sum med Renter og Skadesløse

Omkostninger, samt til, efter hans ligeledes gjorte Paastand, at udlevere til Lotteriet de af Indstævnte med hans Indlæg af 6te Septbr. f. A. under No. 4 fremlagte Lotteriesedler, paa Grund af hvilke den ovenanførte Afkortning af 110 Rbd. i den paastævnte Sum har fundet Sted.

Endelig vil han og blive at tilpligte at betale Kammeradvocaten i Sallarium 18 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Cancellieraad samt Bye- og Herredsskriver Peter Horreboe Ratenburg bør til den Kongelige Lotterie-Kasse betale 1254 Rbd. 2 Mk. 1 ß. i Sedler og Tegn, med Renter 5 pC. deraf fra 8de Mai f. A. indtil Betaling skeer, samt denne Processes Omkostninger skadesløs. Saa bør han og under en Mulct af 2 Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse for hver Dag han sidder denne Deel af Dommen overhørig, udlevere til Classe-Lotteriet de af ham, med hans Indlæg af 9de Septbr. forrige Aar, under No. 4 fremlagte Lotterie sedler. Endelig bør han og betale Kammeradvocaten Etatsraad Schønheider i Sallarium 18 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 32.

Spørgsmaal om Forstaaelsen af et Gjeldsbrev med Hensyn paa den Tid, hvortil Capitalen kunde opsiges.— Den ved et inden Emanationen af Frd. 5 Jan. 1813 udstædt Gjeldsbrev betingede Henstand hviler fra Anordningens Kundgjørelse og til 14de Jan. 1816 (2 Aars Dagen efter Freden) og fortsættes siden, hvor den sidstmeldte Dag slap. — Det er ikke nødvendigt, at det originale Gjeldsbeviis fremlægges under Sagen; men det er nok, at samme extraderes ved Betalingens Erlæggelse. — Hvad der bestemt kunde været modsagt, uden at dette er skeet, ansees tilstaaet. — Panteobligationer, der vare udstædte af Kjøberen til Sælgeren som Betaling for en Deel af Kjøbesummen, skulde omskrives efter Kjøbslutningens Datum. — En Medudstæder af en Panteobligation, paa Grund af Frd. 5te Jan. 1813, §. 29, dømt til ene at indfrie samme, fordi han senere var blevet Eneeier af Pantet. — En Sølvværdie-Fordring kan ikke paastaaes betalt med Sedler efter den ved Forfaldstiden gjeldende Cours, naar slig Paastand først fremkommer efterat Coursen er gaaet ned. Af slig Paastand kan iøvrigt ingenlunde udledes, at Creditor, forsaavidt samme ei maatte bifaldes, attraaede Betaling efter den paa den Tid, Paastand blev fremsat, gjeldende Cours. Naar Debitor behørigen har tilbudt Betaling, og Creditor, uden lovlig Aarsag, vægret sig for at modtage samme, maa denne lade sig nøie med Betaling efter den ved Tilbudet gjeldende Cours, skjøndt denne siden forhøies.

I Sagen:

Commerce-Assessor Neergaard,

contra:

Proprietair Haugsted.

(Afsagt den 27de Marts 1820).

Forsaavidt der, under nærværende i første Instants ved Salling Herredsret paakjendte Sag, som fra Commerce-Assessor Neergaards Side procederes efter Hovedstævning og fra Proprietair Haugsteds Side efter Contrastævning, er af sidstnævnte i Begyndelsen gjort Paastand paa, at Sagen skulde hjemvises, maa det, efter den senere Procedure, in specie Contracitantens Indlæg af 24de Jan. d. A., antages, at denne Paastand er frafaldet, og der bliver altsaa ingen Undersøgelse at anstille angaaende om Paastanden i saa Henseende kan ansees beføiet eller ikke.

Betræffende dernæst Parternes øvrige Procedure, da har Contracitanten, der søges til at indfrie en i Dansk Courant udstædt og til 25,500 Rbd. Sølvværdie omskreven Obligation, fremsat mod Søgsmaalet de Indsigelser: 1) at Sagen er for tidlig anlagt, 2) at den paastævnte Obligation burde have været produceret in originali ved Underretten, 3) at Omskrivnings-Paategningen, der er skeet efter et ældre Datum end Obligationens Udstædelse, er af denne Grund formeentlig urigtig, og 4) at Sagen ikke burde

været anlagt imod Contracitanten allene, men tillige mod de tvende andre der med ham have udstædt Obligationen qvæstionis.

Hvad angaaer den første af disse Indsigelser, da grundes samme derpaa, at det i den paastævnte Obligation, der er dateret 16de Juni 1812, er bestemt, at samme ikke maatte opsiges til Udbetaling førend udi 11te Juni Termin 1815, og at det heraf formeentlig er en Følge, at dens Udbetaling, efter at den lovbestemte Indult er kommen til, ikke kunde fordres i Juni Termin 1818, til hvilken Tid Obligationen af Hovedcitanten er opsagt. Med Hensyn til denne Indsigelse erindres det foreløbigen, at Retten ikke kan bifalde Contracitantens Formening, at den forberørte Bestemmelse i Obligationen skulde forstaaes saaledes, at Opsigelse først kunde finde Sted i Juni Termin 1815, og at Udbetaling derfor ikke kunde fordres førend i Decbr. Termin s. A., hvorimod man holder for, at naar det, som foranført, er fastsat, at Capitalen ei kan opsiges til Udbetaling førend udi 11te Juni Termin 1815, maa Meningen deraf være, at Udbetaling i nysnævnte Termin kan, efter foregaaende Opsigelse, paastaaes.

Dette forudsat, kan Obligationen ikke siges at være for tidlig opsagt, siden den i Juni Termin 1812 begyndte contractmæssige Frist af 3 Aar, med Tillæg af den mellemkommende lovbestemte Indult, der tog sin Begyndelse med Tinglæsningen af Forordningen af

5te Januari 1813, var udløben i Junii Termin 1818. *)

Heller ikke kan den anden af forberørte Indsigelser komme i Betragtning, siden den originale Obligation med tilhørende Transport ikke nødvendig behøver at være tilstæde under Sagen, hvorimod det er nok, at

*) Forordningen begyndte først at uddeles Onsdagen den 13 Jan. 1813, og blev tinglæst i Kjøbenhavn Mandagen den 18de næstefter. Den kan saaledes intetsteds være tinglæst førend efter den 14de Jan., altsaa kan Tiden, hvori en contractmæssig Henstand, efter dens §. 32 blev forlænget, ikke udgjøre over 3 Aar, hvoraf følger, at en Capital, som, efter Forskrivningen, skulde betales eller kunde opsiges til 11te Juni 1815 blev opsigelig til 11te Juni 1818. I Overeensstemmelse hermed har Cancelliet givet Beskeed i en Mængde desangaaende opstaaede Spørgsmaale. Vel kunde bemeldte Forordning, i visse Henseender, være anvendelig førend dens Tinglysning, forsaavidt nemlig en Creditor, med denne Forordning i Haanden, ikke behøvede at modtage en Betaling, som, efter sammes Indhold, ei var tilfredsstillende, da han, ved Hjelp af Anordningen, kunde sætte Debitor i factisk Kundskab om Forordningen, der gjorde den Præsumtion, som Tinglysningen giver, overflødig (cfr. nyt jur. Arkiv, 6 Bd., S. 211-216); men i Tilfælde som det omspurgte kunde de Paagjeldendes factiske Kundskab om Forordningen, hvorom desuden intet var oplyst, ei komme i Betragtning; hvorimod her blot den officielle Kundgjørelse kunde gjøre Udslag.

samme ved Betalingens Erlæggelse extraderes, i hvilken Henseende den paaankede Underretsdom vil, efter hvad begge Parter ere enige om, være at give et Tillæg om at Extradition skal finde Sted, naar Betalingen skeer.

Betræffende den tredie Indsigelse, da kan det ikke fra Contracitantens Side ansees modsagt, at der har existeret en Kjøbecontract mellem Parterne om den ved den paastævnte Obligation pantsatte Eiendom og at denne Kjøbecontract har havt den Datum, Hovedcitanten har lagt til Grund for Omskrivningen. Da nu Contracitanten maatte være istand til bestemt at modsige Hovedcitantens Foregivende i saa Henseende, hvis samme i sig selv var urigtigt, men han, som anført, ikke har gjort dette, saa maa det statueres, at Tilfældet er saaledes som Hovedcitanten har angivet; men heraf bliver det da en Følge, at den paastævnte Obligation, hvis Beløb maa ansees at være endeel af Kjøbesummen for den pantsatte Eiendom, og saaledes virkelig har sin Oprindelse fra en ældre Förpligtelse, der er contraheret under et fordeelagtigere Coursforhold, er, i Overeensstemmelse med den 23de og Analogien af 33de §. i Forordn. af 5te Jan. 1813 sammenholdt med Placaten af 10de August 1813, rettelig omskreven paa den Maade, som Omskrivningspaategningen udviser, *) hvisaarsag den her omtalte Indsigelse bortfalder, uden

*) Cfr. nyt jur. Ark. 6 Bd. S. 160 ff.

at det er fornødent at undersøge, hvad der ogsaa iøvrigt af Hovedcitanten er anført mod samme.

Den fjerde af de i det foregaaende nævnte Indsigelser vil ligeledes bortfalde, da Contracitanten nu er eene Eier af den ved Obligationen pantsatte Eiendom, og ligesom dette, efter Sagens Natur, medfører, at Hovedcitanten, forsaavidt han vil holde sig til Eiendommen selv, ikke har med andre end Contracitanten at bestille, saaledes maa samme og, ifølge Slutningen af den 29de §. i Frd. 5te Jan. 1813, være nok til at endog den personlige Forpligtelse i det Hele gaaer over paa Contracitanten, eftersom en Creditor efter omskrevne Panteforskrivninger er pligtig at lade Pengene indestaae i Pantet, endskjønt dette skifter Eier og den nye Eier af Pantet altsaa maa være personlig forpligtet at tilsvare Gjelden. *)

Efter saaledes at have gjennemgaaet Contracitantens Indsigelser, bliver nu at undersøge, hvorvidt Hovedcitantens Paastand, at den paastævnte Obligations Sølvværdie-Beløb skal tilsvares i Navneværdie efter en Cours af 375 pC. kan komme i Betragtning. Denne Paastand, saavelsom hans her ved Retten gjorte subsidielle Paastand om, at Beløbet i alt Fald bør betales efter Børscoursen ved Forfaldstiden den 11te Juni 1818, vil ikke kunne tages til Følge, siden Ho-

*) En nye Obligation bør dog, efter Cancellie-Placat 10de Marts 1814, §. 2, udstædes.

vedcitanten først i Indlæg af 29de Decbr. 1818 har gjort Paastand paa Capitalens Reduction til Navneværdie; og det er en naturlig Følge, at, saalænge en Creditor ikke har erklæret sig for at ville have sin Sølvværdiegjeld betalt med Navneværdie, og han altsaa, hvis Coursen stiger, kan gjøre sin Ret gjeldende til de Fordele, som Sølvværdiefordringer under saadanne Omstændigheder medføre, kan han ei tillige paastaae at nyde godt af den Fordeel, det under et modsat Coursforhold vilde være at have Fordringen i Navneværdie. Vel har Hovedcitanten yttret, at der ikke fra Vederpartens Side betimelig er skeet Indsigelser mod hans Paastand om Betaling efter en Cours af 375, men dette vil ikke kunne antages, naar hensees til Contracitantens i Underretsacten Pag. 106 og 107 indførte Indlæg, der er foranlediget ved at Hovedcitanten ved en udtaget Continuationsstævning havde understøttet forbemeldte Paastand og saaledes selv erkjendt, at Sagen ikke i saa Henseende var udprocederet, men at der endnu kunde være Qvæstion om Paastandens Rigtighed.

Forsaavidt der dernæst ogsaa her ved Retten subsidialiter er gjort Paastand paa Betaling efter den under 29de Decbr. 1818 gjeldende Qvartalscours af 250 pC., maa det anmærkes, at Underretsproceduren intet indeholder om at dette var Hovedcitantens Ønske saafremt Betaling efter en Cours af 375 ikke kunde erholdes. Naar Hovedcitanten da, uagtet foranførte, skulde være

berettiget til ved Overretten subsidialiter at gjøre en sig ikke i første Instants fremsat Paastand, maatte Grunden dertil være, at saadant kun var en Indskrænkning i den forhen ved Underretten nedlagte, og noget som, naar denne ikke blev taget til Følge, maatte, efter Sagens Natur, fornuftigviis ønskes af Hovedcitanten. Men dette kan ikke her antages at være Tilfældet; thi paa den Tid, Paastand ved Underretten blev fremført, var der ingen afgjørende Grund til at antage, at Hovedcitanten, naar Betaling i Napneværdie ikke kunde erholdes, efter en Cours af 375 pC., dog maatte foretrække at lade sin Fordring overgaae til Sedler, skjøndt kun efter en Cours af 250 pC., istedetfor at lade den fremdeles forblive en Fordring paa Sølv, og at Omstændighederne senere forandrede sig saaledes, at det, da Sagen til Overretten blev paastævnt, var Hovedcitantens Ønske, at en saadan Reduction skete, kan naturligviis ikke komme i Betragtning, siden det Omqvæstionerede, hvor ingen udtrykkelig Erklæring fra Partens Side i første Instants haves, maa bedømmes efter Sagens Stilling ved Underretten.

Naar det nu altsaa statueres, at Hovedcitanten ikke kan have Hjemmel til ved Overretten subsidialiter at paastaae Betaling efter en Cours af 250 pC., bliver det deraf en Følge, at han kun erholder Betaling efter en Pari Cours, eftersom Contracitanten under 24de Juni 1819, medens Qvartalscoursen paa Sølv var

lige med Sedler, har tilbudt Betaling i Overeensstemmelse med den ergangne Dom.

Rigtig nok har Hovedcitanten erindret, at Tilbudet ikke kan ansees for lovlig, da Hovedcitanten ikke har præsenteret Pengene og Tilbudet desuden gaaer ud paa, at Betalingen skulde erholdes paa Nyborg Amtstue, hvor han ikke var pligtig at modtage den; men, da Contracitanten, ved sin Reqvisition, har opfordret Hovedcitanten til at erklære, om han var villig til at modtage Betaling paa Nyeborg Amtstue og den med Reqvisitionen fulgte Skrivelse fra Svendborg Amtmand maatte give Vished for, at Betalingen der kunde erholdes, saa vil Hovedcitantens forberørte Erindring ikke in casu kunne have nogen Indflydelse, siden han ikke har svaret noget til den sete Opfordring, men blot erklæret at ville appellere, hvorfor han, hvis Appel, efter det Foranførte, ansees ugrundet, og som altsaa ikke i samme har havt nogen Hjemmel for sin Vægring at modtage Tilbudet, maa finde sig i, at dette, mod hvilket der for Resten ei er gjort Indvendinger, betragtes som lovligt.

Processens Omkostninger, der ved Underretten ere hævede, blive ligeledes, efter Sagens Beskaffenhed, her ved Retten at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes, at Betalingen erlægges i Sedler efter Pari Cours og at den originale

Obligation og Transport ved Dommens Fuldbyrdelse extraderes Contracitanten.

Processens Omkostninger her ved Retten ophæves.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 33.

Fortolkning og Anvendelse af en Clausul i et Fæstebrev angaaende de Kongelige Skatter og andre Præstationer.

I Sagen:

Claus Eliasen af Kongskilde Mølle,

contra:

Translateur Nyegaard.

(Afsagt den 27de Marts 1820.)

Citanten Claus Eliasen paaanker under nærværende Sag en inden Antvorskov Birketingsret den 2den Nov. f. A. affagt Dom, hvorved han er tilfunden til Indstævnte Translateur Nyegaard at betale Bygningsafgiven af den ham tilfæstede Kongskilde Mølle for Aarene fra 1813 til første Termin 1819 inclusive med 42 Rbd. 45 ß. rede Sølv og 180 Rbd. 69½ ß. Sedler og Tegn, samt for Fremtiden at tilsvare Indstævnte denne Afgivt, naar samme til Betaling forfalder.

Han formener, at denne Afgivt, ifølge Bestemmelserne i det ham under 17de Juli 1803 meddeelte Fæstebrev, ikke kan vedkomme ham, men maa tilsvares af Indstævnte, som Møllens Eier, og paastaaer sig desaarsag for dennes Tiltale frifunden.

Indstævnte procederer derimod til Hjemtingsdommens Stadfæstelse, og begge Parter have paastaaet sig Processens Omkostninger tilkjendte.

Ved det nævnte Fæstebrevs §. 2 er det fastsat, at under den aarlige Afgivt 200 Rdlr. skal være indbegreben alle Kongelige Skatter af Jorden, saavelsom andre Præstationer. Da den af Underdommeren antagne Fortolkning, i hvis Følge Bestemmelsen blot skulde angaae de Kongelige Skatter og andre Præstationer af Jorden, ingen Medhold har i Ordforbindelsen, og hvad der under Benævnelsen "andre Præstationer" skal forstaaes, ikke i Almindelighed lader sig bestemme, saa kan Fæsterens Forpligtelse ikke udstrækkes videre end til det, der fra den ham bevilgede Fritagelse ved Fæstebrevets umiddelbart paafølgende Passus udtrykkeligen er undtaget, nemlig Tiender, Skoleafgivt, Fourage, Arbeide til Kirken, Skole og Landeveie, samt personelle Skatter for ham og hans Folk og Huusbeboere.

Da nu Bygningsafgivten, som, ifølge Forordn. af 1ste Octbr. 1802, hviler paa Nytten og Brugen af Bygningen, ikke er indbefattet under de nævnte Undta-

gelser, saa maa den henregnes blandt de Præstationer, for hvilke Citanten ved Fæstebrevet er fritaget.

Vel har Indstævnte in subsidium formeent, at Citanten, under alle Omstændigheder, maatte være pligtig til at tilsvare ham den halve Bygningsskat fra 1ste Octbr. 1815 og for den efterfølgende Tid, hvilken Formening han grunder derpaa, at bemeldte halve Bygningsskat fra fornævnte Tidsrum opkræves, istedetfor den ved Forordn. af 17de April 1816 ophævede Ildstedskat, at denne sidste Skat skulde udredes af Citanten, da den formeentligen er traadt istedet for Extraskatten, der var en personel Skat, og som saadan, ifølge Fæstebrevet, paalaae ham, samt at den Omstændighed, at Ildstedskatten nu opkræves under et andet Navn, ikke kan fritage Citanten, der, saalænge Ildstedskatten existerede under dette Navn, har erlagt samme, for nu ogsaa at tilsvare den halve Bygningsafgivt, der, ifølge Forordn. 17de April 1816, er traadt i dens Sted.

Men, foruden at Indstævntes Yttring om at Ildstedskatten blot skulde være substitueret for Extraskatten er stridende imod Præmisserne i Forordn. af 6te Mai 1812, der vise, at Ildstedskatten er et nyt Paabud, som fandtes nødvendigt, og af hvilket der ikkun er taget Anledning til at ophæve Extraskatten, saaledes er og hiin Skat, saavel i Henseende til Personerne den paaligger som Maaden hvorpaa den udredes, væsentlig forskjellig fra denne, og der kan altsaa fra

Citantens Forpligtelse til at tilsvare Extraskatten aldeles intet infereres, til en lige Forpligtelse, forsaavidt Ildstedskatten angaaer.

Naar Forordningen tilstaaer Eiere af Fæstesteder Regres for Afgivten hos Fæsterne, saa maa denne Bestemmelse, efter Udtrykket i §. 23, ansees betinget af, at ei anderledes, ved Contracterne, er bestemt, og, om det enkog antages, at Citanten har erlagt Ildstedskatten for de Aar, i hvilke samme er gjeldende, saa følger dog deraf i al Fald blot, at det ved den saaledes erlagte Betaling maa have sit Forblivende, men ikke at han nu ogsaa skulde tilsvare det, istedetfor Ildstedskatten, paabudne Tillæg i Bygningsafgivten, der ikke, i Medhold af hans Fæstecontract, kan affordres ham.

Citanten vil paa Grund heraf for Indstævntes Tiltale i denne Sag blive at frifinde og Processens Omkostninger for begge Retter, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Citanten Claus Eliassen af Kongskilde Mølle bør for Indstævnte Translateur Nyegaards Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Om Grændserne for Virkningen af en usvækket Retshandling (res. judicata).

Ved adskillige Leiligheder *) har jeg berørt ovennævnte Materie og derved viist, at en usvækket Dom eller anden Retshandling kun er en afgjørende Regel i den Sag, hvori samme er afsagt eller foregaaet, men at de Forudsætninger in facto, som i Dommen eller under Retshandlingen ere antagne, meget vel kunne bestrides og forkastes under en ny Retssag, selv om denne opstod mellem samme Parter, og endnu mere naar en tredie Mand deri bliver Part (res judicata jus facit inter litigantes, tertio nec prodest nec obest). Denne Sætning er aabenbar stemmende med Naturen af Ret-

*) See fornemmelig jur. Ark. No. 16 S. 172-176, samt det i Noten Side 177 Citerte. Eunomia 1 B. S. 290-291. 3 B. S. 556-558. Juridisk Tidsskr. 2 B. 2 H. S. 15-18.

tergang. I en civil Sag kan noget, paa Grund af efterladte Benægtelser, Indsigelser, Beviser, Paaankningsmidler o. s. v. komme til som formel Sandhed at gjælde mod Een, uagtet Tingen i og for sig forholder sig anderledes; men slig Forsømmelse kan dog ikke virke uden for den Sag, hvori man saaledes opgivet de Forsvarsmidler, der staae i Eens Magt, og allermindst imod uvedkommende tredie Mand. I criminelle Sager er det altid Domstolenes Pligt at søge efter den materielle Sandhed, og altsaa kan hvad der under en anden Sag er antaget, her endnu mindre gjelde, fordi det der er antaget. Jeg har iøvrigt og viist, hvilke Vidtløftigheder det vilde medføre i Rettergangen, naar man, i civile Sager, skulde bekymre sig om andet end hvad der, efter Parternes Procedure, mellem dem maatte ansees for sandt, og altsaa skulde tilkalde Enhver, som kunde være interesseret under de Facta, der under hiin Sag bleve antagne, og som under hiin Forudsætning kunde i Tiden benyttes mod ham. I Særdeleshed har jeg og nyligen *) gjendreven den Fortolkning, som nogle Lovlærde, paa Grund af en modsat Lære om Virkningen af en usvækket Retsdom, have villet indtvinge i L. 5—6—1, og godtgjort, at denne Fortolkning, ligesom den paa det bestemteste modsiger Artiklens bogstavelige Indhold, saaledes og kommer i Strid med flere Lovsteder, og ligeledes i sig er

*) I juridisk Tidsskrift l. c.

unaturlig, medens Artiklen, naar den ligefrem forstaaes efter Ordene, fuldkommen stemmer overeens med Sagens Natur.

Men, skjøndt Sagen forekommer mig aldeles klar, synes dog mange indsigtsfulde theoretiske og practiske Jurister saa indtagne af en Lære, der tillægger res judicata en mere udstrakt Retsvirkning, at det maaskee ikke er overflødigt endnu at meddele nogle Beviser, som Lovene frembyde til Fordeel for den oven antagne Grundsætning. Blandt flere Beviser, som vidne om de Lovkyndiges Tilbøielighed til at give res judicata den udstraktere Virkning, hvorom det dog ikke vides, at de nogensinde have opstillet en almindelig Grundsætning, er den oven berørte voldsomme Fortolkning, som man har villet give L. 5—6—1, mærkelig. Ogsaa røber denne forudsatte Mening sig i det juridiske Ordsprog, uſtævnt skal være unævnt, der, næst Rimet, ikke har andet for sig end den Forudsætning, at hvad der i een Retssag qvoad factum blev antaget, maatte, saalænge Dommen blev usvækket, være bindende for alle Andre, mod hvem der af det antagne Factum kunde udledes juridiske Følger. Til Lykke bliver dog bemeldte Sætning ingenlunde i sin hele Strækning fulgt i Rettergang.

Foruden den Bestyrkelse, vor Lære, der forresten især hidledes af Sagens Natur, faaer af L. 5—6—1, hvorom jeg forhen har udbredt mig, frembyde ogsaa Lovenes Bestemmelser om Arv og Skifte positive Data

til Bekræftelse for denne Mening. Lovens 5—2—18 viser saaledes, at det Udlæg, som, ved et Skifte, skeer i en Gjeldsfordring, intet Beviis afgiver mod den tredie Mand, mod hvem Gjeldsfordringen er rettet, naar han ikke, selv eller ved Fuldmægtig, har vedgaaet Fordringen. N. L. 5—2—90 fastsætter, hvorledes der skal forholdes, naar Nogen er agtet at være rette Arving i et Boe, og i denne Egenskab har faaet Udlæg, men siden en Anden indfinder sig og beviser sin bedre Ret, da skal nemlig Arven afgives til denne nærmere Berettigede, uden Hensyn til Modtagerens bona fides, hvilken blot fritager ham for at tilsvare de oppebaarne Indtægter (fructus percepti), og Artiklen giver ikke mindste Anledning til, at den rette Arving skal paaanke det foregaaede Udlæg, der desuden muligen forlængst kan have overstaaet fatalia appellationis, for Overdomstolene, men hans hereditatis petitio maa ligefrem kunne anstilles mod den, der har faaet hans Arv i Hænde, saaledes som rette Eier af det Gods, der maatte blive Nogen udlagt paa Skifte eller ved Executionsforretning, efter hvad vi forhen have seet, maa kunne søge sit tilbage ved en simpel rei vindicatio, uden at have behov at appellere Udlægget. Fremdeles indeholde Reskripterne af 25de Aug. 1752, 30te Nov. 1753 og 1ste Marts 1754, at Skifteforvalterne i de Stervboer, hvor det ikke er beviist, at nogen fraværende Arving er til, hvis Lod efter Loven bør afsættes, have ved Skiftets Slutning at udbetale den hele Arv til alle

de Arvinger, som, inden Proclama er exspireret, lovligen have legitimeret sig, uagtet der intet Beviis er ført for, at ingen andre nærmere eller ligesaa nære Arvinger ere til, men at disse mulige medberettigede eller mere berettigede Personer, hvis de siden, dog inden den i 5—2—11 nævnte Termin, indfinde sig, have at søge deres Arvelodder hos de Personer, som, ved Skifteretten, ere satte i Besiddelse af samme. Ogsaa disse Reskripter vidne om, at det passerede Udlæg ikke hindrer andre Arvinger i siden at søge deres Arv., og at dette Søgsmaal ikke skal betragtes som Anke over Skifteforvalteren, men, som en hereditatis petitio, anlægges mod dem, der have erholdt, hvad hine nu sig meldende Arvinger troe at have bedre Adkomst til. Her kunde dog synes at være en særdeles Anledning til at tillægge Skifteslutningen Retskraft mod hine Arvinger, og altsaa antage, at disse i al Fald maatte søge deres formeente Ret ad Paaankningsveien, da Reskripterne nemlig forudsætte, at samtlige Arvepætendentere ere kaldte ved Proclama. *) Dette er imidlertid ikke kommet i Betragtning af den gode Grund, at Proclama til Arvingerne, efter Billighed og i Overeensstemmelse med Lovens Bud i 5—2—11, kun er at ansee som en monitarisk Indvarsling.

*) Om dette Slags Proclama, hvis Existents endog pleier at nægtes i Systemerne, kan sees nyt jur. Ark. 11 B. S. 204-205.

En tilsyneladende Indvending mod vor Lære kunde der søges i Lovbestemmelserne om Indvarsling til Tingsvidne. Ligesom L. 1—4—1 vil, at den, hvis Gods, Ære eller Liv Vidneføringen paagjælder, skal lovligen kaldes til Vidnerne at paahøre, og at disse ellers ikke maae føres, saaledes viser 1—13—12 og 13 R. L. 13 og 14, at man, for at føre Vidner til Svækkelse af forhen førte Vidners Forklaringer, skal lade disse kalde, uagtet man aldeles ikke agter over dem at gjøre nogen Paastand. Her synes den Forudsætning at ligge til Grund, at en Retshandling præjudicerer Andre end dem, mellem hvilke den foregaaer, thi ellers maatte det, som det synes, være nok, at Tingsvidnet ikke kunde bruges mod Andre end dem, der vare kaldte til at overvære samme. Men Indvendingen bortfalder, naar man bemærker den meget væsentlige Forskjel, der er mellem Vidneføring og en Retsdom, eller anden Handling, som med en Retsdom kan sættes i Lighed. Et Tingsvidne har nemlig sin Beviiskraft i og for sig; en Retsdom bestemmer derimod blot hvad der, efter Sagens Procedure mellem Parterne, skal være Ret. Vel synes det, at Loven med den Indskrænkning, at Tingsvidnet blot skulde gjælde mod den, der var kaldet til at overvære samme, kunde have ladet det være Vidneførerens egen Sag, hvem han vilde varsle, og altsaa ikke behøvede ubetinget at paabyde Indvarslingen af alle de Personer, hvis Handlinger eller Retstilstand Vidnerne kunde komme til at berøre, antagende

at dette mod den Ulfævnte var i sig selv en Nullitet, og at Vidnerne maatte afhøres paa ny, hvis deres Udsigende skulde gjælde noget mod denne. Men det er indlysende, at slig ny Afhørelse af Vidnerne dog ikke vilde være saa betryggende for den, mod hvem deres Forklaringer siden skulde bruges, som om de fra først af havde været kaldte; thi Vidnerne vare nu bundne ved de allerede, uden hans Overværelse, aflagte Vidnesbyrd, hvori de, maaskee af Undseelse eller Frygt for Ansvar, ikke nu vilde gjøre Forandring. Det er altsaa ikke sagt, at han nu kunde udrette det samme til at forebygge Meened, berigtige Misforstaaelser, komme Vidnernes Hukommelse til Hjelp o. s. v., som han kunde have udrettet, hvis res var integra. Lovgiveren har altsaa viselig gjort det til Pligt for Dommeren at paasee, at Enhver, som Vidneforklaringerne, efter deres Indhold, mulig kunde komme til at præjudicere, kaldes, og maa, som Følge deraf, ogsaa ansee Vidneforhøret for bevisende mod Enhver, saalænge det ikke ved Paaankning er svækket; men samme Grunde ere ingenlunde anvendelige paa Retsdomme. Her er det nok, at den kaldes, som man vil erhverve Dommen imod, og Dommeren behøver ikke at bekymre sig om, hvorvidt de Facta, som han, efter Sagens Procedure, maa antage, kunne tillige medføre juridiske Følger for tredie Mand. Iøvrigt vil jeg snart ved en anden Leilighed udførlig afhandle Materien om de Paagjældendes Ind-

kaldelse til Vidner at paahøre, og derunder opløse de Retsspørgsmaale, som i saa Henseende opstaae.

Det indsees let, at den oven omhandlede Materie er forskjellig fra den, som angaaer den Indflydelse, der kan tillægges de ved Domstolene og i Særdeleshed ved Landets øverste Domstol antagne Grundsætninger, paa lignende Sagers Afgjørelse. Paa andre Steder har jeg udladt mig om den Anseelse, Høiesterets Præjudicater bør nyde, og det sees deraf, at jeg gaaer videre end de fleste andre Lovkyndige med Hensyn til Respecten for Præjudicater. *) Men her var ikke Tale om de ved forrige Domme antagne Grundsætninger, hvorimod Spørgsmaalet var, hvorvidt det, som i en Sag, efter dens Procedure og de derefter fremkomne Beviser, var fundet rigtigt, derfor ogsaa i en anden Sag skulde ansees derfor, naar ikke hiin Dom ved Paaanking blev svækket.

*) See mit Supplement til Nørregaards System Side 35-36; nyt jur. Ark. 12 B. Side 234-241; 17 B. Side 239-241.

gelser, saa maa den henregnes blandt de Præstationer, for hvilke Citanten ved Fæstebrevet er fritaget.

Vel har Indstævnte in subsidium formeent, at Citanten, under alle Omstændigheder, maatte være pligtig til at tilsvare ham den halve Bygningsskat fra 1ste Octbr. 1815 og for den efterfølgende Tid, hvilken Formening han grunder derpaa, at bemeldte halve Bygningsskat fra fornævnte Tidsrum opkræves, istedetfor den ved Forordn. af 17de April 1816 ophævede Ildstedskat, at denne sidste Skat skulde udredes af Citanten, da den formeentligen er traadt istedet for Extraskatten, der var en personel Skat, og som saadan, ifølge Fæstebrevet, paalaae ham, samt at den Omstændighed, at Ildstedskatten nu opkræves under et andet Navn, ikke kan fritage Citanten, der, saalænge Ildstedskatten existerede under dette Navn, har erlagt samme, for nu ogsaa at tilsvare den halve Bygningsafgivt, der, ifølge Forordn. 17de April 1816, er traadt i dens Sted.

Men, foruden at Indstævntes Yttring om at Ildstedskatten blot skulde være substitueret for Extraskatten er stridende imod Præmisserne i Forordn. af 6te Mai 1812, der vise, at Ildstedskatten er et nyt Paabud, som fandtes nødvendigt, og af hvilket der ikkun er taget Anledning til at ophæve Extraskatten, saaledes er og hiin Skat, saavel i Henseende til Personerne den paaligger som Maaden hvorpaa den udredes, væsentlig forskjellig fra denne, og der kan altsaa fra

Citantens Forpligtelse til at tilsvare Extraskatten aldeles intet infereres til en lige Forpligtelse, forsaavidt Ildstedskatten angaaer.

Naar Forordningen tilstaaer Eiere af Fæstesteder Regres for Afgivten hos Fæsterne, saa maa denne Bestemmelse, efter Udtrykket i §. 23, ansees betinget af, at ei anderledes, ved Contracterne, er bestemt, og, om det endog antages, at Citanten har erlagt Ildstedskatten for de Aar, i hvilke samme er gjeldende, saa følger dog deraf i al Fald blot, at det ved den saaledes erlagte Betaling maa have sit Forblivende, men ikke at han nu ogsaa skulde tilsvare det, istedetfor Ildstedskatten, paabudne Tillæg i Bygningsafgivten, der ikke, i Medhold af hans Fæstecontract, kan affordres ham.

Citanten vil paa Grund heraf for Indstævntes Tiltale i denne Sag blive at frifinde og Processens Omkostninger for begge Retter, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kiendes for Ret: Citanten Claus Eliassen af Kongskilde Mølle bør for Indstævnte Translateur Nyegaards Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Om Grændserne for Virkningen af en usvækket Retshandling (res judicata).

Ved adskillige Leiligheder*) har jeg berørt ovennævnte Materie og derved viist, at en usvækket Dom eller anden Retshandling kun er en afgjørende Regel i den Sag, hvori samme er affagt eller foregaaet, men at de Forudsætninger in facto, som i Dommen eller under Retshandlingen ere antagne, meget vel kunne bestrides og forkastes under en ny Retssag, selv om denne opstod mellem samme Parter, og endnu mere naar en tredie Mand deri bliver Part (res judicata jus facit inter litigantes, tertio nec prodest nec obest). Denne Sætning er aabenbar stemmende med Naturen af Ret-

*) See fornemmelig jur. Ark. No. 16 S. 172-176, samt det i Noten Side 177 Citerte. Eunomia 1 B. S. 290-291. 3 B. S. 556-558. Juridisk Tidsk. 2 B. 2 H. S. 15-18.

tergang. I en civil Sag kan noget, paa Grund af efterladte Benægtelser, Indsigelser, Beviser, Paaankningsmidler o. s. v. komme til som formel Sandhed at gjælde mod Een, uagtet Tingen i og for sig forholder sig anderledes; men slig Forsømmelse kan dog ikke virke uden for den Sag, hvori man saaledes opgivet de Forsvarsmidler, der staae i Eens Magt, og allermindst imod uvedkommende tredie Mand. I criminelle Sager er det altid Domstolenes Pligt at søge efter den materielle Sandhed, og altsaa kan hvad der under en anden Sag er antaget, her endnu mindre gjelde, forbi det der er antaget. Jeg har iøvrigt og viist, hvilke Vidtløftigheder det vilde medføre i Rettergangen, naar man, i civile Sager, skulde bekymre sig om andet end hvad der, efter Parternes Procedure, mellem dem maatte ansees for sandt, og altsaa skulde tilkalde Enhver, som kunde være interesseret under de Facta, der under hiin Sag bleve antagne, og som under hiin Forudsætning kunde i Tiden benyttes mod ham. I Særdeleshed har jeg og nyligen *) gjendreven den Fortolkning, som nogle Lovlærde, paa Grund af en modsat Lære om Virkningen af en usvækket Retsdom, have villet indtvinge i L. 5—6—1, og godtgjort, at denne Fortolkning, ligesom den paa det bestemteste modsiger Artiklens bogstavelige Indhold, saaledes og kommer i Strid med flere Lovsteder, og ligeledes i sig er

*) I juridisk Tidsskrift l. c.

unaturlig, medens Artiklen, naar den ligefrem forstaaes efter Ordene, fuldkommen stemmer overeens med Sagens Natur.

Men, skjøndt Sagen forekommer mig aldeles klar, synes dog mange indsigtsfulde theoretiske og practiske Jurister saa indtagne af en Lære, der tillægger res judicata en mere udstrakt Retsvirkning, at det maaskee ikke er overflødigt endnu at meddele nogle Beviser, som Lovene frembyde til Fordeel for den oven antagne Grundsætning. Blandt flere Beviser, som vidne om de Lovkyndiges Tilbøielighed til at give res judicata den udstraktere Virkning, hvorom det dog ikke vides, at de nogensinde have opstillet en almindelig Grundsætning, er den oven berørte voldsomme Fortolkning, som man har villet give L. 5—6—1, mærkelig. Ogsaa røber denne forudsatte Mening sig i det juridiske Ordsprog, ustævnt skal være unævnt, der, næst Rimet, ikke har andet for sig end den Forudsætning, at hvad der i een Retssag qvoad factum blev antaget, maatte, saalænge Dommen blev usvækket, være bindende for alle Andre, mod hvem der af det antagne Factum kunde udledes juridiske Følger. Til Lykke bliver dog bemeldte Sætning ingenlunde i sin hele Strækning fulgt i Rettergang.

Foruden den Bestyrkelse, vor Lære, der forresten især hidledes af Sagens Natur, faaer af L. 5—6—1, hvorom jeg forhen har udbredt mig, frembyde ogsaa Lovenes Bestemmelser om Arv og Skifte positive Data

til Bekræftelse for denne Mening. Lovens 5—2—18 viser saaledes, at det Udlæg, som, ved et Skifte, skeer i en Gjeldsfordring, intet Beviis afgiver mod den tredie Mand, mod hvem Gjeldsfordringen er rettet, naar han ikke, selv eller ved Fuldmægtig, har vedgaaet Fordringen. N. L. 5—2—90 fastsætter, hvorledes der skal forholdes, naar Nogen er agtet at være rette Arving i et Boe, og i denne Egenskab har faaet Udlæg, men siden en Anden indfinder sig og beviser sin bedre Ret, da skal nemlig Arven afgives til denne nærmere Berettigede, uden Hensyn til Modtagerens bona fides, hvilken blot fritager ham for at tilsvare de oppebaarne Indtægter (fructus percepti), og Artiklen giver ikke mindste Anledning til, at den rette Arving skal paaanke det foregaaede Udlæg, der desuden muligen forlængst kan have overstaaet fatalia appellationis, for Overdomstolene, men hans hereditatis petitio maa ligefrem kunne anstilles mod den, der har faaet hans Arv i Hænde, saaledes som rette Eier af det Gods, der maatte blive Nogen udlagt paa Skifte eller ved Executionsforretning, efter hvad vi forhen have seet, maa kunne søge sit tilbage ved en simpel rei vindicatio, uden at have behov at appellere Udlægget. Fremdeles indeholde Rescripterne af 25de Aug. 1752, 30te Nov. 1753 og 1ste Marts 1754, at Skifteforvalterne i de Stervboer, hvor det ikke er beviist, at nogen fraværende Arving er til, hvis Lod efter Loven bør afsættes, have ved Skiftets Slutning at udbetale den hele Arv til alle

de Arvinger, som, inden Proclama er exspireret, lovligen have legitimeret sig, uagtet der intet Beviis er ført for, at ingen andre nærmere eller ligesaa nære Arvinger ere til, men at disse mulige medberettigede eller mere berettigede Personer, hvis de siden, dog inden den i 5—2—11 nævnte Termin, indfinde sig, have at søge deres Arvelodder hos de Personer, som, ved Skifteretten, ere satte i Besiddelse af samme. Ogsaa disse Reskripter vidne om, at det passerede Udlæg ikke hindrer andre Arvinger i siden at søge deres Arv, og at dette Søgsmaal ikke skal betragtes som Anke over Skifteforvalteren, men, som en hereditatis petitio, anlægges mod dem, der have erholdt, hvad hine nu sig meldende Arvinger troe at have bedre Adkomst til. Her kunde dog synes at være en særdeles Anledning til at tillægge Skifteslutningen Retskraft mod hine Arvinger, og altsaa antage, at disse i al Fald maatte søge deres formeente Ret ad Paaankningsveien, da Reskripterne nemlig forudsætte, at samtlige Arvepræteudentere ere kaldte ved Proclama. *) Dette er imidlertid ikke kommet i Betragtning af den gode Grund, at Proclama til Arvingerne, efter Billighed og i Overeensstemmelse med Lovens Bud i 5—2—11, kun er at ansee som en monitarisk Indvarsling.

*) Om dette Slags Proclama, hvis Existents endog pleier at nægtes i Systemerne, kan sees nyt jur. Ark. 11 B. S. 204-205.

En tilsyneladende Indvending mod vor Lære kunde der søges i Lovbestemmelserne om Indvarsling til Tingsvidne. Ligesom L. 1—4—1 vil, at den, hvis Gods, Ære eller Liv Vidneføringen paagjælder, skal lovligen kaldes til Vidnerne at paahøre, og at disse ellers ikke maae føres, saaledes viser 1—13—12 og 13 N. L. 13 og 14, at man, for at føre Vidner til Svækkelse af forhen førte Vidners Forklaringer, skal lade disse kalde, uagtet man aldeles ikke agter over dem at gjøre nogen Paastand. Her synes den Forudsætning at ligge til Grund, at en Retshandling præjudicerer Andre end dem, mellem hvilke den foregaaer, thi ellers maatte det, som det synes, være nok, at Tingsvidnet ikke kunde bruges mod Andre end dem, der vare kaldte til at overvære samme. Men Indvendingen bortfalder, naar man betænker den meget væsentlige Forskjel, der er mellem Vidneføring og en Retsdom, eller anden Handling, som med en Retsdom kan sættes i Lighed. Et Tingsvidne har nemlig sin Beviiskraft i og for sig; en Retsdom bestemmer derimod blot hvad der, efter Sagens Procedure mellem Parterne, skal være Ret. Vel synes det, at Loven med den Indskrænkning, at Tingsvidnet blot skulde gjælde mod den, der var kaldet til at overvære samme, kunde have ladet det være Vidneførerens egen Sag, hvem han vilde varsle, og altsaa ikke behøvede ubetinget at paabyde Indvarslingen af alle de Personer, hvis Handlinger eller Retstilstand Vidnerne kunde komme til at berøre, antagende

at dette mod den Uſtævnte var i ſig ſelv en Nullitet, og at Vidnerne maatte afhøres paa ny, hvis deres Udſigende ſkulde gielde noget mod denne. Men det er indlyſende, at ſlig ny Afhørelſe af Vidnerne dog ikke vilde være ſaa betryggende for den, mod hvem deres Forklaringer ſiden ſkulde bruges, ſom om de fra førſt af havde været kaldte; thi Vidnerne vare nu bundne ved de allerede, uden hans Overværelſe, afſagte Vidnesbyrd, hvori de, maaſkee af Undſeelſe eller Frygt for Anſvar, ikke nu vilde gjøre Forandring. Det er altſaa ikke ſagt, at han nu kunde udrette det ſamme til at forebygge Meeneed, berigtige Misforſtaaelſer, komme Vidnernes Hukommelſe til Hielp o. ſ. v., ſom han kunde have udrettet, hvis res var integra. Lovgiveren har altſaa viſelig gjort det til Pligt for Dommeren at paaſee, at Enhver, ſom Vidneforklaringerne, efter deres Indhold, mulig kunde komme til at præjudicere, kaldes, og maa, ſom Følge deraf, ogſaa anſee Vidneforhøret for beviſende mod Enhver, ſaalænge det ikke ved Paaankning er ſvækket; men ſamme Grunde ere ingenlunde anvendelige paa Retsdomme. Her er det nok, at den kaldes, ſom man vil erhverve Dommen imod, og Dommeren behøver ikke at bekymre ſig om, hvorvidt de Facta, ſom han, efter Sagens Procedure, maa antage, kunne tillige medføre juridiſke Følger for tredie Mand. Iøvrigt vil jeg ſnart ved en anden Leilighed udførlig afhandle Materien om de Paagjældendes Ind-

kaldelse til Vidner at paahøre, og derunder opløse de Retsspørgsmaale, som i saa Henseende opstaae.

Det indsees let, at den oven omhandlede Materie er forskjellig fra den, som angaaer den Indflydelse, der kan tillægges de ved Domstolene og i Særdeleshed ved Landets øverste Domstol antagne Grundsætninger, paa lignende Sagers Afgjørelse. Paa andre Steder har jeg udladt mig om den Anseelse, Høiesterets Præjudicater bør nyde, og det sees deraf, at jeg gaaer videre end de fleste andre Lovkyndige med Hensyn til Respecten for Præjudicater. *) Men her var ikke Tale om de ved forrige Domme antagne Grundsætninger, hvorimod Spørgsmaalet var, hvorvidt det, som i en Sag, efter dens Procedure og de derefter fremkomne Beviser, var fundet rigtigt, derfor ogsaa i en anden Sag skulde ansees derfor, naar ikke hiin Dom ved Paaanking blev svækket.

*) See mit Supplement til Nørregaards System Side 35-36; nyt jur. Ark. 12 B. Side 234-241; 17 B. Side 239-241.

gelser, saa maa den henregnes blandt de Præstationer, for hvilke Citanten ved Fæstebrevet er fritaget.

Vel har Indstævnte in subsidium formeent, at Citanten, under alle Omstændigheder, maatte være pligtig til at tilsvare ham den halve Bygningsskat fra 1ste Octbr. 1815 og for den efterfølgende Tid, hvilken Formening han grunder derpaa, at bemeldte halve Bygningsskat fra fornævnte Tidsrum opkræves, istedetfor den ved Forordn. af 17de April 1816 ophævede Ildstedskat, at denne sidste Skat skulde udredes af Citanten, da den formeentligen er traadt istedet for Extraskatten, der var en personel Skat, og som saadan, ifølge Fæstebrevet, paalaae ham, samt at den Omstændighed, at Ildstedskatten nu opkræves under et andet Navn, ikke kan fritage Citanten, der, saalænge Ildstedskatten existerede under dette Navn, har erlagt samme, for nu ogsaa at tilsvare den halve Bygningsafgivt, der, ifølge Forordn. 17de April 1816, er traadt i dens Sted.

Men, foruden at Indstævntes Yttring om at Ildstedskatten blot skulde være substitueret for Extraskatten er stridende imod Præmisserne i Forordn. af 6te Mai 1812, der vise, at Ildstedskatten er et nyt Paabud, som fandtes nødvendigt, og af hvilket der ikkun er taget Anledning til at ophæve Extraskatten, saaledes er og hiin Skat, saavel i Henseende til Personerne den paaligger som Maaden hvorpaa den udredes, væsentlig forskjellig fra denne, og der kan altsaa fra

Citantens Forpligtelse til at tilsvare Extraskatten albeles intet infereres, til en lige Forpligtelse, forsaavidt Ildstedskatten angaaer.

Naar Forordningen tilstaaer Eiere af Fæstesteder Regres for Afgivten hos Fæsterne, saa maa denne Bestemmelse, efter Udtrykket i §. 23, ansees betinget af, at ei anderledes, ved Contracterne, er bestemt, og, om det endog antages, at Citanten har erlagt Ildstedskatten for de Aar, i hvilke samme er gjeldende, saa følger dog deraf i al Fald blot, at det ved den saaledes erlagte Betaling maa have sit Forblivende, men ikke at han nu ogsaa skulde tilsvare det, istedetfor Ildstedskatten, paabudne Tillæg i Bygningsafgivten, der ikke, i Medhold af hans Fæstecontract, kan affordres ham.

Citanten vil paa Grund heraf for Indstævntes Tiltale i denne Sag blive at frifinde og Processens Omkostninger for begge Retter, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Citanten Claus Eliasen af Kongskilde Mølle bør for Indstævnte Translateur Nyegaards Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Om Grændserne for Virkningen af en usvækket Retshandling (res. judicata).

Ved adskillige Leiligheder*) har jeg berørt ovennævnte Materie og derved viist, at en usvækket Dom eller anden Retshandling kun er en afgjørende Regel i den Sag, hvori samme er afsagt eller foregaaet, men at de Forudsætninger in facto, som i Dommen eller under Retshandlingen ere antagne, meget vel kunne bestrides og forkastes under en ny Retssag, selv om denne opstod mellem samme Parter, og endnu mere naar en tredie Mand deri bliver Part (res judicata jus facit inter litigantes, tertio nec prodest nec obest). Denne Sætning er aabenbar stemmende med Naturen af Ret-

*) See fornemmelig jur. Ark. No. 16 S. 172-176, samt det i Noten Side 177 Citerte. Eunomia 1 B. S. 290-291. 3 B. S. 556-558. Juridisk Tidsk. 2 B. 2 H. S. 15-18.

tergang. I en civil Sag kan noget, paa Grund af efterladte Benægtelser, Indsigelser, Beviser, Paaankningsmidler o. s. v. komme til som formel Sandhed at gjælde mod Een, uagtet Tingen i og for sig forholder sig anderledes; men slig Forsømmelse kan dog ikke virke uden for den Sag, hvori man saaledes opgivet de Forsvarsmidler, der staae i Eens Magt, og allermindst imod uvedkommende tredie Mand. I criminelle Sager er det altid Domstolenes Pligt at søge efter den materielle Sandhed, og altsaa kan hvad der under en anden Sag er antaget, her endnu mindre gjelde, fordi det der er antaget. Jeg har iøvrigt og viist, hvilke Vidtløftigheder det vilde medføre i Rettergangen, naar man, i civile Sager, skulde bekymre sig om andet end hvad der, efter Parternes Procedure, mellem dem maatte ansees for sandt, og altsaa skulde tilkalde Enhver, som kunde være interesseret under de Facta, der under hiin Sag bleve antagne, og som under hiin Forudsætning kunde i Tiden benyttes mod ham. I Særdeleshed har jeg og nyligen *) gjendreven den Fortolkning, som nogle Lovlærde, paa Grund af en modsat Lære om Virkningen af en usvækket Retsdom, have villet indtvinge i L. 5—6—1, og godtgjort, at denne Fortolkning, ligesom den paa det bestemteste modsiger Artiklens bogstavelige Indhold, saaledes og kommer i Strid med flere Lovsteder, og ligeledes i sig er

*) I juridisk Tidsskrift l. c.

unaturlig, medens Artiklen, naar den ligefrem forstaaes efter Ordene, fuldkommen stemmer overeens med Sagens Natur.

Men, skjøndt Sagen forekommer mig aldeles klar, synes dog mange indsigtsfulde theoretiske og practiske Jurister saa indtagne af en Lære, der tillægger res judicata en mere udstrakt Retsvirkning, at det maaskee ikke er overflødigt endnu at meddele nogle Beviser, som Lovene frembyde til Fordeel for den oven antagne Grundsætning. Blandt flere Beviser, som vidne om de Lovkyndiges Tilbøielighed til at give res judicata den udstraktere Virkning, hvorom det dog ikke vides, at de nogensinde have opstillet en alminddelig Grundsætning, er den oven berørte voldsomme Fortolkning, som man har villet give L. 5—6—1, mærkelig. Ogsaa røber denne forudsatte Mening sig i det juridiske Ordsprog, ustævnt skal være unævnt, der, næst Rimet, ikke har andet for sig end den Forudsætning, at hvad der i een Retssag qvoad factum blev antaget, maatte, saalænge Dommen blev usvækket, være bindende for alle Andre, mod hvem der af det antagne Factum kunde udledes juridiske Følger. Til Lykke bliver dog bemeldte Sætning ingenlunde i sin hele Strækning fulgt i Rettergang.

Foruden den Bestyrkelse, vor Lære, der forresten især hidledes af Sagens Natur, faaer af L. 5—6—1, hvorom jeg forhen har udbredt mig, frembyde ogsaa Lovenes Bestemmelser om Arv og Skifte positive Data

til Bekræftelse for denne Mening. Lovens 5—2—18 viser saaledes, at det Udlæg, som, ved et Skifte, skeer i en Gjeldsfordring, intet Beviis afgiver mod den tredie Mand, mod hvem Gjeldsfordringen er rettet, naar han ikke, selv eller ved Fuldmægtig, har vedgaaet Fordringen. N. L. 5—2—90 fastsætter, hvorledes der skal forholdes, naar Nogen er agtet at være rette Arving i et Boe, og i denne Egenskab har faaet Udlæg, men siden en Anden indfinder sig og beviser sin bedre Ret, da skal nemlig Arven afgives til denne nærmere Berettigede, uden Hensyn til Modtagerens bona fides, hvilken blot fritager ham for at tilsvare de oppebaarne Indtægter (fructus percepti), og Artiklen giver ikke mindste Anledning til, at den rette Arving skal paaanke det foregaaede Udlæg, der desuden muligen forlængst kan have overstaaet fatalia appellationis, for Overdomstolene, men hans hereditatis petitio maa ligefrem kunne anstilles mod den, der har faaet hans Arv i Hænde, saaledes som rette Eier af det Gods, der maatte blive Nogen udlagt paa Skifte eller ved Executionsforretning, efter hvad vi forhen have seet, maa kunne søge sit tilbage ved en simpel rei vindicatio, uden at have behov at appellere Udlægget. Fremdeles indeholde Reskripterne af 25de Aug. 1752, 30te Nov. 1753 og 1ste Marts 1754, at Skifteforvalterne i de Stervboer, hvor det ikke er beviist, at nogen fraværende Arving er til, hvis Lod efter Loven bør afsættes, have ved Skiftets Slutning at udbetale den hele Arv til alle

de Arvinger, som, inden Proclama er exspireret, lovligen have legitimeret sig, uagtet der intet Beviis er ført for, at ingen andre nærmere eller ligesaa nære Arvinger ere til, men at disse mulige medberettigede eller mere berettigede Personer, hvis de siden, dog inden den i 5—2—11 nævnte Termin, indfinde sig, have at søge deres Arvelodder hos de Personer, som, ved Skifteretten, ere satte i Besiddelse af samme. Ogsaa disse Reskripter vidne om, at det passerede Udlæg ikke hindrer andre Arvinger i siden at søge deres Arv., og at dette Søgsmaal ikke skal betragtes som Anke over Skifteforvalteren, men, som en hereditatis petitio, anlægges mod dem, der have erholdt, hvad hine nu sig meldende Arvinger troe at have bedre Adkomst til. Her kunde dog synes at være en særdeles Anledning til at tillægge Skifteslutningen Retskraft mod hine Arvinger, og altsaa antage, at disse i al Fald maatte søge deres formeente Ret ad Paaanknings-Veien, da Reskripterne nemlig forudsætte, at samtlige Arveprætendentere ere kaldte ved Proclama. *) Dette er imidlertid ikke kommet i Betragtning af den gode Grund, at Proclama til Arvingerne, efter Billighed og i Overeensstemmelse med Lovens Bud i 5—2—11, kun er at ansee som en monitarisk Indvarsling.

*) Om dette Slags Proclama, hvis Existents endog pleier at nægtes i Systemerne, kan sees nyt jur. Ark. 11 B. S. 204-205.

En tilsyneladende Indvending mod vor Lære kunde der søges i Lovbestemmelserne om Indvarsling til Tingsvidne. Ligesom L. 1—4—1 vil, at den, hvis Gods, Ære eller Liv Vidneføringen paagjælder, skal lovligen kaldes til Vidnerne at paahøre, og at disse ellers ikke maae føres, saaledes viser 1—13—12 og 13 N. L. 13 og 14, at man, for at føre Vidner til Svækkelse af forhen førte Vidners Forklaringer, skal lade disse kalde, uagtet man aldeles ikke agter over dem at gjøre nogen Paastand. Her synes den Forudsætning at ligge til Grund, at en Retshandling præjudicerer Andre end dem, mellem hvilke den foregaaer, thi ellers maatte det, som det synes, være nok, at Tingsvidnet ikke kunde bruges mod Andre end dem, der vare kaldte til at overvære samme. Men Indvendingen bortfalder, naar man betænker den meget væsentlige Forskjel, der er mellem Vidneføring og en Retsdom, eller anden Handling, som med en Retsdom kan sættes i Lighed. Et Tingsvidne har nemlig sin Beviiskraft i og for sig; en Retsdom bestemmer derimod blot hvad der, efter Sagens Procedure mellem Parterne, skal være Ret. Vel synes det, at Loven med den Indskrænkning, at Tingsvidnet blot skulde gjælde mod den, der var kaldet til at overvære samme, kunde have ladet det være Vidneførerens egen Sag, hvem han vilde varsle, og altsaa ikke behøvede ubetinget at paabyde Indvarslingen af alle de Personer, hvis Handlinger eller Retstilstand Vidnerne kunde komme til at berøre, antagende

at dette mod den Ustævnte var i sig selv en Nullitet, og at Vidnerne maatte afhøres paa ny, hvis deres Udsigende skulde gjælde noget mod denne. Men det er indlysende, at slig ny Afhørelse af Vidnerne dog ikke vilde være saa betryggende for den, mod hvem deres Forklaringer siden skulde bruges, som om de fra først af havde været kaldte; thi Vidnerne vare nu bundne ved de allerede, uden hans Overværelse, aflagte Vidnesbyrd, hvori de, maaskee af Undseelse eller Frygt for Ansvar, ikke nu vilde gjøre Forandring. Det er altsaa ikke sagt, at han nu kunde udrette det samme til at forebygge Meened, berigtige Misforstaaelser, komme Vidnernes Hukommelse til Hjelp o. s. v., som han kunde have udrettet, hvis res var integra. Lovgiveren har altsaa viselig gjort det til Pligt for Dommeren at paasee, at Enhver, som Vidneforklaringerne, efter deres Indhold, mulig kunde komme til at præjudicere, kaldes, og maa, som Følge deraf, ogsaa ansee Vidneforhøret for bevisende mod Enhver, saalænge det ikke ved Paaankning er svækket; men samme Grunde ere ingenlunde anvendelige paa Retsdomme. Her er det nok, at den kaldes, som man vil erhverve Dommen imod, og Dommeren behøver ikke at bekymre sig om, hvorvidt de Facta, som han, efter Sagens Procedure, maa antage, kunne tillige medføre juridiske Følger for tredie Mand. Iøvrigt vil jeg snart ved en anden Leilighed udførlig afhandle Materien om de Paagjældendes Ind-

kaldelse til Vidner at paahøre, og derunder opløse de Retsspørgsmaale, som i saa Henseende opstaae.

Det indsees let, at den oven omhandlede Materie er forskjellig fra den, som angaaer den Indflydelse, der kan tillægges de ved Domstolene og i Særdeleshed ved Landets øverste Domstol antagne Grundsætninger, paa lignende Sagers Afgjørelse. Paa andre Steder har jeg udladt mig om den Anseelse, Høiesterets Præjudicater bør nyde, og det sees deraf, at jeg gaaer videre end de fleste andre Lovkyndige med Hensyn til Respecten for Præjudicater.*) Men her var ikke Tale om de ved forrige Domme antagne Grundsætninger, hvorimod Spørgsmaalet var, hvorvidt det, som i en Sag, efter dens Procedure og de derefter fremkomne Beviser, var fundet rigtigt, derfor ogsaa i en anden Sag skulde ansees derfor, naar ikke hiin Dom ved Paaankning blev svækket.

*) See mit Supplement til Nørregaards System Side 35-36; nyt jur. Ark. 12 B. Side 234-241; 17 B. Side 239-241.

at dette mod den Ustævnte var i sig selv en Nullitet, og at Vidnerne maatte afhøres paa ny, hvis deres Udsigende skulde gjælde noget mod denne. Men det er indlysende, at slig ny Afhørelse af Vidnerne dog ikke vilde være saa betryggende for den, mod hvem deres Forklaringer siden skulde bruges, som om de fra først af havde været kaldte; thi Vidnerne vare nu bundne ved de allerede, uden hans Overværelse, aflagte Vidnesbyrd, hvori de, maaskee af Undseelse eller Frygt for Ansvar, ikke nu vilde gjøre Forandring. Det er altsaa ikke sagt, at han nu kunde udrette det samme til at forebygge Meeneed, berigtige Misforstaaelser, komme Vidnernes Hukommelse til Hjelp o. s. v., som han kunde have udrettet, hvis res var integra. Lovgiveren har altsaa viselig gjort det til Pligt for Dommeren at paasee, at Enhver, som Vidneforklaringerne, efter deres Indhold, mulig kunde komme til at præjudicere, kaldes, og maa, som Følge deraf, ogsaa ansee Vidneforhøret for bevisende mod Enhver, saalænge det ikke ved Paaankning er svækket; men samme Grunde ere ingenlunde anvendelige paa Retsdomme. Her er det nok, at den kaldes, som man vil erhverve Dommen imod, og Dommeren behøver ikke at bekymre sig om, hvorvidt de Facta, som han, efter Sagens Procedure, maa antage, kunne tillige medføre juridiske Følger for tredie Mand. Iøvrigt vil jeg snart ved en anden Leilighed udførlig afhandle Materien om de Paagjældendes Ind-

kaldelse til Vidner at paahøre, og derunder opføse de Retsspørgsmaale, som i saa Henseende opstaae.

Det indsees let, at den oven omhandlede Materie er forskjellig fra den, som angaaer den Indflydelse, der kan tillægges de ved Domstolene og i Særdeleshed ved Landets øverste Domstol antagne Grundsætninger, paa lignende Sagers Afgjørelse. Paa andre Steder har jeg udladt mig om den Anseelse, Høiesterets Præjudicater bør nyde, og det sees deraf, at jeg gaaer videre end de fleste andre Lovkyndige med Hensyn til Respecten for Præjudicater. *) Men her var ikke Tale om de ved forrige Domme antagne Grundsætninger, hvorimod Spørgsmaalet var, hvorvidt det, som i en Sag, efter dens Procedure og de derefter fremkomne Beviser, var fundet rigtigt, derfor ogsaa i en anden Sag skulde ansees derfor, naar ikke hiin Dom ved Paaankning blev svækket.

*) See mit Supplement til Nørregaards System Side 35-36; nyt jur. Ark. 14 B. Side 234-241; 17 B. Side 239-241.

Criminalistisk Literatur.

Neues Archiv des Criminalrechts, herausgegeben von Kleinschrod, Konopak und Mittermaier, 4ter Band.

(Fortsættelse af den i Juridisk Tidsskrift, 2det Bind, 2det Hefte, Side 197 til Enden begyndte critiske Anmeldelse).

V og XII. Ueber Ehre und Injurien nach Römischem Recht, von Dr. F. Walter, Professor i Bonn. S. 108 - 140 og S. 241 - 308.

Denne Afhandling, der indeholder et af det Heidelberger juridiske Facultet med særdeles Udmærkelse kronet Priisskrift, er et af de fortrinligste Arbeider, som det anmeldte Tidsskrift indeholder. Med Lærdom og Skarpsindighed udvikles her de Grundforestillinger, hvorpaa den Romerske Ret i Materien om Injuriet

hviler. Forf. opstiller et dobbelt Begreb om Agtelse og Ære (existimatio), nemlig den gjensidige Anerkjendelse af Personligheden, Retsdygtigheden (Rechtsfähigkeit), forsaavidt den beroer paa den i Loven forudsatte Moralitet, hvilken udgjør den borgerlige Ære i stræng juridisk Forstand, og det gode Navn, den fordeelagtige Mening, som Nogen erhverver sig hos sine Medborgere. Vel kan Meningen ikke umiddelbar afgjøre noget angaaende Borgernes Retstilstand, men Staten kan dog ikke lade være at tage noget Hensyn til Medborgernes Mening, eller hjemle en fuldkommen Adskillelse mellem den egentlige juridiske Ære og Borgerens gode Navn. Den maa derimod tillægge den Dom, der, uafhængig af Loven og Stats Authoriteterne, danner sig om Borgernes Værd eller Uværd, større eller mindre Virkning. Herpaa beroer Forskjellen imellem infamia juris og infamia facti. Forfatteren opviser dernæst foranførte Begrebers Anvendelighed i den Romerske Ret, og godtgjør, at samme, her som ved andre Leiligheder, erkjender den Andeel, som Sæder og Meninger have paa Retsforholds Dannelse. Interessant er den Bemærkning, at, skjøndt Slaver ikke havde borgerlige Rettigheder, og altsaa heller ikke kunde være Subjecter for borgerlig Ære, saa var dog den Mening, en Slave kunde erhverve sig ved sin Opførsel, ikke uden Retsvirkning, hvilken i Særdeleshed ytrede sig, naar han siden blev fri; thi, dersom han, i sin Trællestand, havde paadraget sig en Straf, der, an-

vendt paa en Fri, vilde være infamerende, saa blev han, efter sin Frigivelse, infam. Omvendt tabtes derfor heller ikke den borgerlige Ære, naar Nogen tabte Friheden eller Civiteten anderledes end til Straf; kun blev den uden Virkning, saalænge han forblev i ufri eller Perigrinitets Tilstand. Den borgerlige Ære tabtes eller formindskedes iøvrigt snart middelbar ved en Straf, som udelukkede den Paagjeldende fra alle eller visse Ærerettigheder, snart derved at Loven umiddelbar, paa Grund af en vis Handling, erklærede Personen for uværdig til den almindelige Præsumtion om Retskaffenhed. Kun dette sidste er det, som betegnes med Ordet Infamie. Den borgerlige Agtelse hører, efter Forfatteren, blot til jus civile, og han nægter, at de romerske Love erkjende en existimatio juris gentium, thi ved Straffe, som blot medførte Tabet af Civiteten men ikke af Friheden (aquæ et ignis interdictio og deportatio) bortfaldt existimatio, saalænge Straffen varede. Hiin ovennævnte Forskjel mellem borgerlig Ære, som Retsegenskab, og som den om en vis Person gjeldende Mening, er af megen Vigtighed i Materien om Injurier. Fra den første Synspunkt indeholder enhver Retskrænkelse en Injurie, fra den sidste faae derimod Injurier en mere eiendommelig Characteer; deres Væsen bestaaer deri, at man udtrykker en foragtelig Mening om Nogen, eller dertil søger at bestemme Andre. Den romerske Ret antager og virkelig ethvert Angreb paa en Andens Rettigheder som et Brud paa

hans existimatio, der medfører en actio injuriarum, forsaavidt ingen anden paa Fornærmelsens særegne Beskaffenhed grundet actio er den Fornærmede forundt. Hvor Fornærmelsen gjaldt Formuestilstanden allene eller dog som Hovedsag, bortfaldt imidlertid actio injuriarum, da den Forurettede kunde betjene sig af actio legis aqviliæ eller en anden special actio. Hiin actio finder saaledes ikkun Sted formedelst egentlig personlige Fornærmelser. Men heller ikke alle disse vedbleve at være Gjenstande for actio injuriarum. Saaledes udgik alle de Tilfælde, hvor Fornærmelsen var af den Beskaffenhed, at Staten fandt sig beføiet til at paatale samme. Actio injuriarum var nemlig et priwat Søgsmaal, og et saadant kunde blot bestaae ved Siden af det offentlige, naar hvert Søgsmaal havde en forskjellig Gjenstand, nemlig det ene Straf, det andet Skadeserstatning, hvilket ikke her var Tilfældet, da ogsaa actio injuriarum blot gik ud paa vindicta. Efterhaanden blev saaledes Injuriesøgsmaalets Virkekreds indskrænket i den romerske Stat, og der blev intet andet tilbage for samme end saadanne Handlinger, der, uden just altid at angribe Personens gode Navn og Rygte, dog blot indeholde en personlig Krænkelse. Saaledes fandt actio injuriarum Sted, naar Nogen nægtede en Anden Friheden, uden dog, paa voldsom Maade, at berøve ham samme, i hvilket sidste Tilfælde Sagen blev at forfølge ved offentlig Tiltale. Ligeledes hørte legemlige Angreb

under Begrebet om Injurier, forsaavidt de ikke, efter deres Beskaffenhed, medførte et andet Sagsmaal. Forfatteren mener ogsaa, at stuprum, i ældre Tider, blev regnet til Injurier, og paaberaaber sig i denne Henseende, at forsagt stuprum endnu, efter Pandecterne, betragtes som Injurie. (Denne Grund er imidlertid neppe rigtig. Den i Pandecterne l. 15 §. 20 de injuriis omtalte blanda oratio, hvilken Forfatteren betragter som et attenteret stuprum, har en ganske anden Characteer end denne Forseelse og indeholder en umiddelbar Fornærmelse mod det saaledes behandlede Fruentimmers gode Navn og Rygte. Den maa derfor være Gjenstand for Straf, endog hvor simpelt stuprum ikke straffes, og i al Fald bliver Straffen aldeles ikke bestemt i Forhold til den, som maatte være bestemt for stuprum, der forudsætter fælles Indvilligelse, og derfor ikke, som hiint Forhold kan paatales ex capite injuriarum. Synderligt er det, at Forf. paaberaaber sig den Omstændighed, at Indbydelsen til stuprum ansees som Injurie mod Fruentimret, om den endog skeer med største Artighed og altsaa uden injuriøs Hensigt, som om ikke animus injuriandi var tilstæde, saasnart man, med Bevidsthed, foretager noget, der kan krænke en Andens gode Navn, uagtet det just ikke skeer for at skade samme). Laben regner ogsaa Angreb paa en Andens Sjelskræfter til Injurier, hvorimod samme, efter senere Love, vil blive Gjenstand for offentlig Straf. Fremdeles betragtes det som Injurie, hvor-

Nogen hindrer en Anden i at benytte res communes; som Formuegjenstand kunde denne Hindring være aldeles ubetydelig, men som Retsindgreb blev den dog altid krænkende. Ligeledes blev introitus violentus in domum alienam anseet som Injurie, fordi samme, skjøndt stridende mod Eiendomsretten, dog ikke i sig medførte nogen mærkelig Skade paa Formue, men derimod som Brud paa Huusretten, var en betydelig personlig Krænkelse, især efter romerske Begreber. Flere lignende Tilfælde gaves der, hvor actio injuriarum anvendtes paa Grund af en Krænkelse af Eiendomsretten, der ingen egentlig Formueskade medførte. Andre lignende Krænkelser kunde og Brud paa de af Obligationsforhold (i romersk Forstand) flydende Rettigheder (f. Ex. naar Nogen aabnede og kundgjorde et hos ham nedlagt Testament), blive Gjenstand for actio injuriarum. Ved alle de ommeldte Injurier, der ikke egentlig gjelde den Injurieredes gode Navn og Rygte, kan der ikke være Tale om nogen speciel animus injuriandi, men det er nok, at dolus overhovedet finder Sted. Miskjendelse af Personen befrier kun for Injurie, naar Handlingen, udøvet mod den Person, som man forestillede sig, havde været lovlig. Hvad de Injurier angaaer, der angribe den Fornærmedes gode Navn og Rygte, da skjelner Forf. mellem den subjective og objective Injurie. Det første Navn tillægger han de Handlinger, hvorved Nogen lægger sin personlige Foragt for en Anden for Dagen, hvor-

lukt Brev, paasiger en Anden noget Fornæmeligt, eller, paa anden Maade, behandler ham med Foragt. Her er nemlig aldeles ikke Tale om uforedeelagtig Indvirkning paa Andres Mening, men her finder blot en personlig Foragtyttring Sted. Forsaavidt altsaa Spørgsmaalet maatte blive at besvare med Ja, framtræder her en Injurie, der ganske reent har den Characteer, som udmærker den af Forf. saakaldte subjective Injurie. Men paa hiint Spørgsmaal indlader Forf. sig aldeles ikke, og i ethvert andet Tilfælde er den personlige Foragtyttring og den Bestræbelse at nedsætte den Injurierede i Andres Mening saaledes blandet med hinanden, at man neppe kan skjelne mellem subjectiv og objectiv Injurie.

VI. Beurtheilung der neuesten criminalistischen Schriften. S. 141-156.

Her anmeldes blandt andre M. Berenger, de la justice criminelle en France. Skiøndt Recensenten, der erkjender Skriftets Værd, vist nok ikke har Uret i den almindelige Dom, at Forf. ikke har behandlet sin Gjenstand med tilbørlig Rolighed og Frihed for Lidenskab, og at han har fremstillet den franske Criminalproces som langt mere feilfuld end den virkelig er, saa ville dog neppe de Grunde altid holde Prøve, hvormed Recens. vil forsvare hiin Rettergangsmaade mod Berenger. Saaledes er det et meget svagt Argument, naar han, i Anledning af hiin Forfatters Anke, at

man forsætligen har vidst at undvige de Sager, hvori Regjeringen kunde have nogen Interesse, fra at behandles for Eedsvorne, ved at regne dem til delits.*) fremsætter det Spørgsmaal, hvorledes kan man sige dette om Fleertallet af Privatforbrydelser? Berenger har ingenlunde villet paastaae, at den under Keiserregjeringen udkomne Code criminel intet andet har henført til delits end saadanne Handlinger, ved hvis Afstraffelse Regjeringen kunde være særdeles interesseret, hvilket vist nok vilde have været alt for paafaldende til at kunne bruges til hiin Hensigt. Derimod maatte Diemedet naturligviis skjules derved, at ogsaa en Mængde Forbrydelser mod Private blev indbefattet under den samme Classe af strafværdige Handlinger, som man undtog fra den Rettergangsmaade, der i Frankrig ansaaes for den meest betryggende. S. 149 mener Rec., at alle de Farer, hvorfor Uskyldigheden er udsat ved det inquisitoriske Forhør, der i Frankrig gaaer forud for det offentlige Forhør (hvilket inquisitoriske Forhør Berenger beskriver som om det var værre end Tortur), bortfalde derved, at Eedsvorne ikke, som de tydske Dommere, bygge deres Dom paa de skrevne Acter, men kun paa de Tilstaaelser og Vidnesbyrd, som for dem aflægges under Sagens mundtlige og offentlige Forhand-

*) Det er kun den betydeligere Classe af Forbrydelser, som gives Navn af crimes, der hører under de Eedsvorne.

Criminalistisk Literatur.

Neues Archiv des Criminalrechts, herausgegeben von Kleinschrod, Konopak und Mittermaier, 4ter Band.

(Fortsættelse af den i Juridisk Tidsskrift, 2det Bind, 2det Hefte, Side 197 til Enden begyndte critiske Anmeldelse).

V og XII. Ueber Ehre und Injurien nach Römischem Recht, von Dr. F. Walter, Professor i Bonn. S. 108 - 140 og S. 241 - 308.

Denne Afhandling, der indeholder et af det Heidelberger juridiske Facultet med særdeles Udmærkelse kronet Priisskrift, er et af de fortrinligste Arbeider, som det anmeldte Tidsskrift indeholder. Med Lærdom og Skarpsindighed udvikles her de Grundforestillinger, hvorpaa den Romerske Ret i Materien om Injurier

hviler. Forf. opstiller et dobbelt Begreb om Agtelse og Ære (existimatio), nemlig den gjensidige Anerkjendelse af Personligheden, Retsdygtigheden (Rechtsfähigkeit), forsaavidt den beroer paa den i Loven forudsatte Moralitet, hvilken udgjør den borgerlige Ære i stræng juridisk Forstand, og det gode Navn, den fordeelagtige Mening, som Nogen erhverver sig hos sine Medborgere. Vel kan Meningen ikke umiddelbar afgjøre noget angaaende Borgernes Retstilstand, men Staten kan dog ikke lade være at tage noget Hensyn til Medborgernes Mening, eller hjemle en fuldkommen Eensmisse mellem den egentlige juridiske Ære og Borgerens gode Navn. Den maa derimod tillægge den Dom, der, uafhængig af Loven og Stats Authoriteterne, danner sig om Borgernes Værd eller Uværd, større eller mindre Virkning. Herpaa beroer Forskjellen imellem infamia juris og infamia facti. Forfatteren opviser dernæst foranførte Begrebers Anvendelighed i den Romerske Ret, og godtgjør, at samme, her som ved andre Leiligheder, erkjender den Andeel, som Sæder og Meninger have paa Retsforholds Dannelse. Interessant er den Bemærkning, at, skjøndt Slaver ikke havde borgerlige Rettigheder, og altsaa heller ikke kunde være Subjecter for borgerlig Ære, saa var dog den Mening, en Slave kunde erhverve sig ved sin Opførsel, ikke uden Retsvirkning, hvilken i Særdeleshed ytrede sig, naar han siden blev fri; thi, dersom han, i sin Trællestand, havde paadraget sig en Straf, der, an-

vendt paa en Fri, vilde være informerende, saa blev han, efter sin Frigivelse, infam. Omvendt tabtes derfor heller ikke den borgerlige Ære, naar Nogen tabte Friheden eller Civiteten anderledes end til Straf; kun blev den uden Virkning, saalænge han forblev i ufri eller Peregrinitets Tilstand. Den borgerlige Ære tabtes eller formindskedes iøvrigt snart middelbar ved en Straf, som udelukkede den Paagjeldende fra alle eller visse Ærerettigheder, snart derved at Loven umiddelbar, paa Grund af en vis Handling, erklærede Personen for uværdig til den almindelige Præsumtion om Retskaffenhed. Kun dette sidste er det, som betegnes med Ordet Infamie. Den borgerlige Agtelse hører, efter Forfatteren, blot til jus civile, og han nægter, at de romerske Love erkjende en existimatio juris gentium, thi ved Straffe, som blot medførte Tabet af Civiteten men ikke af Friheden (aquæ et ignis interdictio og deportatio) bortfaldt existimatio, saalænge Straffen varede. Hiin ovennævnte Forskjel mellem borgerlig Ære, som Retsegenskab, og som den om en vis Person gjeldende Mening, er af megen Vigtighed i Materien om Injurier. Fra den første Synspunkt indeholder enhver Retskrænkelse en Injurie, fra den sidste faae derimod Injurier en mere eiendommelig Characteer; deres Væsen bestaaer deri, at man udtrykker en foragtelig Mening om Nogen, eller dertil søger at bestemme Andre. Den romerske Ret antager og virkelig ethvert Angreb paa en Andens Rettigheder som et Brud paa

hans existimatio, der medfører en actio injuriarum, forsaavidt ingen anden paa Fornærmelsens særegne Beskaffenhed grundet actio er den Fornærmede forundt. Hvor Fornærmelsen gjaldt Formuestilstanden allene eller dog som Hovedsag, bortfaldt imidlertid actio injuriarum, da den Forurettede kunde betjene sig af actio legis aqviliæ eller en anden specialactio. Hiin actio finder saaledes ikkun Sted formedelst egentlig personlige Fornærmelser. Men heller ikke alle disse vedbleve at være Gjenstande for actio injuriarum. Saaledes udgik alle de Tilfælde, hvor Fornærmelsen var af den Beskaffenhed, at Staten fandt sig beføiet til at paatale samme. Actio injuriarum var nemlig et privat Søgsmaal, og et saadant kunde blot bestaae ved Siden af det offentlige, naar hvert Søgsmaal havde en forskjellig Gjenstand, nemlig det ene Straf, det andet Skadeserstatning, hvilket ikke her var Tilfældet, da ogsaa actio injuriarum blot gik ud paa vindicta. Efterhaanden blev saaledes Injuriesøgsmaalets Virkekreds indskrænket i den romerske Stat, og der blev intet andet tilbage for samme end saadanne Handlinger, der, uden just altid at angribe Personens gode Navn og Rygte, dog blot indeholde en personlig Krænkelse. Saaledes fandt actio injuriarum Sted, naar Nogen nægtede en Anden Friheden, uden dog, paa voldsom Maade, at berøve ham samme, i hvilket sidste Tilfælde Sagen blev at forfølge ved offentlig Tiltale. Ligeledes hørte legemlige Angreb

under Begrebet om Injurier, forsaavidt de ikke, efter deres Beskaffenhed, medførte et andet Sagsmaal. Forfatteren mener ogsaa, at stuprum, i ældre Tider, blev regnet til Injurier, og paaberaaber sig i denne Henseende, at forsagt stuprum endnu, efter Pandecterne, betragtes som Injurie. (Denne Grund er imidlertid neppe rigtig. Den i Pandecterne l. 15 §. 20 de injuriis omtalte blanda oratio, hvilken Forfatteren betragter som et attenteret stuprum, har en ganske anden Characteer end denne Forseelse og indeholder en umiddelbar Fornærmelse mod det saaledes behandlede Fruentimmers gode Navn og Rygte. Den maa derfor være Gjenstand for Straf, endog hvor simpelt stuprum ikke straffes, og i al Fald bliver Straffen aldeles ikke bestemt i Forhold til den, som maatte være bestemt for stuprum, der forudsætter fælles Indvilligelse, og derfor ikke, som hiint Forhold kan paatales ex capite injuriarum. Synderligt er det, at Forf. paaberaaber sig den Omstændighed, at Indbydelsen til stuprum ansees som Injurie mod Fruentimret, om den endog skeer med største Artighed og altsaa uden injurios Hensigt, som om ikke animus injuriandi var tilstæde, saasnart man, med Bevidsthed, foretager noget, der kan krænke en Andens gode Navn, uagtet det just ikke skeer for at skade samme). Labeo regner ogsaa Angreb paa en Andens Sjelekræfter til Injurier, hvorimod samme, efter senere Love, vil blive Gjenstand for offentlig Straf. Fremdeles betragtes det som Injurie, hvor,

Nogen hindrer en Anden i at benytte res communes; som Formuegjenstand kunde denne Hindring være aldeles ubetydelig, men som Retsindgreb blev den dog altid krænkende. Ligeledes blev introitus violentus in domum alienam anseet som Injurie, fordi samme, skjøndt stridende mod Eiendomsretten, dog ikke i sig medførte nogen mærkelig Skade paa Formue, men derimod, som Brud paa Husfreden, var en betydelig personlig Krænkelse, især efter romerske Begreber. Flere lignende Tilfælde gaves der, hvor actio injuriarum anvendtes paa Grund af en Krænkelse af Eiendomsretten, der ingen egentlig Formueskade medførte. Under lignende Betingelser kunde og Brud paa de af Obligationsforhold (i romersk Forstand) flydende Rettigheder (f. Ex. naar Nogen aabnede og kundgjorde et hos ham nedlagt Testament), blive Gjenstand for actio injuriarum. Ved alle de ommeldte Injurier, der ikke egentlig gjelde den Injurieredes gode Navn og Rygte, kan der ikke være Tale om nogen speciel animus injuriandi, men det er nok, at dolus overhoved det finder Sted. Feiltagelse af Personen befrier kun for Injurie, naar Handlingen, udøvet mod den Person, som man forestillede sig, havde været lovlig. Hvad de Injurier angaaer, der angribe den Fornærmedes gode Navn og Rygte, da skjelner Forf. mellem den subjective og objective Injurie. Det første Navn tillægger han de Handlinger, hvorved Nogen lægger sin personlige Foragt for en Anden for Dagen, hvor-

imod det sidste Slags Injurie, efter hvem bestaaer i at forekaste Nogen en Handling, der maa nedsætte den Injurierede i Andres Øine. Begge Slags Fornærmelser ere af en blot ideal Natur, og kunne skee med Ord, Skrift eller Tegn, saa at Forskiellen mellem verbale og symboliske Injurier, som man saa gierne sætter i Spidsen for denne Materie, kun viser sig som ganske underordnet, og saa godt som intet Udslag gjør over Injuriens egentlige Væsen. Blandt de subjective Injurier forekommer fornemmelig convicium, som egentlig betegnede ethvert lydeligt Udraab, men i den indskrænkede Forstand, hvori det her maa tages, et saadant, der krænkede Anstændigheden (contra bonos mores). Dog var convicium ikke den eneste Art af subjective Injurier, den romerske Ret kiendte, men denne var imidlertid meget sparsom med at straffe dette Slags Injurier. Den objective Injurie var derimod ikke indskrænket til visse Arter, men Alt, hvad der kunde indbefattes under det almindelige Begreb om samme, blev straffet som Injurie. Ved enhver ideal Injurie (saavel den objective som den subjective) er animus injuriandi en væsentlig Egenskab. Ved den subjective Injurie kan der aldrig blive Spørgsmaal om exceptio veritatis, da det Strafbare her ligger i Formen, hvorimod hiin Indsigelse, naar den er beviist, bevirker den Sagsøgtes Frifindelse i Tilfælde af reen objectiv Injurie. Hvor imidlertid den, der sandfærdigen forekaster en Anden noget, har feilet i Henseende

til Tiden, Stedet eller Maaden, hvorpaa han har fremsat sin Beskyldning, saa finder tillige en subjectiv Injurie Sted, og forsaavidt kan han ikke frikjendes, fordi han kan godtgjøre Beskyldningens Sandhed.

Forommeldte Afhandling har den Fortjeneste, at have udbredt et nyt Lys over Forholdet mellem injuria sensu lato og injuria sensu stricto efter hin romerske Ret. I denne Deel af sin Undersøgelse er Forfatteren særdeles grundig, og, saavidt jeg kjender, tilfredsstillende. Med Hensyn til de øvrige Spørgsmaale, der vedkomme Grundbegrebet om Injurie, f. Ex. om animus injuriandi, om Virkningen af Beskyldningens beviste Sandhed m. m. har vistnok Læren om Injurier intet vundet ved Forfatterens Arbeide. Den nye Inddeling af Injurier i subjective og objective fortjener neppe at være den herskende i denne Lære. Saavel den blotte Foragtyttring, som den bestemte Beskyldning, tjene til at nedsætte den Injurierede i sine Medborgeres Øine. I det mindste synes baade mange Slags Skjeldsord (convicia) og den anden af Forf. omtalte Art af subjectiv Injurie (blanda oratione alterius pudicitiam attentare) ikke mindre directe at maatte indvirke paa Meningen om den saaledes behandlede Person end adskillige af de symbolske Handlinger, Forf. Side 281-282 henregner til den objective Injurie. Interessant kunde, med Hensyn til hiin Inddeling, det Spørgsmaal være, hvorvidt Injurieloven kan anvendes paa den, som, under fire Øine eller i et

lukt Brev, paasiger en Anden noget Lammeligt, eller, paa anden Maade, behandler ham med Foragt. Her er nemlig aldeles ikke Tale om ufordeelagtig Indvirkning paa Andres Mening, men her finder blot en personlig Foragtyttring Sted. Forsaavidt altsaa Spørgsmaalet maatte blive at besvare med Ja, fremtræder her en Injurie, der ganske reent har den Characteer, som udmærker den af Forf. saakaldte subjective Injurie. Men paa hiint Spørgsmaal indlader Forf. sig aldeles ikke, og i ethvert andet Tilfælde er den personlige Foragtyttring og den Bestræbelse at nedsætte den Injurierede i Andres Mening saaledes blandet med hinanden, at man neppe kan skjelne mellem subjectiv og objectiv Injurie.

VI. Beurtheilung der neuesten criminalistischen Schriften. S. 141-156.

Her anmeldes blandt andre M. Berenger, de la justice criminelle en France. Skiøndt Recensenten, der erkiender Skriftets Værd, vist nok ikke har Uret i den almindelige Dom, at Forf. ikke har behandlet sin Gjenstand med tilbørlig Rolighed og Frihed for Lidenskab, og at han har fremstillet den franske Criminalproces som langt mere feilfuld end den virkelig er, saa ville dog neppe de Grunde altid holde Prøve, hvormed Recens. vil forsvare hiin Rettergangsmaade mod Berenger. Saaledes er det et meget svagt Argument, naar han, i Anledning af hiin Forfatters Anke, at

man forsætligen har vidst at unddrage de Sager, hvori Regieringen kunde have nogen Interesse, fra at behandles for Eedsvorne, ved at regne dem til delits.*) fremsætter det Spørgsmaal, hvorledes kan man sige dette om Flertallet af Privatforbrydelsen? Berenger har ingenlunde villet paastaae, at den under Keiserregieringen udkomne Code criminel intet andet har henført til delits end saadanne Handlinger, ved hvis Afstraffelse Regieringen kunde være særdeles interesseret, hvilket vist nok vilde have været alt for paafaldende til at kunne bruges til hiin Hensigt. Derimod maatte Øiemedet naturligviis skjules derved, at ogsaa en Mængde Forbrydelser mod Private blev indbefattet under den samme Classe af strafværdige Handlinger, som man undtog fra den Rettergangsmaade, der i Frankrig ansaaes for den meest betryggende. S. 149 mener Rec., at alle de Farer, hvorfor Uskyldigheden er udsat ved det inquisitoriske Forhør, der i Frankrig gaaer forud for det offentlige Forhør (hvilket inquisitoriske Forhør Berenger beskriver som om det var værre end Tortur), bortfalde derved, at Eedsvorne ikke, som de tydske Dommere, bygge deres Dom paa de skrevne Acter, men kun paa de Tilstaaelser og Vidnesbyrd, som for dem aflægges under Sagens mundtlige og offentlige Forhand-

*) Det er kun den betydeligere Classe af Forbrydelser, som gives Navn af crimes, der hører under de Eedsvorne.

ling. Men saaledes forholder det sig ikke. Hvad der er tilstaaet eller bevidnet under hiint hemmelige Forhør, bliver dog meddeelt de Eedsvorne, og, skjøndt disse ikke ligefram ere bundne derved, efterdi de blot have at rette sig efter deres indvortes Overbeviisning, saa er det dog naturligt, at denne ogsaa bestemmes efter hvad der, under hiint Forhør, er tilstaaet eller af Vidner forklaret, naar ikke den senere Fragaaelse er understøttet af Omstændigheder, som gjøre den troværdig. Den store Flid, der anvendes paa Undersøgelsesforhøret, vilde og være aldeles spildt, dersom det ikke maatte bruges ved Sagens Behandling til endelig Paakjendelse, eller dersom alt kunde nedbrydes ved den blotte Fragaaelse. Det er tydeligt, at man i Frankrig har antaget, at man til Forbrydelsens Opdagelse ikke kunde undvære de Midler, som den inqvisitoriske Proces frembyder. Man har derfor søgt at forene en foregaaende inqvisitorisk Fremgangsmaade med den under Revolutionen optagne og, i det Hele taget, af Folket yndede offentlige Retspleie og Sagernes Paakjendelse af Eedsvorne. Men man har vist nok herved, saavelsom ved mange andre i den franske Proces optagne Bestemmelser, væsentligen forandret de Grundsætninger, hvorpaa Criminalretsplejen i England hviler. Her jager man slet ikke efter Tilstaaelse, men skyder den snarere fra sig. Forresten er det ingenlunde min Mening, ubetinget at misbillige hine i Frankrig brugelige foregaaende inqvisitoriske Forhører. Dersom der med

disse ere forbundne saadanne grove Misbrug, som den oftmeldte Forf. med flere paastaaer (men hvori der for sert er saare meget at slaae af), saa ere disse naturlig-viis heist forkastelige; men Tingen selv kan jeg ikke fordømme. Jeg drister mig ikke til at troe, at man, uden Fare for den offentlige Sikkerhed, kan undvære den inqvisitoriske Behandling af Criminalsager, og jeg er derhos overbeviist om, at denne, rigtig indrettet, ikke er saa farlig for Uskyldigheden, som man udgiver den for, og jeg er meget tilbøielig til at antage, at Uskyldigheden udsættes meer ved den løsere Afhørelse og de svagere Beviser, hvormed en Jury maa tage til Takke. Men hiin Ret., som en afsagt Fiende af den inqvisitoriske Proces, har dog vel Uret i at forsvare den inqvisitoriske Bestanddeel af den franske Rettergangsmaade.

VII. Ueber die neuesten Fortschritte der Criminalgesetzgebung in Deutschland von Mittermaier. S. 158-193.

Forf. gjentager her sine sædvanlige Betragtninger over de nyere, som han kalder dem, reen philosophiske Straffelovbøger, uden at anføre noget specielt til Beviis for sin Anke. Han bemærker, at Stænderne i de forskjellige tydske Stater have betræftet de Udsættelser han har gjort paa disse Lovgivnings Forsøg, hvormed han ikke kan sigte til anden end til den Baierske (cfr. S. 173, hvor han roser den østerrigske Straffelov som hensigtsmæssig og human, samt fordi den ikke forskyrer Dom-

nævnte Skrift, ligesom han og bemærker, at samme fra dens Udgivelse i 1803 kun har behøvet saare faa Forandringer). Imidlertid er det dog et Factum, at baade de Weimarske og Würtembergske Stænder have foranlediget, at nye Straffelovbøger skulle udarbeides, byggede paa den Baierske som Grundlag. Ere der end i de baierske Stænder faldne Ytringer, hvorved hiin Straffelov fordømmes, saa afgive disse Ytringer i al Fald ikke større Authoritet mod hiin Lovbog end hine tvende andre Staters Regjerings og Stænders Beslutning til dens Fordeel. Forresten har jeg selv, ved flere Leiligheder, paaviist en Mængde Feil i den baierske Straffelov; og at man i Baiern er mindre tilfreds med den Tilstand, hvori Criminalvæsenet ved samme er bragt, hidrører derhos for en stor Deel deraf, at samme er blevet forviklet ved de meget ofte fra Lovens tydelige Mening afvigende Anmærkninger, som indeholdes i den authentiske Commentar, der ikke har Lovbogens Concipient, men dennes erklærede Antagonist til Hovedforfatter, og desuden ved en Mængde Noveller, der ligeledes hidrøre fra denne Forfatter, hvis Stræben, efter at bortforklare og forandre Lovbogens oprindelige Bestemmelser, er kjendelig. *) I en Ytring, som Forf. anfører S. 188, forekastes der Lovbogen adskillige Termini, som aldeles ikke findes i samme, men blot i Commentaren.

*) Jvf. den oven S. 33-80 meddeelte Afhandling.

Side 162-173 har Forf. omstændeligen anført alle de Forandringer, hvormed den holsteenske Lov, ved Patent af 10de Sept. 1814, er indført i Hertugdømmet Oldenburg. Disse ere i det Hele ikke af stor Betydenhed, hvorfor jeg ikke derved skal opholde mine Læsere. Heller ikke finder jeg det hensigtsmæssigt, at udbrede mig over hvad Forf. Side 176-181 bemærker angaaende nogle Competencen i criminelle Tilfælde vedkommende Bestemmelser, som indeholdes i nogle nyere Anordninger for enkelte Stater, eller over det øvrige Indhold af nærværende Afhandling.

VIII. Ueber den Wiederruf eines Geständnisses, von Kleinschrod. S. 194-201.

Denne Afhandling er foranlediget ved Stübels Lære i hans Criminalverfahren in den deutschen Gerichten, Th. II §. 776-784, at en Tilstaaelse, som tilbagekaldes, efter de positive Love taber ganske sin Beviiskraft, kunde Tilbagekaldelsen ikke paa nogen Maade retfærdiggiøres. Kleinschrod viser, at dette ingenlunde følger af CVtes peinliche Gerichtsordnung §. 57, der kun foreskriver en ny Undersøgelse. Denne Undersøgelse er nemlig nødvendig for at afgiøre, om Tilbagekaldelsen er støttet paa nogen antagelig Grund eller ikke, i hvilken Henseende der muligen og kan findes Anledning til nøiere at undersøge en eller anden Omstændighed, der forhen, paa Grund af den Sigte-

des Tilstagelse, var bleven mindre nøiagtig undersøgt. Dersom nu slig yderligere Undersøgelse gjør det antageligt, at den forhen afgivne Tilstaaelse var stridende mod Sandhed, saa ophører den at være beviisende; hvis derimod intet udbringes til Styrke for den senere Fragaaelse, saa bliver Tilstagelsen i sin fulde Kraft. Jeg kan ikke andet end heri være aldeles enig med Forf., og vil blot anmærke, at D. og N. L. 1—15—1 endog synes ubetinget at forkaste enhver senere Fragaaelse af det, man engang har tilstaaet, men at det dog, med Hensyn til Frd. 21de Mai 1751 §. 2, ikke kan kaldes i Tvivl, at der, i Anledning af den senere Fragaaelse, bør anstilles nærmere Undersøgelse, og at Tilstaaelsens Beviiskraft kan rokkes, naar det enten godtgjøres, at samme har været motiveret ved Aarsager, der betage samme sin Gyldighed, eller og Rigtigheden af Tilstaaelsens Indhold enten kan modbeviises eller dog gjøres usandsynlig. Skulde det hænde, at en Person, efterat der allerede var gaaet Høiesterets Dom i Sagen, skulde fremkomme med en forandret Forklaring, hvorefter den Tilstaaelse, paa Grund af hvilken han var fældet, skulde være urigtig, saa vilde D. L. 1—24—52 N. L. 1—22—54 gjøre det til Pligt for vedkommende Øvrighed at anstille Undersøgelse i den Anledning og derpaa gjøre Indberetning.

Til Slutningen viser Forf., at den nye baierske Lovgivning, uagtet Lovbogens 2 Deel §§. 162 og 169 ikke tilstede at dømme Nogen til en criminel Straf paa

Grund af Tilstaaelse, aflagt under det summariske Forhør, med mindre denne er gjentaget i det senere ordentlige Forhør, eller paa Grund af en i dette sidste Forhør første Gang aflagt Bekjendelse, naar den ikke siden gjentages, (i hvilken Henseende Ørst. og citerer et senere Reskript af 8de Marts 1815), dog ingenlunde gjør det til en Betingelse for Tilstaaelsens Beviiskraft, at den Paagjeldende skal vedblive samme lige til Strafferdommens Fuldbyrdelse. Forresten fortjene hine Bestemmelser neppe Bifald. Den eengang afgivne Tilstaaelse, naar den forresten forener alle de Egenskaber, som fordres til en gyldig Tilstaaelse, synes at maatte blive i sin Værd, uagtet den Anklagede siden finder for godt at fragaae samme, forudsat at denne Fragaaelse ellers ikke tilbørlig motiveres. Vist nok bør der kræves mindre til at svække en flere Gange gjentaget Tilstaaelse end den, som engang er aflagt og strax efter tilbagekaldes, men den Forskjel, som i saa Henseende kan gjøres, er dog uden Tvivl relativ og bør indbefattes under det Dommeren overladte Skjøn angaaende Tilstaaelsens og Tilbagekaldelsens Troværdighed, hvorfor der ikke kan gives eller i bemeldte Lovgivning er forsøgt at give nøiagtige Regler. En engang afgiven, meget bestemt og til Sagens øvrige Omstændigheder fuldkommen svarende Tilstaaelse kan tit fortjene større Troværdighed, end en Tilstaaelse, som to Gange efter hinanden (maaskee efter et meget kort Mellemrum) er gjentaget, men som iøvrigt er mindre omstændelig og ikke

saa meget bekræftet ved Sagens øvrige Data. Ogsaa den Paagjeldendes Charakteer og Sagens Vigtighed maa have megen Indflydelse herpaa. Bemeldte Lovgivning har altsaa uden Tvivl lagt for megen Vægt paa denne enkelte Omstændighed, og havde gjort bedre, hvis den blot i almindelige Udtryk havde tilholdt Dommerne at tage den Paagjeldendes større eller mindre Bestandighed i at vedblive Tilstaaelsen, ved Siden af de øvrige Omstændigheder, i Betragtning, ved at veie Tilstaaelsen og Fragaaelsen mod hinanden.

IX. Beiträge zur Lehre von der Vollstreckung der Strafen von Hof- und Justizrath und Geheimen Referendar Ritter Dr. Carl August Tittmann in Dresden. S. 202-216.

Det første Spørgsmaal, Forf. her undersøger, er, i hvad Orden Dødsstraffen skal fuldbyrdes paa flere Forbrydere, der for samme Misgjerning ere dømte til Døde. Dette besvarer Forf. saaledes, at den mindst Skyldige først skal henrettes, og at i Tilfælde, hvor Forbrydernes Skyld er lige, den svageste eller den, som ved Undersøgelsen har viist sig meest værdig til Skaansel, bør være den første. Disse Regler, der ere grundede i Sagens Natur, hvorefter den, der maa oppebie sine Medskyldiges Henrettelse, lider mere, end den, som tidligere henrettes, ere uden Tvivl almindelig an-

tagne, skiøndt der, som Forfatteren bemærker, nok ikke derfor gives nogen Lov, hvilket heller ikke behøves.

Det andet Spørgsmaal er, om det øverste Justitscollegium i en Stat kan forud forkaste Appellationer, som maatte anbringes mod en Strafs Fuldbyrdelse? Forf. anmærker foreløbig, at, uagtet det ikke i Tydskland i Almindelighed ere indrettede forskiellige Instantser for criminelle Tilfælde, saa finder dog Appellation Sted i deslige Sager, hvilken iværksættes derved, at Inqvirenten giør Indberetning til Overdicasteriet, som bestemmer, hvad der, i Anledning af Inqvisitens Anke, skal foretages. Iøvrigt holder Forfatteren for, at, dersom den Anklagede ikke endnu har indgivet noget Forsvar i Anledning af den over ham afsagte Dom, men denne kun til Stadfæstelse indstilles til den høieste Justits-Authoritet, saa kan det Reskript, som derfra bliver at udfærdige, ordentligviis ikke tillige forkaste den Appel, som fra den Dømtes Side maatte skee. Kun, hvor Sagen er af ringe Betydenhed, og hvor man i Forveien, med Vished, kan vide, at den Dømte ingen grundet Anke kan have, lader sig en Undtagelse forsvare. Saafremt derimod den Domfældte har, efter den over ham afsagte Dom, indgivet et Forsvar, saa kan det bestemmes, at der ikke skal agtes paa, hvad han videre maatte indgive for at hindre Dommens Execution. Dog bemærkes det, at, hvor den Domfældte blot har søgt om Naade, saa kan Afslaget herpaa ordentligviis ikke tillige indeholde en

Forekastelse af den mulige Appel. Imidlertid kan, efter hvad der fremdeles læres, derfra gjøres Undtagelse hvor Ansøgning om Benaadning, efter den i Landet indførte Organisation, indgives til den høieste Justits-Authoritet selv, og denne deraf erfarer, at den Domfældte ingen retlig Anke kan have over Dommen. Forf. anmærker, at dette ofte er nødvendigt for at afskjære den Domfældte Chicaner og pengespildende Vidtløftigheder. Især finder det, anfører han, Sted med Hensyn til Dødsstraffe, da man ellers maatte taale, at de til Executionens Forberedelse fornødne Bekostninger bleve anvendte tre til fire Gange, til Misdæderen havde udtømt ethvert Middel til at standse Dommens Fuldbyrdelse.

Denne sidste Grund er lidt synderlig, og der gives vist nok her vigtigere Hensyn, der opfordre Authoriteterne til at afskjære gjentagne Opsættelser af Dommens Execution, end de Bekostninger, som derved kunde foranlediges. Iøvrigt kan, hvad Forf. lærer, i det væsentlige være fuldkommen rigtigt efter den i Tydskland indførte Tingenes Orden, hvorefter criminelle Sager ordentligviis kun paakjendes af een Instants. Men hvor passende det Hele dog er, falder i Øinene. Hos os, hvor den samme regelmæssige Instantsfølge finder Sted i criminelle som i civile Sager, kunne hine Sætninger ikke finde Anvendelse. Kun maa jeg bemærke, at en afslaaet Ansøgning om Benaadning heller ikke hos os betager den Dømte Ret til Appel; men at

man ikke kan vente, at en Ansøgning om Formildhelse i en underordnet Rets Dom kommer i nogen Betragtning, naar den Domfældte dermed forbinder nogen Forbeholdenhed af Appel eller yttrer nogen Tvivl om Dommens Retfærdighed. Først maa den Tiltaltes Skjæbne ad Retsveien være endelig bestemt, inden Regenten indlader sig paa at bedømme, hvorvidt der maatte være Grund til at lade Naade gaae for Retten. Iøvrigt bliver end ikke en Høiesterets Dom i en criminel Sag fuldbyrdet, naar den Dømte indgiver Ansøgning om Benaadning, forend der paa denne Ansøgning er falden Resolution, enten af Kongen selv eller, hvis der ikke findes Grund til at andrage paa Benaadning, af Cancelliet. Naar der allerede er falden Resolution, hvilket i Livssager og i nogle andre Tilfælde altid er Tilfældet, inden Dommen tilstilles Vedkommende til Fuldbyrdelse, da bør en ny Ansøgning ikke tages i Betragtning til at standse Executionen, med mindre den er understyttet af saadanne nye Grunde, som kunne anledige en ny Undersøgelse eller dog paa anden Maade en Forandring i den foregaaende Resolution. D. L. 1—24—52 N. L. 1—22—54 er her den eneste Regel, hvorefter Dommeren har at gaae, og uden Tvivl leder dette Lovsteds Bydende bedre til Maalet, end en Mængde complicerte Regler vilde gjøre.

I Slutningen af denne Materie bemærker Forfatteren, at, om der endog er gaaet et Reskript, hvorved al mulig Appellation er bleven forkastet, bliver dog

Hensyn at tage til de Grunde, som, uafhængige af den Dømtes Skyld, fordre en Opsættelse af Executionen f. Ex. naar den Domfældte angiver noget, der fordrer ny Undersøgelse, eller naar det er et Fruentimmer, som siger sig at være svanger. Ogsaa hertil har vedkommende Øvrighed hos os den fornødne Hjemmel i det ovennævnte Lovsted.

Forfatteren afhandler derefter et tredie Spørgsmaal: kunne uomstunder de Formaliteter undlades, som ere foreskrevne i 91de Artikel af Carl V peinliche Gerichtsordnung, med Hensyn til det Tilfælde, at den Dømte, ved Halsretten, tilbagekalder sin Tilstaaelse? Efter bemeldte Lov skal der umiddelbar, før en Dødsdoms Fuldbyrdelse, holdes et saa kaldet hochnothpeinliches Halsgericht, ved hvilket blandt andet den Domfældte atter spørges, om han tilstaaer sin Forbrydelse. Naar han, ved denne Leilighed, fragaaer sin forhen givne Tilstaaelse, saa byder den ovennævnte 91 Artikel, at de tvende Tingvidner (Schöpfen) skulle sperges paa deres Eed, om de ikke have hørt hans Tilstaaelse, hvilken forelæses dem, og, naar de bejae dette, skal Dommeren indhente Retsforstandiges Betænkning eller høiere Resolution. Forfatteren mener, at denne Fremgangsmaade bortfalder nu, forbi enhver Tilbagekaldelse for nærværende Tid, enten den skeer før eller ved hiin Halsret, maa foranledige en ydderligere Undersøgelse, uden at det gaaer an, saaledes som ovenmeldte Artikel forudsætter, strax paa Tingvidner-

nes blotte Bekræftelse af, at den Domfældte forhen havde tilstaaet, at indhente en ny Dom; dog anseer han sitnævnte Artikel endnu som Regel, forsaavidt at der altid, naar Tilstaaelsen tilbagekaldes ved Halsretten, skal indhentes en ny Dom, uden at en blot Indberetning til vedkommende Dicasterium kan være tilstrækkelig. Jeg indseer imidlertid ikke, at Artiklen just gjør en ny formelig Dom nødvendig, ligesom jeg paa den anden Side ikke kan antage, at den ingen videre Undersøgelse kræver. Da Artiklen ingenlunde tilstæder at fuldbyrde Dommen paa Tingvidnernes Bekræftelse, men fordrer, at Sagen skal prøves af Retsforstandige eller af høiere Authoritet, saa er det klart, at Dommeren ogsaa haver at foranstalte alle de Undersøgelser, som behøves for at sætte Vedkommende i Stand til at bedømme Tilbagekaldelsens Værd. Det undrer mig iøvrigt, at Forfatteren har forbigaaet at bemærke, hvorledes Bestemmelsen i titmeldte Artikel var meget passende til en Tid, da Tilstaaelser for det meste bleve erhvervede ved Hielp af Tortur og altsaa var af meget problematisk Værd, men at den, efter Torturens Afskaffelse, ikke længere kan ansees fornøden.

Endelig opkaster Forfatteren det fierde Spørgsmaal: kan, naar en af de Medskyldige tilbagekalder sin Tilstaaelse eller appellerer mod Straffens Fuldbyrdelse, denne ligefuldt finde Sted med Hensyn til den anden, som ikke tilbagekalder Tilstaaelsen eller forlanger Appel, eller bør Fuldbyrdelsen, og hvad ham angaaer,

opsættes? Svaret er, at slig Udsættelse bør finde Sted, naar det ikke er tydeligt, at den eene Medskyldiges Tilbagekaldelse eller Appel i ethvert Tilfælde bliver uden Indflydelse paa hans Medskyldige; hvorhos Fuldbyrdelsen, selv i det modsatte Tilfælde, bør udsættes, dersom hans Forklaring endnu kan behøves, for, i Anledning af det, den Anden nu anbringer, at bedømme dennes Straffskyld.

(Fortsættelsen følger).

Følgende Forlags-Bøger faaes for vedtegnede Priser hos Undertegnede:

Ørsted, A. S., Nyt juridisk Arkiv, 1—30 Bind, hvert Bind heftet 2 Rbd.

— Juridisk Tidsskrift, 1ste og 2det Bind, heftet, 8 Rbd.

— Eunomia, eller Samling af Afhandlinger, henhørende til Moralphilosophien, Statsphilosophien, og den Danske, Norske Lovkyndighed. 3 Dele, hver Deel heftet 5 Rbd.

— Betragtninger over Danmarks nuværende Pengevæsen. Kbh. 1815, 2 Rbd. heftet.

— Over Grundeiernes og Capitalisternes Stilling i Forhold til hinanden ved Udløbet af den lovbestemte Henstand med omskreven Gjeld. Kbh. 1817. 2 Rbd. heftet.

Krogh, Christian, Forsøg til en Ledetraad ved Forelæsninger over Folkeretten. 2 Rbd.

Agathokles, af Caroline Pichler. Oversat ved J. Ernst Wegener, Præst, og Forstander for det Joenstrupske Seminarium. Kbh. 1821. 3 Dele, 5 Rbd.

Danske Folkesagn, samlede af J. M. Thiele. 1—3 Samling. Hver koster 9 Mk. heftet.

Eusebia og Sophrosyne. Eller Andagts- og Viisdoms-Bog for unge Mennesker af begge Kjøn, af Jens Møller, Doctor og Prof. i Theologien. Kbh. 1820. 8 Mk. heftet.

Veiledning til en andægtig og forstandig Læsning af det Nye Testamente, af Stiftsprovst, Doctor Theologie R. Møller. Kbh. 1820. 2 Rbd. heftet.

Almindelig Morskabslæsning i Danmark og Norge igjennem Aarhundreder. Beskreven af Rasmus Nyerup. 4 Rbd.

Breve fra Sverrige i Aaret 1812 af Prof. Chr. Molbech. 1—3 Deel. 9 Rbd.

Karakteristik af Kong Christian den Fjerde, grundet især paa et Udvalg af hans egenhændige Breve. Hvortil er føiet Nogle Efterretninger om Børsen, en af denne Konges mærkværdigste Bygninger. Ved R. Nyerup. 3 Rbd. 3 Mk.

Visebog, eller Danske Selskabssange, med Tillæg af nogle svenske, tydske og latinske, circa 300 af de meest yndede Sange. Kbh. 1821. 2 Rbd. heftet.

Seidelin,

store Kjøbmagergade No. 65.

Juridisk Tidsskrift.

Udgivet

af

Dr. Anders Sandøe Ørsted,

Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Etatsraad
og Deputeret i det Kongelige Danske Cancellie.

Tredie Bind, andet Hefte.

Kjøbenhavn 1821.

Trykt og forlagt af Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almindelig Morskabslæsni
nem Aarhundreder. B
4 Rbd.

Breve fra Sverrige i Aare
1—3 Deel. 9 Rbd.

Karakteristik af Kong Chri
paa et Udvalg af han
er foiet Nogle Efterretn
Konges mærkværdigste
3 Rbd. 3 Mk.

Visebog, eller Danske Sel
nogle svenske, tydske og
meest yndede Sange.

Indhold.

Rec. March 7, 1905

Indhold.

Om particulaire og specielle Loves og i Særdeleshed Reskripters Anvendelse uden for de ved samme udtrykkelig bestemte Tilfælde.

§. 1.

Blandt de mange, Fundamenterne for Lovkyndigheds Systemet betræffende Gjenstande, som ikke endnu ere bragte i det Rene, hører det: hvorvidt de Forskrifter, som den lovgivende Magt har givet enten for en enkelt Deel af Staten, eller for en enkelt Stand (particulære Love) eller endog for et enkelt Tilfælde (specielle Love *)) kunne taale Udvidelse til andre Steder, andre Borgerclasser og andre Tilfælde? I vore ældre Systemer har

*) Det kunde ikke uden Grund paastaaes, at slige for et ganske enkelt Tilfælde givne Bestemmelser ikke egentlig hørte under Begrebet om Lov; men jeg har holdt det for bedst at rette mig efter den i vore Retssystemer vedtagne Terminologie.

man aldeles ikke fundet, at dette Spørgsmaal kunde behøve nogen Undersøgelse. Man har der, uden mindste Skrupel, antaget, at enhver fra Lovgiveren udgaaet Bestemmelse maatte udvides saavidt som Aarsagernes Lighed strakte sig. Saaledes antog man de i Norske Lov forekommende særegne Bestemmelser, der ikke findes i Danske Lov, som Regler, der og skulde gjælde i Danmark, naar de ikke vare byggede paa særegne locale Forhold. Man tog saaledes ikke i Betænkning at ansee Steder i Norske Lov som 1 B. 17 Cap. 10 Art., 5 B. 3 Cap. 25 Art., 6 B. 9 Cap. 12 Art. 1ste og 2det Membrum, og 15 Art. 1ste Membrum, 6 B. 13 Cap. 22 Art., 6 B. 17 Cap. 43 Art. for gjældende ogsaa i Danmark *). Denne Lære, mod hvilken dog ogsaa forhen Tvivl vare opkastede af enkelte Lovfortolkere **), og som ikke heller uindskrænket har hersket i Praxis, har jeg i mit Supplement til Nørre-

*) See, til Exempel, Nørregaards Forelæsninger over den Danske og Norske private Ret, 1ste Deel, Side 11-12, 3die Deel, S. 63 Note b, 4de Deel, Side 11-12 Note, og Side 358.

**) See, til Exempel, Brorsons Værk over Lovens 1ste Bog, 1ste Bind, Side 195, over femte Bogs, 1ste Bind, Side 398-399, over 6te Bog, 2den Udgave, Side 225, 357, 506. Paa nogle af disse Steder synes denne Lovkyndige ganske bestemt at være imod den omhandlede Udvidelse; paa andre Steder yttrer han sig derimod mere tvivlraadig.

gaards System, 1ste Deel Side 15-23, underkastet en udførlig Prøvelse. Jeg har derved viist, at Aarsagernes Lighed, der forresten i saare mange Tilfælde kan være tvivlsom, ikke er nok til at retfærdiggjøre en Lovs Anvendelse uden for den Sphære, hvorfor den er paabudt og kundgjort som Lov. Hermed har jeg dog ingenlunde nægtet Norske Lovs Anvendelighed i Danmark, forsaavidt samme indeholder forklarende Tillæg, eller erkjender noget som en naturlig Regel. Jeg har endog viist, at N. L., selv med Hensyn til Gjenstande, som ene behandles i samme, eller hvori den, paa Grund af locale Forhold, afviger fra D. L., ofte giver en særdeles vigtig Veiledning til Danske Lovs rette Fortolkning *). Derhos har jeg og antaget, at de for den Paagjældende gunstige Bestemmelser f. Ex. N. L. 6—17—10, der fastsætter en mild Straf for en i sig utilladelig Handling, kunne udvides til Danmark, men at dette ingenlunde kan gjælde om Lovsteder, der, som

*) Et nyt Exempel herpaa findes i Coll. Tid. for 1819 No. 50 S. 708, hvor der af Forskjelligheden mellem D. og N. L. 1—3—4 er udledt et Argument for, at der ved Frd. 23 Octbr. 1770 ingen Forandring er foregaaet i bemeldte Lovsted. Saa kan og anmærkes Resk. 19de August 1757, der udtrykkelig henviser til N. L. 2—22—1, som Fortolkningsmiddel for D. L. 2—23—1. Man kan og see systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie, og sammes juridiske Følger, m. v. Side 19, Note *).

opsættes? Svaret er, at slig Udsættelse bør finde Sted, naar det ikke er tydeligt, at den eene Medskyldiges Tilbagekaldelse eller Appel i ethvert Tilfælde bliver uden Indflydelse paa hans Medskyldige; hvorhos Fuldbyrdelsen, selv i det modsatte Tilfælde, bør udsættes, dersom hans Forklaring endnu kan behøves, for, i Anledning af det, den Anden nu anbringer, at bedømme dennes Strafskyld.

(Fortsættelsen følger).

Følgende Forlags-Bøger faaes for vedtegnede Priser hos Undertegnede:

Ørsted, A. S., Nyt juridisk Arkiv, 1—30 Bind, hvert Bind heftet 2 Rbd.

— Juridisk Tidsskrift, 1ste og 2det Bind, heftet, 8 Rbd.

— Eunomia, eller Samling af Afhandlinger, henhørende til Moralphilosophien, Statsphilosophien, og den Danske, Norske Lovkyndighed. 3 Dele, hver Deel heftet 5 Rbd.

— Betragtninger over Danmarks nuværende Pengevæsen. Kbh. 1815, 2 Rbd. heftet.

— Over Grundeiernes og Capitalisternes Stilling i Forhold til hinanden ved Udløbet af den lovbestemte Henstand med omskreven Gjeld. Kbh. 1817. 2 Rbd. heftet.

Krogh, Christian, Forsøg til en Ledetraad ved Forelæsninger over Folkeretten. 2 Rbd.

Agathokles, af Caroline Pichler. Oversat ved J. Ernst Wegener, Præst, og Forstander for det Joenstrupske Seminarium. Kbh. 1821. 3 Dele, 5 Rbd.

Danske Folkesagn, samlede af J. M. Thiele. 1—3 Samling. Hver koster 9 Mk. heftet.

Eusebia og Sophrosyne. Eller Andagts- og Viisdoms-Bog for unge Mennesker af begge Kjøn, af Jens Møller, Doctor og Prof. i Theologien. Kbh. 1820. 8 Mk. heftet.

Veiledning til en andægtig og forstandig Læsning af det Nye Testamente, af Stiftsprovst, Doctor Theologie N. Møller. Kbh. 1820. 2 Rbd. heftet.

Almindelig Morskabslæsning i Danmark og Norge igjennem Aarhundreder. Beskreven af Rasmus Nyerup. 4 Rbd.

Breve fra Sverrige i Aaret 1812 af Prof. Chr. Molbech. 1—3 Deel. 9 Rbd.

Karakteristik af Kong Christian den Fjerde, grundet især paa et Udvalg af hans egenhændige Breve. Hvortil er føiet Nogle Efterretninger om Børsen, en af denne Konges mærkværdigste Bygninger. Ved R. Nyerup. 3 Rbd. 3 Mk.

Visebog, eller Danske Selskabssange, med Tillæg af nogle svenske, tydske og latinske, circa 300 af de meest yndede Sange. Kbh. 1821. 2 Rbd. heftet.

Juridisk Tidsskrift.

Udgivet

af

Dr. Anders Sandøe Ørsted,

Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Etatsraad
og Deputeret i det Kongelige Danske Cancellie.

Tredie Bind, andet Hefte.

Kjøbenhavn 1821.

Trykt og forlagt af Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Rec. March 7, 1905

Indhold.

Side.

Om particulaire og specielle Loves og i Særdeleshed Reskripters Anvendelse uden for de ved samme udtrykkelig bestemte Tilfælde.

§. 1.

Blandt de mange, Fundamenterne for Lovkyndigheds Systemet betræffende Gjenstande, som ikke endnu ere bragte i det Rene, hører det: hvorvidt de Forskrifter, som den lovgivende Magt har givet enten for en enkelt Deel af Staten, eller for en enkelt Stand (particulære Love) eller endog for et enkelt Tilfælde (specielle Love *)) kunne taale Udvidelse til andre Steder, andre Borgerclasser og andre Tilfælde? I vore ældre Systemer har

*) Det kunde ikke uden Grund paastaaes, at slige for et ganske enkelt Tilfælde givne Bestemmelser ikke egentlig hørte under Begrebet om Lov; men jeg har holdt det for bedst at rette mig efter den i vore Retssystemer vedtagne Terminologie.

man aldeles ikke fundet, at dette Spørgsmaal kunde behøve nogen Undersøgelse. Man har der, uden mindste Skrupel, antaget, at enhver fra Lovgiveren udgaaet Bestemmelse maatte udvides saavidt som Aarsagernes Lighed strakte sig. Saaledes antog man de i Norske Lov forekommende særegne Bestemmelser, der ikke findes i Danske Lov, som Regler, der og skulde gjælde i Danmark, naar de ikke vare byggede paa særegne locale Forhold. Man tog saaledes ikke i Betænkning at ansee Steder i Norske Lov som 1 B. 17 Cap. 10 Art., 5 B. 3 Cap. 25 Art., 6 B. 9 Cap. 12 Art. 1ste og 2det Membrum, og 15 Art. 1ste Membrum, 6 B. 13 Cap. 22 Art., 6 B. 17 Cap. 43 Art. for gjældende ogsaa i Danmark *). Denne Lære, mod hvilken dog ogsaa forhen Tvivl vare opkastede af enkelte Lovfortolkere **), og som ikke heller uindskrænket har hersket i Praxis, har jeg i mit Supplement til Nørre-

*) See, til Exempel, Nørregaards Forelæsninger over den Danske og Norske private Ret, 1ste Deel, Side 11-12, 3die Deel, S. 63 Note b, 4de Deel, Side 11-12 Note, og Side 358.

**) See, til Exempel, Brorsons Værk over Lovens 1ste Bog, 1ste Bind, Side 195, over femte Bogs, 1ste Bind, Side 398-399, over 6te Bog, 2den Udgave, Side 225, 357, 506. Paa nogle af disse Steder synes denne Lovkyndige ganske bestemt at være imod den omhandlede Udvidelse; paa andre Steder yttrer han sig derimod mere tvivlraadig.

gaards System, 1ste Deel Side 15‑23, underkastet en udførlig Prøvelse. Jeg har derved viist, at Aarsagernes Lighed, der forresten i saare mange Tilfælde kan være tvivlsom, ikke er nok til at retfærdiggjøre en Lovs Anvendelse uden for den Sphære, hvorfor den er paabudt og kundgjort som Lov. Hermed har jeg dog ingenlunde nægtet Norske Lovs Anvendelighed i Danmark, forsaavidt samme indeholder forklarende Tillæg, eller erkjender noget som en naturlig Regel. Jeg har endog viist, at N. L., selv med Hensyn til Gjenstande, som ene behandles i samme, eller hvori den, paa Grund af locale Forhold, afviger fra D. L., ofte giver en særdeles vigtig Veiledning til Danske Lovs rette Fortolkning *). Derhos har jeg og antaget, at de for den Paagjældende gunstige Bestemmelser f. Ex. N. L. 6—17—10, der fastsætter en mild Straf for en i sig utilladelig Handling, kunne udvides til Danmark, men at dette ingenlunde kan gjælde om Lovsteder, der, som

*) Et nyt Exempel herpaa findes i Coll. Tid. for 1819 No. 50 S. 708, hvor der af Forskjelligheden mellem D. og N. L. 1—3—4 er udledt et Argument for, at der ved Frd. 23 Octbr. 1770 ingen Forandring er foregaaet i bemeldte Lovsted. Saa kan og anmærkes Resk. 19de August 1757, der udtrykkelig henviser til N. L. 2—22—1, som Fortolkningsmiddel for D. L. 2—23—1. Man kan og see systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie, og sammes juridiske Følger, m. v. Side 19, Note *).

5. B. 3 Cap. 25 Art., forbyde Handlinger, som ikke efter deres Natur eller D. Lovs Grundsætninger allerede kunde ansees forbudne, eller, som 6 B. 13 Cap. 22 Art. for i sig strafværdige Handlinger bestemte større Straf end D. L. Analogie kunde føre med sig, og allermindst hvor Lovstedet tillige, som 6 B. 17 Cap. 43 A., indeholdt en Undtagelse fra en ellers alminbelig foreskreven Regel (1 B. 22 Cap. 9 Art., Danske L. 1 B. 24 Capitel 9 Artikel). Denne min Mening har og Hr. Etatsraad Hurtigkarl tiltraadt i sit System over den Dansk Norske private Ret 1 B. S. 22.

Ogsaa finder man i vore Systemer ideligen de for enkelte Steder eller Tilfælde givne Anordninger, i Særdeleshed Reskripter, paaberaabte som Hjemmel for alminbelig gjældende Sætninger, uden at man har anstillet en alminbelig Undersøgelse om, hvorvidt det er tilladt at hente alminbelige Sætninger af denne Kilde *). I ovennævnte mit Skrift Side 28-29 har jeg derimod søgt at godtgjøre, at specielle Reskripter kunne afbenyttes i det alminbelige Retssystem, forsaavidt samme forkynde alminbelige Grundsætninger eller erkjende en vis Fortolkning af den alminbelige Landslov, hvilken Sætning jeg har søgt at retfærdiggjøre mod de Indvendinger, som derimod frembøde sig for mig. Hr. Etatsraad Hurtigkarl har og l. c. S. 25-26

*) See, til Exempel, Nørregaards System, 1ste Deel Side 323, 3die Deel Side 171, 234.

erklæret sig for samme Mening. Derimod have andre indsigtsfulde Lovkyndige erklæret sig herimod*). Saavel disses Indvendinger, som egen fortsat Overveielse, have bevæget mig til at meddele dette Tidsskrifts Læsere en yderligere Undersøgelse over denne Gjenstand. Skjøndt det egentlig ere de i Form af Reskripter udstædte Kongelige Befalinger, hvorom Meningsulighe-den hidtil har yttret sig, saa er det dog vist, at de Grunde, hvorpaa man har støttet den Mening, at der af de i Reskripter antagne Grundsætninger og Lovfortolkninger ikke maa gjøres nogen udvidende Anvendelse (undtagen i al Fald under særdeles Betingelser, hvorom siden), størstedeels ogsaa gjelde med Hensyn til de officialiter trykte, men kun paa enkelte Steder eller for enkelte Slags Personer kundgjorte Love. Selv den Brug, som vi have antaget, at der kan gjøres af N. L. ved Fortolkningen af D. L., vilde være utilladelig, dersom hine Grunde vare afgjørende. Forinden jeg indlader mig paa disse Indvendinger, skal jeg imidlertid nærmere udvikle min Theorie, og, ved adskillige Anvendelser, gjøre Materiens Vigtighed indlysende.

§. 2.

Hvad de trykte Anordninger angaaer, som kun ere givne for enkelte Steder eller Classer, saa maa uden

*) See lærde Efterretninger for 1810, Side 802-803, og nyt jur. Ark. 16de Bind, Side 86-99.

Tvivl disses Anvendelse paa andre Steder eller for andre Classer være samme Regler undergiven, som de i Norske Lov givne særegne Bestemmelsers Udvidelse til Danmark. Den blotte Omstændighed, at en slig Anordnings Forskrift synes at være ligesaa passende for andre Steder eller Personer som dem, hvorfor den er bleven kundgjort, kan ingenlunde berettige til slig Udvidelse; thi, foruden at der muelig kunde gives særegne Motiver, hvorfor Lovgiveren har fundet for godt, i en vis Sphære, at foreskrive det, som synes ikke mindre anvendeligt andetsteds, behøver ethvert i sig vilkaarligt Bud, hvorved der paalægges nogen Pligter, eller Straffe, Kundgjørelse for dem, som derefter skulle rette sig. Raadstuepatent 28de Sept. 1767 kunde derfor neppe, med Føie, paaberaabes som Hjemmel for, at Finderen ogsaa uden for Kjøbenhavn burde have Hitteløn; thi vel synes Hr. Etatsraad Brorson *) at have Ret, naar han siger, at Finderen ikke bør have større Rettigheder, forbi det Fundne laae paa Kjøbenhavns Grund; men, da denne særskilte Lov ikke var forkyndt andetsteds, kunde den heller ikke der være forbindende. Den er derfor og senere, ved udtrykkelige Anordninger, udvidet først til de øvrige Kjøbstæder (Cancel. Plac. af 2 Juni 1811) og siden til Landet (Pl. 5te Dec. 1812). Endnu mindre kunde man være berettiget til at udvide Brand-

*) Forsøg til den femte Bogs Fortolkning, 2det Bind Side 65.

Forordningen for Kiøbenhavn af 1ste Nov. 1805 §. 159, forsaavidt den for dem, som stiæle ved Ildebrand eller hæle med saadanne Tyve, eller benægte eller fordølge noget ved Ildebrand reddet Gods, fastsætter samme Straf, som Anordningerne bestemme for dem, der bestiæle skibbruden Mand, altsaa, hvis det Stjaalne er over 50 Lod Sølvs Værd, Kagstrygning og Frihedstab for Livstid *). Derimod kan dette samme Lovsted vel taale Udvidelse, forsaavidt det viser, at endog den, der svigagtigen fragaaer et ved en Ildebrand modtaget Depositum, under visse Omstændigheder, nemlig naar Gjenstanden ikke er af høiere Værdie end 50 Lod Sølv, straffes mildere end efter 5—8—4, og saaledes bekræfter den allerede længe forud i Praxis fulgte Mening, at bemeldte Lovens Artikel indirecte er formildet ved Frd. 20de Febr. 1789 **). Ogsaa adskillige andre særdeles Anordninger tjene til at godtgjøre, at den i Loven for visse med Tyverie beslægtede svigagtige Handlinger bestemte 3 Marks Straf, efterat bemeldte Forordning er udkommen, maa forandres til en arbitrair Straf, der er mildere end den, Forordningen bestemmer for Tyverie ***). Her er ikke Tale om at udvide disse Anordningers specielle Forskrifter til andre Steder eller

*) See Systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie o. s. v. S. 198 ff., cfr. S. 189 ff.

**) See samme Skrift S. 370-371.

***) l. c. S. 367-368.

andre Classer end dem, hvorfor de ere givne. De benyttes blot forsaavidt de bære Vidne om en Forudsætning, hvorfra Lovgiveren er gaaet ud. Da de føre til den mildere Mening, bortfalder og af den Grund al Betænkelighed ved denne Anvendelse af samme. Heller ikke synes der at kunne være nogen Tvivl om, at fornævnte Brandanordning §. 18 retteligen kan benyttes som Beviis paa, at Lovgiveren ingenlunde billiger den Sætning, som Theoretikerne lade til at antage, at den, der forsætlig sætter sig i drukken Tilstand, ogsaa skal ansees som forsætlig Aarsag til al den Ulykke, som han i denne Tilstand maatte gjøre *). Ogsaa kan man med Rette paaberaabe sig samme Anordnings §. 141 til Oplysning angaaende det legale Begreb om tilregnelig Uagtsomhed **).

Blandt de for Norge særlig givne Anordninger, der indeholde adskilligt, som lader sig anvende i Danmark, fortjener især Frd. 19de Aug. 1735 at bemærkes. Saaledes er sammes §. 2 uden Tvivl i det væsentlige bygget paa den Danske og Norske Lovgivnings fælles Grundsætninger, og er derfor med Rette antaget at skulle gjælde ogsaa her i Riget. Den er endog paabe-

*) See jur. Ark. No. 21 S. 189-190 og Eunomia 2 B., S. 213-216.

**) See nyt jur. Ark. 20de B. S. 154-155. En anden speciel Anordning findes og i samme Henseende paaberaabt S. 153-154.

raabt som gjældende Forskrift i Pl. 25de Juli 1820 *): Bemeldte Forordnings §. 3 erklærer sig udtrykkelig for en Anvendelse af N. L. 1—5—15, og da denne er eenslydende med samme Artikel i Danske Lov, saa bliver det deraf klart, at ogsaa den bør anvendes paa de Domme, der gaae ud paa at betale noget, hvilket efter Loven med Grund kunde omtvivles, da 1—24—17 N. L. 22—19 kunde synes ipso jure at bestemme Terminen for Namsdomme. Ligeledes godtgjør fornævnte §. i Forordningen cfr. §. 7, der ogsaa viser, at Domsacten skal være tilstede ved Dommens Execution, at en særskilt Forkyndelse af Dommen bør foranstaltes af den, som derefter vil fordre noget, og at Terminen saaledes ikke begynder at løbe fra selve Dommens Afsigelse. Fremdeles er Forordningens §. 6 af Vigtighed i at bedømme visse Straffes indbyrdes Forhold **), hvorhos den og bør komme meget i Betragtning med Hensyn til det Spørgsmaal, i hvilke Tilfælde criminelle Domme bør fra Underretten indstævnes til Overretten blot paa Grund af Sagens Vigtighed, uagtet hverken Domfældte attraaer Paaanke og heller ikke Øvrigheden i Sagens Beskaffenhed finder nogen særdeles Grund til Paaanke ***). Oftmeldte Forord-

*) Confr. Collegialtidenden for 1820, No. 41, Side 573-580.

**) See jur. Ark. No. 30, S. 68-69.

***) See jur. Ark. No. 17, S. 207-227.

ning (in specie §. 16) er og paaberaabt i den alminbelige Forordning af 23de Jan. 1750. Forordningen for Norge af 18de April 1781, §. 10, og 11 Juni 1790 indeholde et, ogsaa med Hensyn til Danmark, afgjørende Beviis for, at Lovgivningen om Auctionsvæsenet ei har hævet den Løsningsret, Loven hjemler den Debitor, i hvis faste Eiendomme der er gjort Udlæg*). Forordningen 8de Sept. 1812 §. 7 sætter det uden for al Tvivl, at 1 B. 13 Cap. 4 Art. i begge Rigers Lovbøger ikke er forandret ved de senere Anordninger, som synes at tale derfor **).

Forordningen for Inqvisitions-Commissionen i Kjøbenhavn 30te Dec. 1771 §. 10, der erklærer, at en Delinqvents Overbeviisning allene bør skee ved Vidner og Omstændighedernes Rimelighed, og derved synes at erkjende den Sætning, at Omstændighedernes Sammenstød kan udgjøre fuldt juridisk Beviis ***), maa uden Tvivl forsaavidt kunne paaberaabes ogsaa uden for Kjøbenhavn, da hine Udtryk tydelig vise, at det ikke er en særegen Forskrift, som gives, men et almindeligt Princip, som erkjendes. Ligeledes maatte samme Anordnings §. 9 tjene til at bestyrke den almindelige Regel, at Deponenterne under et Inqvisi-

*) Confr. nyt juridisk Arkiv, 14de Bind, Side 187.

**) Confr. Supplement til Nørregaards System, 2det Bind, Side 292, Note.

***) See juridisk Arkiv, No. 13, Side 180 til Enden, men især Side 201.

tions Forhør vi strax skulde tages i Eed *). Neppe kan man heller andet end i Magistratens Instrux i Kjøbenhavn 28de August 1795 §. 29, der paaberaaber sig D. L. 1—2—8 og Magistratens Instrux for Christiania 14de Sept. 1798 §. 26, hvori N. L. 1—2—6 paaberaabes, finde et afgjørende Beviis for den almindelige Sætning, at Øvrighedshandlinger ikke kunne paatales ved de ordinære Domstole, men allene kunne blive Gjenstande for Domstolenes Paakjendelse, naar Kongen, efter Sagens Beskaffenhed, dertil maatte give særdeles Tilladelse. Denne Sætning var forhen Gjenstand for en betydelig Meningsulighed; thi, ihvorvel neppe nogen Lovkyndig kunde antage, at det, som egentlig var overladt til Øvrighedens Afgjørelse, kunde staae under Domstolenes Paakjendelse (f. Ex. Gavnligheden af et paa Communens Regning gjort Anlæg, Billigheden i Næringsskattens og deslige Afgivters Fordeling, Umyndiggjørelse, Værges Beskikkelse o. s. v.) saa var det dog Tvivl underkastet, om ikke Øvrighedens Foretagende ligefrem maatte underkastes Domstolenes Prøvelse, forsaavidt Anken gik ud paa, at den var gaaet uden for sin Competence, eller paa anden Maade havde krænket nogens Ret (f. Ex. at nogen var ind-

*) Denne Sætning har iøvrigt mange andre betydelige Data for sig; see nyt jur. Ark. 18de Bind, S. 160-161, og derhos Forordn. 13de Oct. 1819 (confr. Collegialtidenden for samme Aar No. 51, Side 719-720).

draget under en Ligning, hvorfor han; efter Lovgivningen, burde været fri, at Nogen urettelig var belagt med Arrest m. v.) Lovgiveren har vel fundet, at der virkelig gives Tilfælde, hvori Øvrighedshandlinger maae kunne sættes under Domstolenes Paakjendelse, men han har tillige fundet, at dette, da Grændseskjellet ikke let lader sig trække ved en almindelig Regel, først ved Regentens egen Resolution bør bestemmes, om et saadant Tilfælde er tilstæde eller ikke. Efterat nu Lovgiveren saaledes bestemt har tilkjendegivet, hvorledes han vil have Loven forstaaet, vilde neppe nogen Dommer driste sig til, uden sær Kongelig Tilladelse, at antage en Sag, hvorunder en Øvrighedshandling blev paatalt, forbi hiin authentiske Fortolkning indeholdes i specielle Love, som ikke ere blevne almindelig kundgjorte, og hans private Mening ikke dermed stemte overeens. Det kan forresten herved bemærkes, at Lovgiveren fandt det fornødent, ved en Frd. af 28de Aug. 1795, at bringe en anden §. af Magistrats Instruxen af samme Dato (§. 16 nemlig) til almindelig Kundskab for Hovedstadens Indvaanere, men at dette ikke ansaaes nødvendigt med Hensyn til §. 29, der blot indeholdt en authentisk Fortolkning over Lovens 1 B. 2 Cap. 8 Art., ja det blev endog anseet upassende derom at lade udgaae en almindelig Anordning, da dette kunde give den antagne Grundsætning Udseende af at være noget nyt.

Blandt de mange flere Exempler, som her kunde anføres paa Resultater for den almindelige Lovkyndighed, udledte af Anordninger, der vel ere kundgjorte ved Hjelp af Trykken, men dog ikke overalt, skal jeg blot endnu nævne Høiesterets Instruction af 7de Dec. 1771. Da denne indeholder en Regel, hvorefter Landets øverste Domstol har at forholde sig i at udøve Ret og Retfærdighed i hele Riget, saa vilde det, i ethvert Tilfælde, nok være aldeles utvivlsomt, at de Grundsætninger, samme har erkjendt, maa være gjeldende for alle Landets civile Domstole. Det er altsaa klart, at, om endog nogen Dommer troede at burde forklare Budet i Fortalen til Christian den Femtes Danske og Norske Lov, at Dommerne skulle "udi alle Sager, som dennem forekomme, denne Lov som en Rettesnoer følge, og derefter retsindeligen kjende og Dom afsige" (confr. 1—2—2 og 4) saa bogstavelig, at det, i intet Tilfælde, paa den i D. L. 5—14—9 N. L. 5—13—7 gjorte udtrykkelige Undtagelse nær, var tilladt at dømme med Hensyn til fremmede Love, saa maatte han dog i bemeldte Instruxes §. 30 finde et afgjørende Beviis for, at fremmede Love ogsaa ellers kunne komme i Betragtning, især i Sager, der reise sig af det, som, paa fremmede Steder, er contraheret*). At det senere

*) Heraf følger forresten ikke, at fremmede Love ubetinget skulle indeholde Reglen, hvor der handles om Contracter, indgaaede paa fremmede Steder. Høiesterets Instruxen forudsætter blot, at fremmede

Indbrud *). Ligeledes har jeg, i samme Tidsskrifts 18de Bind, Side 167-168, godtgjort, at den 37te Krigsartikel ingenlunde kan retfærdiggjøre en Udvidelse af 1—13—9 N. L. 10 til den, der, ved Raad eller Tilskyndelse, har formaaet nogen til at aflægge falsk Vidnesbyrd. At det, om endog Krigslovene kunde antages at hjemle Nødværges Brug mod den, der fornærmer Nogen med Ord **), vilde være utilladeligt herfra at slutte til Civile, er almindelig erkjendt.

Men, da Krigslovene dog, i meget, ere overeensstemmende med de almindelige Landslove, og indbyrdes Consequents maa i hine Love, som i enhver anden Lovgivningsgreen, formodes, saa kan det tænkes, at de særegne Bestemmelser i Krigslovene, som staae i et vist Forhold til hvad de have fælles med Landsloven, kan bidrage til at vise, hvorledes denne bør forstaaes, eller hvad der kan ansees analogt med samme. Virkeligen finde vi og ikke faa Tilfælde, hvor Krigslovene paa denne Maade frembyde Argumenter for den almindelige Lovs Forklaring. Stundom ere disse Argumenter saa stærke, at de i og for sig kunne ansees aldeles afgjørende; ved andre Leiligheder tjene de til at bestyrke en Fortolkning, som ellers og har gode Grunde

*) Cfr. min Systematiske Udvikling af Begrebet om Tyverie og sammes juridiske Følger m. v., Side 171-173, cfr. Side 169-171.

**) Cfr. herved Eunomia, 3die Bind, Side 7-8.

for sig, men som dog har været Gjenstand for Meningsulighed mellem de Lovkyndige.

Saaledes indeholder den 37de §. i Krigsartikelsbrevet 9de Márts 1683, samt Søekrigsartikelsbrevet 8de Jan. 1752, §. 620, og Krigsartikelsbrevet for Landtjenesten ved Søeetaten 29de Juli 1756 §. 636 et nyt Argument mod den Mening, at det falske Vidne, efter 1—13—9 N. L. 10, kun skulde miste de forreste Led af sine to Fingre *). Disse samme Steder af Krigslovene bestyrke og den ellers med vigtige Grunde understyttede Mening, at der med den for det falske Vidne, som falsk Vidne, forbundne Straf bør forbindes særskilt Straf, forsaavidt det falske Vidnesbyrd er brugt som Middel til at berøve Nogen sit Liv, eller at paaføre ham anden betydelig Ulykke **). Ligeledes tale de og mod den af adskillige Lovkyndige antagne Lære, at Slutningen af 1—13—20 N. L. 21 gaaer ud paa at dictere en anden Straf for det falske Vidne, som forvikles i Selvmodsigelser end for det, som veed at vedligeholde Consequents i sin Løgn. Hine Krigslove sætte blot een Straf for det falske Vidne, hvorunder den, der findes vaklende i sine Udsagn, men som iøvrigt beviislig er, som 1—13—20 N. L. 21 udtrykkelig forudsætter, fundet skyldig i forsætlig Svig,

*) See jur. Ark. No. 29, Side 204.

**) See nyt jur. Ark. 18de Bind, Side 144-145 og Eunomia 2det Bind, Side 441 ff.

ikke mindre henhører, end den, der lyver med Conseqvents, saalænge intet Lovsted fra den almindelige Regel har gjort en Undtagelse til hans Fordeel. Der vilde altsaa være Uovereensstemmelse mellem de militaire og civile Love i foranførte Henseende, saafremt hiin Forskjel antoges grundet i disse. Dette kunde vist nok ingenlunde være noget Argument for at bestride en Fortolkning over 1—13—20 N. L. 21, som ellers var velgrundet. Da imidlertid de Grunde, hvorpaa denne Fortolkning hviler, i sig ere yderst svage *), turde dog hiin Betragtning fortjene at anføres til yderligere Bestyrkelse af den Mening, at Artiklen ikke har sigtet til nogen formildet Straf for det i samme omhandlede Slags falske Vidner; men at samme allene har villet tilkjendegive, naar Vidnets Ustadighed kun skal indvirke paa Værdien af dets Forklaring, og naar samme tillige skal virke dets Forfølgning til Straf.

Den saare vigtige Sætning, at Handlinger, der forstyrre Medborgeres Ret eller den offentlige Orden og Sikkerhed, kunne, under visse Betingelser, underkastes Straf, uden at indbefattes under en skreven Straffebestemmelses udtrykkelige Bydende **), vinder særdeles Styrke ved Krigsartiklerne af 1683 §. 188, Krigsrets Instruxen af samme Dato §. 6, Søekrigsartikelsbrevet, §. 979 og Krigsartikelsbrevet for Landtjenesten ved

*) Cfr. nyt jur. Ark. 18de B. S. 128-133.

**) See herom jur. Ark. No. 20, S. 243 til Enden.

Søetaten, §. 782. Ligeledes indeholde Krigslovene et afgjørende Beviis for den Saaredes eller Mishandledes Ret til at faae en Godtgjørelse for Svie og Smerte; hvilket tilstrækkelig er oplyst paa et andet Sted *); hvortil jeg dog endnu skal føie den Bemærkning, at, da den Æresfølelse, som skulde modsætte sig slig Pengegodtgjørelse, og holde sig til Reglen: liberum corpus non recipit æstimationem, især maatte herske i den militaire Stand, saa er Slutningen fra denne til Civilstanden, som det synes, her særdeles sikker.

Søekrigsartikelsbrevet 8de Jan. 1752, §. 629, afgiver et vigtigt Argument saavel for den Sætning, at Finderen, efter Loven, ikke kunde gjøre Fordring paa Hitteløn, som og mod den Mening, at 5—9—2, ved den Talemaade, at blive Tyv derfor, ikke sigtede til egentlig Tyvsstraf, men kun til den Vanære, som fulgte med Tyverie **). Ved Bestemmelsen af Begreberne om Røverie og Stiemandsværk og Straffene for de forskjellige derunder hørende Forbrydelser, indeholde vore militaire Love flere Data, som ingenlunde, i denne Materie, bør oversees ***). Ligeledes frembyde disse Love Hjelpemidler til Besvarelsen af det Spørgsmaal,

*) See nyt jur. Ark. 22de B. S. 146.

**) See mere herom i Systematisk Udvikling af Begrebet om Tyverie o. s. v. Side 355-356.

***) See samme Skrift S. 30-31 Note, samt S. 179 Note, og S. 182-184.

hvorledes Overskridelse af Nødværges Grændser bør straffes *), og afgive vigtige Grunde mod den udstrakte Betydning, de fleste Jurister give det Ord "skade" i 6—11—1 (confr. 6—6—1) **). Artikelsbrevet af 1756 §. 634 bestyrker den Mening, at den almindelige Straf for Bigamie ei kan finde Sted, hvor den Paagjeldende har havt lovlig Skilsmissegrund, skjøndt ikke endnu erhvervet Skilsmissedom ***). Ligeledes tjene de militære Love til at bestyrke den Sætning, at det forsøgte men mislykkede Selvmord ikke i Almindelighed er Gjenstand for borgerlig Straf, skjøndt Juristerne forhen deri have søgt Grunde for den modsatte Paastand ****). Oftmeldte Artikler af 1756 §. 777 afgiver en Analogie for det Proclama til Arvinger, der for Resten allerede var hjemlet i nogle Reskripter, hvorom der vil blive handlet i det følgende.

At og den civile Jurist maa raadføre sig med Krigsloven, hvor det gjelder om at bestemme Grændserne mellem det militaire og borgerlige Værneting, behøver neppe at anmærkes. Denne Materie vedkommer

*) Eunomia, 3die Bind, Side 14; see og Artiklerne af 1683 §. 22.

**) See Eunomia, 3die Bind, Side 60; og en i jur. Tidsskrift 3die B. 1ste H. S. 81-84 indført Landsover- samt Hof- og Stadsrets Dom.

***) Cfr. jur. Ark. No. 5, S. 65-68.

****) See Eunomia, 3die B. S. 344-345.

umiddelbar ligesaavel den civile som den militaire Jurist, og det er aldeles nødvendigt, at der ved begge Slags Jurisdictioner følges eensformige Grundsætninger i saa Henseende, og at altsaa Fortolkningen af de for Civiletaten og Militairetaten givne Love lempes efter hinanden. Paa Nødvendigheden af en saadan Lempning fandt der umiddelbar efter Lovens Udgivelse et mærkeligt Exempel Sted. Krigsrets Inst. 9 MartS 1683 §. 10 indeholder nemlig, at alle Forseelser, som af Militaire maatte begaaes, henhøre under Krigsretterne, i Stedet for at 1—2—9 N. L. 7 blot nævner Sager, som angaae deres Bestillinger, Liv, Ære, Besoldning. Paa den anden Side har denne Lovens Artikel nævnt Gjældsfordringer i Almindelighed; Instruxen derimod blot de Tvistigheder, som kunne forefalde mellem Militaire indbyrdes. Hvorledes denne Lempning skulde skee, er forlængst afgjort ved Praxis og senere Anordninger. Denne Gjenstand, som egentlig ei hører til vor Materie, skal desuden, ved en anden Leilighed, blive yderligere berørt.

Om den almindelige borgerlige Lovkyndigheds Indflydelse paa de militaire Loves Fortolkning, der forresten, hvad Reglen angaaer, ikke er synderlig tvivlsom, samt om den Brug, der af de for den ene Etat givne Love kunde gjøres ved Fortolkningen af de Love, som gjælde for den anden Etat, vedkommer det os ikke her at handle, da det kun har været os om at gjøre, at

bestemme, hvorvidt Krigslovene kunne komme i Betragtning ved Fortolkningen af Landets almindelige Love.

§. 4.

Et Tilfælde har man i det mindste, hvor en for Hertugdømmet Slesvig udkommen Anordning er af Vigtighed for Danske Lovs Fortolkning, den Forordn. af 29de Januari 1770 nemlig, hvorved Jydske Lovs 1—44—1, med Hensyn til det der forekommende Udtryk "Alders Tid", er bleven authentisk fortolket. Det er vist nok, at dersom Danske Lov, hvis 5—10—13 er taget af bemeldte Sted i Jydske Lov, indeholdt noget, hvoraf det kunde sees, at hiint Udtryk der var taget i en anden Betydning end i sammes Kilde, saa kunde den for Hertugdømmet Slesvig udgaaede Fortolkning af Jydske Lov ikke retfærdiggjøre en fra selve Lovens tydelige Indhold afvigende Forklaring her for Riget. Men det er saa langt fra, at D. eller N. L. har tilkjendegivet, at Ordet skulde tages i en anden Forstaaelse, end den, hvorfor hiin fortolkende Anordning har erklæret sig, at tvertimod denne udgjør det rette Resultat af den Fortolkning, der ledes af Ordbetydningen, og den Brug, Loven gjør af Ordet *). Hiin Forordning maa altsaa uden al Tvivl kunne paaberaa-

*) See juridisk Arkiv, No. 25, Side 169-170, og juridisk Tidsskrifts 2det Bind, 1ste Hefte, Side 226 ff.

des for end ydterligere at gjendrive deres Mening, som ville, at Alders-Tid i Loven skal være eenstydigt med Hævds Tid. Ved andre Leiligheder kunne og Anordninger, givne for Hertugdømmene, i Tvivlstilfælde fortjene at komme i nogen Betragtning, hvor de indeholde en Erkjendelse af en almindelig Grundsætning, eller en Fortolkning over en Lovbestemmelse, som maatte være fælles for Riget og Hertugdømmene, i Særdeleshed hvor der er Spørgsmaal om gjensidige Forhold, t. Ex. med Hensyn til forum delicti, Fattigforsørgelsen o. desl. Saaledes er det, i et Cancellie-Patent for Hertugdømmene Slesvig og Holsteen af 16de Januari 1802, erklæret for en Følge af almindelige Retsgrunde og af Contrakters Natur, at Mandskabet paa Skibe, som have været belagte med Embargo, eller formedelst Misforstaaelse med fremmede Magter, i udenlandske Havne været anholdte, er berettiget til at fordre fulde Maanedspenge for den Tid, de have ligget stille eller under Embargo. Blandt de flere Grunde, som talte for at Frd. 5te Jan. 1813, §. 43, maatte forstaaes saaledes som samme ved Cancelle-Placat 9de Juli s. A. er blevet forklaret, var den Omstændighed, at adskillige under Pengerepræsentativernes Nedværdigelse, ved Anordninger regulerende Pengestørrelser vare bestemte eens for Rigerne og for Hertugdømmene *). Af Patent

*) See nyt juridisk Arkiv, 6te Bind, Side 151-152, Note.

for Hertugdømmene 23de Dec. 1808, §§. 5 og 6, blev taget et Argument for den authentiske Fortolkning af Regl. for Fattigvæsnet 5te Juli 1803, for Kjøbstæderne §. 6, for Landet §. 4, som Placat 21 Febr. 1817 indeholder *). Derimod er det aabenbart, at de for Hertugdømmerne givne Anordninger, i intet Tilfælde, kunne komme i Betragtning, hvor vore Love bestemt ere af modsat Indhold. Saaledes er det paa et andet Sted viist **), at de Anordninger, der i Hertugdømmene have afskaffet Benægtelses Eed i criminelle Sager, ikke kunne have nogen Indflydelse her i Riget, endskjøndt de paaberaabe sig Grunde, der ikke synes mindre anvendelige i Danmark end i Hertugdømmene.

§. 5.

Hvad Reskripter angaaer, da maa det, forinden vi gaae over til at undersøge Lovfortolkerens Ret til at anvende samme uden for de deri umiddelbar bestemte Tilfældes Grændser, foreløbigen bemærkes, at det er et ikke sjeldent Tilfælde, at almindelige Regler for Undersaatterne endog umiddelbar ere blevne paabudne ved dette Slags kongelige Befalinger. Fra ældre Tider har man endog en Deel Exempler paa, at skjærpede Straffe for visse Forbrydelser ere blevne anordnede ved Reskripter. Saaledes var det allerede ved Reskrip-

*) See Collegialtidenden for 1817, No. 15, S. 228.

**) Eunomia 1 B. S. 271-274.

ter fastsat, at de som Kagstryges og brændemærkes, skulle hensættes til Arbeide for Livstid, forinden herom ved Frd. 19de Nov. 1751 skete offentlig Bekjendtgjørelse *). Ligeledes blev det, ved Reskr. 19de Decbr. 1738 til Præses i Høiesteret, foreskrevet, at de, som opbrød Fattiges Blokke paa Marken, skulde hænges (nu ansees med Straf efter Frd. 20de Febr. 1789 §. 4). Reskr. til Kjøbenhavns Magistrat 23de Novbr. 1753 bemyndigede samme til, uden Lovmaal og Dom, at hensætte dem i Rasp- eller Tugthuset, der for Magistraten anklagedes for Drukkenskab eller anden forargerlig Levemaade, naar Præstens eller andre troværdige Attester fremkom til Beviis for Klagen; hvilket Reskr. iøvrigt ved Reskr. 5te Dec. 1794 er sat ud af Kraft. I Tugthuus-Fundationen findes og jevnligen slige Straffebestemmelser. Reskr. 1ste Mai 1750 og 19de April 1765 §. 2 indeholde og Exempler paa slige ved Reskripter paabudne Straffe, skjøndt i mindre vigtige Tilfælde **).

Et særdeles mærkeligt Exempel paa, at almeen-vigtige Lovgivningsgjenstande ere behandlede ved Reskripter, frembød vor Trykkefrihed i en lang Periode. Ikke

*) See Reskript 14de Juli 1694, 21de Juni 1728, 9de Juni 1741, 7de Dec. 1742, 7de August 1744, 7de Febr. 1749.

**) Cfr. Placat 13de Jan. 1818 (Collegialtidenden No. 4, Side 41-46).

alene blev den først indført ved et Rescr. (14de Septbr. 1770) men det varede og længe, at de nærmere Bestemmelser om sammes Grændser blot bleve givne ved Rescr. Det første havde ingen sær Betænkelighed, da kun et forhen paalagt Baand blev hævet, og enhver, der frembød et Manuskript til Censur, maatte hos den Embedsmand, til hvem han i saa Henseende henvendte sig, faae den Besked, at samme intet foregaaende Eftersyn behøvede. Derimod burde egentlig de Forskrifter, som senere bleve givne til at hemme den bevilgede Trykkefriheds Misbrug, været kundgjorte ved en offentlig Lov. Vel var dette mindre nødvendigt, forsaavidt Rescr. 7de Oct. 1771 blot forkyndte den Grundsætning, at Trykkefriheden ikke maatte misbruges til at overtræde andre borgerlige Love, hvorfor og alle Injurier, Pasqviller og oprøreriske Skrifter fremdeles, ligesom forhen, skulde være underkastede den derfor satte Straf, thi dette maatte unægtelig antages som en umiddelbar Følge af Sagens Natur, da Ophævelsen af det særdeles Baand, der forhen laae paa Pressen, ingenlunde kunde medføre Straffrihed for de mod de alminbelige Criminallove stridende Handlinger, i de Tilfælde, hvor Pressen blev brugt som Redskab til deres Udførelse. Men, da bemeldte Rescript tillige indeholdt, at enten Forfatterens eller Bogtrykkerens Navn skulde findes paa ethvert trykt Skrift, samt at Bogtrykkeren selv skulde staae til Ansvar for Skriftets Indhold, naar han ikke kunde opgive Forfatteren, saa

havde der vel været Grund til en offentlig Bekjendtgjørelse. Denne var, syntes det, endnu mere fornøden med Hensyn til de særdeles Indskrænkninger og dermed forbundne Straffebestemmelser, samt Forandring af det sædvanlige Værneting og Adgang til Appel, som indeholdtes i Reskr. 20de Oct. 1773, samt Cancel. Skrivelserne 27de Nov. 1773, der vare grundede paa sær kongelig Befaling *). Flere særegne Bestemmelser om Trykkefriheden, hvorved Regler dog bleve foreskrevne for alle og enhver, ere ligeledes blevne givne ved Reskripter. Saaledes blev det f. Ex. ved Reskr. 24de Dec. 1772 forbudt at lade Recensioner trykke over holdte, men ei ved Trykken bekjendtgjorte, Prædikener. Under 3die Dec. 1790 blev atter Materien om Trykkefriheden behandlet ved et Reskript, hvilket forresten, som i det Hele, gunstigt for Trykkefriheden, mindre trængte til offentlig Bekjendtgjørelse. Det blev imidlertid, forsaavidt Kjøbenhavn vedkom, kundgjort ved en Politieplacat af 4de s. M. Først under 27de Septbr. 1799 er en trykt og alminbelig bekjendtgjort Lov udkommen om Trykkefrihedens Grændser, hvorpaa siden nogle Placater ere fulgte. Det forstaaer sig iøvrigt selv, ligesom det og tildeels indeholdes i de citerede Reskripter, at de deri indeholdte Bestemmelser skulde kundgjøres alle Bogtrykkere; men herved blev dog ikke den

*) See disse Cancel. Skrivelser i Fogtmanns Tillæg til hans Reskriptsamling.

Sikkerhed i ethvert Tilfælde opnaaet for at den Paagjældende var bleven underrettet om Loven, som om den havde været offentlig bekjendtgjort, især da bemeldte Reskripter ogsaa kunde paadrage Forfatterne Ansvar, hvorfore der og, fra hiin Periode, haves Exempler paa, at de Forfattere, som bleve dragne til Ansvar, klagede over, at den Lov, hvorefter de bleve dømte, havde været dem aldeles ubekjendt.

Ogsaa er det ingen Sjeldenhed, at Reskripter, der umiddelbar kun angaae Administrationen, have en middelbar vigtig Indflydelse paa Mit og Dit. Saaledes er den hele i Loven bestemte Form for Bestyrelsen af Umyndiges Midler efterhaanden forandret ved Reskripter. I Stedet for at det, efter Loven, var Værgen, som bestyrede Myndlingens Midler, og Overformyndere og Øvrighed blot dermed havde Tilsyn og derfor kun in subsidium stode til Ansvar, er det nu ordentligviis Overformynderne, som forvalte den Umyndiges Capitaler, og derfor staae til umiddelbart Ansvar. See Reskripterne for Viborg og Christiansands Stifter 25de Juli 1788, for Aalborg og Trondhjem 10de Juli 1789, og for de øvrige Stifter af 7de Febr. 1794, samt for Kjøbenhavn af 31te Jan. 1794 og 12te Nov. 1817 *). Som en Følge af den saaledes forandrede Bestyrelsesform, er det, ved en Landsover- samt Hof- og Statsrets Dom af 28de October

*) See Coll. Tid. No. 61, S. 899-907.

1805 *), som er stadfæstet ved en Høiesterets Dom af 15te Marts 1806 **), antaget, at en af en Værge, uden Overformynderes eller Øvrigheds Samtykke, i Myndlingens Navn udstædt, Panteforskrivning ikke var forpligtende for denne.

Som et Exempel paa, at endog i senere Tider authentisk Fortolkning over Straffelovene stundom er givet i Reskripter, udstædte til samtlige Øvrigheder, ville vi endnu bemærke Reskript 1ste Febr. 1799, hvorved det, blandt andet, bestemmes, at i Hoersager dobbelte Leiermaalsbøder, paa Grund af Frd. 6te Decbr. 1743 §. 22, skulle tillægges Straffen paa yderste Formue, hvilket forhen ansaaes tvivlsomt med Hensyn til de Tilfælde, hvor Hoer ikke beviislig var forbunden med Besvangrelse, og altsaa ikke kunde henføres under det vedtagne Begreb om Leiermaal. At formildende Bestemmelser ere skete ved Reskripter, derpaa haves blandt andet Exempel i Reskript af 31de Juli 1744, hvorved den for uberettiget Handel i Frd. 27de Juli 1742 bestemte Mulkt, qvoad minimum og forsaavidt Kjøberen angaaer, betydelig er nedsat, og Reskript af 25de Nov. 1791 betræffende Indskrænkning i Straffen for fortidligt Samleie.

En Mængde processualske Indretninger, som dog have Interesse for hver Mand, indeholdes og i Reskrip-

*) Jur. Ark. No. 7, Side 58-62.

**) Samme Skrift No. 30, S. 212.

ter. Saaledes ere de paa adskillige Steder indførte Gjeldscommissioner oprettede og deres Grændser bestemte paa denne Maade; ligesom og en stor Mængde Jurisdictions Tvistigheder ere afgjorte ved Reskripter. Et ikke umærkeligt Exempel indeholdes og i Reskript 19de Oct. 1798, som indeholder adskillige Bestemmelser angaaende Mødepligten i Forligelses-Commissionen, samt Maaden, hvorpaa man i visse Tilfælde skal fremføre sine Anker over Forligelses-Commissionen. Dette Reskripts Indhold er vel for Kiøbenhavn kundgjort ved en Hof- og Stadsrets Pl. af 30te s. M., men uden for Kiøbenhavn har en officiel offentlig Bekjendtgjørelse ikke fundet Sted.

Som en Følge af at det, der, efter sin Natur, kunde behøve offentlig Bekjendtgjørelse, stundom blot er communiceret ved Reskript, har man og Exempler paa, at der i nyere Tid er, ved offentlig kundgjort Lov, skeet Forandring eller nærmere Bestemmelse i det, der oprindeligviis er anordnet ved Reskript. Saaledes har en Kongelig Placat af 8de Nov. 1799 givet en authentisk Fortolkning over Reskriptet til General-Gouverneuren over de Vestindiske Eilande af 27de Septbr. 1769 angaaende Vestindiske Vexler. Det var vist nok fornødent, at ikke blot de Vestindiske Undersaatter, men og de, som stode i Vexelforbindelser med disse, bleve underrettede om de Rettigheder, som Vexler, trukne sammesteds, gave.

§. 6.

At de Befalinger, Lovgiveren har fundet for godt i Form af Reskripter at give, maae være fuldkommen forbindende, om endog Gjenstanden findes saaledes beskaffen, at hiin Lovgiverens Villie egentlig burde været tilkjendegivet ved en almindelig bekjendtgjort Lov, kan ikke underkastes Tvivl. Men hvad der omtvistes, er, hvorvidt Reskripter, som ere afgaaede til enkelte Øvrigheder, eller som kun ere afgivne for et særegent Tilfælde, kunne udvides til andre Steder og Tilfælde, naar de indeholde Bestemmelser, som ikke ere mindre passende for disse. Vel er det vist, at den blotte Omstændighed, at et particulært eller specielt Reskripts Bud skjønnes ligesaa passende for andre Tilfælde, ikke kan være nok, for at hjemle en Udvidelse af samme. Men hvor Lovgiveren, i et saadant Reskript, udtrykkelig og bestemt forkynder en Grundsætning, som han enten erklærer grundet i den naturlige Retfærdighed eller i de almindelige Loves rigtige Fortolkning, synes det ikke, at nogen Dommer, naar Reskriptet fremlægges, kan dømme mod den deri af Lovgiveren erkjendte Regel. Saaledes ere ved Reskr. 25de Aug. 1752, 30te Novbr. 1753 og 1ste Marts 1754, enkelte Skifteforvaltere, under Paaberaabelse af Loven og almindelige Retsgrundsætninger, blevne beordrede til at udbetale den hele Arv til de Arvinger, som melde sig inden Proclama er exspireret, uden at noget tilbageholdes i den Anledning, at det ikke er beviist, om den Afdøde havde

flere Arvinger eller ikke. Det synes, at ingen anden Skifteforvalter kan være beføiet til at følge en Regel, stridende mod den, som den lovgivende Magt saaledes har erkjendt for den rette, og de i Praxis indførte Proclamata til Arvinger, som ellers ikke førend ved Pl. 2 Juni 1819 §. 2 vare omtalte i nogen almindelig bekjendtgjort Lov*), maatte uden Tvivl ansees tilstrækkelig sanctionerede ved fornævnte Reskripter. At disses Bud iøvrigt ogsaa kan hidledes af Sagens Natur sammenholdt med Lovens Bud, og at en modsat Forholdsregel vilde føre megen Besværlighed og Ulempe med sig, vedkommer os ikke her; thi Spørgsmaalet er allene: om den Authoritet, Reskripterne have givet hiin Sætning, maa være gjældende, saa at den Dommer, der ikke fandt de ellers for Reskriptets Indhold talende Grunde fyldestgjørende, dog maatte føle sig bunden ved Reskriptets Authoritet.

Af deslige Reskripter, der enten som Forholdsregel i et enkelt District, eller og som Afgjørelse af et ganske særegent Tilfælde, bestemme noget, der hidledes af en almindelig gjældende Grund, gives der mangfoldige. Vi ville blot nævne følgende: Reskript 9de Juni 1683**) har i et enkelt Tilfælde tilladt at arrestere en

*) Derimod findes, som allerede bemærket oven Side 20, saadanne Proclamata omtalte i Artikelsbrevet for Landtjenesten ved Søetaten 29de Juli 1756 §. 777.

**) See Fogtmanns alphabetiske Register over Reskriptsamlingen 1 B. S. 626.

Friherre for Vexelgjeld, og som Grund herfor anført, at han, ved at udstæde en Vexel, havde undergivet sig Vexelretten. Denne Grund passer sig ligesaa godt i ethvert andet Tilfælde, hvor en Friherre eller en Greve, hvis Privilegier i saa Henseende ere ligelydende, har udgivet, endosseret eller accepteret en Vexel. Reskript 19de Dec. 1738 til Stiftsbefalingsmanden over Island har sanctioneret den forresten vist nok meget naturlige Sætning *), at et besvangret Fruentimmer ikke skal være nogen Tiltale underkastet, fordi den som Barnefader udlagte Mandsperson frier sig med Eed, men kun i det Tilfælde, at hendes Angivelse beviislig er falsk. Resk. 1ste Mai 1744 til Lollands Stifts Øvrighed og 19de August 1757 til Fyens Stifts Øvrighed have i Anledning af ganske enkelte Tilfælde, fortolket D. L. 2—23—1 derhen, at samme ikke indskrænkede sig til de Sorter Afgrøde, Artiklen udtrykkelig nævner, men var at forstaae om alt hvad der saaes, saa at der in specie skulde svares Tiende af Hør og Hamp **).

Resk. 4de Juni 1745 til Laugmanden over Nordlandene og Finmarken, indeholder, at det er nok, at Appellationsstævning er udtagen inden Udløbet af fata-

*) Cfr. nyt jur. Ark. 8 B. S. 224-228.

**) Deri, saavelsom i en Mængde flere Tiendevæsenet angaaende Bestemmelser, er vel skeet Forandring ved Frd. 8de Jan. 1810 §. 1, men indtil denne Frd. udkom ansaae man dog slige i specielle Reskripter givne Fortolkninger forbindende.

lia appellationis, og at det ikke er nødvendigt, at den inden den Tid er forkyndt. Denne samme Lovfortolkning, der endog med Hensyn til andre Præskriptions Tilfælde giver Anledning til en Undersøgelse *), hjemles og i Reſk. for Island af 19de Dec. 1749, der tillige godtgjør, at Loven ved Maaneder i Almindelighed forstaaer Calendermaaneder. **) Saa indeholder og dette Reſkript en authentisk Fortolkning over den i sig selv næsten uforstaaelige Bestemmelse i Forordn. for Norge 19de Aug. 1735 §. 10, der forresten, saaledes som den i bemeldte Reſkript er bleven forklaret, og er funden anvendelig i Danmark. ***) Reſk. til Stiftamtmændene i Norge 13de August 1745 har, ved at bestemme, hvorledes den skal indstævnes, der fra Land- eller Søelægderne er undvigt, tillige forklaret Lovens 1—4—10 og sammes Forskjel fra 1—4—12, og det anderledes og uden Tvivl rigtigere end samme findes forklaret i Systemerne; ****) ligesom det og tydelig viste, at Forelæggelse ikke bortfaldt, fordi offentlig Stævning fandt Sted, hvilket Juristerne, af meget uantagelige Grunde, havde paastaaet. †)

*) See nyt jur. Arkiv, 1ste Bind, Side 104-106.

**) See Eunomia 1 B. S. 307-309.

***) See jur. Ark. No. 20, S. 120-121.

****) See Nørregaard, 5 B. S. 350-351.

†) l. c. S. 369-370.

Reskript til Fyens Stifts-Øvrighed af 22de Aug. 1755 indeholder den paa juridiske Følger frugtbare Fortolkning over 5—3—4 N. L. 18. at sammes Intention ikke har været at sætte Kjøbstæd-Huus og Jord i Parallel med Løsøre i Almindelighed, men allene forsaavidt, at det ligesaavel som Løsøre kan sælges uden Lovbydelse.*) Resk. 30te Nov. 1759 til Amtmanden over Finmarkens Amt har forklaret Lovens 6—13—1 derhen, at samme ikke er anvendelig paa det blotte utilladelige Sammenleie, men at Besvangrelse er en nødvendig Betingelse for Leiermaals Straffen. Det antager derhos, at hvor Fruentimret opgiver flere Barnefædre, bør de, hver for sig, fralægge sig Sigtelsen med Eed. Vel indeholder dette Reskript tillige det Tilhold, at vedkommende Dommer i slige Tilfælde skulde vide at

*) Hr. Etatsraad og Høiesterets-Assessor Lassen har, i nyt jur. Ark. 16de Bind, Side 225-226, søgt at vise, at den i Reskriptet, hvilket han ei, som saadant, vil tillægge nogen Indflydelse paa Lovfortolkningen, antagne Regel allerede følger af Loven, der, paa mange Steder, behandler Kjøbstædhuus og Jord som andre faste Eiendomme. Men det kunde dog, naar Reskriptet ikke var, kaldes i Tvivl, om ikke 5—3—4 N. L. 18 indeholdt, som Ordene synes at vise, et almindeligt Princip, der skulde gjelde i alle Tilfælde, hvor nogen sær Undtagelse ei var gjort, og at saaledes f. Ex. Kjøbstædjord ei skulde indbefattes under Lovbestemmelsen i 1—24 N. L. 22—12; hvilket og har været de fleste Lovkyndiges Mening.

alene blev den først indført ved et Reſk. (14de Septbr. 1770) men det varede og længe, at de nærmere Beſtemmelſer om ſammes Grændſer blot bleve givne ved Reſk. Det førſte havde ingen ſær Betænkelighed, da kun et forhen paalagt Baand blev hævet, og enhver, der fremhød et Manuſkript til Cenſur, maatte hos den Embedsmand, til hvem han i ſaa Henſeende henvendte ſig, faae den Beſked, at ſamme intet foregaaende Efterſyn behøvede. Derimod burde egentlig de Forſkrifter, ſom ſenere bleve givne til at hemme den bevilgede Trykkefriheds Misbrug, været kundgjorte ved en offentlig Lov. Vel var dette mindre nødvendigt, forſaavidt Reſk. 7de Oct. 1771 blot forkyndte den Grundſætning, at Trykkefriheden ikke maatte misbruges til at overtræde andre borgerlige Love, hvorfor og alle Injurier, Pasqviller og oprøreriſke Skrifter fremdeles, ligeſom forhen, ſkulde være underkaſtede den derfor ſatte Straf, thi dette maatte unægtelig antages ſom en umiddelbar Følge af Sagens Natur, da Ophævelſen af det ſærdeles Baand, der forhen laae paa Preſſen, ingenlunde kunde medføre Straffrihed for de mod de almindelige Criminallove ſtridende Handlinger, i de Tilfælde, hvor Preſſen blev brugt ſom Redſkab til deres Udførelſe. Men, da bemeldte Reſkript tillige indeholdt, at enten Forfatterens eller Bogtrykkerens Navn ſkulde findes paa ethvert trykt Skrift, ſamt at Bogtrykkeren ſelv ſkulde ſtaae til Anſvar for Skriftets Indhold, naar han ikke kunde opgive Forfatteren, ſaa

havde der vel været Grund til en offentlig Bekjendtgjørelse. Denne var, syntes det, endnu mere fornøden med Hensyn til de særdeles Indskrænkninger og dermed forbundne Straffebestemmelser, samt Forandring af det sædvanlige Værneting og Adgang til Appel, som indeholdtes i Reſk. 20de Oct. 1773, samt Cancel. Skrivelserne 27de Nov. 1773, der vare grundede paa sær kongelig Befaling *). Flere særegne Bestemmelser om Trykkefriheden, hvorved Regler dog bleve foreskrevne for alle og enhver, ere ligeledes blevne givne ved Reskripter. Saaledes blev det f. Ex. ved Reſk. 24de Dec. 1772 forbudt at lade Recensioner trykke over holdte, men ei ved Trykken bekjendtgjorte, Prædikener. Under 3die Dec. 1790 blev atter Materien om Trykkefriheden behandlet ved et Reskript, hvilket forresten, som i det Hele, gunstigt for Trykkefriheden, mindre trængte til offentlig Bekjendtgjørelse. Det blev imidlertid, forsaavidt Kjøbenhavn vedkom, kundgjort ved en Politieplacat af 4de s. M. Først under 27de Septbr. 1799 er en trykt og almindelig bekjendtgjort Lov udkommen om Trykkefrihedens Grændser, hvorpaa siden nogle Placater ere fulgte. Det forstaaer sig iøvrigt selv, ligesom det og tildeels indeholdes i de citerede Reskripter, at de deri indeholdte Bestemmelser skulde kundgjøres alle Bogtrykkere; men herved blev dog ikke den

*) See disse Cancel. Skrivelser i Fogtmanns Tillæg til hans Reskriptsamling.

Sikkerhed i ethvert Tilfælde opnaaet for at den Paagjældende var bleven underrettet om Loven, som om den havde været offentlig bekjendtgjort, især da bemeldte Reskripter ogsaa kunde paadrage Forfatterne Ansvar, hvorfore der og, fra hiin Periode, haves Exempler paa, at de Forfattere, som bleve dragne til Ansvar, klagede over, at den Lov, hvorefter de bleve dømte, havde været dem aldeles ubekjendt.

Ogsaa er det ingen Sjeldenhed, at Reskripter, der umiddelbar kun angaae Administrationen, have en middelbar vigtig Indflydelse paa Mit og Dit. Saaledes er den hele i Loven bestemte Form for Bestyrelsen af Umyndiges Midler efterhaanden forandret ved Reskripter. I Stedet for at det, efter Loven, var Værgen, som bestyrede Myndlingens Midler, og Overformyndere og Øvrighed blot dermed havde Tilsyn og derfor kun in subsidium stode til Ansvar, er det nu ordentligviis Overformynderne, som forvalte den Umyndiges Capitaler, og derfor staae til umiddelbart Ansvar. See Reskripterne for Viborg og Christiansands Stifter 25de Juli 1788, for Aalborg og Trondhjem 10de Juli 1789, og for de øvrige Stifter af 7de Febr. 1794, samt for Kjøbenhavn af 31te Jan. 1794 og 12te Nov. 1817 *). Som en Følge af den saaledes forandrede Bestyrelsesform, er det, ved en Landsover- samt Hof- og Statsrets Dom af 28de October

*) See Coll. Tid. No. 61, S. 899-907.

1805 *), som er stadfæstet ved en Høiesterets Dom af 15te Marts 1806 **), antaget, at en af en Værge, uden Overformynderes eller Øvrigheds Samtykke, i Myndlingens Navn udstædt, Panteforskrivning ikke var forpligtende for denne.

Som et Exempel paa, at endog i senere Tider authentisk Fortolkning over Straffelovene stundom er givet i Reskripter, udstædte til samtlige Øvrigheder, ville vi endnu bemærke Reskript 1ste Febr. 1799, hvorved det, blandt andet, bestemmes, at i Hoersager dobbelte Leiermaalsbøder, paa Grund af Frd. 6te Decbr. 1743 §. 22, skulle tillægges Straffen paa yderste Formue, hvilket forhen ansaaes tvivlsomt med Hensyn til de Tilfælde, hvor Hoer ikke beviislig var forbunden med Besvangrelse, og altsaa ikke kunde henføres under det vedtagne Begreb om Leiermaal. At formildende Bestemmelser ere skete ved Reskripter, derpaa haves blandt andet Exempel i Reskript af 31de Juli 1744, hvorved den for uberettiget Handel i Frd. 27de Juli 1742 bestemte Mulkt, qvoad minimum og forsaavidt Kjøberen angaaer, betydelig er nedsat, og Reskript af 25de Nov. 1791 betræffende Indskrænkning i Straffen for fortidligt Samleie.

En Mængde processualske Indretninger, som dog have Interesse for hver Mand, indeholdes og i Reskrip-

*) Jur. Ark. No. 7, Side 58-62.

**) Samme Skrift No. 30, S. 212.

ter. Saaledes ere de paa adskillige Steder indførte Gjeldscommissioner oprettede og deres Grændser be=stemte paa denne Maade; ligesom og en stor Mængde Jurisdictions Tvistigheder ere afgjorte ved Reskripter. Et ikke umærkeligt Exempel indeholdes og i Reskript 19de Oct. 1798, som indeholder adskillige Bestemmelser angaaende Mødepligten i Forligelses = Commissionen, samt Maaden, hvorpaa man i visse Tilfælde skal frem=føre sine Anker over Forligelses=Commissionen. Dette Reskripts Indhold er vel for Kjøbenhavn kundgjort ved en Hof= og Stadsrets Pl. af 30te s. M., men uden for Kjøbenhavn har en officiel offentlig Bekjendtgjørelse ikke fundet Sted.

Som en Følge af at det, der, efter sin Natur, kunde behøve offentlig Bekjendtgjørelse, stundom blot er communiceret ved Reskript, har man og Exempler paa, at der i nyere Tid er, ved offentlig kundgjort Lov, skeet Forandring eller nærmere Bestemmelse i det, der oprindeligviis er anordnet ved Reskript. Saaledes har en Kongelig Placat af 8de Nov. 1799 givet en authen=tisk Fortolkning over Reskriptet til General = Gouver=neuren over de Vestindiske Eilande af 27de Septbr. 1769 angaaende Vestindiske Vexler. Det var vist nok fornødent, at ikke blot de Vestindiske Undersaatter, men og de, som stode i Vexelforbindelser med disse, bleve underrettede om de Rettigheder, som Vexler, trukne sammesteds, gave.

§. 6.

At de Befalinger, Lovgiveren har fundet for godt i Form af Reskripter at give, maae være fuldkommen forbindende, om endog Gjenstanden findes saaledes beskaffen, at hiin Lovgiverens Villie egentlig burde været tilkjendegivet ved en almindelig bekjendtgjort Lov, kan ikke underkastes Tvivl. Men hvad der omtvistes, er, hvorvidt Reskripter, som ere afgaaede til enkelte Øvrigheder, eller som kun ere afgivne for et særegent Tilfælde, kunne udvides til andre Steder og Tilfælde, naar de indeholde Bestemmelser, som ikke ere mindre passende for disse. Vel er det vist, at den blotte Omstændighed, at et particulært eller specielt Reskripts Bud skjønnes ligesaa passende for andre Tilfælde, ikke kan være nok, for at hjemle en Udvidelse af samme. Men hvor Lovgiveren, i et saadant Reskript, udtrykkelig og bestemt forkynder en Grundsætning, som han enten erklærer grundet i den naturlige Retfærdighed eller i de almindelige Loves rigtige Fortolkning, synes det ikke, at nogen Dommer, naar Reskriptet fremlægges, kan dømme mod den deri af Lovgiveren erkjendte Regel. Saaledes ere ved Resk. 25de Aug. 1752, 30te Novbr. 1753 og 1ste Marts 1754, enkelte Skifteforvaltere, under Paaberaabelse af Loven og almindelige Retsgrundsætninger, blevne beordrede til at udbetale den hele Arv til de Arvinger, som melde sig inden Proclama er exspireret, uden at noget tilbageholdes i den Anledning, at det ikke er beviist, om den Afdøde havde

flere Arvinger eller ikke. Det synes, at ingen anden Skifteforvalter kan være beføiet til at følge en Regel, stridende mod den, som den lovgivende Magt saaledes har erkjendt for den rette, og de i Praxis indførte Proclamata til Arvinger, som ellers ikke førend ved Pl. 2 Juni 1819 §. 2 vare omtalte i nogen almindelig bekjendtgjort Lov*), maatte uden Tvivl ansees tilstrækkelig sanctionerede ved fornævnte Reskripter. At disses Bud iøvrigt ogsaa kan hidledes af Sagens Natur sammenholdt med Lovens Bud, og at en modsat Forholdsregel vilde føre megen Besværlighed og Ulempe med sig, vedkommer os ikke her; thi Spørgsmaalet er allene: om den Authoritet, Reskripterne have givet hiin Sætning, maa være gjældende, saa at den Dommer, der ikke fandt de ellers for Reskriptets Indhold talende Grunde fyldestgjørende, dog maatte føle sig bunden ved Reskriptets Authoritet.

Af deslige Reskripter, der enten som Forholdsregel i et enkelt District, eller og som Afgjørelse af et ganske særegent Tilfælde, bestemme noget, der hidledes af en almindelig gjældende Grund, gives der mangfoldige. Vi ville blot nævne følgende: Reskript 9de Juni 1683**) har i et enkelt Tilfælde tilladt at arrestere en

*) Derimod findes, som allerede bemærket oven Side 20, saadanne Proclamata omtalte i Artikelsbrevet for Landtjenesten ved Søetaten 29de Juli 1756 §. 777.

**) See Fogtmanns alphabetiske Register over Reskriptsamlingen 1 B. S. 626.

Friherre for Vexelgjeld, og som Grund herfor anført, at han, ved at udstæde en Vexel, havde undergivet sig Vexelretten. Denne Grund passer sig ligesaa godt i ethvert andet Tilfælde, hvor en Friherre eller en Greve, hvis Privilegier i saa Henseende ere ligelydende, har udgivet, endosseret eller accepteret en Vexel. Reskript 19de Dec. 1738 til Stiftsbefalingsmanden over Island har sanctioneret den forresten vist nok meget naturlige Sætning *), at et besvangret Fruentimmer ikke skal være nogen Tiltale underkastet, fordi den som Barnefader udlagte Mandsperson frier sig med Eed, men kun i det Tilfælde, at hendes Angivelse beviislig er falsk. Resk. 1ste Mai 1744 til Lollands Stifts Øvrighed og 19de August 1757 til Fyens Stifts Øvrighed have i Anledning af ganske enkelte Tilfælde, fortolket D. L. 2—23—1 derhen, at samme ikke indskrænkede sig til de Sorter Afgrøde, Artiklen udtrykkelig nævner, men var at forstaae om alt hvad der saaes, saa at der in specie skulde svares Tiende af Hør og Hamp **).

Resk. 4de Juni 1745 til Laugmanden over Nordlandene og Finmarken, indeholder, at det er nok, at Appellationsstævning er udtagen inden Udløbet af fata-

*) Cfr. nyt jur. Ark. 8 B. S. 224-228.

**) Deri, saavelsom i en Mængde flere Tiendevæsenet angaaende Bestemmelser, er vel skeet Forandring ved Frd. 8de Jan. 1810 §. 1, men indtil denne Frd. udkom ansaae man dog slige i specielle Reskripter givne Fortolkninger forbindende.

lia appellationis, og at det ikke er nødvendigt, at den inden den Tid er forkyndt. Denne samme Lovfortolkning, der endog med Hensyn til andre Præskriptions Tilfælde giver Anledning til en Undersøgelse *), hjemles og i Reskr. for Island af 19de Dec. 1749, der tillige godtgjør, at Loven ved Maaneder i Almindelighed forstaaer Calendermaaneder. **) Saa indeholder og dette Reskript en authentisk Fortolkning over den i sig selv næsten uforstaaelige Bestemmelse i Forordn. for Norge 19de Aug. 1735 §. 10, der forresten, saaledes som den i bemeldte Reskript er bleven forklaret, og er funden anvendelig i Danmark. ***) Reskr. til Stiftamtmændene i Norge 13de August 1745 har, ved at bestemme, hvorledes den skal indstævnes, der fra Lands- eller Søelægderne er undvigt, tillige forklaret Lovens 1—4—10 og sammes Forskjel fra 1—4—12, og det anderledes og uden Tvivl rigtigere end samme findes forklaret i Systemerne; ****) ligesom det og tydelig viste, at Forelæggelse ikke bortfaldt, fordi offentlig Stævning fandt Sted, hvilket Juristerne, af meget uantagelige Grunde, havde paastaaet. †)

*) See nyt jur. Arkiv, 1ste Bind, Side 104-106.

**) See Eunomia 1 B. S. 307-309.

***) See jur. Ark. No. 20, S. 120-121.

****) See Nørregaard, 5 B. S. 350-351.

†) l. c. S. 369-370.

Reskript til Fyens Stifts-Øvrighed af 22de Aug. 1755 indeholder den paa juridiske Følger frugtbare Fortolkning over 5—3—4 N. L. 18. at sammes Intention ikke har været at sætte Kjøbstæd-Huus og Jord i Parallel med Løsøre i Almindelighed, men allene forsaavidt, at det ligesaavel som Løsøre kan sælges uden Lovbydelse.*) Reskr. 30te Nov. 1759 til Amtmanden over Finmarkens Amt har forklaret Lovens 6—13—1 derhen, at samme ikke er anvendelig paa det blotte utilladelige Sammenleie, men at Besvangrelse er en nødvendig Betingelse for Leiermaals Straffen. Det antager derhos, at hvor Fruentimret opgiver flere Barnefædre, bør de, hver for sig, fralægge sig Sigtelsen med Eed. Vel indeholder dette Reskript tillige det Tilhold, at vedkommende Dommer i slige Tilfælde skulde vide at

*) Hr. Etatsraad og Høiesterets-Assessor Lassen har, i nyt jur. Ark. 16de Bind, Side 225-226, søgt at vise, at den i Reskriptet, hvilket han ei, som saadant, vil tillægge nogen Indflydelse paa Lovfortolkningen, antagne Regel allerede følger af Loven, der, paa mange Steder, behandler Kjøbstædhuus og Jord som andre faste Eiendomme. Men det kunde dog, naar Reskriptet ikke var, kaldes i Tvivl, om ikke 5—3—4 N. L. 18 indeholdt, som Ordene synes at vise, et almindeligt Princip, der skulde gjelde i alle Tilfælde, hvor nogen sær Undtagelse ei var gjort, og at saaledes f. Ex. Kjøbstædjord ei skulde indbefattes under Lovbestemmelsen i 1—24 N. L. 22—12; hvilket og har været de fleste Lovkyndiges Mening.

forstaae Loven, og derefter at kjende og dømme saaledes som han agter at forsvare. Men dette Tilhold blev kun foranlediget derved, at man antog Loven for tydelig nok, og at man frygtede for, at den Øvrighed, som havde indgivet Spørgsmaalet, skulde komme i Vane med at gjøre Spørgsmaal om Lovens Forstaaelse paa Dommerens Vegne. *) Man har imidlertid ingenlunde antaget, at nogen Dommer, efter at være bleven underrettet om den i Reskriptet sanctionerede Lovfortolkning, kunde være berettiget til at forklare Loven anderledes. Virkelig indeholder og dette Reskript det meest afgjørende Argument, man har, for den Sætning, at Besvangrelse hører til Begrebet om Leiermaal. Ligeledes kunde der og, hvis dette Reskript ikke var til, være Tvivl om hvad der skulde gjælde, naar det besvangrede Fruentimmer opgav at have havt Omgang med flere Mandspersoner, saaledes at hun ei kunde vide, hvem af disse der var den rette Barnefader. Derhos afgiver Reskriptet en uigjendrivelig Indvending mod den af de fleste theoretiske Jurister antagne Lære, at kun det uberygtede Fruentimmers Sigtelse indeholder Grund nok til at paadrage den udlagte Barnefader Forpligtelse at frie sig med Eed. **) Det specielle

*) See Stampes Samling af Erklæringer o. s. v. 2 B. S. 738-739.

**) Cfr. Supplement til Nørregaards System, 2 D. Side 29-31.

Reſk. 9de Jan. 1767 *) indeholder en authentiſk Forklaring over L. 2—3—4 derhen, at det er Sognenes Hartkorn, hvorefter der tegnes for at en af de annecterede Kirkers Eiere kan komme til at kalde 2 Gange mod den anden, i Stedet for at Loven nævner Indkomſt. **) Reſkript til General Gouverneuren over Kongens Veſtindiſke Øer af 22de Septbr. 1769, sammenholdt med Reſkript 6te April og 19de Oct. 1770, indeholder uden Tvivl et vigtigt Argument for den Mening, at de i Lovens 5—14—22 N. L. 13—20 hjemlede Vexelrenter, uagtet Sagen inden de i den paafølgende Artikel beſtemte 6 Maaneder paatales, dog allene kunne kræves for dette Tidsrum; thi ellers vilde den Modſigelse opſtaae i Lovgivningen, at Vexelcreditor i et Tilfælde, hvori Lovgiveren har villet tillægge ham en ſærdeles Begunſtigelse, ſkulde nyde mindre Ret end i andre Tilfælde; ***) ligesom det og og er hiſtoriſk viſt, at fornævnte Reſkript er bygget paa den ovennævnte Fortolkning af Loven. ****) Reſkript til Amtmanden over Finmarken 2den Mai 1776 §. 7 indeholder, at ingen Straf men blot Erſtatning ſkal finde Sted, naar Tyverie er ſkeet af uafværgelig Nød, eller

*) See Fogtmanns alphabetiſke Regiſter over Reſkriptſamlinger, 1 B. S. 486.

**) Cfr. Canc. Skriv. 30te Juli 1796.

***) See videre herom jur. Ark. No. 10, S. 163-169

****) See Stampes Erklæringer 6 B. S. 27.

paa nogen Maade til Livs og Sundheds Vedligeholdelse. Det er begribeligt, at Lovgiveren specielt har foreskrevet dette i hiin Provinds, fordi Tilfældet der langt lettere kunde opstaae end paa andre Steder. Men det er ubegribeligt, at han ikke skulde ville den samme Straffeløshed, hvor Tilfældet, ved en særdeles Forvikling af Omstændighederne, opstod andetsteds i hans Lande eller paa Søereiser, som foretages under vore Loves Beskyttelse. Man har og flere Exempler paa, at Høiesteret har frifundet i deslige Tilfælde. Dette er, t. Ex., skeet ved en Dom, som den 16de April 1821 er afsagt i en islandsk Sag. Forresten har Grundsætningen og andre uden Tvivl afgjørende Beviser for sig *) men, ved hiint Reskript, faae de en nye Styrke.

§. 7.

Vi have allerede erklæret os for den Mening, at alle deslige Reskripter bør tjene til Rettesnor ved den almindelige Lovs Fortolkning, som derved tildeels vil faae et andet Udfald end om disse Reskripter ikke havde existeret. **) Herimod kan dog, som vi et andet Sted

*) See min Systematiske Udvikling af Begrebet om Tyverie, m. v., Side 36-44.

**) Det behøver ikke at bemærkes, at hvad der gjelder om et Reskript, gjelder og om en Kgl. Resolution, som blot ved collegiale Breve meddeles de enkelte Vedkommende; see f. Ex. Canc. Skrivelse 23 Jan. 1790, hvorved D. L. 3—13—4 og N. L. 3—14—11 fortolkes, Resolution 20de Juli 1815, i Coll. Tid. for samme Aar, No. 27, Side 577-584.

have bemærket *), gjøres den Indvending, at, da slige Reskripter ikke ere bragte til almindelig Kundskab undtagen ved private Foranstaltninger, saa ere Undersaatterne i Almindelighed ikke pligtige at kjende dem, og kunne altsaa heller ikke være forbundne til at rette sig efter samme. Men hertil kan svares, at Lovgiveren har erkjendt de deri indeholdte Regler for uomtvistelige Følger af Sagens Natur eller Lovens Forskrifter, og derfor anvendt dem paa allerede existerende Tilfælde, saa at intet Tribunal, uden at modsige den af Lovgiveren sanctionerede Mening, kan dømme anderledes. Man tillægger jo og, som det synes med god Føie, authentiske Lovfortolkninger tilbagevirkende Kraft **), og det samme, som kan siges mod hiin Udvidelse i Rummet, vilde og tale mod denne Udvidelse i Tiden. Man kunde, endog med større Grund, tvivle om lovfortolkende Forordningers tilbagevirkende Kraft, end om fortolkende Reskripters Anvendelse uden for det udtrykkelig deri bestemte Tilfælde; thi, hvad hine angaaer, har Lovgiveren dog selv anseet en almindelig Forkyndelse fornøden. Det ansees heller ikke for tvivlsomt, at man under visse Betingelser kan benytte Love og Anordninger, som vel ere kundgjorte ved Trykken, men dog kun for enkelte Steder, som Middel til at fortolke den ov-

*) Supplement 1 B. S. 28 29.

**) See jur. Ark. No. 27 og 28 S. 292-299 og nyt jur. Ark. 5 B. S. 195-202.

rige Lovgivning *). Mod denne Anvendelse kunde dog i det væsentlige de samme Indvendinger gjøres, som med Hensyn til Reskripter. Fremdeles er det jo ganske afgjort, at de Reskripter, som umiddelbar give Regler for Borgernes Handlinger i Almindelighed, maae tages til Følge ved Domstolene, uagtet offentlig Kundgjørelse ikke har fundet Sted. Man kan ansee det for en Feil, at slige Bestemmelser ere givne i Reskripts Form, men man kan derfor ikke erkjende nogen Dommer berettiget til at dømme mod en saadan Kongens Lov. Dette gjelder ikke blot, hvor et Reskript af dette Slags er formildende f. Ex. Resk. 31te Juli 1744, 25de Nov. 1791, men og, hvor det antager den strængere Fortolkning, f. Ex. Resk. 1ste Febr. 1799, eller indeholder nye Straffebestemmelser t. Ex. Befalingen 27de Nov. 1773, for ikke at tale om de Side 25 anførte haarde Reskripter. Vi have og oven S. 28-29 nævnt en mærkelig Høiesterets Dom, hvorved der, af de om Bestyrelsen af Umyndiges Midler udkomne Reskripter, er udledet et for Læren om Contracter høist vigtigt Resultat. Med samme Føie, som saadanne til alle Øvrigheder emanerede Reskripter kunne uden for deres udtrykkelige Indhold benyttes ved Paakjendelsen af private Retssager, med samme Føie kunne og particulære og specielle Reskripter nyde saadan Virkning.

*) See oven S. 5-15.

De Indvendinger, som mod denne vor Lære ere fremsatte i lærde Efterretninger for 1810, har jeg alt besvaret i Supplement til Nørregaards System 3die Deel Side 284-286, hvortil jeg her maa henholde mig. Derimod vil det være fornødent, noget nærmere at indlade mig paa de Indvendinger, som Hr. Etatsraad og Høiesterets Assessor Lassen har gjort i den indholdsrige Afhandling om Grundreglerne for Lovfortolkning, som denne skarpsindige Retslærde har meddeelt i nyt jur. Ark. 16de Bind *). Hr. Etatsraaden bemærker, at, naar Lovgiveren, i en speciel Lov, har udtrykt eller forudsat en vis Sætning som almindelig gjeldende, saa godtgjør dette vel Lovgiverens Mening, at samme virkelig er grundet i den almindelige Lovgivning, men deraf følger ikke, at han har villet foreskrive denne sin Mening, som almindelig Regel for Domstolene, hvorimod det, han, ved Hjelp af sin Myndighed, har villet afgjøre, er blot den Anvendelse, som han af den forudsatte Regel har gjort for det eller de Tilfælde, som hiin specielle Lov umiddelbar omhandler. Lovgiveren kan ikke formodes at ville forpligte Andre end dem, for hvem Loven er given, til at rette sig efter samme, og, som Følge deraf, endog tvinge Domstolene til at kjende noget for Ret, som de efter den almindelige Lovgivning, som det er betroet dem at anvende, muelig kunde finde at være Uret. Det bemærkes, at

*) See Side 86-99.

det samme vel og kunde siges med Hensyn til den authentiske Lovfortolkning, som maatte indeholdes i en almindelig bekjendtgjort Lov, men at deels Uretfærdigheden her, med Hensyn til den nye Lovs Anvendelse for Fremtiden, aldeles bortfalder, deels at den Uret, som Nogen maatte lide ved den tilbagevirkende Kraft, som Lovgiveren maatte tillægge samme, ikke kan berettige Domstolene til, i andre Tilfælde, hvor Lovgiveren ikke har paabudet en i sig urigtig Fortolkning som almindelig Regel, ligefuldt at binde sig til samme. Hertil lægger bemeldte Forfatter, at Kundskaben om utrykte Loves Tilværelse er tilfældig, og at det derfor synes urigtigt, at den skal gjøre Udslag i Retssager. Han ytrer derhos, at Feiltagelser, som Lovgiveren altid er udsat for, især let kunne indløbe med Hensyn til specielle Love, og at saadanne Feiltagelser, som vilde blive uden betydelig Følge, hvis Bestemmelsen blev indskrænket til det Tilfælde, hvorfor den var given, kunne blive meget skadelige, naar man tillægger hiin specielle Lov Indflydelse paa den almindelige Lovkyndighed. Derimod kan det ikke have nogen skadelig Virkning, om Domstolene maatte vedblive at følge en Fortolkning, som, ved saadan speciel Lov, var misbilliget; thi, hvis Lovgiveren, for hvem de ved Domstolene herskende Grundsætninger ikke stedse kunne blive skjulte, finder det nødvendigt at forandre disse, kan han foranstalte det Fornødne i saa Henseende ved en almindelig Lov. Som et Exempel paa en urigtig Anvendelse af

et specielt Reskript uden for sammes udtrykkelig bestemte Grændser, nævner Hr. Etatsraaden den, hvorved man af Reskript for Vestindien 22de Septbr. 1769 § 2 sluttet, at Vexelrenter heller ikke i Kongens Europæiske Lande kunne blive ved at løbe indtil Betaling skeer *). Han indrømmer, at dette Reskript, der gaaer ud paa at skjærpe Vexeldebitors Forpligtelse, maa have forudsat, at Vexelrenten, efter den almindelige Lovgivning, er indskrænket til en vis Tid. Men han finder det urigtigt, at denne Lovgiverens Forudsætning, der blot er kundgjort paa Kongens Vestindiske Øer, skulde være bindende for dem, som have handlet under de Danske Europæiske Loves Authoritet. Forsaavidt man blot vil benytte deslige Reskripter til at bestyrke en Fortolkning over den almindelige Lovgivning, som ellers findes velgrundet, har han egentlig ikke noget herimod at erindre; men denne Virkning er, som han anmærker, af ingen Betydenhed, da det saa sættes forud, at den almindelige Lovgivning, uden Reskriptets Medvirkning, vilde givet samme Resultat. Iøvrigt indrømmer han, at specielle Love, hvori en almindelig Sætning indeholdes, kunne anvendes udenfor deres egentlige Virkekreds, naar dette kan

*) See oven Side 37. Forfatteren anfører Sætningen saaledes, at Vexelrenter ikke kunne fordres for længere Tid end et Aar. Men den Forudsætning, hvorfra dette Reskript (cfr. Resk. 19de Oct. 1770) gaaer ud, er uden Tvivl, at Loven ikke tilstæder Vexelrenter i længere Tid end 6 Maaneder.

skee uden Skade for nogen privat Mand, f. Ex. naar hiin almindelige Sætning indeholder en mildere Fortolkning af Straffelovgivningen, eller af Love, der paalægge Præstationer til Staten, end den Lovfortolkeren ellers havde Anledning til at antage. Her bortfalder nemlig den Hindring, som Reglen, lex non promulgata non obligat, ellers indeholder mod Udvidelser af specielle Love.

Det foranførte viser, hvorfor jeg ikke antager, at den nysnævnte Retsregel kan berettige Domstolene til at fravige den almindelige Grundsætning eller den Fortolkning over de almindelige Love, som en speciel Lov enten udtrykkelig har erklæret for den rette, eller dog paa en tydelig Maade, forudsat. I Hr. Etatsraad Lassens Indvendinger er Hovedpunkten den Forskjel, han gjør mellem Lovgiverens Mening og Lovgiverens Villie. Skjøndt han indrømmer, at en speciel Lov ofte indeholder et uimodsigeligt Beviis for en af Lovgiveren antagen almindelig Grundsætning eller Fortolkning over de almindelige Love, saa finder han dog, at Lovgiverens Villie, og dermed den givne Bestemmelses Authoritet indskrænker sig til det, som deri udtrykkelig er foreskrevet, og at den Mening, Lovgiveren herudenfor har tilkjendegivet, kun er en privat Mening, som ikke binder Domstolene. Spørgsmaalet er altsaa: om den gjorte Forskjel mellem Lovgiverens Mening og Lovgiverens Villie er velgrundet. Dette kan jeg ikke antage, da det er aabenbart, at Lovgiveren, i

slige specielle Love, ikke blot har yttret en Mening om hvad den naturlige Retfærdighed eller den almindelige Lovgivning, rigtig fortolket, fører med sig, men endog, i det samme, har gjort den gieldende paa allerede existerende Tilfælde. Den Erkjendelse, et saadant Reskript indeholder af en vis Grundsætning eller Lovfortolkning, kan derfor ingenlunde sættes ved Siden af den, som kun indeholdes i en besluttet men ei endnu udgivet Lov. Med samme Ret og med samme Grund som Lovgiveren befalede den Anvendelse af den opstillede Regel, som Reskriptet indeholder, maa han og ville den erkjendte Regel anvendt i ethvert andet Tilfælde, der henhører under dens Indhold. Lovgiveren vilde modsige sig selv, ved at erkjende Reglen for rigtig i hiint ene Tilfælde, men ikke i alle andre lignende; og Dommeren vilde være i Modsigelse med Lovgiveren, hvis han ikke fulgte dennes ham bekjendte Villie. Hvor den Grundsætning eller Lovfortolkning, som den specielle Lov har sanctioneret, i og for sig ikke stemmer med den almindelige Landslov, saa har den Paagjeldende vel Aarsag til at beklage sig herover. Men slig Uovereensstemmelse er dog en tilfældig Omstændighed, og i al Fald ligger Skylden deri, at Lovgiveren har feilet i at ansee noget for en Følge af Sagens Natur eller de almindelige Love, som ikke er det. Dommeren har ikke gjort Uret i at følge Lovgiverens bestemt tilkjendegivne Villie. Forresten er det og væsentlig det samme, enten en fra

Lovens virkelige Mening afvigende Fortolkning fremsættes i en almindelig kundgjort men tilbagevirkende Frd., eller udledes af en Lov, som, fra det Offentliges Side, kun bringes til Enkeltes Kundskab, og, i sidste Tilfælde, er det heller ikke af Vigtighed, om den, for de Classer eller de Steder, hvorfor den er givet, kundgjøres ved Trykken, eller, paa anden Maade, meddeles dem, uagtet de Lovkyndige gjøre sig mindre Betænkeligheder i det første end i det sidste Tilfælde. At nye for Undersaatterne forbindende Reglers Bestemmelse ved Reskripter, har mere mod sig end et fortolkende Reskripts Udvidelse, falder i Oinene; men hine Reskripters Gyldighed lader sig dog ikke bestride.

Hvad den Omstændighed betræffer, at Kundskaben om et Reskripts Tilværelse og Indhold er tilfældig for alle dem, hvilke dette Reskript ikke formelig er blevet kundgjort, saa kan det vel ikke nægtes, at denne Tilfældighed ikke kan bestaae med en aldeles fuldkommen Retstilstand, der forudsætter, at Enhver, med Vished, kan forudsee, hvad der vil blive antaget ved Domstolene. Men en saadan fuldkommen Retstilstand er det, formedelst den menneskelige Indsigts- og Meddelelses-Evnes Ufuldkommenhed, umuligt at tilveiebringe, og den hele Lovkyndighed bærer Vidne om Tvivl og Meningsuligheder, som Borgernes Rettigheder ere underkastede. I alle Tilfælde, hvor ikke det vedkommende Lovsteds klare og for den sunde Menneskeforstand

umiddelbar indlysende Betydning er tilstrækkelig til at vise, hvad der er Ret eller Uret, beroer Resultatet paa Undersøgelser, hvis Stof ikke er Enhver givet, og det er, selv med Hensyn til den, der gjør Lovstudiet til sit Fag, paa en vis Magde tilfældigt, om han bliver opmærksom paa dette Stof eller ikke, ligesom det heller ikke kan forudsees, hvad Mening den vedkommende Domstol vil tillægge Loven. Hvor man, for at forstaae Loven, behøver at tye hen til de ældre Love eller til andre Vidnesbyrd om den ældre Tids Sprogbrug, eller de da existerende Forhold, er det især iøinefaldende, at Lovfortolkningen øser af Kilder, som ikke ere enhver tilgjængelige, eller af enhver kunne benyttes. Imidlertid har hiin Forf. indrømmet, at Lovfortolkningen, under visse Betingelser, tør øse af saadanne Kilder *). Det er og en bekjendt Sag, at de ved Høiesteret forhen antagne Grundsætninger og Lovfortolkninger baade ved denne Domstol selv og ved andre underordnede Domstole erkjendes for Regler, hvorefter lignende Tilfælde i Fremtiden bør afgjøres; og vist nok vilde den borgerlige Sikkerhed være ilde tjent med, om enhver Forandring i det Personale, som tager Deel i Sagens Paakjendelse, eller en Omskiftning i en eller anden af de Tilforordnedes Mening skulde gjøre en Forandring i de Regler, hvorefter Lovene hidtil havde været an-

*) See ovennævnte Afhandling Side 40-43 og Side 113-148 og 162.

vendte *). Men Høiesterets Grundsætninger og Lovfortolkninger komme ligesaalidet til offentlig Kundskab, som de, der erkjendes i specielle kongelige Reskripter; ja det er endog langt lettere at skaffe sig Vished i sidste end i første Henseende, thi de Reskripter, hvorom her handles, maae bestemt have forkyndt noget, som almindelig Regel, hvorimod man blot af Høiesterets Domsconclusion i Forbindelse med den Kundskab, man har om Sagens Beskaffenhed, kan slutte sig til de almindelige Sætninger, som derfor ligge til Grund.

Det er en blandt de Lovkyndige temmelig udbredt Forestilling, som det synes, at Hr. Etatsraad Lassen deler, at Lovkyndigheds Systemet let kan blive forvanskt ved Benyttelsen af specielle Reskripter, der formodes ikke at være givne med det Overlæg, som de Anordninger, der blive offentlig kundgjorte. Men, foruden at denne Betragtning i al Fald ikke kunde være afgjørende, hvor der spørges om hvorvidt Domstolene ere bundne ved de af den høieste Magt, i Form af specielle Reskripter, tydelig antagne Grundsætninger og Lovfortolkninger, saa vil man, ved en upartisk Undersøgelse, uden Tvivl finde, at Reskripterne langt oftere lede til at ophæve vildfarende Lovfortolkninger end til at befæste saadanne. De oven anførte Exempler vise, hvorledes mange vrange Meninger, som de Lovkyndige

*) Cfr. Supplement til Nørregaards System, 1 B. S. 35-36, og nyt jur. Ark. 12 B. S. 234-241, 17 B. S. 239-41.

have antaget, ere blevne forkastede ved Reskripter, som og at disse, naar de følges som Regler, ofte gjøre Ende paa en Retsuvished, som ellers vilde finde Sted. Der vilde vel kun være faa af de i bemeldte Reskripter antagne Fortolkninger, som jo ved en grundig Undersøgelse vilde befindes at have Fortrin for de ellers af vore Lovkyndige antagne Meninger, og adskillige blandt de af hine Reskripter, hvor Fortolkningens Rigtighed er tvivlsom, høre til dem, hvori, efter Hr. Etatsraadens egen Lære, Reskriptet dog maa tages til Følge, fordi samme nemlig indeholder den mildere Regel. Saaledes kan t. Ex. vel den i Resk. 30te Nov. 1759 antagne Mening, at Leiermaals Straffen forudsætter Besvangrelse, vanskelig retfærdiggjøres ved rigtig Lovfortolkning. I Særdeleshed viser 6—13—6 ikke videre, end at Fruentimret, saa længe ingen Kjendsgjerning findes, ikke er berettiget til, uden Beviis, at paasige Nogen at have havt legemlig Omgang med hende. Men, foruden at Reskriptets Bestemmelse vist nok var den for den offentlige Sædelighed gavnligste, maa samme, i Egenskab af den mildere Fortolkning, og gjelde efter hiin Lovkyndiges Theorie. Naar man gjennemlæser de Betænkninger, som findes i Stampes Samling af Erklæringer over adskillige af de Sager, hvorved de ovennævnte Reskripter ere fremkaldte, saa vil man heller ikke deri finde Anledning til at antage, at der anvendes mindre Omhue og Overtænkning ved slige Reskripters Udstædelse end hvor der handles om en Anordning, der ved

Trykken skal bekjendtgjøres. At der imidlertid, hvor specielle Gjenstande skulle bestemmes ved Lov, stundom ikke haves det Overblik over den hele Lovgivning, som behøves for at afværge Inconsequentser, er en Ulempe, der ligesaa let kan møde ved de trykte Anordninger, der, foranledigede ved et og andet indtruffet Tilfælde, bestemme noget om en enkelt Materie, som, naar Gjenstanden behandles ved Reskript, men om hine Anordningers Gyldighed til at hjemle en almindelig Retssætning, er der ikke, og kan der ikke være Tvivl.

Det af titnævnte Forf. særlig nævnte Reskript 22de Sept. 1769 hører rigtig nok, efter min Overbeviisning, til de Tilfælde, hvori et Reskript er gaaet ud fra en sig selv mindre rigtig Lovfortolkning. Men mange Lovkyndige have dog, uden Hensyn til dette Reskript, antaget en lige Mening, og Stampes i Sagen afgivne Betænkning *) gjør det høist sandsynligt, at denne Mening allerede forud var herskende. Uden Tvivl er og den Grændse, samme har antaget for de høie Vexelrenter, i sig hensigtsmæssigere, end at disse skulde kunne vedblive at løbe, indtil Betaling skeer, altsaa i Concursboer ofte i flere Aar. Men desuden er, som allerede forhen anmærket **), hiint Reskript senere paaberaabt i en almindelig bekjendtgjort Lov; og ihvorvel denne ikke har anført den Deel af

*) Anført oven Side 37 Note ****).

**) See oven Side 30.

Reskriptets Indhold, hvorom her spørges, saa har den dog, ved at nævne dette Reskript, og gjøre nærmere Bestemmelse i sammes Forskrifter, forudsat, at samme var almindelig bekjendt, og i al Fald givet alle, som Vexellovgivningen kan interesse, Anledning til dermed at gjøre sig bekjendt.

Da den i et specielt Reskript forkyndte Lovfortolkning, efter min Mening, maa, som en anden authentisk Lovfortolkning, tjene til ufravigelig Regel, saa opstaaer ikke for mig det Spørgsmaal, om ikke et sligt Reskript dog i al Fald maatte kunne komme i Betragtning til en Lovfortolknings Bestyrkelse. Imidlertid maa jeg dog, forsaavidt ofmeldte indsigtsfulde Lovkyndige mener, at en saadan bestyrkende Kraft egentlig intet er, bemærke, at dette vel vilde være Tilfældet, hvis man altid, i Lovfortolkningen, havde sikkre og utvivlsomme Grunde at gaae efter; i saa Fald maatte enten den Fortolkning, Reskriptet hjemler, eller og den modsatte, forud, af andre Grunde, være tilstrækkelig retfærdiggjort, og Reskriptet altsaa enten være overflødigt til at bekræfte Fortolkningen, eller (hiin Forfatters Theorie forudsat) dertil være utilstrækkeligt. Men det er bekjendt, at Lovfortolkeren ikke altid kan bringe det til et klart Resultat; og, hvor han saaledes nødes til at bestemme sig efter Grunde, som ei have fuld Evidents, maatte vel ligesaa godt et specielt Reskript kunne komme i Betragtning, som, t. Ex., et fra den ældre Lovgivning hidledt Argument. Hr. Etatsraad Lassen har

selv udførligen og skarpsindigen viist de forskjellige Lov-fortolknings Grundes ulige Værd, og rettelig antaget, at Grunde, som ikke i sig ere afgjørende, maae kunne gjøre Udslag, hvor Lovgivningens Utydelighed eller Ubestemthed intet sikkert Resultat frembyder.

§. 8.

Uagtet jeg, i Henhold til alle de foranførte Grunde, maa tillægge specielle Reskripter den Virkning, at kunne godtgjøre den i samme antagne almindelige Sætnings Gyldighed, saa maa jeg dog ansee det nødvendigt, at iagttage megen Forsigtighed i at bedømme, hvorvidt det specielle Reskript virkelig erkjender en almindelig Sætning som afgjort rigtig eller ikke. I Særdeleshed er det betænkeligt i denne Henseende at gjøre Brug af Reskripter, der, som tilsyneladende Undtagelser fra en almindelig Regel, skulle benyttes til Hjemmel for en argumentatio e contrario, eller, som jeg har benævnt denne Fortolkningsmaade, en indirect udvidende Fortolkning. Det er meget jevnligt, at noget søges, som sær Bevilling eller Dispensation fra Loven, hvortil slig Bevilling just ikke var saa nødvendig. Naar det findes aldeles afgjort, at den ansøgte Bevilling er ufornøden, bliver saadant Supplicanten tilkjendegivet, og Bevillingen ikke udfærdiget. Men, hvor det, enten af Mangel paa nøiagtig Oplysning om alle factiske Omstændigheder, eller med Hensyn til, at Loven kan være

ulige Fortolkning undergiven, kan paa nogen Maade ansees tvivlsamt, om Bevillingen er overflødig eller ikke, saa bliver den, hvis forresten intet er til Hinder for dens Meddelelse, udstædt. Ellers maatte enten i ethvert saadant Tilfælde Lovgiveren tilkjendegive sin Villie med Hensyn til Lovens Fortolkning, hvortil ingen Grund gives, naar det Offentlige ikke er særdeles interesseret i, at den ene eller den anden Fortolkning antages, eller og maatte Supplicanten lide under, at der var nogen Anledning til at ansee ham i Kraft af Lovene berettiget til det han ansøgte, i det han da vilde underkastes den Mulighed, at vedkommende Domstole ikke fortolkede Loven til hans Fordeel. Det er derfor meget begribeligt, at t. Ex. Opreisninger paa Vexelobligationer eller paa Domme og flere lignende Bevillinger ofte paa Ansøgning meddeles, hvor samme, efter Omstændighederne, just ikke var fornøden. Stundom tilføies der Bevillingerne udtrykkelig den Clausul: saafremt Domstolene maatte finde saadan Bevilling fornøden. Men nødvendig er denne Clausul ikke, og man kan end ikke antage, at Bevillingens Nødvendighed altid kommer under nøie Overveielse, da Spørgsmaalet egentlig kun er, om der er noget hinderligt for dens Meddelelse eller ikke. Man vilde saaledes feile meget, hvis man deraf, at noget i et enkelt Tilfælde i Bevillings Form var tilladt, vilde slutte, at saadant ikke, efter den almindelige Landslov, var tilstædt.

Af foranførte Grunde kan jeg heller ikke i de flere specielle Reskripter *), der, i tilsyneladende Form af Undtagelse fra 1—13—22 N. L. 23. tillade efter Aars Forløb at føre Vidner om Ord, der ei kunne henføres til Injurier, finde et afgjørende Beviis for, at dette Lovsted bør forstaaes om alle mundtlige Udladelser. Bemeldte Reskripter ere snarere meddeelte de Vedkommende, for at sikkre dem mod den Mulighed, at bemeldte Lovsted kunde fortolkes saaledes, at det vilde betage dem Adgang til at bevise, hvad der tjente til deres Tarv, end fordi Lovgiveren bestemt erkjendte, at Loven maatte saaledes fortolkes. Dette er endog historisk vist med Hensyn til det ene af fornævnte Reskripter, thi den Betænkning fra den daværende Generalprocureur,

*) Disse Reskripter findes anførte extractviis i Lubeckers Applicationsudtog 1ste Bind Side 187-188, og i Fogtmanns alphabetiske Register over Reskriptsamlingen 2den Deel under Rubrum, Retten A; dog maa det bemærkes, at Reskript 6te Marts 1723 og 16de Juli samme Aar vel ikke angaae private Injurier, men dog saadanne Udtryk, som maatte henføres til Injurier i Ordets udstrakte Betydning. hvorimod det ere Reskripterne af 10de Februari 1747, 7de Sept. 1759 og 17de Septbr. 1762, der synes at gaae ud fra den Forudsætning, at den omhandlede Lovens Artikel ogsaa er anvendelig paa Yttringer, der ikke paatales som injurierende.

hvorved samme er motiveret *), indeholder netop som en af de Grunde, der talte for den ansøgte Bevillings Meddelelse, at det var uvist, om ikke Loven allerede hjemlede det, der blev ansøgt **).

Man vilde ligeledes fare vild, hvis man af de specielle Anordninger, der i enkelte Tilfælde have fritaget Værgen og andre Vedkommende for at tilsvare det Tab, de Umyndige eller offentlige Indretninger havde lidt ved de dem pantsatte Huuseiendommes Opbrændelse, vilde udlede det mod Sagens Natur og Lovenes almindelige Grundsætninger stridende Resultat, at Myndlinger og offentlige Stiftelser ordentligviis maatte kunne fordre Erstatning af Værger og andre Bestyrere af deres Midler, for slig ulykkelig Hændelse. Lovgiveren har her blot villet sikkre de Vedkommende for de Processer, som ellers muligen kunne opstaae, hvilket Diemed endog udtrykkelig er tilkjendegivet i nogle af bemeldte specielle Anordninger ***).

*) See Stampes Samling af Erklæringer 2den Deel Side 600-606.

**) En udførlig Undersøgelse over den ovenmeldte Artikels rette Fortolkning vil iøvrigt blive at læse i Eunomia 4de Bind.

***) Confr. mit Supplement til Nørregaards System 2den Deel Side 72.

Forresten blive saadanne Fritagelser, som de nysmeldte Anordninger eller de ovenberørte med Hensyn til 1—18—22 N. L. 23 givne Reskripter indeholdt, ikke let nu forundte, men det overlades i saadanne Tilfælde til Domstolene at bestemme, hvorledes Loven skal forstaaes og anvendes paa det tilstedeværende Factum.

Criminalistisk Literatur.

Neues Archiv des Criminalrechts, herausgegeben von Kleinschrod, Konopak und Mittermaier, 4ter Band.

(Fortsættelse af den i Juridisk Tidsskrift, 3die Bind, 1ste Hefte afbrudte critiske Anmeldelse).

X. Einige Erinnerungen über die Zurechnung tödtlicher Verletzungen, von Dr. C. J. L. Stelzer in Berlin. Side 217-232.

Forfatteren fremstiller som Grundforskjel mellem dødelige Beskadigelser, Inddelingen i absolut dødelige og relativ dødelige. Til de første henregner han og dem, der ere dødelige formedelst den Beskadigedes individuelle legemlige Tilstand. Han anmærker, at Tilregnelsen vel kan formindskes derved, at Dødeligheden ikke ubetinget ligger i den beskadigende Handling

selv, men at Saaret desuagtet ligefuldt er dødeligt. Denne Forskjel mellem den beskadigende Handlings og selve Skadens absolute Dødelighed er meget vel grundet, ligesom og Forfatteren har fuldkommen Ret i, at den ikke har Indflydelse, hvor der spørges, om Drab er begaaet, men vel hvor Spørgsmaalet gaaer ud paa, om Drabet kan tilregnes som forsætligt, i hvilken Henseende den individuel dødelige Beskadigelse ikke frembringer Formodning om Hensigt at dræbe, med mindre de individuelle Egenskaber hos den Beskadigede, som gav Beskadigelsen sin dræbende Virkning, have været den Beskadigende bekjendte *).

De relativ dødelige Beskadigelser ere, efter Forf., saadanne, som kun, under Betingelser, der ere gaaede forud eller følge efter, blive dræbende. Dette Begreb er neppe logisk rigtigt, thi alle foregaaende Betingelser høre med til den individuelle Tilstand, hvori den Beskadigende, ved Beskadigelsen, befandt sig, og Beskadigelsen maa altsaa, efter hvad Forf. forhen retteligen havde lært, ansees som absolut dødelig, skjøndt Dødeligheden var betinget af saadanne foregaaende Omstændigheder. De relativ-dødelige Beskadigelser deler han igjen i saadanne, som ere af ganske tvetydig Natur (læsio lethalis perplexa, ambigua), og dem, som, ved den medicinske Behandling, blive dødelige. Det

*) Hermed stemmer og hvad jeg i Eunomia 3die B., S. 40-41 har foredraget.

første Slags finder, efter ham, Sted, naar Beskadigelsen vel agtes at være dødelig, men dog det modsatte Udfalds Mulighed indrømmes under visse ikke klare Forhold, Dødeligheden altsaa kun kan erklæres for Formodning eller, i det høieste, for Sandsynlighed. Accidentel dødelige Beskadigelser forudsætte altid, efter Forf., et Tilfælde, som udelukker Tilregnelse. Hiin Inddeling af de relativ-dødelige Beskadigelser er neppe fuldstændig. En Beskadigelse kan være relativ-dødelig, uden enten at være af en saadan tvetydig Natur, som Forf. omtaler, eller at have faaet sin dræbende Virkning af Mangel paa Læges Hielp. Hvor Naturaarsager støde til, som enten foranlediges ved selve Beskadigelsen, eller dog kun, formedelst denne, blive farlige, maa Beskadigelsen uden Tvivl erkjendes som Dødsaarsag; og kun hvor senere frie Handlingers Medvirkning har forvoldet det dødelige Udfald, kan den Beskadigende fritages for at ansees som Dødsaarsag *). Forf. har derhos kun nævnt de Beskadigelser, som bleve dødelige af Mangel paa Læges Hielp, men ikke dem, hvis dødelige Udfald foranlediges ved forsømmelig Behandling fra Lægens Side eller ved Unøiagtighed i at opfylde dennes Forskrifter. I alle disse Tilfælde synes forresten Beskadigelsen snarere at maatte henregnes til de accidental-dødelige, end saadan Beskadigelse, som ved tilstødende Naturaarsagers Medvirkning frem-

*) See Eunomia 3die Deel Side 41-42.

bringer Døden. Iøvrigt vil det og, i det givne Tilfælde, ordentligviis blive yderst vanskeligt, med nogen Sikkerhed, at anvende Forfatterens Distinctioner, og de fleste Drabsmænd ville undgaae Lovens Straf, dersom ikke andre Beskadigelser, end de, der enten vare absolut dødelige, eller kunde henregnes til det ovenmeldte tvetydige Slags, maatte ansees som Dødsaarsag. Jeg skal iøvrigt ikke herover udbrede mig videre, da jeg i Eunomia 3die Bind S. 39-57 udførligen har fremsat de Grundsætninger, hvorefter en Beskadigelses Dødelighed bliver at bedømme, og jeg der omstændelig har viist de farlige Følger, som overspendte Fordringer med Hensyn til Visheden for en Beskadigelses Lethalitet fører med sig.

Side 221-222 søger Forf. at gjendrive Feuerbach, forsaavidt denne skal have paastaaet, at det, baade efter Sagens Natur og L 7 §. 5 D ad L aqviliam, ikke, hvor Beskadigelsen kun er forsætlig, kommer an paa, om den er dødelig in abstracto eller kun in concreto. Denne Gjendrivelse vilde været vel grundet, dersom Feuerbach virkelig havde fremsat den Mening, Forf. tillægger ham. Men det maa mærkes, at denne Criminalist kun, forsaavidt der spørges om Beskadigelsen har været dræbende, erklærer den nysnævnte Omstændighed for ligegyldig *); og heri er Stelzer jo aldeles

*) Lehrbuch des gemeinen in Deutschland gültigen peinlichen Rechts 4ter Ausgabe §. 208 Anmer. Litr. b.

enig med ham. Derimod lærer Feuerbach udtrykkelig, at det, for at bedømme, hvorvidt den af ham antagne præsumtio doli i det givne Tilfælde bortfalder eller ikke, blandt andet, er af Vigtighed, om den paafulgte Død staaer i en nærmere eller fjernere, nødvendig eller tilfældig aarsagelig Forbindelse med den udøvede beskadigende Handling, og han bemærker udtrykkelig, at Anvendelsen heraf paa de individuel-dødelige Beskadigelser følger af sig selv *). Med den Modification, som flyder af at den forudsatte præsumtio doli er ugrundet **), maa man uden Tvivl og billige Feuerbachs Lære.

Forf. sysselsætter sig Side 224-232 med den Opgave, hvad Dommeren skal gjøre, naar Beskadigelsen erkjendes at være livsfarlig, men dog lang Tid gaaer hen, uden at enten den Beskadigede døer eller helbredes. Han anseer det for et betydeligt Hul i de Straffelovbøger, der ikke erkjende de i ældre Tider antagne critiske Dage, at de ikke have bestemt den Fremgangsmaade, som skal bruges i det foranførte Tilfælde. Ubetinget at lade Sagen henstaae indtil Beskadigelsens Udfald viste sig, vilde, efter hans Mening, være uretfærdigt, da den Anklagede derved kunde komme til flere Aar at forsmægte i Fængsel, og saaledes, i Tilfælde af den

*) l. c. §. 214.

**) See Eunomia 1ste Bind, Side 74-76, 2det Bind, Side 244-262.

Beskadigedes Helbredelse, maaskee lide et større Onde, end den Straf, Beskadigelsen kunde medføre, ligesom i modsat Fald det langvarige Fængsel blev en Tilvæxt til Dødsstraffen. Ligesaa urigtig finder han den Fremgangsmaade, som nærmest kunde udledes af de bestaaende Lovgivninger, nemlig at dømme den Anklagede for den beviste Beskadigelse, og absolvere ham ab instantia, forsaavidt der var Spørgsmaal om at straffe ham som Drabsmand. Han bemærker herved, at Lægernes Dom om Beskadigelsens mulige Dødelighed, saa længe den Beskadigede endnu lever, kun er en svag Mening, der ikke, som den der afgives efter den Beskadigedes Død, er grundet paa Anskuelse, og at den derfor ikke kan give Formodning nok til derpaa at grunde en blot Frifindelse ab instantia, ligesom det, og, hvis den Beskadigede siden døer, har sin Vanskelighed at liqvidere den for Beskadigelsen allerede lidte Straf i den, som den Paagjeldende senere findes at have forskyldt som Drabsmand. Forf. mener, at man bør skjelne mellem de Tilfælde, hvor Lægerne erklære, at Døden snart maa paafølge, og det, hvor de mene, at Udfaldet kan trækkes i Langdrag. Saalænge den Beskadigedes Tilstand bliver ved at forværres, bør Acterne ikke sluttes, forinden den yderste af Lægerne bestemte Frist er forbi; hvorimod Sagen maa befordres til Dom, naar denne Frist er udløbet, og Tilstanden ikke saaledes har forværret sig, at Døden øiensynlig nærmer sig; da bliver nemlig Lægernes Skjønnende om

den Beskadigedes usynlige Tilstand aldeles tvivlsomt, og det vilde være Uret, formedelst blotte Muligheder, at forlænge den Anklagedes Arrest. Denne bliver da at dømme for den oplyste Beskadigelse, i al Fald for et nærmere eller fjernere morderisk Attentat. Skulde den Beskadigede imidlertid døe, inden Dommens Publication, bliver Sagen at reassumere, og det døde Legeme at obducere og Dommen at afsige med Hensyn til Obductionens Udfald. Hvor Lægerne vel erklære Beskadigelsen for dødelig, men eragte, at Udfaldet kan trække sig langt ud, bør endnu mindre Sagen udsættes efter det uvisse Udfald. I dette Mellemrum kunne saa mange Omstændigheder indtræde, der kunne forvolde Saarets dødelige Virkning, at den samvittighedsfulde Læge ikke, med Vished, kunde erklære den tilføiede Beskadigelse for den rette Dødsaarsag.

Forfatteren har vist Uret i at forekaste Lovgivningerne det som en Mangel, at de intet særligt have bestemt angaaende det foranførte Tilfælde. Dommerens sunde Fornuft vil, i Forbindelse med Lovgivningens almindelige Regler, uden Tvivl lede ham bedre, end de vaklende Forskrifter, Forfatteren anbefaler. Da Lægerne, som Forfatteren selv anmærker, ikke ville, med noget Slags Tilforladelighed, kunne erklære Beskadigelsen for Dødens Aarsag, naar den først indtræffer adskillige Maaneder eller endog hele Aar efter Beskadigelsen, saa vil intet sær betydeligt Ophold kunne foraarsages derved, at Sagens Paakjendelse udsættes,

saalænge til enten den Beskadigede døer, eller og Lægerne erklære ham uden Livsfare, eller dog eragte, at det i sin Tid ikke vil blive muligt, ved en Obductionsforretning, at afgjøre, om den under Spørgsmaal værende Beskadigelse har været Dødsaarsagen eller ikke. Opholdet staaer desuden ganske ved Siden af ethvert andet Ophold, som udkræves til en Sags nøiagtige Oplysning; og den Paagjældende, der i ethvert Tilfælde har udøvet en farlig Beskadigelse, har ingen Grund til at besvære sig over den Arrest, han imidlertid maa lide. Forsaavidt Sagens Natur tilstæder det, i Særdeleshed dersom den Anklagede kun er skyldig i Uagtsomhed, kan han og sættes paa fri Fod under Sagens Henstand. Skulde det Tilfælde nogensinde indtræffe, at Lægerne erklærede det for muligt, at den Beskadigede vel kunde leve i nogle Aar, men at dog Obductionen, i sin Tid, kunde give tilbørlig Vished om, at Døden havde sin Grund i den paatalte Beskadigelse, saa vilde man gjøre rettest i at tilkjende den Anklagede den Straf, han, uden Hensyn til det mulige dødelige Udfald, havde forskyldt, under Forbeholdenhed af Justitiens videre Ret imod ham, hvis det, i sin Tid, skulde findes, at Beskadigelsen har været dræbende. Denne Forbeholdenhed kunde ingenlunde, som Forfatteren mener, indeholde en Uret mod den Anklagede. Lægens Erklæring af foranførte Indhold maatte dog vist nok afgive Formodning nok til derpaa at grunde slig Forbeholdenhed, om man end maatte indrømme,

at den ikke retfærdigen kunde finde Sted uden Formodning. Synderligt er det, at Forfatteren, ved denne Leilighed, ikke vil lade Lægernes Mening gjælde for noget, da han dog i de Regler, han siden opstiller, lader alt beroe paa deres Godtbefindende. Der vilde i disse Regler dog have været nogen større Consequents end der er, saafremt Forfatteren havde erklæret sig for lovbestemte critiske Dage, i Stedet for at Lægerne, paa hvilke han dog ikke vil stole, selv skulle bestemme den Frist, der skal oppebies, og ligeledes selv bedømme, hvorvidt, efter den engang af dem satte Fristes Udløb, den Beskadigedes Tilstand saaledes har forværret sig, at Døden nærmer sig. Forfatterens hele Lære om denne Materie hører uden Tvivl til de meget uheldige Forsøg paa, ved almindelige Regler, forud at bestemme hvad Dommeren, under enhver mulig factisk Forvikling, har at gjøre.

XI. Ueber die neuesten Fortschritte der Criminaljurisprudenz in Frankreich, von Mittermaier. S. 233-240.

indeholder blot Anmeldelse om nogle nyere franske Skrifter, Criminalvæsenet angaaende, blandt disse er Cottu de l'administration criminelle en Angleterre & de l'esprit du gouvernement Anglais nævnt med fortjent Roes, og et Udtog deraf lovet i næste Hefte.

XII. Anmeldt i 3die Binds 1ste Hefte S. 220-28 i Forbindelse med V, hvoraf samme er Fortsættelsen.

XIII. Beurtheilung der neuesten criminalistischen Schriften. S. 309-328.

Mærkeligst heri er, hvad der antages i en Recension over Dr. J. F. R. H. Abegg über die Bestrafung der im Auslande gegangenen Verbrechen. Det beklages her, at det i sig selv snart enkelte Spørgsmaal over de af Udlændinger eller i Udlandet begaaede Forbrydelser i senere Tider er gjort forviklet og vanskeligt ved en Række synderlige juridiske Synsmaader og ved Politik. Saasnart man, saa paastaaes her, fjerner sig fra den ene beviislige og historisk begrundede Forestilling om Retslovenes locale Virksomhed, taber man enhver fast Hvilepunkt og de Resultater, man antager, komme ikke sjelden i Strid med den sunde Menneskeforstand. Da man ikke kalder den Sætning i Tvivl, at enhver Stat er berettiget til at straffe de inden dens Grændser af Udlændinger begaaede Forbrydelser, og man dog derhos tillægger en Stat Ret til at straffe de Forbrydelser, som af dens Borgere forøves i Udlandet, saa erholder man en dobbelt indbyrdes modvirkende Strafferet. Seer man derhos, med hvilke Distinctioner og Vendinger Juristerne antage den sidstnævnte Strafferet, f. Ex. naar det gjøres til Betingelse, at den, som i Udlandet fornærmes, er Forbryderens egen Landsmand, saa

overbeviser man sig snart om, at hele Theorien gaaer paa Krykker, og at politiske Hensyn have fortrængt Retten. Vel medfører den Sætning, der indskrænker Statens Strafferet til de inden dens Territorium begaaede Forbrydelser, nogen Collision med den mere og mere antagne Grundsætning, ikke at udlevere Forbrydere, efterdi den Skyldige da hverken bliver straffet i den Stat, hvori han forbrød sig, eller i den, hvor han senere tog Ophold. Men hiin Grundsætning hænger sammen med mange andre Forhold, og i Særdeleshed med Straffelovgivningens nærværende Tilstand med Hensyn til Statsforbrydelser. Det er egentlig en Følelse af, at ofte kun temporære Grunde eller Partieaand har stemplet Flygtningen til Statsforbryder, der fremkalder Betænkelighederne ved Forbryderes Udlevering, hvilke ikke vilde opstaae, naar der kun var Tale om Mordere, Røvere og deslige Forbrydere. Imidlertid er der ikke andet at gjøre, end at holde sig strængt til Retfærdighedens Udsagn, og Skriftets Forfatter roses desaarsag, fordi han gaaer ud fra Sætningen, at en Stats Love gjælde uden Undtagelse i Statens Territorium, men aldrig udenfor samme. Forfatteren skal, efter Recensentens Dom, have viist, at der, efter alle tænkelige Strafferets Theorier, mangler en Retsgrund til at straffe en uden for Statens Grændser begaaet Forbrydelse, uagtet Gjenstanden for denne maatte være en anden Statens Undersaat, der, ligesom Forbryderen, opholdt sig i Udlandet. Naar hiin Stat i disse Tilfælde skulde

være befoiet til at udøve Strafferet, saa fik man det Resultat, at en Fremmed stod under dobbelt Beskyttelse, og man maatte da fordre, som Betingelse, at Forbryderen vidste, at den Fornærmede var hans Landsmand, en Fordring, der, t. Ex. naar Hoer begaaes i Udlandet med en Landsmandinde, fører til latterlige Undersøgelser. — Alt det Foranførte uagtet hedder det dog, at Forf., med Føie, har indrømmet en Stat Ret til at straffe de Forbrydelser, som en Undersaat af samme maatte i Udlandet begaae mod den selv. Kun, anmærker Rec., bliver det, ved den stedse tiltagende Udvidelse af Begrebet om Statsforbrydelse, vanskeligt tilbørligen at begrændse Sætningen.

Det begribes ikke letteligen, hvorledes Forfatteren af det anmeldte Skrift, hvilket forresten kun er mig bekjendt af denne Anmeldelse, eller Recensenten, med den almindelige Grundsætning, som, efter deres Mening, skal være hidledet af Retfærdighedens Grundlove, at Virksomheden af en Stats Love er begrændset ved dens Territorium, kan eene en Undtagelse med Hensyn til Statsforbrydelser. Det synes, som om deres Theorie her har maattet vige for den sunde Menneskeforstands Udsagn. Denne vilde vist nok finde sig i høi Grad fornærmet derved, at en Stat maatte ansees uberettiget til at straffe dens egne Undersaatter, som, under deres Ophold i en fremmed Stat, udøvede Forræderie mod deres Fædreneland, tillode sig de groveste Forhaanelser mod sammes Overhoved, eftergjorde dets

Mynt eller Pengerepræsentativer o. desl. Men just det urimelige og fordærvelige i et saadant Resultat burde have ledet dem til Tvivl om den af dem antagne Theories Rigtighed. Denne lader sig neppe hidlede af gyldige Retsgrunde. Om Dr. Abegg har forsøgt nogen ny Deduction af hiint Thema, kan ikke sees af Anmeldelsen. Hvad foranførte Menings Tilhængere pleie at anføre, at Statens Beskyttelse indskrænker sig til dens Territorium, og at Retstilstanden i samme ikke forstyrres ved Forbrydelser, som begaaes udenfor, er deels en reen petitio principii, deels en aabenbar Urigtighed. Der kan ingen gyldig Grund angives, hvorfor det Samfund, der danner sig til en indbyrdes Retsordens Tilveiebringelse, skulde indskrænke sig til at straffe de Handlinger, hvorved Foreningens Medlemmer, indenfor Statens eget Territorium, krænke hiin Retsorden. At denne virkelig kan forstyrres ved Handlinger, som Medlemmerne foretage sig paa fremmed Territorium, er unægteligt, og ikke at anvende de Midler, Samfundet har i sin Magt mod slige Forstyrrelser, vilde være at vise Ligegyldighed for Samfundets Formaal. Ligesom Staten, ifølge heraf, er beføiet til at straffe de Forbrydelser, som dens Borgere, under deres Ophold i et fremmed Land, maatte begaae umiddelbar mod hele Statssamfundets Sikkerhed, saaledes maa den og udøve samme Strafferet, hvis de under et saadant Ophold i Udlandet, paa anden Maade, krænke deres Fædrenelands Love, f. Ex. naar de der indgaae

et Ægteskab, som strider mod disse Love. Ligeledes bør den straffe de Forbrydelser, som de der begaae mod andre Statens Undersaatter, dog ikke just i de Tilfælde, som Rec., uden Tvivl ogsaa Forfatteren af det anmeldte Skrift, anføre, nemlig naar den Fornærmedes personlige Ophold i samme fremmede Stat benyttes til Forbrydelsen, men derimod hvor Fornærmelsen er af det Slags, at den ikke forudsætter den Fornærmedes personlige Tilstædeværelse. I hine første Tilfælde, t. Ex. naar en i en fremmed Stat myrder eller bestjæler sin sammesteds værende Landsmand, vil den Stat, hvori Forbrydelsen blev begaaet, være nærmest til at straffe samme, og, da den Fornærmede ikke, med Hensyn til sin personlige Sikkerhed eller det Gods, han havde med sig, for Øieblikket stod under sit eget Fædrenelands Beskyttelse, saa synes dette ikke at have noget Kald til her at øve nogen Strafferet. Naar derimod Nogen, i et fremmed Land, efterskrivet sin Medborgers Haand, udbreder løgnagtige Beskyldninger om ham, eller tinger Mordere til at ombringe ham hjemme i hans Fædreneland, vilde det vist nok være en Urimelighed, om den Stat, hvortil Misdæderen hørte, skulde lade ham ustraffet, og især vilde det være himmelraabende, dersom han heller ikke skulde kunne udleveres til den Stat, inden hvis Grændser han forbrød sig, og han altsaa, for at sikkre sig Strafløshed, ikke behøvede at iagttage andet, end strax efter fuldbragt Gjerning at vende hjem til sit Fædreneland. Den paaberaabte

Vanskelighed, at Forbryderen i al Fald maatte vide, at den i Udlandet Fornærmede var hans Landsmand, bortfalder altsaa. Ikke i det ovennævnte Tilfælde, at Nogen i et fremmed Land begaaer Hoer med sin Landsmandinde (rettere med sin Landsmands Hustrue; thi persona læsa blev ikke hun, men hendes Mand*)) var det, at han skulde behandles efter hans Fædrelands Love. Derimod vilde vi ansee disse anvendelige paa den gifte Person, som i Udlandet brød den Troskab, den skyldte sin Ægtefælle. Dette er, som os synes, saa meget klarere, som de ægteskabelige Pligters Omfang bør bero paa Hjemstedets Love, og en Kone, der hører hjemme i et Land, hvor, som hos os, ogsaa Mandens Udsvævelser betragtes som Hoer, ellers maatte taale slige Udskeielser, naar han udøvede dem i et Land, hvis Love, hverken med Hensyn til Straf eller som Skilsmissegrund, betragter Mandens Omgang med et ugift Fruentimmer som Hoer, hvad enten hun nu fulgte ham paa sin Reise eller ikke **).

*) Det maa herved erindres, at efter den Romerske Ret og flere fremmede Landes Love er det adulterium, naar Nogen har Omgang med anden Mands Kone, uden Hensyn til om han selv er gift eller ikke. Vore Loves Begreb om Hoer er, som bekjendt, herfra forskjelligt.

**) Man vil let see, at dette intet forandrer med Hensyn til den oven antagne Distinction, thi det kom-

Hvad endelig den Collision betræffer, som kan flyde af, at samme individuelle Forbrydelse kan revses efter flere Landes Straffelove, saa har jeg, ved flere Leiligheder, i Særdeleshed i Eunomia 2 B. S. 130-131, afhandlet samme, og viist, hvorledes den Knude løses. Jeg skal blot bemærke, at denne Vanskelighed ligesaavel opstaaer med Hensyn til Statsforbrydelser, som hvad Forbrydelser mod Private angaaer, hvilket i Særdeleshed l. c. er viist med Hensyn til Myntforbrydelser. Om ogsaa disse høre til de Forbrydelser, Rec. vil have udelukket fra Statsforbrydelsernes Tal, kan, efter hans ubestemte Yttringer om urigtig Udvidelse af dette Begreb, ikke afgjøres. Men vist er det, at det netop med Hensyn til slige Forbrydelser vilde være høist stødende og for Almeensikkerheden farligt, om man, ved at tye til Udlandet for der at udøve dem, kunde befrie sig for den Straf, Fædrenelandets Love bestemme for slig Udaad.

mer derefter ikke ubetinget an paa, om den Fornærmede personlig er tilstede i den fremmede Stat, hvor hans Landsmand har forbrudt sig mod ham, eller ikke. Naar kun Fornærmelsen ei udøves ved Hjelp af den Fornærmedes personlige Tilstedeværelse, bliver denne en ligegyldig Omstændighed. Det kan herved endnu mærkes, at 3—16 N. L. 18—15—2—1 udtrykkelig viser, at ogsaa Hoer, begaaet i fremmed Land, er lovlig Skilsmisse-grund.

XIV. Kann bei einem Complotte der Verschwornen, welcher bei der Volziehung der That abwesend war, mit der ordentlichen Strafe belegt werden? von Kleinschrod. S. 329-342.

Forfatteren anseer det afgjort, at, hvor enten den ene af flere Medskyldige har fremkaldt Forbrydelsen ved Befaling, Raad o. s. v., men den Anden fuldbyrder samme, eller og de flere, der have aftalt en Forbrydelse, tillige ere tilstede ved Udførelsen, bliver Forbrydelsens ordentlige Straf at anvende paa hver især, efterdi Enhver ei blot har villet Forbrydelsen, men og væsentlig bidraget til dens Udførelse. Der udfordres end ikke i sidste Tilfælde, at Enhver virkelig har taget Haand i med ved Udførelsen. Hans Nærværelse er allerede væsentlig Deeltagelse. Ved samme erklærer han, at han er rede til at bistaae sine Medforbundne paa hvad Maade det gjøres fornødent. Men det Spørgsmaal opstaaer, om disse samme Grundsætninger og kunne anvendes paa den Medforbundne, som ikke har været tilstede. Forfatteren bemærker, at der ingen Tvivl herom kan være, naar den Fraværende, ved sin Fraværelse, har bidraget til Gjerningens Fuldførelse, f. Ex. naar der er gjort Aftale om at overfalde og myrde Nogen i Skoven, og den ene Sammensvorne paatager sig at besætte Udgangen af Skoven, for at afholde andre Mennesker fra Gjerningens Skueplads, medens denne udføres. Hvor derimod den Fraværende intet

har bidraget til Misgjerningens Udførelse, kan han, mener Forf., ikke belægges med den fulde Straf. Han har, saa ræsonerer Forfatteren, intet bidraget til Udførelsen; tvertimod har han ikke holdet sit Løfte, tilligemed de andre at udføre Gjerningen; han har, ved sin Fraværelse, erklæret, at de Andre aldeles ikke kunne regne paa hans Bistand. Det, hvori han har gjort sig skyldig, er Aftalen, der kun er Forberedelse. I det de andre Sammensvorne, hans Fraværelse uagtet, fuldbringe Gjerningen, bevise de, at de ikke ansee hans Tilsagn om Bistand for noget, at de ikke regne paa ham, ikke ansee ham som egentlig Medforbunden. Man kan endog paastaae, at de saaledes indgaae en ny Forbindelse, og derfra udelukke den fraværende Medforsvorne. Uanvendeligheden af den for Forbrydelsen ordentligviis bestemte Straf indlyser især naar den Udeblevne vidste, at Forbrydelsen skulde gaae for sig til den bestemte Tid, og han ikke var hindret i at indfinde sig, men frivilligen holdt sig tilbage. Herved opsiger han stiltiende sine Medforsvorne den lovede Bistand, og disse antage Opsigelsen, naar de desuagtet udføre Gjerningen. I dette Tilfælde holder Forfatteren for, at al Straf for den Udeblevne maa bortfalde, i Overeensstemmelse med den, efter hans Mening, saavel i jus commune som i adskillige specielle Lovgivninger, grundede Regel, at Straffen for en forsøgt Forbrydelse aldeles bortfalder, naar den Paagjeldende frivillig opgiver Forsættet. Naar den Medforbundne,

endnu forend Udførelsens Dieblik er kommet, tilkjendegiver sine Medforbundne, at han vil træde tilbage, saa mener Forfatteren, at ingen vilde ansee ham for strafskyldig. Men, om han udtrykkelig gjør en saadan Erklæring, eller han, ved at blive borte, stiltiende tilkjendegiver sin Villie, maa, antager Forfatteren, have lige Retsvirkning. Denne fuldkomne Straffeløshed kan vel ikke finde Sted, hvor Fraværelsen er grundet derpaa, at den Paagjeldende ikke vidste Tiden, eller at han var forhindret. Men fuld Straf er ikke heller da forskyldt, efterdi den Udeblevne ikke har medvirket til Udførelsen, hvorved dog først den fulde Strafbarhed indtræder. Han er derimod at sætte ved Siden af enhver Anden, der, mod sin Villie, er hindret i at fuldføre et forbryderisk Forsæt. Han bør end ikke belægges uden med Straffen for det fjernere Forsøg; og, forsaavidt Aftalen ikke nøie har bestemt den nærmere Beskaffenhed af en Forbrydelse, der har flere Grader, maa man i Tvivl tage Forbrydelsens Mellemgrad til Maalestok.

Forfatteren opkaster mod denne sin Lære et Par Indvendinger, hvilke han derhos besvarer. Den første er, at dog den der, ved at formaae en anden til en Forbrydelse, (som psychologisk Aarsag) fremkalder samme, ansees med Forbrydelsens fulde Straf, skjøndt han ikke var tilstede ved Gjerningens Udførelse. Men hertil svares, at en saadan er Ophavsmand til den hele Gjerning, som han udfører ved en Anden, hvorimod,

i Tilfælde af et Complot, ikke den enkelte Medforbundne forudsættes at have fremkaldt den forbryderske Beslutning, men samme ligger i de Medforbundnes fælles Villie. Den anden Indvending er, at den Medforbundne, som er tilstede ved Udførelsen, ansees med den fulde Straf, skjøndt han ikke yder nogen virksom Hjelp ved denne Leilighed. Men herved bemærkes, at han dog da ved sin Tilstedeværelse tilkjendegiver sin Villie at være de andre behjelpelig, og at disse saaledes kunne regne paa hans Bistand, og derved opmuntres til Fuldbyrdelsen. Endeligen udvikler Forfatteren en Vanskelighed, som møder dem, der ansee den ei ved Udførelsen tilstædeværende Medforbundne med Lovens fulde Straf. Naar nemlig Forbrydelsen har flere Grader, for hvilke Loven bestemmer en forskjellig Straf, men Aftalen, saaledes som Tilfældet for det meste er, ikke nøie har bestemt, hvorvidt man vilde gaae, naar, t. Ex., et Røverie var aftalt, men der ved Udførelsen forefaldt dødelige Mishandlinger eller andet, der forøger Forbrydelsen, saa vilde det være uretfærdigt, at straffe den Medforbundne, som ikke havde været tilstede ved Udførelsen, som om han havde været enig i disse ikke aftalte Mishandlinger. Men man har heller ingen gyldig Grund til, for hans Vedkommende, kun at anvende Straffen for en af Forbrydelsens ringere Grader, thi da straffer man ham for en anden Forbrydelse end den, der virkelig er forefalden.

Af Eunomia 2 B., S. 166-167 vil man see, at jeg er enig i den Hovedsætning, Forfatteren her har søgt at godtgjøre, hvorhos det sammesteds S. 162-165 i Særdeleshed er beviist, at de Bestemmelser, hvorved den ny Baierske Lov har villet udtrykke den Medvirkning, som skal have den fulde Straf til Følge, ikke ere heldige. Men meget er der dog i Kleinschrods her opstillede Lære og i Særdeleshed i hans Ræsonements, som jeg ingenlunde kan bifalde. At den Medforbundne, som ikke indfinder sig ved Gjerningens Udførelse, aldeles ikke kan ansees som Medaarsag til Forbrydelsen, er uden Tvivl en urigtig Paastand. Den Omstændighed, at de øvrige nu udføre Forbrydelsen, uden hans Hjelp, godtgjør aldeles ikke, at den ogsaa vilde have fundet Sted, om han ikke havde taget Deel i Aftalen. Foruden at Beslutningen, uden hvilken der ikke kunde været Tale om Udførelsen, er taget af alle de Medforbundne i Forening, have de Øvrige og, ved at indfinde sig paa Gjerningsstedet, regnet paa den Hjelp, han havde tilsagt, og det er uvist, om de ellers vilde have fuldført Planen. At de nu, uagtet han bliver borte, dog skride til Udførelsen, beviser aldeles ikke det Modsatte; thi, foruden at de ved de allerede anvendte Bestræbelser ere blevne mere hidsige i det fattede onde Forsæt, er det og meget tænkeligt, at Leiligheden nu viser sig som beqvemmere end de forhen forestillede dem samme, eller at det, efterat de ere komne saa vidt,

ikke længere staaer til dem at trække sig tilbage *). Ogsaa kan det hænde, at de, uagtet hiin ene Medforbundne ei er tilstede paa den Tid, Gjerningen skal tage sin Begyndelse, dog stole paa, at han endnu, medens det behøves, vil indfinde sig. Det er altsaa ingen velgrundet Slutning, at de, fordi de nu udføre Forbrydelsen, uden hans umiddelbare Medvirkning, derfor ogsaa vilde have fuldbragt den, hvis han aldrig havde været med i Complottet. I Særdeleshed er det derfor en betydelig Vildfarelse, at den, som frivillig udebliver i det til Udførelsen aftalte Øieblik, bør være aldeles straffri. Dersom man endog kan antage den Regel, at den, som frivillig træder tilbage fra et forbryderisk Foretagende, hvorpaa han havde begyndt, bør forskaanes for al Straf, forsaavidt den hidledes af almindelige criminalistiske Grundsætninger **), saa kan det dog kun være under den Betingelse, at den begyndte Virksomhed bliver uden Følge. Men at denne Betingelse ingenlunde finder Sted i det omspurgte Tilfælde er klart af det oven anførte. Selv, naar den Medforbundne, inden Udførelsens Øieblik, opsiger Forbundet, kan man ikke ganske sige, at han derved ophæver Virkningen af sin Deeltagelse i Foreningen; den Indsky-

*) Cfr. nyt juridisk Arkiv, 22 B., S. 94-95.

**) Mod denne Lære kunne dog ikke uvigtige Indvendinger fremsættes. See Eunomia, 2det Bind, Side 144-147.

hælse, han derved har havt paa de Andres Beslutning, bortfalder ikke altid, fordi han siden trækker sig tilbage. Det er endog muligt, at den, som siden opsiger Forbundet, just er den, der fortrinligen har bidraget til at stifte den Forening, som nu føler sig stærk nok til at undvære ham. Men endnu mindre kan den, der blot stiltiende bliver borte i Udførelsens Øieblik, siges, ved denne Udeblivelse, at hæve Virkningen af sine foregaaende Handlinger; vi have seet, hvorledes det Haab, de Andre havde gjort sig om hans Bistand, kan, uagtet denne ikke virkelig ydes, paa en meget virksom Maade, bidrage til Udførelsen. En ganske anden Sag er det, hvorvidt den Medforbundne, som ved sin Udeblivelse, forsætlig forraader de øvrige Sammensvorne, kan, af politiske Grunde, være qualificeret til Straffens Eftergivelse eller Formildelse *).

Af Forfatterens Foredrag er man uvis om, hvorledes han vil have anseet den Medforbundne, der vel ikke er tilstede ved Gjerningens Udøvelse, men dog paa anden Maade end ved den blotte Aftale har bidraget til Fuldbyrdelsen f. Ex. ved at give Anviisning, forsyne med Redskaber o. s. v. Paa den ene Side erklærer Forfatteren vel Tilstedeværelse under Gjerningens Fuldbringelse for en nødvendig Betingelse for den fulde Strafs Anvendelse, men paa den anden Side synes hans Argumentation at lede til, at den, der, uden at

*) Cfr. Eunomia 2 D., S. 411-412.

overvære Forbrydelsens Udførelse, dog havde hjulpen de Øvrige til at iværksætte samme, skulde være den fulde Straf undergiven. I Eunomia 2 B., S. 167 har jeg antaget den modsatte Mening og derfor fremsat mine Grunde. Hvad Forfatteren anfører om en Undtagelse for de Tilfælde, hvor den Medforbundne, ved sin Fraværelse, virker til Misgjerningens Fuldførelse, har forresten ikke Hensyn til hiin Art af Medvirkning, og grunder sig paa et for snevert Begreb om Tilstedeværelse ved en Misgjernings Udførelse; den, som holder Vagt under det forbryderske Foretagendes Udøvelse, bør uden Tvivl ansees som tilstedeværende.

De Indvendinger mod fuld Straf for den ikke tilstedeværende Medforbundne, som Forfatteren henter fra Vanskeligheden af at udfinde Maalestokken for Misgjerningens og Straffens Grad, kunne ikke ansees gyldige, da de samme Vanskeligheder møde ved Forfatterens egen Lære, og overhovedet ved alle Straffebestemmelser for den, hvis Strafskyld beroer tildeels paa Andres Handlinger. Naar man med Forf. antager, at den Paagjeldende skal straffes som for et fjernt Forsøg, bliver det ikke mindre nødvendigt at vide, hvilken Grad af Forbrydelsen der skal tilregnes ham, end om det var Misgjerningens fulde Straf, hvormed han skulde belægges; og det er meget vilkaarligt, at Forfatteren ikke under denne Forudsætning vil tilstede den Opløsning, han under førstnævnte Forudsætning kort og godt giver af Problemet, nemlig at Forbrydelsens

Meſſemgrad ſkal tages til Maaleſtok. Ligeledes finde hine Vanſkeligheder Sted, naar Straffen ſkal beſtemmes for den pſychologiſke Aarſag, ſom Forfatteren dog vil have anſeet med Gjerningens fulde Straf. Ikke mindre indtræder den med Henſyn til den, ſom har forſynet med Mord- eller Tyvs-Redſkaber, givet Anviisning, Leilighed o. ſ. v. Selv med Henſyn til de tilſtedeværende Deeltagere er det ofte Tilfældet, at man kan være i Uvished om, hvorvidt en eller anden qvaliſicerende Omſtændighed i Udførelſen var indbefattet under deres Plan, eller ikke. Den, der f. Ex. ſtaaer Vagt, medens et aftalt Røverie udføres, kan mulig være aldeles uvidende om, at det ved Udførelſen kommer til dødelige Mishandlinger. Ligeledes kan den, ſom har været med i et Tyverie, ofte have Anledning til den Indſigelſe, at det ikke var med hans Vidende og Villie, at ſaa meget blev taget, ſom virkelig blev Tilfældet. Forreſten bør uden Tvivl ved alle hine Leiligheder Tilregnelſen for Enhver iſær indſkrænke ſig til de Egenſkaber ved Forbrydelſen, der kunne antages at være grundede i hans Villie og Beſlutning. Jeg har derfor og i Eunomia 2det B. S. 166, ved at erklære den, der, under ſelve Forbrydelſens Udførelſe, medvirker til ſamme, for ſkyldig til den fulde Straf, tilføiet den Indſkrænkning, forſaavidt der fra den ſubjective Side intet maatte være til Hinder herfor. Herved maa iøvrigt de Grundſætninger haves i Erindring, hvorefter det bliver at bedømme, hvorvidt en Handlings

Følger kunne ansees som forsætlige eller ikke. See herom Eunomia 2det B. S. 245-276.

XV er alt omhandlet i dette Tidsskrifts andet Bind, andet Hefte, Side 214-216 i Forbindelse med No. III.

XVI. Etwas über den Thatbestand bei Tödtungen, mit Hinsicht auf eine neuere über diesen Gegenstand erschienene Schrift, von Kleinschrod. S. 387-399.

Det nyere Skrift, hvortil Forfatteren tager Hensyn, er af en Preussisk Læge Dr. Kausch, med Titel über die neuen Theorien des Criminalrechts und der gerichtlichen Medicin, nebst Vorschläge zur Verbesserung beider Disciplinen. Nebst einem Anhang über den praktischen Unwerth sämmtlicher höheren speculativen Theorien. Züllichau und Freistadt 1818. Dette Skrift er ikke blevet mig bekjendt, men Kleinschrod anfører, at bemeldte Forfatters Hovedanke over de nyere Systemer skal gaae ud paa, at Lægen, naar først dolus er oplyst, kommer til at spille en meget underordnet Rolle; at man lægger for megen Vægt paa Gjerningens subjective, og for liden paa dens objective Væsen, at man ikke lader det gjelde som formildende Omstændighed, naar Døden har havt sin Grund i den Dræbtes, Gjerningsmanden ubekjendte, Individualitet, at man for overilet slutter fra den absø-

lute Lethalitet til dolus. Disse Ankeposter ere, efter mit Begreb, ugrundede, tildeels endog i Modsigelse med hinanden. Det sidste er, som mig tykkes, Tilfældet; forsaavidt der klages over, at man lægger for megen Vægt paa det subjective ved Forbrydelsen, og det dog tillige paaankes, at man er for overilet i at slutte fra Saarets eller Mishandlingens absolute Letalitet til dolus, hvilken Anke gaaer ud paa, at man giver Forbrydelsens objective Væsen for megen Indflydelse endog paa at bedømme, hvad der hører til det Subjective. Iøvrigt er jeg aldeles af den Mening, at det, naar dolus er utvivlsom, maa være ligegyldigt, om Lethaliteten har sin Grund i almindelige Love for den menneskelige Organisme, eller i den Aflivedes særegne Legemstilstand; og jeg skjønner aldeles ikke, at man, med Føie, da kan nægte, at den Paagjeldende baade har villet dræbe og virkelig har dræbt, saa at man, om man end giver den tilfældige Virkning større Indflydelse i Criminalretten end jeg kan indrømme samme, dog i sligt Tilfælde har god Grund til at ansee corpus delicti for aldeles fuldstændigt. Derimod er det mig ikke bekjendt, at der gives nogen Straffetheorie eller nogen nyere Lovgivning, der slet ikke tager Hensyn til, om Saarets Dødelighed grundede sig paa den Aflivedes, Drabsmanden ubekjendte, Individualitet. Skjøndt de, denne Omstændighed uagtet, ikke kunne andet, end erkjende et Drabs Tilværelse, saa indrømme de dog, at man i saadanne

Tilfælde orbentligviis ikke er beføiet til at antage dolus, ligesom Anken over de nyere Systemer umiddelbar forhen blev angivet saaledes, at Lægen kun kom til at spille en meget underordnet Rolle, naar først dolus var oplyst. Herved maa iøvrigt endnu bemærkes, at man ingenlunde, paa Grund af Oplysninger som haves om dolus, tilstræber at efterlade en legal Dissection, hvor samme kan haves. Foruden at det ikke vilde være den undersøgende Dommer tilladt at forsømme den legale Dissection, forbi han, efter sin individuelle Overbeviisning, i Øieblikket fandt dolus tilstrækkelig beviist, (hvilken Overbeviisning derfor maaskee ikke vilde blive deres, der endelig havde at dømme i Sagen, ligesom den og ved senere Oplysninger kunde forandres), saa gjør man og Handlingens dødelige Virkning til en Betingelse for Drabsstraffens Anvendelse. At man ikke i denne Henseende gjør Forskjel paa, om Saaret eller Mishandlingen har været absolut eller kun relativt lethalt o. s. v., ophæver ikke Nødvendigheden af Obductionsforretningen, thi en saadan vil i Almindelighed allerede være af Vigtighed for at besvare det Spørgsmaal om den Handling, som er den Anklagede overbeviist, har været den rette Dødsaarsag eller ikke.

I de Bemærkninger, Kleinschrod, i Anledning af ovennævnte Afhandling, har meddeelt, yttres det, at man snart er gaaet for vidt i at fordre en absolut dødelig Beskadigelse, hvorved næsten enhver

Drabsmand vilde undgaae den ordentlige Straf, snart i at tage til Takke med den individuelle Dødelighed, hvorved man udsætter sig for at tilregne Gjerningsmanden Omstændigheder, der hverken vare eller kunde være ham bekjendte. Den første Vildfarelse har virkelig, især ved Tydsklands Criminaldomstole, drevet sit Spil, og reddet mange grove Mordere fra den fortjente Straf; men i den sidstnævnte Yderlighed tvivler jeg paa, at noget nyere System eller nogen nyere Lov har gjort sig skyldig. Snarere kunde man finde samme i de ældre Love, der, som Christian den Femtes Danske og Norske Lov, ikke fordre animus *occidendi*, men kun animus *nocendi* til Anvendelsen af Straffen for det forsætlige Manddrab, hvorved dog maa bemærkes, at hine forskjellige Hensigter, altsaa og Lethalitetens Beskaffenhed, forsaavidt den lader slutte til Hensigten, kan komme i Betragtning, deels hvor der spørges om de qvalificerte Straffe for Mord, deels og fornemmelig med Hensyn til Benaadningsrettens Udøvelse, hvortil der og ved Sagens Undersøgelse bør tages Hensyn. Iøvrigt mener Kleinschrod, at det er den individuelle Dødelighed, der gjør Udslaget, naar der spørges, om Drab er begaaet eller ikke. Naar Saaret, i det givne Tilfælde, har bevirket Døden, saa er et Drab begaaet, hvad enten saa et lignende Saar, i andre Tilfælde, er blevet lægt eller ikke (dette lader sig neppe bestride). Han anmærker derhos, at der bør gjøres Forskjel paa Individualiteten i de Omstæn-

digheder, hvorunder Beskadigelsen skete, og Individualiteten i den Beskadigedes Legems-tilstand. Fremdeles opkaster han det Spørgsmaal: om det er nok, at Saaret har virket den Saaredes Død, eller om det kan fordres, at samme nødvendig maatte bevirke samme? Han tager denne sidste Mening i Forsvar mod Stübel, der har kaldt samme en Skamplet paa Criminalrettens videnskabelige Bearbeidelse. Denne Critik vilde, efter Kleinschrod, kun være grundet, dersom Meningen af hiin Lære var, at Saaret maatte være for alle Mennesker absolut letbalt. Men, naar man indskrænket sig til at paastaae, at Saaret maa være saaledes beskaffent, at samme, efter Tilfældets individuelle Beskaffenhed, nødvendigen og allene har virket Døden, saa holder han denne Paastand for velgrundet. Saafremt nemlig andre Omstændigheder, som ikke kunne tilskrives Gjerningsmanden, have fremvirket Saarets dødelige Udfald, saa kan Saaret ikke med Rette kaldes dræbende; det udgjorde kun en Deel af Drabet, ikke det Hele, og det lader sig for det meste ikke beregne, hvilken Andeel Saaret, og hvilken de øvrige Omstændigheder havde i den paafølgende Død. Man er, anmærker Forfatteren endvidere, enig i ikke at ansee den, der har bibragt en anden et let Saar, for Drabsmand, fordi den Saarede, formedelst Lægens Feil, sætter Livet til; men det samme synes og at maatte gjælde, naar andre tilstødende Omstændigheder foranledige Saarets dødelige Virkning.

Forfatteren frygter heller ikke med Stübel, for, at de fleste Mordere, ved denne Lære, skulde undgaae den fortjente Straf; thi, naar man blot spørger, om Saaret, under de givne Omstændigheder, under den Saaredes givne legemlige Tilstand, nødvendig maatte virke Døden, mener han, at Lægerne, som i det døde Legeme have den Saaredes hele legemlige Beskaffenhed for sig, som nøie kunne bestemme Saarets Retning og den derved frembragte Beskadigelse, maae kunne afgive en bestemt Dom over de Spørgsmaale: om Saaret har forstyrret saadanne Organer, der ere nødvendige til Livets Fortsættelse; om denne Forstyrrelse, med den Saaredes givne Legemstilstand, kunde have været hævet ved Lægemidler; om den Læge, der besørgede Curen, havde anvendt alle hensigtsmæssige Lægemidler o. desl. Men det er dog aabenbart, at disse Spørgsmaales afgiørende Besvarelse, i mangfoldige Tilfælde, vilde blive Lægerne umulig; og efter Forfatterens Theorie maa enhver Tvivl, som Obducenterne eller vedkommende medicinske Collegium ytre i Henseende til Muligheden af den Dødes Restitution, fritage den Tiltalte for at straffes som Drabsmand. Kun i sieldne Tilfælde vilde Lægerne kunne erklære Umuligheden af, at den Mishandlede kunde have været lægt, skiøndt de derfor just ikke bestemt kunne paastaae, at han, ved en bedre medicinsk Behandling, vilde have været reddet. Det er ogsaa langt fra, at Obducenterne altid have den nøiagtige Kundskab om selve den skadende Handlings Beskaffenhed, og sammes

nærmeste Indflydelse paa Organismen, som Forfatteren forudsætter, at Dissectionen umiddelbar frembyder. At hiin Fordring iøvrigt modsiger de almindelige Forstandslove, hvorefter vi have at bedømme Forbindelsen mellem Aarsag og Virkning, og er saa meget mere ugrundet, som det dog egentlig er Beslutningen og Handlingen, der indeholder Grunden til Strafskyld, og Følgerne kun bør komme i Betragtning som Midler, hvoraf man kan slutte til Forsættets og Handlingens Beskaffenhed, dette findes omstændeligen viist i Eunomia 3 B. S. 42-57, hvor desuden de urimelige og farlige Følger af den Lære, der kræver en absolut Vished i forankørte Henseende, findes ydeligere udviklede. Kleinschrod har forresten allerede ved Maaden, hvorpaa han har opstillet Spørgsmaalet, gjort sig skyldig i en paafaldende Modsigelse; thi han besvarer det Spørgsmaal, om det Saar, der virker Døden, altid maa ansees som Dødsaarsag, med Nei. Han burde i al Fald kun have sagt, at det foranledigede Døden; og at det Saar, der blot foranlediger men ikke foraarsager Døden, ei kan constituere et Drab, har jeg l. c. beviist, kun at jeg ingenlunde ved denne Forskjel undtager alle de Tilfælde, hvori Kleinschrod vil holde den Paagjeldende fri for at ansees som Drabsmand.

Forfatteren lærer iøvrigt, at corpus delicti, der er Gjenstand for Lægekyndiges Undersøgelse, først maa bringes i Rigtighed, forend der kan dømmes om Handlingens Tilregnelighed. Gjerningen maa, siger han,

først være givet, forend man kan anvende Retsloven paa samme. Han erklærer sig enig med Doctor Kausch i, at Lægernes Betænkning maa have lige Vægt, enten den Anklagedes dolus er oplyst eller ikke. Forsaavidt dolus skal sluttes af Omstændighederne, maae Grundene fortrinligen hentes af Saarets Beskaffenhed. Men om endog Tilstaaelse haves for dolus, saa maa dog corpus delicti nøie undersøges, deels for at man kan prøve Tilstaaelsens Rigtighed, deels fordi denne mulig kan tilbagekaldes, i hvilket Tilfælde det er godt at have andre Beviser. Endelig bemærkes det, at det Saar, som, blot formedelst den Saaredes individuelle Legemsbeskaffenhed, bliver dødeligt, kun kan blive at tilregne som dolus, naar hans Individualitet var den Beskadigende bekjendt, samt at det ligeledes, hvor mellemkommende Aarsager medvirke til det dødelige Udfald, kommer an paa, om den Beskadigende vidste, at de, ved Beskadigelsen, vilde sættes i Virksomhed. Det er alt bemærket, at corpus delicti altid saa nøie som muligt bør undersøges. Herom vil der neppe være ulige Meninger mellem Criminalisterne. Kun bør man ingenlunde ubetinget fritage den Tiltalte for den ordentlige Straf, fordi en Dissection over det døde Legeme, af særdeles Aarsager, ikke kan finde Sted, eller i al Fald intet bestemt Resultat give. Forsaavidt Bedømmelsen af den dræbende Virkning angaaer, har jeg allerede oven derom yttret mig. Men end mere indlysende er det, at en lægekyndig Undersøgelse, der med

Vished erkjender Causalforbindelsen mellem Beskadigelsen og den paafulgte Død, ikke er en nødvendig Betingelse for at tillægge Gjerningsmanden det Forsæt at dræbe. Foruden at hans egen Tilstaaelse kan bevise denne Hensigt, og at samme kan bekræftes ved Omstændigheder, som ikke just hentes fra Obductionen, kunne disse Omstændigheder endog i og for sig sætte Gjerningsmandens dolus uden for al Tvivl. Naar f. Ex. Nogen har bibragt en Anden Rottekrud, eller har skudt et skarpt ladt Gevær af paa ham, kan man vel antage dolus, uden Hensyn til hvad Virkning disse Handlinger have havt. Selv naar Giften aldeles ikke bliver nydt eller Skudet aldeles forfeiler sit Maal, kan dolus være aldeles klar. Ellers kunde der aldrig blive Tale om Straf for et attenteret Drab. Det er overalt vel mere det Udvortes for alle Kjendelige i Handlingen, hvorfra man kan slutte til Gjerningsmandens Forsæt, end denne Handlingens skjulte Indvirkning paa Organismen; som først, ved Legemets kunstmæssige Aabning, og Undersøgelse af Læger, bringes for Dagen. Hvad Kleinschrod lærer om de Betingelser, hvorunder en individuel dødelig Mishandling kan tilregnes som dolus, maa indrømmes, dog med de nærmere Bestemmelser, som følge deraf, at det dræbende Forsæt endog uden Hensyn til Beskadigelsens physiske Beskaffenhed kan være aldeles klar.

Til Slutningen vil jeg, i Anledning af ovenstaaende Afhandling, hidsætte de Bestemmelser, an-

gaaende foranførte Gjenstande, som indeholdes i den Baierske Straffelov, fordi disse med al den Simplicitet og tillige med den Grad af Bestemthed, som Materien taaler, har udtømt Sagen.

Bemeldte Lovs §. 143 lyder saaledes: "For at en Beskadigelse eller et Saar i retlig Forstand kan betragtes som dødeligt, udfordres ikke mere end den Vished, at samme i det nærværende Tilfælde har, som virkende Aarsag, frembragt den Beskadigedes Død. Det har altsaa, ved Bedømmelsen af en Beskadigelse eller et Saars Dødelighed, ingen Indflydelse, om samme, i andre Tilfælde, ved Kunstens Hjelp, maatte være lægt eller ikke; om, i det nærværende Tilfælde, det dødelige Udfald kunde have været forhindret ved betimelig, hensigtmæssig Kunsthjelp; om Beskadigelsen umiddelbar har virket Døden, eller kun ved Hjelp af Mellemaarsager, dog saadanne, som derved vare satte i Virksomhed; om endelig samme har været almindelig dødelig eller kun formedelst den Aflivedes eiendommelige Legemsbeskaffenhed eller formedelst de tilfældige Omstændigheder, hvorunder den blev ham tilføiet, har frembragt Døden. – Men hvorvidt der i det ene eller det andet af de sidstnævnte Tilfælde maatte være at slutte til et blot uagtsomt Drab, har Dommeren at bedømme efter de almindelige Grundsætninger om Uagtsomhed og retsstridigt Forsæt." Art. 144 fastsætter som følger: "Naar der paa den et Menneske

retstridig tilføiede Beskadigelse følger hans Død, men der dog er opstaaet Vished eller Sandsynlighed for, enten 1) at han er død af en Aarsag, som allerede paa den Tid, Skaden skete, var til, og som ikke ved Beskadigelsen er bleven sat i Virksomhed, eller 2) at den tilføiede Beskadigelse, som, efter sin Beskaffenhed, ikke vilde have bevirket Døden, først er bleven dødelig ved en senere tiltraadt Aarsag f. Ex. positiv skadelige Lægemidler, fordærvelig chirurgisk Behandling eller deslige; da bliver Gjerningsmanden ikke at dømme efter Lovene om forsætlig faldbragt Drab; men, dersom hans Hensigt dog har været rettet paa Drab, efter Lovene angaaende det nærmeste Forsøg, naar samme blot har gaaet ud paa Legemsbeskadigelse, efter Lovene om forsætlige Legemsbeskadigelser, og, naar ingen af Delene har ligget i hans Hensigt, men dog hans Foretagende været strafværdigt, straffes han for af Uagtsomhed tilføiet Legemsskade." Art. 145 byder saaledes: "Blotte Formodninger om Beskadigelsens mulige Ikkedødelighed komme ikke Forbryderen tilgode, men den beviiste Mishandling eller Beskadigelse maa betragtes som den virkelig frembringende Aarsag til den paafulgte Død, naar den paa behørig Maade skete Undersøgelse af corpus delicti ikke frembyder bestemte Omstændigheder, hvoraf man, med Vished eller stor Sandsynlighed, kan antage, at den Beskadigede er død af en allerede forhen tilstædeværende eller senere indtræffende Aarsag. Iøvrigt komme ved retstridige Beskadigelser

og Mishandlinger paa Personen de i Art. 143-145 indeholdte Grundsætninger til analogisk Anvendelse." Endelig bestemmer Art. 148: "Hvis Nogen har bibragt en Anden Gift i saadan Qvantitet, der sætter hans Liv i Fare, og den Forgiftede derpaa døer, saa er hiin at betragte som Giftmorder, saafremt ikke en anden nærmere Aarsag til Døden bestemt og tilforladelig kan udbringes."

Foranførte Forskrifter ere i det væsentlige overeensstemmende med de Grændsætninger, som findes udviklede i nyt jur. Ark. 1 B. S. 43-78 og senere i Eunomia 3 B. S. 39-57. Vel kan jeg ikke billige de Bestemmelser, hvortil Slutningen af §. 143 henviser, som Regler for at bedømme, naar Forbrydelsen bør ansees forsætlig. Men, foruden at netop bemeldte §. 143 giver Anledning til at modificere hine Bestemmelser, saaledes at de i Anvendelsen ville ikke være saa meget langt fra dem, jeg holder for de rigtige, saa vedkommer i al Fald denne Afvigelse ikke selve de Grundsætninger, hvorefter Materien om Saars og Beskadigelsers dødelige Virkning er behandlet.

XVII er allerede forhen omhandlet i juridisk Tidsskrift 2det Bind, 2det Hefte, Side 216 til Enden, i Forbindelse med IV.

XVIII. Befugnisse der Geschwornen bei Beurtheilung von *dolus* und *culpa*,

durch einen Rechtsfall erläutert, vom Herrn Staatsprocurator von Oppen zu Coblenz. S. 429-435.

Et Fruentimmer, som i 1813, i Følge optagne Civilacter og dermed overeensstemmende Vidnesbyrd, havde giftet sig, og siden, uden at nogen Skilsmisse havde fundet Sted, dog, efter foregaaende Underhandling om Skilsmisse med sin første Mand, i 1819 indgik nyt Ægteskab, hvorved hun udgav sig for at være ugift, undskyldte sig med, at det første Ægteskab, der blot havde til Hensigt at frie Mandspersonen for Conscription, ikke var bekræftet ved Vielse, og at hun derfor troede, at det ved fælleds Samtykke kunde ophæves. Da det nu skulde bestemmes, om hun for dette ny Ægteskab havde paadraget sig Straf, besvarede de Eedsvorne de dem forelagte Spørgsmaale saaledes, at den Anklagede var skyldig, men ikke havde udøvet Gjerningen i forbryderisk Hensigt. Forfatteren opkaster i den Anledning det Spørgsmaal, om denne de Eedsvornes Erklæring maatte virke den Anklagedes Frifindelse. Han anmærker i denne Henseende, at det ikke kan kaldes i Tvivl, at Bigamiestraffen, efter den franske Ret, bortfalder, naar den Paagjeldende har været i god Troe, og at Grunden, hvorfor den gjeldende Straffelov ikke, som den criminelle code af 1791, udtrykkelig har nævnt denne Betingelse, ene er, at samme følgte af almindelige Grundsætninger, og at

Spørgsmaalet besangaaende hørte under det om den Anklagedes Skyld (culpabilitet). Men, skjøndt det saaledes er vist, at god Troe i det omspurgte Tilfælde maatte fritage den Anklagede for Straf, samt at Bedømmelsen heraf hørte under de Eedsvornes Virkekreds, saa holder Forfatteren dog for, at hiin generelle Erklæring ikke var tilstrækkelig til at virke den Anklagedes Frifindelse. Læren om dolus og culpa hører til de vanskelige Materier i Retsvidenskaben, og de Eedsvorne ere ingenlunde i Stand til at paakjende det i almindelige Udtryk fremsatte Spørgsmaal, om Een er skyldig i dolus eller ikke. Naar dette tilstedes dem, saa kunne de let bygge deres Conclusion paa en aldeles urimelig juridisk Sætning, f. Ex. at ignorantia juris gjør Lovens Overtræder strafløs. Dommeren bør derfor opløse Spørgsmaalet saaledes, at de blot komme til at dømme om bestemte Facta. Følgeligen kunde de i det opgivne Tilfælde kjende, at den Anklagede havde staaet i den Mening, at Vielse var nødvendig til Ægteskabets Gyldighed, eller i den at Ægteskabet bortfaldt derved, at ingen fælleds Huusholdning var indrettet, eller at det var hævet ved paafølgende Forening. Skjøndt de Eedsvornes Kjendelse besangaaende maatte være bindende for Dommerne, saa vilde det dog staae til disse, at afgjøre, hvorvidt den vildfarende Mening, de Eedsvorne havde tillagt den Anklagede, i og for sig var tilstrækkelig til at virke hendes Frifindelse.

Efter den Grundidee, hvorpaa den franske Criminaljustitses Organisation er bygget, nemlig at affondre Dommen over Sagens factiske Deel fra den over den juridiske, er Forfatterens Paastand aldeles consequent. Men, paa den anden Side, kan det ikke nægtes, at Dommerne størstedeels faae Sagens Udfald i deres Hænder, naar de Edsvorne blot skulle besvare de specielle Spørgsmaale, der af Dommerne forelægges dem, men disse have Subsumtionen af de antagne factiske Omstændigheder under Lovbegreberne; ja denne strænge Affondring lader sig end ikke udføre. En consequent Retspleie vil altsaa kun da tilveiebringes og Diemedet med Edsvorne opnaaes, naar man, som i England, tilsteder disse ligefrem at bestemme den Anklagedes Skyld eller Uskyld. De Modificationer, som i Frankrig ere gjorte, kunne vel med Hensyn til de Egenskaber, der kunne forudsættes hos de Edsvorne, være ganske tjenlige, men de vidne dog egentlig om, at denne Retsforfatning i og for sig ikke passer til Nationens Tilstand, og at man derfor, da sammes levende Interesse for denne under Revolutionen optagne Indretning gjorde dens Vedligeholdelse fornøden, har maattet ved væsentlige Afvigelser fra dens egentlige Natur gjøre den mindre skadelig.

XIX. Ueber zweckwidrige Beschränkungen der freien Thätigkeit des Inquirenten bei dem ersten Verhöre des Ange-

schuldigten, von Herrn Dr. Puchta, Landrichter zu Erlangen. S. 436-458.

Denne Afhandling indeholder en meget skarp men og saare velgrundet Critik over de Forskrifter, som den Baierske Straffelov 2 Theil §. 151, 156-159 indeholder angaaende det summariske Forhør, hvormed Forfølgningen i en criminel Sag begynder. Allerede den Bestemmelse, at Loven tillægger Inqvisiten en Ret til at sidde for Dommeren, misbilliger Forfatteren. Det er, som han anmærker, det sædvanlige, at ærlige Borgere og Bønder staae for Retten, og at det beroer paa Dommeren, hvorvidt han, paa Grund af Personens Alder eller Svaghed eller af andre Aarsager, vil byde denne en Stol, hvilket Tilbud end ikke pleier strax at benyttes af Almuespersoner, men først efter foregaaende ærbødig Vægring. Det er derfor upassende, at Inqvisiten skal have en lovbestemt Ret til at sidde; og man har Exempel paa, at en fræk Inqvisit har, paa en ubeskeden Maade, reclameret denne sin Ret, da Inqvisitor havde glemt det foreskrevne Ceremoniel. Bestemmelsen har desuden et særdeles smaaligt Udseende, og det nedværdiger Dommeren, at en saadan Ubetydelighed ikke er overladt til hans eget Skjøn. Men end mere dadler Forfatteren de Bestemmelser, som hiin Lov giver angaaende den væsentlige Fremgangsmaade under hiint Forhør. Under dette maa Dommeren ingenlunde sigte Inqvisiten for den Forbrydelse, der har foranlediget hans Forekaldelse eller Hæftelse, eller opfordre ham til

Bekjendelse]; men han skal blot afhøres om sine personlige Forhold og derefter spørges, om han er vidende om Aarsagen til sin Forekaldelse eller Heftelse; nægter han dette eller angiver en urigtig Aarsag, kan Dommeren vel i Almindelighed foreholde ham, at man har Grund til at antage, at den sande Aarsag er ham bekjendt, men der man ikke videre trænges i ham; hvorimod Forhøret, naar han vedbliver sit Udsigende, uden videre skal sluttes. Disse Bestemmelser maae, som Forfatteren anmærker, være grundede paa den Frygt, at den Anklagede, strax efterat han var heftet og føres for Dommeren, maatte være saa beængstet og forvirret, at han let, om han ikke var skyldig, kunde bringes til at tilstaae eller at forvikle sig i Modsigelser. Men Forf. mener, at man gjør sig et overdrevent Begreb om den Anklagedes beklagelige Tilstand, og han tvivler paa, at man skal opvise mange Exempler paa, at den strax efter Heftelsen afgivne Tilstaaelse, naar ellers ingen Suggestion eller Tvang har fundet Sted, har været usand. Endnu mere tvivler han paa, at der skal gives noget Tilfælde, hvor en saadan Urigtighed, hvis den har fundet Sted, ikke siden er blevet opdaget. Fare for Uskyldigheden er der altsaa ikke at befrygte deraf, at det tilstedes Inqvisitor at benytte det første Øieblik, hvori især den, som første Gang tiltales, med tungt Hjerte træder frem for Retten, til at bringe Sandheden for Dagen. Men meget tabes derved, at dette forbydes Dommeren. Et saa betydeligt Øieblik kommer

maaskee aldrig igjen, og i al Fald maa den med langvarigt Fængsel forbundne Lidelse og Kjedsomhed først til, forend den Anklagede bringes saa vidt, som han allerede kunde været bragt ved sin første Sammenkomst med Dommeren, hvis Loven ikke, af utidig Humanitet, havde bundet Hænderne paa denne. Det træffer saaledes let, at man, af en overfiin Betænkelighed ved tortura animi, siden kommer til, mere eller mindre at anvende tortura corporis. Overalt gaaer det ikke an at banlyse al psychologisk Tvang fra criminelle Sagers Undersøgelse; at undvære ethvert Middel, hvorved den Beskyldte, mod sin Villie, ledes til at aabenbare, hvad der ligger skjult i hans Bevidsthed. Vil man indskrænke sig til at modtage Tilstaaelser, som gives aldeles godvillig, saa bliver Statens Criminalmagt snart et Ord uden Betydning. Med ligesaa god Grund maatte man og kunne erklære den Anklagedes Fængsling for en uretfærdig og umenneskelig Forholderegel. Ogsaa den foreskrevne omstændelige Afhørelse over generalia, hvormed Forhøret skal begynde, holder Forfatteren for skadelig, da denne langsomme Udspørgen om ligegyldige Ting giver Inqvisiten den bedste Leilighed til at samle sig og tabe den Frygt for Inqvirenten, hvormed han først traadte frem. Det hele summariske Forhør, saaledes som det maa indrettes efter hine Lovforskrifter, kan let bringe den Inqvisit, der, da han blev ført for Dommeren, ikke tænkte paa at lyve sig fri, til at fatte et saadant Forsæt. Forfatteren mener

endog, at Inqvirenten, i det summariske Forhør ordentligviis kun lidet, og kun forsaavidt som det behøves til at forvisse sig om Personens Identitet, bør befatte sig med Inqvisitens personlige Forhold, hvorom altid Oplysning siden kan faaes, men at han derimod bør anstrænge alle sine Evner for at bringe Sandheden ud. Dog vil Forfatteren ingenlunde nægte, at der gives Tilfælde, hvor den Paagjeldendes personlige Forhold og vita ante acta, maae udgjøre Hovedgjenstanden for det første Forhør. Men han anseer det for aldeles uhensigtsmæssigt, derom at foreskrive almindelige Regler, der kun ere skadelige Lænker for den dygtige Inqvirents Virksomhed og dog ingenlunde sikkre mod Vilkaarlighed og uhensigtsmæssig Fremgangsmaade.

Alle den erfarne og indsigtsfulde Forfatters Domme over hine Lovbestemmelser fortjene uden Tvivl fuldkomment Bifald, og man maa undre sig over, at den Baierske Lov har kunnet optage saa ilde overlagte Forskrifter. Man vil overalt i denne Lovbogs anden Deel, som afhandler Criminal-Processen, finde langt mere, som fortjener billig Dadel, end i den første Deel, der afhandler den egentlige Criminalret *). I Særdeleshed vil man i hiin Deel finde flere og stærkere Beviser paa en misforstaaet Stræben efter at bestemme alt ved

*) Disse to Afdelinger hidrøre og fra forskjellige Forfattere, Criminalretten selv nemlig fra Feuerbach, Criminalprocessen derimod fra Gönner.

almindelige Regler end i denne. Synderligt er det derfor, at de mange Forfattere, der ikke kunne finde nok at dadle bemeldte Lov, næsten altid søge deres Stof i den første Deel af samme, i Stedet for at henvende deres Opmærksomhed paa den anden Deel, hvor de langt bedre vilde finde, hvad de søgte.

At Forfatteren ikke er af lige Tanker med de fleste af de Forfattere, der, i det anmeldte Tidsskrift, have yttret sig over Criminalprocessen, sees let. Han holder egen Tilstaaelse for det væsentligste Beviis, der maa søges i criminelle Sager, og siger udtrykkelig (Side 454), at de øvrige Beviser ere et slet og for Diemedet, fuldkommen Overbeviisning, sjeldent tilstrækkeligt Surrogat, for den savnede egen Bekjendelse. Ogsaa heri viser han sig som den erfarne Mand.

XX. Ueber die Verwaltung der Criminaljustiz in England. S. 459-474.

Et Udtog af det forhen i nærværende Tidsskrift omtalte Værk: de l'administration de la justice criminelle en Angleterre par M. Cottu. Det vilde være uhensigtsmæssigt af dette Udtog atter igjen at meddele et Udtog, og de enkelte Berigtigelser, jeg derved kunde have at gjøre, kunne ikke uden i Forbindelse med en Udsigt over det Hele have nogen Interesse.

XXI. Beurtheilung der neuesten criminalistischen Schriften. S. 475-484.

I disse Recensioner, for en Deel over maadelige eller dog ubetydelige Skrifter, findes ingen saer interessant Bemaerkning.

Domme, afsagte ved den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsret i Kiøbenhavn.

No. 1.

Den paa Assurandeurerne af en Bodmeriefordring hvilende Forpligtelse indskrænker sig ikke til det Tilfælde, at det forbodmede Skib total forliser. Det er ikke den Assureredes Pligt at anlægge personligt Søgsmaal mod Bodmeriedebitor, forinden han kan søge Godtgiørelse hos Assurandeurerne. — Spørgsmaal om, hvorvidt han havde, ved Forsømmelse, været Skyld i det Tab, han leed paa det Forbodmede. — Den Assurerede kan dog ei erholde mere hos Assurandeuren end hvad han, dersom ingen Søeskade var foregaaet, vilde have faaet. — En Seddelcreditor kan fordre Gielden betalt med det Sølv, hvilket samme udgiorde paa den Tid, Fordringen paatales.

I Sagen:

Etatsraad J. Prætorius & Sønner, som Mandatarier for Kjøbmændene Søren & Jonas E. Lund i Arendahl.

contra:

Mæglerne M. Wessely & Søn, som Fuldmægtige for vedkommende private Assurandeurer, nemlig J. C. Ryberg, Chr. D. Otte, G. D. v. d. Pahlen, E. Erichsen, S. S. Trier, Moses S. Trier, C. S. Falck, J. Agier, A. L. Schmidt, A. J. Schmidt, F. de Coninck, Jean de Coninck, P. de Coninck, M. R. Meinert, L. N. Hvidt og D. Koefoed.

(Afsagt den 10de April 1820).

Citanterne, Etatsraad Prætorius & Sønner, som Mandatarier for Kjøbmændene Søren & Jonas E. Lund i Arendal, søge, under nærværende Sag, de vedkommende private Assurandeurer, J. C. Ryberg, Chr. D. Otte, G. D. v. d. Pahlen, E. Erichsen, S. S. Trier, Moses S. Trier, C. S. Falck, J. Agier, A. L. Schmidt, A. J. Schmidt, F. de Coninck, Jean de Coninck, P. de Coninck, M. R. Meinert, L. N. Hvidt og D. Koefoed til, i Følge deres for en Bodmeriefordring

tegnede Assurance, at betale 4444 Rbd. 21 ß. N. V., med en lige Sum i Sølv.

Forsaavidt de Indstævnte have yttret, at ingen Forpligtelse til at betale efter Assurancepolicen kan hvile paa dem, siden det forbodmede Skib ikke total er forlist, og der, under denne Forudsætning, formeentlig intet kan fordres af Assurandeurerne, omendskjøndt Skibet, senere end det assurerede Bodmeriebrevs Udstædelse, er tilstødt Uheld ved Søeskade, findes det ikke at deres Mening kan gives Medhold, siden der ved den tegnede Assurance maa antages at være givet Forsikkring for, at der ikke ved paafølgende partiel eller total Søeskade skal skee Afbræk eller Formindskelse i den Sikkerhed, det Forbodmede paa den Tid, Assurancen tegnes, afgiver for Bodmerieforbringen.

Heller ikke kan det, med de Indstevnte, antages, at Bodmeriecreditor, førend han indtaler sin Ret mod Assurandeurerne, skulde være pligtig at forsøge, om han ved Rettergang kunde gjøre nogen personlig Tiltale gjeldende mod Bodmeriebrevets Udstæder; thi, da den, der udlaaner paa Bodmerie, maa statueres egentlig kun at tage Hensyn paa det Forbodmedes Værdie, og derimod ikke paa Udstæderens Vederhæftighed, saa maa ogsaa hans Ret mod Assurandeurerne opstaae, saasnart han ikke af det Forbodmede kan erholde den Betaling, han paa den Tid, Assurancen blev tegnet, kunde gjøre Regning paa.

Hvad dernæst angaaer, at de Indstævnte formene, at Citanterne, formedelst Efterladenhed med i Tide at forfølge deres Ret, skulde have tabt samme, eller maa taale den Skade som hidrører fra, at det forbodmede Skib, paa Grund af Conjuncturerne eller dets Forringelse formedelst Henliggen, er falden i Prisen; da maa det anmærkes, at Skibet endnu i April Maaned 1818 var i Norge, og at Citanterne allerede i Juli Maaned s. A. have ved Søretten her i Staden paaklaget Sagen og erhvervet Forlig i samme, hvoraf altsaa sees, at de ikke have ladet den i Lovens 4—5—8 foreskrevne Tid gaae forbi. Der kan følgelig kun blive Spørgsmaal, om Citanterne have forseet sig derved, at der først efter Forliget er skeet Execution i Marts 1819 og Auction over Skibet derefter er holdt i April Maaned s. A.

Dette vil imidlertid ikke kunne antages efter hvad Citanterne have anført, om den yngre Bodmeriecreditors Præference og de Underhandlinger, der, med Hensyn til samme, have fundet Sted in specie med de Indstævnte, og om det end var godtgjort, at det Ophold, der med Executionen har havt Sted, var at tilregne Citanterne, kunde deraf dog intet resultere under nærværende Sag, siden det ei, imod Citanternes Benægtelse er beviist, at Skibe paa den Tid, Auctionen blev afholdt, vare i lavere Priis end den Gang, Forliget blev indgaaet, ligesom der heller ikke er nogen Oplysning om at Skibet qvæstionis, ved Henligningen

er undergaaet nogen Forringelse og hvad Pengebeløb denne i saa Fald kunde ansættes til.

I Følge Foranførte, og da den Skibet (i Anledning af det samme senere end det paastævnte Bodmeriebrevs Assurante tilstødte Haverie) paadragne yngre Bodmeriegjeld er kommen Citanternes Fordring i Veien, ville de Indstævnte blive pligtige at betale Fordringens paastævnte Restbeløb, dog med den Nedsættelse, som i det Følgende skal omtales; thi hvad det angaaer, at de Indstævnte holde for, at Citanterne skulde godtgjøre, at den yngre Bodmeriecreditor virkelig har indkalt sin Ret og ikke ved Forsømmelse har tabt samme, da have Citanterne i saa Henseende paaberaabt et Brev af den yngre Bodmeriecreditor, og mere vil der saameget mindre kunne fordres af dem, som det maa være de Indstævnte selv, der, naar de, paa Grund af at der fra den yngre Bodmeriecreditors Side skulde formeentlig være udviist Efterladenhed, som kunde have Indflydelse paa Sagen, skulde nyde Frifindelse for en Forpligtelse, der ordentligviis vilde paaligge dem, maatte godtgjøre, at en saadan Efterladenhed havde fundet Sted.

Betræffende den Nedsættelse i det paastævnte Beløb, der, efter det nysanførte, vil finde Sted, da siden Citanterne ikke for deres Fordring kunde erholde mere end hvad de ville have faaet, om ingen Søeskade var tilstødt Skibet efter Assurancens Tegnelse, saa

bliver det her at undersøge, hvormeget Citanterne kunne antages at have erholdt i et saadant Tilfælde.

I denne Henseende maa det da anmærkes, at ved Bodmeriebrevet er Fragten og Skibet forbodmet, hvoraf den første var 6000 Rbdlr. Sedler og det sidste ved Auction er udbragt til 1000 Rbd. rede Sølv, fra hvilken Sum, ansat til Sedler, der, efter Proceduren, bliver tilbage 968 Rbd. 2 Mk. 3 ß. N. V., naar Realisations-Omkostningerne fradrages.

Det Hele, hvori Citanterne, da Assurancen blev tegnet, kunde gjøre Regning paa at søge Fyldestgjørelse, maa derfor anslaaes til 6968 Rbdlr. 2 Mk. 3 ß. Sedler og Tegn, men, da Skibsfolkenes Hyre er prioriteret fremfor Bodmeriegjeld, vil sammes Beløb, ialt 2297 Rbdlr. 2 Mk., være at korte i den forannævnte Sum, og det, der bliver tilovers, er følgelig 4671 Rbd. 3 ß., der er det Beløb, Citanterne kunne være berettigede at erholde, og hvorfra, siden de allerede have faaet betalt den for Skibet ved Auction efter Fradrag af Omkostningerne, indkomne Pengesum, vil være at afdrage bemeldte Sum 968 Rbdlr. 2 Mk. 3 ß., saa at Citanternes Fordring paa Assurandeurerne ikkun bliver 3702 Rbd. 4 Mk.

Vel er det saa, at der af Skibsfolkenes Hyre, der i det Foregaaende er beregnet til 2297 Rbdlr. 2 Mk., blot skal have resteret 1597 Rbdlr. 2 Mk. ved Skibets Ankomst her til Staden, men, da det uimodsagt er avanceret, at de øvrige 700 Rbd., der ere betalte Fol-

kene, medens Skibet laae under Haverie i Norge, ere tagne af de Penge, der ved det nye Bodmerielaan erholdtes, saa maae disse 700 Rbd. som, under denne Forudsætning, vilde have resteret ubetalte, naar sidstnævnte Laan ikke var bleven contraheret, ogsaa falde Citanterne til Last; thi hvad det angaaer, at Citanterne have paaberaabt sig, at Folkehyrens Beløb er bleven forøget ved Skibets Ophold i Norge i Anledning af det tilstødte Haverie, da vil saadant ikke her kunne komme i Betragtning, siden de ikke have opgivet, til hvad Sum denne Forøgelse beløber sig.

Fremdeles maa det anmærkes, at, forsaavidt Skibets Værdie paa den Tid Auctionen blev afholdt, er taget til Regel, for at bestemme det Forbodmedes Værdie den Tid Assurancen blev tegnet, grunder samme sig paa, at ingen Oplysning haves om Værdien paa sidstnævnte Tid, og at der ikke ere afgjørende Data til at erklære for urigtigt de Indstævntes Foregivende, at Skibet var i lige saa god Stand, da det kom her til Staden, som da Assurancecontracten blev indgaaet, eftersom man ikke fra den Omstændighed, at Haverie i Mellemtiden var samme tilstødt, kan udlede nogen Slutning for at det var i en slettere Forfatning ved Ankomsten her til Staden, siden Skibet, efter at det havde gjort Haverie, er i Norge bleven istandsat.

Foruden hvad der i det Foregaaende er antaget at maatte afgaae ved Bestemmelsen af Citanternes Fordring, have de Indstævnte ogsaa yttret, at de i den

No. 2.

Spørgsmaal om, hvorvidt en Udeblivelse med Renter, efter Forordn. 5te Jan. 1813 §. 29, sammenholdt med Pl. 4de Juni 1814, kunde være tilstrækkelig til at bevirke den ved bemeldte Fordring givne Indults Ophør. — Forordningens §. 30 er ei anvendelig paa Rentegjeld *). Den Kongelige Kasse tilkjendt Fortrin i en Oppebørselsbetjents Boe for en efter hans Beskikkelse, uden Tilladelse, udstædt Panteobligation, uagtet denne var udstædt til Betaling af den Kjøbesum, hvorfor Embedsmanden tilforhandlede sig Ejendomme **).

I Sagen:

Major v. Grüner,

contra:

Kammeradvocaten paa Embedsvegne, samt Apotheker Aarslew.

(Afsagt den 10de April 1820).

De Spørgsmaale, som under nærværende Sag skulle afgjøres, er, om Citanten Major v. Grüner, i Følge en Opsigelse, dateret 11te Juni 1818, har været beret-

*) Cfr. Frd. 14de Sept. 1813, §. 9.

**) I saadanne Tilfælde nægtes ikke Tilladelse til at udstæde Pantebrev, naar derom vedbørligen ansøges; og det er end ikke utvivlsomt, at Tilladelsen behøves.

tiget til i næstpaafølgende 11te Decbr. Termin, at fordre udbetalt af forrige Byfoged Hansens Opbudsboe, en ham tilhørende Capital, stor efter Omskrivning 6750 Rbdlr. S. V., som, i Følge Obligation af 18de Juni 1810, er indestaaende paa første Prioritet i den Boet tilhørende og i Vordingborg Kjøbstæd under No. 72 beliggende Gaard, samt om Citanten, for bemeldte sin Fordring, kan nyde Præference fremfor den Kongelige Kasses og lige dermed priviligerede Fordringer i Boet, eller ikke.

Citanten grunder sin Paastand i førstnævnte Henseende herpaa, at den ved Frd. af 5te Jan. 1813 tilstaaede Henstand med Betalingen af omskrevne Fordringer in casu formeentligen er forbrudt saavel derved, at Renterne af den omhandlede Capital ikke er erlagt fra 11te Juni til 11te Decbr. Termin 1817, samt til 11te Juni Termin 1818, som derved at Debitor har gjort Opbud. Men, da det af Citanten er indrømmet, at den til 11te Juni 1817 forfaldne Rente er ham tilbuden i 11te Juni Termin 1818, og Debitor altsaa ikke kan siges at være udebleven uden med de til 11te Decbr. Termin 1817 og 11te Juni Termin 1818 forfaldne Renter, saa havde Citanten ikke i Frd. af 5te Jan. 1813 §. 29 Hjemmel til ved sidstnævnte Termins Udløb at opsige sin Capital, efterdi bemeldte §, sammenholdt med Pl. 4de Juni 1814, for at Opsigelse lovlig skal finde Sted, udfordrer, at Udeblivelsen har fundet Sted i et heelt Aar fra Forfaldsdagen, for

en efter Forordningens Bekjendtgjørelse forfalden Rentebetaling, hvilket Tilfælde da først vilde have indtraadt, naar Debitor tilligevar udeblevet med den til 11te Juni 1817 forfaldne Rente.

Ei heller kan Citantens Paastand, forsaavidt samme er bygget paa Forordn. af 5te Jan. 1813 §. 30, komme i nogen Betragtning, efterdi denne Bestemmelse angaaer blot chirographariske Creditorer og altsaa er uanvendelig, naar der, som her er Tilfældet, for Fordringen er givet Pant i en fast Eiendom, i Henseende til hvilket Citanten iøvrigt ikke engang har anbragt, at det ei skulde afgive saadan Sikkerhed for hans Fordring, som §. omhandler.

Naar det, paa Grund heraf, antages, at Citanten har været uberettiget til at opsige Capitalen, saa er det unødvendigt at afgjøre de imellem Parterne forgaaede Discussioner, om Opsigelsen, med Hensyn til at den først er tilhændekommet Skifteforvalteren den 28de Juni, kan ansees at være skeet saa betimelig, at Betaling derefter, i Medhold af Obligationen, kunde kræves i 11te Decbr. Termin 1818.

Hvad dernæst det andet Spørgsmaal betræffer, da siden det er in confesso, at Byefoged Hansen var Kongelig Oppebørselsbetjent paa den Tid, den omhandlede Panteforskrivning af ham under 18de Juni 1810 er bleven udstædt, saa følger det af Bestemmelsen i Forordn. 30te Jan. 1793 §. 40, at de Kongelige For-

dringer maa nyde Fortrinsret for Citantens Tilgodehavende.

Vel har Citanten formeent, at bemeldte Bestemmelse ikke in casu skulde være anvendelig, siden efter hans Paastand, den omhandlede Pantegjeld allerede hvilede paa Eiendommen, da Hansen tilforhandlede sig samme og altsaa maatte betragtes som endeel af den Betaling, han derfor præsterede. Men om endog dette antages in facto at forholde sig saaledes, saa kan dog, i Medhold af Udtrykkene i den nævnte §, der, uden noget Hensyn til Gjeldens Oprindelse, ubetinget tillægger den Kongelige Kasse Fortrinsret og stiltiende Underpant i de Kongelige Oppebørselsbetjentes Eiendele fremfor enhver Fordring, som ikke ved hans Embeds Tiltrædelse har været tinglæst og protocolleret, en Undtagelse for et saadant Tilfælde ikke statueres.

Paa den anden Side kan det derimod ikke, saaledes som Kammeradvocaten har formeent, antages, at den Citanten ved Forskrivningen givne Panteret skulde, forbi det Kongelige Rentekammers Tilladelse til Pantsættelsen ei var indhentet, være uefterrettelig; thi Byefoged Hansen henhørte som Magistratsperson (og det er ikke under Sagen assereret, at han i en anden Egenskab har havt Kongelige Oppebørseler) ikke blandt de Regnskabsbetjente, i Henseende til hvilke denne yderligere Betryggelse for de Kongelige Intrader ved det andet Membrum i Forordningen 30te Jan. 1793 §. 40 er anordnet. Ligesom, i Følge det Anførte, de

Kongelige Fordringer bør nyde Præference i Opbuds-boet fremfor Citantens Panteforskrivning, saa vil, under lige Betingelse, det samme blive Tilfældet i Henseende til de øvrige Fordringer, der ved Lovgivningen ere tillagte lige Fortrinsret med de Kongelige.

Den indankede inden Vordingborg Kjøbstæds Skifteret under 18de Marts f. A. afsagde Decision, hvorved de imellem Parterne ventilerede Spørgsmaale ere besvarede overeensstemmende med det Anførte, bliver altsaa at stadfæste; hvorhos det vil paaligge Citanten at betale til Kammeradvocaten et passende Sallarium, som bestemmes til 20 Rbd. Sølv.

Kongens Kasses Ret vil være at forbeholde i Anledning af at den i Underretsacten Pag. 34-38 indførte Skrivelse og det i bemeldte Act Pag. 121-22 indførte Indlæg ikke sees at være skrevet paa stemplet Papiir.

Thi kjendes for Ret: Den indankede Decision bør ved Magt at stande.

Til Kammeradvocaten Etatsraad Schiønheider, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, betaler Citanten i Sallarium 20 Rbdlr. Sølv, som udredes inden otte Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

Endelig forbeholdes Kongens Kasses Ret i Anledning af at den i Underrets Domsacten Pag. 34-38

indførte Skrivelse og det i bemeldte Act Pag. 121-22 indførte Indlæg ikke sees at være skrevet paa stemplet Papiir.

No. 3.

Spørgsmaal om et in dorso af en Statsobligation tegnet Navn kunde betragtes som et Blanco Endossement.

I Sagen:

Procurator P. E. Beyer,

contra:

Hosekræmmer Wulff Baruch.

(Affagt den 10de April 1820).

Citanten Procurator P. E. Beyer søger, under nærværende Sag, Indstævnte Hosekræmmer Wulff Baruch tilpligtet at indløse en Kongelig Depositokasse-Obligation No. 12023, udstædt den 11te Juni 1809 for 1000 Rbd. til Rasmus Olsen, og som formeentligen af Indstævnte, uden lovlig Hjemmel, skal være transporteret til Ihændehaveren, samt, imod denne Obligations Tilbageleviring, til Citanten enten overlevere en anden paa vedbørlig Maade paa Ihændehaveren lydende eller til denne overdraget Depositokasse-Obligation for 1000 Rbdlr. Sølv, eller og til Citanten betale forom-

meldte Sum 1000 Rbd. Selv og i ethvert Tilfælde at tilsvare 4 pC. Renter af denne Capital fra 11te Decbr. f. A., indtil Betaling skeer, saa og denne Processes Omkostninger skadesløst.

Indstævnte har derimod paastaaet sig frifunden for Citantens Tiltale, og denne tilpligtet at betale ham Processens Omkostninger skadesløst.

Indstævnte vedkjender sig hans Underskrivt in dorso paa den omhandlede Obligation, men benægter enten selv at have skrevet, eller tilladt Andre at skrive de Ord "til Ihændehaveren", som findes ovenfor hans Navn, hvorimod han angiver som Aarsag til at han har sat sit Navn paa Obligationen, at han engang, med den Mands Samtykke, paa hvem Obligationen lyder, har giort et Laan her i Staden imod at pantsætte den, i hvilken Anledning vedkommende Creditor forlangte, at han skulde skrive sit Navn paa Obligationen, og at, da han senere, paa samme Maade, pantsatte Obligationen til en nu afdød Mand i Helsingøer, blev hans Navn paa samme staaende; hvorhos han har anbragt, at han har indklaget denne Mands Enke til, imod Betaling af Laanet, at extradere sig Obligationen, men at hun har nægtet dette, i det hun paastaaer, at Obligationen var hendes Eiendom.

Hvad nu angaaer det Spørgsmaal, om der, under den Forudsætning, at Indstævnte allene har skrevet sit Navn paa Obligationen, kan paa Grund heraf paahvile ham nogen Forpligtelse med Hensyn til Citanten,

da kunde vel til Fordeel for dette Spørgsmaals bekræftende Besvarelse anføres: at da Kongelige Obligationer, i Følge allerhøieste Resolution af 17de August 1761, bekjendtgjort ved Rentekammerets Skrivelse af 29de s. M., kunne transporteres paa ustemplet Papiir, maatte Indstævntes Navns Paategning paa Ryggen af Obligationen, i Lighed med hvad i Henseende til Vexler er antaget, nærmest ansees som et Endossement in blanco.

Der findes imidlertid in casu saa meget mindre Grund til deraf, at Indstævnte har skrevet sit Navn paa Obligationen, at udlede en Transport, som Indstævnte, ved saaledes at transportere en Obligation, der lød paa en anden Mands Navn, uden dennes Samtykke afhændede Uhjemlet; men til at statuere dette skjønnes man først berettiget, naar det maa antages, at han enten selv eller ved andre har meddeelt den Paategning, hvorunder hans Navn findes, i hvilket Tilfælde han da og maa være pligtig at erstatte Citanten det Tab, denne, ved at han har afhændet Uhjemlet, har lidt, og for hvilken Forpligtelse han i saa Fald ikke kan fritages, uagtet Citanten, ved at modtage Obligationen, uden lovlig Transport, selv har gjort sig skyldig i Uagtsomhed.

Vel er der nu ikke tilveiebragt Beviis for, at Indstævnte har givet hiin Paategning, men da hans Navn findes under samme, maa han taale, at det herom paalægges ham Eed. Aflægger han denne, vil han

nyde den paastaaede Frifindelse, efterdi da hans eget i sig selv ikke usandsynlige Anbringende om Anledningen til hans Underskrivt paa Obligationen, maa, som uafbeviist fra Citantens Side, tages til Følge. Trøster derimod Indstævnte sig ikke til saadan Eed at aflægge, vil Citantens Paastand være at give Medhold; thi, forsaavidt Indstævnte subsidialiter har gjort Indsigelse imod sammes andet Alternativ, i det han formener i al Fald allene at være pligtig til enten at levere en anden Obligation af samme Beløb eller at betale sammes Værdie efter den ved Betalingstiden gjeldende Priis, da skjønnes denne Indsigelse ikke at være af nogen Vægt, efterdi Indstævnte, hvem Valget imellem enten at levere en anden Obligation, eller at betale sammes paalydende Sum, er overlaht, ei kan siges at lide ved, at Dommen herpaa gaaer ud.

Processens Omkostninger blive, saafremt Eeden aflægges, at ophæve, men i modsat Fald vil Indstævnte være pligtig at betale Citanten samme med 20 Rbd. Sølv, samt til Justitskassen for unødig Trætte 10 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: Naar Indstævnte Hofekræmmer Wulff Baruch efter foregaaende lovlig Omgang med sin corporlige Eed bekræfter, at han hverken selv har skrevet eller tilladt Andre at skrive de Ord "til Ihændehaveren" som findes over hans Navn in dorso paa den under Sagen fremlagte Kongelige Da-

positokasse-Obligation No. 12023 dateret 11te Juni 1809, bør han for Citanten Procurator P. E. Beyers Tiltale i denne Sag fri at være og Processens Omkostninger være ophævede.

Trøster han sig derimod ikke til saadan Eed at aflægge, bør han til Citanten, imod fornævnte Obligations Tilbagelevering, enten overlevere en anden paa vedbørlig Maade til Ihændehaveren lydende, eller overdraget Depositokasse-Obligation for 1000 Rbdlr. Sølv eller til Citanten betale forommeldte Sum 1000 Rbd. Sølv, samt i ethvert af disse tvende sidstnævnte Tilfælde tilsvare 4 pro Cento Renter af denne Capital fra 11te Decbr. f. A. indtil Betaling skeer. Saa betaler han og, saafremt Eeden ikke aflægges, til Citanten, denne Processes Omkostninger med 20 Rbdlr. Sølv, samt til Justitskassen for unødig Trætte 10 Rigsbankdaler Sølv.

At efterkommes inden femten Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 4.

Naar Sammenhængen i et Dokument viser, at et Ord, der ellers har en bestemt Betydning, ikke er taget i denne sædvanlige Betydning, bliver samme ikke at lægge til Grund for Bestemmelserne af Dokumentets Virkninger.

I Sagen:

Hørkræmmer Søren Jacobsen,

contra:

Bager Friis.

(Afsagt den 10de April 1820).

Under nærværende i første Instants ved Nyborg Bytingsret paakjendte Sag søger Citanten, Hørkræmmer Søren Jacobsen, Indstævnte Bager Friis til, som Cautionist for Kjøbmand Welling i Nyborg, at betale Citanten for Vare, som ere leverede Welling, 808 Rbd. 16 ß. i Sedler og Tegn, med Renter og Omkostninger.

Indstævnte benægter aldeles at have indgaaet nogen saadan Caution til Citanten for bemeldte Kjøbmand Welling.

At denne Benægtelse er urigtig formener Citanten derimod at have godtgjort ved et af ham under Sagen fremlagt Brev fra Indstævnte til Citanten, hvori Indstævnte ved at omtale, at Citanten, efter hans Anmodning, havde sendt Welling endeel Vare af Værdie 800 Rbdlr., tilføier: "for hvilke Penge jeg ogsaa skal sørge for, at de faaer dem til rette Tid, og i modsat Fald ogsaa skal inddrive dem, hvilket Løvte jeg har gjort og tillige skal holde; dog ønskede jeg ikke for Fremtiden, at de sender ham flere Vare paa min Caution."

Det findes imidlertid ikke, at det i denne Deel af Brevet brugte Udtryk "Caution" kan antages at være tilstrækkeligt Beviis for at Indstævnte selv har erkjendt sig for at være Cautionist for Welling; thi den Deel af Brevet, hvori dette Udtryk findes, slutter sig ganske til det foregaaende, hvori nærmere er forklaret, hvad Indstævnte havde lovet Citanten og hvad han derfor forstod med Caution.

At Ordet "Caution" i Brevet ikke heller har skullet udtrykke andet, har ogsaa Lieutenant Meyer, der har skrevet Brevet for Indstævnte, som ikke selv kan skrive, under Eed bekræftet, i det han har yttret, at Indstævnte anmodede ham om, at opsætte et høfligt Brev til Citanten, hvori denne skulde tilkjendegives, at Indstævnte, efter sit Løfte, skulde til Forfaldstiden inddrive Betalingen hos Welling, men at derimod Brevet ikke maatte indeholde noget om, at Indstævnte vilde indestaae som Cautionist for Betalingen, da han ikke havde lovet saadant.

Dette Vidne er vel en Svigerson af Indstævnte, men Tilfældet synes her at være saadant, at Forklaringen, efter Bestemmelsen i 1—13—16, ligefuldt maa kunne tages til Følge, da andre Vidner her, hvor der ikke er Spørgsmaal om Fortolkningen af en Contract, men om et leilighedsviis skrevet privat Brev, ikke vel kunne haves.

Betræffende den af Citanten ligeledes paaberaabte Arrest-Reqvisition, da er det saa langt fra, at Ind-

stevnte heri har vedgaaet at være Cautionist, at Udtrykkene heri meget mere maae tale for, at han ikke selv troer det rigtigt, at han er bleven anseet som saadan, og kun vil sikkre sig for det mulige Tilfælde, at hans Modparts Formening fandt Domstolenes Bifald.

Hvad endelig angaaer det af Citanten fremlagte Privtlige Vidnesbyrd fra Thee- og Parcellainshandler Collin, da kan dette, som en enkelt Persons ubeedigede Forklaring, ikke komme i Betragtning.

Efter disse Sagens Omstændigheder vil Underretsdommen, hvorved Indstævnte er paalagt med Eed at bekræfte, at han ikke har paataget sig den ommeldte Caution, og hvilken Dom ikke fra Indstævntes Side er paaanket til Forandring, blive at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Byetingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger for Overretten ophæves.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 5.

Ubeføiet Afviisnings Paastand. — Spørgsmaal om Rigtigheden og Gyldigheden af et Handelshuses Indstigelse, at nogle samme til Behandling efter Vedkommendes Ordre tilstillede Varer vare ved ulykkelig Hændelse forkomne.

I Sagen:

Conrad Frederich Lang, paa det ophævede Handelshuus Krehmer Lang & Comp. Vegne i Petersborg,

contra:

Handelshuset Brødrene Tutein.

(Afsagt den 10de April 1820).

Citanten Conrad Frederich Lang, paa det ophævede Handelshuus Krehmer Lang & Comp. Vegne i Petersborg, søger, under nærværende Sag, de Indstævnte Handelshuset Brødrene Tutein til skadesløst at erstatte det Tab, som det førstnævnte Handelshuus har lidt derved, at de Indstævnte have foregivet, at et dem med Skipper Jørgen Olsen Jans af Dragøe for Handelshuset Krehmer Lang & Comp. Regning i Aaret 1806 fra Handelshuset Christian Ludvig Krøger & Comp. i Lübeck sendt Partie Varer, bestaaende af 6 Colly, var brændt under Kjøbenhavns Bombardement

i Aaret 1807, uagtet dette formeentligen ikke har været Tilfældet.

De Indstævnte procedere principaliter til Sagens Afviisning, og have, til Styrke for deres Paastand herom, anført, deels at de ikke kunde erkjende det ophævede Handelshuus Krehmer Lang & Comp. for eiendomsberettiget til de omhandlede Varer, og at der i al Fald ikke kan paaligge dem Ansvar til Andre end Handelshuset Christian Ludvig Krøger & Comp. i Lübeck, fra hvem de modtog Varerne i Aaret 1806, med Ordre at følge hvad Disposition samme derover maatte gjøre, og til hvilket Handelshuus de paastaae i sin Tid at have gjort Rede og Rigtighed for det dem Anbetroede, og deels at Citanten ikke har godtgjort sin Competence til i denne Sag at handle paa det ophævede Handelshuses Krehmer Lang & Comp. Vegne.

Men, hvad den første af disse Afviisningsgrunde betræffer, da man det, ved de tilveiebragte Oplysninger og deriblandt in specie ved Handelshuset Krøger & Comp. Skrivelser af 12te Jan. og 12te Febr. 1808, samt de af Curatorerne i bemeldte Handelshuses Masse under 18de August 1818 og 4de Jan. d. A. afgivne Erklæringer, antages tilstrækkelig godtgjort, at de af de Indstævnte i Aaret 1806 med Skipper Jans modtagne 6 Collys vare Handelshuset Krehmer Lang & Comp. tilhørende, hvoraf desuden en udtrykkelig Erkjendelse indeholdes i de Indstævntes Skrivelse af 26de Septbr. 1807, hvori de have underrettet bemeldte

Handelshuus om den deres Pakhuus, hvori de modtagne Varer befandtes, overgaaede Ildsvaade.

Det Regnskab, de Indstævnte paastaae at have aflagt til Handelshuset Krøger & Comp., kan i al Fald blot antages at have angaaet de fra Branden tiloversblevne Levninger af Varerne, og de Indstævnte kunne, paa Grund af dette Regnskab, saameget mindre fritages for Ansvar til Varernes virkelige Eier, som bemeldte Handelshuses Skrivelse af 12te Februari 1808 viser, at samme aldeles ikke har villet afgjøre, hvorvidt de af Indstævnte, til Beviis for Branden, fremskaffede Documenter vare tilstrækkelige, men have affendt samme til Handelshuset Krehmer Lang & Comp, for at indhente dets Bestemmelse derover, ligesom og de Indstævnte, forsaavidt de maatte have gjort Udbetalinger til Krøger & Comp., blot herfor kunde paastaae Liqvidation i det paastævnte Beløb, men ikke procedere til Sagens Afviisning.

De Indstævntes Nægtelse af at ville erkjende Citanten for berettiget til, paa det ophævede Handelshuus Krehmer Lang & Comp. Vegne, at anlægge nærværende Sag, kan ikke heller komme i nogen Betragtning; thi for deres Foregivende om: at bemeldte Handelshuus skulde være fallit, hvoraf de inferere, at Søgsmaalet burde været institueret af Curatorerne i dets Masse, have de ikke tilveiebragt noget Beviis; og, paa den anden Side, er det, uden specielt at være modsagt, avanceret, at der, foruden Citanten, ingen anden

Interessent var af det ophævede Handelshuus Krehmer Lang & Comp. end Krehmer, paa hvis Vegne Citanten, ved tvende under Sagen fremlagte af Notarius attesterede Fuldmagter, er bemyndiget til at indtale Husets formeentlige Rettigheder mod Indstævnte.

I Sagens Realitet grunder Citanten fornemmelig sin Paastand derpaa, at de omhandlede Varer i det Kongelige Generaltoldkammer og Commerce-Collegiums Skrivelse af 2den April 1818, angives at være indført hertil den 4de Dec. 1806 og igjen udførte den 2den Jan. 1807, og følgeligen ikke kunne være opbrændte i de Indstævntes Pakhuus under Bombardementet.

Men det Argument, Citanten heraf har villet udlede, bortfalder, ifølge fornævnte Collegii senere Skrivelse af 6te October 1818, med derved fulgte Attest, udstædt af een af Collegiets Contoirchefer, hvori oplyses, at Varerne ikke, efter Udførsels Angivelsen den 2den Jan. 1807, bleve bortsendte, men igjen oplagte i Toldbodens Pakhuus den 4de Febr. 1807, og derefter, ifølge de Indstævntes Forlangende, formedelst de daværende Krigsurolighelder, under 13de Aug. 1807, henlagte i deres Pakhuus i Vimmelskaftet No. 139 under Toldplombering og Toldvæsenets Laas. Vel har Citanten yttret, at bemeldte Attest formeentligen ikke skulde kunne tjene til Beviis for, at de Varer, som Udførsels Angivelsen af 2den Jan. 1807 ommelder, ere de samme som igjen den 4de Febr. bleve oplagte i Toldvæsenets Pakhuse, da Attesten viser, at Varene,

i et Tidsrum af omtrent een Maaned, har været undragne Toldvæsenets Opsyn; ligesom det og i de Indstævntes Indlæg af 23de August 1819 er indrømmet, at Varene i denne Mellemtid have været indskibede. Men, da saavel fornævnte Attest som de af de Indstævnte producerede originale Told-Attestationer udvise, at de Pakker, der den 4de Febr. 1807 bleve oplagte paa Toldbodens Pakhuse, baade i Henseende til Antal, Mærker og det Cubikmaal, de indeholdt, vare aldeles stemmende med dem, der den 2den Jan. næstforhen vare anmeldte til Udførsel, saa skjønnes det ikke rettere, end at heri indeholdes et saadant Beviis for Identiteten, der maa ansees for tilstrækkeligt, og for det eneste, der, under saadanne Omstændigheder, er mueligt, hvortil endnu kommer, at Handelshuset Krehmer Lang & Comp., ved, efterat de af Handelshuset Krøger & Comp. havde modtaget en Attest til Legitimation for Varernes Opbrændelse, at tilskrive de Indstævnte, at de i ingen Henseende agtede at drage dem til Ansvar for hiin ulykkelige Begivenhed, selv have erkjendt, at de ikke gjorde Fordring paa det strængeste Beviis i saa Henseende.

At de Varer, som den 4de Febr. 1807 igjen bleve oplagte paa Toldbodens Pakhuse, ere de samme, som senere hjembragdes til de Indstævnte og brændte i deres Pakhuus under Bombardementet, er ikke af Citanten benægtet, hvorfor Undersøgelsen af de Bevisér, hvormed de Indstævnte have søgt at legitimere dette, er ufornøden.

Som en anden Hovedomstændighed, der formeentligen maa afgjøre Sagen til Citantens Fordeel, er af ham anført, at de Indstævnte, uden al Hjemmel og Bemyndigelse fra rette Vedkommende, skulle have besluttet den Expedition, formedelst hvilken Varerne den 9den Jan. 1807 bleve udtagne, og derved formeentligen maa antages fra samme Tid af at have overtaget Varene; saaledes at de Pericler, disse senere ere underkastede, maatte blive for deres egen Regning.

Men, foruden at det Citanten saaledes har paaberaabt sig, er uden for det i Klagen til Forligelses-Commissionen og hans Stævning opgivne genus causæ, i hvis Følge han ene bygger sin Paastand om Skadesløsholdelse derpaa, at han ikke vil erkjende, at de af de Indstævnte modtagne Varer ere brændte, saa kan ei heller den anførte Omstændighed i Realiteten relevere noget til hans Fordeel; thi, om det endog antages, at de Indstævnte, uden dertil at være bemyndigede, have besluttet nogen Expedition med Citantens Varer, saa kunde dog derved Eiendomsretten over Varene ligesaa lidet erhverves for Indstævnte, som tabes af Citanten. Sidstnævnte kunde ikkun, forsaavidt Expeditionen virkeligen var bleven iværksat, være beføiet til at søge Godtgjørelse for det derved tilføiede Tab, hvorom imidlertid intet Spørgsmaal bliver, da Varene kort efter Indskibningen igjen ere blevne udlossede og oplagte paa Toldbodens Pakhuse.

I Følge det Anførte vil altsaa de Indstævnte for Citantens Tiltale blive at frifinde.

Forsaavidt der af de Indstævnte er nedlagt Paastand om Mortification paa nogle i et af Citantens Indlæggt brugte formeentligen fornærmelige Yttringer, findes det ikke, at bemeldte Ytringer ere af den Beskaffenhed, at nogen Mortification derpaa kan ansees fornøden.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: De Indstævnte Handelshuset Brødrene Tutein bør for Citanten Conrad Frederik Lang paa det ophævede Handelshuus Krehmer Lang & Comp. Vegne i Petersburg, hans Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 6.

En af den Donifældte udtaget Appellations-Stævning anseet tilstrækkelig til at standse Execution, uagtet den var udtaget med langt længere Varsel end det lovbefalede, men dog ikke havde bestemt en fjernere Tægtedag end den, der, naar Stævningen først var udtaget umiddelbar før Udløbet af fatalia appellationis, vilde været at bestemme, for at den, med lovligt Varsel, kunde blive forkyndt Vedkommende *).

*) Det her opkastede Retsspørgsmaal, der ikke vides nogensinde forhen at være forekommet ved Dom-

I Sagen:

Peter Ditlev Faber,

contra:

Kammerherre Generalkrigscommis. de Selbye paa Oarup.

(Affagt den 10de April 1820).

Citanten Peter Ditlev Faber paaanker, under nærværende Sag, til at kjendes uefterrettelig at være, samt

stolene, er dog nok ikke lidet tvivlsomt; og, da den omhandlede Fremgangsmaade, under de nærværende Omstændigheder, let kunde blive hyppig, tillader jeg mig herover i Korthed at meddele min private Mening, som jeg, med al Agtelse for den oplyste Domstol, som har affagt den oven anførte Dom, underkaster Retslærdes Bedømmelse. Vist nok kunne Bestemmelserne om fatalia appellationis ingenlunde eluderes ved den synderlige Fremgangsmaade, Citanten havde brugt; og der kunde, hvis hans Modpart, der, efter Dommen, havde noget at fordre, vilde have forholdet sig paa forbenørte Maade, intet derimod været at erindre. Men, om Oiemedet med Lovens 1—24—54 tilstæder, at den, som er dømt til at betale noget, kan, ved en paa den omqvæstionerede Maade indrettet Stevning, standse Executionen af den ham overgaaede Dom, er mindre klart. Dette Lovsted har med at fordre Ankestevningens Foreviisning maaskee havt en anden Grund end den, at den Dømte derved skulde vise, at han ei vilde lade sig nøie med Dommen; noget, som han og kunde lægge for Dagen ved en simpel

Erklæring, ligesom der, naar Domhaveren ingen Ret skulde have til at fordre Sagen tidligere fremmet end med Hensyn til fatalia appellationis, ikke synes at være nogen Grund, hvorfor han tidligere skulde kunne fordre Beviis for Alvorligheden af det foregivne Forsæt at paaanke Dommen, hvorfor iøvrigt en udtagen Appellations-Stævning kun var en svag Borgen. Det lod sig altsaa vel, ikke uden Grund, antage, at fornævnte Lovsted gaaer ud paa at indskrænke den Appel, der skal suspendere en Namsdoms Executions Kraft, inden snævrere Grændser end dem, der ligge i Loven om fatalia appellationis. Denne bliver derfor i sin fulde Kraft, forsaavidt Appels effectus devolutivus angaaer, men bliver kun, i Henseende til effectus suspensivus, nærmere bestemt ved L. 1—24—54. Unægtelig er det og for Crediten og Rettighedernes lovlige Haandhævelse af Vigtighed, at den Domfældte ikke, naar han vil hindre Dommens Execution, kan lade Sagen henhvile i de lange Tidsrum, der ere givne som fatalia appellationis, ved mange Leiligheder ikke mindre end Aar og Dag. Vel er det saa, at Domhaveren har det i sin Magt, ved at udtage Confirmations-Stævning, at fremskynde Sagen. Men dette medfører en Bekostning og Uleilighed, som kunde undgaaes, naar man antog, at den, der udtager Ankestævningen, ligesaavel i det i 1—24—54 som i de udi 1—6—12, 14 omhandlede Tilfælde, er pligtig at udtage samme til den første Tægtedag, hvortil han kan vente, at Stævningen kan fremlægges i lovlig forkyndt Tilstand. I al Fald var det ikke

paa Fogden Justitsraad Drewbyes Vegne, af den i hans Fraværelse constituerede Fuldmægtig Ove Dahlstrøm,

L. 1—24—54, som Dommeren vilde skulde denne Udvei, og Lovgiveren maatte da hellere have bestemt, at ingen Namsdom maatte exeqveres, inden fatalia appellationis vare udløbne, end, ved en kortere Frist for Dommens Execution, at have givet Domhaveren en illusorisk Adgang til hurtigere Afgjørelse; dog at den Domfældte skulde være pligtig, inden en saadan kort Tid som de nu bestemte termini executionis at erklære, om han attraaede Appel, for at nemlig Domhaveren ei skulde være udsat for, at den Stævning til Stadfæstelse, som han da for det meste maatte udtage, skulde ansees overflødig og altsaa Omkostningerne være spildte. Reskr. 19de Dec. 1749 forekommer mig ikke at afgive noget Argument til Fordeel for den af Citanten brugte Fremgangsmaade; thi, naar i dette Reskript de Ord "hvorefter det siden med Laugtings-Stævningens Forkyndelse bør forholdes efter den Norske Lov, saafremt Sagen skal holdes for lovligen at være forfulgt" fortolkes saaledes som Retten, uden Tvivl med Føie, forudsætter, at de bør fortolkes, nemlig saaledes, at intet ufornødent Ophold eller forlænget Varsel maa gives, saa synes det snarere at være en Analogie, som og bør anvendes, hvor der handles om Indretningen og Forfølgningen af den Stævning, der udtages saa betimelig som behøves for at standse Execution, end at frembyde et argumentum e contrario. Dette sidste Tilfælde var aldeles uden for Reskriptets Gjenstand, der kun var Stævningens Antagelse ved Overretten, men

og requireret af Indstævnte Kammerherre, Generalkrigscommissair de Selbye paa Durup under Characteer af Execution og Udlæg for en Sum, som Citanten, ved Fatsterlands Birketingsrets Dom af 29de Decbr. 1818, var tilpligtet at betale Indstævnte.

I Følge Lovens 1—24—22 og Forordningen 13de Jan. 1792 kan Affætning ikkun finde Sted i de Tilfælde, at enten Betaling søges til een Tid af flere

ikke dens Virkning til at standse Execution. Reglen: inclusio unius est exclusio alterius, er altsaa her nok aldeles uanvendelig; men Reskriptet giver snarere et Beviis for, at Lovgiveren antager det som en Følge af Sagens Natur, at den, som er pligtig til at stævne inden en vis Tid, ogsaa er pligtig at indrette Stævningen og besørge dens Forkyndelse saaledes, at Sagens Fremme ei derved opholdes. Hvad i Særdeleshed den Omstændighed in casu angik, at Citanten vilde benytte den lange Frist, han, ved Stævningen, havde givet, til at føre nye Vidner, m. v., da vilde samme nok i og for sig ikke være nok til at hjemle Stævningen den attraaede Virkning; thi, dersom det paaligger den, som, ved Ankestævning, vil standse en Doms Fuldbyrdelse, at forfølge sin Stævning uden Ophold, saa vilde det være hans Pligt at beramme Tægtedagen til en derefter passende Tid, og siden ved Retten at søge den fornødne Udsættelse til Sagens videre Fremme, og derved iagttage hvad Loven og Anordningerne, in specie Frd. 3die Juni 1796, byder, hvorimod han, ved den brugte Fremgangsmaade, indirecte selv tog den Udsættelse, han fandt for godt.

Domhavere, af hvilke een eller nogle, formedelst Indstævning til høiere Ret, hindres i at erholde Udlæg, eller og at Appel skeer af en Dom, som for en Fordring, hvorimod der er skeet Indsigelse, er afsagt ved en Ret, der hører umiddelbar under Høiesteret.

Da ingen af disse Betingelser in casu er forhaanden, saa kunne de paaankede Affætningsforretninger ikkun forsaavidt blive at ansee for gyldige, som det maatte befindes, at Indstævnte havde været berettiget til, efter Dommen, at erholde Execution. I dette sidste Tilfælde skjønnes intet at kunne være hinderligt for, at ham, istedet for den større Ret, som derved erhvervedes, er tilagt den mindre, som Affætning giver, naar han dermed er tilfreds.

Det er af Indstævnte i Reqvisitionen til Fogden om Udlæg erkjendt, at Citanten havde ladet ham forkynde en Stævning, hvorefter Underretsdommen var indanket her til Retten, men han har formeent, at denne Stævning ikke var skikket til at hindre den reqvirerede Forretning, deels fordi heri var givet istedet for 4 Ugers, 19 Ugers Varsel til en Tægtedag, som indfaldt paa 8de Maaned efter Dommens Afsigelse, og deels fordi denne Stævning ingensinde er bleven incamineret og forfulgt i Retten.

Hvad den første af disse Indstævntes Erindringer betræffer, da afhandler Loven blot det Varsel, hvorefter en Indstævnt er pligtig at møde, men har ikke

udtrykkeligen fastsat nogen Grændse for det Varsel, den Stævnende er berettiget til at give.

Vel maa det nu, forsaavidt Spørgsmaalet in specie angaaer Appel fra Underretten til Overretten, antages, at den Stævnende ikke er befoiet til at give ethvert hvilketsomhelst Varsel, der er længere end Lovens, efterdi det da vilde staae i hans Magt aldeles at tilintetgjøre Lovgivningens Forskrivter om fatalia appellationis, men, paa den anden Side, skjønnes det dog ikke rettere, end at disse fatalia ene i denne Henseende kunde begrændse Varselet. Ligesom nemlig Reskriptet af 19de Dec. 1749 (om hvis analoge Anvendelse i Danmark der ikke synes at kunne være Tvivl) ikkun for det Tilfælde, at Overretsstævningens Forkyndelse skeer efter Udløbet af fatalia appellationis, har paalagt den Stævnende med Stævningens Forkyndelse at forholde sig efter Loven, saafremt Sagen skal holdes for lovligen at være forfulgt, og ved denne Bestemmelse synes at have erkjendt, at den Stævnende, uden for dette Tilfælde, ikke er indskrænket ved det lovbestemte Varsel, saaledes indsees der ikke heller nogen Grund, hvorfor en Part ikke ligesaavel skulde kunde føre sig de 6 Maaneder, der ere ham tilstaaede efter Underretsdommens Afsigelse, til Fordeel, ved at lade en Deel af denne Tid indflyde i Varselet, som ved at oppebie bemeldte Tidspunkt inden han udtager sin Stævning. At Diemedet af et saa langt Varsel nødvendigen skulde være at forhale Sagen, lader sig ikke

ubetinget antage, og i saa Fald staaer det i Modpartens Magt, herimod at sikkre sig, ved at udtage Stævning til Confirmation, hvorefter Sagen tidligere kan falde i Rette.

Den Ret, som, i Følge heraf, maa antages med Hensyn til Varselet at tilkomme den Stævnende i Almindelighed, synes heller ikke at kunne betages ham i de Tilfælde, hvor han, for at hindre Execution, er nødsaget til at udtage sin Stævning tidligere; thi Stævningens Foreviisning er i 1—24—54 blot fordret som et Beviis for, at den Domfældte ikke erkjender sig Dommen undergiven, men Bestemmelsen kræver ikke, at Sagen derfor ogsaa skal forfølges hurtigere end den Paagjeldende ellers var pligtig til.

Efter det saaledes anførte, sammenholdt med det fornævnte Reskript af 19de Decbr. 1749 §. 1, maa det antages, at den af Citanten foreviiste Appellationsstævning har, det givne Varsel uagtet, været tilstrækkelig til at hindre Underretsdommens Execution; thi imellem Udløbet af fatalia appellationis og den berammede Lægtedag ere ikkun 5 Uger, hvilket Tidsrum, med Hensyn til at Parterne opholdt dem paa Falster, er det korteste, som til Stævningens Forkyndelse kunde bruges.

Der findes iøvrigt ingen Grund til at antage, at Citanten med det givne Varsel har havt Hensyn til at trainere Sagen. Hans Sagfører har nemlig opgivet, at han, efter erhvervet Bevilling til at fremlægge nye

Documenter, benyttede Tiden til at erhverve Tingsvidner, saavel paa Falster som i Sjelland, og han har, for at godtgjøre dette, henviist til hvad der i Hovedsagen, som, ifølge den af Indstævnte udtagne Stævning, blev incamineret her ved Retten den 29de Marts, og forefaldhet Tægtedagen den 17de Mai, hvor det da sees, at Citantens Sagfører har fremlagt en Attest, og, paa Grund deraf, erholdt 3 Ugers Anstand, hvilken Attest, efter hvad han uimodsagt har avanceret, vidnede om, at det nævnte Tingsvidne ikke dengang endnu var sluttet eller kunde ventes sluttet for henimod den 7de Juni, som var den Dag, da Sagen, efter hans Stævning, var berammet til at falde i Rette.

Naar Indstævnte dernæst anfører, at den af Citanten udtagne Appellationsstævning maa betragtes som en Nullitet, siden den ingensinde er bleven incamineret og forfulgt i Retten, saa kan denne Omstændighed ei heller begrunde det Resultat, Indstævnte deraf har villet udlede; thi, foruden at Afsætningsforretningernes Gyldighed blot kan bedømmes efter de Omstændigheder, som vare forhaanden paa den Tid, de bleve iværksatte, saa var det og deraf, at Indstævnte fra sin Side udtog Appellations-Stævning til en tidligere Tægtedag, en Følge, at Citanten maatte give Møde efter denne, uden at kunne oppebie den i hans egen Stævning, som derved var bleven spildt, berammede Tægtedag.

At Citanten ikke senere benyttede sin Stævning, som Contrastævning, kunde i al Fald ingen anden Virkning have, end at Indstævnte, naar han havde erklæret at ville erkjende samme som saadan, kunde under Hovedsagen have protesteret imod, at Citanten erholdt den Udsættelse, som til Udtagelse og Forkyndelse af Contrastævning i Sagen var fornøden.

De indankede Afsætningsforretninger ville altsaa være at ophæve, hvorimod Citantens Paastand som at tilkjendes Reparation for den ham ved bemeldte Forretninger tilføiede Ulempe, ikke findes her under Sagen at kunne komme under Paakjendelse.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: De indankede Afsætningsforretninger af 5te og 6te Febr. 1819 bør være ophævede.

Processens Omkostninger her for Retten ophæves.

No. 7.

Adskillige Spørgsmaal om de Vilkaar, hvorunder nogle Huusbeboere maatte ansees at have faaet de Huse, de beboede, med tilliggende Jorder, i Besiddelse.

I Sagen:

Huusmændene Christen Andersen, Christen Larsen, Hans Nielsen og gamle Peder Nielsen,

contra:

Etatsraad Scavenius.

(Afsagt den 10de April 1820).

Ved Stævning til Stevns og Faxøe Herreders Ret af 27de Novbr. 1818 have Citanterne Huusmændene Christen Andersen, Christen Larsen, Hans Nielsen og gamle Peder Nielsen, efter erhvervet beneficium paupertatis, sagsøgt Etatsraad Scavenius, som Eier af Gjørslew Gods, til at meddele dem Arvefæste- eller i al Fald Livsfæstebreve paa de Huse og tilliggende Jordlodder, som de have i Brug, med Reservation af at erholde inden 5te Aug. 1820 deres særlige Anpart i 30 til 40 Td. Land Eng, der ikke skulle være anvendte eller inddeelte i Huuslodder, alt paa Vilkaar, at de aarligen svare Huusbonden 68 Arbeidsdage nemlig 52 Ugedage og 16 Høstdage, men iøvrigt fritages for alle Skatter og Afgivter i navnlig Maade, samt at hver af dem nyder et Læs Gjerdsel om Aaret.

Efter udtagen Contrastævning til fornævnte Ret har derimod Etatsraad Scavenius paastaaet sig frifunden for Citanternes Tiltale, samt disse tilpligtede at imodtage de til dem udstædte Fæstebreve til sammes Opfyldelse i alle Maader, eller, i Mangel deraf, at fratræde de af dem beboede Huse og tilliggende Lodder, mod Aflevering af første paa anordningsmæssig Maade og med Tilsvar af befindende Mangler til Herskabet.

Ved Underretsdom af 6te Juni forrige Aar er saaledes kjendt for Ret: "Naar Indstævnte Hr. Etatsraad Scavenius, inden femten Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, udstæder til Citanterne, enhver for sig, lovformelige Fæstebreve paa Livstid, der indeholde ei mere end at der, for deres Besiddelse og Brug af Husene tilligemed Jordlodderne, præsteres aarlig 52 Ugedage og 16 Høstdage, ialt 68 Dage, samt at de skulle tilsvare de Skatter, der senere end Tiltrædelsen af Husene med Jordlodder ere paabudne, naar disse ikke af foregaaende Skatter ere emanerede og disse substitueret, samt Tiendeafgivt, forsaavidt Indstævnte ei tilkommer at oppebære samme, bør han for Citanternes Tiltale i denne Sag fri at være, ligesom og Indstævnte forbindes, inden 15 Dage fra Dommens Forkyndelse af Citanterne, at udstæde formeldte Fæstebreve under daglig Mulct af 2 Rbd. Sølv.

Skulle derimod Citanterne, ved Anbydelsen, ei ville imodtage disse Fæstebreve, bør enhver især til næste Faredag fraflytte Husene med Jordlodderne, og i ustadt Stand samme at overlevere.

Den befalede Sagfører Hr. Procurator Kuhlmann tilkjendes for hans megen Umage i Sagen ved fort Correspondence og optagne Tingsvidner 24 Rbd. Sølv, hvilke, da i Sagen har været Qvæstion, og den er i det Hele fra Indstævntes Side er tabt, udredes af det Offentlige."

Denne Dom have Citanterne, der ligeledes her for Retten er meddeelt beneficium paupertatis, paastaaet tilsidesat og derhos indhæret deres i første Instants nedlagte Paastand, hvorimod Etatsraad Scavenius, som og her for Retten procederer efter Contrastævning, har paastaaet principaliter, at Hovedappellen, forsaavidt det omhandlede Læs Gjerdsel angaaer, afvises, og at Underretsdommen iøvrigt (saafremt den ikke, hvad Paastanden om Arvefæste og Andeel i 30 til 40 Td. Land Eng angaaer, qvalificerer sig til Annullation) deels stadfæstes, deels underkjendes og forandres, i Overeensstemmelse med hans for Underretten nedlagte Paastand, hvortil han ogsaa betræffende Gjerdslet har henholdt sig, saafremt den paastaaede Afviisning ei maatte bifaldes, og subsidialiter at der skjelnes imellem Hovedcitanterne i Henseende til deres større eller mindre Krav paa Tiendefrihed, som og at der i de dem tilkommende Fæstebreve ingen Afvigelse bør skee fra de fremlagte Bestemmelser, uden i al Fald betræffende det som i 8de og 9de Post om Skatters og Tienders Ydelse er fastsat.

Hvad nu angaaer Hovedcitanternes Paastand om at meddeles Arvefæste paa de Huse med Jordlodder, hvilke de have i Brug, da findes vel Contracitantens Indsigelse imod at denne Paastand, kommer i Betragtning, paa Grund af at det Hovedcitanterne meddeelte beneficium paupertatis ikke fulde hjemle dem Ret til herom at procedere, ei at kunne bifaldes, eftersom det

i Bevillingen qvæstionis er blandt were anført, som Sagens Gjenstand, at Hovedcitanterne meddeles Fæstebreve, uden at det nærmere omtales, om herved sigtes til Arvefæstebreve eller simple Fæstebreve; men derimod findes denne Paastand, efter Sagens Beskaffenhed, ei at kunne gives Medhold.

Det maa nemlig fra Hovedcitanternes Side ansees in confesso, at der, ved Tiltrædelsen af de Huse, som de have i Brug, ei blev lovet dem Arvefæste, men allene Fæste paa Livstid, hvilket de have erkjendt, saavel i de af dem først indgivne Klager til Forligelses-Commissionen som under det fra deres Side optagne Tingsvidne, og den Grund, hvorpaa de derfor allene støtte denne deres Paastand, er, at det i en Bevilling af 24de Oct. 1793, ved hvilken det blev Contracitanten tilladt at nedlægge 5 af de i Magleby værende 37 Gaarde, imod af sammes Jorder at give de tilbageblevne Gaarde fuld Vederlag for deres Græsningsret paa nogle Jorder, som blevne indtagne til Skov, tillige blev, foruden det nævnte Vilkaar, fastsat "at den Jord, som fra de nedlæggende Gaarde blev tilovers, efterat Vederlag for Skovstrækningen var givet, skulde inddeles i 40 eller flere Huusmandslodder, hver Lod paa 1½ Td. Land bedste Jord, som med Arvefæste skulde tillægges deels de i Byen allerede værende 23 Huse, deels nye Huse, som skulde opbygges inden 1795 Aars Udgang" og af hvilke Huse det maa antages, at være in confesso, at de Huse ere, som Hoved-

citanterne beboe. Men, om det endog antages; at denne Bevilling talte til Fordeel for Hovedcitanternes Fordring paa at meddeles Arvefæstebreve, uagtet dem ved Husenes Imodtagelse ikkun var lovet Livsfæste, maa dog dette Argument for deres Paastand nu bortfalde, da det, ved allerhøieste Resolution af 5te Aug. 1818, er tilladt, "at det i Henseende til de Vilkaars Opfyldelse, under hvilke Contracitanten ved Bevilling af 24de Oct. 1793 blev tilladt at nedlægge fornævnte 5 Bøndergaarde, maa have sit Forblivende ved hvad han i saa Henseende har foretaget, dog at de 30 til 40 Td. Land, der som Eng ikke ere anvendte og inddeelte i særskildte Huuslodder, skulde, forsaavidt det ikke allerede maatte være skeet, fordeles paa de udlagte 24 Huuslodder, hvilket inden 2 Aars Forløb for Amtmanden skulde godtgjøres, at være efterkommet", og at in specie den Omstændighed, at Huusmændene ikkun vare givne simpelt Fæste, var af Contracitanten indberettet, godtgjør Præstøe Amtmandskabs Skrivelse af 29de Marts f. A.

Det bliver dernæst at undersøge, paa hvilke Vilkaar Hovedcitanterne ere berettigede til at fordre meddeelt Fæstebreve paa de Huse med tilliggende Jordlodder, som de beboe, og som de, efter hvad under Sagen er oplyst, have beboet, gamle Peder Nielsen omtrent i 18 Aar og de øvrige Hovedcitantere omtrent i 20 Aar.

At det, saaledes som Hovedcitanterne paastaae, skulde imellem dem og Contracitanten have været en

Accord, at de allene skulde præstere 52 Ugedage og 16 Hestdage og iøvrigt være fritagne for alle Skatter, Tiender og Afgivter, kan ikke, ved de fra Hovedcitanternes Side førte Vidners Forklaringer, ansees godtgjort, og at Hovedcitanterne, ligesom de øvrige saakaldte Maglebye Huusmænd, i de første Aar efterat have tiltraadt Husene, ei ere blevne affordrede videre end ovennævnte Arbeidsdage, hvilket fra Contracitantens Side er anbragt at være skeet for at ophjelpe Huusmændene, skjønnes ikke at kunne medføre nogen Ret for dem til og i Fremtiden at fordre sig fritagne for at udrede Skatter og Tiender af de Jorder, som de have i Brug, hvilke, efter hvad af Vidnerne er forklaret, ere skatte- og tiendepligtige.

Hvad in specie angaaer Skatterne, af hvilke Contracitanten indrømmer dem Fritagelse for de saakaldte gamle Hartkornsskatter samt saadanne som hæftede paa Jordeiendomme førend 1811, med Undtagelse af den ved Forordningen 1ste Octbr. 1802 paabudne Afgivt, samt Ildstedskat og Fattigskat *), da have Hovedcitanterne formeent, at ovennævnte Bevilling af 24de Octbr. 1793 godtgjør, at de ingen Skatter skulde tilsvare, efterdi det i samme hedder: at de nedlagte 5 Gaardes Hartkorn skulde lægges paa den Strækning,

*) Afgiften til Fattigvæsnet er egentlig ingen paa Hartkornet hvilende Skat, skjøndt der, ved dens Ligning, blandt andet, tages Hensyn til Hartkorn.

som indtages til Skov til Skatters Svarelse; men da denne Bevillings Udtryk maa forstaaes om de ved dens Emanation Hartkornet paahvilende Skatter, hvilke, efter Contracitantens Anbragte, ei heller fordres af Hovedcitanterne for de dem overladte Huses Hartkorn, der allene skal udrede de siden 1ste Oct. 1802 paabudne Skatter af Jord, saa skjønnes Hovedcitanternes Paastand om Fritagelse herfor saameget mindre at kunne komme i Betragtning, som det tillige maa ansees som et i Lovgivningen statueret almindeligt Princip, at Fæsterne ere pligtige at godtgjøre Jorddrotten de af Jorderne gaaende Skatter, hvilket saavel L. 3—13—12 som Forordn. 8de Juni 1787 §. 1 samt Forordningen 30te Jan. 1793 §. 12, sammenholdt med Cancellieskrivelsen af 6te Dec. 1788, hjemler.

Betræffende Tiendeafgivten af de Jorder, Hovedcitanterne have i Brug, da, ligesom det ifølge Lovens 2—23—1, sammenholdt med Cancellieskrivelserne af 28de Novbr. 1789 og 31te Octbr. 1790 §. 4, nærmest maa paaligge Fæsterne at tilsvare samme, saaledes skjønnes heller ikke Hovedcitanterne i denne Henseende at kunne nyde Frifindelse.

Med Hensyn til Maaden, hvorpaa denne skal tilsvares, da er det in confesso, at den fra Aaret 1805 til 1813 har været opkrævet med 4 Rdlr. aarlig; hvortil og Contracitanten har vedgaaet, at den oprindelig er bleven bestemt; og, da der intet Beviis er tilveiebragt for Rigtigheden af Contracitantens Anbrin-

gende, at det er efter Huusmændenes Ønske, at denne Afgivt senere, saaledes som indeholdes i de Hovedcitanterne tilbudne Fæstebrevs 9de Post, er forandret til 1 Td. Byg aarlig, og Hovedcitanterne i Indlæg af 23de Febr. 1819 have excipereet imod en saadan Forandring, maa denne Afgivt allene kunne fordres godtgjort med 4 Rbd. Sølv.

Da det, paa Grund af ovenanførte, findes, at samtlige Hovedcitantere ere pligtige at tilsvare saavel de fordrede Skatter som den omhandlede Tiendeafgivt, bliver det ufornødent at undersøge, hvorvidt den under Sagen fremlagte Christen Andersen under 10de Decbr. 1816 overgangne Dom, saavelsom de af Peder Nielsen og Christen Larsen indgaaede Forliig med Contracitanten, maatte, med Hensyn til disse, bevirke et lige Resultat.

Forsaavidt Contracitanten har paastaaet Hovedcitanternes Fordring paa aarligen at udvise et Læs Gjerdsel afviist her fra Retten, paa Grund af at samme ei skulde kunne udgjøre summa appellabilis, da vil denne Paastand ei kunne tages til Følge, efterdi Hovedcitanternes Fordring gaaer ud paa en aarlig Præstation. Derimod findes det ikke, ved det fra Hovedcitanternes Side optagne Tingsvidne, godtgjort, at dem af Contracitanten er givet noget bestemt Løfte om aarligen at nyde et Læs Gjerdsel, ihvorvel Vidnernes i saa Henseende afgivne Forklaringer vise, at Hovedcitanterne saavelsom de øvrige Maglebyes Huusmænd i Alminde-

lighed af Herskabet have nydt en saadan Udviisning; men at dette, saaledes som Contracitanten paastaaer, allene har beroet paa Herskabets frivillige Bestemmelse, bestyrkes tillige ved den af vedkommende Skovbetjent under 22de Mai f. A. afgivne Attest, og Hovedcitanterne skjønnes saaledes ikke at kunne kjendes berettigede til aarligen af Contracitanten at erholde et Læs Gjerdsel.

Hvad endelig angaaer Hovedcitanternes Paastand om at reserveres Ret til, i Overeensstemmelse med allerhøieste Resolution af 5te August 1818, inden den deri fastsatte Tid at erholde deres særlige Anpart i de 30 til 40 Td. Land, der ikke skulde være anvendte eller indddeelte i særskildte Lodder, uden at paalægges nogen yderligere Afgivt, da kan der, efter Indholdet af Hovedcitanternes Klager til Forligelses-Commissionen, ikke antages i denne Henseende at være prøvet Forliig, og Underrettens Dom maa derfor, forsaavidt den har taget denne Paastand under Paakjendelse, være at kjende uefterrettelig.

Som Følge af Foranførte vil Contracitantens i første Instants nedlagte Paastand med Undtagelse af, at Tiendeafgivten bestemmes til 4 Rbd. Sølv aarlig, istedetfor 1 Td. Byg, iøvrigt i det væsentlige, være at give Medhold, efterdi Hovedcitanterne ikke i første Instants have, undtagen i de Puncter, som ovenfor ere omhandlede, gjort Indsigelse imod Indholdet af de til

dem af Contracitanten udstædte og under Sagen fremlagte Fæstebreve.

Processens Omkostninger saavel for Under- som Overretten, som begge Parter have paastaaet sig tilkjendte, blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Det Hovedcitanternes beskikkede Sagfører Procurator Kuhlmann tilkjendte Sallarium billiges, og bliver samme af det Offentlige at udrede.

Under Sagens Behandling i første Instants samt af Hovedcitanternes befalede Sagførere for begge Retter er ingen Forsømmelse begaaet.

Thi kjendes for Ret: Hovedcitanterne Huusmændene Christen Andersen, Christen Larsen, Hans Nielsen og gamle Peder Nielsen bør enten inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, paa Anbydelse imodtage de af Contracitanten Etatsraad Scavenius til Gjørsløv, Erichstrup og Søeholm Godser til dem udstædte og under Sagen fremlagte Fæstebreve for Christen Larsen af 16de Novbr. 1814, for Hans Nielsen og gamle Peder Nielsen af 28de Septbr. 1816 og for Christen Andersen af 15de Juli 1818, til sammes Opfyldelse i alle Maader, dog at de istedetfor den i bemeldte Fæstebreves 9de Post fastsatte Tiendeafgivt af 1 Td. Byg, svare til Contracitanten aarlig 4 Rbd. Sølv, eller til næste Fardag fratræde de af dem beboede i Magleby Bye under Præstøe Amt beliggende Huse og tilliggende Lodder, samt aflevere Husene paa anordningsmæssig Maade og da tilsvare de befindende

Mangler til Herskabet. Forsaavidt Hovedcitanternes Paastand om at kjendes berettigede til, i Overeensstemmelse med allerhøieste Resolution af 5te August 1818 inden den deri fastsatte Tid, at erholde Anpart i de 30 à 40 Td. Land, der ei skulle være anvendte og inddeelte i særskildte Lodder, ved Herredstingsdommen er taget under Paakjendelse, bør denne Dom uefterrettelig at være og bør Contracitanten iøvrigt for Hovedcitanternes Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Hovedcitanternes befalede Sagfører Procurator Kuhlmann tilkjendes i Sallarium 24 Rbd. Sølv, som udredes af det Offentlige.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 8.

En, i Følge Contract, erlagt Forudbetaling paa en i Sølv betinget Leie bliver at beregne i Sølv, efter den ved hiin Forudbetaling gjeldende Norm, uden Hensyn til det forandrede Coursforhold, som finder Sted paa den Tid, da Liqvidationen foregaaer.

I Sagen:

Mette Christine, Prengers Enke,

contra:

Theehandler M. Schauboe.

(Affagt den 10de April 1820).

Citantinden Mette Christine Prengers Enke søger, under nærværende Sag, Indstævnte Theehandler M. Schauboe tilpligtet at betale sig 122 Rbd. 4 Mk. 3 ß. Sedler og Tegn med et lige Beløb i Sølv, samt lovlige Renter heraf fra Datum af Klagen til Forligelses-Commissionen indtil Betaling skeer.

Indstævnte har derimod paastaaet sig, imod at betale Citantinden 79 Rbdlr. 11 ß. Sedler og Tegn, frifunden for hendes Tiltale.

Det Spørgsmaal, som principaliter bliver at afgjøre er, om Indstævnte, saaledes som han formener, er berettiget til at fordre, at 70 Rbdlr. S. V., hvilke han, ved Imodtagelsen af en imellem Parterne under 11te Juni 1816 oprettet Leiecontract, har udbetalt Citantinden, skal komme til Afdrag i hans Debet til hende med 131 Rbd. 1 Mk. 8 ß. Sedler og Tegn, hvilke 70 Rbd. Sølv Citantinden derimod paa den af hende opgjorte Regning over deres Mellemværende har anført som Betaling for ½ Aars Leie fra 26de Mai 1818 til 26de Nov. s. A., og som, efter den da gjeldende Qvartalscours, ikkun udgjorde 87 Rbdlr. 3 Mk. Sedler og Tegn.

Indstævnte støtter sin Formening fornemmeligen derpaa, at de 70 Rbd. S. V., hvilke en Paategning paa Leiecontracten viser, ere blevne Citantinden udbetalte med 131 Rbd. N. V., i Følge Contractens Ind-

hold, skulde blive staaende som Caution for Huusleien, og altsaa formeentligen maatte ansees som et Depositum, hvilket Indstævnte skulde kunne fordre tilbage med samme Beløb i Sedler, som han havde givet.

At de omhandlede 70 Rbdlr. S. V. imidlertid skulde kunne ansees som et Depositum regulare, der, in eadem specie, kunde fordres tilbage, kan ikke antages, efterdi de, efter hvad fra Citantindens Side uimodsagt er avanceret, ei, saaledes som Forordn. af 25de Mai 1804 §. 6 foreskriver, naar Penge skulle gives in deposito, ere leverede Citantinden forseglede; men, da Leiecontracten indeholder, at Indstævnte strax ved Contractens Imodtagelse skulde betale ½ Aars Leie med 70 Rbdlr. S. V., der skulde blive staaende som Caution, og det i Citantindens Paategning allene hedder, at efter Forlangende er betalt for ½ Aars Leje 70 Rbd. S. V. med 131 Rbdlr. N. V., hvilket var efter den da gjeldende Bankcours, saa skjønnes heller ikke rettere, end at Indstævnte ikkun kunde tilbagefordre 70 Rbd. S. V. efter den ved Tilbagebetalingstiden gjeldende Cours *), hvoraf igjen fulgte, at Citantinden

*) Contracten og den ovenmeldte Paategning indeholdt udtrykkelig, at den betalte Sum var 70 Rbd. S. V., hvilke ved de erlagte 131 Rbd. blot bliver repræsenterede, ligesom Citantinden heller ikke kan antages at have havt større Nytte af det da erlagte større Navnebeløb, end om 70 Rbd. Sølv i November 1818 vare blevne hende udbetalte efter da gjeldende Qvartalscours.

maatte være berettiget til, da Indstævnte udeblev med Betalingen af den for Halvaaret fra Mai 1818 til Nov. s. A. skyldige Huusleie med 70 Rbd. Sølv, at beregne, saaledes som i hendes Regning er anført de forud erlagte 70 Rbdlr. Sølv som Betaling for den i November 1818 forfaldne Huusleie.

Derimod vil Citantindens Paastand om at den hende efter hendes Regning, imod hvilken iøvrigt Indstævnte, efter hvad hans senere Procedure indeholder, ingen Erindringer har, tilkommende Sum i Sedler og Tegn, skulde tilkjendes hende med et lige Beløb i Sølv, paa Grund af at samme er paaklaget under en Pari Qvartalscours, saameget mindre kunne komme i Betragtning, som Citantinden allene har paaklaget sin Fordring i Sedler og Tegn.

Af de Citantinden i Følge Foranførte tilkommende 122 Rbdlr. 4 Mk. 3 ß. Sedler og Tegn, bliver Indstævnte derhos pligtig at betale 5 pC. Renter fra Klagens Datum til Forligelses-Commissionen den 26de Aug. s. A. indtil Betaling skeer.

Processens Omkostninger, som begge Parter have paastaaet sig tilkjendte, blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Kongens Kasses Ret bliver at forbeholde i Anledning af at den under Sagen fremlagte imellem Citantinden og Blok Tøxen oprettede Leiecontract af 31te Mai 1817 er skrevet paa ustemplet Papiir.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Theehandler M. Schanboe bør til Citantinden Mette Christine, Prengers Enke betale 122 Rbd. 4 Mk. 3 ß. Sedler og Tegn med Renter 5 pC. deraf fra Klagens Datum til Forligelses-Commissionen den 26de Aug. f. A. indtil Betaling skeer. Processens Omkostninger ophæves. Kongens Kasses Ret forbeholdes i Anledning af at den under Sagen fremlagte imellem Citantinden og Blok Toren under 31te Mai 1817 oprettede Leiecontract er skrevet paa ustemplet Papiir.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 9.

Spørgsmaal om Godtgjørelse for nogle Proces-Omkostninger, foranledigede ved en Vexel, som af et Huus var accepteret paa et andet Huses Regning. — Eed paalagt for en med Udskrift af en Handelsbog legitimeret Fordring.

I Sagen:

Handelshuset Jacob Meyer & Sohn
i Altona,
contra:
Grosserer Moses Lazarus Wallich.

(Affagt den 10de April 1820).

Citanterne, Handelshuset Jacob Meyer & Sohn i Altona, have, i Følge Hovedstævning af 6te Juni 1818, sagsøgt Indstævnte Grosserer Moses Lazarus Wallich til at betale, efter Contocourant, skyldige Bc. Mk. 274—9—6, med Renter 6 pC. fra den 4de s. M. indtil Betaling skeer, og, i Følge Continuationsstævning af 15de Mai forrige Aar, endvidere sagsøgt ham til, paa lige Maade, at betale 375 Mk. Hamb. Banco, med 6 pC. Renter fra 13de Mai 1808, hvorhos de have paastaaet ham tilfunden at erstatte dem saavel Hoved- som Continuations-Søgsmaalets Omkostninger skadesløst.

Da Indstævntes fremsatte Erindringer om de fremlagte Conto-Couranters Uefterrettelighed ikke kunne komme i nogen Betragtning, uden forsaavidt han specielt har opgivet, hvori denne Uefterrettelighed, efter hans Formening, skal bestaae, saa bliver det, i Følge hans Procedure, ikkun at undersøge, deels hvorvidt han bør tilsvare de 197 Hbcomk. 4 ß., som ere ham debiterede i Omkostninger paa Processen angaaende een af Steevs Alloff & Comp. trasseret Verel, og deels om han i det paastævnte Beløb kan paastaae Liqvidation for en Summa af Bcomk. 250, som han paastaaer i Aaret 1812 at have betalt Citanterne i Afdrag paa deres Fordring, med 86 Specier.

Oprindelsen af den førstnævnte Fordring er af Citanterne opgivet at have været følgende: Steevs

Alloſ & Comp. traſſerede i Aaret 1807, for Indſtævntes Regning, og til Laſt af Citanterne, en Vexel ſtor L. 165—12—6, hvilken Citanterne, efter Indſtævntes Anmodning, accepterede.

Da Forordningen af 9de Sept. 1807 var emaneret forinden Forfaldsdagen, og det, i Følge denne Forordning, ikke var dem tilladt at udbetale Vexelen, blev den af Ihændehaveren proteſteret. Men, efter at Freden imellem Danmark og England var ſluttet, ſagſøgte Steevs Alloſ & Comp. Citanterne til at indfrie Vexelen, hvilken Sag, efterat der under ſamme var produceret en Atteſt, i hvis Følge Indſtævnte havde indbetalt Vexelens Beløb til den i Aaret 1807 her i Staden nedſatte Commisſion for fjendtlig Eiendom, blev paakjendt derhen, at Citanterne bleve frifundne for Steevs Alloſ & Comp. Tiltale, hvorhos dog Proceſſens Omkoſtninger bleve ophævede; og det er disſe Omkoſtninger, for hvilke Citanterne formene at tilkomme Godtgjørelſe af Indſtævnte.

Det ſkjønnes nu ikke rettere, end at Citanternes Paaſtand i denne Henſeende maa gives Medhold; thi, da det fra Indſtævntes Side er in confesso, at den omhandlede Vexel er trukket for hans Regning og efter hans Anmodning accepteret af Citanterne, ſom hans Mandatarier, ſaa er det en Følge af Sagens Natur, at han bør godtgjøre dem de Udgifter, de, i Anledning af det dem overdragne Mandatum, have havt, uden

Eed, i Mangel af hvis Aflæggelse der i det paastævnte Beløb bliver at afdrage 250 Mk. Banco med Renter 6 pC. fra fornævnte 18de Jan. 1812.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Naar Interessenterne i Handelshuset Jacob Meyer & Søhn i Altona efter lovlig Omgang enhver for sit Vedkommende med deres corporlige Eed bekræfter, at Indstævnte Grosserer Moses Lazarus Wallich ikke under 18de Jan. 1812 har betalt dem 86 Specier, bør Indstævnte til Citanterne betale de paastævnte Bco. Mk. 649—9—6, med Renter 6 pC. af 375 Bco. Mk. fra 13de Mai 1808 og af 274 Bco. Mk. 9—6 fra 4de Juni 1818 indtil Betaling skeer. Trøster derimod bemeldte Interessentere sig ikke til enten een eller alle saadan Eed at aflægge, bør i fornævnte Beløb afgaae 250 Mk. Bco. med Renter 6 pC. fra 18de Jan. 1812.

Processens Omkostninger ophæves.

Det Idømte at efterkommes inden femten Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 10.

Borttagelsen af nogle Hegnstykker, som alt vare skilte fra Hegnet, og laae ved Siden af samme, kan ikke straffes efter Tyvslovgivningen, men kun med Hensyn til Fdg. 29de Oct. 1794, §. 22, hvis Aarsag en Person, der for slig Brøde var sat under Action, frifindes for Justitiens Tiltale, hvorimod han dog dømmes i Omkostninger.

I Sagen:

Procurator Payngk, som Actor,

contra:

Huusmand Jacob Nielsen.

(Afsagt den 11te April 1820).

Tiltalte Huusmand Jacob Nielsen er, under nærværende Sag, ved egen Tilstaaelse, overbeviist, at have bortstjaalet tvende Egestykker, som laae udenfor Førslew Dyrehauge, og henhørte til et om samme værende Rækværk.

For denne Forseelse er Tiltalte, ved den indankede inden Øster Flakkeberg Herreders Extraret den 3die Marts sidstleden afsagte Dom, anseet efter Forordn. 20de Febr. 1789 §. 1, i det Dommeren, med Hensyn til at bemeldte Egestykker, da Tiltalte borttog samme, vare adskilte fra Hegnet, og saaledes at ansee Hegnet uvedkommende, har formeent, at den Straf, som, ved

Eed, i Mangel af hvis Aflæggelse der i det paastævnte Beløb bliver at afdrage 250 Mk. Banco med Renter 6 pC. fra fornævnte 18de Jan. 1812.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Naar Interessenterne i Handelshuset Jacob Meyer & Sohn i *Altona* efter lovlig Omgang enhver for sit Vedkommende med deres corporlige Eed bekræfter, at Indstævnte Grosserer Moses Lazarus Wallich ikke under 18de Jan. 1812 har betalt dem 86 Specier, bør Indstævnte til Citanterne betale de paastævnte Bco. Mk. 649—9—6, med Renter 6 pC. af 375 Bco. Mk. fra 13de Mai 1808 og af 274 Bco. Mk. 9—6 fra 4de Juni 1818 *indtil* Betaling skeer. Troster derimod bemeldte Interessentere sig ikke til enten een eller alle saadan Eed at aflægge, bør i fornævnte Beløb afgaae 250 Mk. Bco. med Renter 6 pC. fra 18de Jan. 1812.

Processens Omkostninger ophæves.

Det Idømte at efterkommes inden femten Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter

No. 10.

Borttagelsen af nogle Hegnstykker, som alt vare skilte fra Hegnet, og laae ved Siden af samme, kan ikke straffes efter Tyvslovgivningen, men kun med Hensyn til Fdg. 29de Oct. 1794, §. 22, hvis Aarsag en Person, der for slig Brøde var sat under Action, frifindes for Justitiens Tiltale, hvorimod han dog dømmes i Omkostninger.

I Sagen:

Procurator Payngk, som Actor,

contra:

Huusmand Jacob Nielsen.

(Afsagt den 11te April 1820).

Tiltalte Huusmand Jacob Nielsen er, under nærværende Sag, ved egen Tilstaaelse, overbeviist, at have bortstjaalet tvende Egestykker, som laae udenfor Fortslow Dyrehauge, og henhørte til et om samme værende Rækværk.

For denne Forseelse er Tiltalte, ved den indankede inden Øster Flakkeberg Herreders Extraret den 3die Marts sidstleden afsagte Dom, anseet efter Forordn. 20de Febr. 1789 §. 1, i det Dommeren, med Hensyn ... ..meldte Egestykker, da Tiltalte borttog samme, ...te fra Hegnet, og saaledes at ansee Hegnet ...nde, har formeent, at den Straf, som, ved

Forordn. af 29de Oct. 1794 §. 22, er fastsat for dem, som bortstjæle Hegn, ikke in casu skulde være anvendelig.

Men, ligesom sidstnævnte Forordning ved Straffens Bestemmelse maa antages at have taget Hensyn til Forseelsens Strafbarhed baade som Tyverie og som Brud paa Markfreden, saa vilde det og stride imod Sagens Natur, om den Skyldige, fordi han intet selv havde brudt, og der saaledes ved hans Handling ingen Ufred kunde voldes, skulde straffes haardere end om dette havde været Tilfældet.

Det findes derfor, at den Tiltalte, for sit Forhold, i det høieste kunde blive at ansee med den i denne §. bestemte Mulct af 10 Rbd.; men da denne, i Følge bemeldte Forordnings §. 50, ikkun under en privat Sag for vedkommende Politieret kan indtales, saa vil han i nærværende, fra Justitiens Side anlagte og her til Overretten appellerede Sag, for Actors Tiltale blive at frifinde *); dog kan han, efter Sagens Omstændigheder, ikke undgaae at tilsvare Actionens Omkostninger, hvorunder Defensor Procurator Klüvers Sallarium ved Underrettens Dom passende findes bestemt til 2 Rbd. Sølv.

Under Behandlingen i første Instants og Sagførelsen ved begge Retter har intet ulovligt Ophold fundet Sted.

*) Naturligviis blev Tiltalte dermed ikke befriet for det den Fornærmede tilkommende private Søgsmaal.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte Huusmand Jacob Nielsen bør for Actors Tiltale i denne Sag fri at være, dog at han tilsvarer de af Actionen lovligt flydende Omkostninger, derunder indbefattet i Salarium til Procurator Klüver 2 Rbd. Sølv.

Det Idømte at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 11.

De Sjællandske Omslagsterminer ansete gjeldende ogsaa for Bornholm *). — Naar en Capital er opsagt til en Tid, hvortil den ei retteligt kunde opsiges, kan deraf ei opstaae nogen Forpligtelse for Debitor til at betale til den Tid, hvorpaa Opsigelsen retteligen kunde have lydt.

I Sagen:

Lars Hansen,

contra:

Niels Nielsen Holm.

(Afsagt den 17de April 1820).

Under nærværende i første Instants ved Hasle Byetingsret paakjendte Sag, der af Lars Hansen procede-

*) Det modsatte er senere bestemt ved en Cancellie-Placat 24de Mai 1820, hvis Motiver omstændeligen ere udviklede i Collegialtidenden for bemeldte Aar, No. 30, Side 427-432.

ens efter Hovedstævning og af Niels Nielsen Holm efter Contrastævning, er Spørgsmaalet, om Sidstnævnte har været pligtig, efter den til ham under 20de Febr. 1818 passerede Opsigelse, at betale en af ham den 2den Jan. 1807 for 533 Rd. 2 Mk. D. C. udstædt og til en lige Sum i Rigsbankpenge Sølvværdie omskreven Obligation, hvis paalydende Sum, efter Opsigelsen, fordredes udbetalt den 20de Mai s. A. med Renternes 25 dobbelte Beløb i Navneværdie efter Coursen.

Da Contracitanten har fremsat den Indsigelse, at Capitalen ikke kunde opsiges til at vorde udbetalt den 20de Mai, men at Udbetaling derimod kun kunde fordres til een af Omslagsterminerne, bliver det, med Hensyn til Proceduren, foreløbigen at undersøge, om det kan antages, at Omslagsterminer finde Sted paa Bornholm; thi vel vil Hovedcitanten mene, at Contracitanten, deels ved ikke at gjøre nogen Erindring mod Opsigelsen den Gang den blev forkyndt og deels ved den første Retsdag Sagen foretoges at tilbyde Betaling, dog paa en Maade som Hovedcitanten ikke vilde antage for fyldestgjørende, maa ansees at have erkjendt sig pligtig at betale efter Opsigelsen; men dette vil ikke kunne antages, da Contracitanten, hvad den første af de releverede Omstændigheder angaaer, ikke kunde være pligtig for Opsigelsesmændene, hvis Ærinde kun havde til Hensigt at faae Visshed om at Opsigelsen var lovlig forkyndt, at fremkomme med sine Indsigelser

mod Hovedcitantens Ret til at fordre Betaling til den i Opsigelsen bestemte Tid; og betræffende det af Contracitanten den første Retsdag giorte Tilbud, at betale, da kan der fra samme, ifølge 1—15—3, ikke udledes nogen Slutning til, at Contracitanten virkelig erkjendte sig skyldig at betale.

Naar der altsaa spørges, om Omslagsterminer finde Sted paa Bornholm, da skjønnes det ikke rettere, end at dette Spørsmaal maa besvares bekræftende, siden Bornholm henhører under Sjællands Stift, og det der, efter 5—14—1 og senere Anordninger, gjelder om Sjællandske Gjeldsforskrivninger, derfor ogsaa maa gjelde om de Bornholmske. Vel har Hovedcitanten yttret, at det kun er i geistlige Sager, at Bornholm har været henlagt under Sjællands Stift, men de af Contracitanten herimod citerede Reskripter vise noksom, at hans Formening i saa Henseende er urigtig, hvortil kommer, at Lovens 1—3—15 og 1—4—28, ved ikke blandt de opregnede Provindser at nævne Bornholm, forudsætte, at samme ei udgjør en Provinds for sig selv, men hører under Sjælland; ligeledes taler Placaten af 26de April 1814 §. 4 og Forordn. af 17de Juni 1773 §. 1 for, at Omslagsterminer paa Bornholm, ligesom andensteds, finde Sted.

Men naar det nu saaledes statueres, at Omslagsterminer ere anordnede paa Bornholm, bliver det, efter Proceduren, fremdeles at undersøge, om ikke den in casu paastævnte Obligation er af den Beskaffenhed,

at den ei behøvede at opsiges til Omslagsterminerne, men at derimod saadant kunde skee til enhver Tid, Creditor lystede.

Dette sees ikke at kunne antages; thi, om Omslagsterminerne end ikke ansees at skulle nødvendig lægges til Grund ved Forskrivningers Udstædelse, maa Præsumtionen dog være for, at Gjelden er contraheret med Hensyn til dem, naar ikke udtrykkelig Bestemmelse om det modsatte er vedtaget; og det at Obligationen qvæstionis intet indeholder om Betalingstiden, men kun fastsætter hvad Opsigelse der skal finde Sted, vil altsaa ikke kunne være nok til at statuere, at Contrahenternes Mening har været, at Betalingen skulde kunne fordres til enhver Tid, især da Hovedcitanten ei har beviist sit af Vederparten ikke indrømmede Foregivende, at det er almindeligt paa Bornholm, at Omslagsterminerne ikke iagttages *), og man følgelig ikke fra denne Omstændighed kan gjøre nogen Slutning til at nærværende Sags Parter, ved ikke at bestemme noget udtrykkeligt om Betalingstiden, have været enige i, at denne skulde være aldeles ubestemt og afhænge af Creditors Godtbefindende.

Ifølge alt Foranførte bliver Contracitanten at frifinde for Hovedcitantens Tiltale; thi hvad det an-

*) Dette var derimod, med Øvrighedens Erklæring, oplyst, da Sagen, ved den ovennævnte Anordning 24de Mai 1820, blev afgjort.

gaaer, at Hovedcitanten har yttret, at, naar Capitalen var opsagt til Udbetaling den 20de Mai 1818, og dette ikke ansaaes at være nogen Tid, hvortil Betaling kunde fordres, maatte Capitalen, efter den passerede Opsigelse, ansees forfalden til Betaling den paafølgende 11te Juni Termin, da findes det ikke, at der er nogen tilstrækkelig Grund til at antage dette, hvorimod Hovedcitanten, naar han har opsagt Capitalen til en urigtig Tid, maa, hvis han senere vil have Betaling, paa nye opsige Obligationen, siden den ældre Opsigelse maa ansees for aldeles ugyldig, og Debitor ikke eengang kan med Vished vide, at Creditor, fordi han ønsker Betaling den 20de Mai, paa hvilken Tid han maaskee har Anvendelse for Pengene, som senere ikke finder Sted, ogsaa ønsker, hvis Betaling ikke kan faaes til den nysmeldte Tid, at erholde samme i den paafølgende 11te Juni Termin.

Processens Omkostninger for begge Retter blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Contracitanten Niels Nielsen Holm bør for Hovedcitanten Lars Hansens Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

---

forsaavidt det kunde imputeres dem, ved egen Forseelse at have foranlediget samme.

Vel har nu Indstævnte, i sidstanførte Henseende, erindret, deels at han ikke kan antage, at Vexelen først var forfalden den 15de Septbr. 1807, deels at Citanterne formentligen have handlet urigtigt i, uden Undersøgelse om Vexelen ei mueligen var dansk Eiendom, at lade samme protestere, og endeligen, at han, naar Citanterne betimeligen havde underrettet ham om den anlagte Sag, vilde have forebygget Processen ved Forlig, eller paa hver anden Maade.

Hvad nu den første af disse Erindringer angaaer, da kan Indstævntes blotte Benægtelse af at Vexelen havde den Forfaldstid, som Citanterne saavel under Sagen, som forhen i en Indstævnte den 7de Juni 1816 tilstillet Skrivelse, have opgivet, ikke komme i Betragtning, efterdi han, hvis Paastand om Frifindelse grunder sig paa en af Citanterne formeentligen begaaet Forsømmelse, maa være pligtig at bevise det Factum, hvoraf han vil udlede en saadan, hvilket han ogsaa selv har erkjendt ved i sit Indlæg af 1ste Nov. 1819 at erklære, at han forbeholdt sig at godtgjøre, at den foregaaede Protest aldrig vilde have fundet Sted, hvis Citanterne havde efterkommet deres Vexel-Pligter.

Den i Indstævntes anden Erindring bestderrede Undersøgelse vedkom, i Følge Forordn. 9de Sept. 1807 §. 25, ikke Citanterne, og hans tredie Erindring maa ligeledes bortfalde; thi, om det end antages, at Citan-

terne, uden Opoffrelse af en større Sum, end den, hvorfor han nu søges i Proces-Omkostninger, kunde have opnaaet Sagens mindelige Afgjørelse, saa er det i al Fald fra hans Side in confesso, at Citanterne have underrettet ham om Sagen, hvilket, efter deres uimodsagte Paastand, skeete, saasnart samme var anlagt.

Til Indstævntes subsidielle Erindringer, som han grunder derpaa, at de fornævnte Procesomkostninger i Citanternes Skrivelse af 7de Juni 1816 ere opgivne til 161 Mk. Bco. 10 ß., i Contocouranten derimod til 197 Bcomk. 4 ß., kan ikke heller tages noget Hensyn, da Citanterne tilstrækkeligen have oplyst Grunden til denne Difference, og, ved fremlagte Regninger, imod hvis Rigtighed Indstævnte ingen bestemt Indsigelse har fremsat, godtgjort, at det dem tilkommende Beløb er det i Contocouranten Anførte.

Forsaavidt endeligen Indstævnte paastaaer, at han i Aaret 1812 har i Afdrag paa Citanternes Tilgodehavende betalt dem 250 Mk. Banco med 86 Species, da har han vel, imod Citanternes Benægtelse af at nogen Interessent af deres Firma har modtaget en saadan Sum, ikke herfor tilveiebragt Beviis, men det findes dog, at der, ved den af Indstævnte fremlagte og af Notarius attesterede Udskrift af hans Handelsbog, er tilveiebragt en saadan Formodning for Rigtigheden af hans Foregivende i den Henseende, at Citanterne, i Følge Grundsætningerne i 5—14—48, maa paalægges

Eed, i Mangel af hvis Aflæggelse der i det paastævnte Beløb bliver at afdrage 250 Mk. Banco med Renter 6 pC. fra fornævnte 18de Jan. 1812.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Naar Interessenterne i Handelshuset Jacob Meyer & Sohn i Altona efter lovlig Omgang enhver for sit Vedkommende med deres corporlige Eed bekræfter, at Indstævnte Grosserer Moses Lazarus Wallich ikke under 18de Jan. 1812 har betalt dem 86 Specier, bør Indstævnte til Citanterne betale de paastævnte Bco. Mk. 649—9—6, med Renter 6 pC. af 375 Bco. Mk. fra 13de Mai 1808 og af 274 Bco. Mk. 9—6 fra 4de Juni 1818 *indtil Betaling skeer.* Troster derimod bemeldte Interessentere sig ikke til enten een eller alle saadan Eed at aflægge, bør i fornævnte Beløb afgaae 250 Mk. Bco. med Renter 6 pC. fra 18de Jan. 1812.

Processens Omkostninger ophæves.

Det Idømte at efterkommes inden femten Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 10.

Borttagelsen af nogle Hegnstykker, som alt vare skilte fra Hegnet, og laae ved Siden af samme, kan ikke straffes efter Tyvslovgivningen, men kun med Hensyn til Fdg. 29de Oct. 1794, §. 22, hvis Aarsag en Person, der for slig Brøde var sat under Action, frifindes for Justitiens Tiltale, hvorimod han dog dømmes i Omkostninger.

I Sagen:

Procurator Payngk, som Actor,

contra:

Huusmand Jacob Nielsen.

(Afsagt den 11te April 1820).

Tiltalte Huusmand Jacob Nielsen er, under nærværende Sag, ved egen Tilstaaelse, overbeviist, at have bortstjaalet tvende Egestykker, som laae udenfor Forsløw Dyrehauge, og henhørte til et om samme værende Rækværk.

For denne Forseelse er Tiltalte, ved den indankede inden Øster Flakkeberg Herreders Extraret den 3die Marts sidstleden affagte Dom, anseet efter Forordn. 20de Febr. 1789 §. 1, i det Dommeren, med Hensyn til at bemeldte Egestykker, da Tiltalte borttog samme, vare adskilte fra Hegnet, og saaledes at ansee Hegnet uvedkommende, har formeent, at den Straf, som, ved

Forordn. af 29de Oct. 1794 §. 22, er fastsat for dem, som bortstjæle Hegn, ikke in casu skulde være anvendelig.

Men, ligesom sidstnævnte Forordning ved Straffens Bestemmelse maa antages at have taget Hensyn til Forseelsens Strafbarhed baade som Tyverie og som Brud paa Markfreden, saa vilde det og stride imod Sagens Natur, om den Skyldige, forbi han intet selv havde brudt, og der saaledes ved hans Handling ingen Ufred kunde voldes, skulde straffes haardere end om dette havde været Tilfældet.

Det findes derfor, at den Tiltalte, for sit Forhold, i det høieste kunde blive at ansee med den i denne §. bestemte Mulct af 10 Rbd.; men da denne, i Følge bemeldte Forordnings §. 50, ikkun under en privat Sag for vedkommende Politieret kan indtales, saa vil han i nærværende, fra Justitiens Side anlagte og her til Overretten appellerede Sag, for Actors Tiltale blive at frifinde *); dog kan han, efter Sagens Omstændigheder, ikke undgaae at tilsvare Actionens Omkostninger, hvorunder Defensor Procurator Klüvers Sallarium ved Underrettens Dom passende findes bestemt til 2 Rbd. Sølv.

Under Behandlingen i første Instants og Sagførelsen ved begge Retter har intet ulovligt Ophold fundet Sted.

*) Naturligviis blev Tiltalte dermed ikke befriet for det den Fornærmede tilkommende private Søgsmaal.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte Huusmand Jacob Nielsen bør for Actors Tiltale i denne Sag fri at være, dog at han tilsvarer de af Actionen lovligt flydende Omkostninger, derunder indbefattet i Sallarium til Procurator Klüver 2 Rbd. Sølv.

Det Idømte at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 11.

De Sjællandske Omslagsterminer ansete gjeldende ogsaa for Bornholm *). — Naar en Capital er opsagt til en Tid, hvortil den ei rettelig kunde opsiges, kan deraf ei opstaae nogen Forpligtelse for Debitor til at betale til den Tid, hvorpaa Opsigelsen retteligen kunde have lydt.

I Sagen:

Lars Hansen,

contra:

Niels Nielsen Holm.

(Afsagt den 17de April 1820).

Under nærværende i første Instants ved Hasle Byetingsret paakjendte Sag, der af Lars Hansen procede-

*) Det modsatte er senere bestemt ved en Cancellie-Placat 24de Mai 1820, hvis Motiver omstændeligen ere udviklede i Collegialtidenden for bemeldte Aar, No. 30, Side 427-432.

ets efter Hovedstævning og af Niels Nielsen Holm efter Contrastævning, er Spørgsmaalet, om Sidstnævnte har været pligtig, efter den til ham under 20de Febr. 1818 passerede Opsigelse, at betale en af ham den 2den Jan. 1807 for 533 Rd. 2 Mk. D. C. udstædt og til en lige Sum i Rigsbankpenge Sølvværdie omskreven Obligation, hvis paalydende Sum, efter Opsigelsen, fordredes udbetalt den 20de Mai s. A. med Renternes 25 dobbelte Beløb i Navneværdie efter Coursen.

Da Contracitanten har fremsat den Indsigelse, at Capitalen ikke kunde opsiges til at vorde udbetalt den 20de Mai, men at Udbetaling derimod kun kunde fordres til een af Omslagsterminerne, bliver det, med Hensyn til Proceduren, foreløbigen at undersøge, om det kan antages, at Omslagsterminer finde Sted paa Bornholm; thi vel vil Hovedcitanten mene, at Contracitanten, deels ved ikke at gjøre nogen Erindring mod Opsigelsen den Gang den blev forkyndt og deels ved den første Retsdag Sagen foretoges at tilbyde Betaling, dog paa en Maade som Hovedcitanten ikke vilde antage for fyldestgjørende, maa ansees at have erkjendt sig pligtig at betale efter Opsigelsen; men dette vil ikke kunne antages, da Contracitanten, hvad den første af de releverede Omstændigheder angaaer, ikke kunde være pligtig for Opsigelsesmændene, hvis Ærinde kun havde til Hensigt at faae Visshed om at Opsigelsen var lovlig forkyndt, at fremkomme med sine Indsigelser

mod Hovedcitantens Ret til at fordre Betaling til den i Opsigelsen bestemte Tid; og betræffende det af Contracitanten den første Retsdag gjorte Tilbud, at betale, da kan der fra samme, ifølge 1—15—3, ikke udledes nogen Slutning til, at Contracitanten virkelig erkjendte sig skyldig at betale.

Naar der altsaa spørges, om Omslagsterminer finde Sted paa Bornholm, da skjønnes det ikke rettere, end at dette Spørsmaal maa besvares bekræftende, siden Bornholm henhører under Sjællands Stift, og det der, efter 5—14—1 og senere Anordninger, gjelder om Sjellandske Gjeldsforskrivninger, derfor ogsaa maa gjelde om de Bornholmske. Vel har Hovedcitanten yttret, at det kun er i geistlige Sager, at Bornholm har været henlagt under Sjællands Stift, men de af Contracitanten herimod citerede Reskripter vise noksom, at hans Formening i saa Henseende er urigtig, hvortil kommer, at Lovens 1—3—15 og 1—4—28, ved ikke blandt de opregnede Provindser at nævne Bornholm, forudsætte, at samme ei udgjør en Provinds for sig selv, men hører under Sjælland; ligeledes taler Placaten af 26de April 1814 §. 4 og Forordn. af 17de Juni 1773 §. 1 for, at Omslagsterminer paa Bornholm, ligesom andensteds, finde Sted.

Men naar det nu saaledes statueres, at Omslagsterminer ere anordnede paa Bornholm, bliver det, efter Proceduren, fremdeles at undersøge, om ikke den in casu paastævnte Obligation er af den Beskaffenhed,

at den ei behøvede at opsiges til Omslagsterminerne, men at derimod saadant kunde skee til enhver Tid, Creditor lystede.

Dette sees ikke at kunne antages; thi, om Omslagsterminerne end ikke ansees at skulle nødvendig lægges til Grund ved Forskrivningers Udstædelse, maa Præsumtionen dog være for, at Gjelden er contraheret med Hensyn til dem, naar ikke udtrykkelig Bestemmelse om det modsatte er vedtaget; og det at Obligationen qvæstionis intet indeholder om Betalingstiden, men kun fastsætter hvad Opsigelse der skal finde Sted, vil altsaa ikke kunne være nok til at statuere, at Contrahenternes Mening har været, at Betalingen skulde kunne fordres til enhver Tid, især da Hovedcitanten ei har beviist sit af Vederparten ikke indrømmede Foregivende, at det er almindeligt paa Bornholm, at Omslagsterminerne ikke iagttages *), og man følgelig ikke fra denne Omstændighed kan gjøre nogen Slutning til at nærværende Sags Parter, ved ikke at bestemme noget udtrykkeligt om Betalingstiden, have været enige i, at denne skulde være aldeles ubestemt og afhænge af Creditors Godtbefindende.

Ifølge alt Foranførte bliver Contracitanten at frifinde for Hovedcitantens Tiltale; thi hvad det an-

*) Dette var derimod, med Øvrighedens Erklæring, oplyst, da Sagen, ved den ovennævnte Anordning 24de Mai 1820, blev afgjort.

gaaer, at Hovedcitanten har yttret, at, naar Capitalen var opsagt til Udbetaling den 20de Mai 1818, og dette ikke ansaaes at være nogen Tid, hvortil Betaling kunde fordres, maatte Capitalen, efter den passerede Opsigelse, ansees forfalden til Betaling den paafølgende 11te Juni Termin, da findes det ikke, at der er nogen tilstrækkelig Grund til at antage dette, hvorimod Hovedcitanten, naar han har opsagt Capitalen til en urigtig Tid, maa, hvis han senere vil have Betaling, paa nye opsige Obligationen, siden den ældre Opsigelse maa ansees for aldeles ugyldig, og Debitor ikke eengang kan med Vished vide, at Creditor, forbi han ønsker Betaling den 20de Mai, paa hvilken Tid han maaskee har Anvendelse for Pengene, som senere ikke finder Sted, ogsaa ønsker, hvis Betaling ikke kan faaes til den nysmeldte Tid, at erholde samme i den paafølgende 11te Juni Termin.

Processens Omkostninger for begge Retter blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Contracitanten Niels Nielsen Holm bør for Hovedcitanten Lars Hansens Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

No. 12.

Et af Lovens 5—2—81 hentet Argument mod en Contracts Gyldighed forkastet. — Under den Sag, som anlægges til Fornyelse af en ældre Dom, kan ikke andet sættes under Spørgsmaal end det, der allerede under den første Sag var omtvistet. — Brud paa en Contract, hvorved de contractmæssige Rettigheder ere forbrudte. — Contrapræstensioner, som i første Instants ei ere tagne under Paakjendelse, kunne, i anden Instants, ei komme i Betragtning, naar der ei proceederes til Hjemvisning.

I Sagen:

Proprietair Hangsted, som Værge for Lieutenant Sehested,

contra:

Birkedommer Hans Friis.

(Afsagt den 17de April 1820).

Forsaavidt Citanten, Proprietair Haugsted, som Værge for den umyndiggjorte Lieutenant Sehested, formener, at een af denne, førend han tiltraadte Besiddelsen af Stamhuset Broholm, med Indstævnte Birkedommer Hans Friis, under 8de Septbr. 1803 indgaaet Contract, hvorefter Sidstnævnte, fra den Tid Sehested fik fornævnte Stamhuus i Besiddelse, skulde, imod en aarlig Løn af 200 Rbdlr. og 20 Favne Brænde, føre alle hans Sager, maa ansees som ugyldig paa Grund

af 5—2—81, siden Contracten (fordi Sehested, ved dens Indgaaelse, ikke endnu var Stamhusets Besidder) formeentlig kan siges at angaae Salg af ventendes Arv, skjønnes det ikke, at hans Mening kan være at give Medhold, og det saameget mindre, som Stamhuset, egentlig talt, længe forend Contracten blev indgaaet, kan ansees at være gaaet i Arv til Lieutenant Sehested, eftersom det ikke var, ifølge Arvegangsordenen, men, efter en Kongelig Bevilling, at Oberstlieutenantinde Sehested havde Besiddelsen af samme sin Livstid, og Godset altsaa ikke kan siges at være tilfalden Lieutenant Sehested som Arv efter hende.

Naar nu hertil kommer, at der ikke er fremsat Realitets Indsigelser mod Søgsmaalet i den Sag, der, ved den under 19de Febr. 1816, inden Salling Herredsret erhvervede Dom, er tilendebragt, saa vil denne Dom, saavelsom den senere Fornyelses-Dom af 12te Jan. 1818, der have til Gjenstand Indstævntes Tilgodehavende fra Aaret 1813 til 1815, være at stadfæste; thi hvad angaaer de Indsigelser, der under den Sag, som til Fornyelsesdoms Erhvervelse blev anlagt, ere fremsatte, deels paa Grund af, at Indstævnte, ved at paatage sig Sager mod Sehested, formeentlig maa have tabt sin Ret efter Contracten, og deels med Hensyn til den paa det ikke leverede Brænde satte Priis, da kunne disse ikke komme i Betragtning, eftersom Citanten ikke er fremkommen med saadanne Indsigelser forend Dommen af 19de Febr. 1816 er afsagt,

og der ikke under en Sag, som blot sigter til Fornyelsesdoms Erhvervelse, kan sættes andet under Qvæstion end det der allerede under den første Sag var omtvistet.

Betræffende dernæst den tredie under nærværende Sag paaankede Dom, der er afsagt den 24de Novbr. 1817 og hvorved Indstævnte, ligeledes i Overeensstemmelse med den ovenfor omtalte Contract, er tilkiendt 1000 Rbdlr. N. V., da bliver denne Dom at forandre saaledes, at Citanten frifindes for Indstævntes Tiltale i saa Henseende; thi under den Sag, som ved sidstbemeldte Dom er afgjort, maa det statueres, at der er gjort Indsigelse mod Forbringen af den Grund, at Indstævnte har paataget sig Sager mod Lieutenant Sehested, siden Indstævnte selv, ved at benægte Haugsteds Foregivende herom, erkjender, at en saadan Indsigelse er gjort, men, naar dette antages, findes det ogsaa, at Citanten maa være at frifinde for Indstævntes Tiltale, da det er beviist, at Indstævnte har mødt under Skiftet efter Oberstlieutenantinde Sehested for de Sehestedske Arvinger imod Lieutenant Sehested, hvoraf det er en naturlig Følge, at Sidstnævnte har været ude af Stand til, paa samme Tid, at afbenytte ham som sin Sagfører under Skiftet, og eftersom Indstævnte saaledes maa ansees at have brudt Contracten fra sin Side, kan han ikke, naar derimod giøres Indsigelser, paastaae, at nyde de Fordele ham ved Contracten, vare tilsagte.

Med Hensyn til hvad der, under Sagen, er omhandlet betræffende Citantens formeentlige Contrafordringer i Anledning af det Procurator C. H. Hansen skal tilkomme i Sallarium for en Sag, han for Lieutenant Sehested har udført, anmærkes det, at, da Søgsmaalet angaaende disse Contrapætensioner, ikke er taget under Paakjendelse hverken ved Dommen af 24de Nov. 1817 eller ved den af 12te Jan. 1818, saa vil her, siden der ikke in casu procederes til Hjemvisning, ei blive Spørgsmaal om disse Contrapætensioner.

Processens Omkostninger for begge Retter blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: De paaankede Domme af 19de Febr. 1816 og 12te Jan. 1818 bør ved Magt at stande; men iøvrigt bør Citanten Proprietair Haugsted, som Lieutenant Sehesteds Værge for Indstævnte Birkedammer Hans Friis's Tiltale i denne Sag frie at være, og, som en Følge deraf, den Executionsforretning, der er skeet efter den paaankede Dom af 24de Nov. 1817, være ugyldig.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 13.

Underrettens Dom og tvende optagne Tingsvidner ex officio kjendte uefterrettelige, fordi det ei var beviist, at Sagen var foretaget ved Forligelses-Commissionen.

I Sagen:

Grethe Jeppesdatter, Enke efter afgangne Huusmand Lars Pedersen af Baagse,

contra:

Huusmand Jens Jensen Krog.[1]

(Afsagt den 17de April 1820).

Efter erhvervet allernaadigst beneficium paupertatis og Opreisning paaanker Citantinden Grethe Jeppesdatter, Enke efter afgangne Huusmand Lars Pedersen af Baagse, en inden Møens Herredstingsret den 10de Mai forrige Aar afsagt Dom i en Sag anlagt af Citantinden imod Indstævnte Huusmand Jens Jensen Krog, fordi denne formeentligen uretteligen skal have sat sig i Besiddelse af et hendes afdøde Mand fæstet Huus m. v., hvilken Dom, hvorved Indstævnte for hendes Tiltale er frifunden, hun paastaaer forandret i Overeensstemmelse med hendes for Underretten nedlagde Paastand derhen, at Indstævnte dømmes, for begaaet Vold, Ran og Hærværk, at bøde sine 3 Mark, Igield og Tvegjeld, samt tvende Gange trende 40 Lod Sølv, foruden at sætte Fæstehuset i den

Stand, det var ved hendes Mands Død, samt erstatte hende Processens Omkostninger m. v.

Da den saaledes nedlagde Paastand, ifølge Bestemmelserne i Forordn. 10de Juli 1795 §. 22, ikke kunde dispensere Citantinden fra, forinden Sagens Anlæg at henvende sig med Klage til vedkommende Forligelses-Commission, men der ikke under Sagen er fremlagt nogen saadan Klage eller Attest fra Forligelses-Commissionen om at mindelig Forening har været forsøgt og ikke opnaaet, ligesom det ikke heller sees, at nogen Attest i fornævnte Henseende har været foreviist under de tvende Tingsvidner, som af Parterne ere erhvervede, saa vil saavel den indankede Dom, som bemeldte Tingsvidner være at kjende uefterrettelig, hvorfor den Omstændighed, at ingen af Parterne i denne Henseende har nedlagt nogen Paastand, ikke kan være hinderlig, da det paaligger Retten ex officio at paasee Overholdelsen af Anordningerne om Forligelsesvæsenet.

Af de her for Retten befalede Sagførere er Sagen med vedbørlig Hurtighed fremmet, og den for Citantinden i første Instants befalede Sagfører findes ikke skyldig i noget Forhold, der skjønnes at kunne paadrage ham Mulkt.

Thi kjendes for Ret: Underretsdommen, samt de af Parterne erhvervede Tingsvidner bør uefterrettelige at være.

No. 14.

Den senere Eier af det ved en Obligation givne Pant har ikke at blande sig i den mod Obligationens Udstæder til sammes Indfrielse anlagte Sag.

Kjendelse i Sagen:

Grosserer Jean de Coninck, Consul Peder de Coninck, samt Grossererne Henrich Laurent Frølich og Frederich Duntzfeldt,

contra:

Fuldmægtig ved Notarial-Contoiret Frederik Sandil.

(Afsagt den 24de April 1820).

Nærværende Sag, hvorunder Citanterne Grosserer Jean de Coninck, Consul Peder de Coninck, samt Grossererne Henrich Laurent Frølich og Frederich Duntzfeldt søge Indstævnte, Fuldmægtig ved Notarial-Contoiret Frederik Sandil, til at indfrie deres Andeel i en af Indstævnte under 2den Novbr. 1811 udstædt Panteobligation, har Curator i Handelshuset Schultz & Borchs Boe, Procurator Haagen, paastaaet afviist paa Grund af, at Indstævnte ikke længer er Eier af det ved den nævnte Obligation givne Pant, men at dette er solgt til nu afdøde Etatsraad C. Borch, og

alleaa er hans Arvinger tilhørende, mod hvilke Sagen derfor, efter hans Mening, burde været anlagt.

Den derpaa grundede Paastand om Sagens Afviisning kan imidlertid ikke tages til Følge: thi den Omstændighed, at Pantet senere er kommen i en andens Besiddelse, kan ikke betage Citanterne deres Ret til at fordre Betaling af Udstæderen af Obligationen, og det er blot ham de i nærværende Sag have paastaaet, ved Dom, tilpligtet at betale dem deres Tilgodehavende. Heller ikke kan den af bemeldte Curator tagne Reservation af Ret til at svare i Realiteten komme i Betragtning, imod den af Citanterne gjorte Protest, siden det, som ovenanført, kun er Udstæderen af Obligationen der er sagsøgt, og ingen Paastand med Hensyn til Pantet selv, eller dets nuværende Besidder, er nedlagt, saa at Citanterne, hvad Pantet angaaer, ikke under nærværende Sag attraae at tillægges større Ret end den, de i Forveien ere i Besiddelse af.

Sagen bliver imidlertid ikke for Øieblikket endelig at paakjende, siden Indstævntes Sagfører, ved Sagens Foretagelse den 13de Marts, har paa sin Parts Vegne reserveret det Fornødne, som maa antages at gaae ud paa, at han forbeholdt sig at fremføre det Fornødne for sin Part, naar de af den nævnte Curator fremsatte Yttringer først vare undersøgte.

Thi eragtes: Den af Procurator Haagen, som Curator i Handelshuset Schultz & Borchs Boe,

paastaaede Afviisning af Sagen kan ikke finde Sted, ligesom den af ham tagne Reservation af Ret til at svare i Realiteten, ikke kan komme i Betragtning.

No. 15.

Ubeføiet Indsigelse mod Retsgyldigheden af en i Aaret 1817 indgaaet Overeenskomst om en da forfalden Gjelds Omsætning fra Sølvværdie til Sedler efter Cours 375. — Den Part, som ei har mødt i Forligelses-Commissionen, da Sagen sidste Gang der blev foretagen, ansees som trættekjær, skjøndt han har givet Møde ved Sagens Foretagelse de forrige Gange.

I Sagen:

Cancellieraad Brønlund og Fuldm. Saxild, som Executoris testamenti efter afgangne Peder Gleerup,

contra:

Landsover- samt Hof- og Stadsrets Procurator Baggesen.

(Afsagt den 24de April 1820).

Under 19de Decbr. 1812 udstædte Indstævnte Landsover- samt Hof- og Stadsrets Procurator Baggesen til Kjøbmand Peder Gleerup en Obligation, med Pant

i en ham tilhørende Eiendom ved Nørrevold for 4000 Rdlr. D. C.

Efter at denne Gjeld, ved Pengevæsenets Forandring, var omskrevet til 800 Rbd. S. V., blev det, ved en Paategning paa Obligationen under 20de Dec. 1817, af Parterne vedtaget, at Fordringen, efter den da gjeldende Børscours, skulde omsættes til 1500 Rbd. N. V., og fra 31te Dec. s. A. forrentes i N. V. med 5 pC., og da Indstævnte ikke, efter foregaaet Opsigelse, betalte sidstnævnte Sum i 11te Decbr. Termin 1818, have Citanterne Cancelliraad Brønlund og Fuldmægtig Saxild, som Executores testamenti efter afgangne Peder Gleerup, saggivet ham til at betale fornævnte 1500 Rbdlr. Sedler med de deraf fra 11te Dec. 1817 forfaldne Renter.

Indstævnte, som formener, at den Overeenskomst, i hvis Følge Fordringen er bleven omsat fra 800 Rbd. S. V. til 1500 Rbdlr. N. V., og der af sidstnævnte Sum skulde svares aarlig 5 pC. i Renter, maa ansees for ulovlig, har principaliter paastaaet Capitalen confiskeret og in subsidium, at han, imod at betale 800 Rbdlr. Sølv, med Renter 4 pC. fra 11te Juni 1818 indtil Betaling skeer, for Citanternes Tiltale frifindes.

Da det fra Indstævntes Side er in confesso, at Obligationens omskrevne Beløb 800 Rbdlr. S. V. var ham opsagt til Udbetaling i 11te Dec. 1817, saa var Creditor, efter den da gjeldende Bankcours, beret-

tiget til at fordre Betaling med 1500 Rbd. Sedler, og den fornævnte Overeenskomst, hvorved Indstævnte ikke har forpligtet sig til videre end hvad der paa den Tid samme blev indgaaet, paalaae ham at tilsvare, maa altsaa ansees lovlig.

Ikke heller kan det ansees for utilladeligt, at Creditor har betinget sig, at der, efter denne Omsætning af Gjelden, skulde tilsvares 5 pC. i Renter, efterdi Forordningen 5te Jan. 1813 §. 21 viser, at saadan Rente er tilladelig af Fordringer i N. V. og Creditor, ved at opgive de Fordele, han muligen kunde have ved at vedligeholde sin Fordring som Fordring i Sølv, ogsaa fra den Tid, Omsætningen skete, maatte kunne erhverve de Rettigheder, som ere forbundne med Fordringer i N. V.

Den af Citanterne nedlagte Paastand vil altsaa være at følge, dog saaledes, at den fordrede Rente først beregnes fra 11te Juni 1818; thi Indstævnte har under Sagen fremlagt en Qvittering for at Renten fra 11te Decbr. 1817 til 11te Juni 1818 er betalt og det maa af Citanterne, ved deres Forklaringer under et af Indstævnte erhvervet Tingsvidne, ansees indrømmet, at de erkjende bemeldte Qvittering for af Kjøbmand Sleerup at være underskrevet.

Da Indstævnte ikke har mødt eller ladet møde i Forligelses-Commissionen den sidste Gang Sagen sammesteds blev foretagen, saa vil han være pligtig at betale Citanterne Processens Omkostninger, samt at

erlægge Mulct til Justitskassen for unødig Trætte; thi det af ham paaberaabte Forfald kan ikke herfor fritage ham, efterdi han, naar han ikke kunde møde personlig, kunde have meddeelt en anden Fuldmagt til Møde paa sine Vegne. Bemeldte Mulct vil imidlertid, da samme blot af denne Grund findes at kunne paalægges ham, og Sagen fra Forligelses-Commissionen er henviist forinden Bekjendtgjørelsen af Frd. 11te August f. A., være at bestemme til saameget som Dom og Segl koster.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Lands-over- samt Hof- og Stadsrets Procurator Baggesen bør indfrie den paastævnte af ham under 19de Decbr. 1812 udstædte Panteobligation og ifølge samme til Citanterne, Cancellieraad Brønlund og Fuldmægtig Saxild, som Executores testamenti efter afgangne Peder Gleerup, betale 1500 Rbd. i Sedler med Renter 5 pC. fra den 11te Juni 1818 indtil Betaling skeer. Saa betaler han og til Citanterne i fornævnte Egenskab denne Processes Omkostninger skadesløs samt til Justitskassen for unødig Trætte saameget som Dom og Segl koster.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 16.

Spørgsmaal om, hvorvidt en mod en detailleret Fordringsangivelse nedlagt Benægtelse var bestemt nok. Cautionisten, der lader møde i Forligelses-Commissionen ved Hoveddebitor, er samme Forpligtelse undergivet, som om det var en anden Fuldmægtig, ved hvem han havde givet Møde.

I Sagen:

Capitain Christian Dam Koefoed,

contra:

Niels Jensen.

(Afsagt den 24de April 1820).

Citanten Capitain Christian Dam Koefoed, der i første Instants har været sagsøgt af Indstævnte Niels Jensen til, som Cautionist og Selvskyldner, at indfrie tvende til Indstævnte, under 27de Decbr. 1817 og 22de Marts 1818 udstædte Obligationer, af hvilke den sidste er en Vexelobligation, har, i berørte Instants, imod dette Søgsmaal erindret, at der af disse tvende Obligationers paalydende Summer er taget ulovlig Rente, og at dette er skeet paa den Maade, at de for en Tid af 2 Maaneder af en tidligere udstædt Vexelobligation beregnede ulovlige Renter bleve tillagte det Beløb, hvorfor denne Obligation blev udstædt, og at ligeledes senere, hver Gang Vexelobligationen blev for-

nyet, Beløbet blev forhøiet, i det en Sum, der dog langt oversteeg lovlige Renter, blev tillagt under Navn af Renter, ligesom ved den sidste Fornyelse, hvorved den herommeldte Vexelobligation af 22de Marts 1818 blev udstædt, ikke allene det, der ulovlig blev beregnet som Renter af denne Obligation selv, men desuden en Sum af 16 Rbdlr., der vare beregnede som Renter af den anden Obligation af 27de Dec. 1817 og som ogsaa udgjorde meer end der maatte tages i Renter, blev tillagt Vexelobligationens Beløb.

Imod denne Indsigelse af Citanten yttrede Indstævnte, ved sin Sagfører, at han benægtede Vederpartens Anførte: at han havde taget ulovlige Renter eller Aager af de paastævnte Capitaler eller i denne Henseende modtaget Forskrivninger for høiere Summer, end Debitor, efter Gjeldsbrevenes Udvisende, havde faaet.

Nu har vel Citanten meent, at denne Benægtelse ikke kunde komme i Betragtning, siden Indstævnte ikke derved specielt har modsagt Citantens Yttring om for hvilken Sum Vexelobligationen fra først af blev udstædt og hvormeget deraf var beregnet som Renter, samt hvormeget der ved hver senere Fornyelse, under Navn af Renter for et vist Tidsrum, blev tillagt Obligationens Beløb, og han troer derfor, at Indstævnte ligefrem og uden at admitteres til Eeds Aflæggelse, kan dømmes som skyldig i Aager. Men dette findes ikke at kunne billiges; thi Indstævnte har,

saavel ved sin ovenanførte Benægtelse, som ved sit senere Tilbud om med Eed at bekræfte, at Debitor har faaet de i Obligationerne anførte Summer, og at han ingen Kager eller ulovlige Renter har taget, paa det bestemteste modsagt den Sigtelse imod ham, der indeholdes i Citantens Anbragte, og kan derfor ikke siges at have fremsat sin Benægtelse i en saadan Form, at det ikke bestemt kunde sees, om det ogsaa var det Factum, der blev tillagt ham, som han fragik.

Hvad angaaer Citantens Yttringer med Hensyn til den paa Verelobligationen værende Paategning "Renten er betalt", da bliver herved at mærke, at Indstævnte har benægtet, at denne, ei med Underskrift forsynede Paategning er tilsat med hans Tilladelse, hvortil han, efter at Citanten havde gjort Protocollation desangaaende, har henholdt sig.

Denne Paategning kunde desuden, i intet Tilfælde, være Beviis for, at ulovlig Rente var taget.

Citantens Bemærkning om, at Ordet "og Rente" i Verelobligationen, skulde være tilsat med en anden Haand, og hans derpaa grundede Provocation til Bederparten, maa allerede af den Aarsag bortfalde, at intet derom har været moveret i første Instants, og at Indstævnte har protesteret mod, at saadant nu kommer under Paakjendelse.

Efter det saaledes anførte maa Overretten være enig i det af Underdommeren antagne Resultat, at Indstævnte tillades med Eed at bekræfte sin mod Ci-

tantens Anførte fremsatte Benægtelse, saa at, naar han aflægger Eeden, Citanten dømmes efter Indstævntes Paastand om Betaling, forsaavidt Hovedstolen betræffer, hvorimod Renter af Vexelobligationen kun kunne beregnes fra Forfaldsdagen, siden den af ham selv fremlagte Obligation indeholder Paategning om at Renten er betalt; men at, hvis Eeden ei aflægges, Capitalen confiskeres til Deling imellem Kongens Kasse og Citanten.

Hvad angaaer Processens Omkostninger, da maa det billiges, at Underdommeren har tilpligtet Citanten at udrede disse for Underretten i ethvert Tilfælde, siden han uden, efter dertil skeet Opfordring, at have beviist lovligt Forfald, har ladet møde ved Mandatarius, thi at det var Hoveddebitor, der mødte for ham, kan ikke, som han har meent, gjøre Forandring heri; og findes den Sum, hvortil Omkostningerne ere ansatte, ogsaa passende; men Citanten vil derhos blive pligtig at betale til Justitskassen for unødig Trætte, saameget som Dom og Segl for Underretten koster, og med Tillæg heraf og hvad der ovenfor er anført om Renter af Vexelobligationen vil Underretsdommen derfor være at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten vil Citanten, hvis Indstævnte aflægger Eeden, blive at tilpligte at betale Sidstnævnte skadesløs, men aflægger Indstævnte ikke Eeden, bør han betale til Citanten

Processens Omkostninger her for Retten med 25 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at staade, dog med den Forandring i Dommens første Alternativ, at Renter af Vexelobligationen kun beregnes fra Forfaldsdagen den 22de Juni 1818, og at iøvrigt Citanten Capitain Christian Dam Koefoed betaler til Justitskassen for unødig Trætte saameget som Dom og Segl ved Underretten koster.

Processens Omkostninger for Overretten betaler Citanten, hvis Indstævnte aflægger Eeden, til Sidstnævnte skadesløs, men aflægger Indstævnte ikke Eeden, bør han betale Citanten Processens Omkostninger for Overretten med 25 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 17.

Indsigelser mod at betale Renter til Cessionarius af en Obligation, grundede paa, at Transporten skulde være pro forma, at Obligationen ikke ved Transportens Udstædelse blev overleveret Cessionarius, samt at der den Gang var gjort Udlæg i samme af tredie Mand, der dog ved Fuldmægtig havde erkjendt, at dette Udlæg ei strakte sig til Renterne.

I Sagen:

Møller Erich Johansen,

contra:

Mølleforpagter Friderich Berg.

(Afsagt den 24de April 1820).

Citanten Møller Erich Johansen har, i første Instants, været sagsøgt til at betale Indstævnte Mølleforpagter Friderich Berg resterende Renter, beregnede fra 11te Juni 1817 til 11te Dec. 1818, ialt 300 Rbd. Sedler af en til Indstævnte transporteret Panteobligations paalydende Sum.

Hvad angaaer Citantens Yttring om, at Transporten af Obligationen til Indstævnte skulde være pro forma, da kan denne, som ubeviist, ikke komme i Betragtning, ligesom heller ikke den af ham anførte Omstændighed, at Obligationen, da Transporten skete, ikke blev overleveret Indstævnte, forbi en tredie Mand havde Besiddelsen af den, kan gjøre noget til Sagen, siden Indstævnte ligefuldt, ved Transporten, har erhvervet samme Ret, med Hensyn til Obligationen, som den forrige Eier før havde, saa at Spørgsmaalet kun bliver, om Citanten kunde have nægtet den oprindelige Creditor Renter af Obligationens Beløb; thi maa dette besvares benægtende, kunde han heller ikke undslaae sig for at betale Indstævnte, til hvem hiin havde overdraget sin Ret, de ommeldte Renter.

Nu er det vel saa, at den nævnte Panteobligation, ved en hos den oprindelige Creditor foretagen Udlægsforretning, var udlagt til den ovenanførte tredie Mand for en Fordring, han havde paa den oprindelige Creditor. Men det skjønnes dog ikke, at Citanten, af denne Aarsag, kunde være berettiget til at undslaae sig for at betale Creditor Renten af Obligationens Beløb, da den nævnte Fordring, hvorfor Udlæg er givet, kun udgjorde omtrent ⅕ Deel af det Beløb, som Obligationen var udstædt for, og der, ved Udlægsforretningen, ikke allene intet er meldt om, at Udlægshaveren tillige skulde have Udlæg i Renterne af Obligationen, men det tvertimod er bestemt, at han, naar Obligationen, ved offentlig Auction, var bortsolgt, skulde være pligtig at aflægge Regnskab for, hvad den var udbragt til og gjøre Rigtighed til Obligationens Eier for det denne maatte tilkomme, saa at end ikke den hele Hovedstol er anseet at kunne medgaae til Fordringens Fyldestgjørelse. Hertil kommer, at Udlægshaverens Forvalter i en under Udlægshaverens Fraværelse, paa hans Vegne, meddeelt Attest, har bevidnet, at det kun var i Capitalen og ikke i Renterne, at Sikkerhed havdes, ligesom, efter et senere indgaaet Forlig, Obligationen nu kun er in deposito hos bemeldte Udlægshaver, til Sikkerhed for hvad han hos Indstævnte har tilgode.

Underdommeren findes derfor retteligen at have tilfundet Citanten at betale de ommeldte Renter, hvorfor denne Dom vil blive at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten bliver Citanten at tilpligte at betale Indstævnte med 20 Rbd. Sølv.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger for Overretten betaler Citanten Møller Erich Johansen til Indstævnte Mølleforpagter Friderich Berg med 20 Rbd. Sølv.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 18.

Anke over nogle Eragtninger, hvorved en Skifteforvalter og Auctionsdirecteur havde nægtet at bortsælge nogle fra en Boet tilhørende Gaard solgte og af Kjøberne i Besiddelse tagne Jordstykker, hvorpaa Skjøde dog ei endnu var tinglyst.

I Sagen:

Aftægtsmand Jørgen-Hansen,

contra:

Mads Hansen og Skifteforvalteren i hans Boe, Herredsfoged Justitsraad Knutzen.

(Afsagt den 24de April 1820).

Citanten Aftægtsmand Jørgen Hansen paaanker, under nærværende Sag, nogle af Herredsfoged Justitsraad Knutzen, deels som Auctionsdirecteur og deels som Skifteforvalter i Mads Hansens Boe, afsagte Eragtninger, hvorved det er antaget, at de Dele af Mads Hansens Selveiergaards Jorder, der forend han opgav sit Boe til Skifterettens Behandling vare bortsolgte, og tagne i Besiddelse af Kjøberne, dog uden at Skjøde endnu er tinglæst, ikke kunne blive, ved den af Skifteforvalteren reqvirerede Auction over fornævnte Selveiergaard, at bortsælge, tilligemed det Øvrige, omendskjønt Citanten Aftægtsmand Jørgen Hansen paastaaer at have Panteret i det Hele.

Men, da en Skifteforvalter ikke kan disponere over andet end hvad han i denne Egenskab har i Besiddelse *), og han ikke (om end Kjøberne af de forend Skiftets Begyndelse solgte Jordstykker kunde, ved

*) Der kunde dog spørges: om ikke Boet kunde gerere sig som Besidder af en den, hvis Boe er taget under Behandling, eengang tilskjødet, og ei siden igjen lovlig fraskjødet Eiendom. Naar den, uagtet tredie Mand havde samme i physisk Besiddelse, solgtes, blev det naturligviis den derom ved Conditionerne underrettede Kjøbers egen Sag, at skaffe sig Besiddelsen. Om det er fordeelagtigst saaledes at sælge Eiendommen, eller først at søge Eiendommen tilbage, maa nok overlades til deres Bedømmelse, som kunne have Interesse i Sagens

Rettergang af Mangel paa Skjøde, tvinges til at afstaae samme til Boet), kan være pligtig til, for en Panthavers Skyld, at anlægge en saadan Sag, og afholde de dermed forbundne Omkostninger af Boets Masse, saa kan ovennævnte Justitsraad Knutzen, naar Qvæstionen i Almindelighed betragtes, ikke antages at have handlet urigtig, ved at bortsælge den Deel af Gaarden han, som Skifteforvalter, var i Besiddelse af, da det iøvrigt maatte overlades til Panthaveren selv at sørge for sin Ret, forsaavidt han tillige maatte tilkomme Part i det forud Solgte.

Vel kan der in casu siges, at Kjøberne af de solgte Jordstykker have erklæret, at ville hæve Contracten om samme, og at det altsaa, paa denne Maade, stod i Skifteforvalterens Magt, uden Rettergang, at komme i Besiddelse deraf. Men desuagtet skjønnes det ikke, at de paaankede Kjendelser kunne blive at forandre, siden Kjøberne have gjort den ommeldte Erklæring med det Tillæg, at de vilde holde sig til Boet for hvad de allerede af Kjøbesummen have betalt, og Skifteforvalteren ikke herpaa kunde indlade sig, naar det var uafgjort, om den allerede betalte Sums Tilbagebetaling af Boets Masse og det forandrede Forhold, som derved indtraadte, ikke vilde blive til Tab for

Udfald. Naar de øvrige Creditorer ei ville finde sig i de med den sidste Fremgangsmaade forbundne Bekostninger, synes Panthaverne at maatte kunne fordre den første anvendt.

Boets andre Creditorer, der maa kunne fordre, at Skifteforvalteren ikke, for at arrangere det Fornødne med Hensyn til Pantegjelden, indlader sig i mindelige Foreninger, som bevirke et Resultat, der for dem er uforderlagtigere, end om Boet var forblevet i den Stilling, det var paa den Tid, det toges under Behandling.

Ifølge Foranførte bliver altsaa de paaankede Kjendelser at stadfæste; thi, da nærværende Dom selv viser de Grunde, hvorpaa den er bygget, og her altsaa ved Kjendelsernes Stadfæstelse kun er Spørgsmaal om deres Conclusion, vil det af Skifteforvalteren i Præmisserne til den første Kjendelse brugte Raisonnement, der tildeels er i Strid med det Foranførte, ikke kunne være til Hinder for Stadfæstelsen.

Forsaavidt der, da Citanten ikke har indstævnet Anders Martinussen, som har kjøbt et Jordstykke af den omhandlede Gaard, kunde spørges, om ikke Sagen ex officio skulde afvises, anmærkes det, at Retten ikke hertil har fundet sig foranlediget, siden det i den af Indstævnte under Litr. A fremlagte Attest hedder, at Salget til fornævnte Martinussen er skeet med Citantens Samtykke, og det, paa Grund heraf, samt da Citanten, som foranført, ikke har stævnet ham, maa antages, at hans Paastand ikke har Hensyn til det Jordstykke, der er denne solgt.

Processens Omkostninger ville, efter Omstændighederne, være at ophæve, dog at Citanten betaler

Kost og Tæring til Justitsraad Knutzen, der er stævnet til at lide Dom.

Thi kjendes for Ret: De paaankede Kjendelser bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger ophæves, dog saaledes, at Citanten Aftægtsmand Jørgen Hansen betaler i Kost og Tæring til Justitsraad Knutzen 10 Rbdlr. Sølv.

Det Idømte udredes inden otte Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 19.

Det paaligger ikke Kjøberen at bære de af Skjødets Udstædelse men vel de af dets Tinglæsning flydende Omkostninger. Sælgerens Commissionair kan ikke tillige fordre Godtgjørelse af Kjøberen, fordi han har forrettet noget, som egentlig paalaae denne, naar slig Godtgjørelse ei udtrykkelig er betinget.

I Sagen:

Justitsraad og Amtsforvalter Bierg,

contra:

Christian Lerche.

(Afsagt den 24de April 1820.)

I første Instants have Citanten Justitsraad og Amtsforvalter Bierg og Indstævnte Christian Lerche formе-

ret gjensidige Fordringer paa hinanden efter Regninger. Men, da Indstævnte, hvis Contra-Fordringer, naar undtages hans Paastand om, at Citanten skulde tilpligtes at gjøre Rigtighed for den afholdte Skovauction, ved Underretsdommen ere forkastede, ikke, fra sin Side, har paaanket Dommen, men ikkun procederer til dens Stadfæstelse, saa bliver nu, foruden den ovenanførte Post om Skovauctionen, allene at undersøge de Puncter, i Henseende til hvilke Citanten meener, at Underdommeren uretteligen har frakjendt ham det, han, efter den af ham fremlagte Regning, gjorde Fordring paa.

Foreløbig bliver at mærke, at den af Citanten paaberaabte Omstændighed, at Indstævnte, ved at gjøre Afbetaling paa Regningens Beløb, har erkjendt dennes Rigtighed, og derfor maa være ubeføiet til senere at fremkomme med Indsigelser imod den, ikke kan komme i Betragtning, siden Regningen selv, ved hvis Udstædelse Afdragene ere crediterede Indstævnte som allerede da erlagte, er Beviis nok for Rigtigheden af Indstævntes Yttring om, at han, først efter at hine Afbetalinger havde fundet Sted, har modtaget Regningen, og altsaa ikke, da Afbetalingen skete, kunde undersøge Regningens Beskaffenhed.

Den største Deel af det, der saaledes er crediteret Indstævnte, som Afdrag paa Regningen, er desuden, efter hvad Regningen selv viser, ikke betalt Citanten, men bestaaer i Penge, denne sidste skulde have af Ci-

tanten, og som han har tilbageholdt, til Afdrag i sit formeentlige Tilgodehavende.

Derefter bliver at undersøge Regningens enkelte Poster.

Hvad angaaer den første og anden Post i Regningen, hvilke tvende Poster omhandle Betalingen for det til Skjødet forbrugte stemplede Papiir, da siden Citanten grunder sin Paastand om Godtgjørelse derfor, paa den Omstændighed, at Indstævnte skulde have paataget sig at udrede disse Omkostninger, men han ikke, imod Indstævntes Benægtelse heraf, har beviist Rigtigheden af dette sit Opgivende, saa kan ham, som ogsaa ved Underretsdommen er antaget, ingen Godtgjørelse herfor være at tilstaae.

Den tredie Post er, ved Underretsdommen, tilkjendt Citanten, hvorfor ingen Paaanke i Henseende til den har fundet Sted.

Betræffende den fjerde Post, som angaaer den Recognition, Indstævnte skulde betale, da findes det, at Indstævnte, der paastaaer allerede at have betalt samme, ikke, paa Grund af Citantens Benægtelse heraf, kan tilpligtes at udrede dette Beløb, siden Citanten, efter hvad der er in confesso, ved Paategning paa Skjødet, har qvitteret for, at dette Beløb er ham betalt.

Vel yttrer Citanten, at han endnu er i Besiddelse af Skjødet, fordi Indstævnte ikke har betalt Recognitionen, og at altsaa Qvitteringen vel er udstædt, men

Da Indstævnte saaledes ikke er Citanten det paastævnte Beløb eller noget deraf skyldig, kan Citantens Paastand om Forbudsforretnings Stadfæstelse allerede af denne Aarsag ikke være at tage til Følge, om berørte Forretning end iøvrigt, med Hensyn til dens Form, kunde ansees lovlig.

Nu staaer allene tilbage Indstævntes ovenanførte Paastand om, at Citanten maatte tilpligtes at aflægge Regnskab for den af ham for Indstævnte afholdte Skovauction, hvilken Paastand vil være at tage til Følge, da Indstævnte ikke kan være pligtig at nøies med, at Citanten opgiver en Sum, som indkommer ved Auctionen, uden at gjøre nogen speciel Beregning over Indtægterne og Udgifterne ved den, og Citanten vil derfor blive at tilpligte, under en daglig Mulct, at aflægge Rigtighed herfor.

Processens Omkostninger for begge Retter blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Christian Lerche bør for Citantens, Justitsraad og Amtsforvalter Biergs, Tiltale i denne Sag fri at være.

Citanten Justitsraad og Amtsforvalter Bierg bør under en Mulct af 5 Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Amts Fattigkasse, for hver Dag han sidder denne Deel af Dommen overhørig, aflægge til Indstævnte Rigtighed for det Beløb, som er indkommen ved den under Sagen ommeldte Skovauction og til Indstævnte betale hvad denne derefter til Rest maatte komme tilgode med

Renter 5 pC. deraf fra Dato af Contraklagen til Forligelses-Commissionen den 29de Juni 1818 indtil Betaling skeer, men iøvrigt for hans Tiltale i denne Sag fri at være. Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 20.

Ubeføiede Indsigelser mod en Kiøbecontracts Opfyldelse. — For sildig Benægtelse af det Forhold, der hindrede Modparten i at møde personligen i Forligelses-Commissionen.

I Sagen:

Gartner Christian Fritz Schimmel,

contra:

Slagtermester Johan Henrick Klein.

(Afsagt den 1ste Mai 1820).

Under nærværende Sag søges Indstævnte Slagtermester Johan Klein af Citanten Gartner Christian Fritz Schimmel til at opfylde en imellem dem under 14de Dec. 1818 oprettet Kiøbecontract, hvorved Førstnævnte har tilforhandlet sig af Citanten Gaarden No. 76 B paa Vesterbroe,

Indstævnte har først fremført den Erindring med Søgsmaalet, at det er uden hans Samtykke, at Betalingen i Kjøbecontracten er fastsat til rede Sølv, især derfor, at den kun skulde være bestemt i Sølv, i hvilken Henseende han har bemærket, at han er aldeles ukyndig i Skrivning, og derfor ikke ved Contractens Indgaaelse har bemærket denne urigtige Bestemmelse i den. Men, foruden at det, fra Citantens Side, uimodsagt er bemærket, at Contracten har været oplæst for Indstævnte, er det ogsaa ved det optagne Tingsvidne godtgjort, at den hele Forhandling imellem Parterne om det nævnte Salg har gaaet ud paa, at Betalingen, saaledes som i Contracten er fastsat, skulde udredes i rede Sølv, hvorfor denne Indsigelse, som Indstævnte ogsaa synes i hans seneste Indlægge selv at frafalde, ikke kan komme i Betragtning.

Ligesaalidt kan den af Indstævnte derefter fremsatte Yttring, at han ikke kan være pligtig at præstere, hvad han, efter Kjøbecontracten, skal tilsvare, førend ham af Citanten meddeles frit Skjøde paa Eiendommen, og at Citanten ikke er istand til at meddele ham et saadant Skjøde, tillægges nogen Vægt; thi Citantens Paastand gaaer kun, i Overeensstemmelse med hvad Kjøbecontracten ogsaa fastsætter, ud paa, at Indstævnte skal tilpligtes at opfylde hvad han ved Kjøbecontracten har forbunden sig til, imod at meddeles frit Skjøde paa Eiendommen, og Indstævnte kan altsaa ikke staae Fare for noget Tab, naar han paa

samme Tid, da han opfylder sine Forpligtelser, bekommer et sandant frit Skjøde, som han er berettiget at fordre.

Citantens Paastand vil derfor, forsaavidt Opfyldelsen af Kjøbecontracten angaaer, være at tage til Følge, saaledes at Indstævnte tilpligtes at efterkomme hvad Kjøbecontracten gaaer ud paa, imod at erholde det nævnte Skjøde.

Betræffende Processens Omkostninger, da kan Citanten ikke tilpligtes, efter Indstævntes Paastand, af den Aarsag at udrede disse, at han ei har givet personlig Møde ved Forligelses-Commissionen, siden han, som Grund hertil, har anført, at han, formedelst en Gevæxt i Hovedet og dermed følgende Sygdom, ikke kan gaae ud, hvilket han derhos har bemærket at være Indstævnte selv bekjendt, uden at Indstævnte i det første af ham derpaa fremlagte Indlæg har gjort nogen Erindring derimod, og i hans næste Indlæg ytrer han vel, at han ikke erkjender, at Citanten har den af ham, med Yttring, at den er Indstævnte selv bekjendt, opgivne Sygdom, der, naar den finder Sted og er af den Beskaffenhed Citanten har ytret, maa ansees som lovligt Forfald.

Efter Sagens Omstændigheder ville Processens Omkostninger derfor blive at ophæve.

Citantens Paastand om at tillægges hos Indstævnte den passerede Beskikkelses Omkostninger, findes ikke imod Indstævntes Protest om, at denne for Citan-

ten ufornødne Udgivt skulde udredes af ham, at kunne tages til Følge. Heller ikke kan Citantens i Indlæg af 18de Oct. f. A. gjorte Paastand om Mortification, eller hans den 20de Marts gjorte Indstilling om Vederpartens Skrivemaade komme i Betragtning.

Derimod vil Indstævnte, i Medhold af Forordn. af 11te Aug. f. A., være at idømme en Mulct til Justitskassen af 20 Rbdlr. Sølv for unødig Trætte, med Hensyn til, at han skjønnes under Proceduren at have brugt kjendelige Udflugter for at forhale Sagen, blandt hvilke kan mærkes, at han den 25de Octbr. f. A. har begjert Anstand for at indhente en Attest og den 6te Marts d. A. ligeledes har begjert Anstand for at erhverve Udskrivt af en Dom, uden senere at have fremlagt disse Documenter, af hvilke han om det sidste havde yttret, at det var fornødent for Retten til Sagens Paakjendelse og senere har gjentaget sin forhen gjorte Provocation til Vederparten om at fremlægge denne Udskrivt *).

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Slagtermester Johan Henrick Klein bør, imod af Citanten Gartner Christian Fritz Schimmel at meddeles frit og lovligt Skjøde paa den ham ved Kjøbecontract af 14de Dec. 1818 overdragne Gaard No. 76 B paa Vesterbroe, betale Citanten 2000 Rbdlr. rede Sølv med

*) Foranførte Forhold kunde maaskee og været at ansee efter Fdg. 3die Juni 1796, §. 10, cfr. sidste Membrum i §. 1 af Fdg. 11te Aug. 1819.

Renter 4 pC. deraf fra 11te Juni f. A. indtil Betaling skeer, samt derforuden, under en Mulct af 10 Rbd. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse for hver Dag han sidder denne Deel af Dommen overhørig, udstæde de i Kjøbecontracten under No. 2 og 4 ommeldte Panteobligationer paa den Maade Contracten bestemmer, ligesom i det Hele efterkomme hvad han ved Contracten har forbundet sig til.

Processens Omkostninger ophæves. Indstævnte betaler til Justitskassen for unødig Trætte 20 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 21.

En generel Erklæring, ei at have modtaget alle de Varer, som i en Factura ere Een debiterede, uden at den Paagjeldende kunde opgive, hvad han havde modtaget eller ikke, forkastes, uagtet han, for at hjemle saadan Procedure, foregiver, at hans Handelsbøger ere ham frakomne.

I Sagen:

Handelshuset Erich Nisson & Comp., som Mandatarier for J. G. Holtz & Søn,

contra:

Eskild Magnus Dick.

(Afsagt den 1ste Mai 1820).

Vel har Indstævnte, Eskild Magnus Dick, der af Citanterne, Handelshuset Erick Nisson & Comp., som Mandatarier for J. G. Holtz & Søn, eller nu Enken Henriette Holtz, der er traadt i disses Sted, søges til at betale, efter en fremlagt Contocourant 3459 Rbdlr. 84 ß 5 ß. Rigsgjeldssedler, angivet, at hans Verelbog saavelsom hans Regnskabs- og Copiebog ere frakomne ham, og at han derfor ikke er istand til at sige, hvormeget Contocourantens første og anden Debetspost ere for høit anførte, ligesom han heller ikke kan svare andet til de øvrige Poster end at de ere urigtige, hvorhos han har benægtet, at have modtaget mere end han har betalt, samt ved Indlæg af 24de Jan. d. A. fremlagt 4 af ham indfriede Vexler, som formeentlig bestyrke, at han har betalt, hvad ham er tilsendt, og endelig, ved Indlæg af 21de Febr. sidstleden, atter fremlagt 4 andre Vexler, som han troer at skulle være ham under Creditsposterne beregnede tilgode.

Men da den, der, som in casu, søges til at betale Varer, hvilke ere debiterede ham efter de tilstillede Facturer, maa være pligtig, forsaavidt han mod Facturerne har Indsigelser, bestemt at opgive, hvormeget han da har modtaget og hvad Beskaffenhed det Modtagne har havt, og hans Foregivende om at hans Handelsbøger ere ham frakomne, ikke i saa Henseende kan tjene ham til Undskyldning, saa vil Indstævnte være at dømme efter Citanternes Paastand, saafremt

ikke det af hans Foranførte, der har Hensyn til Betalingen af Varerne, heri skulde gjøre Forandring, hvilket nedenfor bliver at undersøge; thi hvad det angaaer, at Citanterne ikke have efterkommet Indstævntes Provocation i hans seneste Indlægge om Fremlæggelse af nogle Ordinationsbreve; da findes det ikke, at denne Omstændighed i nærværende Tilfælde kan have Indflydelse paa Sagens Afgjørelse, siden Indstævntes Sagfører selv i Indlæg af 8de Nov. f. A. forklarer, at der ere ham sendte andre Varer end han har reqvireret; hvoraf følger, at Ordinationsbrevene in casu ikke kunne tjene til Regel ved Bestemmelsen af hvad der skal betales, eftersom Indstævnte, om han end havde ordineret færre Varer end ham blev tilsendt, dog ikke kunde fritages for at betale det mere, naar han havde modtaget det samme.

Betræffende dernæst det af Indstævntes Sagfører Anførte, der har Hensyn til Betalingen af Varerne, da kunne de af Indstævnte, ved Indlæg af 24de Jan. d. A. fremlagte 4 Vexler ikke her komme i Betragtning, siden de alle ere fra en ældre Tidspunct end de Vareordinationer, hvorom her er Spørgsmaal, og de 4 Vexler, der under den paafølgende 21de Februari ere fremlagte, ville heller ikke kunne bevirke Indstævnte nogen Nedsættelse i den paastævnte Sum, eftersom Citanterne have anført, at disse Vexlers Beløb allerede ere indbefattede under Contocourantens første Creditspost, og Indstævnte ikke har beviist, at han, foruden

Vexlernes Beløb, har at fordre hele den under hiin Post ham tilgodeskrevne Sum.

Processens Omkostninger samt Mulct for unødig Trætte bliver Indstævnte pligtig at betale, da han hverken har mødt eller ladet møde ved Forligelses-Commissionen, hvorhos anmærkes, at Mulcten til Justitskassen bestemmes til saameget som Dom og Segl koster, siden Sagen allerede er henviist til Rettergang i Aaret 1818.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Eskild Magnus Dick bør til Citanterne Handelshuset Erick Nisson & Comp., som Mandatarier for J. G. Holtz & Søn, eller nu Enken Henriette Holtz, der er traadt i disses Sted, betale den paastævnte Sum 3459 Rbd. 34 ß. 5 Rigsgjeldssedler med Renter 4 pC. deraf fra 2den Jan. 1815 indtil Betaling skeer, samt Processens Omkostninger 50 Rbd. Sølv.

Saa betaler og Indstævnte til Justitskassen for unødig Trætte saameget som Dom og Segl koster.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 22.

En Creditor kan ikke lovligen forbeholde sig i sin Tid at bestemme, om han vil have den udlaante Capital i rede Sølv tilbagebetalt i samme Valuta, eller med Repræsentativer efter den ved Udlaanet gjeldende Cours, men han maa strax bestemme sig enten for det ene eller det andet Alternativ *).

I Sagen:

Major Ingversen,

contra:

Kammerjunker Casper Hermann v. Heinen.

(Afsagt den 1ste Mai 1820).

Under nærværende Sag søger Hovedcitanten Major Ingversen Contracitanten Kammerjunker Casper Hermann v. Heinen til at betale 7300 Rbdlr. i Sedler, hvilken Sum han formener at tilkomme som Rest af en af Contracitanten til Hovedcitanten udstædt Panteobligations paalydende Sum, ligesom han og har paastaaet Renter 5 pC., beregnede af forskjellige Summer til forskjellige Tider, samt Processens Omkostninger.

Contracitanten har nemlig i Mai 1816 bekommet til Laan af Hovedcitanten 3400 Specier, og i den for

*) Jevnfør nyt juridisk Arkiv, 14de Bind, Side 155-160, og 15de Bind, Side 259 til Enden.

Udlaanet, betinger sig en Fordeel af Pengene, han ellers ikke kunde have, kaster han den paa den anden Side værende Risiko for Tab af et saadant Laan paa sin Debitor, der ingen Vished faaer om, hvormeget han ved Forfaldstiden skal betale, men kun veed, at han, i det for ham fordeelagtigste Tilfælde, skal tilbagebetale den fulde Værdie han har modtaget, og muligen komme til at udrede langt mere i virkelig Værdie end det han har oppebaaret.

Aldeles forskjellige herfra ere de Tilfælde, hvor Debitor, som en tilfældig Følge af Pengevæsenets Forbedring eller Forringelse, kommer til at udrede mere i virkelig Værdie end det han har oppebaaret; thi her er hans Tab ikke at ansee som en Følge af selve Contracten, men er en tilfældig Virkning af Begivenheder, som Parterne ikke forud med Vished have kunnet beregne, saa at Tabet ligesaavel her kunde blevet paa Creditors Side, hvorimod, i det ovenanførte Tilfælde, Tabet, efter Bestemmelserne i Contracten, ene skal kunne falde paa Debitor, der altsaa ikke kan antages frivilligen, men kun fordi han ikke paa anden Maade kan erholde det Laan, han behøver, at have indladt sig med Creditor paa de Vilkaar, der muligen kunne blive ham langt byrdefuldere, end om han havde meddeelt Forskrivning for et noget større Beløb end han modtog, eller forpligtet sig til at svare høiere end de lovbestemte Renter.

Naar det saaledes antages, at den ovenanførte Bestemmelse i Contracten ikke kan bestaae imod Lovgivningen om Pengelaan, kommer det ikke i Betragtning, om Contracitanten, som Hovedcitanten mener at have godtgjort, selv har tilbudt at modtage Laanet paa dette Vilkaar, eller at han, ved at gjøre Afbetalinger i Repræsentativer, uden at nogen Forbeholdenhed fra hans Side er skeet, selv skulde have, som han imidlertid benægter, erkjendt Gyldigheden af meerbemeldte Bestemmelse i Obligationen.

Heller ikke kan Hovedcitanten gives Medhold i, at Sagen allerede maa ansees afgjort mellem Parterne, og at Contracitantens Indsigelse derfor kommer for sildig; thi Søgsmaalet angaaer netop den Deel af Summen i Repræsentativer, som endnu ikke er betalt, og forsaavidt kan Sagen altsaa ikke ansees afgjort.

Den af Hovedcitanten endvidere gjorte Erindring, at han var pligtig, en Tid førend Betalingen skulde skee, at tilkjendegive sit Valg, kan heller ingen Indflydelse have, siden Bestemmelsen, naar den i sig selv maa ansees ulovlig, ikke kan være gjeldende, forbi den Valgret, Hovedcitanten var tilstaaet, ikke skulde strække sig lige til Betalingstiden.

Det kan derfor heller ikke billiges, at Omsætningen i Repræsentativer skulde, som Underdommeren har antaget, ansees lovlig, naar den beregnes efter Coursen paa den Tid da Creditor tilkjendegav sit Valg; thi da Capitalen paa den Tid endnu ikke var forfalden til

Betaling, kunde Hovedcitanten, naar Bestemmelsen i Obligationen, som Underdommeren selv har antaget, var ulovlig, ingen Grund have til at foreskrive sin Debitor et saadant Vilkaar, om at Betalingen skulde skee i Repræsentativer, hvortil kommer, at Hovedcitanten ikke engang har paastaaet Betaling paa den Maade, Underdommeren har antaget i sin Dom; men har forlangt, at Omsætningen skulde skee efter Coursen, som fandt Sted da Obligationen blev udstædt, hvorfor den anden Omsætning afviger fra begge Parters Paastand. At Contracitanten, ved at underrette Hovedcitanten om at han havde modtaget Brevet, der indeholdt Hovedcitantens Valg, ikke strax har gjort Indsigelse, kan ikke godtgjøre, at han var villig til at samtykke i Omsætningen fra Sølv til Repræsentativer, da dette kunde være en Følge af, at han dengang troede, at den ommeldte Bestemmelse i Obligationen var lovlig, saa at han ei ansaae sig beføiet til at gjøre nogen Indsigelse imod den, hvilket ikke kan binde ham, naar han senere faaer Kundskab om, at Bestemmelsen, som stridende imod Lovgivningen, maa ansees ugyldig.

Placaten af 30te Junii 1813, som Hovedcitanten har paaberaabt sig til Styrke for sin Mening, angaaer deels et Tilfælde, som er meget forskjelligt fra det herom meldte *), og er desuden en speciel Bestemmelse

*) Placaten tilstædte Bestyrerne af Umyndiges Midler under den da gjeldende Pari Bankcours, at

om Udsætningen af et offentligt Instituts Midler til én enkelt Termin, grundet paa særdeles Omstændigheder, som da fandt Sted.

Efter alt det Anførte findes det, at Hovedcitanten ikke kan være berettiget til at fordre mere af Contracitanten end det Antal Specier, han har udlaant denne.

Da nu Betalingen er skeet i Repræsentativer, kommer det an paa, om Hovedcitanten kan antages at have bekommet alt sit Tilgodehavende, naar de af ham modtagne Repræsentativer efter Coursen omsættes til Specier.

I denne Henseende bliver at mærke, at Hovedcitanten gjør Paastand paa, at Omsætningen fra Sedler til Specier ikke maa skee efter Coursen som har fundet Sted til enhver Tid naar Betaling i Sedler virkelig er skeet, men han mener, at Omsætningen i det Hele maa skee efter Coursen paa den Tid, da Betalingen skulde været erlagt. Dette kan imidlertid ikke blive

give Valuta efter den høiere Cours, som vilde blive tegnet den 1ste August næstefter. Kun til Betryggelse for hine Bestyrere var slig Bestemmelse fornøden; at Debitor, som lovligen kunde forskrive sig til at tilbagebetale det modtagne Seddelbeløb med samme Sum i Sølvværdie, ikke blev forurettet ved kun at forskrive sig til det mindre Sølvværdie Beløb samme udgjorde efter Coursen af 1ste Aug. 1813, forstod sig af sig selv. Jevnfør nyt jur. Ark., 15de Bind, Side 260-261.

liges; thi Mangel af Betaling i rette Tid har, efter Lovens 5—5—4, og hvad der i nærværende Tilfælde i Obligationen udtrykkeligen er bestemt, ikkun den Virkning, at Erstatningsrenter fra den Tidspunct, da Betaling skulde skeet, kunne affordres Debitor.

Naar det nu antages, at Omsætningen fra Sedler til Specier skal skee paa denne Maade, maa det, efter Proceduren, ansees in confesso, at Contracitanten har allerede betalt alt hvad han, efter det Ovenanførte, findes pligtig at erlægge baade af Capital og Renter, hvorfor Hovedcitanten heller ikke har villet modtage hans Tilbud om at tilbagebetale, hvad han har oppebaaret i Sedler, imod at erholde det fulde Beløb i Specier, som han har laant Indstævnte.

Contracitanten vil derfor blive at frifinde for Hovedcitantens Tiltale i denne Sag. Betræffende Processens Omkostninger da findes det, at Contracitanten maa blive pligtig at tilsvare Hovedcitanten disse for Underretten, siden Hovedcitanten, ved den over ham i sit første Indlæg ved Underretten nedlagte Paastand, havde opfordret ham til at godtgjøre, at han havde lovligt Forfald til ikke personlig at møde ved Forligelses-Commissionen, uden at han derefter engang har opgivet, hvori hans Forfald skulde have bestaaet.

Disse Omkostninger blive at bestemme til 25 Rbd. Sølv og maa Contracitanten derhos betale til Justitskassen, for unødig Trætte, saameget som Dom og Segl ved Underretten koster.

Processens Omkostninger for Overretten blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Contracitanten Kammerjunker Casper Hermann v. Heinen bør for Hovedcitanten Major Ingversens Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger for Underretten betaler Contracitanten til Hovedcitanten med 25 Rbdlr. Sølv. Saa betaler han og til Justitskassen for unødig Trætte saameget som Dom og Segl ved Underretten koster.

Processens Omkostninger for Overretten ophæves.

Det Idømte udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 23.

En Sag afviist fra Overretten, hvorunder en Udsættelses- og Auctions-Forretning paaankes, der fandtes hjemlet i en Udlægs-Forretning, som ei tillige blev paaanket.

I Sagen:

Boelsmand Mathias Pedersen af Kustrup Mark,

contra:

Jordbruger Peder Nielsen i Blankegaard, Møller Hans Nielsen i Kustrup Mølle,

samt den constituerede Auctionsforvalter og Foged i Wends Herred, Procurator Kummel.

(Afsagt den 1ste Mai 1820).

Under 24de Mai 1816 udstædte Møller Niels Pedersen og Citanten i nærværende Sag, Boelsmand Mathias Pedersen til Indstævnte Jordbruger Peder Nielsen i Forening en Obligation, den Første for 4400 Rbd. og den anden for 1900 Rbd. i Sedler, hvilke ialt skyldige 6300 Rbd. N. V., de forpligtede sig til, een for begge og begge for een, skadesløst at betale og forrente med 5 pC. aarlig, hvorhos de, til Sikkerhed for Capital og Renter, in solidum med første Prioritets Panteret pantsatte den af Niels Pedersen eiende Kustrup Weirmølle med Tilliggende samt de af bemeldte Møllers Jorder Citanten tilhørende Parceller No. 6, 7 og 8, saavelsom deres Indboe, Besætning og hvad iøvrigt de eiede.

I Anledning af den saaledes udstædte Obligation lod Peder Nielsen indkalde Niels Pedersen og Boelsmand Mathias Pedersen for Forligelses Commissionen, hvor der, efterat Mathias Pedersen havde erklæret at have til Niels Pedersen betalt de 1900 Rbdlr., som han, efter Obligationen, var skyldig, og Creditor Peder Nielsen, i den Anledning, havde taget sin Ret reserveret for hele Obligationens Beløb, blev imellem Sidstnævnte og Niels Pedersen indgaaet et Forlig, i hvis Følge Gjelden, efter Obligationen, skulde afbeta-

les i visse Terminer, og i modsat Fald Capitalen strax være forfalden til Udbetaling, med mindre han kunde stille Creditor antagelig Sikkerhed med Selvskyldners Caution for samme, tilligemed Renter, i hvilket Fald det blev vedtaget, at Obligationen skulde henstaae indtil lovlig Opsigelse.

Da Niels Pedersen ikke efterkom de bestemte Betalingsterminer, lod Peder Nielsen, efter forud erholdet Udlæg, det ham givne Pant opbyde til Auction, og, efterat dette var bleven tilslaget Møller Hans Nielsen, lod denne, ved Fogden, Citanten udsætte af Brugen af de fornævnte ham tilhørende Parceller.

Det er disse tvende Forretninger, som Citanten, efter allernaadigst meddeelt beneficium paupertatis, har indanket her for Retten, med Paastand om at samme (Auctionsforretningen, forsaavidt de ham tilhørende Parceller ved samme ere bortsolgte) kjendes uefterrettelige at være: at de Indstævnte Peder Nielsen og Hans Nielsen tilpligtes, under en daglig Mulct, igjen at indsætte ham i Besiddelse af bemeldte hans Eiendom, og at bemeldte Indstævnte in solidum med den constituerede Herredsfoged, som Auctions-Forvalter og Foged, tilfindes at stande til Rette for den ham ved de paaankede Forretninger formeentligen tilføiede Vold, Tort, Tab og Creditspilde m. m., foruden at godtgjøre ham Processens Omkostninger.

De Indstævnte have, efterat de i en Skrivelse til Retten havde begjert og erholdt 8 Dages Anstand,

ikke senere givet Møde, med Undtagelse af den constituerede Herredsfoged, som for sit Vedkommende har paastaaet Frifindelse for Citantens Tiltale, samt Mortification paa de i Citantens Indlæg brugte formeentligen ærekrænkende Beskyldninger, saavelsom Kost og Tæring sig tilkjendte.

Til Styrke for sin Paastand har Citanten anført, deels at der ikke var overgaaet ham nogen Dom eller noget Forlig, der kunde give hans Creditor Adgang til at sælge hans Eiendom, og deels at de indankede Forretninger formeentligen ligesaalidet have Hjemmel i den foregaaende Executionsforretning, ved hvilken, ifølge hans Paastand, de ham tilhørende Parceller ikke have været udlagte.

Dette sidste Citantens Anførte forholder sig imidlertid ikke rigtigt. Ved at sammenholde den ovennævnte Obligation, saavelsom det Appellanten paa Parcellerne meddeelte Skjøde med den foretagne Udlægsforretning, maa det nemlig findes utvivlsomt, at samtlige ved Obligationen pantsatte faste Eiendele ere blevne Creditor udlagte; thi den Tilførsel under Forretningen, hvorved Reqvirenten har forbeholdt sin Ret til Appellanten forsaavidt dennes Boe og Eiendele ogsaa maatte være givne til Sikkerhed, og hvoraf Citanten har villet udlede, at de ham tilhørende Parceller ikke vare indbegrebne under Udlægget, kan in specie, naar berørte Tilførsel læses i Forbindelse med Peder Nielsens Reqvisition om Udlægget, og den Passus i

Forretningen, hvori Reqvirenten har nedlagt sin Paastand (under hvilken er indbefattet, ikke allene det til Kustrup Mølle, men endog det til Parcellerne hørende Hartkorn) ikkun antages at have angaaet Citantens øvrige Eiendele og hans Indboe, der, som ovenbemærket, ligeledes ved Obligationen vare pantsatte.

Naar det saaledes antages, at Indstævnte Peder Nielsen ikke har bortsolgt andet, end hvad han i Forveien havde erhvervet Udlæg i, saa følger deraf, at Citanten, naar han fandt sig brøstholden ved den foregaaede Auction og Udsættelse, tillige burde have paaanket den iværksatte Udlægsforretning, der udgjorde Basis for de senere Retsforhandlinger; og, da dette ikke fra hans Side er skeet, vil ingen Dom i Realiteten for Tiden kunne gives, men Sagen bliver at afvise.

Som Følge heraf vil det ikke heller for Tiden komme under Bedømmelse, hvorvidt de i Citantens Indlægge imod den constituerede Herredsfoged brugte Yttringer kunne ansees fornærmelige, og denne tillægges den paastaaede Mortification, ligesom der, efter Omstændighederne, ikke heller findes Anledning til at følge Fogdens nedlagte Paastand om at tilkjendes Kost og Tæring.

Vel maa det Ophold, der ved Sagens Afviisning forvoldes Citanten, tilskrives hans befalede Sagfører. Da imidlertid dette hidrører fra bemeldte Sagførers Formening om at den afholdte Executionsforret-

ning ikke angik hans Mandants Andeel i Eiendommen, og han iøvrigt forsvarligen har udført Sagen, saa findes det, efter disse Omstændigheder, at han kan fritages for Mulkt.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

No. 24.

Besiddelsesran er kun et delictum privatum. Tvende tiltalte Personer, hvis Brøde kun fandtes at bestaae i sligt Ran, frikjendes desaarsag for Justitiens Tiltale.

I Sagen:

Prøveprocurator Jensen, som Actor,

contra:

Hans Rasmussen Sommer og Peter Hansen.

(Afsagt den 1ste Mai 1820).

Under nærværende i første Instants ved Falsters Birketing paakjendte Sag er det vedgaaet og oplyst, at de Tiltalte Hans Rasmussen Sommer og Peter Hansen, hvoraf den sidste er en Søn af den første, have, i Forening, indfunden sig hos Niels Olsen, for at indløse et Uhr, som til denne var pantsat af Tiltalte Peter Hansen, og at Tiltalte Hans Rasmussen Som-

mer, da Niels Olsen nægtede at udlevere Uhret under Foregivende, at det senere var ham solgt, har selv taget Uhret af Væggen, hvor det hang, og givet det til hans Søn, den anden Tiltalte, samt derhos yttret, at man, for denne Handling, kunde søge ham hvor man vilde.

Hvad nu det forberørte Forhold, der imputeres de Tiltalte som Ran angaaer, da, om det end antages, at Uhret qvæstionis virkelig senere er af Tiltalte Peter Hansen solgt til Niels Olsen (hvorom i alt Fald Tiltalte Hans Rasmussen Sommer ikke har havt anden Underretning end Niels Olsens Foregivende) maa dog Salget i sig selv, naar Sagen i Almindelighed betragtes (og at særdeles Omstændigheder in casu give et andet Resultat er ikke oplyst) ansees for ugyldigt efter 5—3—10, siden Tiltalte Peder Hansen, efter sin Alder, kun er mindreaarig, hvoraf følger, at Tiltalte Sommer, der var Curator for sin Søn, naar ingen anden var ham beskikket, havde Ret til, i Forening med denne, at søge Uhret tilbage, og at han altsaa ikke har gjort sig skyldig, eller Sønnen deeltaget i noget Proprietetsran, men at deres Forseelse med, imod 1—1—3, at tage sig selv tilrette, kun kan henføres til Besiddelsesran.

Men naar dette forudsættes, blive de Tiltalte at frifinde for Justitiens Tiltale i denne Sag, siden det, med Hensyn til Lovens 6—15—8 og 18, Forordningen af 29de Oct. 1794 §. 42 og norske Lovs 3—12—22,

maa antages, at Besiddelsesran ikke er en offentlig, men kun en privat Forbrydelse.

Heraf bliver det fremdeles en Følge, at de Tiltalte heller ikke kunne paalægges at udrede Actionens Omkostninger paa den mod dem anlagte Justitsaction.

Betræffende Sagførelsen ved Underretten, da bliver Actor, Sagfører Madsen, at ansee med Mulct efter den 35de §. i Forordningen 3die Junii 1796 for det Ophold, Sagen har lidt fra 22de Julii f. A., da Tingsvidnet af 17de s. M. er givet beskreven, og indtil Udtagelsen af Domsstævningen den 14de Decbr. næstefter; thi vel sees det, at der i denne Mellemtid ere fremkomne nogle til Sagen hørende Attester, men, foruden at disse forud kunde været erhvervede, kan det ikke sees, naar de af Actor ere reqvirerede, ligesom og den paa den yngste af disse Attester af Stiftamtmanden værende Paategning viser, at samme den 13 Nov. er tilsendt Actor.

Iøvrigt findes der, da de Tiltalte ikke have været arresterede, ei at have under Sagens Behandling og Førelse ved Underretten havt noget Ophold Sted, der kan virke Mulct, og her ved Retten har Sagførelsen været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: De Tiltalte Hans Rasmussen Sommer og Peter Hansen bør for Justitiens Tiltale i denne Sag fri at være. Actor og Defensor ved Underretten tillægges i Sallarium den

første 12 og den sidste 8 Rbdlr. Sølv, der udredes af det Offentlige.

Derimod bør Actor ved bemeldte Ret Sagfører Madsen bøde 10 Rbd. Sølv til Amtets Fattigkasse.

Det Idømte udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 25.

Arbitrær Straf for et morderisk Overfald, der ikke havde den Saaredes Død til Følge, og med Hensyn til hvilket Gjerningsmandens Intention ei heller var ganske klar.

I Sagen:

Prøveprocurator Jydtmann, som Actor,

contra:

Arrestanten Christian Schmidt.

(Afsagt den 2den Maii 1820).

Det er, under nærværende Sag, ved Arrestanten Christian Schmidts egen Tilstaaelse og Sagens øvrige Omstændigheder tilstrækkelig godtgjort, at han, med en Kniv, har stukket Arbeidsmand Christopher Giermann i den høire Side af Halsen, og derved bibragt denne et Saar, som, efter den fremlagte Attest fra Professor Thal, var omtrent ½ Tomme langt; men

dog, da det ei var trængt dybere, og den Saarede strax fik Hjelp, ikke har havt, eller efter Sandsynlighed i Fremtiden vil kunne have nogen skadelig Indflydelse paa den Saaredes Helbred, naar undtages Følgerne af Skrækken, som han i høi Grad skal have været betaget af.

Hvad nu Arrestantens Hensigt med den Beskadigelse, han har tilføiet bemeldte Giermann, angaaer, da er det godtgjort, at han, under den foreløbige Examination af Politieassistenten, har vedgaaet, at hans Hensigt var at dræbe; men denne Forklaring har han, under de senere optagne Forhører fragaaet, i det han har yttret, at han ikke kan gjøre Rede for, hvad hans Hensigt var, men at han ikke er sig bevidst at have havt bestemt Hensigt at dræbe.

Arrestanten, der heller ikke kan antages at have handlet med Overlæg, kan derfor ikke være at ansee, som Actor har paastaaet, efter Lovens 6—6—22, hvorimod han vil blive at idømme en arbitrair Straf, som, efter Sagens Beskaffenhed, vil blive at bestemme til 5 Aars Arbeide i Fæstningen; hvorhos han bliver pligtig at udrede Actionens Omkostninger.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Christian Schmidt bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning i 5 Aar, ligesom han og bør udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 26.

Spørgsmaal om en vis Sum, som en Sølvværdie-Creditor, i Aaret 1817, havde modtaget af tredie Mand paa Debitors Vegne, skulde betragtes som Afdrag paa Creditors forfaldne Tilgodehavende, eller som et Laan. Adskillige Ventilationer om den Cours, hvorefter hiin Sølvværdie-Gjeld skulde tilsvares. Det er ikke den Tid, hvortil en Capital, efter Opsigelse, skulde betales, men den, hvori Betalingen virkelig finder Sted, som bestemmer, om og hvorvidt Afkortning, efter Fdg. 5te Jan. 1813, §. 26, bør finde Sted.

I Sagen:

Proprietair From,

contra:

Proprietair Raulund.

(Afsagt den 8de Maii 1820).

I første Instants har Hovedcitanten Proprietair From sagsøgt Contracitanten, Proprietair Raulund, til at indfrie en af ham i Aaret 1811 udstædt, og, efter Forandringen med Pengevæsenet, til Rigsbankpenge S. V. omskreven Revers, og betale Hovedcitanten dens til Rest paalydende Sum, omsat i Sedler efter den ved Forfaldstiden den 11te Decbr. 1817 gjeldende Bankcours, hvorimod Contracitanten, efter udtagen Contrastævning, har formeret en Fordring paa

Hovedcitanten, i hvis Følge han mener, at denne sidste ikke allene intet har at fordre hos ham, men endog maa blive pligtig at tilsvare ham et vist Beløb.

Det første Spørgsmaal, som i denne Henseende bliver at afgiøre, er, om de 7000 Rbd. Sedler, som i 11te Dec. Termin 1817 bleve betalte Hovedcitanten af en tredie Mand, der skyldte Contracitanten denne Sum, skulle betragtes som Betaling af en Deel af den Gjeld, Contracitanten, i den nævnte Termin, skulde tilsvare Hovedcitanten, eller om denne Sum skal, som Contracitanten paastaaer, ansees som et Laan, Hovedcitanten har bekommet af Contracitanten.

Vel er der nu aldeles intet oplyst om, under hvad Navn disse Penge ere betalte til Hovedcitanten; men, da Contracitanten, i den nævnte Termin, var pligtig at betale Hovedcitanten et langt større Beløb, maa det antages, at denne sidste har været berettiget til, saaledes som han har giort, at afskrive denne Sum paa sin Fordring, der allerede var forfalden til Betaling. Skulde dette kunde formenes ham, maatte det grunde sig paa en udtrykkelig Forening derom imellem Parterne, og Tilværelsen af en saadan Forening maatte det paaligge Contracitanten, der vil drage Fordeel af den, at godtgiøre. Den Omstændighed, at disse 7000 Rbd. vare en Sum i Sedler, og at Hovedcitantens Fordring var S. V., og at Formodningen derfor ikke skulde kunne være for, at en anden Pengesort, end den Fordringen var i, skulde været erlagt til Beta-

ling af endeel af Fordringen, kan heller ikke tillægges nogen Vægt; thi en Sum i S. V. er, efter dens Natur, egentlig et Beløb i Sedler, kun at Qvantiteten af disse er afhængig af Coursen.

Foruden de 3733 Rbdlr. 2 Mk. S. V., som de nævnte 7000 Rbd. i Sedler udgjøre, naar de beregnes til S. V. efter den Bankkours, som var noteret ved Betalingstiden, har Contracitanten senere betalt 623 Specier, der altsaa udgjøre 1246 Rbd. rede Sølv, og med et saadant Beløb, maa blive at afdrage i Hovedcitantens Fordring, beregnet som S. V., thi vel har Hovedcitanten omsat sin Fordring til Sedler efter den ved Forfaldstiden gjeldende Cours af 375, og har ligeledes omsat de nævnte Specier til Sedler, efter den ved disses Betaling gjeldende Cours, hvorved de vare komne til at udgjøre en langt mindre Deel af det Hele. Men hertil findes han ikke at kunne ansees at have været berettiget, da Debitors Henstand med Betalingen, efter Lovens 5—5—4, kun har den Virkning, at Erstatnings-Renter for det Tidsrum fra Paatale er skeet, kunne fordres, hvorimod Erstatning, beregnet fra et Tidsrum længere tilbage, ikke, efter dette Lovsted, skal finde Sted.

Ligesom Hovedcitantens Paastand om at erholde sit Tilgodehavende efter en Cours af 375 saaledes ikke kan tages til Følge, kan han heller ikke kjendes berettiget til, efter hans senere under Proceduren gjorte subsidiaire Paastand, at erholde Betaling i Sedler efter

den ved Sagens Paaklage til Forligelses-Commissionen gjeldende Cours af 250, thi denne hans Fordring har ikke været Gjenstand for Forligsmægling, og kan ikke siges, som Indskrænkning i den større Paastand, at være indbefattet derunder, siden der ikke kunde blive Spørgsmaal, om Parterne kunde forenes om Betaling efter denne Cours, saalænge Hovedcitanten ubetinget fordrede Betaling efter en langt høiere.

Denne Fordring er ikke heller fremkommen, medens Coursen endnu stod saaledes; men først efter at Coursen var noteret Pari, har han subsidialiter fordret Betaling efter en saaledes den Gang ikke længere gjeldende Cours. Denne hans subsidialiter gjorte Paastand findes imidlertid ikke at kunne, som Contracitanten mener, have den Virkning, at han, uagtet den forkastes og Betalingen bestemmes i Sølv, dog ikke kan erholde dette efter en høiere Cours end 250; thi han har kun samtykket i at erholde Betaling efter en saadan Cours, naar samme blev antaget som en fast Norm for Betalingen, og ikke naar han paa den ene Side skulde være bunden ved den, hvor den var ham uforbeelagtig, uden paa den anden Side at nyde godt af den, naar den vilde være ham til Fordeel.

Betræffende endelig Hovedcitantens Paastand om, at hans Tilgodehavende maatte tillægges ham med det fulde Beløb, det, efter Forskrivningen, udgjør, uagtet Indulten, paa den Tid Fordringen blev opsagt til Udbetaling, endnu ikke var udløben, saa at han den Gang

ikke kunde tilkomme mere end det 25 dobbelte Beløb af Renterne, da er det ligefrem, at denne Paastand, forsaavidt den Deel af Fordringen, der allerede er betalt i 11te Decbr. 1817 og 11te Juni 1818 angaaer, maa bortfalde.

Hvad derimod den Deel af Fordringen, som Debitor endnu ikke har betalt, angaaer, da siden denne først erlægges paa en Tid, hvor Creditor, naar han havde ladet den staae saalænge uopsagt, skulde have havt det hele Beløb, findes det og at ham, efter sin Paastand, maa tilkomme det fulde Beløb, uden at han kan være bunden ved de Indskrænkninger, som have fundet Sted, med Hensyn til en Tidspunct, der nu er forbi, hvilket ogsaa synes at have udtrykkelig Hjemmel i Ordene "det Aar, hvori Udbetalingen finder Sted" i den 26de §. i Forordningen af 5te Jan. 1813. Da nu Hovedcitantens Fordring paa den Tid, da den, efter Omstændighederne, skulde været udbetalt, udgjorde, beregnet til det 25 dobbelte af Renternes Beløb, i alt 6333 Rbd. 2 Mk. S. V., og heraf er betalt først 3733 Rbd. 2 Mk. S. V. og senere 1246 Rbdlr. rede Sølv, saa, naar disse Summer fradrages det førstnævnte Beløb, bliver der tilbage 1354 Rbdlr., hvortil bliver at lægge det, som Renternes 25 dobbelte Beløb for denne Sum udgjorde mindre end det omskrevne Beløb selv, nemlig 211 Rbd. 2 Mk. 6 ß., hvorefter da udkommer 1565 Rbd. 2 Mk. 6 ß. Sølv, som er den Sum Contracitanten vil blive at tilpligte at

betale Hovedcitanten tilligemed de, efter det paastævnte Document, naar Betaling skeer, resterende Renter beregnede efter Bestemmelserne i Forordn. 5 Jan. 1813 om Renter af omskrevne Capitaler.

Contracitantens Fordring paa Hovedcitanten, der var grundet paa at de ovenanførte 7000 Rbdlr., som Sidstnævnte havde faaet af ham, skulde betragtes som et Laan, og godtgjøres ham efter dets Beløb i Sedler, og at Hovedcitantens Fordring skulde beregnes efter Pari Cours, vil, i Følge det ovenanførte, ganske bortfalde. Processens Omkostninger for begge Retter blive, efter Omstændighederne, at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Contracitanten Proprietair Raulund bør indfrie det paastævnte af ham under 6te Juli 1811 udstædte Revers og til Hovedcitanten Proprietair From betale Resten af dets til Rigsbankpenge S. V. omskrevne Beløb med 1565 Rbd. 2 Mk. 6 ß. Sølv tilligemed de, efter det nævnte Document, naar Betaling skeer, resterende Renter, beregnede efter Bestemmelserne i Forordn. af 5te Jan. 1813 om Renter af omskrevne Capitaler, hvorimod Parterne iøvrigt for hinandens Tiltale i denne Sag bør fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Det Idømte udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 27.

Anstand nægtet, som en Part, efter allerede at have havt lang Udsættelse i Sagen, lader begjære paa Grund af, at han, der forhen havde havt to forskjellige Sagførere, som havde frasagt sig Sagen, nylig havde engageret en tredie.

I Sagen:

Skræddermester Marer,

contra:

Fuldmægtig Almind.

(Afsagt den 8de Mai 1820).

Nærværende Sag, der er incamineret den 3die Jan. d. A., har siden den Tid henstaaet paa Indstævnte Fuldmægtig Almind, uden at han endnu er fremkommen med noget Tilsvar i Sagen, i hvilket Tidsrum han allerede har havt tvende Sagførere efter hinanden, som begge, efter flere Gange at have havt Udsættelse i Sagen, have frasagt sig den, hvorpaa nu Procurator Lange, som den tredie af Indstævnte antagne Sagfører, har begjert 14 Dages Anstand, paa Grund af, at han nylig er engageret.

Denne Anstand findes imidlertid, efter det Ophold Sagen allerede har lidt, og med Hensyn til Bestemmelsen i Forordn. af 3die Juni 1796 §. 8, ikke at kunne, imod Vederpartens Protest, bevilges, hvorfor

Sagen vil blive endelig at paakjende, og, da Indstævnte ingen Indsigelse med Hensyn til den paastævnte Fordring har gjort, vil han blive at dømme efter Citanten Skræddermester Marxrs Paastand, hvorhos han, som udebleven fra Forligelses-Commissionen, bliver at idømme Mulct af 10 Rbd. Sølv til Justitskassen for unødig Trætte.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Fuldmægtig Almind bør til Citanten Skræddermester Marer betale 284 Rbdlr. Sølvmynt og 105 Rbdlr. 1 Mk. i Sedler og Tegn, med Renter 4 pC. af disse Summer fra Dato af Klagen til Forligelses-Commissionen den 27de Oct. f. A. indtil Betaling skeer. Saa bør han og betale til Citanten denne Processes Omkostninger med 20 Rbdlr. Sølv, og til Justitskassen for unødig Trætte 10 Rbd. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 28.

En privat Regnskabsbetjent, som søges til at aflægge Regnskab, frikjendes, fordi man, ved at nægte ham Udleveringen af de til hans Betjening hørende Protocoller, hindrede ham i at aflægge sligt Regnskab. — Den, som vel engang møder i Forligelses-Commis-

skonen, men siden paa den Tid, hvortil Mæglingen udsættes, forsømmer at møde, ansees som udebleven.

I Sagen:

Scheller, Ewers, Deutzer, J. H. Müller og Fasting, som Directeurer for Laane- og Livrente-Selskabet for alle Stænder,

contra:

Rodemester Sibbern.

(Afsagt den 15de Mai 1820).

Under nærværende Sag søge Citanterne Scheller, Ewers, Deutzer, J. H. Müller og Fasting, som Directeurer for Laane- og Livrente-Selskabet for alle Stænder, Indstævnte Rodemester Sibbern, der har været Casserer og Bogholder ved Selskabet, til at aflægge Regnskab til Citanterne for Aaret 1810, i Anledning af de af ham havte og i Aaret 1810 eller Begyndelsen af 1811 fratraadte Betjeninger ved Selskabet; hvorimod Indstævnte har paastaaet sig frifunden paa Grund af, at Citanterne selv skulle have gjort det umueligt for ham at aflægge berørte Regnskab, i det de have nægtet ham Udleveringen af de dertil fornødne Protocoller m. m.

Hvad nu denne Indstævntes Ytring angaaer, da findes det ogsaa, at Mangelen af Regnskabets Aflæggelse ikke kan tilskrives ham, naar Citanterne have vægret sig ved at udlevere ham de af ham i hans Embedstid førte Bøger, der maae antages at være fornødne for ham til Affattelsen af et rigtigt Regnskab. Dette sidste have Citanterne vel benægtet, men uden iøvrigt at opgive, hvorfor de mene, at han, uden at være i Besiddelse af sine Embedsbøger, skulde kunne aflægge Regnskab, hvortil Materialierne maae antages at skulle hentes fra hine Bøger. At han havde været pligtig at forsyne sig med Gjenparter af det, han havde fornødent til Brug ved Regnskabet, kan heller intet bevise; thi om en saadan Pligt end antages at have paaligget ham, blev det dog, naar han havde forsømt dette, nødvendigt, at Bøgerne selv maatte udleveres ham, hvis det skulde være ham muligt at aflægge Regnskabet.

Ligesaalidt kan det bifaldes, at han, ved at aflevere Bøgerne selv, skulde have erkjendt, at han ikke havde dem fornøden, og at de tvende fremlagte Breve fra ham skulde vise det samme, da han deri, uden at forlange Bøgerne, har lovet om kort Tid at aflægge Regnskab; thi hvad det første angaaer, da har han bemærket, at Bøgerne skulde bruges af hans Eftermand, og derfor maatte afleveres til denne, og i Henseende til det sidste yttrer han, at han ikke kunde forestille sig, at nogen Vanskelighed vilde møde angaaende

Udleveringen af Bøgerne, hvorfor han ikke kunde falde paa at gjøre denne til en Betingelse for Opfyldelsen af hans Løvte om Regnskabets Afslæggelse. Hvad nu in specie de paaberaabte Maanedsextracter angaaer, da have Citanterne yttret, at disse ere i Indstævntes Besiddelse; men, foruden at han har benægtet saadant, maa det og antages godtgjort ved det optagne Tingsvidne, at berørte Extracter ere nedlagte i Selskabets Kasse, og at denne ikkun kunde aabnes af Directeurerne, saa at Indstævnte ikke igjen kunde udtage Extracterne af den, hvorfor disse, da det ikke er godtgjort, at de senere af Directeurerne ere Indstævnte overleverede, maae antages endnu at være i Directeurernes Værge.

Tillige maa det, ved berørte Tingsvidne, ansees godtgjort, at de nævnte Extracter ere ansete fornødne til Regnskabets Affattelse og derfor pleie at udlaanes Cassereren dertil; hvortil kommer, at den af Citanterne, der, paa samtliges Vegne, har, tilligemed een af Repræsentanterne, mødt ved Forligelses-Commissionen, selv, i hans Svar paa Indstævntes Beskikkelse, har vedgaaet, at han ved Forligelses-Commissionen har lovet Indstævnte at udlaane ham de nævnte Extracter til Brug ved Regnskabet, om det var ham muligt, og at han nu allene paaberaaber sig, at det ikke er ham muligt, men uden videre at opgive, af hvilken Aarsag dette ikke kan skee. Paa Grund af det Anførte findes det, at Indstævnte hidtil ikke har

kunnet aflægge meerbemeldte Regnskab, og først, naar han erholder de af ham forlangte Protocoller m. m. udlaante, vil blive i Stand hertil; hvorfor han, efter hans Paastand, vil være at frifinde for Citanternes Tiltale i denne Sag.

Betræffende Processens Omkostninger, da vil Indstævnte, der de tvende sidste Gange, Sagen har været foretaget ved Forligelses-Commissionen, hverken har mødt eller ladet møde sammesteds, blive pligtig at udrede disse; thi at han den sidste Gang har indsendt et skrivtligt Tilsvar, og, efter hans Yttring, da han selv havde Forfald, havde overdraget en Anden at møde paa sine Vegne, men at denne udeblev, kan ikke komme ham tilgode.

Indstævnte har vel yttret, at Citanterne selv ikke kunne antages at have mødt personlig ved Forligelses-Commissionen; men dette kan ikke billiges; thi et heelt Selskab eller Direction kan ikke antages pligtig at møde ved alle Medlemmerne, men det maae ansees tilstrækkeligt, naar, som her er skeet, Møde er givet paa samtliges Vegne, ved een af Directeurerne og een af Repræsentanterne.

Hvad angaaer Størrelsen af Processens Omkostninger, da ville disse blive at udrede efter den af Citanterne fremlagte Regning, forsaavidt Indsigelse mod den ikke har fundet Sted; hvorimod de mod enkelte Poster gjorte Indsigelser blive at tage til Følge derhen, at Beløbet nedsættes til 80 Rbd. i Sedler.

Endelig vil Indstævnte have at erlægge Mulct til Justitskassen for unødig Trætte; som, da Klagen til Forligelses-Commissionen er henviist førend Emanationen af Forordn. 11te August f. A., bliver at bestemme til saameget som Dom og Segl koster.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte Rodemester Sibbern bør for Tiltale af Citanterne Scheller, Evers, Deutzen, J. H. Müller og Fasting, som Directeurer for Laane- og Livrønte-Selskabet for alle Stænder, i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger betaler Indstævnte til Citanterne med 80 Rbd. i Sedler; hvorhos han betaler til Justitskassen for unødig Trætte saameget som Dom og Segl koster.

Det Idømte udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 29.

Arbitrair Straf for en Person, der, ved falske Attester, havde søgt at faae Sølv ombyttet med Sedler i det Contoir, som er oprettet under Banken for at omvexle Sølv med Repræsentativer for visse Personer.

I Sagen:

Cancellieraad og Procurator Wilse, som Actor,

contra:

Arrestanten Grosserer eller The- og Porcellains-handler Carl Christopher Gustmeier.

(Afsagt den 16de Mai 1820.)

Arrestanten, Grosserer eller The- og Porcellainshandler Carl Christopher Gustmeier, der, under nærværende Sag, sigtes for at have, ved Hjelp af falske Attester, tilsneget sig Adgang til at faae Sølvmynt omvexlet i det Contoir under Banken, som, efter den derom skeete offentlige Bekjendtgjørelse, er indrettet, for at Embedsmænd, Pensionister og Andre, som oppebære deres Indtægter i rede Sølv, der kunne ombytte deres Sølv med Sedler og Tegn, har ogsaa vedgaaet, at endeel af de under Sagen fremlagte falske Attester have været afbenyttede af ham til Omvexling af Sølvmynt i det nævnte Contoir; men han nægter derimod at have været vidende om, at disse Attester vare falske, med Tilføiende, at han er kommen i Besiddelse af dem paa den Maade, at, naar han har tilforhandlet sig Sølvmynt af Personer, som formeentlig havde Adgang til at faae byttet i det nævnte Contoir, har han tillige modtaget af disse de Attester, som skulde have været fremlagte i Contoiret, hvis Omvexlingen var skeet der, hvilke Attester han derpaa har benyttet til, i de nævnte Personers Navn, at lade det kjøbte Sølv omvexle paa Contoiret.

Men om det end, paa Grund af denne hans Forklaring, antages, at han, uagtet han ikke har kunnet paavise de Personer, af hvilke han skulde have modtaget berørte falske Attester, og Sagens øvrige Omstændigheder ogsaa tale imod ham, ikke har havt Kundskab om at Sedlerne vare falske, og det tillige antages, at han ikke handlede ulovligt ved, i Udstædernes Navn, at benytte Attesterne, uagtet Adgang til at faae byttet i Contoiret kun var tilstaaet berørte Personer selv, og en saadan Ret ikke skjønnes at kunne være Gjenstand for Overdragelse til en Anden, findes det dog, at han har handlet uforsvarligt, ved i Flæng at tilforhandle sig saadanne Attester, uden at undersøge, om de ogsaa kom fra de Personer selv, paa hvis Navne de løde; hvilket han, naar han siden vilde betjene sig af Sedlerne, som ægte, burde have Visheb om; hvortil kommer, at han, efter hans egen Vedgaaelse, har paatrykt endeel af Attesterne sit eget Segl, i hvilken Henseende især kan mærkes Attesten No. 10, som Arrestanten selv vedgaaer først at have opsendt paa Contoiret, uden at han kunde faae dens Beløb verlet, fordi Udstæderens Segl manglede, hvorefter Arrestanten har paatrykket den sit eget Segl, og saaledes søgt at føre dem, hos hvem Omverlingen skulde skee, bag Lyset, i det han, uden Udstæderens Vidende, har søgt selv at afhjelpe den Mangel, paa Grund af hvilken Attesten engang paa Contoiret var forkastet, som utilstrækkelig til at bevise det, den skulde være Beviis for.

Naar Arrestantens Defensor mener, at Contoiret intet Tab kan have lidt ved den nævnte Omvexling, siden det for Sedlerne fik deres fulde Værdie i Sølv, bliver herved at mærke, at da Omvexlingen paa Contoiret, efter den ommeldte Bekjendtgjørelse, skeer efter den sidst noterede Børscours, kan Vexlingen paa Contoiret være forbunden med Fordeel, naar Sølvmynt falder i Priis i det Mellemrum fra Coursen er noteret og til den noteres igjen.

Arrestanten har ogsaa selv vedgaaet, at han, ved den ommeldte Overdragelse til ham af Attesterne, har havt til Hensigt at gjøre sig Fordeel.

Arrestantens ovenanførte ulovlige Forhold findes imidlertid ikke at kunne, som Actor har meent, henhøre under Bestemmelsen i Lovens 6—18—6, hvorimod han vil blive at idømme en arbitrair Straf, som, efter Sagens Beskaffenhed, vil blive at bestemme til Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage og bliver han derhos pligtig at udrede denne Actions Omkostninger.

Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Grosserer eller The- og Porcellainshandler Carl Christopher Gustmeier bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, hvorhos han bør udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 30.

Paaankning af en Kjendelse, hvorved en Vidnesførsel vak afviist.

I Sagen:

Møllersvend Jens Jacobsen af Halkevad Mølle,

contra:

Maren Jeppesdatter af Lundforlund.

(Afsagt den 29de Mai 1820).

Nærværende af Citanten, Møllersvend Jens Jacobsen af Halkevad Mølle, i første Instants ved Antvorskov Birketingsret tilstævnte Sag, hvorunder han agtede at føre Vidner, for derefter, ved Dom, at kjendes berettiget til, under Eed, at fralægge sig at være Fader til et af Indstævnte Maren Jeppesdatter af Lundforlund født Barn, er af Underdommeren afviist paa Grund af at Citanten, ved i Overeensstemmelse med Sorøe Amts Øvrigheds Resolution af 26de April 1817, at have flere Gange uden Forbeholdenhed erlagt Bidrag til bemeldte Barn, formeentligen skal have erkjendt, at han ikke saae sig istand til at fralægge sig den imod ham skeete Sigtelse, samt fordi Vidneføringen, efter dens Beskaffenhed, letteligen skulde kunne lede til at compromittere ustævnte Personer.

Men hvad den første af disse Grunde angaaer, da henhører det under Sagens Realitet at afgjøre, hvorvidt Citanten, ved de af ham erlagte Bidrag, bør ansees at have paadraget sig Forpligtelse til fremdeles at udrede samme, og det kan derfor ikke billiges, at Underdommeren, paa denne Grund, har nægtet Citanten at erholde de indstævnte Vidner førte, eller iøvrigt at faae Sagen fremmet til Dom, efter den udtagne Stævning. Ikke heller kan den indankede Kjendelse retfærdiggjøres ved den anden af de deri paaberaabte Grunde, efterdi samme blot kunde medføre, at de Qvæstioner, der maatte befindes at angaae ustævnte Personer, bleve nægtede antagne til Besvarelse, men ikke at Vidneførselen i det Hele blev ham formeent.

Citantens Paastand vil altsaa forsaavidt blive at følge, at det paalægges Underdommeren at forfriske den tilstævnte Sag og sætte samme i den Stand, den var førend den paaankede Kjendelse blev afsagt; hvorimod Citantens øvrige Paastand om, at dette skulde skee paa Dommerens egen Bekostning, og at Dommeren skulde tilpligtes at stande ham til Rette for det ved Kjendelsen tilføiede Tab, samt at erlægge Bøder efter Lovens 1—5—9, endog blot af den Grund, at Kjendelsen har overstaaet fatalia appellationis, og, i Medfør af allernaadigst meddeelt Opreisning, er indanket her til Retten, maa bortfalde.

Processens Omkostninger blive, efter Omstændighederne, at ophæves.

Af de for Parterne befalede Sagførere er Sagen forsvarligen udført.

Thi kjendes for Ret: Underdommeren bør forskrifte den tilstævnte Sag og sætte samme i den Stand som den var førend den paaankede Kjendelse blev afsagt.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 31.

Den Henstand, som en Mand, der havde overdraget sin Fæsteret til en anden, havde givet denne med den derfor bestemte Godtgjørelse, kan ikke, uden hans Samtykke, tilkomme en tredie Mand, som Rettigheden overdrages og som paatager sig at betale forommeldte Sum.

I Sagen:

Parcellist Lars Eenevoldsen,

contra:

Lars Hansen.

(Afsagt den 29de Mai 1820).

Efter dertil erhvervet Opreisning paaanker Citanten Parcellist Lars Eenevoldsen, under nærværende Sag, en, under 24de Juli 1817 ved Odense Herredsting afsagt Dom i en Sag, hvorunder Citanten af Indstævnte Lars Hansen var sagsøgt til at betale ham

250 Rbd. i Sedler, deels som Erstatning for det Tab, denne skulde have lidt derved, at han, til hvem Citanten havde overdraget Fæsteretten til en Annexgaard, blandt andet under den Betingelse, at han skulde betale 1000 Rbd. i Sedler til den forrige Besidder af Gaarden, havde, ifølge en ham overgaaet Dom, strax maattet udbetale denne Sum, uagtet det, efter hans Ytring, var fastsat, at Pengene skulde henstaae hos ham i 5 Aar, og at han i dette Tidsrum ingen Renter deraf skulde svare, og deels som Omkostninger, han har havt i Anledning af den Proces, han desangaaende har maattet føre med Citantens Formand ved Gaarden.

Nu maa det vel ansees in confesso mellem Parterne, at det ved den Forening, som har fundet Sted imellem Citanten og hans Formand, var betinget, at de ommeldte 1000 Rbd. skulde henstaae hos Citanten i 5 Aar, uden at Renter deraf skulde svares. Men heraf kan ikke følge, at den samme Henstand med Betalingen og Fritagelse for at svare Renter skulde tilkomme Indstævnte, naar Citanten til ham overdrog den ommeldte Fæsteretighed. Det stod ikke engang i Citantens Magt at indrømme ham saadant, med mindre han kunde erhverve Samtykke dertil fra sin Formand ved Gaarden. Naar altsaa Indstævnte vil fordre Erstatning af Citanten, fordi han strax har maattet udbetale Pengene m. m., maatte det paaligge ham at godtgjøre, at Citanten virkelig havde tilsagt ham samme Henstand, og Fritagelse for at svare Renter,

som denne selv havde havt, men et saadant Beviis har han ikke præsteret; thi vel have tvende Personer, under det den 24de Sept. 1816 begyndte Tingsvidne, forklaret, at Indstævnte, efter Foreningen imellem ham og Citanten, skulde nyde samme Henstand og Rentefrihed, som denne, men disse Personers Forklaringer kunne ikke komme i Betragtning, da de, paa Grund af, at de vare den ene Part besvogrede, ikke ere eedfæstede.

Det findes derfor, at Citanten, da Indstævnte ikke har beviist Tilværelsen af den ommeldte Betingelse ved Overdragelsen, vil være at frifinde for Indstævntes Tiltale i denne Sag.

I Henseende til Processens Omkostninger for Underretten bliver Underretsdommen, hvorved Indstævnte, paa Grund af, at han ikke efter Vederpartens Opfordring har beviist at have været lovlig forhindret fra at give personligt Møde ved Forligelses-Commissionen, er tilfunden at udrede disse, samt betale Mulct for unødig Trætte, at stadfæste. Processens Omkostninger for Overretten vil Indstævnte blive at tilpligte at betale Citanten med 20 Rbdlr. Sølv; hvormed bliver at forholde i Overeensstemmelse med det Citanten forundte beneficium paupertatis, hvorhos Indstævnte bliver at tilpligte at betale Citantens befalede Sagfører her for Retten Proveprocurator Schønberg i Sallarium 10 Rbd. Sølv.

Under den befalede Sagførelse har intet Ophold, som kan bevirke Ansvar, fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Citanten Parcellist Lars Ernevoldsen bør for Indstævnte Lars Hansens Tiltale i denne Sag fri at være.

I Henseende til Udredelsen af Processens Omkostninger for Underretten og den Indstævnte sammesteds idømte Mulct for unødig Trætte bør Herredstingsdommen ved Magt at stande.

Processens Omkostninger for Overretten betaler Indstævnte til Citanten med 20 Rbd. Sølv, hvormed forholdes i Overeensstemmelse med det Citanten forundte beneficium paupertatis. I Sallarium til Prøveprocurator Schønberg betaler Indstævnte 10 Rbd. Sølv.

Det Idømte udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 32.

Begjæring om Anstand i Sagen forkastet. — Straf for injurierende Udtryk.

I Sagen:

Johannes Christian Simonsen,

contra:

Bogbinder Møller.

(Afsagt den 29de Mai 1820).

Under nærværende, i Overeensstemmelse med Forordn. 20de Octbr. f. A., ved Rettens andet Vidnekammer behandlede Sag, har Johannes Christian Simonsen, efter Klage af 19de Febr. d. A., paastaaet Indklagede Bogbinder Møller, som, paa et Ølhuus, den 19de Jan. næstforhen, skal have brugt den Udladelse mod ham "du er og bliver for Retten en tre Marks Mand" anseet med en Mulct af 1000 Rbdlr. Sølv, hvorhos han har nedlagt Paastand om Mortification paa den nævnte Udladelse, samt at Processens Omkostninger tillægges ham skadesløst.

Bogbinder Møller har benægtet at have brugt den omhandlede Udladelse, og har derfor indgivet en Contraklage af 29de Febr. sidstleden, der gaaer ud paa, at Hovedklageren, ved den i Hovedklagen opgivne Leilighed, maatte ansees at have været den egentlige Fornærmer, idet han, uden nogen dertil fra Contraklageren given Anledning, skal mod denne have brugt flere fornærmelige Udladelser, for hvilket Forhold Contraklageren har paastaaet Hovedklageren vedbørligen anseet.

Foreløbigen bemærkes, at forsaavidt Contraklageren i Indlæg af 17de f. M., har begjert, at hans under 25de Marts sidstleden indgivne Klage, ifølge hvilken han mod Klageren ved andet Vidnekammer har anlagt en særskilt Sag, maatte betragtes som Continuations-Contraklage, under nærværende Sag, og at, som Følge heraf, denne Sag maatte udsættes, indtil han

erholdt nogle Vidner førte til sin Sags Tarv, da findes det ikke, at denne Contraklagerens Protest kan gives Medhold, da Førstnævnte, ifølge bemeldte Klage, som allerede bemærket, har anlagt en særskilt Sag, og det, naar henſees til Indholdet af bemeldte Klage, der angaaer Fornærmelser, hvilke Hovedklageren, paa flere forskjellige Steder, skal have brugt mod Contraklageren, ikke skjønnes, at disse kunne antages at staae i en saadan Forbindelse med det, hvorom der under nærværende Sag er Spørgsmaal, at det, efter Grundsætningerne i Lovens 5—14—6, kan tillades Contraklageren, mod Hovedklagerens Protest, at opholde nærværende Sag, med at søge tilveiebragt de til den omhandlede Klage hørende Oplysninger.

Heller ikke skjønnes det, at den af Contraklageren in subsidium begjerte Anstand til at forsvare sig mod Hovedklagerens Protest, kan bevilges ham, da han hertil maa antages, at have havt tilstrækkelig Tid, og det desuden, under 11te April sidstleden, er paalagt ham ved Sagens næste Foretagelse endeligen at fremkomme med Tilsvar fra sin Side, hvoraf følger, at der ei for ham var Anledning til at vente videre Udsættelse.

Paa Grund af foranførte vil Sagens Realitet være at tage under Paakjendelse.

Hvad nu angaaer Hovedsøgsmaalet, da maa det ved de af Hovedklageren førte Vidners Forklaringer anſees beviist, at Contraklageren, ved den omhandlede Leilighed, til Hovedklageren har yttret, at han var og blev

en tre Marks Mand; hvorimod det ikke mod Hovedklagerens Benægtelse er godtgjort, at han mod Contraklageren har udladt sig saaledes som denne i Contraklagen har anført at skulle være Tilfældet.

Den af Contraklageren brugte fornærmelige Udladelse vil altsaa, efter Hovedklagerens Paastand, være at mortificere, og Contraklageren herfor være at anfee med Mulkt. Hensees imidlertid saavel til Stedet, hvor Factum er foregaaet, som derhos in specie og til Christian Hoppes Vidnesbyrd, ved hvilket der nemlig er opvakt Formodning for, at Hovedklageren selv har fremkaldt Fornærmelsen, og hvorved saaledes den Forklaring, Contraklageren har givet over den af Vidnerne omvundne Udladelse, vinder Troværdighed, saa skjønnes det ikke rettere, end at den Mulct Contraklageren vil være at idømme, kan bestemmes til 20 Rbd. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Hovedklageren vil, paa Grund af hvad forhen om Contrasøgsmaalets Gjenstand er bemærket, for Contraklagerens Tiltale være at frifinde.

Processens Omkostninger ville, efter Sagens Omstændigheder, være at ophæve.

Thi kjendes for Ret: Den under Hovedsøgsmaalet omhandlede af Contraklageren Bogbinder Møller mod Hovedklageren Johannes Christian Simonsen fremførte fornærmelige Udladelse bør død og magtesløs at være og bør Contraklageren for sit i saa Hen-

seende udviste Forhold bøde 20 Rbd. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Hovedklageren bør for Contraklagerens Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 33.

En Arrest ophævet, som ei betimelig forfulgt. — En i Lovens 5—14—6 grundet Afviisnings Paastand mod et Contrasøgsmaal taget til Følge, uagtet den blev for silde fremsat, men hvilket ei af Contracitanten blev paaberaabt.

I Sagen:

Bælgetræder Knud Hansen,

contra:

Andreas Fundt.

(Afsagt den 29de Mai 1820).

Efter udtagen Hovedstævning søger Bælgetræder Knud Hansen, under nærværende Sag, Andreas Fundt til at betale ham skyldig Huusleie 56 Rbd., samt 4 Rbd. 1 Mk. 10 ß., der udgjøre Omkostningerne paa en hos Sidstnævnte foretagen Arrestforretning; hvorimod bemeldte Andreas Fundt, efter udtagen Contrastævning, søger Hovedcitanten til, efter Regning, at betale 43 Rbd. 3 Mk.

Hovedsøgsmaalet har Contracitanten paastaaet afviist, blandt andet af den Aarsag, at den hos Contracitanten afholdte Arrestforretning ikke i rette Tid er forfulgt, hvilken Paastand dog ei findes at kunne tages til Følge, siden den forsildige Forfølgelse af en Arrest, ifølge 1—21—20, sammenholdt med Forordningen 10de Juli 1795, ei har anden Virkning, end at Arresten ophæves, hvilket og in casu maa skee, siden den omhandlede Arrest, der er effectueret den 21de Mai f. A., først er forfulgt ved Klage til Forligelses-Commissionen den 11te Juni s. A. Da der iøvrigt imod Hovedsøgsmaalet ingen specielle Indsigelser ere fremsatte, vil Hovedcitantens Paastand være at tage til Følge.

Betræffende Contrasøgsmaalet, da er dette ligeledes paastaaet afviist, paa Grund af, at Hovedsøgsmaalets Gjenstand er grundet i en skriftlig Leiecontract imellem Parterne, og at Contrasøgsmaalet derimod angaaer Regningskrav.

Denne Paastand findes ogsaa, som grundet i Lovens Bestemmelse i 5—14—6, at maatte gives Medhold; thi vel er Hovedcitanten først fremkommen med hans Paastand om Sagens Afviisning, efterat han havde indladt sig i Sagens Realitet, i det han, næst at benægte, at han havde modtaget de paa Contracitantens Regning anførte Varer og at denne for ham havde udført det i Regningen ommeldte Arbeide, har paastaaet Frifindelse for Contracitantens Tiltale, ligesom han heller ikke har protesteret imod, at Contracitanten derefter har havt

Anstand i lang Tid for at oplyse Contrasøgsmaalets Rigtighed, uagtet saadant, naar han vilde paastaae Sagen afviist, var til ingen Nytte.

Men dette alt findes dog ikke at kunne være til Hinder for Contrasøgsmaalets Afviisning, siden Contracitanten aldeles ikke har paaberaabt sig det eller derpaa grundet nogen Protest mod den nedlagte Afviisningspaastand.

Processens Omkostninger ville, efter Omstændighederne, være at ophæve, saavelsom den effectuerede Arrestforretnings Bekostninger.

Forsaavidt Sagen har været udført ved befalet Sagfører, attesteres, at, under Sagførelsen, ei har fundet saadan Forsømmelse Sted, der findes at burde paadrage Ansvar.

Thi kjendes for Ret: Contrasøgsmaalet afvises.

Derimod bør Contracitanten Andreas Fundt til Hoved-Citanten Bælgetræder Knud Hansen betale 56 Rbd. Sedler.

Den paastævnte Arrestforretning bør være ophævet.

Processens saavelsom Arrestforretningens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

No. 34.

Straf for Tyverie, Hælerie og anden ulovlig Omgang med Andres Gods.

I Sagen:

Procurator Delbanco, som Actor,

contra:

De Tiltalte Huusmand Morten Larsens Pleiedatter Henriette, Gaardmand Jens Hansens Kone Maren Larsdatter og hendes Steddatter Anne Jensdatter, Huusmand Jørgen Jørgensens Kone Maren Christensdatter og hans Datter Mette Jørgensdatter.

(Afsagt den 30te Mai 1820).

Ved egen Tilstaaelse og Sagens øvrige Omstændigheder er Tiltalte, Huusmand Morten Larsens Pleiedatter Henriette, tilstrækkelig overbeviist at have frastjaalet hendes Pleiefader 3 Alen Lærred, 3½ Al. Vadmel, 2 Al. Hvergarn og ½ Fjerdingkar Gryn, samt et Skiørt, hvilket alt hun har givet til forskjellige Personer.

Ligeledes har hun solgt en hendes Pleiefader tilhørende Koe, som han havde overdraget hende at bringe hen til en anden Mand, og for de, ved dette Salg, bekomne Penge har hun kjøbt forskjellige Varer til sig selv.

For dette hendes Forhold findes hun, der paa den Tid hun giorde sig skyldig heri, endnu ikke var 15 Aar

gammel, retteligen, ved Underretsdommen, at være tilkjendt Straf af Riis af Slutteren under Fogdens Opsyn; hvorimod den hende her foruden idømte Straf af simpelt Fængsel maa bortfalde.

Tiltalte Gaardmand Jens Hansens Kone, Maren Larsdatter er ligeledes ved egen Tilstaaelse og Sagens øvrige Omstændigheder overbeviist, at have frastjaalet Huusmand Morten Larsen en Sølvpenge, lydende paa 24 ß. D. C., samt af de af dennes Pleiedatter stjaalne Effecter at have modtaget, uden at Pleiefaderen vidste det, 1½ Al. Vadmel, 2 Alen Hvergarn og ½ Fjerdingkar Gryn, som alt ikke er kommen tilstæde, og er vurderet tilsammen til 5 Mk., ligesom hun og har frataget samme Pige, dog med dennes Vidende, 4 Rbdlr., som tilhørte Pigens Pleiefader. Endelig har hun og søgt at formaae samme Pige til at give hende tvende Pleiefaderen tilhørende Kroner, hvorhos hun har foreslaaet hende, at hun skulde, som Pigen efter dette Raad og saa gjorde, sælge den ommeldte Koe og give hende Halvdelen af Kjøbesummen, hvilken Halvdeel af Kjøbesummen hun dog ikke bekom.

Ved Underretsdommen er hun for dette hendes Forhold dømt til Arbeide i Forbedringshuset i 8 Maaneder, hvilken Straf dog, efter Sagens Beskaffenhed, findes at maatte forhøies til Arbeide i Forbedringshuset i 1 Aar.

Denne Tiltaltes Steddatter Ane Jensdatter har været deelagtig med førstnævnte Tiltalte Henriette i at

frastjæle dennes Pleiefader de ovenanførte 3 Al. Lærred; som Anne Jensdatter beholdt, hvilket Tyverie de søgte at skjule, ved igjen at sømme det Stykke Lærred, hvoraf de 3 Alen bleve skaarne. Hun har desforuden modtaget af samme Pige 2 Alen Vadmel, denne havde frastjaalet sin Pleiefader.

Den hende ved Underretsdommen tilkjendte Straf af 2 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød vil, efter Bestemmelserne i Forordningen af 12te Juni 1816 §. 7, være at forandre til simpelt Fængsel, siden hun kun er i sit 17de Aar. Da hun forhen har udviist et ulasteligt Forhold og det Stjaalne ikke er af megen Værdie, hvortil kommer at hun er i saa ung en Alder, findes hendes Straf at kunne bestemmes til 40 Dages simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost.

Hvad angaaer de 2 øvrige Tiltalte, nemlig Huusmand Jørgen Jørgensens Kone, Maren Christensdatter og hans Datter Mette Jørgensdatter, da bestaaer deres Brøde i, at de have lagt Dølgsmaal paa nogle Smaating, som Mette Jørgensdatter havde tilligemed et Skjørt (om hvilket sidste det dog ikke er oplyst, at hun vidste det var stjaalet) bekommet af Tiltalte Henriette, uagtet de, efter deres egen Tilstaaelse, nogen Tid efter at de havde bekommet disse Ting, bleve vidende om, at samme vare kjøbte af Henriette for de Penge, hun havde faaet ved ulovligen at sælge Pleiefaderens Koe.

De have derhos vedgaaet, at de, efter at være kaldte for Retten, havde aftalt indbyrdes, at de vilde

nægte at have bekommet de nævnte Ting, hvilket og Mette Jørgensdatter, ved hendes Ankomst paa Politiemesterens Contoir, har gjort.

Denne sidste findes ikke at kunne ansees med Straf for hendes i saa Henseende udviiste Forhold, da hun endnu ikke er 15 Aar gammel, og hendes Forhold ikke er Tyverie, for hvilket sidste Forordn. af 20de Febr. 1789 iktun har fastsat Straf af Riis.

Heller ikke kan hendes Moder Maren Christensdatter ansees, som Underdommeren har antaget, skyldig i Hælerie; thi Afhændelsen af Koen, skjøndt den vel var en ulovlig Handling, kan dog ikke betragtes som Tyverie, siden det var med Pleiefaderens Samtykke, at Henriette havde Besiddelsen af berørte Koe, da hun solgte den, hvoraf igjen følger, at Tilbageholdelsen af de Ting, som vare erhvervede for Betalingen for Koen, heller ikke kan i nærværende Tilfælde være at ansee som Hælerie.

Da bemeldte Maren Christensdatter imidlertid dog ved ovennævnte hendes Forhold har gjort sig skyldig i en ulovlig Handling, vil hun være at straffe med 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

I Henseende til den Erstatning, der vil være at udrede af Henriette, samt Maren Larsdatter og Anne Jensdatter, for de ikke tilstædekomne Koster, vil Underretsdommen, saavelsom med Hensyn til Udredelsen af Actionens Omkostninger og Sallarium til Defensor ved Underretten, være at stadfæste.

Under den befalede Sagførelse ved begge Retter og Sagens Behandling ved Underretten har intet Ophold, som vil bevirke Ansvar, fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte Huusmand Morten Larsens Pleiedatter Henriette bør straffes med Riis af Slutteren under Fogdens Opsyn.

Tiltalte Gaardmand Jens Hansens Kone Maren Larsdatter bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 1 Aar.

Hendes Stedbatter, Tiltalte Ane Jensdatter, bør hensættes i simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 40 Dage. Endelig bør Tiltalte Huusmand Jørgen Jørgensens Kone, Maren Christensdatter hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Dage; hvorimod hans Datter Mette Jørgensdatter bør for Actors Tiltale i denne Sag frie at være.

I Henseende til Udredelsen af Erstatning og Actionens Omkostninger, samt Sallarium til Defensor ved Underretten, bør Herredstingsdommen ved Magt at stande.

Det Idømte udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 35.

Straf for Tyverie. — Nogle Handlinger, hvorved en Kone, paa en Maade havde deeltaget i de af hendes Mand begaaede Tyverier, erkjendte straffrie paa Grund af Konens huuslige Stilling mod Manden.

I Sagen:

Prøveprocurator Bang, som Actor,

contra:

Arrestanterne Hendrich Werling Mathiesen samt Peder Korsør eller Peder Nielsen, Birthe Pedersdatter og Elisabeth Andersdatter.

(Afsagt den 30te Mai 1820).

Arrestanten Hendrich Werling Mathiesen og Tiltalte Peder Korsør eller Peder Nielsen ere, ved egen Tilstaaelse og de iøvrigt tilveiebragte Oplysninger, tilstrækkeligen overbeviiste, at have forøvet det dem under nærværende Sag imputerede Tyverie hos Indsidder Anders Maansen, og findes det, med Hensyn til samtlige, dette Tyverie betræffende, oplyste Omstændigheder, at Straffen for de Tiltalte, der ikke er overbeviiste tilforn at have gjort sig skyldige i Tyverie, ved den indankede, inden Westerslaktebierg Herredsret afsagte Dom, retteligen er bestemt til Forbedringshuus Arbeide, for Arrestanten

Hendrich Werling Mathiesen i 18 Maaneder og for Tiltalte Peder Korsør eller Peder Nielsen i 1 Aar.

Hvad Tiltalte Birthe Pedersdatter, Arrestanten Mathiesens Hustrue betræffer, da kan hun ikke, imod sin Benægtelse, ansees overbeviist at have havt bestemt Kundskab om det fornævnte Tyverie, og, med Hensyn hertil samt i Betragtning af Forholdet imellem hende og Arrestanten Mathiesen, kan det ikke paadrage hende Straf, at hun, skiøndt hun havde Formodning om at hendes Mand var skyldig i Tyveriet, har, efter dennes Ordre, for nogle af de stjaalne Penge, gjort Indkjøb af adskillige Ting.

Ligeledes findes det ægteskabelige Forhold saameget mere at maatte tjene denne Tiltalte til Undskyldning, forsaavidt hun for Retten har afgivet en urigtig Forklaring betræffende hendes Mands Adkomst til noget for endeel af de stjaalne Penge kjøbt Klæde, som hun har opgivet af Manden at være truet til bemeldte urigtige Forklaring, hvilket Sidstnævnte har indrømmet at forholde sig rigtigt. Endeligen skjønnes det ikke, at den Deelagtighed hun har havt i de Raadslagninger, som have fundet Sted imellem de Tiltalte for at forebygge Opdagelsen af, hvorledes Arrestanten Mathiesen var kommet til bemeldte Klæde, er i og for sig af den Beskaffenhed, at hun skulde kunne straffes som Hæler. Hun bliver, efter disse Omstændigheder, for Actors videre Tiltale at frifinde.

No. 35.

Straf for Tyverie. — Nogle Handlinger, hvorved en Kone, paa en Maade havde deeltaget i de af hendes Mand begaaede Tyverier, erkjendte straffrie paa Grund af Konens huuslige Stilling mod Manden.

I Sagen:

Prøveprocurator Bang, som Actor,

contra:

Arrestanterne Hendrich Werling Mathiesen samt Peder Korsør eller Peder Nielsen, Birthe Pedersdatter og Elisabeth Andersdatter.

(Afsagt den 30te Mai 1820).

Arrestanten Hendrich Werling Mathiesen og Tiltalte Peder Korsør eller Peder Nielsen ere, ved egen Tilstaaelse og de iøvrigt tilveiebragte Oplysninger, tilstrækkeligen overbeviiste, at have forøvet det dem under nærværende Sag imputerede Tyverie hos Indsidder Anders Maansen, og findes det, med Hensyn til samtlige, dette Tyverie betræffende, oplyste Omstændigheder, at Straffen for de Tiltalte, der ikke er overbeviiste tilforn at have giort sig skyldige i Tyverie, ved den indankede, inden Westerslakkebierg Herredsret afsagte Dom, retteligen er bestemt til Forbedringshuus Arbeide, for Arrestanten

Hendrich Werling Mathiesen i 18 Maaneder og for Tiltalte Peder Korsør eller Peder Nielsen i 1 Aar.

Hvad Tiltalte Birthe Pedersdatter, Arrestanten Mathiesens Hustrue betræffer, da kan hun ikke, imod sin Benægtelse, ansees overbeviist at have havt bestemt Kundskab om det fornævnte Tyverie, og, med Hensyn hertil samt i Betragtning af Forholdet imellem hende og Arrestanten Mathiesen, kan det ikke paadrage hende Straf, at hun, skjøndt hun havde Formodning om at hendes Mand var skyldig i Tyveriet, har, efter dennes Ordre, for nogle af de stjaalne Penge, gjort Indkjøb af adskillige Ting.

Ligeledes findes det ægteskabelige Forhold saameget mere at maatte tjene denne Tiltalte til Undskyldning, forsaavidt hun for Retten har afgivet en urigtig Forklaring betræffende hendes Mands Adkomst til noget for endeel af de stjaalne Penge kjøbt Klæde, som hun har opgivet af Manden at være truet til bemeldte urigtige Forklaring, hvilket Sidstnævnte har indrømmet at forholde sig rigtigt. Endeligen skjønnes det ikke, at den Deelagtighed hun har havt i de Raadslagninger, som have fundet Sted imellem de Tiltalte for at forebygge Opdagelsen af, hvorledes Arrestanten Mathiesen var kommet til bemeldte Klæde, er i og for sig af den Beskaffenhed, at hun skulde kunne straffes som Hæler. Hun bliver, efter disse Omstændigheder, for Actors videre Tiltale at frifinde.

Imod Tiltalte Elisabeth Andersdatter er aldeles intet oplyst, som kunde give Formodning om, at hun med Hensyn til det omhandlede Tyverie skulde være skyldig i noget strafværdigt Forhold, og Underretsdommen, der ikkun har tillagt hende Frifindelse for videre Tiltale, vil altsaa derhen være at forandre, at hun for Actors Tiltale aldeles frifindes.

Den Indsidder Anders Maansen tilkommende Erstatning er retteligen bestemt til 48 Rbdlr. 34 ß. Sedler og Tegn, men det findes ikke, at Tiltalte Birthe Pedersdatter, saaledes som Underdommeren har antaget, kan paalægges at deeltage i Udredelsen af denne Erstatning, hvorimod samme alene bliver af Arrestanten Mathiesen og Tiltalte Peder Nielsen in solidum at tilsvare.

Hvad Actionens Omkostninger betræffer, hvorunder det Defensor Procurator Brun tilkiendte Sallarium passende findes bestemt til 5 Rbdlr. Sølv, bliver Herredstingsdommen at stadfæste, dog at Tiltalte Birthe Pedersdatter fritages for in solidum med de tvende andre tiltalte Arrestantere at tilsvare de paa disses Arrest og Varetægt medgaaede Omkostninger.

Under Behandlingen i første Instants og Sagførelsen for begge Retter har intet ulovligt Ophold fundet Sted.

Thi kiendes for Ret: De Tiltalte Birthe Pedersdatter og Elisabeth Andersdatter bør, den første

for Actors videre Tiltale og den Sidste for Actors Tiltale aldeles i denne Sag frie at være.

I Henseende til den Arrestanten Hendrich Werling Mathiesen og Tiltalte Peder Korsør eller Peder Nielsen idømte Straf og den Indsidder Anders Maansen tilkommende Erstatning saavelsom i Henseende til Actionens Omkostninger bør Herredstingsdommen ved Magt at stande, dog saaledes, at Tiltalte Birthe Pedersdatter fritages for Deeltagelse i Udredelsen af den idømte Erstatning, saavelsom af de paa Arrestanten Hendrich Werling Mathiesen og Tiltalte Peder Korsør eller Peder Nielsens Arrest og Varetægt medgaaede Omkostninger.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 36.

Urimeligt Foregivende, hvorved en Person, som et natligt Indbrud var overbeviist, hvilket han forhen havde benægtet, søgte at give samme Skin af anden Hensigt end den at stjæle. — Den i Forordningen 20de Febr. 1789, §. 4, fastsatte Straf anvendt, uagtet den med Indbrudet forbundne tyvagtige Hensigt ei var opnaaet. — Straf for gientaget simpelt Tyverie.

I Sagen:

Krigsassessor, Procurator Berner, som Actor,

contra:

Arrestanterne Christian Andersen og Niels Pedersen.

(Afsagt den 30te Mai 1820).

Der er under nærværende i første Instants ved Nestved Kjøbstæds Byetingsret behandlede og paakjendte Sag, tilveiebragt en større eller mindre Grad af Formodning om, at Arrestanten Christian Andersen, foruden forskjellige simple Tyverier, har forøvet, deels allene, og deels i Forening med Arrestanten Niels Pedersen en Deel Indbrudde i Nestved Bye og dens Omegn. Men ikkun i Henseende til det af disse, som Natten imellem den 13de og 14de November 1818 er begaaet hos Kjøbmand Salling i Nestved, ere saadanne Oplysninger tilstæde, at Arrestanten kan ansees tilstrækkeligen overbeviist. Det er nemlig, hvad dette angaaer, af flere Personer, der den ommeldte Nat vare tilstæde i en ligeoverfor liggende Gaard, eedeligen forklaret, at de have seet, at Arrestanten, hvem de bestemt kunde kjende, da det var klart Maaneskinsveir, indfandt sig uden for Sallings Gaard Klokken imellem 1 og 2 om Natten, hvor Gaardmand Ole Jensen af Wridsløse, der iforveien havde underrettet Politiemesteren om, at Christian Andersen havde foreslaaet ham

at deeltage i Indbruddet, ogsaa, efter Aftale med Politiemesteren, var kommet tilstæde: at Arrestanten da har sat en Klud med Klister for en Rude, og indtrykket denne, og, efterat have aabnet Vinduet, samt leveret Ole Jensen sin Trøie og Hat, er krøbet ind i et Værelse, hvor Salling har sit Contoir, og der er beliggende i Nærheden af dennes og Kones Sovekammer.

Efter en haardnakket Benægtelse har ogsaa Arrestanten selv omsider vedgaaet, at have iværksat Indbruddet paa den af Vidnerne omforklarede Maade, men han har derhos foregivet, at han udførte det efter Anmodning af Ole Jensen, som havde forebragt ham, at Kjøbmand Salling var sindet at gjøre en svigagtig Fallit, og at skjule denne under et foregivet Indbrud, hvorfor han antog, at Salling iforveien var underrettet om Foretagendet.

Bemeldte Foregivende, som Kjøbmand Salling og Ole Jensen, enhver for sit Vedkommende, have modsagt, kan imidlertid, som blottet for Beviis og stridende imod flere under Sagen oplyste Omstændigheder, ikke komme i nogen Betragtning.

Da den Omstændighed, at Arrestanten ikke, ved den omhandlede Leilighed, har bortstjaalet noget, hvorfra han maa antages at være bleven hindret ved de øieblikkeligen, efterat Indbruddet var skeet, til hans Paagribelse trufne Foranstaltninger, ikke skjønnes at kunne have nogen Indflydelse ved Bestemmelsen af hans Straf, efterdi hverken Ordene i Forordningen

4de Marts 1690 eller de Grunde, hvorpaa denne Forordning maa antages at være bygget, medføre, at det for Anvendelsen af Indbrudsstraffen skulde være en Betingelse, at Tyverie er bleven fuldbyrdet, saa maa det billiges, at Arrestanten, ved Underrettens Dom, for ovennævnte Forbrydelse, er anseet strafskyldig efter Forordningen 20de Februarii 1789 §. 4, og findes det derhos, saavel paa de i bemeldte Dom anførte Grunde, som fordi Sagen i det Hele fremstiller Arrestanten som en for den offentlige Sikkerhed i høieste Grad farlig Person, at Dommeren, med god Grund, har bestemt, at han bør lide Straffen under streng Bevogtning.

Arrestanten Niels Pedersen har tilstaaet at have været i Følge med Arrestanten Christian Andersen ved tvende Tyverier, som Natten imellem den 12te og 13de October 1818 bleve forøvede hos Forvalteren paa Rønnebecksholm, og paa tvende Veirmøller ved Næstved. Fremdeles har han vedgaaet i Henseende til tvende Tyverier, der, efter hans Forklaring, af Arrestanten Christian Andersen ere begaaede i Vordingborg og paa Møen, at have viist en Deelagtighed, der qvalificerer ham til at ansees som Hæler.

Hvad Tyverierne paa Rønnebecksholm og paa Veirmøllerne ved Næstved angaaer, da siden Arrestanten i Henseende til det første har forklaret, at den Rude, igjennem hvilken Christian Andersen med

en Kjøp aabnede Vinduet, iforveien var istykker, (hvilket ogsaa Forvalter Thomann har stadfæstet), samt at det var ham (som stod noget fra Huset ved en Pilehæk) ubekjendt, om Christian Andersen, der stadigen har nægtet dette Tyverie, kom ind i Huset eller ikke, og han angaaende det sidste Tyverie har udsagt, at han var vis paa, at der ingen Folk var paa Møllerne den omhandlede Nat, siden Veiret var stille og Seilene tagne af Møllevingerne, hvilket ogsaa ved Møller Jacobsens samt Møllersvenden Christian Olsens og Niels Pedersens eedelige Forklaringer, som iøvrigt indeholde, at der ingen Senge ere paa bemeldte Møller, og at aldrig nogen ligger paa disse og sover om Natten, er oplyst at have forholdt sig saaledes, saa skjønnes det, efter Omstændighederne, ikke, at fornævnte Tyverier kunne betragtes som Indbrud, men at den indankede Dom, hvorved Arrestanten, som forhen er dømt for første Gang begaaet Tyverie, nu er tilfunden Maximum af den i Forordningen af 20de Febr. 1789 §. 2 bestemte Straf, fortjener Stadfæstelse.

Ved Underrets-Dommens Bestemmelse af den vedkommende Skadelidte tilkommende Erstatning findes intet at erindre, og det Forhold, hvori de Tiltalte ere tilfundne at udrede Actionens Omkostninger, hvorunder de de befalede Sagførere tilkjendte Sallarier billiges, findes ligeledes at burde gives Medhold, dog med den Forandring, at Arrest og

Varetægts Omkostninger tilsvares af enhver af de Tiltalte for sit Vedkommende, ligesom og Procuratorerne Madsen og Poulsen samt Examinatus juris Schroll i Sallarium for Tingsvidner, ved hvilke de, efter Constitutionen, have været overværende, blive at tillægge den førstnævnte 2 Rbdlr. og de andre hver 1 Rbdlr. Sølv.

I Henseende til Behandlingen i første Instants og Sagførelsen ved begge Retter kan, med Hensyn til Sagens særdeles Vidtløftighed, intet ulovligt Ophold imputeres Vedkommende.

Thi kjendes for Ret: Bytingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes, at Arrestanterne Christian Andersen og Niels Pedersen, enhver for sit Vedkommende, tilsvare Omkostningerne paa deres Arrest og Varetægt; saa og at de udrede i samme Forhold som de øvrige Actions-Omkostninger i Sallarium til Procuratorerne Madsen og Poulsen samt Examinatus juris Schroll 2 Rbdlr. Sølv til den Første og 1 Rbdlr. Sølv til hver af de andre.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven.

Et Spørgsmaal betræffende hvem der skal nyde den ved Forordningen 9de Julii 1813, §. 10, bevilgede Godtgjørelse i Bankrenten, naar Forpagteren har paataget sig at udrede denne; tilligemed Udgiverens Svar.

For nogen Tid siden er til mig indløben en Skrivelse af følgende Indhold:

"Der gives Godseiere, som antage det for afgjort, at naar de bortforpagte deres Hovedgaarde eller Tiender med Forpligtelse for Forpagteren til at udrede alle Kongelige Skatter, Paabudde og Onera af Eiendommen, Bankrenten derunder indbegreben, det da er Forpagterens Pligt, paa Grund af Forordningen af 9de Julii 1813, §. 10, sidste Membrum, at betale Bankrenten uden Godtgjørelse af de ½ Dele, efterdi Lovbudet indeholder den Clausul, at denne Godtgjørelse ene bør komme Eieren tilgode.

Imidlertid synes det temmelig klart, at Lovbudet ene har Hensyn til Forpagtningscontracter, efter hvilke Eieren betaler Bankrenten og Forpagteren Skatterne, hvilket bliver end tydeligere deraf, at den nævnte §. udtrykkelig indeholder: "i hvilken Godtgjørelse iøvrigt,

"hvor nogen ved Forpagtning, Fæste, eller paa anden "Maade har overladt Brugen til anden Mand, som "deraf udreder Skatter," uden at tilføie de Ord: "og Bankrenter." Hvisaarsag, som og fordi Bankrenten ikke kunde paabyrdes de, paa den Tid Forordningen udkom, værende Forpagtere, Lovgiveren formeentlig maa ansees at have villet fastsætte som Regel, at Bankrenteyderen og ei de ordinaire Skatters Yder skulde nyde Godtgjørelse ved Liqvidation i Skatterne, men naar nu, paa Grund af yngre Forpagtningscontrakters udtrykkelige Betingelser, Bankrente- og Skatteyderen vorder een Person, saa skjønnes ei rettere, end at Yderen maa tilkomme den lovbestemte Lettelse, thi da Godtgjørelsen af de $\frac{5}{8}$ Dele i Bankrenten kommer fra Finantserne, hvad enten Hæftelsen er indfriet eller ikke, saa synes det ligesaa ubilligt som stridende mod Principet i 6—4—11, og det Kongelige aabne Brev af 6te April 1818, at Godseieren skulde have en reen Indtægtskilde af $\frac{5}{8}$ Parter af Bankens Renter.

Den omhandlede Fremgangsmaade er og meget ødelæggende for Forpagteren; thi ved at indgaae en Forpagtningscontrakt med Forpligtelse til at udrede alle Skatter og Paabud, Bankrenter derunder indbefattet, forestiller Forpagteren sig, at han dog aldrig kommer til at betale mere end Eieren selv, hvis denne var vedblevet at bruge Eiendommen, og naar man derefter afføredrer ham flere Hundrede Rigsbankdaler Sølv mere aarlig end Eieren selv betaler paa Amtstuen, saa maa Forpagteren, om end Skatterne forøvrigt vare udredelige, blive en ruineret Mand.

I Anledning af forestaaende vover jeg ærbødigst at anholde om at Deres Høivelbaarenhed ved et Par Ord enten i jur. Tidsskrift, eller i et andet offentligt Blad gunstig ville forklare, hvorledes Forordningen af 9de Julii 1813, §. 10, sidste Membrum, antages at bør anvendes i det Tilfælde, at en Forpagter har paataget sig at betale saavel Skatter som Bankrenter af

den forpagtede Eiendom. De Paagjeldende, som have bedet mig at fremsætte Spørgsmaalet, ønske intet hellere end at undgaae Proces, og de holde sig forvissede om at forskaanes for de dermed forbundne Ubehageligheder, naar Qvæstionen kun som almindelig maatte vorde offentlig bedømt af Deres Høivelbaarenhed."

* * *

Spørgeren har uden Tvivl fuldkommen Ret i, at det sidste Membrum i Forordningen 9de Julii, §. 10, ikke omfatter det under Spørgmaal værende Tilfælde. Jeg henholder mig, i saa Henseende, til det i Brevet anførte, og tilføier blot, at Forordningen egentlig kun taler om de allerede indgaaede Forpagtnings- Fæste- og andre deslige Contrakter, i det den siger: "hvor nogen, ved Forpagtning, Fæste eller paa anden Maade, har overladt Brugen o. s. v.", samt at Slutningsordene i Sen "da samme (Godtgjørelsen), efter sin Natur, allene bør komme Eieren tilgode" tydeligen pege paa, at hiin Eieren tillagte Ret til Godtgjørelse har sin naturlige Grund deri, at det er ham, der har at svare det Paalæg, hvori Godtgjørelsen er tilstaaet, hvoraf følger, at han ei kan beraabe sig paa hiin til hans Fordeel givne Bestemmelse, hvor den sædvanlige Forpligtelse at betale Bankrenten, ved Overeenskomst, er lagt paa en anden *).

Er altsaa Spørgsmaalet ikke afgjort ved hiin Lovforskrift, saa maa det beroe paa, hvad der, ved Contrakten, kan antages at have været Parternes Mening. At enten Lovens 6 B. 4 C. 11 Art. eller noget andet Lovbud skulde være i Veien for, at Forpagteren, ved Contrakt, paatog sig at betale, saavel alle andre Byrder som Bankrenten, uden at han nød godt af den

*) Confr. og herved nyt juridisk Arkiv, 26de Bind, Side 183-184.

Liqvidation i Skatten, som formedelst Bankrenten er bevilget, kan jeg ikke antage; thi et sligt Vilkaar vilde være det samme, som at Forpagteren, foruden den ellers betingede Forpagtnings-Afgift, betalte saa meget som Godtgjørelsen udgjorde, og derhos holdt Eieren frie for alle paa Eiendommen hvilende Byrder; kun maatte det, ved det stemplede Papiir til Contrakten, iagttages, at denne cryptiske Forpagtningsafgift blev lagt til den udtrykkelig betingede. Men det vilde være en høist unaturlig Maade at bestemme Forpagtnings-afgiften paa, at Eieren saaledes ei blot skulde være frie for alle Afgifts-Byrder, men endog, i Anledning af Afgifterne, have en reen Indtægt; og, da Beløbet af hiin Godtgjørelse engang for alle er bestemt, kan man ikke let tænke sig nogen Grund, hvorfor Forpagtnings-summen ikke ligefrem og umiddelbar var blevet forøget med dette Beløb, saafremt det havde været Parternes Willie, at samme skulde komme Bortforpagteren tilgode. Naar ikke Contrakten meget bestemt indeholder det mod-satte, bør man altsaa antage, at Forpagteren, der er traadt i Eierens Sted med Hensyn til Forpligtelsen at svare Bankrenten, ogsaa er sat i hans Sted med Hensyn til den med denne Forpligtelse forbundne Godtgjørelses Ret. Jeg er saaledes aldeles enig med Spørgeren.

Ex. Al. P.
3/5/05